ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1 ՄԱՐՏ 1962

JEUDI 1er MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9342 38e ANNÉE Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5143

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՆՈՒՆ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ

Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցին իրաւամբ սուրբերու կարգն է դասած քաջն Վարդան Մամիկոնեանն ու իր 1036 զինակիցները, որոնք 26 Մայիս 451ին նահատակուեցան՝ յանուն խղճի ու հաւատքի ազատութեան, յանուն ազգի ու հայրենիքի անկախութեան, Աւարայրի պատմական դաշտը իրենց կարմիր արեամբ ներկելով։

Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միացման կէտին վրայ հաստատուած, դարերու ընթացքին Հայաստան ենթարկուեր է աշխարհակալ մեծազօր պետութեանց արշաւանքին։ Հարկատու է եղած երբեմն մէկ կամ միւս կողմին, սակայն երբեք չէ կորսնցուցած ազատ ու անկախ ապրելու իր հաւատքը։ Կուրծք տուած է հերոսաբար, երբեմն դարերով, բռնակալներու ամէն կարգի հալածանքներուն ու կեղեքումներուն։ Ու հաստատակամ հասած է մինչեւ մեր օրերը, իր մէջ անխախտ պահած ապրելու, տոկալու եւ յարատեւելու կամքը։

Պարսկաստան եւ Բիւզանդիոն 387ին Սասանեան մայրաքաղաք Տիզբոնի մէջ կնքուած դաշնագրով մը իրարու միջեւ կը բաժնէին Հայաստանը։ Առիւծի բաժինը — երեք քառորդ մասը — կը ստանար առաջինը։ Բիւզանդիոնի կ'իյնար մէկ քառորդը։

Հայոց Արշակ Գ. Թագաւորը 389ին կը հրաժարէր բիւզանդական Հայաստանի վրայ իր թագաւորական իրաւունքներէն։

Պարսկական բաժնին մէջ հայ թագաւորները իշխանութեան գլուխ մնացին մինչեւ 428, երբ Արտաշէս Դ.ի գահազրկումով վերջ գտաւ Արշակունեաց հարստութիւնը։

Մինչ արեւմտեան Հայաստան կը կառավարուէր Կոմէս կոչուած Բիւզանդացի իշխաններու կողմէ, արեւելեանը 428էն վերջ ենթարկուեցաւ Պարսիկ մարզպաններու իշխանութեան։

Հայաստան խաղաղ շրջան մը ապրեցաւ Վեհմիհրշապուհի մարզպանութեան օրով, երբ Սասանեաններու գահին վրայ բազմած էր Վռամ Ե.։

Կացութիւնը փոխուեցաւ այն օրը, երբ անոր մահէն վերջ գահ բարձրացաւ Յազկերտ Բ., որուն նշանակած մարզպանը՝ Միհրներսեհն ուզեց ձուլել Հայերը, անոնց պարտադրելով մազդէական կրօնքը։ Պարսիկները կը վախնային, որ Հայերը քրիստոնեայ Բիւզանդիոնի հետ պիտի կապուէին՝ ընդդէմ զրադաշտական Պարսկաստանի։

Երկու սուրի միջեւ էին մնացած Հայերը։ Սեղմուած՝ բիւզանդական սալին եւ պարսկական մուրճին միջեւ, գրեթէ աքցանի մէջ առնուած։

Պարսկական վտանգէն նուազ ծանր չէր բիւզանդականը։ Մինչ մէկը իր նետերը կ'ուղղէր քրիստոնէութեան դէմ, միւսը կ'ուզէր «օրթոտոքս» դարձնել Հայերը։ Երկուքն ալ կը հետապնդէին ձուլման քաղաքականութիւն։

Սակայն երկուքն ալ կը մոռնային, որ ազատութեան եւ անկախութեան գաղափարը Հայուն հետ միասին ծնած է։ Վկայ՝ մեր պատմահայր Մովսէս Խորենացին, որ Հայոց պատմութեան արշալոյսը կը բանայ Հայկ Նահապետի սքանչելահրաշ դիւցազնավէպով։

Կը մոռնային, որ այդ քաղաքական դժնդակ օրերուն, հայ ժողովուրդը կ'ապրէր իր պատմութեան ամէնէն հոյակապ օրերը եւ Ոսկեդար կը կերտէր։

Երեք առաքելատիպ դէմքեր, Սահակ Պարթեւ Հայրապետ, Մեսրոպ Մաշտոց եւ Արշակունի Վռամշապուհ Թագաւոր հիմը կը դնէին հայկական մեծ Վերածնունդին։

Ու Հայոց պատմութիւնը կ'արձանագրէր Վարդանանց դիւցազնամարտը։

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼԽԱՒՈՐ ԿԷՏԵՐԸ

Զորեքշաբթի առաւօտ Թրիփոլիի ժողովը վերջացած չէր եւ այդ վաւերացման յապաղումը որոշ մտահոգութեան դուռ կը բանար։ Պարզ է որ որքան ուշանայ ալժերական վաւերացումը եւ ատկէ՝ զինադուլի ստորագրութիւնը, այնքան ալ մտանգաւոր է կացութիւնը։ Ալժերիոյ մէջ ահաբեկումները դադար չունին եւ մթնոլորտը ելեկտրականացած է։ Լիւքսէնպուրկի ձայնասփիւռի կայանը լուր մը կու տար Չորեքշաբթի առաւօտ, զոր չէր կրցած ստուգել եւ ըստ որուն Ալժ. Ազատ. Ճակատի մարդիկը ձեռք դրած են Սալանի վրայ եւ զայն յանձնած են ֆրանսական իշխանութեանց։

Հակառակ անոր որ Ֆրանքօ-ալժերական համաձայնութեան կէտերը չեն հրապարակուած (կը սպասուի ալժերական վաւերացումին) կարգ մը աղբիւրներէ կարելի եղած է որոշ գաղափար ունենալ եղածին վրայ։ Ֆրանսացիներուն գլխաւոր մտահոգութիւնը եղած է ապահովել իր հպատակներուն եւ անոնց ունեցածին պաշտպանութիւնը եւ երաշխաւորել եւրոպական փոքրամասնութեան կենսական իրաւունքները։ Այս կէտին շուրջ կողմերը համաձայնած են։ Երեք տարի, Ֆրանսահպատակները պիտի պահեն իրենց ֆրանսական քաղաքացիութիւնը ունենալով հանդերձ Ալժերացիներուն քաղաքային եւ քաղաքական իրաւունքները։ Այդ ժամանակաշրջանէն ետք կրնան ալժերացի դառնալ միշտ Ֆրանսացի մնալով։ Պաշտպանութեան կարգ մը ուրիշ միջոցներ ալ նախատեսուած են արդարութեան, ուսուցման եւ դաւանանքի ազատութեան դետնի վրայ։

Խօսակիցներու երկրորդ մտահոգութիւնը եղած է գործակցութիւն մը հաստատել Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ միջեւ։ Այս պարագան յաւելեալ ապահովութիւն մը պիտի տայ Ալժերիոյ Եւրոպացիներուն։

Կը մնայ նաեւ ապահովել զինուորական եւ ռազմական շահերը։ Ֆրանսական բանակը Ալժերիա պիտի մնայ երեք տարի, կայաններ պիտի պահէ ինչպէս՝ Մերս էլ Քէպիրը, 15 տարի, ինչպէս նաեւ Ռեկանի (Սահարա) հիւլէական կեդրոնը։

Թունուզի «Ժէօն Աֆրիք»ը կը խօսի նաեւ լռելեան ուրիշ համաձայնութեան մը մասին։ Արդարեւ այս բոլորը լուծում մը չեն Գաղտնի Բանակի գործունէութեան համար, մանաւանդ որ կարգ մը լուրերու համաձայն Գաղտնի Բանակը որոշած է շարունակել «իր» պատերազմը անհաբեկչական ձեւով, ինչպէս կ'ընէ եօթը տարի է Ալժ. Ազատ. Ճակատը։ Կ'ըսուի թէ պիտի տեղաւորուի Ալժերիա կամ Փորթուկալ ամէն պարագայի մէջ, տեղի տալու միտք չունի։ Այս պարագային, «Ժէօն Աֆրիք» կը կարծէ գտնալ թէ ալժերական ահաբեկչական գունդերը եւ ֆրանսական բանակը կրնան գործակցիլ ճզմելու համար, ժամ առաջ, գաղտնի կազմակերպութիւնը։

× Ալժէի մէջ լուռ բազմութիւն մը թաղեց երեք տարու աղջնակ մը որ զոհ գնաց Ալժ. Ա. Ճակատի ահաբեկումին։ Մայրը՝ ծանրօրէն վիրաւորուած չէր կրցած հետեւիլ զաւկին յուղարկաւորութեան։

× Գաղտնի Բանակի անդամներ ձերբակալուած են Փարիզի մէջ։ Թէեւ անուն չի տրուիր, բայց կը կարծուի թէ ոստիկանութիւնը կարեւոր ցանցի մը վրայ ձեռք դրած է։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ Իզվեստիաները խիստ քննադատութիւններու կ'ենթարկեն Արեւմտեաններու բռնած դիրքը, Քենըտիի եւ Մաքմիլընի ժխտական պատասխաններուն առթիւ։ Խորհրդային թերթը գլխաւորաբար Անգլիոյ վարչապետը կ'ամբաստանէ որ իր նամակով վերջակէտ մը դրած է բրիտանական դիւանագիտութեան փորձերուն որոնք կը ձգտէին միջին ճամբայ մը գտնելու Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ գրաքննութիւնը մերժած էր Եգիպտոսի մէջ ներկայացնել ամերիկեան «Արքայից Արքան» ժապաւէնը։ Իր որոշումը վաւերացնել տալու համար տեսակ մը հոգեւորական ատեան մը կազմած էր, որուն ներկայացուած է ժապաւէնը։ Այս «դատարանին» հրաւիրուած էին մասնակցելու, կը գրէ «Օռոռ», կաթողիկէ Ղպտի պատրիարքը, հայ եպիսկոպոսը, յոյն եպիսկոպոսը եւ մօտ չորս հարիւր կրօնաւորներ եւ կրօնաւորուհիներ ղանական կրօնքներէ։ Գրաքննութեան տեսուչը բացատրած է իր պատճառաբանութիւնները «Ֆիլմին առանցքը կը կազմէ Իսրայէլի Հրեաներու եւ Հռոմէացիներու պայքարը եւ ֆիլմը միտադրութիւնը ունի ցոյց տալու թէ Սուրբ Հողը հինէն արդէն, Իսրայէլի հայրենիքն էր։ Ֆիլմը կ'ուզէ նաեւ ձեւով մը ներողամիտ ըլլալ դաւաճիր Յուդայի հանդէպ»։ Այս է Եգիպտացիներուն կարծիքը։

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՏԸՊՐԷ յայտարարութիւն մը ըրած է իր կուսակցութեան (Իւ Էն Էռ) կեդրոնական կոմիտէին առջեւ։ Շեշտած է թէ զինադուլի համաձայնութեանց կէտերը ընդունելի եւ պատուաւոր են։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ մէջ Կիրակի օր տեղի ունեցան երեսփոխանական ընտրութիւնները։ Հինգ միլիոն քուէարկողներ վերանորոգեցին Ազգ. Ժողովը։ «Հայրենասիրական Կուսակցութիւնը» ձայներու 99.91 առ հարիւրը ստացաւ, մնաց որ ուրիշ ցանկ ալ չկար։ «Հայրենասիրական կուսակցութիւնը» 321 աթոռ ունի ժողովին մէջ (ժողովին աթոռներուն թիւն է ... 321)։ Պարզ է որ նման ընտրութիւն մը ոչ մէկ շահեկանութիւն կը ներկայացնէ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ վարչապետը անգամ մը եւս ապահովութիւն տուաւ թէ դատական ոչ մէկ հետապնդում պիտի ըլլայ Փետրուար 22ի պետական հարուածին պատասխանատուներուն դէմ — «Իր կամքը թող տուաւ Թուրք ազգին, չէշտեց Ինէօնիւ, որ 1960 Մայիս 27ին ազատագրուի վարչակարգէ մը որ կորսնցուցած է ամէն օրինականութիւն։ Այդ նոյն կամքը թոյլ չտուաւ նոր ապօրինի իշխանութեան մը գալուստը»։

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ պարսիկ դեսպանը պիտի փոխարինուի ներկայ Արտաքին նախարարին կողմէ։

ԳԱՀԻՐԷԻ յոյն «լրտեսները» համաձայն հրատարակուած ամբաստանագրին մահապատիժի կրնան ենթարկուիլ։ Ըստ Եգիպտացիներուն ասոնք մաս կը կազմէին «Իսրայէլեան լրտեսական ցանցին» ինչ որ կը նշանակէ թէ տեղեկութիւններ տուած են պետութեան մը (իմա՝ Իսրայէլ) որ «պատերազմի մէջ է Արաբ. Մ. Հանրապետութեան հետ»։

ԹԷԼ – ԱՎԻՎԻ մէջ ցոյցեր կատարուած են ապրուստի սղութեան պատճառաւ։ 8000 հոգի պատասխանելով ձախ ընկերվարական Մափամ կուսակցութեան բողոքած են կառավարութեան տնտեսական քաղաքականութեան դէմ։ Ցոյցին ընթացքին ճառախօսները սպառնացին գործադուլ ընել եթէ ամսաթոշակները չհամապատասխանեն ապրուստի գիներուն։

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԷՆ ետք Նիւ Եորք խանդավառ ընդունելութիւն մը կը պատրաստէ Կլէնի։ Կը կարծուի թէ ժողովուրդը պիտի ողջունէ տիեզերագնացը ինչպէս

Պլպուլն Աւարայրի

Ո՞ւր գաս, իմ լուսնակ, հեզիկ ու
հանդարտ

Համասփիւռ լուսովդ ի լեռ, ձոր և արտ,
Եւ ի Նահապետս, որ մըտօք մոլար
Գիշերաժամիկ ժուռ գամ յԱւարայր,
Ուր քաջ ու անձրման հարք մեր
Հայկազունք

Ընկան զետ հրսկայ, կանգնեցան
զուարթունք·

Միթէ գա՞ս սփռել ոսկերաց սըբրոց
Զլուսափայլ ամպէդ ոսկեթել ծածկոց,
Թէ ճերմակ ճակտիդ՝ թէպէտ եւ պայծառ,
Քաջացս արեանն կապե՞ս կարմիր վառ·
Թէ լըռիկ – մընջիկ ապշի՞ս տակաւին,
Թէ ի՞նչպէս ընկաւ Վարդանն ահագին,
Մահու սեւ բստուերն ի սիրտ թշնամեաց,
Ձիոցին ձգելով յերկին առ Աստուած :

Դու այլ, ով տըղմուտ, տրտում ու
արիւնոտ,

Որ լալով ոլրիս մէջ շամբերուդ ·
Եւ հովիկդ, որ գաս ի Մակուա քարէն
Կամ ի ծեր Մասեաց սըբազան սարէն ·
Դու այլ ինձ նըման դողդող եւ երեր
Թոյլ թեւօք անցնիս սարեր ու ձորեր ,
Անտառէ անտառ, տերեւէ տերեւ
Կոծկոծելով գաս ի դաշտիս վերեւ ,
Զայս մաշած շընչիս վերջին հառաչանք
Զըգել ի Հայոց սըրտից արձագանգ :

Ո՛հ դու բարեկամ այրած սըրտերու ,
Խօսնակ գիշերոյ, հոգեակ վարդերու ,
Երգէ՛ պըլպուլիկդ, երգէ՛ ի սարէդ,
Զանմահ քաջըն Հայոց երգէ՛ հոգւոյս
հետ·

Թադէի վանուց ձեռնիկդ ինձ դիպաւ,
Սըրտիկս, որ ի խաչն էր կից, թունտ
առաւ·

Ի խաչին թեւէն թըռայ ու հասայ,
Գըտայ զքեզ ի դաշտ քաջին Վարդանայ :
Պըլպուլ, քեզ համար մեր հարքն ասացին,
Թէ չէ հաւ՝ պըլպուլ մեր Աւարայրին ,
Եղիշեայ հոգեակն է քաղցրազրուցիկ ,
Որ զՎարդան ի վարդն տեսնու կարմրիկ,
Զըմեռն յանապատ կու գնայ կայ ի լաց,
Գարունն յԱրտազ գայ ի թուփ
վարդենեաց ,
Երգել ու կանչել յԵղիշէին ձայն

Թէ պատասխանիկ մ'արդեօք տայՎարդան
Թէ կիսահոգի պըլպուլիս նըման
Ձենիկս հասնի ձեզ, որդիք Թորգոմեան,
Որդիք, որոնց հարք քաջք ու առաքինիք
Լըցուցին գդաշտեր, գըրքեր ու զերկինք·
Թէ ի ծով սրտիդ կաթիլ մ'արտունիկ
Կայ թէ Հայ աղբիւրըն կամ Պահլաւիկ ,
Թէ փառքն հայրենեաց ձեզ այլ գըրէք
փառս ,
Հետ Նահապետիս եկէք ի յԱրտազ :

Հ. ՂԵՒՈՆԴ ԱԼԻՇԱՆ

1927ին ողջունած էր Լինտպերկը երբ առաջին անգամ Ատլանտեանը կ'անցնէր։

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ մէջ պայթում մը եղած է հանքի մը մէջ, 54 հոգի մեռած են։

1961ԻՆ ՃԱՄԲԱՆԵՐՈՒՆ վրայ մեռած են 9327 հոգի եւ վիրաւորուած՝ 214.293 ուրիշներ։

ԼԷՈՓՈԼՏՎԻԼԷՆ կը հաղորդեն թէ կեդրոնական կառավարութիւնը երեք հազար զինուորներ համախմբած է Ալպերվիլի առջեւ պաշտպանելու համար հիւսիսային քաթանկական քաղաքը Չոմպէի զօրքին հաւանական մէկ յարձակումին դէմ։

ՓԱԼՄԱՅԷՆ խոյս տուած է նախկին գնդ. Արկու զոր սպանական ոստիկանութիւնը հսկելու պարտականութիւնն ունէր։ Արկու ի բացակայութեան մահուան դատապարտուած էր։

ՄԻՆՉԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

— 1829 —

Ցուրտ ձմեռ էր, 29 աստղ – Ֆիզիքիական հետազոտութեանց դպրոցի տնօրէն Ֆրանսուա Արագ, Պուասոնի, Ֆրեսնէլի եւ այլ գիտնականներու հետ, ուշադրութիւն դարձուցած էր ջերմաչափի մը վրայ, որ ցոյց կու տար ոչ թէ ջերմութեան աստիճանը, այլ՝ ցրտի ուժգնութիւնը։ Ան կը նկատէր, որ ջերմաչափին սնդիկը կը նահանջէր, երբ ցրտին ուժգնութիւնը կ՚աճէր։ Ուրեմն ցրտի ուժգնութիւնը կախեալ է ոչ միայն ջերմաչափի ցուցմունքէն, այլ նաեւ ուրիշ պատճառներէ։ Ասոնք ի՞նչ կրնային ըլլալ։

Ֆիզիքոսները կը կարծէին, որ ցրտի ուժգնութիւնը կախեալ է օդի խոնաւութենէն։ Ինչքան օդը չոր է, այնքան ցուրտը ուժգին կ՚ըլլայ։ Ինչքան օդը խոնաւ է, այնքան ցուրտը թեթեւ կ՚ըլլայ։ Ասոր համար ալ ձմրան, երբ օդը խոնաւ է, ցուրտը չի զգացուիր։ Ուրեմն ցրտի ուժգնութիւնը կախեալ է օդի խոնաւութենէն։

Ֆրանսուա Արագ, որուն ուշադրութիւնը գրաւած էր այս խնդիրը, կը կարծէր, որ ցրտի ուժգնութիւնը կախեալ է նաեւ քամիի ուժգնութենէն։ Ան կը նկատէր, որ ջերմաչափին սնդիկը կը նահանջէ, երբ քամին կը սաստկանայ։ Ուրեմն ցրտի ուժգնութիւնը կախեալ է քամիի ուժգն

ՓԱՌԱՋ

(ՀԱՅ ՅԵՂԱՓԱՍԿԱՆ ԿԵՆՔԻՑ)

ԹԻՎ 8

ԱՐԵՎԵԼՔԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԲՐԻՏՈՒ

— Կրնա՞ս ինծի ըսել, թէ ինչո՛ւ համար ես այդքան տխուր եղած ...

— Ի՞նչ ըսեմ :

— Ոչինչ :

— Ուրեմն ինչո՞ւ համար ես այդքան տխուր եղած ...

— Ինչո՞ւ համար ես այդքան հետաքրքրասէր եղած ...

— Ես ալ քեզի նոյն հարցումը կ՚ընեմ ...

— Ես ալ քեզի նոյն պատասխանը կու տամ :

— Ուրեմն ինչո՞ւ համար ես այդքան տխու

GALERIE SOLEILS
30, RUE DE MIROMESNIL, PARIS
Carzou
VERNISSAGE LE 2 MARS

« ԳԱՌՋՈՒ » գիրքին հեղինակը՝
PIERRE LAMBERTIN
Հատորը պիտի ստորագրէ նոյն օրը

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Սիրարփի Բաբելեան (ծնեալ Վարժապետեան) եւ զաւակները, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ յաւարտ պատարագի Փրատոյի Ս. Սահակ – Մեսրոպ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԲԻՒԶԱՆԴ ԲԱԲԵԼԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ:

Սիրով կը հրաւիրուին ողբացեալի յիշատակը յարգողները :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Սէն Ժերմէի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Սիմոն Աւատյեանէն 10 Ն. Ֆ. ողբացեալ Վարդանի յիշատակին :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս Կիրակի հանդիսաւոր արարողութեամբ կը կատարուի Սրբոց Վարդանանց Զօրավարաց *տօնը, ինչպէս նաեւ* Հայրապետական Մաղթանք Ն. Վ. Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի *անուանակոչութեան տօնին առիթով :*

× *Պ. Սահակ Գաբրիէլեան չափիկի շինութեան համար եկեղեցիին նուիրած է յիսուն Ն. Ֆ.:*

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի հանդիսաւորութիւն Սրբոց Վարդանանց Մարտիրոսաց եւ Բուն Բարեկենդան : Ձայնաւոր պատարագ ժամը 10·30ին :

ԳՏՆՈՒԱԾ Է

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաժողովի կողմէ Ժորժ Ե. ի սրահին մէջ կազմակերպուած Փետրուար 18ի պարահանդէսին, գտնուած է Ֆանիթէզի ապարանջան մը, որուն տէրը կը հրաւիրուի հեռաձայնել Պ. Ե. Խտրեանի, ՓՌՕ 11–63 :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՄՈՒԼԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
Գիրերու Գիւտի 1600ամեակի առթիւ
Ապրիլ 8էն 22
Մշակոյթի Տան «Շ. Միսաքեան» սրահին մէջ :

×

ՄԱՅԻՍ 12ԻՆ
ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ
Տարօնի ժողովրդական երգերու ունկնդրութիւն :
ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻ
կողմէ :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

« ՅԱՌԱՋ » ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Օր. Սիրանուշ Վ. Տէրտէրեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր հօր՝ Պ. Վարդան Տէրտէրեանի (Լիոն) :

ՃՇԴՈՒՄ.— Հայ Մշակոյթի Տան Իսիի յանձնախումբի նուիրատուները՝ Մ. Տէրտէրեան եւ Ազատ Եղիազարեան 100ական Ն. Ֆ. նուիրած են (սխալմամբ 10ական յայտարարուած էր) :

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին: Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ՁՈՄ), Քատէի (Փրթի ժուռնալ) Ա. յարկը :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ Պօմոնի սրահին բարեզարդման :

«ՇԱՆԹ» թատերախումբը մեծ պատրաստութեամբ Պօմոնի մէջ կը ներկայացնէ՝

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 9ին :

Կը ներկայացուի ԱԻԱՐԱՅՐԻ ԱՐԾԻՒԸ ԿԱՄ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ

(5 արար, հեղինակութիւն Սմբատ-Բիւրատի) :

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ.— Վարդան՝ Վ. Տ. Վարդանեան, *Ղեւոնդ երեց՝* Յ. Նիկողոսեան, *Ներշապուհ՝* Վ. Տէմիրճեան, *Յովսէփ կաթողիկոս՝* Յ. Արսլանեան, *Վրոյր՝* Աւետիս Եօթնեղբայրեան, *Շուշանիկ՝* Օր. Լօրիս Մերտինեան, *Յազկերտ՝* Կ. Մութաֆեան, *Վասակ՝* Սերժ Սարգիսեան, *Միհրներսեհ՝* Գր. Թուրքէլեան, *Զանկազ երեց*, Տիր. Տիրատուրեան, *Մոգպետ՝ Վահազն՝* Տ. Վարդանեան :

Ներկայացման ընթացքին պիտի երգուին «Տէր կեցո դու զՀայս» եւ «Լռեց ամպերը» :

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապոյտ Խաչի Սէն Ժերմէի մասնաճիւղը բաժակ մը թէյի շուրջ կը հրաւիրէ թաղիս եւ շրջաններու բոլոր համակիրները, Կիրակի (Մարտ 11) ժամը չորսին, եկեղեցիի սրահին մէջ: Ջերմ ընդունելութիւն եւ հաճելի մթնոլորտ :

Նոյն օրը պիտի քաշուին վիճակախաղի տոմսերը որոնք նախապէս ծախուած էին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղի ներկայացում – պարահանդէսը Մարտ 24ին, Շաբաթ երեկոյ, Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

×

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
Քառասնամեայ Յոբելենական փառատօնը
Սորպոնի Մեծ Ամփիթատրոնին մէջ :
Կիրակի, 6 Մայիս 1962, ժամը 14ին :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայաստանէն Վարդգէս Կրպոյեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Կրպոյեան Վարդգէս Յակոբի, ծնած Թրքահայաստանի Հունձ գիւղը եւ կորսուած Մեծ Եղեռնին: Հօր անունը Յակոբ եւ մօր անունը՝ Սասնեթ(?) : Կը կարծուի թէ Մարսէյլ կը գտնուի : Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի գրել՝ Վարդգէս Կրպոյեանի, Լենինական, փողոց 23, Սանթիէ 27, տուն 64:

31 ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, Մարտ 4, կէս օրէ վերջ, ժամը 2·30ին

MAISON DE LA CHIMIE
28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

Սկաուտական ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր, պիտի ներկայացուի նաեւ սկաուտական ֆիլմ մը

Նախկին Հայ Արիները եւ երէցները պիտի ներկայացնեն հայերէն եւ մասնաւոր պատրաստութեամբ

ՈՉԽԱՐՆԵՐՈՒ ԴԱՏԸ

(La Farce de Maître Pathelin)

կատակերգութիւն մէկ արար

Մուտք.— 10 Ն. Ֆ., 5 Ն. Ֆ. 3 Ն. Ֆ. *Երախաներուն մուտքը ձրի*

ՓԻԻՖԷ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի աշակերտուհիներու կողմէ :

ՄԱՐՏ 11ԻՆ

Կիրակի, կէսօրէ յետոյ ժամը ճիշդ 15ին,

Salle de la Chimie
28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

Պիտի ներկայացուին՝

ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ
(Հայերէն)

L'Ane et le Ruisseau
(Ֆրանսերէն)

Երգ, պար եւ արտասանութիւն

Տոմսերու գին.— 4, 5, 6 Ն. Ֆ.

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ, Մշակոյթի Տան մէջ, ժամը 8·30ին :

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Հերթական դասախօսական հաւաքոյթը այս Ուրբաթ, Հայ Ազգային Տան մէջ :

Ազատ խօսակցութիւն եւ մտքերու փոխանակութիւն :

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները, համակիրները եւ ընդհանրապէս հայ հասարակութիւնը :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ, **Salle Voltaire, Rue Voltaire**

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդրոնական վարչութեան կողմէ:
Մարտ 3ին, Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Կը խօսին Ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ եւ Ա. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.—

Արտասանութիւն՝ Զարուհի Փափազեան, Սօսի պարախումբը, ընկերակցութեամբ Տէտէեանի եւ Սեզեանի, *դեկավար* Յ. Քիւրքճէրեան :

ՆՈՒԱԳ ԵՒ ԵՐԳ.— Փօլ Գուլաքսըզեան, Արմէն Մոմճեան, Յար. Ճապուրեան, Լեւոն Պօյաճեան :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ.— Փառք ալ Եսայեան, Յովհ. Շիրինեան :

Grand Bal de Nuit

de 21 heures à l'aube

AVEC CLAUDE NICLAU ET SON ORCHESTRE

Bar **Buffet** **Ambiance**

Մուտք 6 Ն. Ֆ.

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ
ՀԱԼՎԱ ԼՈԳՈՒՄ ՍՈՒՍԱՄ – ՀԱԼՎԱ
ԹԱՀԻՆ ՇԱՐՈՑ (ՌՈՃԻԿ) ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ
LE BOSPHORE MARQUE DEPOSÉE
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA · CHOCO-LOC
Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86-60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ 2 ՄԱՐՏ

VENDREDI 2 MARS 1962

38րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9343 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5144

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՈԳԻՆ

Ոսկեդարէն ու Աւարայրէն աւելի քան տասնեւհինգ դար վերջ, բովանդակ Հայութիւնը, Սփիւռքի թէ հայրենիքի մէջ, անհուն երախտագիտութեամբ եւ մեծ հպարտութեամբ կ՚ոգեկոչէ հինգերորդ դարու մեր մտքի ու բազուկի աննման հերոսները :

Քրիստոնէութիւնը պետական կրօնք դարձնելով բոլոր ազգերէն առաջ, հայ ժողովուրդը կանուխէն մտաւ քաղաքակրթութեան ճամբուն մէջ : Հայաստան ովասիս մը դարձաւ խաւարակուռ Ասիոյ մէջ՝ իր բարձր մշակոյթով :

Գրիգոր Լուսաւորչի հիմնած գործը վաղորդայն պիտի չունենար, եթէ իրմէ վերջ ուրիշ լուսաւորիչներ չգային, ճամբան շարունակելու եւ նպատակակէտին հասնելու համար :

Հայ եկեղեցին կաշկանդուած էր, որովհետեւ չունէինք սեփական գիր : Արարողութիւնները կը կատարուէին յունարէնով եւ ասորերէնով :

Մեսրոպ Մաշտոց հայերէն այբուբենը յօրինելով, ձերբազատեց մեզ օտար ազդեցութիւններէ եւ ապահովեց մեր լեզուական անկախութիւնը :

Սահակ Պարթեւի, Եղնիկ Կողբացիի, Մովսէս Խորենացիի, Եղիշէի, Կորիւնի, Յովսէփ Պաղնացիի եւ մեծ ու փոքր Թարգմանիչներու հոյլին հետ հայերէնի թարգմանելով Աստուածաշունչը՝ մեր լեզուն հասցուց իր ճոխութեան գագաթնակէտին :

Այս նոյն մատենագիրները իրենց երկասիրութիւններով Ոսկեդար ստեղծեցին եւ Հայոց մշակութային անկախութիւնը ապահովեցին :

Կրօնական ու մշակութային անկախութիւններն էին, որ ճամբայ բացին դէպի քաղաքական անկախութիւն :

Հինգերորդ դարու մեր մտքի լուսաւորիչներու ցանած սերմերն էին, որ ստեղծեցին Վարդանանց ոգին :

Վարդան Մամիկոնեան թոռն էր Սահակ Պարթեւ հայրապետին, անոր աղջկան՝ Շուշանիկի զաւակը : Քաջ զինուորական՝ Պարսից բանակին մէջ հերոսաբար կռուած էր Միջին Ասիոյ Հոներուն դէմ եւ համբաւը հասած մինչեւ Տիզբոն :

Արշակունեաց հարստութեան անկումէն (428) վերջ Հայաստան կորսնցուց իր ինքնուրոյն պետականութիւնը եւ հարկատու դարձաւ Պարսից արքայից արքային : Ծանր տուրքեր դրուեցան ժողովուրդին վրայ : Բիւզանդիոնի համակիր եւ Արշակունիներու կողմնակից նախարարներ — ինչպէս Մամիկոնեան, Կամսարական եւ այլն — հեռացուեցան քաղաքական ասպարէզէն : Անլուր կեղեքումները ընդհանուր դժգոհութիւն առաջ բերին :

Բաժակը յորդեցաւ, երբ Յազկերտ Բ. փորձեց զրադաշտական դարձնել Հայերը, քանդելու համար կրօնքին հետ նաեւ Ոսկեդարի բարձրութեան հասած մեր մշակոյթը : Երբ մոգերը սկսան բագիններ կառուցանել քրիստոնեայ Հայաստանի մէջ :

Սպարապետ Վարդան Մամիկոնեան եւ իր անձնազոհ զինակիցները կը ներկայացնէին հայ ժողովուրդին ազատ եւ անկախ ապրելու կամքը : Անոնք ծառացած բռնակալին դէմ, որ երեք անգամ աւելի մեծ բանակ ունէր, փիղերով զօրացած :

Աւարայրի ճակատամարտը փրկեց Հայուն պատիւը : Ցոլթեց ազատութեան գաղափարը : Հայերը տարիներով շարունակեցին ազատամարտը՝ անառիկ դիրքերու մէջ :

Երեսուներեք տարի վերջ, 484ին Պարսից Վաղարշ Թագաւորը հաշտութեան դաշնագիր կնքեց Վարդանի եղբօրորդուն՝ Վահան Մամիկոնեանի հետ, Նուարսակի մէջ (Խոյի մօտ) : Փրկուեցան Հայերը, ինքնավարութիւն ստանալով : Պարսիկները չհամարձակեցան այլեւս կրօնափոխութիւն պարտադրել մեր ժողովուրդին :

Դարերը չյաջողեցան մեռցնել Վարդանանց ոգին, որ վառ է ու կենդանի, ինչպէս երէկ, նոյնպէս այսօր : Եւ վստահ ենք, որ անշէջ պիտի մնայ միշտ՝ հայրենիքէն մինչեւ սփիւռք :

Այդ ոգին քանիցս յայտնաբերուեցաւ մեր նորագոյն պատմութեան մէջ : Ղարաբաղի լեռներէն մինչեւ Սասուն ու Զէյթուն : Վասպուրականէն ու Տարօնէն մինչեւ Շապին Գարահիսար, Եդեսիա, Մուսատաղ ու Կիլիկիա :

Վերջինը՝ իբրեւ համաժողովրդական տարերային ընդվզում ի յայտ եկաւ Փետրուար 18ին :

Ու վաղը Վարդանանց ոգին է դարձեալ, որ պիտի կերտէ ազատ ու անկախ հայրենիք :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԻ ԺՈՂՈՎԸ՝ ՇԱԲԱԹ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ԱԼԺ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՑ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, ԲԱՅՑ ԿՌԻՒՆԵՐԸ ՍԱՍՏԻԿ ԵՆ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

65 ՄԵՌԵԱԼ ԵՒ 89 ՎԻՐԱՒՈՐ ՕՌԱՆԻ ՄԷՋ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

Հինգ օր տեւեց Թրիփոլիի, այլեւս պատմական դարձած ժողովը որուն որոշումը հրապարակուեցաւ շատ կարճ զեկոյցով մը.— «Ալժերական Յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդը արտակարգ նիստ գումարած էր. Թրիփոլի, Փետրուար 22էն 27 : Վիճաբանելէ ետք ֆրանսական Հանրապետութեան կառավարութեան հետ եղած բանակցութեանց շուրջ, Ալժերական յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդը լիազօրութիւն կուտայ Ալժերական Հանրապետութեան Առժամեայ կառավարութեան որ շարունակէ սկսուած բանակցութիւնները» :

Հաւանական կը նկատուի որ ալժերական պատուիրակութիւնը Ֆրանսա հասնի Շաբաթ օր, խօսելու համար զինադուլի ստորագրութեան ձեւակերպութեանց մասին : Մինչ այդ ԱՀԱԿը վերջին ժողով մը կը գումարէ Հինգշաբթի առաւօտ Թունուզի մէջ ուր վերադարձած էին ալժերացի պարագլուխները :

Պէն Խետտա եւ իր ընկերները ճամբորդած էին ամբողջ գիշերը կառքով հաւանաբար ապահովութեան համար, խուսափելու համար Գաղտնի Բանակի fn — մանտոնեռու յարձակումէն : ԱՀԱԿը իր լրիւ կազմով Թունուզ էր Չորեքշաբթի իրիկուն : Նոյն օրը տեղեկատուութեան նախարարը՝ Եազիտ լրագրողները ընդունած է, բայց չէ ուզած պատասխանել հարցումներու եւ ինչ որ նախապէս մամուլի առուլիս կը կարծուէր պարզ յայտարարութեան մը բնոյթն ստացած է : Եազիտ կարեւոր մանրամասնութիւն մը տուած է սակայն «զեկոյցը կը նշանակէ թէ Ալժ. Յեղափոխութեան Ազգ. Խորհուրդը այլեւս պէտք չունի նիստ գումարելու որպէսզի ԱՀԱԿը յանգի բանակցութեանց տրամաբանական եզրակացութեան, այսինքն Ալժերիոյ կղզիներուն դադրեցման» :

Լաւատեղեակ աղբիւրներու համաձայն, Ալժ. Ազատ. Ճակատի ներկայացուցիչներուն պարտականութիւն տրուած է որպէսզի ծանրանան գլխաւորաբար Գաղտնի Բանակի դէմ ձեռք առնուելիք միջոցներուն վրայ : Պէտք է, ըստ ԱՀԱԿին որ ժամ առաջ վերջ դրուի Մահմետականներու ջարդին : Կը խորհին թէ ֆրանսական բանակը ի վիճակի է արգելք հանդիսանալու նման ջարդերու եւ եթէ կը խուսափի ընելէ այդ կը նշանակէ թէ տկար է կամ մեղսակից : Ալժերացիները կը մտածեն թէ հասկնալի է Գաղտնի Բանակին փնտռածը.— Բռնութիւններ Մահմետականներու դէմ, մահմետական հակազդեցութիւններ որպէսզի բանակը միջամտէ, չեն ուզեր այդ ծուղակը իյնալ : Ինչպէս յայտնի է հրահանգ տուած են իրենց կողմնակիցներուն որպէսզի չպատասխանեն Գաղտնի Բանակի գրգռութեանց, բայց պարզ է որ չեն կրնար համոզել բոլոր Մահմետականները որ ջարդուին առանց պատասխանելու :

Ներկայ պայմաններուն մէջ, «ԱՀԱԿ»ի բանագնացները զոյգ պարտականութիւններ ունին որոնց առաջինը աւելի դիւրին է եւ արդէն մասամբ ձեռք ձգուած : Անիկա զինադուլի ստորագրութեան կը վերաբերի : Աւելի փափուկ է երկրորդ պարտականութիւնը .— Զինադուլի գործադրութեան երաշխաւորութիւնները եւ փոխանցման շրջանի կազմակերպութիւնը : Ասոր շուրջ խօսած են գլխաւորաբար Թրիփոլիի մէջ ինչ որ կը բացատրէ նիստերու այնքան երկար տեւելը : ԱՀԱԿը ճիշդ է, ամբողջական լիազօրութիւն ըստացած է «ձերմակ քարտ» ինչպէս կ՚ըսեն սովորաբար, բայց սահմանափակ հրամայականներու ենթակայ կը մնայ :

Այս ամբողջը «տխո՞ւր խաղաղութիւն» մը կ՚որակուի, Ժէօն Աֆրիք խմբագրականին մէջ ուր Պէշիր Պէն Եահմէտ կը բացատրէ իր խորագիրը : Թունուզի թերթին խմբագրին համար համաձայնութիւնները չեն գոհացներ ոչ մէկ ալժերացի : «Երբեք, կ՚ըսէ Եահմէտ, նուիրագործուած քաղաքական յաղթանակ մը այսքան քիչ խանդավառութիւն պատճառած է անոնց մօտ իսկ որոնք, հակառակ բոլոր նախատեսութեանց, տարին այդ յաղթանակը » :

ԹՈՒՐՔԵՐԸ ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԵՆ ՖՐԱՆՍԱՆ ...

Եթէ Ֆրանսա յաղթանակ մը չի կրնար նկատել այս զինադուլը այլ՝ միայն՝ նուազագոյն չարիք մը, եթէ նաեւ Ալժերացիներուն համար «տխուր խաղաղութիւն» մըն է, աշխարհը մէջն ըլլալով Թուրքերը շատ գոհ են :

Անգարայի մէջ, վարչապետ Իսմէթ Ինէօնիւ յայտարարեց .— « Կը շնորհաւորեմ Ֆրանսան, այսուհետեւ աւելի զօրաւոր ենք» : Ուրիշ պետական դէմք մըն ալ աւելցուցած է «մեծ գոհունակութեամբ կ՚ողջունենք այս լուրը. եւ կը յուսանք որ բանակցութիւններ կ՚ըլլան վերջնական լուծումի մը համար » :

Գերմանացիներն ալ շատ գոհ, յուսալով մանաւանդ որ Ֆրանսա այլեւս աւելի կրնայ նուիրուիլ Եւրոպայի : Եուկոսլաւները այս առթիւ կը յայտարարեն թէ զօրավիգ ըլլալով Ալժ. Ազատ. Ճակատին, «հակաֆրանսացի» չէին :

Կազէթ տը Լօզանը կը կարծէ գիտնալ թէ ֆրանքօ-ալժերական համաձայնութիւնը «ընկերութեան» իսկական ծրագիր մըն է որուն կը մնայ կեանք տալ զիջողութեան այն նոյն ոգիով որ թոյլ տուաւ այս հաշտութիւնը :

Փարիզի մէջ Չորեքշաբթի օր տեղի ու-

ՆԵՐԳԱՂԹԸ ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐՈՒԻ ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ

Նոր տարուան առիթով գրուած յօդուածի մը մէջ, Հայաստանի Կոմունիստ կուսակցութեան առաջին քարտուղար Յ. Զարոբեան կը յայտնէ .

— 1962 թուականին մենք սկսում ենք արտասահմանեան երկրներից ընդունել մեր հայրենակիցներին : Նախատեսւում է նրանց հայրենադարձը սկսել առաջին հերթին Իրանից, Կիպրոսից եւ Մերձաւոր Արեւելքի մի քանի այլ երկրներից : Նրանք հիմնականում կը տեղաւորուեն գիւղական շրջաններում եւ արդիւնաբերական նոր կենտրոններում : Մենք լրջօրէն նախապատրաստւում ենք այդ կարեւոր խնդիրն օրինակելի ձեւով կատարելու համար :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ 2 ՄԻԼԻՈՆ ԲՆԱԿԻՉ

1962 թուականին մեզ մի ուրախալի իրադարձութիւն է սպասում, Հայաստանի բնակչութեան աճը, որ երկրում առաջին տեղերից մէկն է գրաւում եւ բնակչութեան կենսամակարդակի բարձրացման ցուցանիշներից մէկն է : Բնակչութեան տարեկան բնական աճը մեզ մօտ կազմում է 60 – 65 հազար մարդ : Եթէ հաշուի առնենք, որ ներկայումս Հայաստանում ապրում են աւելի քան մէկ միլիոն 950 հազար հոգի, ապա 1962 թուականի մօտաւորապէս Օգոստոս – Սեպտեմբեր ամիսներին լոյս աշխարհ կը գայ Խորհ. Հայաստանի երկու միլիոներորդ քաղաքացին :

Փառաւոր է անցնող՝ 1961 թուականը, բայց էլ աւելի գրաւիչ ու բերկրալի են մեր հեռանկարները 1962 թուականին» :

նեցաւ Նախարարաց հերթական խորհուրդը որ գլխաւորաբար զբաղած է ալժերական հարցով : Այս մասին, Խորհուրդին բանբերը՝ Թեռնուառ յայտնեց պարզապէս թէ բանակցութիւնները պիտի վերսկսին անմիջական կերպով :

Ներքին նախարարը՝ Ֆրէ յայտարարեց թէ ոստիկանութիւնը լայնածաւալ պայքար մը սկսած է Գաղտնի Բանակին դէմ որ արդէն շատ ազդու արդիւնքներ տըւած է :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Ալժերիոյ մէջ, մանաւանդ Օռանի կացութիւնը ողբերգական է եւ պատերազմի սկիզբէն ի վեր, Օռան իր ամէնէն արիւնալի օրը եւ գիշերը ապրած է Չորեքշաբթիէն Հինգշաբթի :

Մահմետական թաղին մէջ, մինչ ամէն բան հանդարտ կը թուէր, երկու կառքեր ուր պայթուցիկներ դրուած էին (վուաթիւռ փիէժէ) պայթեցան ժամը 16ին : Առաջին լուրերու համաձայն 30 – 35 հոգի մեռած էին եւ յիսուն ուրիշներ վիրաւորուած : Այս չէր սակայն օրուան միակ դէպքը, մինչեւ առաւօտուան վեցը նման ծանր միջադէպերը կը շարունակուէին ի վերջոյ զրգռելով մահմետական ամբոխը որ խելագար կը վազէր փողոցէ փողոց, կիները «եուեու» պոռալով : 65 մեռեալ եւ 89 վիրաւոր կը հաշուէին, բայց թիւը վերջնական չէ :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ – Ուլպրիխթ գաղտնի տեսակցութիւն մը տեղի ունեցած է Փետր. 26ին եւ 27ին Մոսկուայի մէջ : Խօսած են գերմանական հաշտութեան դաշնագրին մասին : Զայնասփիւռը ոչ ոք կը զարմացնէ ըսելով թէ երկու պետական դէմքերը տեսակէտներու կատարեալ նոյնութիւն յայտնաբերած են :

ՄԱՏՐԻՏԻ Ռէալը 1ի դէմ 3ով պարտութեան մատնեց Թորինոյի Եուվէնթուսը Չորեքշաբթի իրիկուն, Փարիզ :

ՍԵՐՈՒՆԴՆԵՐ...

—o—

« Վա՜ղը,— ահա՛ մեծ բառ մը », կ՚ըսէր Հիւկօ, որ իր անձով ու գործով լե – ցուց, դրեթէ լրացուց առանիններորդ դարը :

« Վաղը,— ահա նոր սերունդը » , կը փորձուինք ըսել մենք ալ՝ իրարու մէջ ձուլելով «վաղը» եւ «նոր» բառերը :

Սակայն «վաղը» վաղայաչորդ օրը չէ, ոչ ալ վաղայաչորդ տարին է, ոչ իսկ Թերեւս վաղայաչորդ դարը, այլ աւելի հեռաւոյղ ժամանակներն են, ապագան է, անստոյգ գալիքն է :

Անկասկած է տարբերութիւնը, որ կայ Մէջին դարերուն եւ Քսաներորդ դարուն մէջ ապրող սերունդներուն :

Անճառնաչելի ըլլալու աստիճան փոխ – ուած է թէ դարը, թէ սերունդը: Անճա – նաչելի ըլլալու աստիճան փոխուած է նաեւ մեր աշխարհը, որ տիեզերքի մոլո – րակներուն մէջ ամէնէն փայլունը չէ հա – ւանաբար :

Արդի արուեստը,— ինչպէս արդի մար – դը,— այլեւս հինին նման անհատական դրոշմ չունի, հաւաքական դրոշմ ունի : Անհատը, մեր դարուն, դարձած է հա – ւաքականութիւն: Մարդերը չեն ապրիր հիմա մեր մոլորակին մէջ, հաւաքակա – նութիւններ կ՚ապրին ,— ազգեր, ժողո – վուրդներ, երկիրներ :

Անհատականութիւնը « հաւաքականա – ցած » է, ինչպէս հաւաքականութիւնը « անհատականացած » է: Ցակոբը եւ Յովհաննէսը դարձած են ազգ, իսկ ազգը դարձած եղած է Ցակոբ եւ Յովհաննէս : Ըսել կ՚ուզենք՝ անձերը ազգայնացած են, ազգերը՝ անձնացած :

Այսպիսի դարու մը մէջ կ՚ապրինք մենք հիմա: Անձ ըլլալէ դադրած եւ դարձած ենք ազգ :

Ուստի՝ կորսուած են այն ազգերը, ո – րոնք խստօրէն անձնացած չեն: Կորսուած են նաեւ այն անձերը, որոնք մոլեռանդօ – րէն ազգայնացած չեն :

Այսպէս կը մտածեն եւ այսպէս կը գործեն մեծ ազգերը : Առաւել եւս նոյն ձեւով պիտի մտածեն եւ նոյն ձեւով պի – տի գործեն փոքր ազգերը: Գրուած է, որ մեծ ձուկերը կը կլլեն փոքր ձուկերը, ծովերու եւ ովկիանոսներու խորութեան մէջ :

Քառասուն դար անընդհատ կռուեցանք այս վտանգին դէմ,— կուլ տրուելու վը – տանգին դէմ: Կռուեցանք նետով ու ա – զեղով: Կռուեցանք սուրով ու նիզակով: Կռուեցանք մոսին հրացաններով: Կրա – ուեցինք բահերով , ակռաներով , եղունգներով : Յաճախ կռուեցանք նաեւ «թուղթէ չերեփ»ներով :

Պէ՞տք է, որ վինաթափ ըլլանք հիմա, քառասուն դար դրեթէ ամէն օր կռուելէ ետք ժամանակին եւ տարածութեան դէմ, « վայրագ հոդմ»երուն դէմ եւ աւելի վայրագ հորդաներու դէմ: Պէ՞տք է թոյլ տանք, որ մեր անունը սրբուի ազ – գերու մեծ Մատեանին մէջ :

Այս հարցումը կ՚ընենք երեսուն — քա – ռասուն տարիէ ի վեր, յորմէհետէ ահար – կու մըրիկը մեզ դուրս նետեց մեր հողե – րէն ու հայրենի օճախներէն :

Երեսուն – քառասուն տարի չարունակ հարցում ընելով եւ պատասխան փնտռե – լով՝ վերջապէս եկանք հասանք մեր օրե – րուն: Ամէն բան վրայ տուինք, բայց , Մեծ Մակեդոնացիի ըսածին պէս, մեզի մնաց զարձեալ ՑՈՑՍԸ: Այս յոյսը կը փրկէ մեզ — փրկած է միշտ — ընկղմե – լու վտանգէն: Եւ մեր ըրածը ուրիշ բան չէ հիմա, բայց եթէ Մակեդոնացիին «յոյս»ով զօրացնել ու ղինել մեր նոր սերունդները :

Ցոյսով եւ հաւատքով պիտի ղինենք, « յոտից ղգլուխ» պիտի ղինենք մեր նո – րերն ու նորագոյնները, որպէսզի պար – տուած դուրս չգան այն ճակատագրա – կան, ամէնի զուպարէն, որուն մէջ նետ – ուած են երկիրները եւ ազգեր :

Մեր հոգը չէ, թէ ուրիշներ ինչ կ՚ընեն: Մեզ մտահոգողը մեր «փոքրիկ հօտ»ն է : Ուստի՝ կ՚ուզենք, որ զրօշը վար չառ – նուի երբեք այն փխրուն նաւուն վրայէն, որուն անունն է ՀԱՑՈՒԹԻՒՆ: Վար առ – նել զրօշը, այս կը նշանակէ ղեկ չունե – նալ, կողմնացոյց չունենալ, խաղալիկ ըլ – լալ տարերքին, ամէն բան աւլող սրբող ուժերուն ձեռքը :

Նոր սերունդը ղինուա՞ծ է այս անտե – սանելի, բայց զգալի վտանգին դէմ: Կը պատասխանենք.— ոչ: Գոնէ ոչ ամէն տեղ: Գոնէ ոչ նոյն չափով :

Նոյնը չէ պարապան հինևրուն համար, որոնք ապահովագրուած են հրդեհի դէմ, գողութեան դէմ, արկածներու դէմ, ըսել կ՚ուզենք՝ իրենց ազգութեան, հաւաքա – կան եսին սպառնացող բոլոր վտանգնե – րուն դէմ: Ցիսունի հրուանդանին հաս – նող կամ այդ հրուանդանէն անդին անց – նող ամէն հայ իր ինքնութենէն բան մը վրայ չի տար, իր «ածու»էն դուրս չել – լեր, այլ ամբօրէն կառչած կը մնայ ազ – գին, հայրենիքին, լեզուին, եկեղեցիին , մշակոյթին :

« Հրուանդանին» մօտը կամ հեռու կե – ցողներէն վախ չունինք ուրեմն, ոչ: Մեր վախը միւսներէն է, անոնցմէ՝ որոնք դեռ չեն գիտեր, թէ ինչ է «հրուանդա – նը» կամ որոնք չունին, չեն ունեցած եր – բեք հայրենի հողի հերտ մը իրենց ոտ – քերուն տակ :

Այս սերունդին է, որ կ՚ուզենք մեր խօսքը ասուսասիկ.— Ամուր կեցէք, դի – մացէք, յուսացէք, հաւատացէք :

Մենք ձեզի կը փոխանցենք, երիտա – սարդներ Հայոց Աշխարհի, երեք նուի – րական զրօշներ.— ԱԶԳ, ՀԱՑՐԵՆԻՔ , ՄՇԱԿՈՑԹ (բանաստեղծը պիտի ըսէր՝ « մեր արիւնով ոռոգուած»): Եւ ամէն բան կայ այս «երրորդութեան» մէջ , կայ եկեղեցի , կայ դպրոց , կայ պատմութիւն : Կան հայրեր եւ զա – ւակներ : Կան նահատակներ եւ հերոսներ : Կան սուրբեր եւ լուսաւորիչներ :

Պետական մեծ դէմք մը՝ Ռէյմոն Փու – անքարէ, որ իր երկրի առաջին քաղաքա – ցին դարձաւ առեն մը, իր գործերուն մէջ կը գրէր տեղ մը, թէ հայրենիքը աշ – խարհագրական, ազգագրական կամ լեզ – ուաբանական էակ մը ըլլալէ աւելի՝ պատմական էակ մըն է : Իարոյական անձնաւորութիւն մը, որ ունի անցեալ մը եւ ինքնագիտակցութիւն եւ որ կ՚ուզէ եր – կարացնել իր գոյութիւնը ապագային մէջ ալ :

Երկիր մը, առանց պատմութեան, բա – նակավայր մըն է, բայց հայրենիք մը չէ: Հայրենիք ըլլալու համար պէտք է անցեալ մը ունենայ եւ գառնայ «պատ – մական էակ»: Հետեւաբար, հայրենիքը իր մէջ կը պարունակէ երկու ուժ,— ի – րականութեան մը ուժը եւ կամքի մը ու – ժը: Մեզի համար, որ հայրենիքէն դուրս կը գտնուինք հիմա, մեր երկիրը, իրա – կանութեան մը ուժը ըլլալով հանդերձ, կամքի մը ուժն է :

Կրնայինք աւելցնել, թէ հայրենիք ու – նենալու համար զայն ուզել պէտք է նախ: Մեր դարուն մէջ երկինքէն մանա – նայ չի թափիր այլեւս: Եւ անշուշտ ի – մաստ մը ունի այն խօսքը, թէ «կամե – նալը կարենալ է»: Մեր պարտքն է զօրա – ցնել կամքի ուժը ձեր մէջ, երիտասարդ հայրենակիցներ, որպէսզի չդադրիք հայ – րենիք ուզելէ : Եւ այս է պատճառը, որ մենք խիստ յաճախ, զրեթէ տեւաբար կը խօսինք ու կը գրենք հայրենիքի մասին, այն կապոյտ երազին, որուն հասանք ան – դամ մը, որուն պիտի հասնինք անգամ մըն ալ :

Այս կը նշանակէ՞ արդեօք, որ մենք կ՚ուրանանք հայրենիքի գոյութիւնը, իբ – րեւ «իրականութեան մը ուժը»: Ոչ, չենք ուրանար: Եւ ի՞նչպէս կրնայինք ուրա – նալ, երբ այդ «ուժ»ը կայ, գոյութիւն ունի :

Սակայն մեր դաւանանքն է. «Հայու – թիւնը՝ հայրենիքին մէջ»:

Մեր դաւանանքն է նոյնպէս. «Հայրե – նիքը՝ Հայութեան մէջ»:

Ժամանակը անցող է կամքի ուժին դէմ: Զենք կարծեր, որ սխալ մը ըրած կ՚ըլ – լանք, եթէ ըսենք.— Իտէալի մը ծառա – յողը Աստուծոյ կը ծառայէ: Աստուած ինք արդէն իտէալ մըն է :

Մեզի պէտք են հիմա «սխրագործ Մա – միկոնեաններ»: Մեզի պէտք են նաեւ « ծանրախոհ Բագրատուններ»:

Սխրագործ ըլլաք թէ ծանրախոհ , Մամիկոնեան ըլլաք թէ Բագրատունի , երիտասարդ Հայեր ի սիրուս աշխարհի , մի մոռնաք երբեք սա ճշմարտութիւնը . — Զօրաւոր մարդը միայն կրնայ հաւա – տալ :

Հաւատալ՝ կը նշանակէ զօրաւոր ըլ – լալ :

Երբ օր մը վերջապէս հնչէ վերադար – ձի ժամը, մենք պէտք է կարենանք մեզի հետ տանիլ ոչ թէ մեր օտարացած հա – յութիւնը, այլ մեր հայացած օտարու – թիւնը :

Դրօշ դարձնենք մեր Հայութիւնը :

Բ. ԹԱՇԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

1913ին Հայաստանի ներկայ սահման – ներուն մէջ երկաթուղիին երկարութիւ – նը կը հասնէր 362 քիլոմեթրի: Ասոր գ՛ – խաւոր պատճառը Թուրքիոյ անտարբերու – թիւնն էր՝ հանդէպ իրեն ենթակայ եր – կիրներուն եւ ժողովուրդներուն : Այդ քիչն ալ , , որ չինուած էր, կը հետապն – դէր ռազմական եւ զաղութատարական նպատակներ :

Հայաստանի երկաթուղիներուն բեռնա – տարութեան հիմնական մասը կազմուած էր զիւղատնտեսական մթերքներէ : Ներ – բածումը արտածումէն մէկուկէս ան – գամ աւելի էր: Հայաստան կը ներածուէ – ին կերպասեղէն, չաքար եւայլն : Իսկ կ՚արտածուէր դինի, քոնեակ, չոր պը – տուղներ եւ դորգեր: Ներածուած քարո – ծուքը, սեւ մետաղները եւ մեքենաները կը կազմէին ընդհ. քանակին 3·5, 3·3 եւ 0·7 առ հարիւրը :

1914 – 1918ին պատերազմի թատերա – բեմ եւ աւէրներու վայր դարձաւ նաեւ Անդրկովկասը, յատկապէս Հայաստան :

Հայաստանի անկախութեան օրերուն , վառելիքի, պահեստի, չարժական կազմի անհրաժեշտ քանակին եւ նիւթական ազ – բիւրներու պակասին պատճառով, երկրին երկաթուղիները կը գործէին անկանո – ձեւով : Նորընդացումէն ետք պէտք եղաւ հինգ տարի, որպէսզի երկրին եր – կաթուղիներու երթեւեկը եւ բեռնատա – րութիւնը հասնին 1913ի մակարդակին :

Մինչեւ 1940 չինուեցան նոր երկաթու – ղիներ, որոնք երկրին տնտեսութեան զարգացման համար կարեւոր դեր կա – տարեցին: Այդ չինութիւններէն կարե – ւորները հետեւեալներն են.—

Լենինական – Արթիք – Պեմզաչէն եր – կաթուղիի ճիւղը (32 քլմ·), որ հնարա – ւորութիւն տուաւ օգտագործելու Արթի – կի քարի հանքերը :

Ղափան – Մինջեւան ճիւղը 439 քլմ·), որ օժանդակեց Զանգեզուրի հանքագոր – ծութեան եւ հարաւային շրջաններու տն – տեսութեան զարգացման :

Պատերազմի տարիներուն աւարտեցաւ Մինջեւան – Զուլֆա երկաթուղին (12 քլմ), որուն շնորհիւ Երեւան կապուեցաւ Պաքուի հետ :

1940ին Հայաստանի երկաթուղիին եր – կարութիւնն էր չորս հարիւր քիլոմեթր, 1949ին եւ 1957ին 460, իսկ 1959ին՝ 520:

1953ին միայն որոշուեցաւ եւ ա՛լ տա – նքներ սկսան տարուիլ ելեկտրականա – ցնելու համար դիծերը: Եւ առաջին ա –

(12 Շար·)

ՌՈՒՍԵԻԹՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

—o—

— 1829 —

« Կարնոյ Հայոց առաջնորդ կարապետ Արքեպիսկոպոսն էր, կը գրէ ռուս պատ – մագիրը, որ իբրեւ քրիստոնեայ հովուա – պետ՝ չէր կրնար ընկերանալ մահմետա – կաններու պատերամաւորներուն եւ կու – գար առանձին, ուղեկից ունենալով իր փոքրաւորը, Շէքէրճեան Գրիգոր վար – ժապետը: Բարձրանալով Թոխ – տաղ, բլրակին գագաթէն խաչակնքեց եւ օրհ – նեց ռուսական բանակը եւ մօտեցաւ Պաս – կեւիչի: Ռուս հրամանատարը խոր ջեր – մեռանդութեամբ համբուրեց սուրբ խաչը եւ ողջագուրուեցաւ հայ արքեպիսկոպո – սին հետ »:

Այսպէս Յունիս 27ին, Ռուսերը մտան Էրզրում եւ գրաւեցին: Երեկոյեան, քը – րիստոնէական գրօշը կը ծածանէր ար – դէն քաղաքին ներքնաբերդին վրայ :

Թուրք հրամանատարը, որ մէկ ժամ առաջ գլխատել տուեր էր իր հաւատարիմ հայ բժիշկը՝ անձնատուութեան խոր – հուրդ տուած ըլլալուն համար, գերի ին – կաւ իրեն զործակից փաշաներով : Պաս – կեւիչ գրաւեց 29 գրօշակ, 150 թնդանօթ ու մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք եւ պաշարեղէն : Ռուսերուն ձեռքն անցաւ նոյնպէս արաբական եւ Թրքական ձեռա – գիրներու թանկագին ժողովածու մը , ինչպէս եւ այն ժամացոյցը, որ Թիֆլիզ տարուելով զետեղուեցաւ Երեւանեան հրապարակին վրայ, «Շտար» կոչուած գինուորական հիմնարկութեան ճակատը: Այդ նշանաւոր ժամացոյցը էրզրումի նը – ւիրած էին անգլիացի վաճառականները , եւ ժամացոյցին համար կառուցուած էր փրուն աշտարակ մը քաղաքին մէջ, բայց ժամացոյցին զանգը անախորժ Թուելով մահմետական հոգեւորականներուն՝ աւ – րեցին մեքենականութիւնը, ու մինչեւ Ռուսերուն գալը՝ ժամացոյցին աչքերուն մէջ բոյն դրած էին աղաւնիներ ու Թըռ – չուններ :

Էրզրումի գինուորական նահանգապետ նշանակելով Զօր. Պանկրատեեւը , որու հրահանգ տուաւ չուտով վերահաստատել բնակիչներուն անդորրութիւնը եւ բարե – կարգել քաղաքը, Պասկեւիչ սարքեցզբա – հանդէսներ ու տօնախմբութիւններ , ո – րոնց կը հրաւիրէր մասնակցիլ Հայերը , առ հասարակ Ռուսերուն յարդանքին ար – ժանացած :

ՊԱՅԱԶԻՏԻ ԱՂԵՏԱԼԻ ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Այդ տօնախմբութեանց ընթացքին՝ սուրհանդակը տխուր լուր մը բերաւ Պասկեւիչին : Թշնամին դարձեալ յարձա – կած էր Պայազիտի վրայ: Պէտք է ըսել թէ Պասկեւիչ, յարձակելու համար էր – զրումի վրայ, իր բոլոր ուժերը կեդրո – նացուցած էր այդ մեծ յարձակման հա – մար, ու քանի մը վաշտ զինուոր միայն Թողած էր Պայազիտի, Թուրքաք Քալէի եւ Տիատինի պաշտպանութեան համար : Պայազիտի մէջ կար նաեւ տեղացի Հա – յերէն կազմուած մէկ վաշտ: Բոլորին հը – րամանատար նշանակուած էր Զօր. Պո – պով, որու պարը Մեծն Եկատերինէի ժամանակ մեծ դեր խաղացած էր եւ Ար – զրութեան Յովսէփ Արք.ի մտերիմ բարե – կամն էր :

Ապրիլ ամսուան մէջ, լուր հասած էր արդէն թէ Թուրքերը 15 հազար զինուոր համախմբած են Վանի կողմերը: Ահա այս բանակն էր որ, 12 Թնդանօթներով , Յունիս վեցին յարձակեցաւ Թուրքաք – Քալէի արտաքին Թաղերուն վրայ, քան – զեց Հայոց տուները, ու մինչեւ որ ռու – սական բեդդապահ զօրքը օգնութեան հասաւ, Թշնամին յափշտակեց բնակչու – թեան տուարը եւ 70 Հայեր գերի առնե – լով գնաց Պայազիտի կողմը: Յունիս 20– ին Վանի փաշան իր մեծ բանակով յար – ձակեցաւ Պայազիտի վրայ, որու պաշտ – պաններուն թիւն էր 1500: Տեղի ունեցաւ սարսափելի արիւնհեղութիւն : Անօրինա – կելի քաջութեամբ՝ ռուս հերոսները դի – մադրեցին Թուրքերուն, բայց երկոց մըր – ւական ուժերը կը նուաղէին ժամէ ժամ: Երեկոյեան դէմ, Թուրքերը տէր զար – ձած էին արդէն քաղաքին կէսին: Ինք – նաձած էին արդէն քաղաքին կէսին: Ինք – նաձած էին արդէն քաղաքին կէսին: Ինք – նա

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊՈՍԹՈՒՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ
(ՀԱՅ ՅԵՂՈՓԱՍՏԱՆԵԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ)
ԳԻՐՔ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ

ՊԱՐՈՆ ԲՈՂՈՍ

— Ես ... ես ... ես ...

GALERIE SOLEILS
30, RUE DE MIROMESNIL, PARIS
Carzou
VERNISSAGE LE 2 MARS

« ԴԱՌՁՈՒ » գիրքին հեղինակը՝
PIERRE LAMBERTIN
Հատորը պիտի ստորագրէ նոյն օրը

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Ատրինէ Ճիւհէրեան կը ծանուցանէ թէ այս Կիրակի, իր ամուսնոյն ԵՐՈՒԱՆԴ ՃԻՒՀԷՐԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ:

Կը խնդրուի հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտնուիլ :

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Փարթամեան, Կէօնճեան եւ Պապիկեան ընտանիքները, կը ծանուցանեն թէ ՎԱՀԷ ՓԱՐԹԱՄԵԱՆԻ մահուան տարելիցին եւ հօրը՝ ՆԵՐՍԷՍ ՓԱՐԹԱՄԵԱՆԻ մահուան 15րդ տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի Սէն Լու Կրանփէնի եկեղեցիին մէջ:

Ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ արարողութեան :

×

Այրի Տիկին Սիրարփի Բաբելեան (ծնեալ Վարժապետեան) եւ զաւակները, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ յաւարտ պատարագի Փրատոյի Ս. Սահակ – Մեսրոպ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԲԻՒԶԱՆԴ ԲԱԲԵԼԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ:

Սիրով կը հրաւիրուին ողբացեալի յիշատակը յարգողները :

Փոխան հոգեճաշի կը նուիրուի.—50ական Ն. Ֆ. «Հայ–Բոյժ»ին և «Յառաջ»ին : 100 Ն. Ֆ. Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ին, 50ական Ն. Ֆ. Լիոնի Կապ. Խաչին եւ Ն. Սերունդին:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի հանդիսաւորութիւն Սրբոց Վարդանանց, Մարտիրոսաց եւ Բուն Բարեկենդան : Զայնաւոր պատարագ ժամը 10.30ին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Իսիի Խանասոր խումբը շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք նուէրներ տուին, Փետրուար 10ի իր գեղարուեստական հանդէսին թոմպոլային համար :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ՄԱՄՈՒԼԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
Գիրերու Գիւտի 1600ամեակի առթիւ
Ապրիլ 8էն 22
Մշակոյթի Տան «Շ. Միսաքեան» սրահին մէջ :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին: Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ԶՈՄ), Քառէի (Փըթի ժուռնալ) Ա. յարկը :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ Պօմոնի սրահին բարեզարդման :

«ՇԱՆԹ» թատերախումբը մեծ պատրաստութեամբ Պօմոնի մէջ կը ներկայացնէ՝

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 9ին :

Կը ներկայացուի ԱՒԱՐԱՅՐԻ ԱՐԾԻՒԸ ԿԱՄ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ

(5 արար, հեղինակութիւն Սմբատ-Բիւրատի) :

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ.— Վարդան՝ Վ. Տ. Վարդանեան, Ղեւոնդ երեց՝ Յ. Նիկողոսեան, Ներշապուհ՝ Վ. Տէմիրճեան, Յովսէփ Կաթողիկոս՝ Յ. Արսլանեան, Վրոյր՝ Աւետիս Եօթնեղբայրեան, Շուշանիկ՝ Օր. Լօրիս Մերտինեան, Ցազկերտ՝ Կ. Մութաֆեան, Վասակ՝ Սերժ Սարգիսեան, Միհրներսեհ՝ Գր. Թութէլեան, Զանկազ երեց, Տիր. Տիրատուրեան, Մոգպետ՝ Վահագն՝ Տ. Վարդանեան :

Ներկայացման ընթացքին պիտի երգուին «Տէր կեցո դու զՀայս» եւ «Լռեց ամպերը» :

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապոյտ Խաչի Սէն Ժերոմի մասնաճիւղը բաժակ մը թէյի շուրջ կը հրաւիրէ Թաղիս եւ շրջաններու բոլոր համակիրները, Կիրակի (Մարտ 11) ժամը չորսին, եկեղեցիի սրահին մէջ: Ջերմ ընդունելութիւն եւ հաճելի մթնոլորտ :

Նոյն օրը պիտի քաշուին վիճակախաղի տոմսերը որոնք նախապէս ծախուած էին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայաստանէն Վարդգէս Կրպոյեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Կրպոյեան Վարդգէս Յակոբի, ծնած Թրքահայաստանի Հունձ գիւղը եւ կորսուած Մեծ Եղեռնին: Հօր անունը Յակոբ եւ մօր անունը՝ Ասանեթ(?) : Կը կարծուի թէ Մարսէյլ կը գտնուի : Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի գրել՝ Վարդգէս Կրպոյեանի, Լենինական, փողոց 23, Սանթիէ 27, տուն 64:

ԵԹԷ 4000 ՀՈԳԻԷՆ ԱՒԵԼԻ ՎԱՅՐԻ ՄԸ ՄԷՋ: ՊԶՏԻԿ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ՈՒՆԻՔ ԵՒ ԼԱՒ ՏԵՂ ՄԸ՝ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ.

ՏԵՂԱՒՈՐԵՑԷ՛Ք

Pressing Automatique

ՄԸ

Եւրոպական առաջնակարգ մաթերիէլով: Մեծ եկամուտ: Ոչ մէկ սթոք: Հանելի աշխատանք: Վճարումի մեծ դիւրութիւններ : Մեր միջոցաւ բացատրութիւններ եւ լուսաբանութիւններ :

Տեղեկութեանց եւ Տըվիի համար գրել.—

Aïvazian
93, Rue Massena
LYON 6e

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի աշակերտուհիներու կողմէ :

ՄԱՐՏ 11ԻՆ

Կիրակի, կէսօրէ յետոյ ժամը ճիշդ 15ին,

Salle de la Chimie
28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

Պիտի ներկայացուին՝

ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ
(Հայերէն)

L'Ane et le Ruisseau
(Ֆրանսերէն)

Երգ, պար եւ արտասանութիւն
Տոմսերու գին.—4, 5, 6 Ն. Ֆ.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս Կիրակի հանդիսաւոր արարողութեամբ կը կատարուի Սրբոց Վարդանանց Զօրավարաց տօնը, ինչպէս նաեւ Հայրապետական Մաղթանք Ն. Վ. Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի անուանակոչութեան տօնին առիթով :

ԾԱԽՈՒ ՑԱՐԿԱԲԱԺԻՆ

19րդ Թաղամաս, ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹ ՄԸ 3 սենեակ, խոհանոց, Ա. յարկ, փողոցի վրայ, արեւոտ :

Milauchian, Tél. BLO. 02-83

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ, Մշակոյթի Տան մէջ, ժամը 8.30ին :

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱԴՐԱՄ

Վաճառումի պարտադիր գին
Modèle Deposé   Prix Imposé
200 Ն. Ֆ.

Գնելու համար դիմել՝
EDOUARD KHEDERIAN
66, Rue Lafayette,
PARIS (9e)
Tél. : PRO. 11-63

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ, Salle Voltaire, Rue Voltaire

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կեդրոնական վարչութեան կողմէ:
Մարտ 3ին, Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Կը խօսին Ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ եւ Ա. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.—

Արտասանութիւն՝ Զարուհի Փափազեան, Սօսի պարախումբը, ընկերակցութեամբ Տէտէճեանի եւ Սեզեանի, ղեկավար Յ. Քիւթնէրեան :

ՆՈՒԱԳ ԵՒ ԵՐԳ.— Փօլ Գուլաքսըզեան, Արմէն Մոմճեան, Յար. Ճապուրեան, Լեւոն Պօյաճեան :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ.— Փաաֆալ Նայեան, Յովհ. Շիրինեան :

Grand Bal de Nuit
de 21 heures à l'aube
AVEC CLAUDE NICLAU ET SON ORCHESTRE
Bar   Buffet   Ambiance

Մուտք 6 Ն. Ֆ.

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան :

31 ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, Մարտ 4, կէս օրէ վերջ, ժամը 2.30ին

MAISON DE LA CHIMIE
28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

Սկաուտական ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր, պիտի ներկայացուի նաեւ սկաուտական ֆիլմ մը

Նախկին Հայ Արիները եւ երէցները պիտի ներկայացնեն հայերէն եւ մասնաւոր պատրաստութեամբ

ՈՉԽԱՐՆԵՐՈՒ ԴԱՏԸ

(La Farce de Maître Pathelin)

Կատակերգութիւն մէկ արար

Մուտք.— 10 Ն. Ֆ., 5 Ն. Ֆ. 3 Ն. Ֆ. Երախաներուն մուտքը ձրի

ՊԻՒՖԷ

AU BEAU NOYER

A 50 mètres du Métro MARCEL SEMBAT
7 ETAGES D'EXPOSITION
D'AMEUBLEMENTS
CRÉDIT SANS FORMALITÉS
ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

185, BD. JEAN JAURÈS - 15, AV. ANDRÉ MORIZET - BOULOGNE — MOL. 06.03 et 60.38

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՇԱԲԱԹ
3
ՄԱՐՏ
SAMEDI
3 MARS
1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9344 38e ANNÉE Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5145

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ "ՕՐ"Ը

Վաղը՝ կիրակի՝ Հայ Արիներու Միու – թիւնը 31րդ անգամ ըլլալով կը տօնէ իր «Սր»ը, ցերեկոյթով մը, որ տեղի կ'ու – նենայ Մէզոն տը լա Շիմիէ սրահին մէջ :

Փարիզահայ դաղութի աւանդական տօ– նակատարութեանց եւ հանդէսներու չար– քին չատոնց իր տեղն է դրաւած Հայ Ա– րիներու «Սր»ը :

Միութիւնը դովելի հաւատարմու – թեամբ ամէն տարի այս եղանակին, նոյն սրահին մէջ կը կազմակերպէ իր տարե – կան հանդէսը, որուն իրենց մասնակցու– թիւնը կը բերեն նաեւ նախկին Արիները :

Երեսունըչորս տարեկան է այսօր Հայ Արիներու Միութիւնը, կազմուած 1928– ին, անմիջապէս Հ. Մ. Ը. Մ.էն :

Այս վերջինէն ետքը չէ մնացած փարիզի մէջ՝ հիմնադիրներու մեծ մասին մեղմ անդարձ բաժնուելուն, մնացեալին դործէ քաշուելուն հետեւանքով :

Մարսէյլ ու Վիէն կը շարունակեն պահել Հ. Մ. Ը. Մ.ի անունը, սակայն չեայ համադրող ընդհանուր կեդրոն մը :

Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտական չարժումն ալ դադրած է փարիզեան շրջանին մէջ, երկար տարիներ ի վեր : Արդիւնք անտար – բերութեա՞ն, կամ յողնածութե՞ան :

Այս պայմաններուն տակ ուրախալի ե– րեւոյթ մըն է տեսնել, որ Հայ Արիները կանգուն կը պահեն իրենց Միութիւնը, առանց աղդուելու տաքէն ու պաղէն, հաստատամտութեամբ եւ դոհաբերու – թեամբ :

Հայ Արիները 1928էն ի վեր պաշտօնա– պէս ճանչցուած են Սկաուտական միջազ– գային կեդրոնէն՝ իր հիմնադրին՝ Բժ. Փ. Մեծատուրեանի ջանքերով :

Շնորհիւ այդ ճանաչումին, անոնք կը հրաւիրուին սկաուտական միջազդային բոլոր համախմբումներուն, իրենց տետ տանելով մեր աղդային դրօշակը եւ Հա – յութիւնը ճանչցնելով օտարներուն :

Հաղարաւոր հայ տղաներ ու աղջիկներ անցած են այս կազմակերպութեան չար – քերէն : Շատեր փոքր տարիքէն մտած են «Փայլիկներու» խումբին մէջ եւ չարու – նակած են մնալ անոր դրօշին տակ, մին– չեւ պատանեկութիւն : Իրոք թիւ մը կը կազմեն նաեւ անոնք, որ հասած են մին– չեւ խմբապետի աստիճանին :

Գաւերազմէն առաջ ունեցած էր չատ փայլուն շրջան մը : Դրաման տխուր օ – րերէն վերջ Հայ Արիները նոր խանդով ու եռանդով փարեցան դործին :

Ժամանակին մասնակցեր էին Անգլիոյ ձէմպորիին (1929), Վլէննայի միջազ – գային սկաուտական համաժողովին եւ Զուիցերիոյ ճէմպորիին (1931), Հուն – գարիոյ (1933), Շուէտի (1935), Անգ – լիոյ (1936), Հոլանտայի (1937) եւ Սկովտիոյ (1939) միջազդ. ճամբար – ներուն :

Պատերազմէն վերջ մասնակցեցաւ Ֆը – րանսայի (1947) Խաղաղութեան ճէմպո – րիին, 1949ին Նորվեկիոյ, 1951ին Աւըս – տրիոյ, 1953ին Զուիցերիոյ, 1955ին Ֆա – նատայի, 1957ին Անգլիոյ (սկաուտական չարժման յիսնամեակ), 1961ին Լիզպոնի ճէմպորիներուն : 1963ին պիտի մասնակ– ցին Ճունամարկի ճէմպորիին :

1929ին մասնաճիւղեր կազմած էր Մարսէյլի, Լիոնի եւ Վալանսի մէջ : Իր դործունէութեան դաշտը ընդարձակելով կապեր հաստատեց Եգիպտոսի (1933) եւ Պելճիոյ (1946) հայ սկաուտներուն հետ :

Մարսելիոյ մէջ Արենուշները պատնէշի վրայ են միշտ :

Հայապահպանման եւ նոր սերունդի փրկութեան սատարող կարեւոր կազմա– կերպութիւն մըն է այս Միութիւնը, ար– ժանի ամէն քաջալերանքի :

ՀՐԱՉ – ՕՐ. ՈՒՐՖԱԼԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԻԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻԱ

ՄԱՍՏԻԿ ՋԱՐԴԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԿԻՆ ՄԸ ԻՐ ԵՐԿՈՒ ԶԱՒԱԿՆԵՐՈՎ ԿԸ ՄՈՐԹՈՒԻՒՆ

Մթնոլորտը երթալով կը լարուի, խե – լագար ամբոխը իրար կը չարդէ, ամեն կողերով համայնքները պրկած կը լուծուին : Հինդշաբթի օր Ս երս էլ Տէպերի մէջ, Մահմետականներ անբերեւակայելի վայ – րագութեամբ մորթեցին կին մը եւ իր երկու զաւակները :

Մուտք մը Մահմետականները խուժած են Ֆութպոլի մարզադաշտին պահապա – նին տունը եւ յարձակած են երիտասարդ կնոջը վրայ որ կը փորձէր պաշտպանել զաւակները : Կատղած Մահմետականները կացինով մորթած են մանչը եւ մայրը, ապա վազած չորս տարու աղջնակին ե – տեւէն որ անտեղեակ, ծաղիկ կը բերէր իր մօրը : Երախան փորձած է փախիլ, բայց Մահմետականները բռնած են եւ դանկը քարին զարնելով սպաննած անմե– ղունակ երախան : Անմիջական պաշարում մը թաղին թոյլ տուած է որ ոստիկաննե– րը սպաննեն փախստական չորս Մահ – մետականները :

Այսպէս կ'անցնին Ալժերիոյ ժամերը : Այսպէս պատասխանեցին Մահմետական– ները իրենց թաղամասին պայթումներուն որոնք նաեւ անմեղ զոհեր պատճառած էին :

Օրանի մէջ լուսարկել հաստատուած է ժամը 20ին, բայց եւրոպացի բնակչու – թիւնը կատղած եւ ըմբոստացած է ծայր աստիճանի, երիտասարդ կնոջ եւ երկու երախաներուն չարդին առթիւ : Այն տը – պաւորութիւնը կը տիրէ թէ կարելի չե – դաւ անխուսափելիին առաջքն առնել եւ համայնքները իրար պիտի չարդեն, ան – խնայ, վայրագութեամբ եւ առանց խը – նայելու կին կամ երախայ :

Ալժէացիներուն մօտ վախը սկսած է մտահոգութեան տեղը զրաւել, կ'ըսէ Ֆի– կարոյի թղթակիցը, ի տես Օրանի ծանր դէպքերուն : Եւրոպացիները կը վախնան որ Ալժէի մէջ ալ, ինչպէս Օրան, Մահ – մետականները զրգռուին եւ «իջնեն» քա– ղաքը :

Նոյն թղթակիցը կը պատմէ նաեւ թէ բոլոր Եւրոպացիները չեն հաւատար որ Օրանի դէպքերուն առաջին պատասխա – նատուն Դաղտնի Բանակը ըլլայ :

Կան, անշուշտ որ հակառակը չեն պն– դեր եւ արդար կը դտնեն որ Կաղտնիբա– նակը ընդ ինչ որ Ալժ. Ազատ. ճակատը կ'ըսէ եօթը տարիէ ի վեր ռումբեր, ձեռ– նառումբեր եւ պայթուցիկներ նետելով Եւրոպական թաղերուն մէջ, ուր տարի – ներու ընթացքին տարիւրաւոր կիներ եւ երախաներ սպաննուեցան :

Ուրիշներ սակայն համոզուած են որ Օրանի Մահմետականներու դէմ եղած – ները, Գաղտնի Բանակին գործը չեն, բայց անոր կը վերագրուին որովհետեւ դիւրին է : Անոնց կարծիքով այդ ոճրա – յին արարքները «պարպուզներուն» կամ նոյնիսկ ալժերական համայնավար կու – սակցութեան գործերն են : Կարելի է նոյն– իսկ մտածել Ալժ. Ազատ. ճակատի ծայ– րայեղ տարրերուն մասին որոնք դէմ էին բանակցութեան եւ կ'ուզեն, այս ձեւով, ձախողեցնել :

Ամէն պարագայի մէջ, Ալժ. Ազատ. ճակատի պատասխանատուները որոնք կը փորձեն հանդարտեցնել մահմետական ամբոխը դժուարութեան կը մատնուին :

Մ'իւս կողմէ, Ալժերիոյ կացութեան ստացած ծանրակչիռ հանդամանքը «Ա – ՀՕԿ»ի ուշադրութիւնը դրաւած է եւ թունաւղէն կը հաղորդեն թէ կարճ նիստ

ՍՈՒՐԻՈՅ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՍՈՒՐԻԱՑԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ ԱՀՄԷՏ ՔԱՄՊԱՐ, ՊԱՔՐԻ ՔԱՊՊԱՆԻ, ՏՈՔԹ. ՔԷՅԱԼԻ, ՍԱՊՐԻ ԱՍԱԼԻ, ԵՒ ՄՈՀԱՄ – ՄԷՏ ԹԱԼԱՍ ԻՐԵՆՑ ՎԿԱՅՈՒԹԵԱՄԲ, ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹ – ԻՒՆԸ ՀԱՍՏԱՏԵՑԻՆ

—o—

« Սուրիոյ մեր ամբաստանուած ընկեր– ներու դատավարութիւնը չարունակուե – ցաւ կիրակի, 25 Փետրուար, Սուրիոյ դինուորական Բարձրագոյն Ատեանին առջեւ :

Այս նիստը կը ներկայացնէր մասնաւոր կարեւորութիւն՝ տրուած ըլլալով, որ վկայութեան կանչուած էին Սուրիոյ հին եւ նոր պետական կարկառուն դէմքերը, ինչպէս՝ Երկրագործական նախարար Պաքրի Քապպանի, նախկին նախարար եւ ազդայնական կուսակցութեան նախկին դեկավար Տոքթ. Ապտիւլ Ռահման Քէյա– լի, ներքին նախարար Ասմէտ Քամպար, նախկին վարչապետ եւ երեսփոխանԱսադ– բի Ասալի, երեսփոխան Մ'ոհամմէտ Թալ– լաս, ինչպէս նաեւ երեք պետական պաշ– տօնեաներ :

Առաջին առթիւ, դատարան ներկայա – նալով Քապպանի յայտարարեց .

« Ծանօթ եմ Դաշնակցութեան, որ տե– ւականօրէն կատավարութեան զօրավիզ եղած է եւ պայքարած է Թուրքիոյ դէմ՝ Ալեքսանտրէթի Սանճաղի հարցին մէջ՝ արաբական իրաւունքներու զօրավիզ կանգնելով : Կը զարմանամ, թէ ամբաս– տանութիւնները կ'ըլլան Դաշնակցութեան դէմ : Եթէ անոնց մօտ դէնքեր գտնուած են, այդ դէնքերը ինքնապաշտպանութեան եւ համայնավարութեան դէմ զործած – ուելու համար են : Կը զարմանամ նոյն – պէս, երբ կ'լսուի թէ Դաշնակցութիւնը լրտեսութիւն ըրած է ի նպաստ Թուրքե – րուն, որովհետեւ չատ լաւ ծանօթ եմ Թուրք եւ հայ յարաբերութիւններուն : Նոյնպէս, կարելի չէ գտնել Հայ մը որ Իսրայէլի տետ յարաբերութիւն ունեցած ըլլայ : Յարձեալ, 1928ին, երբ Համայի ժողովին, որուչուեցաւ Ֆրանսական հո – գատար իշխանութենէն պահանջել Սահ– մանադրութեան վեց յօդուածներու փո – փոխութիւնը, Դաշնակցական Հայերը պարկեչտ քաղաքացիներ եղան :

« Համոզուած եմ, որ համայնավա – րութեան դէմ Դաշնակցութեան մղած պայքարը երբեք չի վնասեր Սուրիոյ ներ– քին ապահովութեան : Անոնք կը պայքա– րին համայնավարութեան եւ զաղթատե – րութեան դէմ : Ծանօթ էի յատկապէս Դաշնակցական հանդուցեալ դեկավար Հրաչ Փափազեանի, որ մտերիմ էր արաբ ազատագրական չարժումի առաջնորդ– րահիմ Հանանոյի եւ Սաատալլա Ճապ – րիի : Անկարելի է որ Դաշնակցականները Թուրքիայէն եւ Ֆրանսայէն թելադրե – ուած, դէնք ստացած կամ զործակցած ըլլան » :

Երկրորդ անձնաւորութիւնը՝ որ վկա – յութիւններ տուաւ Դաշնակցութեան մա– սին, սուրիացի մեծ դեկավար Տոքթ. Ապտիւլ Ռահման Քէյալին էր, որ յայ – տարարեց .

« Հայերը կը ճանչնամ 1914էն ի վեր : Յատկապէս բարեկամացած եմ անոնց հետ 1918ին, երբ սպայ էի : Այդ օրերուն է որ զաղթականութիւնը սկսած էր Այն– թապէն, Ուրֆայէն ու Սվազէն, ու օս – մանեան խորհրդարանի հայ մեծանուն ե– րեսփոխաններ սպաննուած էին Թուրք – րու կողմէ : 1918ին Հալէպ կը դանուէի, երբ ամերիկեան Քրէյն յանձնախումբը հանրաքուէով մը կ'ուղէր ճշդել Արար – ներու դիրքը անկախութեան հարցին նը – կատմամբ : Այդ ժամանակ, Հայերը, Սուրիոյ ժողովուրդին հետ, անկախու – թիւն ուզած էին Թուրքիոյ դէմ : 1928ին, մեղմ պահանջուեցաւ երեսփոխանական ընտրութիւն : Երկու հայ երեսփոխաններ ընտրուեցան մեր կողքին :

« 1958ին, երբ Թուրքերը զօրք կեդրո – նացուցին սուրիական սահմանին վրայ եւ համայնավարութիւնը փորձեց թափան – ցումներ կատարել երկրին ներս, Դաշ – նակցութիւնը ստիպուեցաւ ինքնապաշտ– պանութեան դիմել : Դաշնակցութիւնը միշտ ուզած է որ Սուրիոյ անկախու – թիւնը ամրապնդուի, որովհետեւ չատ լաւ գիտէ, թէ հայ ժողովուրդին համար հիւրընկալ այս երկիրը երկրորդ հայ – րենիք մըն է : Ան միշտ պաշտպանած է Սուրիոյ անունը օտար երկիրներու մէջ, իր մամուլով եւ բեմերով :

« Ջեմ հաւատար, որ Դաշնակցութիւնը որեւէ կապ ունեցած ըլլայ Իսրայէլի հետ, զլխաւորաբար այն պատճառով, որ Իսրայէլ Թուրքիոյ դաշնակիցն է :

« Դաշնակցութիւնը այն կուսակցու – թիւնն է, որ Արաբներու եւ Հայերու ջարդարար թուրք դեկավարներ՝ Թալէա– թը, Էնվէրը, Ճէմալ փաշան եւ Պէհաէտ– տին Շաքիրը ահարեկումի ենթարկեց՝ լուծելով մեր եւ հայ ժողովուրդի վրէ – ժը» :

«ԱԶԴԱԿ»

(Մնացեալը վաղը)

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Մեր խմբագրատունը այցելեց ընկեր Գերովբէ Առաքելեան (Մնքսիքոյէն) որ չրջապտոյտ մը կատարելէ ետք Եւրոպա եւ Միջին – Արեւելք, պիտի հանդիպի նաեւ Հայաստան, ապա Ֆրանսայի ճամ– բով Մեքսիքա վերադառնայ :

դրումը կ'ըլլայ դերման դեսպանին : Ի – րականին մէջ կը թուի թէ Քրոլի խնդիրը իրրեւ պատրուակ կը ծառայէ յատնա – բերելու համար Դաշնակցային Գերմա – նիոյ մէջ գոյութիւն ունեցող երկու չըզ– տումներ՝ մին ինչպէս Քրոլ, ազատա – կաններու կարծիքն է : Աւոնք համամիտ են որ Պոն – Մոսկուա իրարու հետ խօ – սին, մինչ ուրիշներ Արեւմուտքի կ'ու – զեն ձգել գերմանական հարցին կարգա – դրութիւնը : Մնաց որ Քրոլ մեծ վստա – հութիւն չունի իր ամերիկացի պաշտօ – նակիցին վրայ որուն յանձնուած է նը – րուչչեւի «միտքը չօչափել» : Քրոլ մա – մուլի ասուլիս մը տուաւ Մոսկուա, յայտնելով թէ զրպարտութեանց զոհ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՆի մէջ «Քրոլ»ի նոր խնդիր մը ծա– դեցաւ : Ծանօթ է որ քանի մը չաբաթ ա– ռաջ Մոսկուայի գերման դեսպանին վե – րադրուած էր ինքնագլուխ խօսակցու – թիւնները Խրուչչեւի հետ, բայց ի վերջոյ Քրոլի բացատրութիւնները զոհացում տուած էին Ատընաուերի եւ հարցը փակ– ուած է : Այսօր, սակայն, նոյն վերա –

ՄԵՐ ԵՐԵՒԱՆԸ ԱՅՍՕՐ

Երեւանը Խորհ. Միութեան ամենահին եւ միեւնոյն ժամանակ ամէնէն երիտասարդ քաղաքն է։ Ընդունուած է ասել, որ Հռոմը «Յաւերժական քաղաք» է եւ քանի աւանդութեան՝ հիմնուել Ն. Ք. 753 թուին։ Սակայն դիտութեան նոր տուեալները յայտնի են տալիս որ Երեւանը աւելի հին է։ Նորագոյն տուեալները դալիս են ասելու, որ Երեւանը հիմնուել է ուրարտական թագաւոր Արգիշտի Ա.ի (786 – 764) ժամանակ, իրրեւ Արարատեան դաշտի քաղաք – ամրոցներից մէկը, մօտաւորապէս Ն.Ք. 1782թուին, այսինքն՝ 2744 տարի առաջ, ուստի 1968 թուին մենք կարող ենք նշել Երեւանի գոյութեան 2750ամեակը։

Արդ, ի՞նչպէս է առաջացում այս թուականը։ Ինդիրը լուսաբանելու համար հարկաւոր է մեր ուշադրութիւնը դարձնել դէպի Վան քաղաքը, որ Ուրարտուի մայրաքաղաքն էր եւ Ուրարտացիների կողմից կոչւում էր «Տուշպա»։ Հայերն այս անունն արտասանում էին՝ «Տոսպ» եւ դրա տակ հասկանում մայրաքաղաքի գաւառը։ Վանում եւ նրա արուարձաններում դտնւում ուրարտական վիմագրութեան մեծագոյն յուշարձանները՝ Արգիշտի Ա.ի եւ Սարդուրի տարեգրութիւնները, Իշպուինի ու նրա ժառանգ Մենուայի «Մհերի դրան» արձանագրութիւնը եւայլն։

Վան քաղաքի Այգեստան արուարձանով անցնող Ցայնկոյնների դետակի աջ ափին բարձրանում է Ակոփու – քար կոչուած ժայռը, որի հարաւային փէշերին է դտնըւում ուրարտական վիմափոր յուշարձանների՝ «Մհերի դուռը»։ Ակոփու – քար է հնչում Վանի բարբառում հին Ադռաւաքարը, որը կապւում է նաքարիտոնէական չրջանի Մհր աստուծու պաշտամունքի հետ։ Մհրի պաշտամունքի կենդրոններից մէկն է եղել այս վայրի «Մհերի դուռ» կոչուած յուշարձանը։ Վերջինս իրենից ներկայացնում է ուրարտական չրջանի ժայռափոր «սրբատաշ դուռը», որի վրայ փորագրուած է ուրարտական կրօնական Պանթէոնի ամբողջ կազմը՝ աստուածութիւնների ու նրանց համար սահմանուած զոհաբերութիւնների կարգը։ Սակայն մեր խնդիրը պարզելու համար կարեւոր է ուրարտացիների մայրաքաղաքն էր եւ Ուրարտուի կողմից կոչւում էր «Տուշպա»։ Հայերն այս անունն արտասանում էին՝ «Տոսպ» եւ դրա տակ հասկանում մայրաքաղաքի գաւառը։ Վանում եւ նրա արուարձաններում են գտնւում ուրարտական վիմագրութեան մեծագոյն յուշարձանները՝ Արգիշտի Ա.ի եւ Սարդուրի տարեգրութիւնները, Իշպուինի ու նրա ժառանգ Մենուայի «Մհերի դրան» արձանագրութիւնը եւայլն։

Վան քաղաքի Այգեստան արուարձանով անցնող Ցայնկոյնների դետակի աջ ափին բարձրանում է Ակոփու – քար կոչուած ժայռը, որի հարաւային փէշերին է դտնըւում ուրարտական վիմափոր յուշարձանների՝ «Մհերի դուռը»։ Ակոփու – քար է հնչում Վանի բարբառում հին Ադռաւաքարը, որը կապւում է նաքարիտոնէական չրջանի Մհր աստուածութեան

ՄԻՐՈՒՆԻ ՀՏԱՆԸ

(ՀԱՏ ՅԱՐՄԱՓԱՍԱՆ ԿԵՆՔԻՑ)

1894

ՊՈՒԼԻՆ ԲԱՍՆԱՏԱՀ

Մեր պապերն ալ, ուրախ հոգ – հոգ դատողներն էին, որ մեր ծնողները մեզ կ՚ուղարկեն ամէն տարի հոս, ամառուան երեք ամիսներուն համար, որպէսզի մենք մեր առողջութիւնը ամրացնենք, ծովուն աղուհացով ...

Հոս 16 տարուան կեանքի մէջ, ես երբեք չեմ տեսած որ մեր ծնողները մեզ ետ կանչեն, մինչեւ որ մենք ինքներս չենք ուզած վերադառնալ տուն։ Ես ալ ուրախ եմ որ մեր ծնողները մեզ հոս ղրկեցին, որովհետեւ հոս ես ինձ կը զգամ ինչպէս ձուկ մը ջուրին մէջ։ Ես կը սիրեմ ծովը, ինչպէս որ ձուկերը կը սիրեն զայն։ Ես կը սիրեմ ալիքներուն ձայնը, ինչպէս որ կը սիրեմ ծովուն հոտը։ Ես կը սիրեմ ծովուն գոյնը, որ երբեմն կանաչ է, երբեմն կապոյտ, երբեմն ալ մանուշակագոյն։ Ես կը սիրեմ ծովուն ամէն տեսակ ձկները, որոնք ինծի համար ամենէն համեղ կերակուրներն են։ Ես կը սիրեմ ծովուն ամէն տեսակ խեցիները, որոնք ինծի համար ամենէն գեղեցիկ խաղալիքներն են։ Ես կը սիրեմ ծովուն ամէն տեսակ ծաղիկները, որոնք ինծի համար ամենէն գեղեցիկ ծաղկեպսակներն են։ Ես կը սիրեմ ծովուն ամէն տեսակ ծառերը, որոնք ինծի համար ամենէն գեղեցիկ ստուերները կ՚ընծայեն։ Ես կը սիրեմ ծովուն ամէն տեսակ թռչունները, որոնք ինծի համար ամենէն գեղեցիկ երգերը կ՚երգեն։ Ես կը սիրեմ ծովուն ամէն տեսակ անասունները, որոնք ինծի համար ամենէն գեղեցիկ ընկերները կ՚ըլլան։ Ես կը սիրեմ ծովուն ամէն տեսակ մարդիկը, որոնք ինծի համար ամենէն գեղեցիկ ծանօթները կ՚ըլլան։

Ես կը սիրեմ ծովուն ամէն տեսակ ...

Ես կը սիրեմ ծովուն ամէն տեսակ ...

Ես կը սիրեմ ծովուն ամէն տեսակ ...

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Խմբագրատուն իր այցելութեան առթիւ, ընկեր Քերովբէ Առաքելեան հարիւր Ն. Ֆ. կը նուիրէ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պօտուրեան ընտանիքէն, Տէսին, յիսուն Ն. Ֆ., փոխան ծաղկեպսակի, հանգուցեալ Յարութիւն Փիրենեանի մահուան առիթով :

ԱՆՌՈՒՎԻԼԻ ՎԱՐԱԳԱՅ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի կը քարոզէ Տէր Գիւտ վրդ. Նազգաշեան եւ կը պատարագէ Առնուվիլի հոգեւոր հովիւ Տէր Մաշտոց քհնյ. Թիւֆէնքճեան :

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Փարթամեան, Կէօնճեան եւ Պապիկեան ընտանիքները, կը ծանուցանեն թէ ՎԱՀԷ ՓԱՐԹԱՄԵԱՆԻ մահուան տարելիցին եւ հօրը՝ ՆԵՐՍԷՍ ՓԱՐԹԱՄԵԱՆԻ մահուան 15րդ տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի Սէն Լու Կրանփէնի եկեղեցիին մէջ :

Ողբացեալներուն յիշատակը յարգող ներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ արարողութեան :

ԱՌ ՈՐ ԱՆԿ Է

Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը կը յայտարարէ թէ Փետրուար 11ի շնորհակալիքին մէջ ակամայ մոռցուած են հետեւեալ կազմակերպութեանց եւ անհատներու անունները՝ Հայ Լեգէոնական Միութեան եւ իր նախագահը : Շնորհակալութեամբ ստացած է նաեւ Համախարբերդցիական Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղէն տասը Ն. Ֆ. : Պ. Հ. Սէլէրեանէ յիսուն Ն. Ֆրանք, Պ. Մ. Նաճարեանէ տասը Ն. Ֆ. փոխան ծաղկեպսակի :

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին : Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ՁՈՄ), Քասէի (Փըթի ժուռնալ) *Ա. յարկը :*

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ Պօմոնի սրահին բարեզարդման :

«ՇԱՆԹ» Թատերախումբը մեծ պատրաստութեամբ Պօմոնի մէջ կը ներկայացնէ՝

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 9ին :

Կը ներկայացուի ԱՒԱՐԱՅՐԻ ԱՐԾԻՒԸ ԿԱՄ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Ժերոմի Թաղ. Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները թաղեցիներէն ողբացեալ Մարիամ Գաբլանեանի մահուան առթիւ : Պ. Պ. Տէր Մինասեան եղբարք, Համբարձում Ենովքեան, Պառթինէլ ժան, կօշիկ՝ Ազէր քսանական Ն. Ֆ. : Իսկ Այրի Տիկին Բերուզ Տուրդութեան, Սահակ Յարութիւնեան, Գէորգ Վարպետեան, Վարդան Պանտիկեան, Յարութիւն Գատաօղլանեան, Սահակ Աւետեան, Սուրէն Մինասեան, Այրի Տիկին Վերժին Դաւիթեան, Բիւզանդ Խաչատուրեան, Յովսէփ Օհանեան, Պետրոս Սահակեան, Ռուբէն Ասարլըքեան տասնական Ն. Ֆ., Հաճի Յակոբ Ահազինեան, Մարտիրոս Նալպանտեան, Կարպիս Աճէմեան հինգական Ն. Ֆ. ի նպաստ Թաղիս եկեղեցւոյ :Տէր Մինասեան եղբարք, Սիրունեան ընտանիք, քսանական, Օննիկ Տօրումեան, Գրիգոր Դաւիթեան, Յովսէփ Օհանեան, Պառ Անթուան տասնական Ն. Ֆ. տեղւոյս դպրոցին : Այս առթիւ Գէորգ Վարպետեան տասնական Ն. Ֆ. Թաղիս աղքատներուն, իսկ Յարութիւնեան Սահակ տասը Ն. Ֆ. Թաղիս Կապոյտ Խաչին :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի աշակերտուհիներու կողմէ :

ՄԱՐՏ 11ԻՆ

Կիրակի, կէսօրէ յետոյ ժամը ճիշդ 15ին,

Salle de la Chimie

28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

Պիտի ներկայացուին՝

ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

(Հայերէն)

L'Ane et le Ruisseau

(Ֆրանսերէն)

Երգ, պար եւ արտասանութիւն

Տոմսերու գին.—4, 5, 6 Ն. Ֆ.

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ, Մշակոյթի Տան մէջ, ժամը 8·30ին :

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապոյտ Խաչի Սէն Ժերոմի մասնաճիւղը բաժակ մը թէյի շուրջ կը հրաւիրէ Թաղիս եւ շրջաններու բոլոր համակիրները, Կիրակի (Մարտ 11) ժամը չորսին, եկեղեցիի սրահին մէջ : Ջերմ ընդունելութիւն եւ հաճելի մթնոլորտ :

Նոյն օրը պիտի քաշուին վիճակախաղի տոմսերը որոնք նախապէս ծախուած էին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ՄԱՄՈՒԼԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Գիրքերու Գիւտի 1600ամեակի առթիւ

Ապրիլ 8էն 22

Մշակոյթի Տան «Շ. Միսաքեան» սրահին մէջ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ, **Salle Voltaire, Rue Voltaire**

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդրոնական վարչութեան կողմէ:

Մարտ 3ին, Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Կը խօսին Ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ եւ Ա. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.—

Արտասանութիւն՝ Զարուհի Փափազեան, Սօսի պարախումբը, ընկերակցութեամբ Տէտէեանի եւ Սեզեանի, *ղեկավար* Յ. Քիւթնէրեան :

ՆՈՒԱԳ ԵՒ ԵՐԳ.— Փօլ Գուլաքսըզեան, Արմէն Մոմճեան, Յար. Ճապուրեան, Լեւոն Պօյաճեան :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ.— Փասքալ Եսայեան, Յովի. Շիրինեան :

Grand Bal de Nuit

de 21 heures à l'aube

AVEC CLAUDE NICLAU ET SON ORCHESTRE

Bar **Buffet** **Ambiance**

Մուտք 6 Ն. Ֆ.

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան :

31 ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, Մարտ 4, կէս օրէ վերջ, ժամը 2·30ին

MAISON DE LA CHIMIE
28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

Սկաուտական ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր, պիտի ներկայացուի նաեւ սկաուտական ֆիլմ մը

Նախկին Հայ Արիները եւ Երէցները պիտի ներկայացնեն Հայերէն եւ մասնաւոր պատրաստութեամբ

ՈԶԽԱՐՆԵՐՈՒ ԴԱՏԸ

(La Farce de Maître Pathelin)

կատակերգութիւն մէկ արար

Մուտք.— 10 Ն. Ֆ., 5 Ն. Ֆ. 3 Ն. Ֆ. *Երախաներուն մուտքը ձրի*

ՊԻՒՖԷ

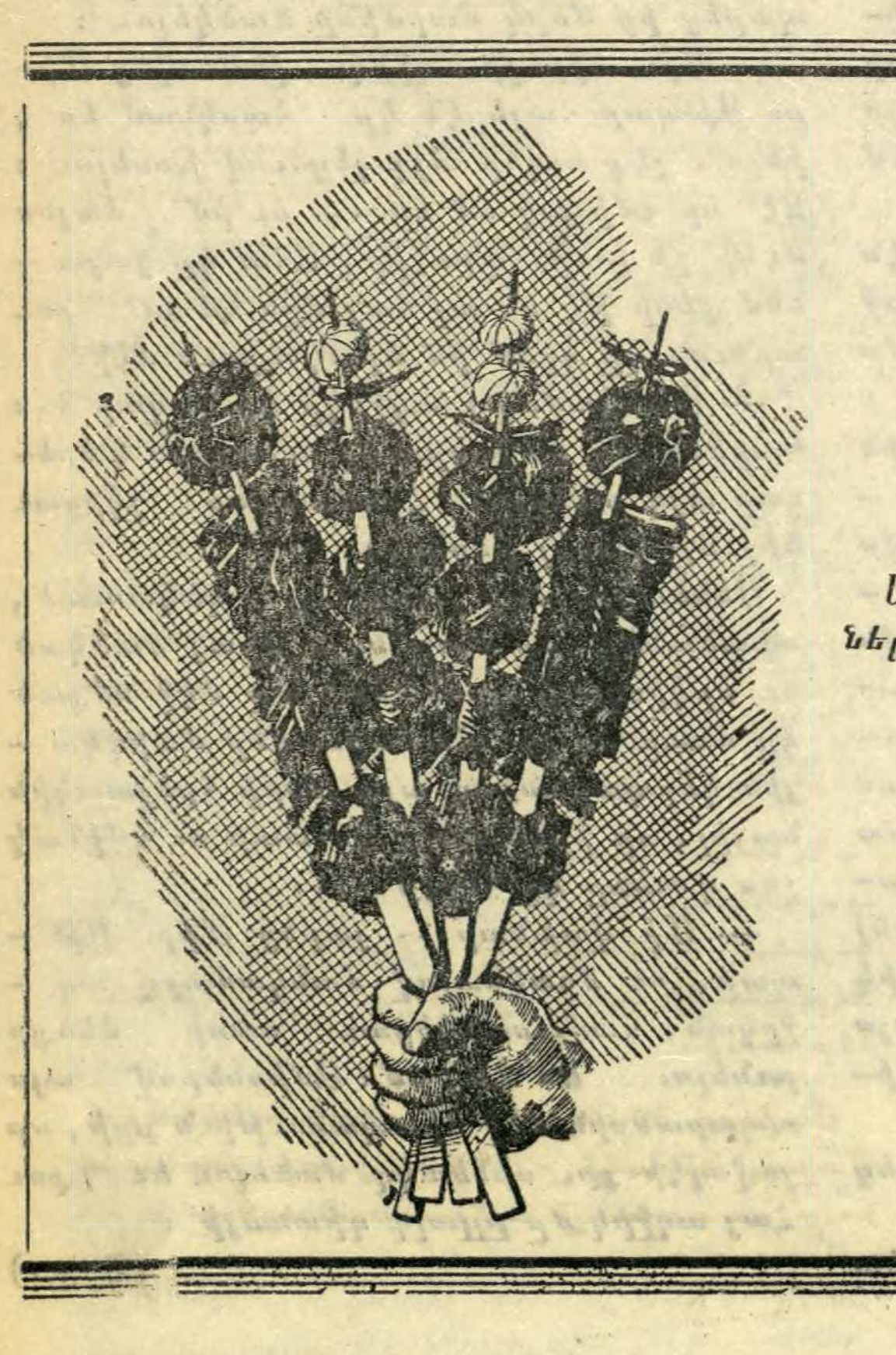

ՃԱՇԱՐԱՆ

ԵԱՐ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր :

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, շաշլիք, քարսքի :

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

Bar Américain

AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES

4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
Téléphone : BAL. 31-21
Métro : F. D. Roosevelt

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ
ՉԷԼՎԱ ԹԱՀԻՆ
ԼՕԳՈՒՄ ՇԱՐՈՑ
Սուսամ – (ՌՈՃԻԿ)
ՉԷԼՎԱ ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ
LE BOSPHORE MARQUE DEPOSEE
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA · CHOCO-LOC
Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ 4 ՄԱՐՏ

DIMANCHE 4 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9345 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5146

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁ

Տարուան երրորդ ամիսը թեւակոխե – ցինք արդէն եւ որքան գիտենք տակաւին ո՛չ մէկ գործնական քայլ առնուած է ներգաղթի համար :

Յրուշչեւն է, որ առաջին անգամ հայ – րենադարձի աւետիսն էր տուած անցեալ Մայիսին, Երեւանի մէջ, Հայաստանի խորհրդայնացման քառասնամեակին առ – թիւ :

Տասը ամիս անցած է Թանկագին ընկեր Սերգեւիչի ճառէն ի վեր : Ու կը սպա – սենք նորութիւններու ներգաղթի կազմա – կերպման մասին :

Խրուշչեւէն վերջ ներգաղթի մասին խօսած էր Հայաստանի կոմկուսի Կեդր. Կոմիտէի Ա. քարտուղար Զարոբեան՝ կուսակցութեան ԻԲ. համագումարին առջեւ (Սով. Հայաստան, 23 Սեպտ.) :

Ընկեր Սերգեւիչ ըսած էր թէ «իրա – դարձութեանց բնական ընթացքով», կա – պիտալիստական երկիրներու մէջ ապրող մեծ թիւով Հայեր փափաք յայտնած են ներգաղթելու մայր հայրենիք :

Զարոբեան կը չէշտէր թէ խորհրդային կառավարութիւնը պատրաստ կը համարի դէպի իրենց «միակ հայրենիքը» վերա – դառնալու համար օգնել այն հարիւր – հազարաւոր հայրենակիցներուն, որոնք «բախտի քմահաճոյքով աշխարհի շատ երկրներում սփռուած են» :

Ու կը հաստատէր թէ որոշուած է 1962– էն սկսեալ կազմակերպել ներգաղթ, որ «ղաչաչական մեծ նշանակութիւն ունի» : Կը խոստանար չկրկնել 1946 – 47ին գոր– ծուած սխալները, — այսինքն այն ատեն– ուան պէս «զանգուածային հայրենա – դարձութիւն» չկատարել, այլ նախապէս բնակարան եւ աշխատանք հայթայթել եւ ներգաղթը կատարել «աստիճանաբար, ո՛չ մեծ խմբերով» :

Անցեալ Մայիսին Հայաստանէն վերա – դարձող ուխտաւորները կը հաւաստէին թէ ներգաղթը պիտի սկսի առաջին ան – գամ Կիպրոսէն :

Ճիշդ կը թուի այս լուրը : Կիպրոսի մէջ ամիսներ առաջ տենդոտ գործունէութեան էին լծուած «Բարեկամներ» անունով ծա – նօթ «Հայաստանասէր»ները : Կազմած է– ին «ներգաղթի յանձնախումբ» մը, որ հայրենադարձի համար արձանագրեր էր կղզիի Հայերուն երեք քառորդը : Սակայն յանձնախումբի անդամներէն ոչ մէկը ցանկին մէջ դրեր էր իր անունը ... :

Կոմկուսի քարտուղարն ալ կը հաստա – տէ այժմ, որ «նախատեսւում է հայրե – նադարձը սկսել առաջին հերթին Իրա – նից, Կիպրոսից եւ Մերձաւոր Արեւելքի մի քանի այլ երկրներից » :

Ներգաղթողները պիտի տեղաւորուին «գիւղական շրջաններում եւ արդիւնա – բերական նոր կենտրոններում» : Այսինքն, մեր աշխարհաբարով, կա՛մ իբրեւ մշակ պիտի աշխատին «կոլխոզ»ներու մէջ, կամ բանւորութիւն պիտի ընեն նոր շին– ուած գործարաններու մէջ :

Չկայ հայրենասէր Հայ մը, որ հակա– ռակ ըլլայ ներգաղթին, մանաւանդ այն երկրներէն, ուր սպիտակ ջարդը աւեր – ներ կը գործէ ամէն օր աստիճան մը ա– ւելի :

Դժբախտաբար սակայն Հայաստանի վարիչները զուտ հայրենասիրական այս ձեռնարկը կ՚օգտագործեն՝ Սփիւռքի Հա– յութիւնը պառակտելու, մանաւանդ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը հարուածելու հա – մար :

Զարոբեան իրենց այս նպատակը չի ծածկեր բնաւ : Ներգաղթի զեկուցման առթիւ կը չէշտէ թէ «ներկայումս կա – պէր են հաստատուած աշխարհի բազմա – թիւ երկրների հայ յառաջդիմական կազ– մակերպութիւնների», այսինքն կոմու – նիստներու, հնչակեաններուն եւ ռամկա – վարներու հետ, որոնք միացեալ ճակատ են կազմած պայքարելու համար Դաշ – նակցութեան դէմ :

Գաղափարական գետնի վրայ զիջում չընելով հանդերձ այդ կազմակերպու – թեանց, անոնց գործունէութիւնը միշտ կ՚արժանանայ եղեր խորհրդային իշխա – նութեանց «աջակցութեանն ու օգնու – թեանը» :

Իր եզրակացութեան մէջ Զարոբեան կը թելադրէր.

« Համախմբել արտասահմանեան հայ – կական յառաջադիմական կազմակերպու– թիւնների բոլոր ուժերը, ակտիւօրէն գործակցել տուեալ երկրի յառաջդիմա – կան բոլոր ուժերի հետ եւ այսուհետեւ եւս անհաշտ պայքար մղել հայ ժողովր– դի ոխերիմ թշնամի, հակառեւոլիւցիոն, բուրժուա – սացիոնալիստական Դաշնակ– ցական պարտիայի դէմ՝ յանուն խաղա – ղութեան, ազատութեան եւ ժողովուրդ – ների երջանկութեան » :

Ներգա՞ղթ կը կազմակերպեն թէ «ան– հաշտ պայքար» կը հրահրեն Դաշնակցու– թեան դէմ :

Սպասե՛նք եւ տեսնենք :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԿՆ ԸՆԴ ԱԿԱՆ

Օռանի մէջ կացութիւնը շատ ծանր է եւ մահմետական ու Եւրոպացի կը շարու– նակեն իրար ջարդել՝ ակն ընդ ական : Կառավարութիւնը որոշեց որ բանակը քաղաք մտնէ :

Եւրոպացի կնոջ եւ իր երկու երախա – ներուն ջարդը մահմետական դաղանացած մարդոց կողմէ անխնայ վրէժի դուռ մը բացած է : Եւրոպացիները խուժեցին, առջի օր, մահմետական թաղամասը եւ թալանի ու կրակի տուին Մահմետական– ներու բոլոր տուները : Հոս ալ անմեղ զոհ մը՝ փոքր մահմետական երախայ մը որ ողջ – ողջ այրած է կրակի տրուած բնա– կարաններու մէջ զորս, Եւրոպացի ամ – բոխը պարապ կը կարծէր :

Երկու համայնքները սկսան ճանչնալ ա– տելութիւնը : Դարէն աւելի է որ հաշ – տարար ոգիով կ՚ապրէին կողք կողքի, այսօր իրար կը ջարդեն :

Ուրբաթ օր, Ալժերիոյ մեռեալներուն թիւը՝ 57 էր, բայց ամէն ժամ նոր մեռ – եալներ եւ վիրաւորներ կը բարդուին, դժուար ձեռք ձգուած խաղաղութեան մը նախօրեակին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԻԷՐ ՊԸՆՈՒԱ, ակադեմական եւ ծա– նօթ դրագէտ մեռաւ 76 տարեկանին : Վի– ճակը ծանր էր եւ վերջերս գիտակցու – թիւն ալ կորսնցուցած էր :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ պատասխանեց տը Կոլի նամակին որ չորսերու ժողով մը կ՚առա– ջարկէր ապազինման շուրջ, ի պատաս – խան Խրուշչեւի 18երու ժողովին : Խը – րուշչեւ համաձայն չէ :

ՓԵՔԻՆԻ ձայնասփիւռը սկսաւ ռուսե – րէն հաղորդումներ տալ : Ցարդ վարդա – պետական հարցեր չեն շօշափուած :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ չորս կուսակցութիւնները համաձայնած են, քուէարկելու համար օրէնք մը որ այսուհետեւ ապօրինի կը դարձնէ Մենտերէսի վարչաձեւը տապա – լող յեղափոխութիւնը (960 Մայիս 27) քննադատել ինչպէս նաեւ Մենտերէսի դէմ տրուած մահապատիժը : Միւս կողմէ Ինէօնիւ յայտարարեց թէ առանձին ըս – տանձնած է Փետրուար 22ի վիժած պե – տական հարուածին հեղինակներուն դէմ դատական հետապնդում չկատարելու որոշումին պատասխանատուութիւնը :

ԱՐԱԲ. Մ. Հանրապետութիւնը եւ Խ. Միութիւնը համաձայնութիւն մը ստո – րագրած են ըստ որուն Խորհ. Միութիւնը 12 միլիառ 750 միլիոն ոսկի (մօտ 100 միլիոն Ն. Ֆ.) ապրանք տրամադրած է Հելուանի պողպատի գործարանին հա – մար :

ՏԱՃԿԻՍՏԱՆԻ Լուսաւորութեան նա – խարարը օաղատագրուած» է իր պաշտօ – նէն : Այս որոշումը տրուած է նկատի առնելով Տաճկիստանի կրթական մարզին ողբերգական վիճակը : Ըստ ուսուցիչնե– րու թերթին որ կը հաղորդէ այս լուրը, քանի մը հազար փոքրիկներ կրկնած են իրենց դասարանը մինչ կեղծ տեղեկա – գիրներ, դպրոցական յաջողութիւններու արձագանգ կը հանդիսանային : Տաճկիս– տանի մէջ նաեւ դպրոցի պակաս կայ այնքան որ տղոց մէկ մասը առտուն դպ– րոց կ՚երթայ, միւս մասն ալ կէսօրէ ետք :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ մէջ կը դատուի Էփրա– յիմ Մարկալիթ որ «Իսրայէլի օժանդա – կութեան» Ֆրանսայի կոմիտէին քարտու– ղարն էր : Իրեն դէմ եղած ամբաստանա– գիրը իր մեղքը կ՚որակէ .— «Ցայսօր գոր– ծուած մեծագոյն զեղծարարութիւնը սի– ոնականութեան» : Ֆրանսացի նուիրա – տուներու մեծաքանակ նուէրներ ի վեր – ջոյ կ՚անցնէին իր հաշւոյն :

ՄՈՒՍՈԼԻՆԻԻ կրտսեր որդին եւ Սո – ֆիա Լորէնի քոյրը երկար դժուարու – թիւններէ ետք ամուսնացան Մարտ 3ին :

ԱՆԱՍՏԱՍ ՄԻԿՈՅԵԱՆ ներկայ պիտի ըլլայ Լայփցիկի տօնավաճառին որ բաց– ուած է Շաբաթ օր :

ՍՈՒՐԻՈՅ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Պ. ՍԱՊՐԻ ԱՍԱԼԻԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Նախկին վարչապետ եւ Դամասկոսի ե– րեսփոխան Պ. Սապրի Ասալի երրորդ վը– կան էր :

Պ. Ասալի յայտարարեց .

« Ծանօթ եմ հայ ղեկավարներ՝ Հրաչ Փափազեանի եւ Տօքթ. Դապաղեանի : Ծանօթ եմ նոյնպէս Ալեքսանտրէթի հայ երեսփոխան Պ. Մովսէս Տէր Գալուստ – եանի : Ազգային շարժումին մէջ պատ – ուաբեր կեցուածք մը ունէին հայ երես – փոխանները, մասնաւորաբար սահմանա– դրութեան վերաբերեալ հարցին մէջ :

« 1925ի յեղափոխութեան օրերուն, կարգ մը Հայեր, աղքատութենէ մղուած, զինուորագրուեցան ֆրանսական բանա – կին մէջ, Հայ հոգեւորական ու աշխար – հական ղեկավարները աշխատեցան այդ Հայերը բանակի շարքերէն դուրս հանել, այն հիմնական համոզումով, թէ Հայերը պէտք է երկրի ժողովուրդի կողքին ըլ – լան : Նոյնիսկ հանգամանքութիւններ ե – ղան Հայերու մէջ՝ որպէսզի զինուորա– գրութենէ քաշուող Հայերուն ապրուստը հոգացուի :

« Ալեքսանտրէթի Սանճագի պայքարին մէջ, Հայերը ամբողջութեամբ կեցան մեր կողքին եւ պայքարեցան թրքական խաղե– րուն դէմ :

« Գալով Դաշնակցութեան դէմ եղած ամբաստանութիւններուն, զարմանք կը պատճառէ ինծի որ Դաշնակցութիւնը օ – տար տէրութեան մը հաշւոյն լրտեսու – թիւն մը ըրած ըլլայ կամ ներքին խռո – վութիւններ յառաջացնելու նպատակներ ունեցած ըլլայ, որովհետեւ ան առաջ – նորդուած է միշտ սուրիական ազգային ոգիով եւ գործակցած երկրին օրինաւոր իշխանութեանց՝ ի պաշտպանութիւն Սու– րիոյ անկախութեան եւ ապահովու – թեան» :

ՆԵՐՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ ՔԱՄՊԱՐԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Ներքին նախարար Պ. Ահմէտ Քամպար հետեւեալ վկայութիւնը տուաւ .

« Որեւէ լուր չունիմ Հայերու դէմ ե – ղած ամբաստանութենէն : Հայերը Սու – րիոյ մէջ երկուքի բաժնուած են : Մէկ կողմը՝ Դաշնակցականներ՝ աջակողմ – եան, իսկ միւս կողմը՝ ձախակողմեան – ներ» :

« Այս վերջինները կազմակերպուած ուժ մը չեն : Իսկ Դաշնակցականները լաւ կազմակերպուած են : Հայերու մէջ այս հատուածները հինէն կուգան : Ինչ որ գիտեմ Դաշնակցականներու մասին՝ այն է՝ թէ բոլոր ընտրութիւններուն օրինա – ւոր իշխանութեանց կողքին կը կենան :

« Չեմ յիշեր, որ որեւէ ատեն Դաշ – նակցութիւնը ազգային շարժումի դէմ արարք մը գործած ըլլայ : Ան միշտ եղած է օրինապահ եւ հաւատարիմ օրուան իշ– խանութեան :

« Ալեքսանտրէթի խնդրին ատեն, գի – տեմ, թէ ամբողջ Հայութիւնը, մանա – ւանդ Դաշնակցութիւնը Արաբներու կող– քին էր եւ ոչ թէ Թուրքերու :

« 1956ին, երբ ներքին գործոց նախա – րար էի, Հալէպի մէջ պատահեցաւ օտար դպրոցներու եւ եկեղեցիներու հրկիզու – մը : Այդ օրերուն, ինծի ներկայացաւ Դաշնակցական ղեկավար Հրաչ Փափազ – եան եւ ինծի օգնեց խռովարար տարրե– րուն զսպումի եւ պատժուելու գործին մէջ : Այդ խռովարարներն էին համայնա– վարները » :

ՄՈՀԱՄՄԷՏ ԹԱԼԱՍԻ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Հալէպի երեսփոխան Պ. Մոհամմէտ Թալաս վկայեց .

« Դաշնակցութիւնը ազգային եւ պատ– ուաւոր կուսակցութիւն մըն է. կարելի չէ որ ան այսպիսի ոճիր մը գործած ըլ– լայ՝ օտարի հաշւոյն լրտեսութիւն ընե – լով : Դաշնակցութեան զինուիլը կարեւոր էր ինքնապաշտպանութեան համար՝ ընդ– դէմ համայնավարներու սպառազինման որ տեղի ունեցաւ 1956–1958ի շրջանին :

« Եթէ Դաշնակցականներու մօտ զէն – քեր գտնուած են, ատիկա տարօրինակ պէտք չէ թուի մեզի, իբրեւ շատ բնա – կան երեւոյթ, որովհետեւ նոյն օրերուն, համայնավարները կը զինուէին ժողովր– դային դիմադրութեան կողմէ : Այդ օրե– րուն, ամէն վայրկեան միշտ վտանգ կար որ, համայնավարները խռովութիւններ ստեղծէին երկրին մէջ : Այս կացութիւնը շարունակուեցաւ մինչեւ Սուրիոյ Եգիպ – տոսի միացման օրը : Ուրեմն, այդ զէն – քերը, որ գտնուեցան Դաշնակցականնե – րու մօտ, ազգային պաշտպանութեան հա– մար էր եւ ոչ թէ երկրին մէջ խռովու – թիւններ յառաջացնելու պիտի ծառայէր :

«1938ին, Ալեքսանտրէթի Սանճագի տագնապին, անոնք ազգային պատուա – ւոր կեցուածք մը ունեցան : Կը յիշեմ, որ հանգուցեալ Սաատալլա Ճապրին զիս ղրկեց հանգուցեալ Հրաչ Փափազեանի մօտ՝ կարգ մը գործերու համար :

« Անկարելի է որ հայ մը Թուրքիոյ կամ Իսրայէլի հաշւոյն լրտեսութիւն կա– տարած ըլլայ : Միացումէն առաջ, կա – ռավարութիւնը ձախակողմեան հոսանք – ներու ազդեցութեան տակ ինկած էր եւ ինքզինք տկար կը տեսնէր՝ այդ շարժու– մը կասեցնելու համար : Այդ պատճառով ալ, ամէն ոք զինուեցաւ ինքնապաշտպա– նութեան համար : Այդ օրերուն, բոլորս ալ, կուսակցական թէ ոչ, զինուեցանք ինքնապաշտպանութեան համար » :

Ունկնդրուեցան նաեւ երեք պետական պաշտօնեաներ, որոնք բանտարկուած ըն– կերներ՝ Թնճուկեանի, Ղազարեանի եւ Չէլէպեանի մասին շատ լաւ վկայութիւն– ներ տուին :

Յաջորդ նիստը տեղի պիտի ունենայ 4 Մարտ, Կիրակի օր : Պիտի լսուի ընդհա – նուր դատախազի ամբաստանագիրը :

«ԱԶԴԱԿ»

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

—o—

Դ.

« Որ յերկրէ ասաի է՝ յերկրէ է եւ յերկրէ խօսի » (Յովհ. Գ. 31):

Արդարեւ մարդկային միտքը, ինչքան ալ խօսի աստուածաբանից, բնազանցական զաղափարներու կամ զերբնական եւ թեւոյթներու մասին, կը խօսի··· ի՛ր մասին: Մարդը ներկայ է իր բոլոր կար – ծիքներուն ու տեսութեանց մէջ, որոնց բացատրութիւնը փոյթ չէ թէ համարի իր հասողութենէն ի վեր: Հրաշքին ջուրն իսկ կը ստանայ այն համն ու գոյնը, զոր առուակը կուտայ՝ երբ կը հոսի առուակին մէջէն: Անդրիականութիւնը, եթէ ներելի է զործածել այսպիսի բառ՝ որ համանիշ կը թուի ոչէութեան, պատուղ է վառ հետաքրքրութեան, հետեւաբար՝ մարդկային յղացում :

Այս տեսութեան կը հակառակի յայտնութեան կամ ներշնչումի դպրոցը, որ, օրինակ, կ'ըսէ.— Աստուածայայտնութեամբ է որ Աստուծոյ բնութիւնը ծանօթ է մարդկային միտքին : Որ ըսել է թէ մարդկային յղացում չէ Աստուած, որ – տվհետեւ «ի վերուստն գայ» եւ ոչ « յերկրէ աստի», հետեւաբար « ի վե – րոյ է քան զամենայն »:

Այսպէս, Եկեղեցին կ'ընդունի թէ «ոչ կարէ մարդ առնուլ յանձնէ եւ ոչ ինչ, եթէ ոչ իցէ տուեալ յերկնից ի վերուստ»:

Եւ սակայն, իրողութիւնն այն է որ, — խօսելով Երրորդութեան մասին՝ որ փոքրիկ ընտանիքի մը ձեւն առած է, ո – րովհետեւ կը ներկայացնէ Հայր, Որդի, սաբօքն հանդերձ,— ամէն բացատրու – թիւն կը մատնէ ոչ միայն մարդկային յղացման զրոյմը, այլ եւ յղացման թե – րութիւնները :

Առէք բայերը, որոնք կը պատկերացնեն Սուրբ Հոգիին «բխումը», — «խա – զաց Հոգի Տեառն ի վերայ», «հանգեաւ ի վերայ», «եղեւ ի վերայ», «իջանէ իբ – րեւ զաղաւնի»: Իսկ երբ կուգայ Պօղոս, որու բերնին մէջ աւելի շատ է զործած – ուած այս բառը քան ամբողջ Հին ու Նոր Կտակարաններուն մէջ, «առեալ լինի ի ձեռս ի վերայ դնելով(*) առաքելոցն » (Գործ. Ը. 18):

Ոստոստուն բառ մը զարձած է Ս. Հո – գին, ձգախիժ գնդակ մը՝ որ կը ցատկէ պատէ պատ: Մերթ կը զրուի թէ «ի Հոգ – ւոյն Սրբոյ է» Յիսուսի ծնունդը կամ աշ – խարհ զալը (Մատթ. Ա. 20), այլ տեղ Յիսուս է որ աշխարհ կը ղրկէ Ս. Հոգին (Յովհ. ԺԵ. 26), ուրիշ անգամ՝ Հայրը (Յովհ. ԺԴ. 26), առանց մոռնալու դեռ Դաւիթը, որ կը խօսի յանուն Ս. Հոգիին՝ քան Պետրոսի (Գործ. Ա. 16), թէեւ Պետրոս չէ հասկցած Դաւիթը (Սպդ. Ա. 9), բայց հասկցած է Յիսուս (Յովհ. ԺԳ. 18):

Ստրապէս չփոթ է Պօղոսի հոգեխօսու – թիւնը (փնէօմաթոլոժի), այնքան որ ե – փեսոսի մէջ կը խոստովանին իր աչա – կերտները զարմացած· «Մենք լսած ալ չենք թէ Ս. Հոգի կայ» (Գործ. ԺԹ. 2):

Եւ սակայն, այս ակռան մարդը, զոր լը Փոքմիէ ափսէ լ'Ընվիֆ կ'անուանեն Տայսման (ոչ կաթողիկէ) եւ Ալլօ (կա – թողիկէ) մէկ կողմ դնելով Պետրոսը, այն պիսի ուժգնութիւն մը տուաւ բառին, որ յաճախ փչրեց եռանդութեան անօթը :

Անտիոքի վէճին մէջ (Գաղ. Բ. 11), յաղթանակելով չէ որ առաջ կ'անցնի Պօ – ղոս: Քրիստոնէութեան պատմութիւնը կանդ կ'առնէր հոն ուր կ'ըսէ Յիսուս, զերիվեր համարելով Հրէութիւնը. «Փր – կութիւն ի Հրէից է» (Յովհ. Դ. 22): Ու Պետրոսը չէր որ, ուրանալով իր վարդա – պետը առաջին իսկ վտանգին դիմաց (Մատթ. ԻԶ. 70), վախնալով դուրս ել – լել հրէական աւանդութեանց չրջափակէն (Գաղ. Բ. 12), քրիստոնէութեան պիտի տար տիեզերականութեան յաւակնու – թիւն : Կաթողիկէները, Պետրոսն ընդու – նելով իրրեւ Քրիստոսի յաջորդականու – թեան չղթային առաջին օղակը՝ առանց այլ արժանիքի, Պօղոսի մէջ կը տեսնեն այն ուժը, որ կեանք տուաւ քրիստոնէու – թեան եւ յաւերժութիւն: Առանց Պօղոսի ձիգերուն, քրիստոնէութիւնը չէր կրնար դուրս ելլել հրէական աւանդութեանց բորբոսէն, կը մնար տեղական տունկ մը եւ կը զօսանար: Ահա թէ ինչու Պօղոսը կը համարուի «քրիստոնէութեան երկ – րորդ հիմնադիրը» (Ալլօ,— զանց կ'առ – նեմ այլ հեղինակներ՝ նոյն զաղափարին յարած (**), ինչպէս եւ մատենագրու – թիւնը այն վէճին, որ կը ներկայացուի « Յիսո՞ւս թէ Պօղոս» տիտէմով):

Արդ, Պօղոս հռետոր էր՝ բայց ոչ տե – սարան, թէեւ աւելի զարգացած քան Յի – սուսի աշակերտները, «արք տղէտք եւ առանց դպրութեան» (Գործ. Դ. 13): Ահա թէ ինչու միշտ կը մնայ իր Ս. Հոգին, զոր ոչ իսկ մէկ անգամ կը ներկայացնէ իրրեւ երրորդ խիտոպազ : Եւ այսպէս, Երրորդութեան վարդապե – տութեան պատմութեան մէջ՝ Հին Կտա – կարանին առաջին դիրքէն սկսեալ, ուր կ'երեւի «Հոգի Աստուծոյ» բացատրու – թիւնը (Ծննդ. Ա. 2), մինչեւ Նոր Կտա – կարանին վերջին դիրքը, ուր կ'երեւի « զեօթն Հոգին Աստուծոյ» բացատրու – թիւնը (Յայտ. Գ. 1), ոչ մէկ վկայու – թիւն որ զայ հաստատել Երրորդութեան զաղափարը, եթէ զանց առնենք մկրտու – թեան տարազը (Մատթ. ԻԸ. 19): Պէտք է, այստեղ, արձանագրել նաեւ թէ Հին Կտակարանի « Հոգի Աստուծոյ» եւ Նոր Կտակարանի «Հոգին Սուրբ» տարազները չունին նոյն իմաստը, ինչպէս կը հաս – տատէ Պուլկաքով :

Ի մի բան, Երրորդութեան վարդապե – տութիւնը յաւելաշրջական զոյացութիւն մըն է, բազմայարկ կառոյց մը, որ կը բարձրանայ չնորհիւ այն ճակատամարտ – ներուն ու ճամարտակութեանց, որոնք մղուած են եկեղեցական ժողովներու մէջ: Ահա թէ ինչու այդ ժողովները ո – չինչ չինած են, այլ շատ մարդ զոհած են :

Ահաւասիկ կաթողիկէ հեղինակութեան մը տուած սահմանումը Երրորդութեան մասին.— « Վարդապետութիւն՝ որ խա – պէս կը հաստատէ Աստուծոյ բնութիւնը եւ Քրիստոսի աստուածային բնութիւնը՝ միաժամանակ պահպանելով տաւտաքը է մի Աստուած»: Փրոթէսթօր Սթրազպուրգ – կի կաթողիկէ աստուածաբանութեան համալսարանին , Մ'ոնսենյէօր Ալպէր Վենսանի այս սահմանումը շատ վատուժ է եւ անստուաղ, — Նիկիոյ ժողովէն ետք վրայ կուտար իր ղլուխը այս սահմանու – մով, Մ'ոնսենյէօր Ալպէր Վենսան :

Ահա թէ ինչու Երրորդութեան վար – դապետութիւնը կը համարուի այն սահ – մանը, ուրկէ անդին կը սկսի զահավէժ անդունդը :

Շատ հետաքրքրական է պատմել այդ անդունդը լեցնող զոհերուն տեսութիւն – ները եւ պայքարները, — ի՛նչ գլուխներ, լեցուն բայց դժբախտ: Այլ սակայն հարկ պիտի ըլլար լեցնել Յառաջը ամբողջ մէկ տարի :

Վարդապետական այս պայքարներուն կողքին մրցումի ելած է նաեւ արուեստը, մասնաւորաբար նկարչութիւնը: Կ'արժէ ներկայացնել նկարչութեան մաս – նակցութիւնը Երրորդութեան վէճին մէջ: Ա. ՆԱՒՐԻՒՏ

(*) Ձեռնադրութիւնը յիշատակ մըն է կախարդագիտութեան դարաշրջաններէ . — Հոգիով հաղորդութիւնը՝ որ խա – գեխառնութիւն՝ ըստ հնոց,— հարկ էր , սկզբնաբար, բերան բերնի գալ, (առելի հին է արեամբ հաղորդութիւնը կամ մկր – տութիւնը արարողութիւնը): Ատոր նշոյլը՝ եղիսէի պատմութեան մէջ,— յարութիւն կամ հոգի տալու համար մեռած պատա – նիի մը, «կողմնեցուցեալ ի մահիճս», մարգարէն կը պառկի մեռելին վրայ եւ «դէդ զբերան իւր ի վերայ բերանոյ նորա, եւ զաչս իւր ի վերայ աչաց նորա, եւ զձեռս իւր ի վերայ ձեռաց նորա, եւ կծ – կեցաւ ի վերայ նորա», եւ այս արարո – ղութիւնը «մինչեւ ցեւթն անգամ», երբ պատանին յարութիւն կ'առնէ եւ կը բա – ցայ աչքերը (Դ. Թագ. Դ. 33–35): Նոյն պատմութիւնը՝ եղիայի մօտ, որ եղիսէի վարպետն է (Գ. Թագ. ԺԷ. 19–22):

Համբոյրով հաղորդութենէն ետքը՝ ձեռնադրութեան աւանդութիւնը, իրրեւ միջոց կամ եղանակ Հոգին փոխանցելու՝ ծիսական խորհուրդներու ընթացքին:

Բառագիտական տեսակէտով, ձեռնա – դրութիւնը շփոթուած է մեր գրաբար Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ: Յու – նարէնը , *էփիթեսիս քեան խիրոն*, որ կը համապատասխանէ *էմփոզիսիոն տէ մէն* ֆրանսերէն բացատրութեան, ճիշդ է թարգմանուած «ձեռն դնել ի վերայ», « ձեռնադրել», «ձեռնադրութիւն» բառե – րով (տես Գործք, Ը. 18, Ա. Տիմ. Դ. 14, Երբ. Ջ. 2): Բայց « ձեռնադրել »

ՔՐԱՆՍԱԿԱՆ ՍՇԱԿՈՅԹԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

—o—

Երկրորդ աշխարհամարտէն ետք Ամե – րիկա, Անգլիա եւ Ֆրանսա իրենց պա – տած զօտիներուն եւ Պերլինի չրջաններուն մէջ հաստատեցին առանձնայատուկ «մը – չակոյթի տուն»եր հանրութեան համար :

Պերլինի մէջ Ամերիկա Հաուզը հազ – ուադար այցելուներ ունի ամէն օր, ինչպէս Պրիթիշ – Սէնթըրը քանի մը հարիւր իսկ «Ֆրանսական կեդրոնը» քաղաքին հիւսիսային մասին մէջ պտնուելուն , Ֆրանսացիները չինած են «Մեղուն ոչ Ֆրանս» հաստատութիւնը քաղաքին ա – մէնէն բանուկ տեղերէն մէկուն վրայ՝ Քուրֆիւրսթընտամ .— Ուէսլանսթրա – սէի անկիւնը: Այստեղ կայ պրատուն, ճամրորդական տեղեկատու գրասենեակ, հիւպատոսարան, բանախօսութեան սը – րահ, ճաշարան եւ չարժանկարի սրահ մը :

Ֆրանսերէնի դասաւանդութիւնը « Ալ – բանս Ֆրանսէզին» հետ կապուած ըլլալ կը կարծենք, եւ «Ինսթիթիւ Ֆրանսէ ոը Պէրլէն» անունով յատուկ բաժանմունք մը կը զբաղի Ֆրանսերէնի դասաւանդու – թեամբ, կուտայ նաեւ վկայական, որ ի – րաւունք կ'ընծայէ Սորպոնի դասախօսու – թիւններուն արձանագրուելու՝ իբր ու – կընդիր: Ծանօթ է որ Փարիզի «Ալիանս Ֆրանսէզը» մօտ 17000 օտարական աշա – կերտներ ունի ներկայիս :

Պերլինի բարձրագոյն վարժարանն – րուն մէջ, իրրեւ օտար լեզու, անգլերէն

թարգմանուած է նաեւ խիրոթոնիա բա – ռը, ֆրանսերէն՝ վոթ փառ մեն լըվէ, ինչ – որ սխալ է (տես Գործք· ԺԴ· 23 եւ Բ. Կոր· Ը· 19), ուր պէտք էր ըսել «ձե – ռամբարձ ընտրութիւն» : Խիրոթոնիա բառը գործածուած է նաեւ մէկ այլ տեղ (Ես· ԾԸ· 9), ուր հայերէն կը գտնենք ձեռնարձակութիւն,— կը թուի թէ մաս – նաշարժութեան լսիրշ ձեւ մըն է, ինչպէս ֆրանսերէն *ֆէտ լա ֆիկ* ասացուածքը, որ հայհոյական իմաստ ունի: Մեր մա – տենագրութեան մէջ ունինք դարձեալ ձեռնաշարժութիւն բառը, որ կը համա – պատասխանէ *խիրոնոմիա* բառին, թէեւ հիմա տարբեր իմաստ ստացած է ըստ Ս. Մալխասեանցի :

(**) Հայ կաթողիկէ բարձրաստիճան եկեղեցական մը, զոր շատ կը յարգեմ, կը բողոքէ՝ երբ Պօղոսի կուտամ առաք – ելական մեծ դեր մը Քրիստոնէութեան կա – ռուցուածքի մէջ: Բայց կաթողիկէ շա – հեղինակներ կան, որ ստուերի վերածե – լով Պետրոսը,— հասկնալի է թէ ինչու, — Պօղոսի կուտան ստորագելիներ, որոնք շատ բան կը խօսին ի նպաստ այն տես – կէտին, զոր ես կը պաշտպանեմ :

Շ. Ն.

ՌՈՒՍԵՒՓՐԿԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

—o—

— 1829 —

Պասկեւիչ կարեւորութիւն չտալով այդ խլրտումներուն, ուզեց լուծել իր սիրած զօրավարին մահուան վրէժը եւ բանակին մէկ մասը Էրզրում թողլով՝ կարեւոր մաս մը առաւ ու գնաց Բաբերդ : Յունիս 27ին, Ռուսերը զարձեալ յարձակեցան Խարթ գիւղին վրայ եւ այս անգամ չա – բաչար պատժեցին Լազերը, փախուստի մատնելով նաեւ Օսման փաշան, զոր Սուլթանը յատկապէս ղրկած էր Ռուսե – րէն դէմ ընտիր զինուորներով : Գար – նան դէմ ընտիր զինուորներով : Գար – նան ռուսական բանակը քաշուեցաւ տուած Թրքական բանակը քաշուեցաւ դէպի Տրապիզոն: Դժբախտաբար Ռուսե – րը չկրցան հետապնդել նահանջողները եւ հասնիլ մինչեւ Տրապիզոն՝ ճամբաներու անյարմարութեան պատճառով: Սակայն, երբ հասան Խալախոռ հայկական գիւղը , Պասկեւիչ գունդ մը զինուոր ղրկեց Կու – միշխանէ քաղաքին վրայ : Օգոստոս 13– ին Ռուսերը մօտեցան Կիմիշլրանէին, որ նշանաւոր է արծաթի հանքերով : Ու – սակիչները բոլորն ալ Յոյներ էին: Նա – խկիչները բոլորն ալ Յոյներ էին: Նա – խալ կը նստէր նաեւ յոյն սատրապները, Հասկնալով Ռուսերուն մօտենալը, Թուրքերը պարպեցին քաղաքը՝ նախապէս թալա – նելով Յոյներուն բնակարանները, ան – պատուելով կիները եւ սպաննելով չա – տեր :

Օգոստոս 15ին, Աստուածածնայ մօ – նին, Յոյները եկեղեցական թափօրով դիմաւորեցին Ռուսերը եւ զինուորներու մասնակցութեամբ հանդիսութիւններ ե – ղան: Երեկոյեան դէմ, Յոյներուն ուրա – խութիւնը սուգի փոխուեցաւ, որովհե – տեւ Պասկեւիչէն հրահանգ եկաւ Ռուսե – րուն՝ որ անմիջապէս քաշուին Կիմիշ – խանէն: Յոյները, որոնք կը կարծէին թէ ընդմիշտ պիտի մնան Ռուսերու հո – վանաւորութեան տակ, եւ այդ հաւատ – քով մեծ ցոյցեր ըրին Ռուսերուն իբրեւ համակրութիւն եւ հպատակութիւն , զարձեալ պիտի ենթարկուէին Թրքական լուծը կրելու, նոյնիսկ Թուրքերու վրէժ – խնդրութեան զոհ դառնալու: Շատ խնդ – րեցին որ Ռուսերը անտէր չթողուն զի – րենք եւ չմատնեն Լազերուն ձեռքը : Բայց կարելի չէր չղղրծադրել Պասկեւիչ – ի տրամանը: Ւրանի մը տասնեակ յոյն ընտանիքներ որոշեցին հետառնալ ռուս բանակին հետ, միւսները մնացին վարա – րիչներուն մէջ: Յոյներուն մետրապոլիտը , նոյնը մէջ: Յոյներուն մետրապոլիտը , նոյնը մէջ: Յոյներուն մետրապոլիտը , նոյնը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻ
ԱՐՁԱԿԱՊԵՏ ԱՆԿԱԽ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ
(ՀԵՏԱՊԱՀ ԱԶԳԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ)
ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՏՈՐ Բ.

ԱՐԱՄ ԲԱԶՈՒՆԻ

— Ես ինչ գիտեմ, ինչ ասեմ, ինչ անեմ, որ ձեզ հավատացնեմ, որ ես ձեզ սիրում եմ, ձեզ պաշտում եմ, ձեզ ինձանից ավելի եմ սիրում, ձեզ համար ամեն զոհողության պատրաստ եմ, ձեզ համար ամեն ինչ անելու պատրաստ եմ, ձեզ համար ամեն ինչ արել եմ, ձեզ համար ամեն ինչ անելու պատրաստ եմ, ձեզ համար ամեն ինչ անելու պատրաստ եմ, ձեզ համար ամեն ինչ անելու պատրաստ

Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Մուրատեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Ս. Հայրապետեան եւ զաւակները (Տէսին), Տէր եւ Տիկին Նորայր Հայրապետեան եւ զաւակները (Տէսին), Տէր եւ Տիկին Հ. Հայրապետեան եւ զաւակները (Պոսթըն), Տէր եւ Տիկին Մ. Հայրապետեան եւ զաւակները (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Մ. Գիւրքճեան (Լիոն), ցաւով կը ծանուցանեն իրենց սիրեցեալ մօր, մեծ մօր, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ԵՂԻՍԱԲԷԹ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆԻ

(Ծնեալ Փապուճեան, Պարտիզակ)

մահը, որ տեղի ունեցաւ իրենց բնակարանին մէջ, 44 Ֆրանճիսք Ժօմար (Ուլէն), 26 Փետրուար 1962ին։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Մարտ 1ին եւ մարմինը ամփոփուեցաւ ընտանեկան դամբարանին մէջ, Ուլէնի նոր գերեզմանատունը։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներու պատրաստած թատերական ներկայացումը՝

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՄԱՐՏ 25

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին։ Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Մերունդի (ԶՈՄ), Քառէի (Փըքի ժուռնալ) Ա. յարկը։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

«Les Peuples qui chantent»

Միջազգային պարերու եւ երգերու փառատօն, կիրակի, Մարտ 18, Սորպոնի մեծ Ամփիթեատրոնին մէջ, հովանաւորութեամբ Փարիզի Համալսարանի տեսուչ ԺԱՆ ՌՈՇԻ։

Փառատօնին բազմաթիւ ժողովրդական խումբեր կը մասնակցին, ինչպէս նաեւ հայկականը, Տիկին ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ իր Սօսի պարախումբով, ՏԻՏՃԵԱՆ իր Արմենիա նուագախումբով եւ Սամուէլ Մուրատ վարժարանի երգչախումբը դասավարութեամբ Գ. ԵԱՆԳԻԿԵԱՆԻ։

Միջազգային մեծ արուեստագէտներ իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն։

Լիթիում ՏԸ ԼԻՒՋ սպանացի մեծ պարուհին եւ ՌԻՇԱՌ ԺԱՔՍՈՆ Ափրիկեան սեւերու պարերով։

Գիները՝ 5, 4, 3, 2, Ն. Ֆ.։

Դիմել Սորպոնի դռնապաններուն։

ԸՆԴ. ԺՈՂՈՎ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հայ Սպ. Եկ. Միութիւնը ընդ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, կիրակի 18 Մարտ, ժամը 15ին, Քաֆէ տը լա Փօսթի վերնայարկի սրահը։

Օրակարգ.— 1) Նիւթական եւ բարոյական հաշուետուութիւն՝ վարչութեան երկու տարուան գործունէութեան։

2) Ընտրութիւն նոր վարչութեան։

Կարեւոր.— Ներկաներու թիւը օրինաւոր կը համարուի։

ԸՆԴ. ԺՈՂՈՎ ԱՂՔ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿՈՉ ԹԵԿՆԱԾՈՒԹԵԱՆ

Փարիզի Հայ Սպ. Ընկերակցութեան ընդ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ հինգշաբթի 29 Մարտ, ժամը 20.30ին, 32 Րիւ տը Թրեվիզ։

Կանոնագրի թիւ հինգ յօդուածին համաձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, Ընկերակցութիւնը կոչ կ'ընէ իր անդամներէն անոնց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչութեան։

Թեկնածուները պարտին Աղքատախնամին զրասենեակը դիմել ամէնէն ուշը Մարտ 15ին։

Առ այդ, փափաքողները պէտք է ընթեռնլի կերպով գրեն, տալով իրենց անունը, մականունը եւ հասցէն։

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն անդամները որոնք իրենց անդամավճարները կանոնաւորապէս վճարած են երեք տարիէ ի վեր։

Օր. ԼՈՒԻԶ ԹԱՇՃԵԱՆ
ԸՆԿ. ՅԱԿՈԲ ԳԱՐՕՂԼԱՆԵԱՆ
Ամուսնացած

Վիէն, 26 Փետր. 1962 Շաւիլ

×

Այս ուրախ առթիւ Տէր եւ Տիկին Գր. Գարօղլանեան Փարիզի Մշակոյթի Տան կը նուիրեն 50 Ն. Ֆ.։ (Ստանալ «Ցարաջ»էն)։

Օր. ՀԵԼԷՆ ԽՐԻՄԵԱՆ
Պ. ՓԻԷՌ ԱՆՏՈՆԵԱՆ
Ամուսնացած

Մարտ, 3, 1962, Փարիզ

Կնքահայրութեամբ Պ. ՍԹԵՓԱՆ–ՏԻՒՐԱՆԻ։

ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՒՔ ՍՐԱՀ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Արնուվիլի կառավարեցը Թատերախումբը կը ներկայ ցընէ՝

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի ներկայացումը Մայիս 5–ին, Շաբաթ գիշեր։

×

ՄԱՅԻՍ 12ԻՆ
ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ

Տարօնի ժողովրդական երգերու ունկընդրութիւն։

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻ

կողմէ։

×

Կապ. Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղի ներ–կայացում – պարահանդէսը Մարտ 24ին, Շաբաթ երեկոյ, Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի օրը կը տօնուի Ապրիլ 1ին, կիրակի, կէսօրէ վերջ, Շիմիի սրահը։

×

ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

Բառասնամեայ Յոբելեանական Փառատօնը *Սորպոնի Մեծ Ամփիթեատրոնին մէջ։ կիրակի, 6 Մայիս 1962, ժամը 14ին։*

ՀՕՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ–ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՊԱՐՏԻԶԱԿԸ ԻՆԱՈՒՏԻԿ

Յաւելուածաբար՝ ՄԱՆՈՒՇԱԿ ԵՒ ԻՐ ՀԷՔԵԱԹՆԵՐԸ։

500 էջ
13 Hors–Texte

Հատորը Փարիզի եկեղեցւոյ կըրթական մարմնին։

Գին 12 Ն. Ֆ.

Թղթատարի ծախքով 13.40 Ն. Ֆ.

Արտասահման 4 տոլար։

Դիմել՝
Յառաջին
Հայ գրավաճառներուն
Փարիզի եկեղեցին կամ Տպարան
ՏԷՐ – ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի աշակերտուհիներու կողմէ։

ՄԱՐՏ 11ԻՆ

Կիրակի, կէսօրէ յետոյ ժամը ճիշդ 15ին,

Salle de la Chimie

28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

Պիտի ներկայացուին՝

ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ
(*Հայերէն*)

L'Ane et le Ruisseau

(*Ֆրանսերէն*)

երգ, պար եւ արտասանութիւն

Տոմսերու գին.—4, 5, 6 Ն. Ֆ.

France-Cameroun

(ԽԱՐԲՈՒԹԵԱՆ)

24, Rue d'Enghien, Paris - 10e

Կը փնտռէ հայ երիտասարդ մը, ազատ պինուորական ծառայութենէն, Քամբրունի քոնֆըտւարներուն համար։ Դիմել ժամը 14էն 15 վերի հասցէին։

GALERIE SOLEILS

30, RUE DE MIROMESNIL, PARIS

Carzou

ԹԼՑԱՄԵՂԱՆ

Կապոյտ Խաչի Սէն Ժերմէն մասնաճիւղը բաժակ մը թէյի հրաւիրէ իր թաղին եւ շրջաններու բոլոր համակիրները, կիրակի (Մարտ 11) ժամը չորսին, եկեղեցիի սրահին մէջ։ Զերմ ընդունելութիւն եւ հաճելի մթնոլորտ։

Նոյն օրը պիտի քաշուին վիճակախաղի տոմսերը որոնք նախապէս ծախուածէին։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՄՈՒԼԻ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

Գիրերու Գիւտի 1600ամեակի առթիւ
Ապրիլ 8էն 22

Մշակոյթի Տան «Շ. Մխսքեան» սրահին մէջ։

×

Սորպոնի Մեծ սրահին մէջ Հոկտ. 14–ին, տեղի պիտի ունենայ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի Ծննդեան 1600ամեակի տօնակատարութիւնը, Փարիզի եւ շրջակայից բոլոր Հայ Մխիթարեններու մասնակցութեամբ։

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԻԿ ԱՆԴԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	միջնեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	միջնեւ 1/8 սիւնակ
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը։

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան։

ՀՐԱՆՏ ԱԱՄՈՒԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS - 6e — Chèque Postal : 1278-35

PEINTRES et SCULPTEURS ARMENIENS, par *Onnig Avédissian*, Le Caire	100 NF.
MINIATURES ARMENIENNES, par *Lydia Dournova*, Paris.	120 NF.
NAREK, le Livre de Prières, trad. par *Isaac Kéchichian*, Paris, 1961.	25,20 NF.
LE CHANT DU PAIN, *Daniel Varoujan*, Paris.	6,30 NF.
HISTOIRE DE L'ARMENIE, par *H. Thorossian*, Paris.	10 NF.

ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ, Հ. Ե. Տէր Ղազարեան, Պէյրութ, 20Ն.Ֆ.
ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՀԱՅԵՐԷՆ, Մեսրոպ Նուպարեան, Պէյրութ 40 Ն.Ֆ.
ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆԷ ԴԱՍԱԼԻԵՐԷՆ, Հ. Գ. Պայեան, Վէնետիկ, 40 Ն.Ֆ.
ԱՌՋԵՒՆ ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅ. ԴԱՍԱԼ. Հ. Դ. Ստեփանեան, Վէնետիկ 9 Ն.Ֆ.
ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ, Ս. Գարամանեան, Պէյրութ, 40 Ն.Ֆ.
ԱՆԳԼԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ. Ց. Յ. Զաքմագեան, Պէյրութ 40 Ն.Ֆ.
ՅՈՒՇԱՄԱՏԵԱՆ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի, 1918–1958, Պէյրութ 22 Ն.Ֆ.
ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ, Բ. Հատոր, Ս. ՎՐԱՅԵԱՆ, Պէյրութ 12 Ն.Ֆ.
ԶՐՈՑՑ, Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ, Ա. Հատոր 3.50 Ն. Ֆ. Բ. Հատոր 5 Ն. Ֆ.
ԱՆԴՐՇԻՐԻՄԵԱՆ ԶԱՑՆԵՐ, Պ. Մնացական, Պէյրութ 4 Ն. Ֆ.

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՃՈՒՆ ՄԹԵՐՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ

FOURRURES

Roger YOPIAN

PRIX INTERESSANTS
NEUF et REPARATION

84, Boulevard de Stalingrad, 84
— CHOISY-LE-ROI (Seine) —

Autobus : de la Porte de Choisy, descendre 3 Communes ou Rue du Docteur-Roux.

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ։ Գնեցէք զանազան ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք։ Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք խորհրդ. Միութիւն։

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

Téléphone : TRU. 27-70

ՀԱՅՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 6 ՄԱՐՏ — MARDI 6 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9346 — 38e ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5147

ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԳԱՇԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ինչպէս յայտնի է Գարեգին Պատրիարքին հիմահաստատ եղած է Հոգւոյ աւելի արժանաւոր թեկնածուի, անոր աթոռը պրաւեց Շնորհք Արք. Գալուստեան :

Սեղի յայտնի չեն նոր Պատրիարքին շնորհները իրրեւ բարձրաստիճան եկեղեցական, հետեւաբար նաեւ իրրեւ հանրային դէմք կամ մտաւորական :

Մտաւորական կ'ըսենք պարզ անոր համար, որ մենք վարժուած ենք դրեթէ միշտ, Կ. Պոլսոյ պատրիարքական աթոռին վրայ տեսնելու չէչտուած մտաւոր ու բարոյական առաքինութիւններով օժտուած դէմքեր :

Շնորհք Արքեպիսկոպոս պատրիարքական բարձր դիրքը պրաւելէ առաջ, դի – տենք թէ իրրեւ Երուսաղէմի միաբան անմասն չէ մնացած այդ վանքին ներքին կազ ու կռիւներէն, որոնք ծառայեցին ոչ միայն վարկաբեկելու «սրբազնասուրբ» դերակատարները, այլեւ չափով մը վնասեցին Հայութեան բարի անունին :

Մենք չենք գիտեր թէ, իրրեւ տարիքը առած վանական ու կրօնական դէմք մը, ի՞նչ մտքի վաստակով կը ներկայանայ մեզի, բայց գիտենք թէ Հայ Երուսաղէմն — ինչպէս կը սիրեն անուանել ի – րենք — հեռանալէ յետոյ, չկերաւ ու չխմեց եւ զրքոյկով մը պէտք տեսաւ հրապարակ գալու եղիչէ Պատրիարքին դէմ, ներկայացնելու համար դժբախտ հայ հասարակութեան, իր եղբայրակցին ապօրինութիւններն ու անօրէնութիւնները, զղուանքի զգացումը միայն արթընցնելով ընթերցողին մէջ, հանդէպ մեղադրողին ու մեղադրեալին :

Մեր եկեղեցականները, ամէնէն տա – բեցներէն մինչեւ ամէնէն նորափետուրը – ները, ժողովուրդի աչքին կը ներկայա – նան իրրեւ հովիւներ, հետեւաբար անոնց գործը պիտի ըլլայ մտածել հօտին մա – սին՝ զոր կը յանձնին կառավարել :

Առենէ մը ի վեր մեր ազգային կեան – քին մէջ ստեղծուած է վիճակ մը, որով ոչ թէ հովիւն է որ մտահոգուած է իր հօտով, այլ հօտն է որ ամէն տեղ կը զբաղի հովիւներուն գայթակղութիւնն ե – րով, անոնց փառատենչութեան հետե – ւանք եղող սխրագործութիւններով :

Դժբախտաբար չատ բազմաթիւ չեն ա – նոնք՝ որ իրենց կոչումին համապատաս – խան բարձրութեան վրայ կը գտնուին եւ հնարաւորութեան չափով կ'արժեցնեն ի – րենց հոգեւոր հովիւի կոչումը :

Պատրիարքական մեր երկու աթոռնե – րուն վրայ այսօր կը բազմին երկու բար – ձրաստիճան հոգեւորականներ, որոնք ցարդ իրենց ասպարէզին մէջ օրինակելի գործերով չէ որ փայլած են, հետեւա – բար զուրկ են ժողովրդական այն սրտա – բուխ համակրանքէն որուն արժանացած են Պրիմեաններ, վարժապետեանները, Իզմիրլեանները, Գուշակեանները առանց յիշատակելու անոնցմէ առաջ ապրած ու գործած կրօնական մեծ դէմքերը :

Մեր ներքին կեանքը ալեկոծող խնդիր – ներու լուծման մէջ, որոնք որ կրօնական եկեղեցական բնոյթ կը կրեն, երուսաղէ – մի եւ կ. Պոլսոյ Պատրիարքները կրնան բարերար դեր մը կատարել, եթէ իրենք հարցերուն մօտենան հայ եկեղեցւոյ եւ հայ ժողովուրդի շահերէն առաջնորդը – ւած, պահելով իրենց մտածումի անկա – խութիւնը եւ մէկդի դնելով նախատրա – մադրութիւններն ու նախապաշարմունք – ները :

Աւելի քան փափուկ է Շնորհք Պատ – րիարքի դերը, նկատի ունենալով այն պայմանները որոնց մէջ կոչուած է գոր – ծելու եւ ղեկավարելու իր հօտը :

Հայութիւնը ձանձրացած է այլեւս եւ – կեղեցական Աթոռներու եւ դէմքերու վէ – ճերէն եւ կ'ուզէ խաղաղութեան մէջ տես – նել զանոնք, տեսնել մանաւանդ իրենց կոչումին բարձրութեան վրայ :

Պատրիարքական աթոռներու զահա – կալներուն յետ այսօրիկ ունենալիք ըն – թացքին կախում ունի, պահպանուիլը այն յարգանքին զոր այս կամ այն չափով դեռ կը տածեն անոնց հանդէպ հայ զան – գուածները, հակառակ այն բոլորին՝ որ կատարուեցաւ դեռ երէկ :

Աթոռները իրենց զահակալներուն ար – ժանիքներովը միայն կ'արժէքաւորուին :

Հետեւաբար բոլոր անոնք՝ որոնք ի – րենց արժանիքը կը փնտռեն միայն իրենց սքեմին մէջ, ի վերջոյ կոչուած են հի – ասթափուելու :

Հայութիւնը իր կրօնականներուն մէջ կ'ուզէ տեսնել զոհաբերութեան ընդունակ կոչումին մարդը որ իր օգտաչատ գոր – ծերով կ'արժեցնէ եւ կ'արդարացնէ իր գոյութիւնը :

Կ'ապրինք հիւլէական դարու մէջ :

Հայութիւնը կրօնական իմաստով իր միջնադարը չէ որ կ'ապրի :

Եւ այս ճիշդ է ոչ միայն կրօնաւորին՝ այլեւ ամէն մարդու համար առհասարակ :

«ԱՐՄԵՆԻԱ»

ՍՐՍՈՒԱՆ ԻԷՊՔՕՐԼԸ

ՆՈՐ ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

ԻՏԱԼԱՑԻ 11 ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐ ԿԸ ՀԵՌԱՆԱՆ ԱԼԺԻԷՆ ԳԱԶՏԻՆ ԲԱՆԱԿԻ ՀՐԱՀԱՆԳՈՎ

Մինչ Էվիան կը պատրաստուի ընդու – նելու ալժերական պատուիրակութիւնը, որ սկզբունքով Երեքշաբթի օր ճամբայ պիտի ելլէ, Ալժերիոյ մէջ, կացութիւնը ողբերգական է :

Երկուշաբթի առաւօտ ժամը Ֆուկէսէն Շուկէս 117 պայթումներ իրարու յաջոր – ղեցին, առանց զադարի, սարսափի մթ – նոլորտի մը մէջ արթնցնելով Ալժէացինե – րը : Հրդեհ, տրացանաձգութիւն, առանց կարենալ ճշդելու թէ ինչ է՞ պատահածը, որո՞նք են եւ որքան է՞ն նոր զոհերը եւ որո՞ւ գործն է, Ալժ. Ազատ. Ճակա՞տ թէ Գաղտնի Բանակ :

Այս վերջինը բաւական «քաղաղրծու – թիւնները» ըրած է վերջերս :

Շարաթ կէսօրէ ետք, Ալեթի պանդոկին մէջ, Ալժէի մեծազոյն պանդոկներէն մէ – կը, լրագրողները « մարսողական » մը կ'առնէին երբ մէկը խուժեց եւ մէկ կողմ քաշելով հոովմէական պատկերասփիւռի թղթակիցը կը սպառնայ.— «Լսեցինք որ ձեր վերջին հաղորդումի մէջ, ոճրագործ որակած էք Սալանը եւ սպանիչներ՝ Գաղտնի Բանակի անդամները : Գիտենք որ իտալացի լրագրողները զէմ են Ֆը – րանսական Ալժերիոյ, զէմ են հայրենա – սէրներուն : Եկած եմ ըսելու որ ժամ ա – ռաջ ձեր դիրքը փոխէք, եթէ ոչ ...» : Ծավոլլի (իտալացին) ուրիշ անդամներ ալ սպառնալիքներ լսած է, լուր կուտար իրենց հիւպատոսին երբ պինուած երկու Եւրոպացիներ պանդոկ կը հասնին եւ կ'առեւանգեն երկու ուրիշ Իտալացիներ : Ասոնք ուրիշ սրճարան մը կը տարուին, ուր մարդիկ որոնք կը խօսին յանուն « Գաղտնի Բանակին» կ'ըսեն թէ իտալա – կան ձայնասփիւռին աշխատակիցները էնրիքօ Մաթթէիի (քարիւղի թագաւորը) մարդիկն են եւ կը պարտադրեն որ Հռոմ հեռաձայնեն լուր տալու համար թէ 24 ժամէն կը վերադառնան : Քիչ ետք երկու պատանդները ազատ կ'արձակուին, բայց նախքան այդ կ'ընկերանան Իտալացինե – րուն մինչեւ պանդոկ եւ հոն զէնքի ըս – պառնալիքի տակ կ'առնեն անոնց ամբողջ ապրանքները (քամերա, ձայնագրութեան գործիք եւն.) տասը միլիոն արժողու – թեամբ : Քիչ ետք կ'առեւանգուի սքան – փայի թղթակիցը՝ Ճիովաննինի որ ժամ մը «բանտարկութենէ» ետք կը վերադառ – նայ մինչ ուրիշ մը կը տարուի : Գաղտնի Բանակի մարդիկը կը յայտնեն թէ ամէն բան նոր կը սկսի եւ Իտալացիներէն ետք Ամերիկեսաքսոններով պիտի զբաղին :

11 Իտալացիներ Փարիզի ճամբով Ի – տալիա վերադարձան, Ալժէ կը մնար մէկ հատ զոր Գաղտնի Բանակը կը փնտռէ : Նոյն պանդոկը Կիրակի օր եկած են (կեղծ) ոստիկաններ եւ Սէ էմ էմներ փնտռելով էլ Ճիովաննոյի Ֆառաչիօլօն : Հարցուցած են Անգլիացիի մը որ իր ապ – պային ծանօթ հիւրմբրդով պատասխանած է «Ես իր դռնապանը չեմ եւ զայն պահե – լու պաշտօն չունէի » : Անգլիացիներն ալ հեռանալու «խրատ» ստացած են : Ընդ – հանուր Պատուիրակութիւնը զեկոյց մը հրատարակած է ուր կ'ըսէ թէ չատ ուշ տեղեկութիւն ունեցած է Ալեթի պանդո – կի անցուդարձէն եւ անմիջապէս հարկ եղած միջոցները ձեռք առած է :

Իտալական մամուլը չատ բուռն կեր – պով կ'արտայայտուի այս բոլորին մա – սին եւ Սթաւիփա կը գրէ .— Օտար թղ – թակիցներու անձեռնմխելիութիւնը բըռ – նաբարուած է Ալժերիոյ մէջ Գաղտնի Բանակի ահաբեկիչներուն կողմէ եւ ե – րաշխաւորուած չէ Ֆրանսական իշխա – նութեանց կողմէ — աննախընթաց դէպք արդի պատմութեան մէջ — մինչ յար – գուած է ամէնէն եղերական պայմաննե – րուն մէջ ամէնէն նախնական ժողովորդ – ներու կողմէ իսկ » :

× Ալժէի Արքեպիսկոպոսը՝ Գերապայ – ծառ Տիվալ մամուլին յանձնած է յայ – տարարութիւնը ուր կ'ըսէ թէ ոչ մէկ բան կրնայ օրինաւորել ոճիրները, գո – ղութիւնները, քանդումները : Սիղձերը պէտք է արթնան եթէ կ'ուզուի անդար – մանելիին առաջքն առնել :

× Մերս էլ Քէպիրի մէջ, 15·000 հոգի ներկայ եղած են սպաննուած կնոջ եւ ե – կու զաւակներուն յուղարկաւորութեան : Ի նշան սուգի Եւրոպացիները գործադուլ հռչակած էին եւ Օռան լոյսէ իսկ զըր – կուած էր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՍԱՆ Բ. մէկ տարուան թագաւորու – թեան հաշուեկշիռը ըրաւ առջի օր, նոյն օրը ծնունդ տալով մարոքեան պատկե – րասփիւռին : Հասան Բ.ի համար հաշ – ուեկշիռը դրական է :

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔԵՆԸԼՏԻ յայտարարեց թէ Ամերիկա պիտի վերսկսի իր հիւլէական փորձերը Ապրիլի վերջ եթէ մինչ այդ կարելի չըլլայ լեզու գտնել Խրուշչեւի հետ : Միացեալ – Նահանգները պատ – րաստ են հրաժարելու հիւլէական փոր – ձերէ, եթէ Մոր. Միութիւնը ընդունի համաձայնիլ ապազինման շուրջ եւ ըն – դունի դադրեցնել բոլոր փորձերը : Մոս – կուայի համար, պարզ սակարկութիւն մըն է Քենըտիի առաջարկը » :

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կը հաղորդեն թէ խոր – հրդարանը քուէարկեց այն օրէնքը զոր առաջարկած էին չորս կուսակցութիւննե – րը : Դէմ էին 15 երեսփոխաններ : Ինչօ – նէս ճառ մը խօսելով այս առթիւ չեշտեց թէ բանակը պէտք է հեռացուի քաղաքա – կանութենէն : «Դէմ է՞ք Մայիս 27ի յե – ղափոխութեան Մենտերէսի դէմ», « ո՛չ» պոռաց երեսփոխաններու մեծ մասը :

ՆԱԽԱԳԱՀ ՏԸ ԿՈԼ առջի օր ընդունած է Իրանի վարչապետը՝ Տոքթ. Ամինի որ անձնական բնոյթ ունեցաւ, այցելութիւն կը կատարէ Փարիզ : Նախապէս Գերմա – նիա էր (տես՝ Բ. էջ Պերլինի մեր աչխա – տակիցին յօդուածը) :

ՄԻԿՈՅԵԱՆ Արեւելեան Պերլին հասած է ուր ընդունուած է փոխ – վարչապետ՝ Ուլպրիխթի կողմէ : Մորմզդային փոխ – վարչապետը կարճ ուղերձ մը արտասա – նած է որուն մէջ չեչտած է թէ Մոր. Միութիւնը եւ ընկերվարական պլոքին բոլոր պետութիւնները Արեւելեան Եւրո – պայի թղթակիցը՝ Ճիովաննինի որ ժամ մը «բանտարկութենէ» ետք կը վերադառ – նայ մինչ ուրիշ մը կը տարուի : Գաղտնի Բանակի մարդիկը կը յայտնեն թէ ամէն բան նոր կը սկսի եւ Իտալացիներէն ետք Ամերիկեսաքսոններով պիտի զբաղին :

11 Իտալացիներ Փարիզի ճամբով Ի – տալիա վերադարձան, Ալժէ կը մնար մէկ հատ զոր Գաղտնի Բանակը կը փնտռէ : Նոյն պանդոկը Կիրակի օր եկած են (կեղծ) ոստիկաններ եւ Սէ էմ էմներ փնտռելով էլ Ճիովաննոյի Ֆառաչիօլօն : Հարցուցած են Անգլիացիի մը որ իր ապ – պային ծանօթ հիւրմբրդով պատասխանած է «Ես իր դռնապանը չեմ եւ զայն պահե – լու պաշտօն չունէի » : Անգլիացիներն ալ հեռանալու «խրատ» ստացած են : Ընդ – հանուր Պատուիրակութիւնը զեկոյց մը հրատարակած է ուր կ'ըսէ թէ չատ ուշ տեղեկութիւն ունեցած է Ալեթի պանդո – կի անցուդարձէն եւ անմիջապէս հարկ եղած միջոցները ձեռք առած է :

Իտալական մամուլը չատ բուռն կեր – պով կ'արտայայտուի այս բոլորին մա – սին եւ Սթաւիփա կը գրէ .— Օտար թղ – թակիցներու անձեռնմխելիութիւնը բըռ – նաբարուած է Ալժերիոյ մէջ Գաղտնի Բանակի ահաբեկիչներուն կողմէ եւ ե – րաշխաւորուած չէ Ֆրանսական իշխա – նութեանց կողմէ — աննախընթաց դէպք արդի պատմութեան մէջ — մինչ յար – գուած է ամէնէն եղերական պայմաննե – րուն մէջ ամէնէն նախնական ժողովորդ – ներու կողմէ իսկ » :

× Ալժէի Արքեպիսկոպոսը՝ Գերապայ – ծառ Տիվալ մամուլին յանձնած է յայ – տարարութիւնը ուր կ'ըսէ թէ ոչ մէկ բան կրնայ օրինաւորել ոճիրները, գո – ղութիւնները, քանդումները : Սիղձերը պէտք է արթնան եթէ կ'ուզուի անդար – մանելիին առաջքն առնել :

× Մերս էլ Քէպիրի մէջ, 15·000 հոգի ներկայ եղած են սպաննուած կնոջ եւ ե – կու զաւակներուն յուղարկաւորութեան : Ի նշան սուգի Եւրոպացիները գործադուլ հռչակած էին եւ Օռան լոյսէ իսկ զըր – կուած էր :

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Նորին Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Սրբազնագոյն Կաթողիկոս Ամենայն Հա – յոց սիրով ընդունելով եղբայրական հր – աւէրը Համայն Վրաստանի պատրիարք – կաթողիկոս Եփրեմ Բ.ի, որն տարուայ Փետրուարի 16–21ը պաշտօնական այցե – լութիւն տուեց Եփրեմ Կաթողիկոսին եւ Վրաստանի Հայոց Թեմին :

Նորին Սրբութիւնը իր չքախումբով, ուղեկցութեամբ Եփրեմ Կաթողիկոսի եւ Վրաստանի Հայոց առաջնորդ Գերաչնորհ Տ. Կոմիտաս Եպիսկոպոսի, Թիֆլիսէն այցելեց Սիոնի վրացական Մայր եկեղե – ցին, ինչպէս նաեւ Մցխեթի եւ Զվարթի պատմական վանքերը :

Վեհափառ Հայրապետը կիրակի Փետր – ուար 18ին հանդիսաւոր պատարագ մա – տուցեց եւ քարոզեց Հայոց առաջնորդա – նիստ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ խուռներամ հաւատացեալների ներկայութեամբ : Ս. պատարագին ներկայ էր նաեւ Նորին Սր – բութիւն Եփրեմ Բ. Կաթողիկոսը իր չքա – խումբով :

Փետրուար 20ին երեկոյեան, Վեհա – փառ Հայրապետը նախագահեց ժամեր – գութեանը Հավաքաբար Հայրական Թաղի Ս. Էջմիածնեցւոց եկեղեցւոյ եւ քարո – զեց ի ներկայութեան հոծ ու խանդավառ բազմութեան :

Նոյն օրը, յետ միջօրէի, Նորին Սրբու – թիւնը այցելեց Թիֆլիսի հայ նշանաւոր գրական եւ հասարակական գործիչների պանթէոնը եւ նախագահեց հոգեհանգստ – եան արարողութեան : Հոգեհանգստեանը ներկայ էին Թիֆլիսի հայ մտաւորակա – նութեան եւ հայ հասարակութեան ներ – կայացուցիչներ :

Փետրուար 20ի առաւօտեան Վեհափառ Հայրապետը եւ Եփրեմ Կաթողիկոսը, ուղեկցութեամբ պետական իշխանութեան ներկայացուցիչների, այցելեցին Ռուս – Թաւի նորակառոյց քաղաքը եւ դիտեցին տեղի մետաղաձուլական մեծ գործարա – նը :

Փետրուար 19ին Նորին Վեհափառու – թիւնը, ուղեկցութեամբ Եփրեմ Բ. Կա – թողիկոսի եւ իր չքախումբի, այցելեց Վրաստանի Հանրապետութեան Մինիս – տրների Սովետի նախագահ Նորին Գե – րաղանցութիւն Ֆ. Ջավախիշվիլուն : Նո – րին Սրբութեան եւ մեծարգոյ վարչա – պետ միջեւ տեղի ունեցաւ սիրալիր զր – ոյց կէս ժամ տեւողութեամբ :

Ի պատիւ Նորին Սրբութեան Վրաց Պատրիարքարանի դահլիճում տրուեց մեծ ճաշկերոյթ, որին ներկայ էին պե – տական իշխանութեան ներկայացուցիչ – ներ եւ վրաց ու Թիֆլիսահայ ականաւոր մտաւորականներ :

Փետրուար 22ի առաւօտեան Վեհափառ Հայրապետը իր չքախումբով ժամանեց Մայր Աթոռ :

ԴԻՒԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ

Ս. Էջմիածին, 23 Փետր. 1962

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԻՊԱՍԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԶՄԻ

— 1829 —

Բ. ՊՈՍՏ

Մինչեւ Պարսկական վերջին պատերազմը Հայկական պատարագմի մասին ունեինք միայն քանի մը տեղեկութիւններ, որոնք կը վերաբերին Ռուսական զօրքերու հետ Հայկական զօրամասերու մասնակցութեան։ Այդ տեղեկութիւնները ստացանք Ռուսական պաշտօնական աղբիւրներէ, որոնք սակայն չեն տար ամբողջական պատկեր մը։ Ներկայ յօդուածով կը ջանանք լրացնել այդ պակասը, հրատարակելով նոր տեղեկութիւններ, որոնք քաղուած են Ռուսական պաշտօնական աղբիւրներէ։

Հայկական զօրամասերը կազմակերպուած էին Ռուսական զօրքերու հետ միասին, Էրիվանի եւ Նախիջեւանի կողմերէն։ Անոնք կը բաղկանային Հայ կամաւորներէ, որոնք Պարսկական տիրապետութեան տակ ապրելով, ամէն առիթ կը փնտռէին ազատագրուելու համար։ Ռուսական զօրքերու Պարսկաստան ներխուժումը, անոնց համար ոսկեայ առիթ մը եղաւ։ Ռուսական զօրքերու հետ միասին, Հայ կամաւորները կռուեցան Պարսիկներու դէմ, եւ ազատագրեցին Հայկական շրջանները։

ՄԱՆՈՒՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

ԿԻՐԱԿԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

ԱՄՍԱԹԵՐԹ

ԳԻՐՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՎ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մարսէյլէն Պ. Գալուստեան (Սէն Լուի) 10 Ն. Ֆ. կը նուիրէ։ Ոմն (Ալֆորվիլէն) 10 Ն. Ֆ.։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Շաւիլի հանգանակութիւն, Բ. ցանկ.— Ֆիլիփ Յովհաննէսեան, Սիրուն Պարոնեան 30ական Ն. Ֆ., Միսաք Սարգիսեան, Վարդան Փէքմէզեան քսանական, Պօղոս Շառոյեան, Սարգիս Մկրտիչեան, Գալուստ Մինասեան, Նուպար Սարաֆեան, Կարապետ Կարապետեան, Յար. Ս. Տէր Գալուստեան, Յակոբ Գարօղլանեան, Ներսէս Աննայեան 10ական։ Օննիկ Ռէհմէթեան, Արամ Շմաւոնեան հինգական։ Սուրէն Էմիրզեան 3 Ն. Ֆ.։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պօմոնի Թաղ. Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է Սէն Լուի շրջանի Թաղականութեան միջոցաւ Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ նուիրուած 50 Ն. Ֆ., հանգուցեալ Այրի Տիկին Էլպիս Մարտիրոսեանի Թաղման առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի։

×

Լիոնի Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները, ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան.—

Տէր եւ Տիկին Կարապետ Յովակիմեան իրենց զաւկին վիրաւորութենէ վերադարձին առթիւ 50 Ն. Ֆ., Պ. Վարդգէս Զալգեան երեսուն, Մարսէյլէն բարեպաշտ տիկին մը 50, Թարարէն այրի տիկին Կիւլէսէրեան 10, Տէր եւ Տիկին Կարաքիւլահեան վասն քաջառողջութեան եւ կազմակերպութեան Պոլսահայ դպրաց դասին յիսուն, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Պալեօզեան իրենց աղջկան ամուսնութեան առթիւ հարիւր, Վիլ Ժիւիֆէն Պ. Յակոբեան վասն կնքահայրութեան 50, Տէր Վռամշապուհ քահանայի ձեռամբ Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Թիւթիւնճեանէ, իրենց մօր հանգուցեալ Լիւսի Թիւթիւնճեանի մահուան քառասունքին առթիւ հարիւր Ն. Ֆ., Սոյն առթիւ Տիկին Մենտուհի Գալուստեանէ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Հանրի Ապասեանէ յիսուն Ն. Ֆ.։

×

Աղքատախնամ Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ սոյն քառասունքին առթիւ ոմն 10 Ն. Ֆ., Ոմն երեսուն, Տիկին Տամիցեանէ հինգ Ն. Ֆ.։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

«Les Peuples qui chantent»

Միջազգային պարերու եւ երգերու փառատօն, Կիրակի, Մարտ 18, Սորպոնի մեծ Ամֆիթատրոնին մէջ, հովանաւորութեամբ Փարիզի համալսարանի տեսուչ ԺԱՆ ՌՈՇԻ։

Փառատօնին բազմաթիւ ժողովրդական խումբեր կը մասնակցին, ինչպէս նաեւ հայկականը, Տիկին ՔԻՒԹՆԵՐԵԱՆ իր Սօսի պարախումբով, ՏԷՏԷՃԵԱՆ իր Արմենիա նուագախումբով եւ Սամուէլ-Մուրատ վարժարանի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Գ. ԵԱՆՊԷԿԵԱՆի։

Միջազգային մեծ արուեստագէտներ իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն։

ԼԻԹԻՒՍ ՏԸ ԼԻՒՋ սպանացի մեծ պարուհին եւ ՌԻՇԱՌ ԺԱՔՍՈՆ Ափրիկեան սեւերու պարերով։

Գիները.— 5, 4, 3, 2, Ն. Ֆ.։

Դիմել Սորպոնի գանձապաններուն։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հայ Ազգ. Միութեան եւ ղեկավարութեամբ Ս. Քէփէնէկեանի (Ռոմանէն) եւ մասնակցութեամբ իր Թատերական խումբի երիտասարդ ուժերու կողմէ կը ներկայացուի առաջին անգամ ըլլալով, Վ. Պզտիկեանի

«ԱՐԻՒՆՈՏ ԹԱՇԿԻՆԱԿԸ»

Դիւցազներգութիւն երկու արար, ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը մէկ արար (Սամաթիացի Աբէկ աղան)։

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Մերքիւր Կաթոլիկի սրահը։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներու պատրաստած թատերական ներկայացումը՝

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՄԱՐՏ 25

ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՔ ՍՐԱՀ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Արնուվիլի Կառվարենց Թատերախումբը կը ներկայացնէ՝

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Եղանակին ամէնէն փայլուն պարահանդէսը Լիոնի մէջ, կազմակերպուած Եկեղեցաշէն Տիկնանց Յանձնախումբի կողմէ, տեղի կ'ունենայ Մարտ 18, Կիրակի, Փալէ տը Քօնկրէ, Լիոնի շքեղ հանդիսասրահին մէջ, ժամը 17էն սկսեալ։

Գեղարուեստական խիստ խնամեալ բաժինով մը, ի մէջ այլոց Փարիզէն ծանօթ երգչուհի՝

ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ

Ընկերակցութեամբ իր նուագախումբին որ բացառապէս պիտի ճոխացնէ պարահանդէսը։

Շատ մը անակնկալներ վերապահուած են ներկաներու։ Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը։ Եկեղեցւոյ գրասենեակէն կրնաք ստանալ։

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հայց. Առաքելական Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը համայնական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի եւ շրջակայից լուսաւորչական համայնքին պատկանող բոլոր հայրենակիցները անխտիր։ Ուրբաթ (16 Մարտ), երեկոյեան ժամը 8·30ին, Սալ տէ Ֆէթի Ֆուայէին մէջ։

ՕՐԱԿԱՐԳ.— 1. Բարոյական եւ նիւթական համարատուութիւն։ 2. Նոր ծրագրի ընթերցում եւ վաւերացում։ 3. Վարչական ընտրութիւն։

Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն, որ ներկայ գտնուին սոյն ժողովին։

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ
Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւն

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՊԱՐՏԻԶԱԿԸ ԽԱՏՈՒՏԻԿ

Յաւելուածաբար՝ ՄԱՆՈՒՇԱԿ ԵՒ ԻՐ ՀԷՔԵԱԹՆԵՐԸ։

500 էջ

13 Hors–Texte

Հասոյթը Փարիզի եկեղեցւոյ կրթական մարմնին։

Գին 12 Ն. Ֆ.

Թղթատարի ծախքով 13·40 Ն. Ֆ.

Արտասահման 4 տոլար։

Դիմել՝

Յառաջին

Հայ գրավաճառներուն

Փարիզի եկեղեցին կամ Տպարան ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

FOURRURES

Roger YOPIAN

PRIX INTERESSANTS
NEUF et REPARATION

84, Boulevard de Stalingrad, 84
— CHOISY-LE-ROI (Seine) —

Autobus : de la Porte de Choisy, descendre 3 Communes ou Rue du Docteur-Roux.

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՃԳԱՏՕՆԸ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին։ Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ՁՈՄ), Քաղէի (Փըբի Ժուռնալ) Ս. յարկը։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի աշակերտուհիներու կողմէ։

ՄԱՐՏ 11ԻՆ

Կիրակի, կէսօրէ յետոյ ժամը ճիշդ 15ին,

Salle de la Chimie

28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

Պիտի ներկայացուին՝

ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ
(Հայերէն)

L'Ane et le Ruisseau
(Ֆրանսերէն)

Երգ, պար եւ արտասանութիւն

Տոմսերու գին.—4, 5, 6 Ն. Ֆ.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը իր ընդհ. ժողովը կը գումարէ այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15·30ին, դպրոցի սրահը։

Օրակարգ.— 1. Հաշուետուութիւն, 2. Բարոյական զեկուցում եւ զանազան հարցեր։ Յետ ընդհ. ժողովի թէյասեղան։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապոյտ Խաչի Սէն Ժերմէի մասնաճիւղը բաժակ մը թէյի շուրջ կը հրաւիրէ Թաղիս եւ շրջաններու բոլոր համակիրները, Կիրակի (Մարտ 11) ժամը չորսին, եկեղեցիի սրահին մէջ։ Ջերմ ընդունելութիւն եւ հաճելի մթնոլորտ։

Նոյն օրը պիտի քաշուին վիճակախաղի տոմսերը որոնք նախապէս ծախուած էին։

France-Cameroun

(ԽԱՐԲՈՒԹԵԱՆ)

24, Rue d'Enghien, Paris-10e

Կը փնտռէ հայ երիտասարդ մը, ազատ զինուորական ծառայութենէ, Քամըրունի քոնթուարներուն համար։ Դիմել ժամը 14էն 15 վերի հասցէին։

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Soirée Dansante

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանեէօ – Քաշանի խումբին կողմէ

Այս Կիրակի ժամը 17էն 23, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

BUFFET **BAR**

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը։

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան։

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ

ՀԷԼՎԱ ԹԱՀԻՆ
ԼՈԳՈՒՄ ՇԱՐՈՅ
Սուսամ-ՀԷԼՎԱ (ՌՈՃԻԿ)
ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ

LE BOSPHORE
MARQUE DEPOSEE

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

CHOC-ALVA • CHOCO-LOC

Ste le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin / Marseille (2ème)

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ն· Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ն· Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ն· Ֆ· Հատը՝ 0·25 Ն· Ֆ·

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
7
ՄԱՐՏ
MERCREDI
7 MARS
1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9347 38e ANNÉE Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5148

ՕՐՈՒԱՆ ՀՕՍՔԸ

ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ

Մարքս – լենինեան գաղափարաբանու – թիւնը ժողովրդական զանգուածներուն, մանաւանդ նոր սերունդին մէջ տարածելու մտահոգութիւնը օրակարգի մը– նայուն եւ տիրապետ տարր է խորհրդային երկիրներուն մէջ :

Հայաստան չէր կրնար բացառութիւն կազմել այս ճակատին վրայ : Սանանանդ, որ խորհրդայնացումէն 42 տարի վերջ ալ, տակաւին հայ ժողովուրդը չէ կրցած իւրացնել բոլշեւիկեան անմահասէր գաղափարախօսութիւնը :

Փետրուար 23ին Հայաստանի Համայ – նավար կուսակցութեան կեդրոնական կո– միտէն դումարած է իր հերթական երկ – րորդ լիագումարը (պլենում) :

Սրագրվի հարցերն էին.

1) Մոսկուայի Բ|. Համագումարը եւ Հայաստանի կոմկուսի գաղափարական աշխատանքի խնդիրները :

2) Ի· Մ· կոմկուսի նոր Ծրագիրը – կա– նոնագիրը :

Առաջին հարցի մասին երկար զեկու – ցում տուած է Կեդր· Կոմիտէին Բ· քար– տուղար Յովհ· Բաղդասարեան, որ հա – ւաստած է թէ աւելի քան 160 հազար բանուորներ, կոլտնտեսականներ ու ծա– ռայողներ մեծ հետաքրքրութեամբ ու – սումնասիրած են կոմկուսի նոր ծրագիրն ու Բ|. համագումարի նիւթերը :

Նոյնը ըրած են 61 հազար երիտասարդ– ներ, կուսակցական կամ ոչ : Դործարան– ներու, կոլխոզներու, սովխոզներու եւ հիմնարկներու մէջ «աւելի քան «35·000 ագիտատորներ սիստեմատիկաբար մաս – ասյականացնում եւ պարապմունք են համագումարի նիւթերը : »

Քաղաքական պրոպագանդայի քարո – զիչներ պատրաստելու յատուկ «քաղու – սուցման ցանց»ին մէջ դասընթացքներու կը մասնակցին եղեր 85 հազար ոչ – կու – սակցական եւ կոմերիտական երիտա – սարդներ,— անցած տարուան վերջ 30 հազար աւելի :

Բաղդասարեան յայտնելէ վերջ թէ «շատ խմբակներ ու տեսակա սեմինար– ներ պարապմունքներն անցնում են դա– դափարական բարձր մակարդակով, ուն– կնդիրների մեծ ակտիվութեան պայ – մաններում», կը խոստովանի, որ ամէ – նուրեք չէ կազմակերպուած հա – մապատասխան նիւթերուն եւ կուսակցու – թեան ծրագրին ուսումնասիրութիւնն ու պրոպագանդան :

Մարքսիզմ – լենինիզմի գաղափարները զանգուածներուն մէջ կը տարածեն եղեր բարձրադոյն եւ թերի բարձրադոյն կր – թութիւն ստացած ուժ հազար քարոզիչ– ներ : Երեք հազար մասնագէտներ նոյն աշխատանքը կը կատարեն բանուորներու եւ պիւղացիներու մէջ :

Դասախօսական քարոզչութեան մար – զին մէջ «դեռ եւս դոյութիւն ունեն լուրջ թերութիւններ : Այս գործում խիստ ան – բաւարար են օգտագործում մեր ինտելի– գենցիայի ուժերը», դիտել կուտայ Բ· քարտուղարը, որ կ'աւելցնէ թէ «երբեմն կը կարդացուին անբովանդակ, անհետա– քրքիր դասախօսութիւններ » : Կուսակ – ցութեան քաղկոմ – շրջկոմները թուլ – ցուցած են իրենց հսկողութիւնը կար – գացուղ դասախօսութիւններու նկատ – մամբ :

Այս պահուս Ի· Մուրթեան բոլոր եր – կիրներուն մէջ ընտրական պայքար կը տարուի՝ ընտրելու համար Վերագոյն Սովետի երեսփոխանները (դեղուտատ) : Գործունէութեան լայն դաշտ բացուած է «ակտիւատոր»ներուն առջեւ :

Բաղդասարեան դժգոհ է թերթերէն ու ամսագիրներէն, որոնք չեն օգտագործեր « մարտական, պարտիական – հրապարա– կախօսական ժանրը», թէեւ անոնք տալ – կայական աշխատանք կը տանին եղեր աշխատաւորներու կոմունիստական դաս– տիարակութեան ուղղութեամբ :

Ինչ ուրիշ բաներ ալ կ'ըսէ կոմկուսի Բ· քարտուղարը՝ Հայաստանի ժողո – վուրդի պաղափարական մակարդակը բարձրացնելու մասին :

ՀԻՄԱՆ – ՕՇԱԿԱՆ ԵՒ

ԹՐՔԱՊՏՈՒՄ

—o—

Ո՞Վ Է ԹՈՒՐՔԸ

ՄՄԲ .— Առանց մեկնութեան՝ կուտանք հետեւեալ յօդուածը, որ երեւցած է Պրա– սդայ «Տիւնեա» թրէական թերթին մէջ, Աքայ ստորագրութեամբ .—

Դատական պաշտօնական թղթածրար – ներուն մէջ, Պայ Թիւրքեչին ցեղասպա – տական յայտարարը սպասս ծշդուած է .

«ՄԻԱՅՆ ԹՈՒՐՔ ՅԵՂԱՆ ՍԵՐՈՂՆԵՐԸ ՊԼՏՔ Է ԱՊՐԻՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ : Յատ– կապէս պետական մեքենայիին մէջ քա – ցարձակապէս պէտք չէ որ խառն ցեղեր պաշտօնավարեն : Նկատելով որ չատ փոքրաթիւ պիտի մնանք՝ երբ խռովու – թիւններ ծագին, անհրաժեշտ է որ միա – նանք Ասիոյ Թուրքերուն հետ» :

Այս բարբարոսական զգումին համա – ձայն, ձեր մայրը հերքելական ծագում ունի, այսինչին մեծ հայրը Ալպանացի է, այսինչին ծնունդին մէջ արաբական ա– րիւն կայ, նախկին Օսմանեան կայսրու – թեան Թրքական հողերուն վրայ չապա – րամեայ քնիկ ժողովուրդներու մնացորդ– ներն ալ խորհեցէք ...

Մենք այս երկրին մէջ տեսանք որ մեծ հայրենակիցներ հասած են ամէն ցեղէ, որ օսմանցիութիւնը իւրացուցած է : Իսկ հարիւրչիսուններուն ուխտուն առ հա– րիւրը՝ հարիւր տոկոսով Թրքական ծա – գում ունէին :

Պետական պաշտօնատարներէն 70 առ հարիւր Թուրք էր խառնածին են ըսելով վտարեցէք, առեւտրական հրապարակը անպուճ հաշուեյարդարի մը ենթարկե – ցէք, երեք հողի կը մնաք : Այն ատեն , Յորդր· Միութեան դէմ պատերազմ բա – նալ, անոր մաս կազմող Թրքական եր – կիրները առնել եւ այնտեղէն Թուրքիա նոր հայրենակիցներ բերել հարկ պիտի ըլլայ : Սակայն Թուրքիոյ մէջ մեծամաս– նութիւն կազմող բնիկները Մ·Ակի դիմե – լով հանրաքուէ պիտի ուզեն : Ի հարկէ , պապերս չերթկղ են ըսելով՝ ես չեմ ձգեր հեռանալ այս հողերէն՝ որոնց սիրտս , ղլուխս , խիղճս տուած եմ վաթսուն տա– րի : Զիս այստեղէն վռնտողներէն ապա – տելու միջոցը պիտի որոնեմ :

Այս տեսակ խելքի մեռեւ խելացի մարդ կ'երթա՞յ երբեք : Այս պատճառով այս երկրին մէջ, բանակին մէջ եւ բա – նակէն դուրս ծիծաղելի կ'ըլլայ ըսել թէ մեծամասնութիւն կը կազմեն Թիւրքե – չականները, աւելի ճիշդ՝ Աթաթլական – ները, որոնք անկէ հասած են» :

ԵՈՋԿԱՏԻ ՑԵՏԱՄՆԱՅՈՒԹԵԱՆ

Եոզկատի առեւտրականներէն եւ ճար – տարուեստական սննեակի Նախագահ ճէլալ Այերտէն կը գրէ «Ճիւմհուրիյէթ»ի մէջ .—

Եոզկատ պատմական նահանջ մըն է որ ծանօթ է բազմաթիւ մասնայատկութիւն ներով, բայց անտեսապէս չատ ետ մնա – ցած է : Ասոր գլխաւոր պատճառները սա– պէս կրնանք ամփոփել .

1.— Մեր նահանգին տնտեսութեան մէջ չատ կարեւոր դեր մը կատարող փոթրամասնութիւններուն տեղահանու – թիւնն ու փոխանակութիւնը :

2.— Բանջարի չրման է Եոզկատ , բայց չաքարի գործարանը հոս չէ շինուած :

3.— Մխախատի եւ ափիոնի ցանքը ար– գիլուած է :

4.— Գաբէջուրի գործարանը կառուցա– նելէ հրաժարած են :

ՕՐՈՒԱՆ ՏԻՊԵՐԸ

ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ

ԲԱՐՁ ԱԼՃԵՐԻՈՅ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՇԱՆՐ Է

—o—

Ֆրանսա եւ Ալժ· Ազատ· Ճակատը կարճ զեկոյցներով պաշտօնապէս յայ – տարարեցին թէ խօսակցութիւնները պի – տի չարունակուին, Մարտ 19ն, Էվիանի մէջ : Ֆրանսական պատուիրակութիւնը կը գլխաւորէ Լուի Ժոքս, ալժերական պատուիրակութեան գլուխն է Պելքասէմ Դրիմ : «Ա.Հ.Ա.»ի «արտաքին նախարարը» արդէն ժընեւ գացած է Հոմի ճամբով եւ չոն յայտարարած է թէ եթէ Ֆրան – սական կառավարութիւնը վճռած է ճըղ – մել Գաղտնի Բանակը , ամէն բան լաւ կ'երթայ : Արդարեւ կասկածէ դուրս է որ Ալժերացիք նախ եւ առաջ պիտի ծանր– նան Գաղտնի Բանակի վրայ : «Ահակ»ը չատ մտահոգ է այս մասին եւ կը վախ – սայ որ վինաղուելի հռչակումը անխնայ կոխիներու դուռ բանայ եւ Ֆրանսական բանակը չընէ իր ամբողջ կարելին խա – ղաղութիւնը պարտադրելու համար : Կը կարծուի նաեւ թէ չափազանցելով իր մտահոգութիւնները, ալժերական պատ – ուիրակութիւնը կրնայ համոզել Ֆրան – սացիները որ աւելի մեծ պատասխանա – տուութիւններ յանձնեն իրենց կարգը պահպանելու համար Ալժերիոյ մէջ :

Այս է մթնոլորտը Էվիանի նախօրեա – կին : Գաղտնի Բանակի պարագային պատ, կան տակաւին արկախ կարգ մը հարցեր որոնք լուծումի կը կարօտին :

Նախորդ խօսակցութեանց ընթացքին ճշդուած չէ ինքնորոշումը կանխող ժա – մանակաշրջանը : «Ահակ»ը կը մաղթէ որ երեք ամիսը չանցնի (առաւելագոյն 6) : Առժամեայ Գործադիրին կազմն ալ վերջ– նական կարգադրութեան չէ յանգած : Ինօսք եղած է որ Ֆրանսական կառավա – րութիւնը երեք հոգի նշանակէ, երեք ալ «Ա.Հ.Ա.Կ»ը, ապա փոխադարձ համաձայ – նութեամբ վեց ուրիշ անձնաւորութիւն – ներ ալ նշանակուին :

Տեղական ուժը, որ մահմետական պե– տի ըլլայ Ալժ· Ազատ· Ճակատէն ոչ մէկ անդամ պիտի ունենայ : 40·000 հոգիէ պիտի բաղկանայ եւ Ֆրանսացի մարզպա– նին հրամանին ներքեւ պտնուի : Ալժեր– ցիք կ'ուզեն որ այդ ուժը Առժամեայ Գործադիրէն կախում ունենայ :

Կը մնայ նաեւ Ֆրանսական զօրքին պարպումի թուականը որոշել եւ գերի – ներու աղատագրումը :

Սակայն համաշխարհային կարծիքը կորնցուցած է իր առաջին լաւատեսու – թիւնը : Գլխաւոր պատճառն է անշուշ իտալացի լրագրողներուն գլխուն եկածը եւ Ալժերիոյ ընդհանուր կացութիւնը :

Իտալական մամուլը կը չարունակէ խիստ ոճով արտայայտուիլ, կը չեշտէ թէ Ֆրանսական իշխանութիւնը անկարող է Գաղտնի Բանակին դէմ, ինչ որ ճիշդ Գաղտնի Բանակին ուղածն է : Էքսշիէքըսն Փրէսի Հոմի դրատեղեակը նամակ մը ստացած է Գաղտնի Բանակէն, ուր կը չեշտուի թէ իտալացի իւրաքանչիւր լրա– գրողի պարագայ առանձին պիտի քննուի : Կ'ըսուի թէ Իտալացիները կրնան թող – թակիցներ գրկել, բայց ցնոր անօրինու – թիւն Միլանոյի Իլ Ճիոռնօն (Մաթթէի հովանաւորութիւնը կը վայելէ), Թորի – նոյի Սթամփան եւ Կազէթթա տէլ Փո – փոլօն, ինչպէս նաեւ համայնավարամիտ բոլոր թերթերը չեն կրնար թղթակիցներ ունենալ :

Իտալական կառավարութիւնը իր դես – պանին մէկոյտա բողոքեց Փարիզ եւ որո– շեց մուտքը արգիլել Գաղտնի Բանակի պաշտպանող բոլոր օտարականներուն :

(Վերջաբանը տես յետոյ)

ԵԴՈՒԱՐԴ ԹՈՓՃԵԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

—o—

« Այդ» կը հաղորդէ Թէհ , երեքշաբթի , 27 Փետրուար կէսօրէ առաջ ժամը 10ին , Խորհ· Հայաստանի Գերագոյն Սովետի (Խորհրդարան) նախագահ Եդուարդ Թո– փճեան պաշտօնապէս այցելեց Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահ Ֆուատ Շեհապի : Թոփճեան կ'ընկերանար Պէյ – րութի խորհրդ· դեսպան Ղարնիեւ :

Նախագահ Շեհապ անձամբ ընդունե – ցաւ Հայաստանի Գերագոյն Սովետի նա– խագահը եւ մօտ կէս ժամ մտերմիկ խօ – սակցութիւն մը ունեցաւ անոր հետ :

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՀԵՏ

Սովետահայ Գրողներու Միութեան ա – ռաջին քարտուղար եւ Հայաստանի Գե – րագոյն Սովետի նախագահ Եդուարդ Թոփճեան, 28 Փետրուար Ջորեքշաբթի , այցելեց Լիբանանեան խորհրդարանի նա– խագահ Սապրի պէյ Համատէի : Այս ա – յցելութեան ընթացքին Թոփճեանի կ'ըն – կերանար Խորհ· դեսպանատան խորհր – դական Ըաքով Լազարեւ :

Յօսակցութիւնը տեղի ունեցաւ խիստ մտերմիկ մթնոլորտի մը մէջ, որու ըն – թացքին յիշատակուեցան երկու երկիրնե– րու միջեւ մշակութային ու տնտեսական յարաբերութեանց օպտակարութիւննե – րը, Լիբանանեան եւ խորհ· ժողովուրդ – ներու բարեկամութեան ամրապնդման գծով :

« Այդ » կ'ակնկալեն Թէ Եդ· Թոփճեան նախապէս այցելած է Գահիրէ : Պէյրութի մէջ պիտի մնայ տասը օր : Առաջին ան – գամ դասախօսութիւն մը տուած է Թէ – քեան Մշակութային Միութեան սրահին մէջ, «Հայաստանի ժամանակակից գրա – կանութիւնը» նիւթին մասին :

ղի ունեցան, Եւրոպացի երիտասարդ աղ– ջկան մը յուղարկաւորութեան առթիւ (սպանուած ալճերացի ահաբեկիչի մը կողմէ) : Թոփօրը «Ֆրանսական Ալժե – րիա» կրկնելով յառաջացաւ մինչեւ դե – րեզմանատուն : Ցոյցերու եւ միջադէպե – րու հետեւանքով 10 մեռեալ, եւ 30 վի– րաւորներ կան :

Օրանի մէջ քաղաքային բանտը Գաղտ– նի Բանակի մարդոց կողմէ յարձակումի ենթարկուեցաւ :

Ալժէի մէջ հրապարակ ելած են Գաղտ– նի Բանակի կնիքը կրող դրամներ : Օր – էնավրիւի Նահանգապետարանը կը ճշդէ Թէ սոսկ ոչ մէկ արժէք ունին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՈՐՀ· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ընդունեցաւ անգ– լեամերիկեան առաջարկը Արտաքին նա– խարարներու ժողովի մը համար :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ երկուշաբթի օր բաց– ուեցաւ կեդրոնական Կոմիտէի լիագու – մար նիստը : Խրուշչեւ, որ ողջունուեցաւ բուռն ծափահարութիւններով, մանրա – մասն տեղեկագիր մը կարդաց : Շեշտեց թէ Միացեալ Նահանգներու աշխարհա – կալները մասնաւորաբար մտահոգ են ո – րովհետեւ «մեր կուսակցութեան ճշդած ծրագիրը համապատասխան ճոխութիւն պիտի ստեղծէ : Շատ լաւ գիտեն թէ երբ Խորհ· Միութիւնը եւ ընկերվարական միւս եր – կիրները անցնին զրամատիրական ամէ – նէն բարգաւած երկիրները, աշխարհա – կալներու որեւէ մէկ ուժը պիտի չկարենայ կասեցնել ընկերվարութեան յաղթական յառաջխաղացումը» : Խորհրդային վար – չապետը ծանրացաւ նաեւ ուտեստեղէնի տապնապին վրայ :

ՏՈՒԱԼՈ (Քամբրուն) ճգմուած Տէ Սէ 7 օդանաւէն ոչ մէկ հոգի ողջ մնացած է : 101 ամբորդ կար :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱՍՐԱՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ

— 1829 —

Բ. ՏՊԱՍ

Ի ԽՆԴԻՐ ՈՐ ՆԱԽԱՏԵՍԻՐ ՀԱՅՈՑ ՄԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ — Պատմական ակնարկ – Մեր Հրատարակութիւնները, նրանց տեսակները եւ նշանակութիւնը – Մեր հրատարակութիւնների տարածումը ժողովրդի մէջ եւ նրանց ազդեցութիւնը նրա կեանքի վրայ – Մեր հրատարակութիւնների ներկայ դրութիւնը եւ ապագայ գործունէութեան ծրագիրը։

Ընթերցո՛ղ, ասում ենք մենք մեր հրատարակութիւնների մասին, որովհետեւ մեր գրքերը ոչ միայն ձեզ համար են գրուած, այլ եւ ձեր հայրերի, պապերի եւ նրանցից առաջ ապրած ձեր նախնիների համար։ Ձեզ համար են գրուած, որովհետեւ դուք ապրում եք ներկայ ժամանակում, որ մեր ազգի պատմութեան ամենաերջանիկ ժամանակն է։ Ձեզ համար են գրուած, որովհետեւ դուք ապրում եք մի երկրում, որ ազատ է եւ անկախ, եւ որտեղ ամէն մարդ կարող է ազատ կերպով մտածել եւ գրել ինչ որ ուզում է։ Ձեզ համար են գրուած, որովհետեւ դուք ապրում եք մի ժամանակ, երբ ամէն մարդ կարող է ազատ կերպով կարդալ

«ՅՈՒՍԱՍ» Թ. ՓԱՐԻԶ (167)

ԼՈՒՍՆԱԿ, (Յուսաց) — Մարտի՛ փե – ատրար 23ին, 2. 3. Ղ. Լուսնակ Տ – ղան Ս. Ղազարոսի Ս. Ուխտին մէջ, իր ծնողաց Տիրան եւ Ազնիւ Ղազարեան – ներուն հետ, ուխտի եկած ուրիշ ազգայիններու մօտ, ինչպէս նաեւ Ս. Ուխտին սպասաւորներուն եւ Ս. Աթոռոյ Տեղապահ Գերշ. Տ. Գարեգին Եպս. Ղազարեանի հետ ... ։

Նկարը, որ մեզի հասած է ուխտա – գնացութեան, կը ներկայացնէ Ս. Ուխտի մուտքի դիմացի մասը, ուր կը տեսնուին Ս. Ուխտի Տէր Հայրերը, Ղազարեան ընտանիքի անդամները, ինչպէս նաեւ ուխտի եկած ուրիշ ազգայիններ ։

— Ձ՞ր կ՝ուզէք, որ ձեզի ըսեմ ... — ըսաւ Ղազարեան, երբ մենք իրեն մեր ցանկութիւնը յայտնեցինք ։ — Ես ինչ որ գիտէի, ըսի ։ Ուրիշ բան չունիմ ըսելիք ։

— Ինչպէ՞ս եղաւ, որ դուք ուխտի եկաք ։

— Ես ... Ես ալ չգիտեմ, թէ ինչպէս եղաւ ։ Ինչպէս որ ամէն տարի կ՝ուխտագնացութեան կ՝երթանք, այնպէս ալ ... Ինչպէս որ ամէն տարի

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Պանթէօ Բաշանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Օր. Շուշանիկ եւ Պ. Կարպիս Տէօլէնեանէ քսան Ն. Ֆ. իրենց սիրեցեալ կնքահօր Յովհ. Երամեանի յիշատակին :

×

Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները իր Կրթ. ձեռնարկներուն համար :

Ողբ. Յովհ. Երամեանի մահուան առթիւ իր ընտանիքի բարեկամները փոխան ծաղկեպսակի Պանթէօ Բաշանի Կրթ. Մարմնոյն կը նուիրեն 143 Ն. Ֆ. : Պ. Փիէռ Արշամ Թաշճեան 50 Ն. Ֆ. եկեղեցւոյ դպիրներուն :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Տ. Ալթունեան եւ զաւակները 20 Ն. Ֆ. կը նուիրեն Կապոյտ Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղին Տիկին Սօնա Դատաւորեանի յիշատակին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պ. Թագւոր Տիրատուրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր՝

ԿԱՐԻՆԷ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

(Ծնեալ Գալէնտէրեան)

մահուան տարելիցին առթիւ, այս Կիրակի առաւօտ Փրատոյի Մայր եկեղեցիին մէջ :

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ

Մեծ Պահքի առթիւ Արեւագալի արարողութիւնը պիտի կատարուի ամէն Կիրակի, յաւարտ պատարագի, Մարտ 11 Կիրակիէն սկսեալ ժամը 11ին : Հոգեհանգիստները կը կատարուին ժամը 10.30ին : Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

ՆՈՒԷՐ

Լիոնի Եկեղ. յանձնախումբի անդամներէն Պ. Մարտիրոս Մուրատեանի զոքանչ մօր Տիկին Եղիսաբէթի մահուան առթիւ Եկեղեցաշէնի անդամները շինութեան ֆոնտին՝ փոխան ծաղկեպսակի 250 Ն. Ֆ. կը նուիրեն :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

«Les Peuples qui chantent»

Միջազգային պարերու եւ երգերու փառատօն, Կիրակի, Մարտ 18, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ, հովանաւորութեամբ Փարիզի համալսարանի տեսուչ ԺԱՆ ՌՈՇԻ :

Փառատօնին բազմաթիւ ժողովրդական խումբեր կը մասնակցին, ինչպէս նաեւ հայկականը, Տիկին ՔԻՒԹՆԵՐԵԱՆ իր Ասսի պարախումբով, ՏԷՏԷՃԵԱՆ իր Արմենիա նուագախումբով եւ Սամուէլ Մուրատ վարժարանի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Գ. ԵՍԱՆՊԷԿԵԱՆԻ :

Միջազգային մեծ արուեստագէտներ իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն :

ԼԻԹԻԽՍ ՏԸ ԼԻՒՉ սպանացի մեծ պարուհին եւ ՌԻՇԱՌ ԺԱՔՄՈՆ Ափրիկեան սեւերու պարերով :

Գիները.— 5, 4, 3, 2, Ն. Ֆ. :

Դիմել Սորպոնի գանձապաններուն :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հայ Ազգ. Միութեան եւ ղեկավարութեամբ Ս. Քէֆէնէկեանի (Ռոմանէն) եւ մասնակցութեամբ իր թատերական խումբի երիտասարդ ուժերու կողմէ կը ներկայացուի առաջին անգամ ըլլալով, Վ. Պզտիկեանի

«ԱՐԻՒՆՈՏ ԹԱՇԿԻՆԱԿԸ»

Դիւցազներգութիւն երկու արար, ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը մէկ արար (Սամաթիացի Աբիկ աղան) :

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Մերքըլ Կաթոլիկի սրահը :

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հայ Ազգ. Եկ. Միութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, Կիրակի 18 Մարտ, ժամը 15ին, Քաֆէ տը լա Փօսթի վերնայարկի սրահը :

Օրակարգ.— 1) Նիւթական եւ բարոյական հաշուետուութիւն՝ վարչութեան երկու տարուան գործունէութեան :

2) Ընտրութիւն նոր վարչութեան :

Կարեւոր.— Ներկաներու թիւը օրինաւոր կը համարուի :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներու պատրաստած թատերական ներկայացումը՝

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՄԱՐՏ 25

ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՔ ՍՐԱՀ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Արնուվիլի Կառավարենց Թատերախումբը կը ներկայացնէ՝

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Եղանակին ամէնէն փայլուն պարահանդէսը Լիոնի մէջ, կազմակերպուած Եկեղեցաշէն Տիկնանց Յանձնախումբի կողմէ, տեղի կ'ունենայ Մարտ 18, Կիրակի, Փալէ տը Քօնկրէ, Լիոնի շքեղ հանդիսասրահին մէջ, ժամը 17էն սկսեալ :

Գեղարուեստական խիստ խնամեալ բաժինով մը, ի մէջ այլոց Փարիզէն ծանօթ երգչուհի՝

ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ

Ընկերակցութեամբ իր նուագախումբին որ բացառապէս պիտի ճոխացնէ պարահանդէսը :

Շատ մը անակնկալներ վերապահուած են ներկաներու : Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը : Եկեղեցւոյ գրասենեակէն կրնաք ստանալ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Տունը աշխատող լաւ կին – մեքանիկէն մը լօվըլին չըմիզիէ մասնագէտ :

Դիմել՝

G. M.

107, Rue du Mesnil, Asnières

GRE. 75 13

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Այր եւ կնոջ մը համար փոքր յարկաբաժին մը՝ երկու սենեակ, խոհանոց, կամ մեծ սենեակ մը, եւ խոհանոց, Փարիզ կամ արուարձան, վարձու ի հարկին փոյան հատուցումի, Մայիս 1էն սկսեալ :

Գրել Տաքէսեան,

91, Rue Céneral Leclerc, CROSLAY (S. et O).

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Հայաստանի իր պարագաներէն նամակ ունի Պ. Սարօ կամ Գէորգ Յարութիւնեան :

Հայաստանէն կը փնտռեն Պ. Վայխոչ Ենայեան – Ազապապովէչ որ 1936 թըւականներուն Փարիզ կ'ապրէր : Ամուսնացած է Ֆրանսուհիի մը հետ Սիւզան անունով :

Վերոյիշեալ անձերու մասին տեղեկութիւն ունեցողներէ կը խնդրուի տեղեկապահել Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանը, 15 Րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ (8), հեռաձայնի թիւ Էլիզէ 67–03 :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՊԱՐՏԻԶԱԿԸ

ԽԱՏՈՒՏԻԿ

Յաւելուածաբար՝ ՄԱՆՈՒՇԱԿ ԵՒ ԻՐ ՀԷՔԵԱԹՆԵՐԸ :

500 էջ

13 Hors-Texte

Հասոյթը Փարիզի եկեղեցւոյ կըրթական մարմնին :

Գին 12 Ն. Ֆ.

Թղթատարի ծախքով 13.40 Ն. Ֆ.

Արտասահման 4 տոլար :

Դիմել՝

Յառաջին

Հայ գրավաճառներուն

Փարիզի եկեղեցին կամ Տպարան

ՏԷՐ – ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի աշակերտուհիներու կողմէ :

ՄԱՐՏ 11ԻՆ

Կիրակի, կէսօրէ յետոյ ժամը ճիշդ 15ին,

Salle de la Chimie

28 bis, Rue Saint-Dominique

Métro : Invalides

Պիտի ներկայացուին՝

ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

(Հայերէն)

L'Ane et le Ruisseau

(Ֆրանսերէն)

Երգ, պար եւ արտասանութիւն

Տոմսերու գին.— 4, 5, 6 Ն. Ֆ.

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ ԱԶԳ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿՈՉ ԹԵԿՆԱԾՈՒԹԵԱՆ

Փարիզի Հայ Ազգ. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Հինգշաբթի 29 Մարտ, ժամը 20.30ին, 32 Րիւ տը Թրէվիզ :

Կանոնագրի թիւ հինգ յօդուածին համաձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, Ընկերակցութիւնը կոչ կ'ընէ իր անդամներէն անոնց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչութեան :

Թեկնածուները պարտին Ազգասիրաց խնամքին գրասենեակը դիմել ամէնէն ուշը Մարտ 15ին :

Առ այդ, փափաքողները պէտք է ընթեռնլի կերպով գրեն, տալով իրենց անունը, մականունը եւ հասցէն :

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն անդամները որոնք իրենց անդամավճարները կանոնաւորապէս վճարած են երեք տարիէ ի վեր :

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապոյտ Խաչի Սէն Ժերոմի մասնաճիւղը բաժակ մը թէյի շուրջ կը հրաւիրէ Թաղիս եւ շրջաններու բոլոր համակիրները, Կիրակի (Մարտ 11) ժամը չորսին, եկեղեցիի սրահին մէջ : Ջերմ ընդունելութիւն եւ հաճելի մթնոլորտ :

Նոյն օրը պիտի քաշուին վիճակախաղի տոմսերը որոնք նախապէս ծախուած էին :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու մարմիններու եւ խումբերու ներկայացուցիչները այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ :

ԿԱՐԵՒՈՐ ՕՐԱԿԱՐԳ :

Ա) Հ. Յ. Դ. 32րդ Շրջ. ժողովին պատգամաւորներու ղեկուցում :

Բ) Շրջ. կոմիտէի տեղեկագրութիւն եւ ընտրութիւն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 21ին : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին, Աճարոնեան ակումբը : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը իր ընդհ. ժողովը կը գումարէ այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15.30ին, դպրոցի սրահը :

Օրակարգ.— 1. Հաշուետուութիւն, 2. Բարոյական ղեկուցում եւ զանազան հարցեր : Յետ ընդհ. ժողովի թէյասեղան : Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը իր վարչական ժողովը կը գումարէ այս Շաբաթ, ժամը 3ին, իր հաւաքատեղին :

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին : Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ՉՈՄ) Բասէի (Փըթի Ժուռնալ) Ա. յարկը :

France-Cameroun

(ԽԱՐԲՈՒԹԵԱՆ)

24, Rue d'Enghien, Paris-10e

Կը փնտռէ հայ երիտասարդ մը, պատրաստ գինուորական ծառայութենէ, Քամըրունի քոնթուարներուն համար : Դիմել ժամը 14էն 15 վերի հասցէին :

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Soirée Dansante

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանթէօ – Բաշանի խումբին կողմէ

Այս Կիրակի ժամը 17էն 23, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

BUFFET BAR

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահմա՛ն՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 8 ՄԱՐՏ // JEUDI 8 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9348 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5149

ՕՐԱԻԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏԽՈՒՐ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայաստանի համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի լիակատար ժողովին մէջ զարմանակելով իր զեկուցումը, Բ. քարտուղար Յովհ. Բաղդասարեան, քննութեան կ'ենթարկէ ղրուսը եւ բանաւոր քարոզչութեան դերը «պաղափարականութեան մակարդակի» բարձրացման համար։

Թերթերէն վերջ կը քննադատէ նաեւ գեղական Հրատարակչականը, որ քաղաքական գրականութեան գծով առաջադէմ – ութ ծրագիրներ որոշ յապաղումնե – րով վերակատարելով հանդերձ, «այնպէս մանչական տեսանկիւնով մը խոտան է չուկայ հանում, որի կուտակումներին չեն դիմանում Հայրենի ընդարձակ պահանջները» (Սով. Հայաստան, 24 Փետր.)։

Ըսել կ'ուզէ, որ մեր հրատարակութիւնները բաւական չեն պահելու համար անվաճառ մնացած անպէտ գրքերը, որոնք կը զբաղեցնեն մեծ քանակութեամբ։

«Մարքսիզմ – լենինիզմի դպրոցները վերակազմակերպելու» համար կը թելադրէ լրիւ օգտագործել ձայնասփիւռն ու հեռատեսիլը, որոնք «իրենց մասնագիտական բնոյթով հանդիսանում են պրոպագանդայի եւ ագիտացիայի ամենաուժեղ միջոցը»։

Կը թելադրէ «ինտերնացիոնալ դաստիարակութիւն» տալ աշխատաւորներուն, ամրապնդել անհատական եւ մշակութային կապերը խորհրդային միւս հանրապետութեանց հետ։

Կոմիտէի քարտուղարը դժգոհ է, որ արդիւնաբերութեան մարզին մէջ «չատ ձեռնարկութիւններ չեն ապահովում պահական առաջադրանքների կատարումը»։ Լուրջ անհանգստութիւն կը պատճառէ եղեր արտադրանքի ցած որակը, մասնաւորապէս մնունդի եւ թեթեւ արդիւնաբերութեան, շինարարութեան եւ վիւղատնտեսութեան ճիւղերուն մէջ։

Այդ «թերութիւնները վերացնելու» համար կ'առաջարկէ մարզիկը «մոբիլի – զացիայ» քաղաքական – դաստիարակչական աշխատանքի միջոցաւ։

Քառասուն տարուան բոլշեւիկեան վարչաձեւէն հառ, Հայաստանի մէջ տակաւին կան եղեր մարզիկ «ովմեր ադա – յական, արհամարհական վերաբերմունք ենթ ցոյց տալիս դէպի աշխատանքն ընդհանրապէս եւ դէպի բանուորի եւ կոլտնտեսականի աշխատանքը մասնաւորապէս»։

Բաղդասարեան կ'ափսոսայ, որ հանրային կարծիքը չի ծառանար անոնց դէմ։ Տարեցները մէկդի, «երիտասարդութեան մի մասը պարզապէս խուսափում է ֆիզիքական աշխատանքից»։

Ճնշող ցաւօք սրտի կ'աւելցնէ.

«Այո՛, դժբախտաբար, մեզանում դեռ եւս կան մարդիկ, որոնք, ինչպէս ընկեր Խրուշչովն է ասում, հակամիտ են կոմունիզմը դիտել որպէս դատարկապորտութեան եւ պարապուրդեան հասարակութիւն» (Անդ)։

Ի՞նչ ընել ուրեմն.

«Այդպիսի ծուռաստ հոգի ունեցող մարդկանց, ծոյլերի, անբանների, խաղիներուն եւ պոռնաբոյծների դէմ է, որ պէտք է հանել մասսաներին։ «Ո՛վ չի աշխատում, նա չի ուտում» սկզբունքը պէտք է լինի սրբազան սկզբունքը բոլոր համար»։

Կոմկուսի քարտուղարը պայրոյթով կը յիշէ թէ «յաճախ հաբերեցողութեան, խուլիկանութեան, օրինազանցութեան փաստերի կողքին ան անցնում»։ Այսինքն ան պարբերաբար հեղինակները անպատիժ կը մնան։

«Սոցիալիզմ կառուցելու»ու քառանդամ հայ աշխատանքը ի զուր է անցած, «մանր սեփականատիրական տենդենցներ» դէմ կոմկուսի պայքարը արդիւնք չէ տուած, քանի որ Հայաստանի մէջ «որոշ մարդիկ անաշխատ եկամուտների հաշ – ուին կառուցում են առանձնատներ, շքեղ այլ կեանք են վարում»։

Հայ ժողովուրդը չատ նեղ է մնացած մարքս – լենինիզմի պաղափարներէն իր բացնելու մէջ։

Լսեցէ՛ք տակաւին.

Կրօնական նախապաշարմունքը եւ սնահաւատութիւնը, իբրեւ կապիտալիզմի մնացուկ, կը խանգարէ եղեր մարդոց առեղծագործական ուժերու զարգացում մը։

Բաղդասարեան կը չեշտէ թէ գիտական անաստուածութեան աշխատանքը միայն խումբ մը անաստուածների պրոպագանդիստներու պարտականութիւնը չէ։ «Դա մեր բոլոր պարտիական, սովետական, արհմիութենական, կոմերիտական կազմակերպութիւնների, դպրոցի, ինստիտուտի, ակումբի, գրադարանի, ամբողջ ինտելիգենցիայի գործն է»։

Ականջը խօսի մեր «էջմիածնասէր» աղբարիկներուն։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐԱԻԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԷՎԻԱՆ

ԺՈՂՈՎԸ ԲԱՑՈՒԵՑԱՒ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐՆ ԱՀ… ԿԱՐՏԱՔՍՈՒՐԻՆ ԱՀՓՇՐԱՑԵՆ

Ազատագրութեան բացառիկ մթնոլորտ ձեռք առնուած ան էվիանի ժէ ուր Քը – րանական եւ ժէնեւական պատուիրա – կութիւնները 4 – 5 օր տեւող խօսակցութիւններով պիտի ճշդեն վերջին կէտերը պրնաղուլի հռչակման համար։

Մեկնումէն առաջ Ֆրանսական պատուիրակութիւնը ընդունեցաւ ալ Գոլի կողմէ։ Փարիզեան շրջանակներու մէջ տիրող կարծիքն այն է թէ նախորդ խօսակցութեանց ընթացքին բանաձեւուած եզրակացութիւնները այլեւս չեն կրնար խնդրոյ առարկայ ըլլալ։ Երկու կողմերն ալ սակայն մտահոգութեան լուրջ պատճառներ ունին։ Գաղտնի Բանակի ապստամբները եւ Ժ. Ազատ. ծակատին պատկանող ահաբեկչական կազմ մը տարբեր որոնք հակակշռի տակ չեն բերուն վիճաբանութեանց դուռ պիտի բանան։ Այն պարագայի մէջ կարեւոր է որ էվիանի խօսակցութիւնները վերկարին, որպէսզի ժամ առաջ կարողանալու ամէն բան ցորչափ Ազգերու ողբերգական կացութիւնը անդարմանելի բնոյթ չէ ստացած։ Ժ. Ազատ. ծակատին կը մնայ վերջին ժամու սակարկութիւններ ընել։

Այս պայմաններու տակ ձեռք ձգուած «պատուարը» խաղադրութիւնը զանազան հանգրուաններէ պիտի անցնի։

Ա.) ՋԻՆԱԴՈՒԼԸ.— Հիմնական փաստ թաղուղթն է զոր յետագային պիտի մեկնաբանեն ամբ կոչ եւ պէն Խեատա։ «Ա-ՀԱԿ»ը կը փափաքի որ այս թուղթը մի – այն վինուորականներու կողմէ չատրա – գրուի այլեւ մէկ քաղաքային ներկայացուցիչ (Ա.ՀԱԿԱԿ) որպէսզի իրաւական հանգամանք ալ ունենայ։ Ֆրանսա կը փափաքի որ վինադուլը հռչակուի առա – ջադրութենէն 48 ժամ յետոյ, «Ա.ՀԱԿ»ը՝ անմիջապէս։ Իրենց վերին որոնք «պէն ի ձեռին» բռնուած են, արագօրէն պիտի ազատագրուին։ Կը կարծուի թէ Ազ. Ա – գաս. Ծակատի ձեռքը կան 350 Ֆրանսացի վերիններ։

Բ) ՐԵՖՈՐՈՇՄԱՆ պատրաստութիւնը.— Փոխանցման այս շրջանին ընթացքին, Ազժերիոյ մէջ Ֆրանսական իշխանութիւնը տէր պիտի ժայ կացութեան։ Ներկայ Ընդ. Պատուիրակը պիտի փո – խարինուի մարզպանի մը կողմէ։ Պիտի կազմուի Ազժամեայ Գործադիր մը, 12 անդամներէ, Ասոր վրիատուր պաշտօնն է պատրաստել ինքնորոշման հանրաքուէն։ Կարգը պահելու համար, այս մարմինը իր տրամադրութեան տակ պիտի ունենայ 35.000 հոգիէ կազմուած տեղական ուժ մը, մեծ մասով մահմետական։ Ասոնց պիտի հրամայէ մահմետական մը, բայց Գաղտնի Բանակի դէմ պայքարը պիտի մնայ միայն Ֆրանսացիներուն ձեռքը։ Այս ժամանակաշրջանին տեսչական պիտի ունենայ 15.000 հոգիէ կազմուած տեղական ուժ մը, մեծ մասով մահմետական։ Ասոնց պիտի հրամայէ մահմետական մը, բայց Գաղտնի Բանակի դէմ պայքարը պիտի մնայ միայն Ֆրանսացիներուն ձեռքը։ Այս ժամանակաշրջանին տեսչական պիտի ունենայ արձակուելու մահմետական բանտարկեալներ կամ անոնք որ հակազդութեան առակ առնուած են։

Գ) ՓՈԽԱՆՑՄԱՆ ՇՐՋԱՆԸ.— Երբ պաշիները երեք տարի ունին ընտրելու համար իրենց հայրենիքը, ինքնորոշման հանրաքուէն անմիջապէս ետք։ Կառավարութիւն մը պիտի փոխարինէ Ազժամեայ Գործադիրը եւ Ֆրանսա պիտի հովանաւորէ անկախ Ազժերիոյ մուտքը ՄԱԿի մէջ։

Ֆրանսա կ'ուզէ 120.000 վինուոր պահել Ազժերիոյ մէջ, Ազժերացիք կ'ուզեն որ այդ թիւը ըլլայ միայն այն ինչ որ էր 1954ին, ըմբոստութեան նախօրեակին, այլ խօսքով՝ յիսուն հազար հոգի միայն։ Ասիկա կը վերաբերի կայաններուն։ 5 տարի, Ֆրանսա պիտի ունենայ հետեւեալ օգտագործումը.— Քոլոմպ – Պեշար, Ռեկան, Ին – Ամէնզ եւ հանգրուանի դիւրութիւններ՝ Պոն եւ Պուֆարիք։

Նոյն ժամանակաշրջանին (հինգ տարի) յատուկ դործիքներու եւ հիւլէական ռումբերու փորձերը կրնան շարունակուիլ։ Ազժերացի դէմ մը նկարկոյ պիտի ըլլայ այդ փորձերուն։

Դ) ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ.— Ազժերիա Ֆրանքի գօտիին մէջ պիտի մնայ։ Մասնաւոր համաձայնագրեր պիտի պատրաստեն երկու երկիրներու գործակցութիւնը. տնտեսական, եմմատական, թէքնիք եւ մշակութային մարզերուն մէջ։ Ֆրանսա կարող մը վարժարաններ պիտի պահէ Ազժերիոյ մէջ։ Սահմարայի քարիւղին չափերը պիտի բաժնուին կէս առ կէս։ Վեց տարի, Ֆրանսա նախապատուութիւն պիտի ունենայ նոր հետազօտութեանց եւ ծանուցութեանց համար։

× Ա.ՀԱԿի արտաքին նախարարը՝ Սաատ Տահլեպ յայտարարութիւն մը ըրած է Հռոմի համայնավար պաշտօնաթերթին՝ (Ունիթա) եւ ակնարկելով Գաղտնի Բանակին չէշտած թէ կռւեան իշխանութիւնը պէտք է գործի անցնի։ Կենսական հարց մըն է։ Գաղաքական գետնի վրայ, Տահլեպ յայտնած է թէ չէզոքամէտ են։

Յատկանշական կը նկատուի սակայն որ խզելով «Ա.ՀԱԿ»ի անդամներուն ցարդ պահած լռութիւնը, առաջին յայտարարութիւնը ըլլայ համայնավար թերթի մը։

× Իտալացի վերջին լրագրողը՝ Քառլիօլա հետացաւ Ազժերիայէն։ Գաղտնի բանակը հետանալու այս նոյն «հրատէրը» կարդաց Ֆրանսացի չորս թղթակիցներու որոնք չեն ուզեր որ իրենց ընքնութիւնը յայտնուի։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱ որոշած է ներկայացուցիչ չղրկել ապագիմման ժողովին որ կը բացուի Ժընեւի մէջ, Մարտ 14ին։ Ծանօթ է որ սը կոլ ապարդիւն կը նկատէ այդ ժողովները որոնք պարզ ժամավաճառութիւններ են։ Ֆրանսական եւ արեւմտեան մամուլը սակայն կը քննադատէ Ֆրանսայի այս դիրքը։ Էր Մոնտ «Բարձր Առանձնութիւնը» խորհրդին տակ կը գրէ թէ կարգ մը նորածին եւ չէզոք պետութիւններ չատ չուտ կը խարուին խորհրդային «պարզամիտ» ալօհաններով եւ ատոնք չէ ցոյց տալու որ արեւմուտքը տարակարծիք է։ Անգլիացիներն ալ կը դանեն որ Ֆրանսայի ըրածը պարկեշտ չէ։

Պ. ՍՈՒՐԷՆ ԽԱՆԱՄԻՐԵԱՆԻ

ՆՈՒԷՐԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

—o—

Ս. Նշանի հողին վրայ պիտի կառուցուի արդիական վարժարան մը՝ մանկապարտէզի, նախակրթարանի, միջնակարգի եւ գոլէճի բաժիններով։

Ա.ԶԴԱԿ կը գրէ.—

Բարեգէպ զուգադիպութեամբ մը, Վարդանանցի տօնին առթիւ, հայրապետանոցի պայքարի ճակատին վրայ, նոր վէմ մը եւս դրուեցաւ։ Հինգշաբթի, Լիբանանի Հայու – թեան։

Պէյրութահայութեան այս արժանաւոր գաւակը, ասպետական ոգիով մը, յանձն առած է, Սրբ. Նշան Մայր եկեղեցւոյ կողքին, կառուցումը ազգային արվեստանոցի մը, մանկապարտէզի, նախակրթարանի, միջնակարգի եւ գոլէճի լրիւ բաժիններով։

Այս մեծոգի բարերարութիւնը կոչուած է մէկ կողմէ թանկագին նպաստ մը լինելու հայեցի դաստիարակութեան սրբազան գործի, միւս կողմէ յաւերժացնելու համբաւը Խանամիրեան գերդաստանին եւ Պ. Սուրէն Խանամիրեանի, որուն անունը հայ մեծատուն բարերարներու պատուոյ տանկին վրայ պիտի արձանագրուի ոսկի տառերով։

—o—

բան մը չէ իր վինակիցներուն հանդէպ, ի վերջոյ Ֆրանսական է այն առածը որ կ'ըսէ թէ բացակաները միշտ յանցաւոր են։

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻՆ հետեւելով խորհրդային պատուիրակները կեդրոնական կոմիտէին փակատար նիստին կը ծանրանան երկրագործական տագնապին վրայ։

ՄԱԿ–Ը հրաւիրուած ըլլալով իր ա – պահովութիւնը, Զոմպէ Լիսոլտվիլ պիտի երթայ Մարտ 15ին։

ՓԱՐԻԶԻ մէջ երկուշաբթի օր նոր օ – րաթերթ մը սկսաւ լոյս տեսնել՝ Լա Նասիոն, իբրեւ իր էն էմիլ պաշտօնաթերթը։ Առաջին խմբագրականը կ'ըսէ թէ ցարդ ոչ մէկ ձայն բարձրացած է որ հատ – ատորէն համապատասխանէ Հանրապետութեան Նախագահին մտածումին եւ պարծանքին։

ԱԼՊԱՆԱԿԱՆ համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը՝ Զեռի ի Փոխու – լիք չատ խիստ յօդուած մը հրատարակած է Խրուշչեւի դէմ.— «Խրուշչեւ օրէ օր աւելի կը հետանայ մարքսլենինեան յեղափոխական դիրքերէն եւ կը մխրճուի հակամարքսիզմի ցեխին մէջ» կը գրէ թերթը, որ «մեծ վտանգ» մը կը տեսնէ խորհրդային վարչապետին գործելակերպին մէջ եւ կը չարունակէ.— «Դէպքերը կը փաստեն թէ Խրուշչեւի դիրքը բոլորովին հակասական եւ պատեհապաշտ է։ Ինչ եւ իր մարդիկը սովորութիւն դարձուցած են պատրանքներ սփռել ամերիկեան աշխարհակալութեան պետերուն վրայ։ Այսպէս, Ալէքսիս Ատուժէյ նախապահ Քենըտիի հետ ունեցած իր հերկրորդ տիրալիր հանդիպումէն հառ, յայտարարեց թէ չէր հաւատար որ Ամերիկացիները պատերազմ ուզեն։ Երբէ՞ն ի վեր աշխարհակալութիւնը խաղաղասէր դարձած է։ Արդեօ՞ք Լենինի տեսակէտը աշխարհակալութեան վրայ, իրրեւ պատերազմի աղբիւր, ժամանակավրէպ է»։

ՊԻՐՄԱՆԻՈՅ մէջ արագ պետական հարուածէ մը հառ, պինուորական կառավարութիւն մը կազմուած է Զօր. Նէ Վինի Նախագահութեան ներքեւ նախկին վարչապետը՝ Նու ձերբակալուած է ինչպէս նաեւ իր նախարարները։

ԻՐԱՆԻ ՀԱՐՑԻՆ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Ի. Ս.

Վերջին 6 – 7 ամիսներին Իրանում հրապարակ եկած հարցերից ոչ մեկը այնքան մեծ ուշադրության չարժանացավ, որքան Իրանի Ազգային ժողովի պատգամավորների ընտրության հարցը։ Ընտրությունները, որոնք պետք էր կատարվեին ըստ ընտրական նոր օրենքի, ամբողջ երկրում ընդհանուր հետաքրքրություն էին առաջացրել։ Ընտրական նոր օրենքը, որ ընդունվել էր 1928 թ. հունվարի 9-ին, ընտրողների համար սահմանում էր հետևյալ պայմանները։ Ընտրողը պետք է լինի 25 տարեկան, գրել-կարդալ գիտենա, ունենա անշարժ գույք կամ 1000 թումանի արժողությամբ շարժական գույք, կամ էլ զբաղվի որևէ արհեստով։ Ընտրվողները պետք է լինեն 30 տարեկան, գրել-կարդալ գիտենան, ունենան անշարժ գույք կամ 4000 թումանի արժողությամբ շարժական գույք, կամ էլ զբաղվեն

ՇՈՒՏ ԲԱՑՈՒՄ

ԱՐԱՐՉԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԻՐՔ

ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ

ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ

ՏՊԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

— Ձեզ կրնամ :

— Ներո՞ղ եմ մտնել :

— Միրոսլաւ Ս. Ստեփանովիչ չեմ ։ Ես եմ Ստեփան Ս. Միրոսլաւովիչ ։

— Ձեզ որ պիտի սպասեմ ... չէ՞ որ ձեզնով ես ուզեցի խօսիլ ։

— Ներողութիւն կ՚ուզեմ, պարո՛ն Միրոսլաւովիչ, որ ձեզ ստիպեցի ինծի համար ժամանակ յատկացնել ։ Ես ալ ձեզի պէս զբաղուած եմ ։

— Ինչո՞ւ համար էք եկած ։

— Ձեզի հետ գործ մը ունիմ ։

— Ինչ գործ ։

— Ես ... ես ... ինչպէս ըսեմ ... ես ... ես ... ես

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Ժիրայր Քիւրքճեան եւ զաւակները, եւ Տիկին Ա. Լոքմակէօզեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ, մայրիկին, եւ զաւկին՝

ՍՕՆԱ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆԻ

(Ծնեալ Լոքմակէօզեան)

ինչպէս նաեւ հօր, մեծ հօր եւ խնամիին՝

ՎՌԱՄՇԱՊՈՒՀ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆԻ

մահուան տարելիցներուն առթիւ, այս Կիրակի առաւօտ Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները:

×

Տէր եւ Տիկին Արամ Սողոմոնեանց կը ծանուցանեն թէ իրենց սիրեցեալ մօր՝

ՄԱՐԻԱՄ ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆՑԻ

մահուան քառասունքին եւ հօր՝

ՆԵՐՍԷՍ ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆՑԻ

մահուան 21րդ տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, այս Կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, առաւօտուն ժամը 10·30-ին, (15 Րիւ Ժան Կուժօն):

Տէր եւ Տիկին Ներսէս Մուրատեան (Փարիզ), Այրի Տիկին Նուարդ Կարապետեան եւ զաւակները (Պոլիս), Պ. Միհրդատ Քիթապճեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Վարուժան Քիթապճեան եւ զաւակները (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Անթուան Սվազլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Խաչատուրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժ. Ժաքմար (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Սահակ Թումայեան, Պ. Աւետիս Կույումճեան, Հ. Յ. Դ. Սէն Ժերմէի «Հայաստան» ենթակոմիտէն սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրեցեալ հօր, աներոջ, մեծ հօր, խնամիին, ազգականին եւ ընկերոջ՝

ԱՐԱՄ ՔԻԹԱՊՃԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Մարտ 4ին (95 տարեկան):

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ Երեքշաբթի 6 Մարտ, կէսօրէ ետք ժամը 16ին Սէն Ժերմէի Հայոց Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցիին մէջ:

Մարմինը ամփոփուեցաւ տեղւոյն գերեզմանատունը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Հայաստանի իր պարագաներէն նամակ ունի Պ. Սարօ կամ Գէորգ Յարութիւնեան:

Հայաստանէն կը փնտռեն Պ. Վայինչ Եսայեան – Ազապազովիչ որ 1936 թը – ւականներուն Փարիզ կ՚ապրէր: Ամուսնացած է Ֆրանսուհիի մը հետ Սիւզան անունով:

Վերոյիշեալ անձերու մասին տեղեկութիւն ունեցողներէ կը խնդրուի տեղեակ պահել Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ գիւանը, 15 Րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ (8), հեռաձայնի թիւ ԷլիզԷ67-03:

Imprimerie Speciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Եղանակին ամէնէն փայլուն պարահանդէսը Լիոնի մէջ, կազմակերպուած Եկեղեցաշէն Տիկնանց Յանձնախումբի կողմէ, տեղի կ՚ունենայ Մարտ 18, Կիրակի, Փալէ տը Քօնկրէ, Լիոնի շքեղ հանդիսասրահին մէջ, ժամը 17էն սկսեալ:

Գեղարուեստական խիստ խնամեալ բաժինով մը, ի մէջ այլոց Փարիզէն ծանօթ երգչուհի՝

ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ

Ընկերակցութեամբ իր նուագախումբին որ բացառապէս պիտի ճոխացնէ պարահանդէսը:

Շատ մը անակնկալներ վերապահուած են ներկաներու: Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը: Եկեղեցւոյ գրասենեակէն կրնաք ստանալ:

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Այս Ուրբաթ ժամը 9ին Հայ Ազգային Տան մէջ:

«Վահրամ Պահլաւունի»

(Հայ քրիստոնեայ վէպեր մը Եգիպտոսի մէջ, 12րդ դարուն):

Բանախօս՝ Պ. ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ

Մեծ Պահքի առթիւ Արեւագալի արարողութիւնը պիտի կատարուի ամէն Կիրակի, յաւարտ պատարագի, Մարտ 11 Կիրակիէն սկսեալ ժամը 11ին: Հոգեհանգիստները կը կատարուին ժամը 10·30ին: Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
«Les Peuples qui chantent»

Միջազգային պարերու եւ երգերու փառատօն, Կիրակի, Մարտ 18, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ, հովանաւորութեամբ Փարիզի համալսարանի տեսուչ ԺԱՆ ՌՈՇԻ:

Փառատօնին բազմաթիւ ժողովրդական խումբեր կը մասնակցին, ինչպէս նաեւ հայկականը, Տիկին ՔԻՒԹՆԵՐԵԱՆ իր Սօսի պարախումբով, ՏԷՏԷՃԵԱՆ իր Արմենիա նուագախումբով եւ Սամուէլ – Մուրատ վարժարանի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Գ. ԵԱՆԳԷԿԵԱՆԻ:

Միջազգային մեծ արուեստագէտներ իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն:

ԼԻԹԻՒՍ ՏԸ ԼԻՒՁ սպանացի մեծ պարուհին եւ ԹԻՇԱՌ ԺԱՔՍՈՆ Ափրիկեան սեւերու պարերով:

Գիները.— 5, 4, 3, 2, Ն. Ֆ.:

Դիմել Սորպոնի դռնապաններուն:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հայ Ազգ. Միութեան եւ ղեկավարութեամբ Ս. Քէփէնէկեանի (Ռոմանէն) եւ մասնակցութեամբ իր թատերական խումբի երիտասարդ ուժերու կողմէ կը ներկայացուի առաջին անգամ ըլլալով, Վ. Պզտիկեանի

«ԱՐԻՒՆՈՏ ԹԱՇԿԻՆԱԿԸ»

Դիւցազներգութիւն երկու արար, ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը մէկ արար (Սամաթիացի Աբիկ աղան):

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սերքըլ Կաթոլիկի սրահը:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի աշակերտուհիներու կողմէ:

ՄԱՐՏ 11ԻՆ

Կիրակի, կէսօրէ յետոյ ժամը ճիշդ 15ին,

Salle de la Chimie

28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

Պիտի ներկայացուին՝

ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ
(Հայերէն)

L'Ane et le Ruisseau
(Ֆրանսերէն)

Երգ, պար եւ արտասանութիւն

Տոմսերու գին.—4, 5, 6 Ն. Ֆ.

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ
ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ ԱՂՔ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԿՈՉ ԹԵԿՆԱԾՈՒԹԵԱՆ

Փարիզի Հայ Աղք. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Հինգշաբթի 29 Մարտ, ժամը 20·30ին, 32 Րիւ տը Թրէվիզ:

Կանոնագրի թիւ հինգ յօդուածին համաձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, Ընկերակցութիւնը կոչ կ՚ընէ իր անդամներէն անոնց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչութեան:

Թեկնածուները պարտին Աղքատախնամին գրասենեակը դիմել ամէնէն ուշը Մարտ 15ին:

Առ այդ, փափաքողները պէտք է ընթեռնլի կերպով գրեն, տալով իրենց անունը, մականունը եւ հասցէն:

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն անդամները որոնք իրենց անդամավճարները կանոնաւորապէս վճարած են երեք տարիէ ի վեր:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապոյտ Խաչի Սէն Ժերմէի մասնաճիւղը բաժակ մը թէյի շուրջ կը հրաւիրէ Թայիս եւ շրջաններու բոլոր համակիրները, Կիրակի (Մարտ 11) ժամը չորսին, եկեղեցիի սրահին մէջ: Ջերմ ընդունելութիւն եւ հաճելի մթնոլորտ:

Նոյն օրը պիտի քաշուին վիճակախաղի տոմսերը որոնք նախապէս ծախուած էին:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու մարմիններու եւ խումբերու ներկայացուցիչները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ:

ԿԱՐԵՒՈՐ ՕՐԱԿԱՐԳ:

Ա) Հ. Յ. Դ. 32րդ Շրջ. ժողովին պատգամաւորներու զեկուցում:

Բ) Շրջ. կոմիտէի տեղեկագրութիւն եւ ընտրութիւն:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 21ին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը իր ընդհ. ժողովը կը գումարէ այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15·30ին, դպրոցի սրահը:

Օրակարգ.— 1. Հաշուետուութիւն, 2. Բարոյական զեկուցում եւ զանազան հարցեր: Յետ ընդհ. ժողովի թէյասեղան: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը իր վարչական ժողովը կը գումարէ այս Շաբաթ, ժամը 3ին, իր հաւաքատեղին:

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Կ՚ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին: Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ՁՈՄ), Բատէի (Փըթի Ժուռնալ) Ա. յարկը:

France-Cameroun
(ԽԱՐԲՈՒԹԵԱՆ)
24, Rue d'Enghien, Paris - 10e

Կը փնտռէ հայ երիտասարդ մը, ազատ զինուորական ծառայութենէ, ամուրի եւ լաւ ֆրանսերէն գիտցող Քամըրունի քոնթուարներուն համար: Դիմել ժամը 14էն 15 վերի հասցէին:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Soirée Dansante

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանեէօ – Քաշանի խումբին կողմէ

Այս Կիրակի ժամը 17էն 23, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

BUFFET **BAR**

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ
ՀԷԼՎԱ ԹԱՀԻՆ
ԼՈԳՈՒՄ ՇԱՐՈՑ
Սուսամ – (ՌՈՃԻԿ)
ՀԷԼՎԱ ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ
LE BOSPHORE
MARQUE DEPOSÉE
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA · CHOCO-LOC
Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin/Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ
9
ՄԱՐՏ
VENDREDI
9 MARS
1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9349 38e ANNÉE Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5150

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՒԻՏԵՆԱԿԱՆ ՄՂՁԱՒԱՆՋԸ

Վերջացնելու համար կոմկուսի Բ. քարտուղար Ցովհ. Խրուշտշովի « արտայաւ » քննադատութեանց շարքը, մանրամասնօրէն հրատարակուած Ս. Հայաստանի 24 փետրուարի թիւին մէջ, յիշենք քանի մը պլիսաւոր կէտեր եւս :

Զանգուածօրէն պիտական – անատ – ուածութեան աշխատանքին լծուելու հարկաւէր կարդալէ վերջ բոլոր կազմակերպութեանց եւ մասնաւորականներուն, քարտուղարը անդամ մը եւս կը զգուշացնէ այն երիտասարդները, որոնք « վատ դաստիարակութեան հետեւանքով » կը խուսափին աշխատանքէ եւ « հակահասարակական արարքներ » թոյլ կուտան, կոպիտ կերպով խախտելով « սոցիալիստական համակեցութեան կանոնները » :

Անդրադառնալով դպրոցներուն, յայտնելէ վերջ թէ բազմահազար մանկավարժներ քիչ աշխատանք չեն կատարած մատաղ սերունդի կոմունիստական դաստիարակութեան ուղղութեամբ, կը մատնանշէ « լուրջ թերութիւնները », յանուն որոնց անհրաժեշտ է « վերակառուցել մինչեւ արմատները » դպրոցական համակարգը :

Կը զգուշացնէ նաեւ, որ չատ տեղեր, մասնաւորապէս գիւղերու մէջ « չկայ իսկական լենինեան հոգատարութիւն ժողովրդական ուսուցչի նկատմամբ » : Կեն – ցաղային տարբեր պայմաններ չեն տեղծուիր ուսուցիչներու համար, որոնք ժամանակին չեն ապահովուիր « ծըրագրերով եւ մեթոտական գրականու – թեամբ » :

Քանի մը խօսք ալ Սթալինի մասին : Ժամանակին իշխող էր, կ'ըսէ, այն տեսակէտը, թէ Սթալինն էր Հայաստանի մէջ սովետական կարգերու յաղթանակի կազմակերպիչը : Սթալինը յայտարարուած էր՝ հայ ժողովուրդի ազատարարը : Հայաստանի անտես. ու մշակութային բոլոր նուաճումները կը վերագրուէին անոր : Նեմմացուած էր Լենինի, կոմկուսի եւ համայնավար շատ ականաւոր գործիչներու եւ ժողովրդական զանգուածներու դերը, կ'ափսոսայ Բաղդասարեան : Այժմ հովը տարբեր ուղղութեամբ կը փչէ : Կ'ուրանան երէկի « տանձարափայլը », զոր սարկամաօրէն պաշտեցին տակաւին :

Մարզային Հայաստանի վարիչներու յափանեական թշնամին է Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը, զոր հարուածելու համար « մէկ առթի կը փախցնեն : Այս հարցին մէջ տեսակէտ չեն փոխած քնաւ՝ Լենինի օրերէն մինչեւ այսօր :

Ո՞ւր է այս մղձաւանջին զազանիքը : Անշուշտ այն իրականութեան մէջ, որ Դաշնակցական առողջ զգայնութիւնը նուիրեալ է Հայաստանի ժողովուրդը, մեծերն ու պզտիկները, հին – ներն ու նորերը :

Կոմկուսի Բ. քարտուղարը զանազատեմով կը խոստովանի այս պարագան, երբ կ'ըսէ թէ նոյնիսկ « ուսանողութեան շրջանակներ կան այնպիսիները, որոնք վարակուած են մանր – բուրժուական խմորումներով » :

Ի վերջոյ կը հանէ ամէնէն կարեւոր հարցին՝ սփիւռքահայութեան շրջանին մէջ տարուող աշխատանքին :

Ներկայիս տեղի կոմկուսի Ա. քարտուղար Չաբրեան չէ՞ւած էր արդէն արտասահմանի « յառաջդիմական » կազմակերպութենէ, համայնավար, հնչակեան եւ ռամկավար խառնիճաղանճին հետ սերտ գործակցութեան անհրաժեշտութիւնը, անհապաղ պայքար մղելու համար Դաշնակցութեան դէմ :

Բաղդասարեան ետ չուզեր մնալ իր մեծաւորէն եւ իր կարգին կը թելադրէ

ՍՓԻՒՌԱՀԱՅ ԴԻՊՔԵՐԸ

ԷՎԻԱՆ

ԱՄԷՆ ԲԱՆ ԳԱՂՏՆԻ Է

Մամուլին եւ ձայնասփիւռին կարծիքն այն է որ անխօս ժապաւէն մը կը ներ – կայացուի Էվիանի մէջ : Արդարեւ ամէն բան կը տեսնուի, ոչ մէկ բան կը լսուի, թռաններ կ'երթեան կուգան, մարդիկ կու – գան կ'երթեան, բայց ոչ ոք պիտի թէ ի՛նչ կը խօսին :

Երկու պատուիրակութեանց առաջին հանդիպումը չորս ժամ տեւած է : Կը կարծուի թէ Ալժ. Ազատ. ճակատը նա – հանջ մը կատարած է փետրուար 19ի խօսակցութիւններէն ի վեր եւ կացու – թիւնը չատ պայծառ չէ :

Թունուզի մէջ, Ալժ. Ազատ ճակատի պաշտօնաթերթը էլ Մուճահիտ կը գրէ թէ խաղաղութիւնը ձեռքի տակ է : « Այն պահուն երբ կը բացուի վերջին ժողով մը, Էվիանի մէջ, հաշտութիւնը ձեռքի տակ ըլլալ կը թուի : Քանի մը օրէն Ալ – ժերիոյ պատերազմը վերջացած պիտի ըլ – լայ » : Ըստ թերթին այս վերջին հանդի – պումը թոյլ պիտի տայ որ արդիւնաբեր դործակալութեան մը հիմը դրուի, ան – կախ Ալժերիոյ եւ Ֆրանսայի փոխադարձ շահերուն համար : Թերթը կ'աւելցնէ նա – եւ թէ ամէն մէկ Ալժերացի պէտք է կրկ – նապատկէ իր աշխատութիւնը, մինչեւ անկախ պետութեան գալուստը « այն օ – րէն սկսեալ վերջ մեր իրաւունքը ճանչ – ցուած է, Ալժերացիներուն եւ բոլոր ա – նոնց համար որոնք Ալժերիան կ'ընտրեն, մէկ պարտականութիւն կը մնայ, ազա – տագրել մեր երկիրը, ջեղապաշտ եւ ֆա – շիստ բորոտութենէն բոլորը միջոցներով, արդելք հանդիսանալ անտեսական խա – փանարարութեան եւ պահպանել ալժե – րական ապագային տուեալները : Այս հա – տարակաց պայքարը ֆաշիզմի դէմ լաւ – գոյն ձրագիրքը պիտի ըլլայ յետագայ գործակցութեան եւ ֆրանսական անկեղ – ծութեան գրաւը » :

× Թունուզի ժէօն Աֆրիքը կը գրէ թէ

մասնաւոր ուշադրութիւն դարձնել հա – յութեան համար իր՛ստ կենսական այս խնդրին :

Խօսքը տանք իրեն, իր հայերէնով.

« Վերջին շրջանում Հայաստանի կո – մունիստական պարտիայի կենտկոմը մի – ջոցառումներ ձեռնարկեց սփիւռահա – յութեան հետ տարուող աշխատանքն ու – ժեղացնելու, պրոգրեսիվ կազմակերպու – թիւնների հետ կոնտակտներ հաստատե – լու ուղղութեամբ : Հայաստանի կոմու – նիստական պարտիայի ԻՒ. համագումա – րը նշեց այդ աշխատանքի հիմնական ուղղութիւնը : Ըստ արժանւոյն գնահա – տելով սփիւռահայութեան պրոգրեսիվ ուժերի գործունէութիւնը, մենք պէտք է շարունակենք գաղափարական անհաշտ պայքարը ռեակցիոն ուժերի եւ նրանց ի – տէոլոգիայի դէմ : Բուրժուական գաղա – փարախօսութեան դէմ տարուող պայքա – րում երբեք չի կարելի աչքաթող անել հայ բուրժուա – նացիոնալիստական դաշ – նակցական պարտիայի գործունէութեան, նրա գաղափարախօսութեան դէմ մղուող պայքարը » :

Քառասուն տարուան մէջ քառասուն անգամ հանդիսաւորապէս թաղեցին Դաշնակցութիւնը : Սակայն ի՞նչպէս կ'ըլլայ, որ անեկա յարութիւն կ'առնէ ամէն անգամ եւ կենդանի է մինչեւ, օրէ օր աստիճան մը աւելի զօրանալով :

Ու այդ ուժեղացումը միայն սփիւռքա – հայութեան մէջ չէ, որ տեղի կ'ունենայ : Ահա՛ թէ ինչու Հայաստանի վարիչնե – րը կը փախցնեն իրենց քունը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ՄԵՆՏԵՐԷՍ, ՆԱՅԻԶՄԸ ԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 6 – 7Ի ԴԷՊՔԵՐԸ

Զուիցերիոյ « Չի ունտ էր » հանդէսը հրատարակած է գրութիւն մը, որուն մէջ կը պնդէ թէ Ատնան Մենտերէս Հիթլերի աչ բազուկը՝ Մարթին Պորմանի գլխա – ւորած հրոսակային ցանցի մը հետ գոր – ծակցելով իշխանութեան գլուխ եկած եւ Թուրքիան գերկալարած է : Հանդէսը կը յայտնէ թէ գրութեան հեղինակն է ցան – ցին անդամներէն մէկը, որուն անունը չի հրատարակուիր, եւ որ ներկայիս ե – գիպտոս կը գտնուի : Ստորեւ կուտանք գրութեան չահեկան մասերը .

Հիթլերի աչ թեւը Մարթին Պորման Գերմանիոյ գրաւումէն ետք ծածկանու – նով գանազան երկիրներ ապաստանած, ի վերջոյ Պոլիս երթալով Վոսփորի մէջ ծովեզերեայ ապարանք մը հաստատուած էր : Պորման Մենտերէսին Այտընի ագա – րակին մերձակայքը խոշոր հող մը գնած եւ երկրագործական չահագործումի մը ձեռնարկած էր : Այնչ ատեն, Մենտերէս գեռ ընդդիմադրութեան պետ էր : Պոր – մանի ագարակին մէջ աշխատողները ամ – բողջ աշխարհէ հաւաքուած փորձառու միլիսներ էին՝ իտալացի, գերմանացի, սպանացի, Թիւով երեսուն՝ սկիզբը : Ա – նոնք զինամարզութիւն կ'ընէին եւ հրա – սակային չարժումի կը պատրաստուէին : Քիչ յետոյ, այդ ագարակը զինուորական վարժարանի մը վերածուեցաւ՝ 300 հո – գիով :

Մենտերէս կ'ուզէր չուտով ձեռք ան – ցընել իշխանութիւնը : Գաղտնօրէն քըն – նութիւն կատարել տուաւ դրացի ագա – րակին չուրջ, կարգ մը ճշմարտութիւն –

հմա պէտք է Մարշէլի մասին խօսիլ : Պատերազմի տարիները կորսուած տա – րիներ եղան Մարշէլի համար եւ թերթը կը չեշտէ « տեղական տարակարծութիւ – նով լեցուն Մարոքի մը եւ Թունուզիայի մը միջեւ, Ալժերացիք կրցան միայն ճարպիկութեան խաղը խաղալ » եւ կ'եզ – րակացնէ « պէտք է միացեալ ճակատ կազմել Ֆրանսայի մը դիմաց որ անխու – սափելի կերպով կարեւոր ընկերը մը կը մնայ Մարշէլի համար եւ որ պիտի փորձէ մեզի բաժնել աւելի կայուն զար – ձնելու համար իր ազդեցութիւնը » :

× Քազաբլանքայի մէջ, Ազատ Հաֆեհ Պուսուֆ « ԱՀԱԿ »ի նախարարներէն յայ – տարարեց մամուլին թէ եկած է տեղեկա – ցնելու Հասան Բ. թագաւորին եւ Մարո – քի կառավարութեան թէ ո՞ւր հասած են Ֆրանքեւալժերական բանակցութիւննե – րը : Յայտնած է նաեւ թէ Ֆրանսայի երկ – դիմի դերը կ'ուշացնէ խաղաղութիւնը :

Այս յայտարարութեան մասին, Փը – րանական պատուիրակութեան մէկ ան – դամը ըսած է թէ չեն պատասխաններ վէճ չսաեղծելու համար :

× Հաշուութեան տաղանգ մը տեղի ու – նեցած է առջի օր Մերս էլ Քէպիրի մէջ : Մահմետական եւ Եւրոպացի « կեցցէ՛ Ֆը – րանսա », կեցցէ « Ֆրանսական Ալժերիա » պոռացած են :

ՆԱՆՍԷՆեԱՆ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ Գաղթականաց գրասենեակը կը հաղորդէ որ ՄԱՐՏ 12էն 26, այցելու պիտի չընդունի, ներքին փոփոխութիւն – ներու պատճառաւ :

Այս ժամանակաշրջանին բոլոր դիմում – ները կրնան ըլլալ ՄԻԱՅՆ ԳՐԱՒՈՐ , նոյն հասցէին .—

23, Rue La Pérouse, PARIS (16e)

նեը երեւան հանեց : Պորմանի օդնական Սիրլեվանկերի հետ լաւ համաձայնեցաւ : Մենտերէս նիւթապէս պիտի օգնէր ա – նոր, ան ալ միլիս ուժերը պիտի տրա – մադրէր Մենտերէսը իշխանութեան գլ – լուխ բերելու համար : Տիրլեվանկեր իր լաւագոյն մարդոցմէն խումբ մը տրամա – դրեց Մենտերէսի : Այս աշխատանքը պը – տուղ տուաւ, Մենտերէս – Պայար ընկե – րակցութիւնը մեծամասնութեամբ չահե – ցաւ իշխանութիւնը :

Այն ատեն, Պորման – Տիրլեվանկեր ֆիրմային ռակեթաբը սկսաւ : Տիրլեվան – կեր Վոսփորի մէջ միլիզպային առեւ – տրական մեծ տան մը ներկայացուցիչի գերը կը խաղար : Մենտերէսի օժանդա – կութեամբ, գինքի մեծածաւալ մաքսա – նենգութեան ձեռնարկած էր :

Մենտերէս խիստ մթնոլորտ մը կը կարօտէր ընդդիմադիրները լռեցնելու համար Տիրլեվանկերի մարդիկը, որոնք լաւ թրքերէն գիտէին, Համալսարանա – կաններու մէջեւ սպրդեցան , սկսան խը – ռովութիւններ հանել, Մենտերէսի դէմ եւ Մենտերէսի ի նպաստ ցոյցեր կազմա – կերպեցին : Ուրիչ տեղեր ալ բախումներ կազմակերպուեցան ոստիկաններու եւ ժողովուրդին մէջեւ :

Կիպրոսի խնդրով երկրին ներքին վի – ճակը մոռցնելու համար, հրոսակները Պոլսոյ եւ Իզմիրի մէջ խռովութիւններ յարուցին, յոյն փոքրամասնութեան խա – նութներուն վրայ յարձակելով ասերեցին հրապարակը : Մենտերէս չատ գայրացաւ տեսնելով թէ չարժումին հակակչիռը ձեռքէն փախցուցած էր : Պորման – Տիր – լեվանկեր ֆիրման առաջին անգամ ըլլա – լով խիստ ազդարարութիւն մը ստացաւ Մենտերէսէն :

Տգին իշխանութեան գլուխ անցնելէ յե – տոյ, պայար ալ տեղակացած էր այս կազմակերպութեան եւ լաւ գիմաւորած էր անոր հետ գործակցութիւնը :

Տարիներ անցան, Թուրքիոյ մէջ յեղա – փոխութիւն ծագեցաւ : Պորմանի ֆիրման ալ առնուազն Մենտերէսի չափ քունի մէջ էր եւ չէր անդրադարձած յեղափոխու – թեան զարգացման : Տիրլեվանկերի մարդ – գիկը թափանցած էին պետութեան ամէ – նէն փափուկ կէտերուն : Ապահովութեան ուժերուն մէջ Տիրլեվանկերի հրոսակնե – րը լեցուն էին : Երբ Այզընհաուըր Թուր – քիա եկաւ, այս հրոսակները գան պահ – պանած էին : Աւելի քանիք կոմկը կայ , երբ Գերմանիոյ Հանր. Նախագահ Հօյս Պոլիս այցելեց, Տիրլեվանկեր անոր ձեռ – քը սեղմեց որպէս Մենտերէսի չնաեւորդ – ներէն մէկը : Մինչ Պորման եւ Տիրլեվան – կեր Գերմանիոյ մէջ տակաւին կը փնտ – տուին իրարեւ նայի պարապմութեաներ :

Երբ յեղափոխութիւնը ծագեցաւ , բո – լորս խուճապի մատնուեցանք : Պորման, Տիրլեվանկերը եւ մենք ապաստանեցանք դրացի հիւպատոսարանի մը չէնքը : Քանի մը օր ապասեցինք, յետոյ Թուրքիայէն փախանք կեղծ անցագրերով, Սուրիոյ սահմանէն, հոնկէ Եգիպտոս ապաստա – նեցանք :

Պորման միայն իր չահը պահանջած ա – տեն հաւատարիմ կը մնար փաթրոնին – րուն : Բայց այս անգամ կարծեց թէ կը – նայ հետ գործակցիլ պատմութեան անիւնե – րը, փորձեց յետ – յեղափոխական Թուր – քիոյ գործերուն ալ խառնուիլ : Հարիւր հրոսակներ, որոնք մեզի հետ արտասահ – ման փախած էին, զբօսաշրջիկի ինքնու – թեամբ Թուրքիա մտան եւ ՆՍՏՕի պատ – կանող յարձակման պոթի մը գործակցութիւնը եասը Ատայի մօտեցան, բայց թրքական ծովուժի կրակով դիմաւորուեցան, 37 հրոսակներ մեռան, մնացեալները ծով ցատկելով խոյս տուին :

Երկրորդ փորձ մը կատարեցին Մէն – տերէսը փրկելու համար ձուկ – մարդոց միջոցով, բայց ձախողեցան : Իրենց փաթրոնը՝ Մենտերէս իր ճակատագրին ձեռքը մնաց :

ԻՐԱՆԻ ՀՐԱԲՈՒԽԸ

Բ.

Ամէնէն ցաւոտ եւ փափուկ խնդիրը ատատիրութեան վերացումն է. ատատէրեր կան, որ մինչեւ հինգ հարիւր գիւղ ունին: Բաթման Ղլիճ անունով մէկը արդի Զուիցերիոյ չափ հողեր, կալուածներ ունի... Հետեւաբար, շատ ծանըր, վտանգաւոր եւ դժուարին պարտականութեան է լծուած վարչապետ Տոքթ. Ամինին, որ իր ծրագիրը գործադրելու համար յայտարարեց.— «Պատրաստ եմ հայրենիքիս համար զոհուելու»:

Վարչապետ Ամինիի ծրագիրը կարելի է ամփոփել չորս գլխաւոր կէտերի մէջ.

Ա.— Պետական մեքենայի մաքրագործում:

Բ.— Նիւթական միջոցների հայթայթում:

Գ.— Պայքար անդրալիտութեան դէմ:

Դ.— Ատատիրութեան վերացում:

Եթէ պետական – վարչական միջոցով ատատիրութիւնը չվերանայ, մի օր կարող է յեղափոխութիւն պայթել:

Միջազգային Համայնավարութիւնը, որ նպատակներ է հետապնդում մասնաւորաբար Իրանում, այրող իղձն ունի յեղափոխութիւն տեսնել Իրանում: Այս առթիւ ամէն ճիգ ու ջանք, ներելի եւ աններելի միջոցներ գործադրում է: Բացի գաղտնի քարոզչութիւնից եւ գրգռութիւնից, տարինեբեց ի վեր կոչ է անում ժողովրդին՝ ըմբոստանալ եւ տապալել իշխանութիւնը:

Ցոյցերի մեծ մասը Համայնավար գրգռութիւնների հետեւանք են. նրանք օգտագործում են իշխող դասակարգերի անիրաւութիւնները եւ ցոյցերի մղում բազմութիւններին:

Այս տարուան Յունուար ամսի վերջին տեղի ունեցած վեց հազար ուսանողների ցոյցը շատ յատկանշական է մի քանի տեսակէտներով.

Ուսանողները պահանջել են. 1.— Կառավարութեան հրաժարում. 2.— Խորհրդարանական ընտրութիւններ: Հեռագրալուրերի համաձայն, ցոյցերի վայրում երեւացել են խորհրդային դեսպանատան պաշտօնեաների ինքնաշարժներ: Բախում է տեղի ունեցել ոստիկանական ուժերի եւ ցուցարարների միջեւ, սպանուել է մի ուսանող եւ ձերբակալուել են մօտ երեք հարիւր ցուցարարներ:

Վարչապետ Տոքթ. Ամինի բողոք է ներկայացրել Թեհրանի խորհրդային դեսպանատան, Մոսկուային ուղղուած, մեղադրելով խորհրդային դիւանագիտական ներկայացուցիչներին՝ գրգռութիւններ առաջացնելու մէջ: Մի քանի տարի առաջ եւս նման դէպք պատահեց եւ խորհրդային զինուորական կցորդի ինքնաշարժը կալանքի տակ առնուեց, ցոյցի վայրի վրայ, ոստիկանութեան կողմից:

Յատկանշական է ցոյցերի էութիւնը:

Մէկ կողմից Բոլշեւիզմը ներկայանում է մարդկութեան իբրեւ յառաջադէմ – յեղափոխական վարդապետութիւն, դէմ՝ ատատիրութեան, դրամատիրութեան եւ աշխարհակալութեան. եւ բուռն պայքար ու քարոզութիւն է մղում, միւս կողմից՝ մտնում է ամէնէն պահպանողական, կրօնաշունչ եւ յետադիմական դիմակի տակ եւ պայքարում յառաջադէմ եւ բարենորոգիչ ուժերի դէմ: Ահա միջազգային Համայնավարութեան երկերեսանիութիւնը եւ պատեհապաշտութիւնը:

Իրանի ցոյցերի պարագային, միջազգային համայնավարութիւնը հրապարակ է իջնում ատատպետութեան կողքին, պաշտպանելով կալուածատէրերին: Ուսանողութիւնը, որ յառաջադէմ տարրն է երկրի, միանում է եւ լծւում յետադիմական համայնավարութեան կառքին: Պահանջում է հրաժարումը այն կառավարութեան, որ փորձում է ջախջախել ատատիրութիւնը եւ տնտեսական կեանքը բարելաւել...

Իրանի համայնավարները դէմ են Տոքթ. Ամինիի, որովհետեւ վերջինս վարչական միջոցներով (եւ ոչ թէ արիւնոտ յեղափոխութեամբ) ուզում է վերացնել ատատիրութիւնը: Մի՞թէ նոյնը չըրաւ նախագահ Նասըր Եգիպտոսում. գրաւեց ատատէրերի կալուածները եւ յանձնեց գիւղացիներին:

Համայնավարները գիտեն, որ եթէ Տոքթ. Ամինի յաջողի իր քաղաքականութեան մէջ, ապա Իրանի գիւղացիութիւնը տէր պիտի դառնայ հողի, պիտի մշակէ, արդիւնքը պիտի չտայ կալուածատիրոջ, այլ պիտի պահի իրեն, պիտի բարգաւաճի տնտեսապէս եւ պիտի հեռանայ, երես դարձնի միջազգային համայնավարութիւնից: Վերջինս պիտի կորցնի իր ոտքի տակի հողը Իրանում: Իր գործունէութեան մարզը պիտի մնայ մի միայն արդիւնաբերկ. աշխատաւորութիւնը, որի թիւը չնչին է:

Այսպիսով՝ յօդս պիտի ցնդեն միջազգային Համայնավարութեան հեռաւոր եւ լայնածաւալ ձգտումները: Նա պիտի չկարողանայ տիրանալ Իրանին: Պիտի չկարողանայ հասնել Միջին Արեւելքի նաւթաղբիւրներին, եւն.:

Համայնավարութիւնը թշուառութեան վարդապետութիւնն է. բարգաւաճ երկիրներն անգամ նա ձգտում է թշուառացնել, իր տիրակալութիւնը հաստատելու համար, թէեւ իրենք՝ համայնավար վարիչները ապրում են ծայրայեղ շքեղութեան մէջ, օգտուելով թշուառ բազմութիւնների արիւն – քրտինքից:

Իրանն այսօր ապրում է իր պատմութեան ճակատագրական եւ ամէնէն վտանգաւոր մէկ շրջանը. կամ ատատիրութիւնը պիտի վերանայ եւ երկիրը բարգաւաճի ու հզօրանայ, եւ կամ՝ յեղափոխութիւն պիտի պայթի եւ երկիրը մխրճուի արեան ու փոթորիկների մէջ:

Բայց մենք շուտով կը տեսնենք, թէ ե՞րբ պիտի հանդարտի Իրանի հրաբուխը: Ատատէրերի ագահութիւնն ու անհեռատեսութի՞ւնը պիտի յաղթանակեն թէ ազատական տարրերի առաջդիմական ձգտումները:

Ատատէրերի յաղթանակը վերջին հաշուով ժողովրդի պարտութիւնն ու տարկութիւնը պիտի լինի, որովհետեւ միջազգային Համայնավարութիւնը չի ընդունում մասնաւոր սեփականութիւն: Ատատէրերը պիտի կորցնեն իրենց վերջին կտոր հողը եւ պիտի թշուառանան, երբ յեղափոխութիւն պայթի:

Ա. ԱՄՈՒՐԵԱՆ

ԱՐԺԱՆԱՒՈՐ ՅՈԲԵԼԵԱՐԸ

ՀԱՅՐ Յ. ՄԸՍԸՐԵԱՆ

ԽՄԲ.— Կիրակի օր, Պէյրութի Սէն – Ժոզէֆ համալսարանի հանդիսասրահին մէջ տեղի ունեցած է Հայր Յովհաննէս Մըսըրեանի հայագիտական գործունէութեան յիսնամեակին նուիրուած յոբելենական երեկոյթը, նախաձեռնութեամբ Հայագիտական Ամբիոնի ուսանողներուն: Այս առթիւ Պէյրութի մեր պաշտօնակիցը՝ *Ազդակ*, հետեւեալ խմբագրականը գրած է Մարտ 3ի, իր թիւին մէջ.—

... Հանդէսին նախագահութիւնը ստանձնած են Լիբանանի թեմին երեք համայնքներու հոգեւոր պետերը, ինչ որ ինքնին համազգային բնոյթ կուտայ յարգանքի այս արտայայտութեան, որ արժանաւորապէս կը պատուէ հայ մշակոյթի եւ դպրութեան անխոնջ սպասարկուին յիսնամեայ տքնաջան աշխատանքը:

Հայր Յ. Մըսըրեան իր մեղուաջան գործունէութեամբ, իբրեւ բանասէր եւ հայագիտութեան դասախօս անփոխարինելի տեղ մը կը գրաւէ մեր գաղութի մշակութային կեանքին մէջ, Ֆրանսական այդ մեծ հաստատութեան նպաստը բերելով հայազգի ուսանողներու պատրաստութեան կենսական գործին:

Հայու յամառութեամբ եւ լաւատեսութեամբ այս պրպտող եւ համադրող միտքը, հայագիտութեան իր ամբիոնով, անգնահատելի ծառայութիւն մատուցած է ոչ միայն իր ուսանողներուն, այլ նաեւ ընդհանրապէս գրասէր հասարակութեան, որ միշտ հետաքրքրուած է անոր շահեկան դասախօսութիւններով:

Բացի այդ, ամէն անգամ որ հարկ եղած է մեր մատենագրութեան մեծ դէմքերուն գործը հասարակութեան սեփականութիւնը դարձնել, դիմուած է Հայր Մըսըրեանի, որ հակառակ իր բազմազբաղ վիճակին, սիրայօժար մասնակցած է նման ձեռնարկներու:

Սէն Ժոզէֆ Համալսարանի հայագիտութեան ամբիոնի ուսանողներուն այս նախաձեռնութիւնը կը պատկանի բովանդակ Պէյրութահայութեան, որ արժանաւորապէս կը պատուէ մեծ յոբելեարը, անոր անձին եւ գործին մէջ գնահատելով հայ մշակոյթի անձնուէր սպասարկուն:

Ստորեւ կուտանք հակիրճ տեղեկութիւններ Հայր Մըսըրեանի կեանքին ու գործունէութեան մասին:

Ծնած է Էրպաս (Սեբաստիոյ կուսակալութիւն) 1888 Մայիս 31ին: 1902ին կը ղրկուի Եւրոպա՝ յաճախելու համար Յիսուսեան հայրերու Ֆրանսական գոլէճը, որուն ընթացքը կ'աւարտէ 1906ին:

1910ին կ'անցնի Եւրոպա: Տարի մը Իտալիոյ մէջ կը նուիրուի լատիներէնի ուսման: Տասը տարի Յիսուսեան Միաբանութեան մէջ կը հետեւի պարտադիր ուսումներուն: Քահանայ կը ձեռնադրուի 1921 Մարտ 19ին: 1922ին կը ղրկուի Պոլիս: Տարի մը ետք՝ Պէյրութ: 1923 եւ 24 տարիներուն, մեծ Քէմբին մօտ (Սէն Միշէլ) կը հիմնէ անջատ նախակրթարաններ մանչերու եւ աղջկանց: Այդ հիմնարկութիւններէն առաջ եկած է Աշրէֆիէ փոխադրուած Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ ճեմարանը:

1925 – 26 կը կանչուի Հռոմ ու հայագիտական դասեր կ'աւանդէ: 1932ին կը վերադառնայ Պէյրութ եւ իսկոյն կը մեկնի Անտիոքի շրջանը՝ պեղումներ կատարելու համար կրտսեր Սիմէոն Սիւնակեացի եւ Թովմաս Առաքեալի աւերակ վանքերուն մէջ: Ութ տարի (1932–1939) կը տեւեն ամառնային պեղումները, որոնց արդիւնքը տարուէ տարի կը հաղորդէր Ակադեմիային: 1948 Յունիսին Ընդհանուր տեղեկագիր կը կարդայ Ակադեմականներու առջեւ: Փարիզէն վերադարձին կը վերստանձնէ աստուածաբանական դասընթացքը, զոր կը շարունակէ մինչեւ 1951:

1933ին, երբ կը վերաբացուի Սէն Ժոզէֆ Համալսարանի Արեւելեան Դպրութեանց կաճառը, Հ. Մըսըրեան կը ստանձնէ Բիւզանդական եւ Հայկական արուեստի դասեր, բայց բոլոր խնամքը կուտայ կազմակերպելու Հայագիտութեան ամբիոնը: Բազմիցս կատարուած դիմումներու ընդառաջելով, Հ. Մըսըրեան կը սկսի դասաւանդել հայերէն եւ կը մշակէ նոր ծրագիր, որպէսզի ուսանողները իրաւունք ստանային Արեւելեան Դպրութեանց վկայական առնելու:

1931էն ի վեր անդամ է Փարիզի Ասիական Ընկերութեան եւ 1948էն ի վեր Բիւզանդական Ուսմանց միջազգային յանձնախումբին:

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ:

ՌՈՒՍ-ԹՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

— 1829 —

Բ. ՄԱՍ

Կոմս Չերնիշով 1829 Նոյեմբեր 18ին պատասխանեց Պասկեւիչին թէ կայսրը բարեհաճեր է հաստատել իր առաջարկը՝ տասը հազար հայ ընտանիքի գաղթին համար դէպի Վրաստան, Հայոց աշխարհ եւ Հիւս. Կովկաս, եւ այդ նպատակին գործածել պահանջուած գումարը: «Ընդամէն, կը գրէր նախարարը, Նորին Մեծութիւնը, ձեր զեկուցումներուն համաձայն՝ Հայերը մասնակցած ըլլալով զինուորական գործողութեանց եւ իրենց քաջութեամբ հաստատած ըլլալով իրենց նուիրումը, ինչպէս եւ ընդունակութիւնը զինուորական ծառայութեան մէջ, օգտակար կը համարի այդ կարգի Հայոց մէկ մասը բնակեցնել Ախալցխայի մէջ եւ շրջակայքը, ուր անոնցմէ պէտք է նաեւ կազմել մէկ վաշտ զինուոր պաշտպանելու համար մեր նոր սահմանները»:

Ստանալով ցարին համաձայնութիւնը, Պասկեւիչ Դեկտեմբեր 3ին հրամանագրեց Վրաստանի նահանգապետին թէ հաշտութեան լուրը առնելով՝ Թուրքիոյ Հայերը կը փափաքին գաղթել Ռուսիա, անոնցմէ շատեր այդ իրաւունքը կը խնդրեն իբրեւ «շնորհ» առանց որեւէ օժանդակութիւն խնդրելու ռուսական կառավարութենէն:

«Այսպիսի անսահման անձնուիրութիւն հայ ժողովուրդին կողմէ, կը շարունակէ Պասկեւիչ, որ պատերազմի ժամանակ բազմաթիւ փորձերով ցոյց տուաւ իր համակրանքը ռուսական զէնքերու յաջողութեան համար, արժանի է որ կարեկից գտնուինք հանդէպ իրենց վիճակին եւ պաշտպանենք այն վրէժխնդրութեան եւ հալածանքներուն դէմ, որոնց պիտի ենթարկուին, յետադային, մնալով Թուրքիոյ մէջ: Բայց ժողովուրդ մը, որ մինչեւ այժմ կրած թշուառութեանց փոխարէն՝ մեր երկրին մէջ կ'որոնէ անդորրութիւն եւ բարօրութիւն, պարտաւոր կը դարձնէ մեր կառավարութիւնը որ մասնաւոր հոգածութիւն ցոյց տայ, որպէսզի գաղթելու ցանկութիւնը կատարելաւ ձեւով իրագործուի, այսինքն գաղթականները, իրենց նոր բնակավայրերուն մէջ բնակութիւն հաստատելէ ետք ամէն միջոց ունենան ծաղկեալ կացութեան հասնելու եւ օգտակար դառնալու Ռուսիոյ, որ ընդունած է զիրենք իր հովանաւորութեան տակ»: Եւ այս նպատակով՝ հրաման կը տրուէր նահանգապետին, իր նախագահութեան տակ, Թիֆլիզի մէջ կազմել յանձնաժողով մը, որու պիտի յանձնուէր գաղթականներու խնամատարութեան գործը: Պասկեւիչ այդ յանձնաժողովին տուաւ գրաւոր ծրագիր մը, զոր զանց կ'առնենք ներկայացնել, — գլխաւոր կէտերն են՝ գաղթը կատարել խումբակով, գաղթականները բնակեցնել արքունական ազատ հողերու վրայ, լեռնային շրջաններու գաղթականները՝ բարձրադիր շրջաններու մէջ, դաշտային շրջաններու գաղթականները՝ դաշտերու մէջ, վեց տարի պետական տուրքէ ազատ թողուլ, եւայլն:

Թրքահայ գաղթականութեան յանձնաժողովը շատ բարեխղճութեամբ սկըսաւ աշխատիլ, բայց շուտով բազմատեսակ արգելքներու հանդիպեցաւ, եւ հակառակ իր ջանքերուն՝ ժողովուրդը ըսկիզբէն իսկ ենթարկուեցաւ այն աղէտներուն եւ դժուարութեանց, որոնք սովորաբար անխուսափելի են այդպիսի մեծ եւ շտապով կատարուած գաղթերու ժամանակ:

Ափսոս որ չունինք 1829 – 1830 տարիներու այս մեծ գաղթին մանրամասն պատմութիւնը, գործիչները եւ ականատեսները իջան գերեզման առանց գրի առնելու: Այսուհանդերձ պետութեան դիւաններուն մէջ կը մնան այդ նիւթին վերաբերեալ բազմաթիւ արձանագրութիւններ, դժբախտաբար մինչեւ այժմ չհետազօտուած, որոնք կը բովանդակեն վերին աստիճանի հետաքրքրական իրադութիւններ ու դէպքեր, միանգամայն նոր թուականներու Հայոց մտածումները, գաղափարները, վարքն ու բարքը: Անհատներու ձեռքին մէջ եւս կան կարեւոր վաւերաթուղթեր, «առ տէրտացու Փաւքովի չըն» (Պասկեւիչ) կամ «առ մահտեսի Բաղրատէվն (Պանկրատեւ) յուրախ ժամու» ուղղեալ, բայց ատոնք եւս ուսումնասիրուած չեն: Այսպէս թէ այնպէս տեսնուած բան չէր նման զանգուածային մեծ գաղթ, ժողովրդային այդպիսի մեծ շարժում,— ի բաց առեալ Կովկասի նուաճումէն ետք կատարուած լեռնականներու գաղթը դէպի Թուրքիա,— եւ գաղթողները մանր պատճառներ էին թէ Ռուսերուն եւ թէ Թուրք պետութեան:

Պասկեւիչ հաշտութեան լուրը [illegible] Բաբերդի կողմերը գտնուած ժամանակ Նոյեմբեր 2ին: Երկու օր ետք գնաց [illegible] գրում ու տեսաւ որ Հայերը, [illegible] յուզուած, միաբերան կը գոչեն. «Պիտի գաղթենք, այլեւս չենք ուզեր մնալ Թուրքերուն ձեռքը»: Հինգ օր ետքը [illegible] կանով՝ Պասկեւիչ դիմեց ցարին, խնդրելով որ արտօնուին Հայերը գաղթել Ռուսիա: Բայց Հայերը, առանց այդ արտօնութեան, սկսեր էին արդէն շարժիլ եւ անոնց սայլերը երկար ու ձիգ կարաւաններով կը յառաջանային Բաւէնի ճամբով դէպի Կարս:

(18 Շար.)

— Չլսի՞ք թե ինչ ցնդեցավ Ալեքսանդրապոլի ՊՐԿ-ն եւ ինչպես ոտքի ելավ ամբողջ քաղաքը (Հետ յետնաբաժնի կեանքը)

— Ա՛յ, ասիկա ալ լսած էի, բայց ճիշտ չգիտեմ թե ինչպէս եղաւ։ Ինչպէս կ՚ըսեն՝ ականջս ալ ծանր է։ Ինչ որ ես գիտեմ, ան է որ ՊՐԿ-ն ամբողջ քաղաքը ոտքի հանեց։ Ամէն մարդ կ՚ուզէր ՊՐԿ-ն տեսնել։ Ամէն մարդ կ՚ուզէր ՊՐԿ-ն ճանչնալ։ Ամէն մարդ կ՚ուզէր ՊՐԿ-ն ունենալ։ Ամէն մարդ կ՚ուզէր ՊՐԿ-ն ...

— Ի՞նչ ...

— Ա՛յ ...

— Ի՞նչ ...

— Ա՛յ ...

— Ի՞նչ ...

— Ա՛յ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Արմենակ Դատաւորեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Դատաւորեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր՝

ՍՐԲՈՒՀԻ (ՍՕՆԱ) ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին, ինչպէս նաեւ Դատաւորեան եւ Թօփալեան գերդաստաններու համայն ննջեցելոց յիշատակին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները։

×

Այրի Տիկին Մարի Գրիգորեան (ծնեալ Տօրումեան) եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ ժամը ճիշդ 10·30ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՊԵՏՐՈՍ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը խնդրուի իրեն յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտնուիլ։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 17ին, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 21-ին, Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին մէջ։ Պիտի նուիրուի ՄԱԼԽԱՍԻ։ Հանրային գործունէութիւնը պիտի ներկայացնէ՝ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Գրականութիւնը՝ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ։

Մուտքը ազատ է։

Ջերմութիւնը ապահովուած է։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ՊՕՄՈՆԻ Աղք. Իրերօգնութեան մարմնին եղած նուէրները.—

Պ. Հ. Գործունեան 40 Ն. Ֆ., Տիկին Հ. Թէրզիպաշեան, Պ. Հր. Աթէշեան, Պ. Եղ. Զաքարեան, Պ. Գ. Պաղտասարեան երեսունական Ն. Ֆ., Տէր Համայեակ քահանայ, Պ. Նշան Դարբինեան, Տիկին Լուսնթագ Արսլանեան, Պ. Յար. Արութեան, Պ. Վահրամ Սինանեան, Տիկին Բէմպէլիկ Զիֆթէեան քսանական Ն. Ֆ., Տիկին Գ. Քէսաթիկեան, Տիկին Բերուզ Եաղմուրեան, Պ. Գ. Նաճարեան, Տիկին Մանուշ Պօրոսեան, Պ. Գ. Աղարեան եւ որդի, 15ական Ն. Ֆ., Տիկին Արշ. Ագարեան, Տիկին Աղ. Հասպիկեան, Տիկին Վարդանուշ Սէֆէրեան, Տիկին Մանասէեան, Տիկին Շիմշիրեան, Տիկին Օլիմպ. Միսլիքեան, Տիկին Մաննիկ Տօլպաշեան, Տիկ. Սաթ. Տէր Ղուկասեան, Օր. Արշ. Ղազարեան, Պ. Պ. Յար. Արսլանեան, Գեղ. Խոսրովեան, Մեսրոպ Գասպարեան, Պ. Պուշատեան, Եր. Տ. Մեսրոպեան, Աս. Մարգուսնեան, Վահան Խալօղլուեան, Ղուկասեան Եղիա 10ական Ն. Ֆ., Պ. Պ. Վանոյեան, Գ. Քիւրտօղլուեան, Տիկիններ՝ Վառնաճեան, Սիր. Օհաննեան, Նեկտար Մանասեան, Պայծառ Աղաւնեան հինգական Ն. Ֆ.։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հայ Աղք. Միութեան եւ ղեկավարութեամբ Ս. Քէփէնէկեանի (Ռոմանէն) եւ մասնակցութեամբ իր թատերական խումբի երիտասարդ ուժերու կողմէ կը ներկայացուի առաջին անգամ ըլլալով, Վ. Պզտիկեանի

«ԱՐԻՒՆՈՏ ԹԱՇԿԻՆԱԿԸ»

Դիւցազներգութիւն երկու արար, ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը մէկ արար (Սամաթիայի Արիկ աղան)։

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սերքըլ Կաթոլիկի սրահը։

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հայց. Առաքելական Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը համայնական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի եւ շրջակայից լուսաւորչական համայնքին պատկանող բոլոր հայրենակիցները անխտիր։ Ուրբաթ (16 Մարտ), երեկոյեան ժամը 8·30ին, Սալ տէ Ֆէթի Ֆուայէին մէջ։

ՕՐԱԿԱՐԳ.— 1. Բարոյական եւ նիւթական համարատուութիւն։ 2. Նոր ծրագրի ընթերցում եւ վաւերացում։ 3. Վարչական ընտրութիւն։

Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն, որ ներկայ գտնուին սոյն ժողովին։

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ
Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւն

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Եղանակին ամէնէն փայլուն պարահանդէսը Լիոնի մէջ, կազմակերպուած Եկեղեցաշէն Տիկնանց Յանձնախումբի կողմէ, տեղի կ'ունենայ Մարտ 18, Կիրակի, Փալէ տը Քօնկրէ, Լիոնի շքեղ հանդիսասրահին մէջ, ժամը 17էն սկսեալ։

Գեղարուեստական խիստ խնամեալ բաժինով մը, ի մէջ այլոց Փարիզէն ծանօթ երգչուհի՝

ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ

Ընկերակցութեամբ իր նուագախումբին որ բացառապէս պիտի ճոխացնէ պարահանդէսը։

Շատ մը անակնկալներ վերապահուած են ներկաներու։ Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը։ Եկեղեցւոյ գրասենեակէն կրնաք ստանալ։

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ

Մեծ Պահքի առթիւ Արեւագալի արարողութիւնը պիտի կատարուի ամէն Կիրակի, յաւարտ պատարագի, Մարտ 11 Կիրակիէն սկսեալ ժամը 11ին։ Հոգեհանգիստները կը կատարուին ժամը 10·30ին։ Սիրով կը հրաւիրուի հանրակութիւնը։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
«Les Peuples qui chantent»

Միջազգային պարերու եւ երգերու փառատօն, Կիրակի, Մարտ 18, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ, հովանաւորութեամբ Փարիզի համալսարանի տեսուչ ԺԱՆ ՌՈՇԻ։

Փառատօնին բազմաթիւ ժողովրդական խումբեր կը մասնակցին, ինչպէս նաեւ հայկականը, Տիկին ՔԻՒԹՆԵՐԵԱՆ իր Սօսի պարախումբով, ՏԷՏԷՃԵԱՆ իր Արմենիա նուագախումբով եւ Սամուէլ-Մուրատ վարժարանի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Գ. ԵԱՆՊԷԿԵԱՆԻ։

Միջազգային մեծ արուեստագէտներ իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն։

ԼԻԹԻԽ ՏԸ ԼԻԻՁ սպանացի մեծ սպարուհին եւ ՌԻՇԱՌ ԺԱՔՍՈՆ Ափրիկեան սեւերու պարերով։

Գիները.— 5, 4, 3, 2, Ն. Ֆ.։

Դիմել Սորպոնի գանձապաններուն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տիկին Յասմիկ Միքայէլեան (ծնեալ Բէտեան), Պարտիզակցի, կը փնտռէ իր մօրեղբայրը՝ Վարդերէս Յակոբ Օզին-եան (Պարտիզակցի) մօտաւորապէս 65-70 տարեկան, ուսումը ստացած է Պարտիզակի ամերիկեան քոլէճը, Փարիզ հաստատուած՝ մօտաւորապէս 1920ին, ամուսնացած է եւ ունի երեք զաւակ՝ Հրանդ, Զարուհի, Յակոբ։ Լուր ունեցողներէն գրել Տիկին Միքայէլեանի,

3, Rue Adly Pasha
LE CAIRE (Egypte)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Տունը աշխատող լաւ կին – մեքենախիէն մը լօվըին չըմիզիէի մասնագէտ։

Դիմել՝

G. M.
107, Rue du Mesnil, Asnières
GRE. 75-13

ԵԹԷ 4000 ՀՈԳԻԷՆ ԱՒԵԼԻ ՎԱՅՐԻ ՄԸ ՄԷՋ։ ՊԶՏԻԿ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ՈՒՆԻՔ ԵՒ ԼԱՒ ՏԵՂ ՄԸ՝ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ.

ՏԵՂԱՒՈՐԵՑԷ՛Ք

Pressing Automatique

ՄԸ

Եւրոպականն առաջնակարգ մաթերիէլով։ Մեծ եկամուտ։ Ոչ մէկ սթոք։ Հանելի աշխատանք։ Վճարումի մեծ դիւրութիւններ։ Մեր միջոցաւ բացատրութիւններ եւ լուսաբանութիւններ։

Տեղեկութեանց եւ Տրվիի համար գրել.—

Aïvazian

93, Rue Massena
LYON 6e

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի աշակերտուհիներու կողմէ։

ՄԱՐՏ 11ԻՆ

Կիրակի, կէսօրէ յետոյ ժամը ճիշդ 15ին,

Salle de la Chimie

28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

Պիտի ներկայացուին՝

ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ՑԱՂԹԱՆԱԿԸ
(Հայերէն)

L'Ane et le Ruisseau
(Ֆրանսերէն)

Երգ, պար եւ արտասանութիւն

Տոմսերու գին.— 4, 5, 6 Ն. Ֆ.

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Այս Ուրբաթ ժամը 9ին Հայ Ազգային Տան մէջ։

«Վահրամ Պահլաւունի»

(Հայ քրիստոնեայ վէպիր մը Եգիպտոսի մէջ, 12րդ դարուն)։

Բանախօս՝ Պ. ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապոյտ Խաչի Սէն Ժերմէի մասնաճիւղը բաժակ մը թէյի շուրջ կը հրաւիրէ Թայիս եւ շրջաններու բոլոր համակիրները, Կիրակի (Մարտ 11) ժամը չորսին, եկեղեցիի սրահին մէջ։ Ջերմ ընդունելութիւն եւ հաճելի մթնոլորտ։

Նոյն օրը պիտի քաշուին վիճակախաղի տոմսերը որոնք նախապէս ծախուած էին։

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու մարմիններու եւ խումբերու ներկայացուցիչները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ՕՐԱԿԱՐԳ։

Ա) Հ. Յ. Դ. 32րդ Շրջ. ժողովին պատգամաւորներու զեկուցում։

Բ) Շրջ. կոմիտէի տեղեկագրութիւն եւ ընտրութիւն։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 21ին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը իր ընդհ. ժողովը կը գումարէ այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15·30ին, դպրոցի սրահը։

Օրակարգ.— 1. Հաշուետուութիւն, 2. Բարոյական զեկուցում եւ զանազան հարցեր։ Յետ ընդհ. ժողովի թէյասեղան։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը իր վարչական ժողովը կը գումարէ այս Շաբաթ, ժամը 3ին, իր հաւաքատեղին։

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Soirée Dansante

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանեէօ – Քաշանի խումբին կողմէ

Այս Կիրակի ժամը 17էն 23, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

BUFFET **BAR**

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը։

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան։

AU BEAU NOYER

A 50 mètres du Métro MARCEL SEMBAT

7 ETAGES D'EXPOSITION
D'AMEUBLEMENTS

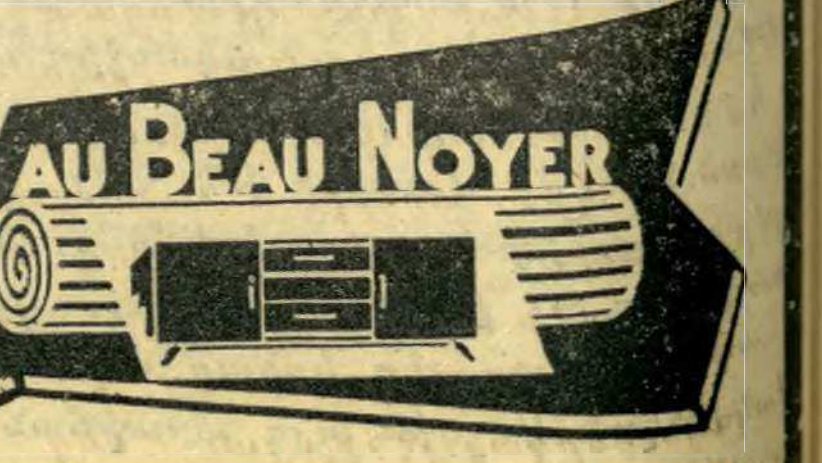

CRÉDIT SANS FORMALITÉS
ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍՈՒԻ

185, BD. JEAN JAURÈS --- 15, AV. ANDRÉ MORIZET - BOULOGNE — MOL. 06.03 et 60.38

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ն· Ֆ· — Վեցամսեայ՝ 27 Ն· Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ն· Ֆ· — Հատը՝ 0·25 Ն· Ֆ·

ՇԱԲԱԹ
10
ՄԱՐՏ
SAMEDI
10 MARS
1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9350 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5151

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՌ ՊԱՀԵՆՔ ՃՐԱԳԸ

Արեւմուտքի հայկական պաղտճնեներուն մէջ առանձնաշնորհեալ դիրք մը կը զբաղէ Ֆրանսա :

Բախտաւո՛ր պաղտճ, որ օժտուած է զոյգ միջնակարգ վարժարաններով, — ճանչցուած պաշտօնապէս, պետական ծըրագրով, — մէկը մանչերու, միւսը աղջիկներու համար :

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու հայկական հին ու հարուստ պաղտճը երկար տարիներէ ի վեր առատաձեռնօրէն կ'օժանդակէ Մերձաւոր Արեւելքի կրթական, հիմնարկութիւններուն, սակայն ինք ոչ մէկ դպրոց ունի :

Փարիզն ալ պիտի չունենար Սեւրի Սամուէլ Մուրատեանն ու Բէնոիի աղջկանց վարժարանը, եթէ չըլլային Վենետիկի Մխիթարեան հայրերն ու Դպրոցասէրի Տիկնանց ընկերութիւնը :

Դպրոցասիրաց վարժարանը հիմնուած 1879ին Պոլսոյ մէջ, երկար տարիներ դարձած էր անկարան մը, ուր կը պատրաստէին ուսուցչուհիները Թուրքիոյ հայկական դպրոցներուն համար, համիտեան բռնակալութեան դժնդակ օրերուն եւ Սահմանադրութենէն վերջ :

Երբ փոթորիկը պաղթական դարձուց արեւմտահայութիւնը, Դպրոցասէրն ալ հետեւեցաւ իր ժողովուրդին :

Վարժարանի վարիչ տիկիններն ու ուսուցչական կազմը իրենց դուրգուրոտ թեւերուն տակ առած անչափահաս աշակերտուհիները, — մեծ մասամբ տարագրութենէ վերապարձած կամ թուրք տուներէ ազատագրուած որբուհիներ —, ապաստան փնտռելին Ճունաստանի հիւրընկալ հողին վրայ, Աթէնքի մէջ :

Քանի մը տարի ետք փոխադրուեցան Մարսէյլ, հուսկ ուրեմն վերջնապէս հաստատուելու համար լոյս – քաղաքի խաղաղ մէկ արուարձանը՝ Րէնոի :

Ութսունհինգ երկարաձիգ տարիներու ընթացքին տաք ու պաղ օրեր տեսած այս վարժարանը պատնէշի վրայ է միշտ, հակառակ բոլոր աննպաստ պայմաններուն :

Քառասուն տարի առաջ Հայը զաղթականն էր այս ասպնջական երկրին մէջ : Վերջին պատերազմէն առաջ խարխափուր մի մէջ էին շատեր եւ կը փնտռէին իրենց ճամբան : Այն ատեն ներելի էր թերեւս անտարբերութիւնը կրթական գործին հանդէպ :

Այսօր գաղթական չէ մնացած այլեւս : Սերունդ է փոխուած եւ մեր հայրենակիցները — առաւել մեծամասնութեամբ — նիւթական ապահով դիրքերու վրն տիրացած :

Ի՞նչպէս կարելի է արդարացնել անհոգութիւնը մեր կրթական, մշակութային հիմնարկութեանց հանդէպ :

Դպրոցասիրաց աղջկանց վարժարանը միակն է ամբողջ Եւրոպայի եւ զոյգ Ա· մերիկաներու մէջ՝ նուիրուած հայկական սեռի դաստիարակութեան : Այնտեղ է որ կը պատրաստուին ապագայ հայ մայրեր — ըլ՝ հայչունչ մթնոլորտի մէջ, սորվելով մեր մայրենի սոկեղինիկ լեզուն եւ մեր փառաւոր պատմութիւնը :

Շնորհիւ Մնամակալ Տիկնանց ջանքերուն, դպրոցը տարուէ տարի նորանոր նաւաճումներ կ'արձանագրէ :

Այս տարի աշակերտուհիներու թիւը բարձրացած է 85ի, ինչ որ մրցանիշ մըն է : Շէնքը ներկուած է : Նոր պրասեղաններ եւ նոր մահճակալներ պնուած են : Լաւ սնունդ կը տրուի : Ուսուցչական կազմը զօրացած է : Մէկ խօսքով հան – դատուէտ ամէն պայման ապահովուած է :

Սակայն ներկայ չէնքը շատ նեղ կու գայ : Սենեակները բաւական չեն՝ ծառայելու համար բերնէ բերան մինչեւ ամռանակ : Ջուրին հանդիսա –

սրահ : Ոչ ալ՝ փակ դիւանատունը :

Խնամակալ մարմինը կը կարօտի մեր հայրենակիցներու աջակցութեան , զոյ – ծոցի ընդարձակ հողին վրայ կառուցա – նելու համար նոր շէնքեր :

Աշակերտուհիները կազմակերպած են դեղարուեստական ֆերեկոյթ մը, որ տեղի կ'ունենայ վաղը Կիրակի, Մկզոն տը լա Շեմիի սրահին մէջ :

Ազակցինք Դպրոցասէրին, որպէսզի վառ մնայ ճրագը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԻՄՊԱԿԱՐԸ

ԷՎԻԱՆ

ՄԻՇՏ ԼՌՈՒԹԻՒՆ –

ՁԻՆԱԴՈՒԼԷՆ ԵՏՔ ՏԸ ԿՈՂ ՊԻՏԻ ԽՕՍԻ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՒԱՆԸ ՆԻՍՏ ՊԻՏԻ ԳՈՒՄԱՐԻ

Էվիանի խօսակցութիւնները կը յառաջանան եւ այս տպաւորութիւնը կը տիրէ թէ արտաքին անցուդարձերը եւ ահաբեկումները աղէտութիւն չեն դործեր :

Լռութիւն կը տիրէ միշտ եւ կարելի չէ գիտնալ թէ ինչի մասին կը խօսին պատուիրակները : Կարգ մը աղբիւրներու համաձայն, առաջին առթիւ ներումի եւ դատապարտեալներու աղատագրման մասին խօսուած է, թէեւ կարելի չէ որեւէ ճշդրիտ տեղեկութիւն ունենալ այս մասին :

Այս հարցին նկատմամբ Ալժէրացիները դիրքը վերապահ է, կը դտնեն թէ Ֆրանսացիք չատ իրաւական գետնի վրայ կը դնեն խնդիրը, բայց անշուշտ կ'ըսեն դուներն թէ ամբողջական ներում մը բոլոր այն ահաբեկներուն համար որոնք կան – խած են զինադուլը, ազատ կ'արձակէ նաեւ Գաղտնի Բանակի բոլոր ձերբակալուած անդամները :

Այս եղած է երկու օրուան խօսակցութեանց նիւթը : Թունուզի մէջ, Ալժ· Ա· դատ· Ճակատի պաշտօնաթերթը՝ էլ Մուճահիտ կը ծանրանայ տեղական ուժին վրայ որուն կազմը չատ կարեւոր կը թուի ալժէրական թերթին, որ Էվիանի խօսակցութեանց ատացած բնոյթէն պիտի դատէ Ֆրանսական անկեղծութիւնը :

× Փարիզի Շերիֆեան դեսպանը յայտարարեց թէ պէն Պելլա ազատ պիտի արձակուի միայն երբ բանակցութիւնները յանգին իրենց նպատակը եղրակացութեան :

× Ալժէրիոյ մէջ կացութիւնը աւելի հանդարտած կը թուի, թէեւ Ալժ· Ազատ· Ճակատը կարդ մը ահաբեկումներ սկը – սած է : Մասքառայի մէջ լուսարձակ հրշէջակուեցաւ ցերեկին ինչ որ առաջքն առնու նոր ահաբեկումներու չարքի մը :

× 1954ի խաղաղեցման արշաւանքէն սկսեալ Ալժէրիոյ մէջ մեռած են 14·000 դինուոր, 198 հոդի կորսուած են, 27·400 է վիրաւորներու թիւը : Ըմբոստները 141 հազար մեռեալ եւ 700 վիրաւոր ունեցած են :

× Պաշտօնապէս կը յայտարարուի թէ Մարտ 15էն 22ի չորեքշաբթի, այսինքն զի – նադուլի հռչակման առեն խորհրդարանը նիստի պիտի հրաւիրուի (ներկայիս եւ մինչեւ Ապրիլի վերջ արձակուրդի մէջ է) եւ լսէ կառավարութեան հաղորդագրութիւնը :

Օրակարգը կը նախատեսէ նաեւ նախագահ տը Կոլի մէկ ուղերձը , բայց ոչ մէկ քուէարկութիւն պիտի ըլլայ :

× Փարիզ եւ գաւառը Գաղտնի Բանակի անդամներու ձերբակալութիւնները կը չարունակուին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ կեդրոնական կոմիթէի լիակատար նիստը չարունակուեցաւ ինքնաքննադատութիւններու չարքով մը : Խրուչչեւ փայլուն ատպաղայ խոստացաւ սակայն, նոյնիսկ այն յոյսը յայտնեց թէ 18 տարիէն ամէն մէկ քաղաքացի օրը մէկ հաւկիթ պիտի ունենայ : Հետեւելով խորհրդային վարչապետին, բոլոր հանրապետութիւններու կուսակցական քարտուղարները իրենց մէա էուլփանները արտասան – նած են, ատոնց կարդին նաեւ Ճակոբ Զաբոբեան որուն անունը յիշատակուեցաւ Ֆրանսական մամուլին եւ ձայնասփիւռին կողմէ : Ղազախստանի ներկայացուիչը յայտնեց թէ իր հանրապետութեան պատկանող խոպան հողերը չորս միլիոն 800 հազար Թոն ցորեն կը պարտին պետութեան :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ եւ Սէուտական Արաբիոյ միջեւ յարաբերութիւնները լարուած են Կարմիր Ծովի մէջ պատահած նաւային միջադէպի մը պատճառաւ : Պէյրութէն հասած լուրերու համաձայն 38 եգիպտական ձկնորսական նաւեր յարձակումի են – թարկուած են սէուտական ուժերու կող – մէ :

ՍՈՒՐԻԱՅԻՔ կրակ բացած են իսրայէլեան նաւու մը վրայ որ Թիպերիայի լիճին մէջ կը չրջէր : Երկու հոգի վիրաւորուած են ըստ Թէլ Աւիվի տուած լուրերուն :

ՓՐԱՆՍԱՅԻ մէջ սկսած է մարզահա – մարը :

ՊԷՆ ԿՈՒՐԻՈՆ յայտնեց առջի օր Խորհրդարանին առջեւ թէ 1948ին երբ առ – ժամեայ կառավարութեան պատերազմական նախարարն էր Ալժիրներու վրայ յարձակում մը առաջարկած էր , բայց դահլիճին մեծամասնութիւնը դէմ եղած էր, առարկելով թէ Միացեալ Ազգերու միջնորդը՝ Կոմս Փոլք Պեռնատոթ ճիշդ այն առեն սպաննուած էր :

ԻՐԱՔի վարչապետը Քասըմ յայտարարեց թէ ընդհանուր ներում կը չնորհէ բոլոր Քիւրտերուն , որոնք վերջերս մաս – նակցեցան երկրին հիւսիսային մասին ըմբոստութեանց :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ – Քենըտի մտքերու փո – խանակութիւնը որ տեղի պիտի ունենար պատկերատփիւռով, յետաձգուեցաւ :

ՄԱՐՀ· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ եւ Միացեալ Նահանգները մշակութային համաձայնու – թիւն մը ստորագրեցին , ըստ որուն յաջորդիկայ երկու տարիներու ընթացքին երկու երկիրները փոխանակութիւններ պիտի ընեն դիտական, չինարարական, առեւտրական, երկրագործական, մարզական եւ ուրիշ մարզերու մէջ :

ՏԽՐՈՒՆԻ

ՎԱՀԷ ՓՐՆԿԵԱՆ

Յառաջ կ'իմանանք թէ Մարտ 6ին , յանկարծամահ եղած է մեր պաղտճին անձնուէր անդամներէն, Պ· Վահէ Փըրնկեան , չուրջ 80 տարեկան, բնիկ Պոլսեցի (քեռորդին էր Լեւոն Բաչալեանի) :

Հակառակ իր յառաջացած տարիքին միշտ կը չարունակէր մասնակցիլ դպրութիւն ազգային կեանքին իր անբասիր նըկարագրով եւ զոհաբերուող ոգիով , ներկայ բոլոր ժողովներուն եւ հաւաքոյթներուն :

Վերջերս , կարծես զգալով թէ կեանքը սկսած էր հրաժեշտ տալ իրեն, ինք ալ իր կարգին սկսած էր հրաժեշտ տալ իր բարեկամներուն : Քանի մը օր առաջ այցելած էր մեր խմբագրատունը եւ վերջին անգամ մը տիրոջ ունեցած էինք հաղորդակից խօսակցութիւն մը ունենալու մեր ողբացեալ բարեկամին հետ :

Իր մահով, քիչերէն մէկն ալ կը հեռանայ :

Մեր ցաւակցութիւնները իր ընտանեկան պարագաներուն :

ՔՍՈՂԸ ՄԵՆՔ ՉԵՆՔ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՑ ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԱՀԱՐԻ

Իր ծննդեան պայծառ օրէն, 37 տարիէ ի վեր այս թերթը, օրը օրին, նախանձախնդիր եղած է հայ մշակոյթի հին ու նոր արտայայտութեան բոլոր ձեւերուն՝ զբաղակաւէն մինչեւ չարժանկար :

Այսպէս, երկու տարի առաջ, չարժարուեստի մեր աշխատակիցը բծախնդիր յօդուած մը ստորագրած էր որով, ի մէջ այլոց, հաշուեկշիռը կ'ընէր « Հայաստանեան ժապաւէններու » ֆառասնամեայ տեղեկայլին (*Յառաջ*, 1960, Փետրուար 28) :

Ընդհանուր եւ մերօրեայ եօթներորդ արուեստի սեփական առումով, բացասական էին ցարդ արտասահման ցուցադրուած Հայաստանեան ժապաւէնները ի – րենց թերի արուեստով, նիւթերու ժամանակավրէպ ընտրութեամբ եւ գործադրութեան նախնական ու սոված միջոց – ներով :

Ինչո՞ւ :

Անբացատրելի եւ անըմբռնելի այդ «յետամնացութեան» առջեւ, մեր աշխատակիցին գրիչով հարցում մը եւ ենթադրութիւններ կ'ընէինք .—

« *Ինչո՞ւ Հայաստանի մէջ չարժանկարը չէ հասած այն հասունութեան, որու հասած են պարը, երգը եւ թատրոնը որոշ չափով . . . : Կամ այն է որ մեր սթիւտիոները չունին մասնագիտական անհրաժեշտ տարրերը, կամ այն է որ մեր արուեստագէտները տակաւ են պահանջուած մասնագիտութեան մէջ . . .* » :

Հարցումը մերն էր, պատասխանը Հայաստանէն կը սպասէինք :

Շատ անգամ, շատ բաներու մասին արդար հարցումներ ըրած ենք, որոնց ուղղակի կամ անուղղակի պատասխանը երբեք չենք կարդացած Հայաստանեան թերթերուն մէջ : Այս անգամ բախտաւոր ենք :

Ուշ լինի՝ նուշ լինի, եղեր է խաղող կամ դառն հրամցուած նուշը : Երկու տարիետք, մեր հարցումին պատասխանը կը կարդանք Երեւանի «Գրական Թերթի» Փետրուար 23ի թիւին մէջ :

Այդ շաբաթաթերթին երեսնամեայ յոբելեանին նուիրած գրութեան մէջ, Գուրգէն Մահարի իր սրամիտ խօսքին ուղղելով «յոբելեարին» եւ · · · առ որ անկ է, հետեւեալ տողերը ստորագրած է՝ ինքն ալ մեզի պէս, մեզի չափ մտահոգ Հայաստանեան շարժարուեստի վիճած վերելքով .—

« *Նչենք, որ «Գրական Թերթը» սիստեմատիկ կերպով զբաղուել է մեր դրամատուրգիայով (թատրոնով), բայց մի՞թէ կարելի է անտեսել, որ մեր յոբելեարը կինոյով (չարժանկարով) հետաքրքրուել է միայն առիթից առիթ : Ինչո՞ւ մենք չենք կարող տալ մի նոր «Պեպօ», զբաղուե՞լ է «Գրական Թերթը» հայկական կինոստուդիայի յատկապէս սցենարական (բեմադրական) բաժնի աշխատանքներով : Ասում են, որ այնտեղ հայերէն զրուած կինոսցենարները (չարժ· բեմագրութիւնները) թարգմանւում են ռուսերէնի, յետոյ են դրւում քննութեան, ո – րովհետեւ ստուդիայում իշխող ուժիսորները . . . հայերէն չդիտեն : Եւ՞ս : Ժամանակը չէ՞, որ մեր յոբելեարը կինոստուդիայի «երկաթէ վարագոյրից» ներս եւ պարզի մեր կինոյետմնացութեան պատճառները* » :

Ընդդը մենք չենք : Ըսենք թէ մեր երկու տարի առաջ ըրած հարցումին մասնակի պատասխանն է այդ :

Անմեղ էր մեր հարցումը այն առեն , անմեղ է Գուրգէն Մահարիի պատասխանը այսօր :

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՃԵՊԸՆԹԱՑԸ

—o—

Վերջերս Փարիզի մէջ յաւիտենութեան անցաւ Բարոյական Գիտութեանց Կաճառի անդամ Տանիէլ Հալեւի, իննսուն տարեկանին: Պատմաբան եւ ընկերաբան, հանրածանօթ բազմահատոր գործերով, Հալեւի կը պատկանէր մտաւորական ընտանիքի մը, զարմիկը երգահանի մը, աբենակից Լուտովիկ Հալեւիի, որ հեղինակն է « Աբբայ Քոնսթանթեն »ի (թարգմանուած՝ Եւիրմէ Օտեանէն) էլի Հալեւիի, հեղինակը «Ժ· դարու Անգլիոյ Պատմութիւնը » դասական քառահատոր գործին, ուսուցչապետ Գալա-քական Գիտութեանց դպրոցին :

Մէկ քանի տարի առաջ հրատարակած էր գրքոյկ մը, ամփոփ համազգում մը մարդկային պատմութեան՝ Նեղոսի քաղաքակրթութենէն հիւլէական դարուն : Հին գարերու յամրաքայլ յառաջդիմութեան կը յաջորդէ ճեպընթաց վաղքը ղէպ ի կատարելութիւն եւ որքան արագանայ ընթացքը, այնքան հեւ ի հեւ վաղք մը կը յաջորդէ : Մարդ կը չնայ գիտութեան յառաջդիմութեամբ խնայել ժամանակը, նուազեցնել հեռաւորութիւն-ները, մերձեցնել քաղաքներ եւ երկիր-ներ : Այս վաղքին հետեւելու է եւ չմնալու համար, ապրիլ կարենալու համար : Կանգ առնել եւ մնալ է եւ դանդաղիլ՝ մահ է :

Մարդկային միտքը սահման չունի, միշտ կը յառաջդիմէ, նոր գիւտեր կը կատարէ, նոր պէտքեր կը ստեղծէ եւ միշտ դժգոհ է, այս դժգոհութիւնը դինք կը մղէ նորանոր գիւտերու՝ նորածին բազմանքներու դոհացում տալու համար : Միտքը կը յառաջդիմէ, մարդկութիւնը կը բազմանայ : Անհատներ, որոնք հզօր ձեռքով կը ղեկավարեն ժողովուրդներու ճակատագիրը, կը յայտնուին պատմութեան թատերաբեմին վրայ, կը կատարեն իրենց դերը եւ կ'անհետանան : Հազար ցեղեր ծերեցած եւ անհետացած են, յաջորդներուն կտակելով իրենց ճիգերուն արդիւնքները :

Կուպան ու կ'երթան Կիւրոս, Դարեհ : Պատմութեան կ'անցնին Բաբելոն եւ Նինուէ : Կը յաջորդեն Կեսար, Կարոլոս Մեծ : Նոր ժողովուրդներ կը հաստատուին Հռոմի աւերակներուն վրայ : Արաբ քնկերաբան Իպն Խալտուն կը գրէր դարեր առաջ· « Կը թուի, թէ Նիւթը կը ապասէ երկրորդ ստեղծագործումի մը» :

Շաթօպրիան կը գրէր անցեալ դարուն· « Մարդիկ գործեցին կորովի կերպով, խանդավառուեցան իրաւունքներով, ոչնչ աւելցուս մեզ չեն խանդավառեր » :

Ազգայնական չարժումները յուզեցին անցեալ դարը, այսօր գրօշի պաշտամունք, հայրենիքի պանծացում, ազգութեան յարգանք եւ աւանդութեանց պահպանում, այս զգացումները մարած չեն, բայց թոյլատուած են: Ժողովուրդներու մերձեցումով, եւրոպական եւ համամարդկային վիճակ մը կը կազմուի: Դար մը քիչ է որպէս տեւողութիւն, բայց ինչ յեղաշրջումներ կէս դարու մէջ: Երկու մեծ պատերազմներ, նոր ժողովուրդներու մուտքը պատմութեան մէջ, ընկերային նոր կարգեր եւ նոր մտայնութիւններ: Այս ամէնը մեզ կը հանգնեն անցեալ դարու խոչընդոտներէն եւ կերբերէն: Հակասերը կը մղուին երկար պայքարի, նոր գիւտեր նահանջներ են, պարտաւոր են յարելու մէկուն կամ միւսին պաշտպանութեան համար: Տիտանները մղումը նիւթական յառաջդիմութեան վրայ վերադրուած է, բարեկեցութեան քաղաքակրթութիւնը միակ ամրանաչափը դարձած է ընկերութեան մը յառաջդիմութիւնը չափելու համար : Անցեալի պատերազմները ներկային գոյ խաղեր են եւ մոլորակային պիտի ըլլայ, եթէ նորը սկսի :

Գիտութեան յառաջդիմութիւնը, նիւթական բարեկեցութեան չանքը միւս կողմէ թշնամացուցին ժողովուրդները, տիրապետութեան մղեցին յառաջդիմները, ուժեղացուցին կուի բնազդը :

Հալեւի կը յիշէ մեծանուն խմաստուն-ներու խօսքերը, թէ մարդի յառաջդիմութեան զուգընթաց ըլլալու է բարոյական յառաջդիմութիւնը, այլապէս վտանգ-ուր է: Պերթրան Ռասըլ, չափազանց-մաստասէրը, որ այսօր ալ կը պայքարի հիւլէական պատերազմի դէմ, իր ալեւոր տարիքին մէջ, կը գրէր· « Մարդ եղած չէ այնքան կարողութեան համար» :

Իմմ առաջ Էմկար Քինէ կ'ըսէր· «Մեքենական զարգացումը կը պահանջէ զարգացումը դնդ հաւասար մտքի եւ եթէ այս վերջինը հրաժարի կամ քնանայ, պիտի խորտակուի գործի դրած ուժերէն իսկ: Պիտի մնայ թագուած անոր մէջ, որ կը կոչէ իր յաղթանակը բնութեան վրայ » :

Իմմ առաջ կէօթէ վտանգ մը կը նկատէր մտքին յառաջդիմութիւնը՝ առանց ներքին կարգապահութեան :

Պատմաբանը կը վերադառնայ դիտումի մը արդիւնքներուն: Պէյքն կ'ըսէր· «Կողմնացոյցը, փոքր գործիք մը՝ անսահման իր արդիւնքներով, պիտի առաջնորդէ Գոլոմպոսը Ատլանտեանի մէջ պիտիպըտնուի նոր երկիրը, նոր աշխարհ մը, որ պիտի փոխէ Հին Աշխարհի դիմագիծը : կաթոլիկ պատմաբան Բորգաթըրի համաձայն՝ Ամերիկայի դիւտը կաթոլիկ ներշնչումի հետեւանք է, հաւատքի տարածման համար: Տնտեսագէտ Սոմպարտի համաձայն հրեայ ձեռնարկ մըն է, բարեկեցութիւն տալու համար թափառական ժողովուրդին: Կրուսէի համաձայն, նոր ուղի մը գտնել Ծայրագոյն Արեւելքի համար, որովհետեւ Մոնկոլները կը փակէին ցամաքային ճամբաները » : Հալեւի հաւանական կը գտնէ երեք տեսակէտներն ալ եւ կ'աւելցնէ· «Գտան նոր երկիրներ, յետամնաց ժողովուրդներ եւ ոսկի: Կատարածը սկսաւ, ընդհներն ան-հետացան»: Բարի՞ք մը արդեօք Եւրոպայի համար, բայց յայտնի է, որ չարիք մը եղաւ ընդհներուն :

Միջակ յեղափոխական չրջանի մէջծնած, յեղափոխութիւններ տեսած, կը կրկնէր, թէ քառասուն տարի խաղաղ չրջան մը տեսած չէր : Հանդիպելով բանաստեղծ Պերանժէի կ'ըսէ· «Քսան տարի է կ'ըսէք, տէք, առէք կրկին ձեր գրիչը եւ երգեր յօրինեցէք»: Բանաստեղծը կը պատասխանէ· «Այս երգերը իրենք յօրինելու են»: Ժամանակ պիտի ունենա՞ն արդեօք, կ'աւելցնէ պատմաբանը :

Գրքոյկը կը վերջանայ «Լայպնից եւ Եւրոպա» գլուխով : Խղդոքական իմաստակը կը թղթակցէր Կոսիւէի հետ եւ կեղեքիչներու համերաշխութեան համար : Լուտովիկոս Փ·ի կը դիմէր, եկիպտոսը գրաւելու առաջարկ ներկայացնելու համար : Լայպնից կ'ատէր Թուրքերը· « Այս ժողովուրդը արժանի է ամրողջա-պէս քանդուելու, որովհետեւ կը քանդէ մարդուն սէրը՝ մարդուն հանդէպ » :

Փրանսացի խորհրդարան պատմաբան Ֆիւսաել ալ Դուլաժ գեղեցիկ էջով մը ժողովուրդներու բարոյական ապառումին վերլուծումը տուաւ·

« Եթէ ներկայացուի ամրողջ ժողովուրդ մը՝ քաղաքականութեամբ զբաղող, առաքինին մինչեւ վերջինը, ամէնէն լուսամիտներէն մինչեւ ամէնէն տգէտը, ներկայ վիճակը պահպանելու ամէնէն չահագրգիռէն մինչեւ ամէնէն աւելի յաղթջման ձգտողը, յիմարութիւնն ունենայ ձեռք դնելու վրայ վիճելու եւ ձեռք դնելու կառավարութեան վրայ, եթէ դիտենք այս հիւանդութեան արդիւնքները հաղարաւոր մարդկային էակներու դոյութեան մէջ, եթէ հաշուենք իւրաքանչիւր կեանքի մէջ բերած խանգարումը, չատ մը միտքերու մէջ դրած սխալ գաղափարները, վատթար զգացումներն ու ոխակալ կիրքերը դրուած չատ մը հոգիներու մէջ, եթէ հաշուենք աշխատանքէ վերցուած ժամանակը, վէճերը, ուժի կորուստները, բարեկամութիւններու աւերումը կամ չինծու բարեկամութեանց ստեղծումը, մատնութիւնները, ուղղամտութեան քանդումը, ապահովութեան, քաղաքավարութեան իսկ ջնջումը, լեզուի մէջ յոռի ճաշակի ներմուծումը, ընկերութեան անդամմանելի բաժանումը, կասկածամտութիւնը, անկարգապահութիւնը, ժողովուրդի մը տկարութիւնն ու չլսուելիքը, պարտութիւնները, որոնք անխուսափելի հետեւանք են առանց, իրական հայրենասիրութեան անհետացումը եւ նոյն իսկ ճշմարիտ քաջութեան, սխալները՝ զորս պէտք է որ իւրաքանչիւր կուսակցութիւն գործ կարգով, իշխանութեան հասնելով, միշտ միեւնոյն պայմաններու մէջ, ապիտակներ եւ որոնց վինը վճարելու է, եթէ հաշուենք այս ամէնը, պիտի տեսնենք եւ որոնց վինը վճարելու է, եթէ հաշուենք այս ամէնը, պիտի տեսնենք ընելու, որ այս տեսակ հիւանդութիւնը ամէնէն վնասակարն է, ամէնէն վտան-գաւորը ամէն ժողովուրդի մը վրայ, եթէ չկայ ուրիշ բան մը, որ աւելի անդութ վնասներ բերէ առանձնական կեանքի եւ հանրային կեանքի նիւթական գոյութեան եւ բարոյական գոյութեան, խղճին եւ իմացականութեան եւ եթէ մէկ բառով երկիք չէ եղած բռնակալութիւն մը, որ այնքան չարիք պատճառէ »:

« Աբեւելքի ժողովուրդները քաղաքականացումով չպատեցան, ընդհակառակն, կերան ապրեցան միշտ բռնակալութեան տակ, որ գիրենք սպառեց: Քաղաքակրթութեամբ տարուեցան Միջերկրականեան ժողովուրդները, յետոյ եւրոպական բռնակալութեան, ճանչցան երկու չարիքները», կ'աւելցնէ Հալեւի, բայց կ'ընդունի, որ բարոյական սպառումով ժողովուրդներ կը գադրին դեր մը կատարելէ եւ կը ջնջուին :

Այս փոքրիկ գործը յստակ պատկերու խտացումն է եւ ցոյց կուտայ ընկերաբանին լայն համակրութիւնը :

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՓԻԷՐ ՊԸՆՈՒԱՅԻ ՄԱՀԸ

—o—

Անցեալ չաբթու, Մարտ 31ին Սկսպրի իր բնակարանին մէջ մահացաւ Ֆրանսացի ծանօթ վիպասան Փիէր Պընուա, անդամ Ֆրանսական Ակադեմիին :

Մեծանուն գրագէտը որ թոքատապի մը հետեւանքով երկար ատենէ ի վեր դամուած էր անկողնին, ի վերջոյ գնաց սրտի ծանր տագնապի մը :

Փիէր Պընուա ծնած էր 1886ին, Ալպի մէջ: Քառասուն եւ չորս տարիներ շրջունակ Ֆրանսական գրական անդաստանին մէջ ունեցած է չարունակական յաջողութիւն մը, արտադրելով քառասնի աւելի վէպեր որոնց տպաքանակը հասած է հինգ միլիոն երկու հարիւր հազարի...

Արտակարգօրէն պերճ երեւակայութեան մը տէր, Փիէր Պընուա իր վիպասանութեան չրջապատը կրցած է զարգնել խորհրդաւոր ու մանուածապատ, այլայլող պարտադրելով իր գրականութիւնը մեծ մարմնին, որունք տարիներ չարունակ լափած են իր գործերը անյագօրէն :

Զարմանալի զուգադիպութեամբ մը վիպասանին բոլոր հերոսուհիները անունները ունեցած են «Ա» սկզբնատառը. — Անթինէա, Ալեկզիա, Աննապել, Անթիոք, Աննա, Աթէնաիս, Ակար, Ալպերթա, Ափսարսէ, Աքսել եւայլն :

Ֆրանսական գրականութեան «անառակ որդին» է եղած Փիէր Պընուա: Ֆրանսական Ակադեմին իր մուտքը — որուն թնդիմինն էր՝ 45 տարեկանին — չէ զգեցուցած իր «անառակ»ութիւնները եւ մնացած է միշտ նոյն «խենթ»ը : Այս-

---

գատը համաձարակն է, որ կ'իյնայ ժողովուրդի մը վրայ, թէ չկայ ուրիշ բան մը, որ աւելի անդութ վնասներ բերէ առանձնական կեանքի եւ հանրային կեանքի նիւթական գոյութեան, բարոյական գոյութեան, խղճին եւ իմացականութեան եւ թէ մէկ բառով երկիք չէ եղած բռնակալութիւն մը, որ այնքան չարիք պատճառէ »:

« Աբեւելքի ժողովուրդները քաղաքականացումով չպատեցան, ընդհակառակն, կերան ապրեցան միշտ բռնակալութեան տակ, որ գիրենք սպառեց: Քաղաքակրթութեամբ տարուեցան Միջերկրականեան ժողովուրդները, յետոյ եւրոպական բռնակալութեան, ճանչցան երկու չարիքները», կ'աւելցնէ Հալեւի, բայց կ'ընդունի, որ բարոյական սպառումով ժողովուրդներ կը գադրին դեր մը կատարելէ եւ կը ջնջուին :

Այս փոքրիկ գործը յստակ պատկերու խտացումն է եւ ցոյց կուտայ ընկերաբանին լայն համակրութիւնը :

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

ՌՈՒՍԵԻԹՐՖԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

—o—

— 1829 —

Բ· ՄԱՍ

Էրզրումի առաջնորդը, կաթողիկոս արքեպիսկոպոս, մեծ ճիգ թափեց որ յետաձգուի դաղթը գէթ մինչեւ գարուն, որ պէտքի ժողովուրդը ժամանակ ունենայ կարգի դնելու իր գործերը, հաշիւները, ծախէ իր կալուածները եւ գոյքերը : Ոչ ոք լսեց արքեպիսկոպոսին խօսքը, եւ ձմրան մէջ ամէն ոք չտապեց անցնիլ սահմանները: Նոյն ձեւով չարժեցան կարսի եւ Պայազիտի Հայերը :

Սակայն գաղթին մեծագոյն հոսանքը կատարուեցաւ 1830 տարուան գարնան մէջ: Պասկեւիչի հաշիւով, գաղթական-ներուն թիւը պիտի բլլար ընդամէնը 8000 ընտանիք, բայց այդ թիւը չուտով բարձրացաւ 14·000 ընտանիքի, ինչ որ մեծ դժուարութիւն պատճառեց ռուս իշխանութեան, որ չէր գիտեր թէ ուր եւ ինչպէս տեղաւորէ այդքան ժողովուրդ :

Հայոց այս զանգուածային հոսանքը դէպի Ռուսիա, ի հարկէ, փափաքելի չէր նաեւ թուրք պետութեան համար, որով-հետեւ կ'ամայանային բոլոր այդ չրջանները: Հայերն էին որ կը զբաղէին վաճառականութեամբ եւ առեւտուրով : Հայերն էին արհեստաւորները, Հայերն էին երկրագործները, որոնք, մշակելով թուրք կալուածատէրերու հողերը, կը կերակրէին իրենց աշխատանքով: Այժմ Հայոց գաղթելով կը փակուէին վաճառականներուն եւ արհեստաւորներուն բացը, անմշակ կը մնային պղպեայտ դաշտերը: Սկիզբները, թուրք պետութեան պաշտօնատարները կը կարծէին թէ Ռուսերն են որ գարձուցած են Հայերուն խելքը, ինչպէս եւ Ռուսերէն կաշառուած է կ'ըսէին, Հայոց առաջնորդը, Կարապետ արքեպիսկոպոս :

Այդ միջոցին Պոլսէն հասաւ բարեպզգի Մատեոսի Դէորդ ազգ, հարուստ վաճառականը, որու կ'ընկերանային երեւելի անձինք, ու բերաւ սուլթան Մահմուտի հրովարտակը յատկապէս Հայերուն համար, համոզելու նպատակով Հայերը որ չգաղթեն: Սուլթանը մեծ խոստումներ կ'ընէր Հայոց : Օգուտ չերաւ : Այն աճեն, Հայոց պատրիարքարանին կողմէ, սուլթանին հրամանով, Էրզրում դրկուեցաւ Բարթուղիմէոս եպիսկոպոսը, որ համոզէ ժողովուրդը, բացատրէ թէ ինչ վնասակար եւ աղդակործան քայլ կ'առնեն՝ փոխելով իրենց ներկայ կացութիւնը անյայտ ապագայի հետ : Ուզելով ապացուցանել թէ Հայերը կը գաղթեն ոչ թէ Ռուսերուն դրդումով, այլ իրենց յօժար կամքով, Էրզրում մնացող Զօր· Պանկրատիեւ հրաւիրեց Բարթուղիմէոս եպիսկոպոսը՝ որ ուղեկցի իրեն մինչեւ Էջմիածին, եւ եթէ կրնայ՝ համոզէ ժողովուրդը որ ետ դառնայ : «Ես միասին ատի ինձ հետ Բարթուղիմէոս եպիսկոպոսը, կը գրէ Զօր· Պանկրատիեւ, ու թոյլ տուի որ ոչ միայն Էրզրումէն մինչեւ Հասան-Ղալէ, այլ եւ Բասէնի ամբողջ գաւառին մէջ, համոզէ Հայերը մնալ իրենց բնակավայրերուն մէջ, բայց եպիսկոպոսը գրեթէ ամէն մէկ Հայէն կը ստանար նոյն պատասխանը .

— Դուն չէ, եթէ Քրիստոս ինքը իջնէ երկինքէն ու գայ համոզել մեզ որ մնանք Թուրքերուն ձեռքը, անօգուտ է, Քրիս-տոսի խօսքն ալ մտիկ չենք ըներ :

Այսպէս եօթը հազար ընտանիք թողուց Էրզրումը եւ չրջակայքը, անցաւ ռուսական սահմանը: Էրզրում քաղաքը գրաւեցաւ իր աշխատասէր բնակչութենէն, այնպէս որ Թուրքերը չատ դժուար կը նային վերանորոգել իրենց չրանցքները, հազիւ կրնային գործել ամէնէն հասարակ արհեստներու մէջ :

Պասկեւիչ 1831 Մարտ 26ին ցարին այսպէս կը ներկայացնէր զաղթականութեան պատկերը: «Սկիզբները, կը գրէր ռուս սպարապետը, կը սպասէինք միայն ութ հազար ընտանիք, բայց երբ համաճայն հաշուութեան դալնագրին՝ ռուսական բանակը սկսաւ հեռանալ մեր նուաճած վայրերէն, այն ժամանակ Ցոյները, իսկ Հայերը գրեթէ բոլորը, զարմանալի պարտաճանաչութեամբ, լքելով իրենց տուները եւ կալուածները, լքելով ամէն բան որ պիտենք կը կապէր իրենց ծննդավայրին, հետեւեցան մեր բանակին: Աւելի քան 14 հազար ընտանիք, որ 90·000 հոգի կը կազմեն, դիմեցին Չեր պաշտպանութեան, ողորմած թագաւոր : Գրեթէ բոլոր առեւտրականները եւ արհեստաւորները, ինչպէս եւ դիւղացիներու մեծ մասը, հեռացան Էրզրումի եւ գարի չրջաններէն :

Անոնց հետ մեկնեցան նաեւ երկու հայ արքեպիսկոպոսներ, որոնք մեծ ազդեցութիւն ունէին ժողովուրդին վրայ: Պայտիտը բոլորովին ամայացաւ : Գաղթականներու այդ ահաւոր բազմութիւնը, որ անցաւ մեր սահմանը ոչ մաս առ մաս եւ առանձին խումբերով, այլ ամբողջ եւ առանձին մարմնով, մեծ մասը մէկ՝ ռուսական զինուորներու հետացած ժամանակ, պետութենէն կը սպասէ մեծ ճիգ եւ հոգատարութիւն, որպէսզի չմոռնուին սովի եւ վերջնական կորուստի :

Ամէնէն մեծ գաղթը տեղի ունեցաւ Յուլիս ամսուան մէջ, որովհետեւ այդքան ատեն որ մեր զօրքը եւ վարչութիւնը կը մնային Թուրքիոյ մէջ, Հայերը որեւէ պատճառ չէին տեսներ հեռանալու իրենց հայրենիքէն : Այնպէս որ երբ զօրքը կը հեռանար, հետեւեցան բանակին, առանց վերջացնելու տունձքը

(19 Շար·)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՐՑԵՐ ՇՏԱՐԱՆԻ
(ՀԱՅՈՑ ՅԵՂՈՒՓԱՀԱՅԱՑ ԿԵՆՏՐՈՆԻ)
ԳՐԱԿԱՆ
ՇԱՐՔ

ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ

— Պատմե՛ք ձեր մասին, — խնդրեց Ռեմը ծերունուն, երբ նրանք նստեցին ճամբարի կրակի մոտ։

— Ի՞նչ պատմեմ ձեզ, ես ինքս էլ չգիտեմ, թե ինչ եմ։ Ես ոչ ոքի չեմ հիշում, ոչ ոքի չեմ ճանաչում։ Ես ոչ ոքի չունեմ։ Ես ոչ ոքի պետք չեմ։ Ես ոչ ոքի հարկավոր չեմ։ Ես ոչ ոքի չեմ սիրում։ Ես ոչ ոքի չեմ ատում։ Ես ոչ ոքի չեմ նախանձում։ Ես ոչ ոքի չեմ ողորմում։ Ես ոչ ոքի չեմ ուզում։ Ես ոչ ոքի չեմ ուզում։ Ես ոչ ոքի չեմ ուզ

Հայրապետական Պատուիրակ Գեր. Տէր Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեան, Հայաս – տանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան ներկայացուցչական ժողովը, վարչութիւնը եւ հոգաբարձու – թիւնը ցաւով կը յայտնեն իրենց նախա – պահին

ՎԱՀԷ ՓՐԻՆԿԵԱՆԻ

մահը :

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, 13 Մարտ 1962, երեքշաբթի ժամը 2ին, նախապահու – թեամբ Գերաչնորհ Սրբազան Հօր :

Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողովը խորին ցաւով կը ծա – նուցանէ նախկին կեդր. վարչութեան անդամ եւ դանձապահ, իր պատուակալ ան – դամներէն եւ Միութեան երկարամեայ եւ անձնուէր ծառայողներէն :

ՎԱՀԷ ՓՐԻՆԿԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ երեքշաբթի գիշեր, ամսոյս 6ին :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս երեքշաբթի, 13 Մարտ, կէսօրէ յետոյ ժամը 2ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, 15, Բիւ ժան Կուժօն :

Հանգուցեալը Փարիզահայ զաղութին հին անդամներէն էր եւ կը վայելէր ընդ – հանուրի յարգանքն ու համակրանքը, իր ազգային գործունէութեամբ եւ ազնիւ ու պարկեշտ նկարագրով :

×

Կեդր. Յանձնաժողովս եւ Միութեան բոլոր մարմինները եւ անդամները կը յայտնեն իրենց սրտագին վշտակցութիւնը հանգուցեալին քրոջ եւ ընտանեկան պա – րագաններուն :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւ – ղը իր ընդհ. ժողովը կը գումարէ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15·30ին, դպրոցի սրահը :

Օրակարգ.— 1· Հաշուետուութիւն, 2· Բարոյական զեկուցում եւ զանազան հարցեր : Ցետ ընդհ. ժողովի թէյասե – ղան : Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ճշդապահ ըլլալ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉի Փարիզի մասնաճիւղը իր վարչական ժողովը կը գումարէ այս Շա – բաթ, ժամը 3ին, իր հաւաքատեղին :

ՀԱՄԱՅՆԱՐՐ. Հայր. Միութեան Մար – սէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւա – քատեղին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Արմենակ Դատաւորեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Դատաւորեան կը ծանու – ցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պի – տի կատարուի իրենց հինջ եւ մօր՝

ՍՐԲՈՒՀԻ (ՍՕՆԱ) ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին, ինչպէս նաեւ Դատաւորեան եւ Թօփալեան զերդաս – տաններու համայն ննջեցելոց յիշատա – կին :

Կը հրաւիրուին ազգակցականերուն յիշա – տակը յարգողները :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հայ Ազգ. Մի – ութեան եւ զեկավարութեամբ Ս. Քէ – փէնէկեանի (Ռոմանէն) եւ մասնակցու – թեամբ իր թատերական խումբի երիտա – սարդ ուժերու կողմէ կը ներկայացուի առաջին անգամ ըլլալով, Վ. Պզտիկեանի

«ԱՐԻՒՆՈՏ ԹԱՇԿԻՆԱԿԸ»

Դիւցազներգութիւն երկու արար, ծիծա – ղաշարժ զաւեշտ մը մէկ արար (Սամա – թիայի Աբիկ աղան) :

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սերթլը Կաթոլիկի սրահը :

ՀՐԱՒԻՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հայց. Առաքելական Ս. Գրիգոր Լու – սաւորիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը համայնական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի եւ շրջակայից լուսաւորչական համայնքին պատկանող բոլոր հայրենա – կիցները անխտիր : Ուրբաթ (16 Մարտ), երեկոյեան ժամը 8·30ին, Սալ տէ Ֆէթի Ֆուայէին մէջ :

ՕՐԱԿԱՐԳ.— 1· Բարոյական եւ նիւ – թական համարատուութիւն : 2· Նոր ծը – րագրի ընթերցում եւ վաւերացում : 3· Վարչական ընտրութիւն :

Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներն, որ ներկայ գտնուին սոյն ժողովին :

Հաստիներու չգոյութեան պատճառաւ, կարելի չէ եղած հրաւէր ղրկել ամէնուն, կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել :

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւն

ՀԱՅՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ Օգնութեան Մար – մինը, Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն, խորունկ կսկիծով կը ծանուցանէ իր պատուոյ նախագահին՝

ՎԱՀԷ ՓՐԻՆԿԵԱՆԻ

մահը :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ու – նենայ, 13 Մարտ, 1962, երեքշաբթի օր, ժամը 14ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ :

ՆՈՒԻԷՐ

Այբի Տիկին Ասրինէ Ճիւէրեան կը նուիրէ յիսուն Ն. Ֆ. ի նպաստ Հայ կար – միր Խաչի բարեգործական ձեռնարկին – բուն, իր ողբացեալ ամուսնոյն երեսունդ ճիւէրեանի մահուան քառասունքին առթիւ :

ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

Եղանակին ամէնէն փայլուն պարա – հանդէսը Լիոնի մէջ, կազմակերպուած եկեղեցաչէն Տիկնանց Յանձնախումբի կողմէ, տեղի կ'ունենայ Մարտ 18, կի – րակի, Փալէ տը Ֆօնկրէ, Լիոնի չքեղ հանդիսասրահին մէջ, ժամը 17էն սկսե – ալ :

Գեղարուեստական խիստ ինամեալ բա – ժինով մը, ի մէջ այլոց Փարիզէն ծանօթ երգչուհի՝

ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ

Ընկերակցութեամբ իր նուագախում – բին որ բացառապէս պիտի ճոխացնէ պա – րահանդէսը :

Շատ մը անակնկալներ վերապահուած են ներկաներու : Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը : Եկեղեցւոյ ղրաւենեակէն կրնաք ստանալ :

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ

Մեծ Պահքի առթիւ Աբեւագալի արա – րողութիւնը պիտի կատարուի ամէն կի – րակի, յատուկ պատարագի, Մարտ 11 կիրակիէն սկսեալ ժամը 11ին : Հոգեհան – գիստները կը կատարուին ժամը 10·30ին : Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

«Les Peuples qui chantent»

Միջազգային պարերու եւ երգերու փա – ռատօն, Կիրակի, Մարտ 18, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ, հովանաւորու – թեամբ Փարիզի Համալսարանի տեսուչ ԺԱՆ ՌՈՇԻ :

Փառատօնին բազմաթիւ ժողովրդական խումբեր կը մասնակցին, ինչպէս նաեւ հայկականը, Տիկին ՔԻՒՐԹՆԵՐԵԱՆ իր Սօսի պարախումբով, ՏԻՏԻՃԵԱՆ իր Ար – մենիա նուագախումբով եւ Սամուէլ – Մուրատ վարժարանի երգչախումբը ղե – կավարութեամբ Գ. ԵԱՆՊԼԿԵԱՆի :

Միջազգային մեծ արուեստագէտներ ի – րենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն :

ԼԻԹԻՒՄ ՏԸ ԼԻԻԶ սպանացի մեծ պա – րուհին եւ ՌԻՇԱՒ ԺԱՔՍՈՆ Ափրիկեան սեւերու պարերով :

Գիները.— 5, 4, 3, 2, Ն. Ֆ. :

Դիմել Սորպոնի դռնապաններուն :

ՀԱՅԿ. ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

Հ. Բ. Ը. Մ. երիտասարդաց ակումբի Հայկ. դասընթացքները վերսկսած են եւ տեղի կ'ունենան ամէն երեքշաբթի իրի – կուն, ժամը 19էն 21, 11 Սֆուատ Ալպռնի :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէր Տիկ – նանց վարժարանի աշակերտուհիներ – ու կողմէ :

ՄԱՐՏ 11ԻՆ

Կիրակի, կէսօրէ յետոյ ժամը ճիշդ 15ին,

Salle de la Chimie

28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

Պիտի ներկայացուին՝

ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ
(Հայերէն)

L'Ane et le Ruisseau
(Ֆրանսերէն)

երգ, պար եւ արտասանութիւն

Տոմսերու գին.—4, 5, 6 Ն. Ֆ.

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Կապոյտ Խաչի Սէն Ժերմէն մասնա – ճիւղը բաժակ մը թէյի չուրջ կը հրաւիրէ թաղիս եւ շրջաններու բոլոր համակիրնե – րը, կիրակի (Մարտ 11) ժամը չորսին, եկեղեցւոյ սրահին մէջ : Զերմ ընդունե – լութիւն եւ հաճելի միջոցառում :

Նոյն օրը պիտի քաշուին վիճակախաղի տոմսերը որոնք նախապէս ծախուածէին :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու մարմիններու եւ խումբերու ներկայացուցիչները այս Շա – բաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ :

ԿԱՐԵՒՈՐ ՕՐԱԿԱՐԳ :

Ա.) Հ. Յ. Դ. 32րդ Շրջ. ժողովին պատ – պամաւորներու զեկուցում :

Բ) Շրջ. կոմիտէի տեղեկագրութիւն եւ ընտրութիւն :

ՎԱՒԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան սրահը : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 17ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21 – ին, Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին մէջ : Պիտի նուիրուի ՄԱՒԱՍԱՍ : Հանրային գործունէութիւնը պիտի ներ – կայացնէ՝ ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Գրականութիւնը՝ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ :

Մուտքը ազատ է :

Զերմութիւնը ապահովուած է :

ԸՆԿԵՐԱՀԱՒԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Soirée Dansante

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պաճեէօ – Քաշանի խումբին կողմէ

Այս կիրակի ժամը 17էն 23, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Բիւ Պէօ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

BUFFET **BAR**

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	միջեւ	1/4	սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	միջեւ	1/8	սիւնակ
ՅԱԽԱԳՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	»	»	»
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	»	»	»
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	»	»	»
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	»	»	»
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	»	»	»
«ԿԸ ՓՆՏՈՒՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	»	»	»
ԾԱՒՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	»	»	»

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ ճշաւակուած ծաւալով ազ – դերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան :

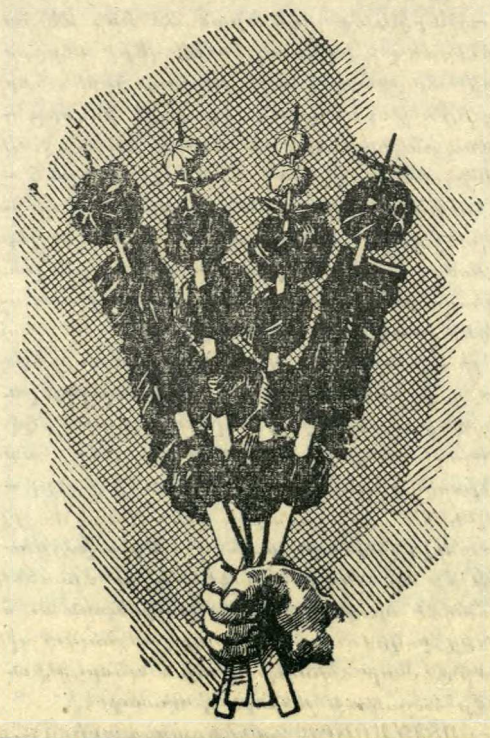

ՃԱՇԱՐԱՆ

ԵԱՐ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր :

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, շաշլիֆ, fարսfի :

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

Bar Américain

AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES

4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
Téléphone : BAL. 31 - 21
Métro : F. D. Roosevelt

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ 11 ՄԱՐՏ

DIMANCHE 11 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9351 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5152

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆԸ

Արդէն իսկ չօշափելի իրականութիւն է դարձած ծրագիր մը, որ առաջին անգամ յղացուած էր, 1925ին, երբ ամէն կողմէ հասած հայ գաղթականներ սկսած էին կամաց կամաց տուն – տեղ ըլլալ Ֆրանսայի մայրաքաղաքին մէջ:

Այդ օրերուն, ու դեռ անկէ վերջ տիրող տնտեսական աննախընթաց տագնապի երկար տարիներուն ոչ ոք կը համարձակէր բազմածախս ձեռնարկի մը պատասխանատուութիւնն ստանձնել, առանց պատրաստ գումարի, առանց ապահով դրամադլուխի եւ հաստատուն ալ – բիւրներու:

Տարիները կը սահէին: Պահանջը օրէ օր աւելի զգալի կը դառնար: Սակայն յանդգնութիւնը կը պակսէր:

Վերջապէ՛ս, տասը տարի առաջ, 1952 Ցունուարին, Փարիզի կեդրոնին մէջ Հայ Մշակոյթի Տուն մը հիմնելու վճիռը կը տրուէր: –

Դժուար էր սակայն արագօրէն գործ – նականացնել ծրագիրը:

Տարիներէ ի վեր տեւող բնակարանի տագնապը ոչ միայն չէր լուծուած, այլեւ աւելի ծանր հանգամանք էր առացած՝ գաղթավայրերէն դէպի մայրաքաղաք կատարուած զանգուածային ներգաղթին պատճառաւ:

Անկարելի էր գտնել յարմար պարապ շէնք մը, նպաստաւոր պայմաններով, մանաւանդ երբ յանձնախումբին անտուկը գրեթէ պարապ էր:

Տարիներու ապարդիւն փնտռտուքնե – րէն վերջ է, որ դիպուածով գտնուեցաւ շէնք մը, Պլէօ փողոցին մէջ, ոչ հեռու Յառաջի խմբագրատունէն:

Կատարեալ աւերակ մըն էր շէնքը: Կարծես ռումբ մը քարուքանդ ըրած էր զայն, կանգուն ձգելով չորս պատերը միայն: Ծակ էր տանիքն ալ եւ անձրեւը կ'իջնէր մինչեւ ստորնայարկը:

Գնուեցաւ այդ շէնքը, մասնակի վճա – րումներով, շնորհիւ մեր հայրենակից – ներու սրտաբուխ նուէրներուն:

Կեդրոնական յանձնախումբի կոչը լայն արձագանգ գտաւ: Ձեռնարկուած հան – գանակութեան արդիւնքը թոյլ տուաւ սկսելու նորոգութեան աշխատանքները, որոնք կը շարունակուին մինչեւ այսօր: Ու դեռ չեն վերջացած բոլորովին:

Ֆրանսահայ գաղութը առաջին օրէն իսկ ջերմօրէն գնահատեց ձեռնարկը:

Զանազան առիթներով կատարուած նը – ւիրատուութեանց շարքին մէջ, Հայ Մը – շակոյթի Տունը կուգայ առաջին դիծին վրայ:

Փարիզէն զատ գաւառն ալ իր ինքնա – բուխ աջակցութիւնը կը բերէ հայրենա – սիրական այս գործին: Զանազան վայրե – րու մէջ կազմուած ենթայանձնախումբեր կ'օժանդակեն Տան՝ հանգանակութիւննե – րով: Ամէն շրջան կը բերէ իր մասնակ – ցութիւնը: Տեղ տեղ կը կազմակերպուին նաեւ հանդէսներ՝ ի նպաստ սրահներու բարեզարդումին:

Քանի մը հայրենակիցներ կարեւոր գումարներ տրամադրեցին՝ սրահ մը կամ սենեակ մը ունենալու համար իրենց սիրելիներու յիշատակին:

Գնահատելով ձեռնարկին կարեւորու – թիւնը, վերջին անգամ Գալուստ Կիւլ – պէնկեան Հիմնարկութիւնն ալ իր օժան – դակութիւնը բերաւ Հայ Մշակոյթի Տան:

Շնորհիւ այս ժողովրդական միահա – մուռ քաջալերանքին, կարելի եղաւ նո – րոգել եւ ներկայանալի վիճակի մէջ դնել երեք սրահներ:

Ամէն ինչ վերջացած չէ դեռ: Կեդր. Յանձնախումբը յոյսը դրած է մեր հայ – րենակիցներուն վրայ, իր վախճանին հասցնելու համար սկսուած գործը:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԷՎԻԱՆ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԶԻՆԱԴՈՒԼԻ ՇՈՒՐՋ

Շատ հաւանական է որ զինադուլի հա – մաձայնութիւնը ստորագրուի Երկուշաբ – թի կամ երեքշաբթի: Գլխաւոր կէտերը հարթուած կը թուին: Ասոնք կը վերա – բերէին գլխաւորաբար փոխանցման շըր – ջանի հարցերուն: Մինչեւ ինքնորոշման հանրաքուէն Ֆրանսա տէր պիտի մնայ իշխանութեան, արդէն մինչեւ ինքնորոշ – ման արդիւնքը Ալժերիա ֆրանսական հո – ղամաս կը մնայ: Այդ իսկ պատճառ ըը – նական է որ Ալժերիոյ մէջ ոտքի դրուելիք «տեղական ուժը» ֆրանսացի մարզպա – նին հրամանին ներքեւ գտնուի: Ալժերա – ցիք ուզած են որ այդպէս չըլլայ, բայց տրամաբանական չէ որ հողամասին տէրը ինք չըլլայ, նաեւ տեղական ուժին հրա – մայողը:

× Հասան Բ. Մարոքի թագաւորը յայ – տարարեց թէ ինչ որ ըլլայ դէպքերու ստանալիք ընոյթը, այլեւս յետքայլի մա – սին մտածել իսկ կարելի չէ: Թագաւորը համոզուած է որ Ալժերիոյ անկախու – թիւնը արդէն ձեռք ձգուած է: Ներքին նախարարը, իր կարգին, Օուլէն մեկնած պահուն յայտնեց թէ Պէն Պելլա ի մօտոյ Մարոք կը վերադառնայ:

× Փրաւտա կը գրէ թէ Էվիանի խօ – սակցութիւններուն արդիւնքը ֆրանսա – կան կառավարութեան բարեկամեցողու – թենէն կախում ունի: Ֆրանսա կ'ուզէ ձգմել Գաղտնի Բանակը:

× Ալժէի մէջ Ալժ. Ազատ. Ճակատի ա – հաբեկումները վերսկսած են: 31 ահա – բեկումներու զոհ գացին տասը հոգի ո – րոնց ութը Եւրոպացի:

× Փլասթիք ահաբեկում մըն ալ տեղի ունեցած է Ալժէի մէկ զօրանոցին դէմ, մէկ զինուոր մեռած է, երկու ուրիշներ՝ վիրաւորուած:

Շաբաթ առաւօտ, Իսիի մէջ (Րիւ Վիք – թոր Քրէսոն) «փիէժէ» կառք մը պայթե – ցաւ: Զոհեր կան:

× Գաղտնի Բանակը 4 թերթ արգիլած է Ալժերիոյ մէջ: Ասոնք են՝ Ֆիկառօ, Ֆրանս – Սուար, Ֆրանս – Օպսերվա – թէօր եւ Էքսփրէս:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ յայտարարեց թէ տագնապ չկայ խորհրդային երկրագործութեան մէջ, Կեդրոնական Կոմիտէի լիագումար նիստին աշխատանքները փակող իր ճառ – ին մէջ: Շեշտեց թէ միայն թերացում – ներ եղած են արտադրութեան մէջ: Ա – ռաջարկուած բոլոր բանաձեւերը ընդուն – ուեցան ... միաձայնութեամբ: Խրուշ – չեւ ձաղկած է նաեւ արեւմուտքի «քաղ – քենի» թերթերը որ ուզած են երկրագոր – ծական տագնապ մը տեսնել Խորհրդային Միութեան մէջ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ գերման դեսպանը որ Պոն կանչուած էր բացատրութիւններ տալու համար իր կարգ մը ինքնագլուխ յայտա – րարութեանց մասին, Մոսկուա պիտի վերադառնայ, առժամապէս: Ի մօտոյ պիտի պաշտօնազրկուի: Ատենաւըր չէ ուզած իսկ անձամբ լսել «անառակ» դես – պանը, ցոյց տալով թէ ոչ միայն դէմ է Քրոլի որդեգրած դիրքին այլեւ անոր պարզած տեսակէտներուն:

ՆԱՍԸ յայտարարեց թէ «Կազայի շըր – ջանին» համար յատուկ սահմանադրու – թիւն մը պիտի հռչակէ: Կազա մաս կը կազմէ պաղեստինեան հողամասին եւ ա – նոր ժողովուրդը՝ արաբ ժողովուրդին մինչեւ որ «պաղեստինեան պետութիւն» մը հռչակուի չեշտած է Ռայսը:

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ յայտարարեց Լը Մոնտի տնօրէնին թէ Գերմանիոյ քաղաքականու – թիւնը փոխելու համար յեղափոխութիւն մը պէտք է ըլլայ: Զինաստանի եւ Խորհ. Միութեան միջեւ տիրող ընդդիմութիւ – նը, շեշտած է Դաշնակցային Գերմանիոյ վարչապետը, խաղաղութիւնը ապահովող տուեալ մըն է: Գերմանիոյ միակ դիրքն է.— «Բացարձակ պարկեշտութիւն մը մեր դաշնակիցներուն հանդէպ, ձեռք առնուած պայմանագրութեանց յարգումը եւ.. համբերութիւն» աւելցուցած է Ա – տընաուըր:

ԼԵՆԻՆԻ դամբարանը կրկին բացուե – ցաւ: Փակուած էր Յունուարին «նորոգու – թեանց» պատճառաւ: Լենին այլեւս մի – նակ է իր ժողովուրդին առջեւ: Ստալինի «արտաքսումէն» ետք:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԱՆՀԱՆԳԻՍՏ

Զինուորականներու վերջին շարժումը զսպելով հանդերձ, Ինէօնիւի կառավա – րութիւնը վստահ չէ իր ուժին վրայ, եւ արտակարգ միջոցներու դիմելու համար մասնաւոր օրինագիծ մը ներկայացու – ցած է Խորհրդարանին: Շատեր կը բողո – քեն, լրագրողներու սենտիքան կ'որոշէ երեք օր թերթ չհրատարակել, իսկ Սա – նիսայի երեսփոխանը կը հրաժարի՝ յայ – տարարելով թէ օրինագիծը հակառակ է Սահմանադրութեան: Եւ ահա, այս վի – ճաբանութեանց ընթացքին, երեսփոխան մը, Օսման Սապրի Ատալ, հրապարակ կը հանէ Նեհալ Ատսըզի նամակը, գրուած 1945ին, որ ցոյց կուտայ Թուրքիոյ նոր յեղափոխականներուն տրամադրութիւն – ները եւ ծրագիրները:

« Եթէ այս պատերազմին մէջ պարտը – ւինք, կը գրէ Նեհալ Ատսըզ, երկու մե – ծագոյն պատասխանատուներն են Ա. եւ Բ. Հանրապետութեան նախագահները: Առաջինը (Աթաթիւրք) երկրին մէջ տա – րածած անբարոյութեամբ, երկրորդը (Ի – նէօնիւ) իր վախկոտութեամբ պատճառ եղած են ասոր: Առաջինը, որ 15 տարի Հանրապետութեան նախագահ մնաց, անտեսեց բանակը: Ան յիմար մըն է, որ կը տառապէր յեղաշրջման հիւան – դութենէն: Անբարոյ մարդիկ հաւաքած է իր շուրջը եւ աչք գոցած է որ երկիրը կողոպտեն: Երկրորդը յանցաւոր է անով որ առաջինին պատասխանատուութիւննե – րուն մասնակցած է 15 տարի: Եւ Իտա – լիայէն վախնալու աստիճան վախկոտ մարդ է:

« Առաջինը անգիտակից է: Երկրորդը տխմար է: Երկուքին ալ հասարակաց յատկանիշն է խարդախութիւնը: Իրենց քաղաքականութեան օրինաւոր երեւոյթ մը տալ ուզած են ծախուածներու ժողո – վով մը, զոր գումարած են իբրեւ Ազգա – յին Ժողով: Ես հանրապետական վարչա – ձեւին համար ամենափոքր հանդստու – թիւնս անգամ չեմ զոհեր »:

ԹԻՒՐՔԵՇԻ ՆԱՄԱԿԸ

Այս նամակէն զատ, Օսման Սապրի Ա – տալ հրապարակ հանեց ուրիշ նամակ մը, զոր գրած է Թիւրքէշ: Նամակին մէջ Թիւրքէշ իբրեւ Թուրքիոյ ներքին թըշ – նամի ցոյց կուտայ Թուրքիոյ մէջ ապրող զանազան փոքրամասնութիւնները եւ կ'ը – սէ թէ ասոնք պէտք է մաքրագործուին:

Ատալ, շարունակելով իր յայտնու – թիւնները, աւելցուց թէ Բ. աշխարհա – մարտի միջոցին՝ Թիւրքէշ բանակին մէջ կոմիտէներ հիմնած եւ ցեղապաշտութիւն հաստատելու համար գործունէութիւն տարած է:

Թուրք երիտասարդները կատղած են ի – մանալով որ Թուրանճի Նիհալ Ատսըզ լե – գու կ'երկարէ Աթաթիւրքի եւ Հանրապե – տութեան, իսկ Թիւրքէշ ցեղապաշտ տը – րամադրութիւններ կը յայտնէ: Այս նա – մակներուն հրապարակումը երեւան հա – նած է գործունէութիւնը աջակողմեան վտանգաւոր հոսանքներու, որոնք երկար ատենէ ի վեր կը կազմակերպուին Թուր – քիոյ մէջ, շարժման կապելով երիտա – սարդութիւնը:

Թուրք Ազգային ուսանողական Դաշ – նակցութիւնը յայտարարութիւն մը հրա – տարակած է, որուն մէջ կ'ըսուի.

« Յասումով դիմաւորեցինք Նիհալ Ատ – սըզ անունով մէկու մը նամակը, որ ցոյց կուտայ թէ մենք երիտասարդներս որ աստիճան իրաւունք ունինք մեր զաղա – փարներուն մէջ: Երբեք պիտի չկրնան Ա – թաթիւրքի անունը ջնջել այս հողերուն վրայէն: Նիհալ Ատսըզ կոչուած այդ ան – գիտակից մարդէն ալ կ'ուզենք որ այլեւս լռէ: Հակառակ պարագային, իբրեւ երի – տասարդութիւն՝ մեր պարտականութիւ – նը պիտի ըլլայ զայն լռեցնել »:

Թուրքիոյ Երիտասարդական կազմա – կերպութիւնն ալ յայտարարութիւն մը հրատարակելով՝ խաբուած հայրենակից – ները եւ երիտասարդները կը հրաւիրէ « այլասերած, նողկալի եւ չարաբեր նը – պատակներով զանոնք խաբել ջանա – ցող եւ չահագործող մարդոց երես չտալ, մտնել հանրապետական վարչա – ձեւի, Աթաթիւրքճիութեան եւ յեղաշըր – ջականութեան լուսաւոր շաւիղը» :

ԵՂԵՍԻՈՅ ԳԻՇԵՐ

« Առեալ երանելւոյն Մաշտոցի տաս մի անկուոյ ... հասանէր ... Եդեսիա...»

ԿՈՐԻՒՆ

« Գրերի գիւտը եղել է Եդեսիա քաղաքում »:

Մ. ԱԲԵՂԵԱՆ

Եդեսիոյ գիշեր, ծառերի խշշոց,
Մրրկաշունչ հողմ ու մի խուլ խրճիթ,
Եւ դալուկ մոմի դողդոջուն մի բոց,
Ու մի զոյգ աչքեր՝ վշտոտ ու վճիտ:

Ու այդ աչքերում՝ գերուած մի աշխարհ,
Սուզուող փառքերի հազար աշտարակ,
Մանուկներ բոկոտն, աղջիկներ բշուառ,

Ուրիներ լացող, բարդիներ բարակ:
Ու այդ աշխարհում՝ տիրողներ տաժան,
Մի վսեմ ազգի կործանման վճիռ,
Մխացող բողոք, ճնշում յարաժամ,
Խոկացող լեռներ՝ կճճիռ առ կճճիռ:

Ու այդ լեռներում՝ երազներ պէս–պէս,
Երկնումի, կերտման անսպառ մի տենչ,
Ամենապարտ ասոտուածն էր, ասես,
Մարդու փոխարկուել այդ լեռների մէջ...

Եդեսիոյ հրա՜շք ... վառուող սրտի բոց..
Լոյսով ողողուած խարխուլ մի խրճիթ,
Սեղանի վրայ ... Տառերը Հայոց ...
Դրսում՝ այգաբաց խաղաղ ու վճիտ ...

×

Ո՞ւր է, արդեօք, մագաղաթն այն
նուիրական,
Որի վրայ այբուբենը մեր յօրինուեց,
Որի վրայ մեր անդրանիկ նիշը գրուեց,
Ծնուեց որից հսկայ կաղնին մեր
դպրութեան:

Ո՞ւր է, արդեօք, մագաղաթն այն
նուիրական,
Որի վրայ հետքը մնաց այն սուրբ բազկի,
Որի վրայ մահը մեռաւ Հայոց ազգի,
Եւ որի հետ կապուեց ամբողջ մեր
ապագան:

Ո՞ւր է, արդեօք, մագաղաթն այն
նուիրական ...

ԱՍԱՏՈՒՐ ՇԷՄՍ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ ՀԵՏ ՉԸ ՍԱՐԵՐԵԼ

— 1829 —

Բ. ՍՍՍՌ

Իսկ այժմ ես ձեզ կ՚ասեմ, որ ամեն մարդ, որ զայրանում է իր եղբոր վրա, պարտական է դատաստանի։ Եվ ով որ իր եղբորը ասում է՝ դատարկագլուխ, պարտական է ատյանի առաջ կանգնելու։ Եվ ով որ ասում է՝ հիմար, պարտական է դժոխքի կրակին։ Ուրեմն, եթե դու քո ընծան զոհասեղանի վրա բերելիս հիշես, որ եղբայրդ ինչ-որ բան ունի քո դեմ, թող ընծան այնտեղ մնա զոհասեղանի առաջ, գնա՛ և նախ հաշտվի՛ր եղբոր հետ, ապա եկո՛ւր և մատուցի՛ր քո ընծան։ Համաձայնվի՛ր քո հակառակորդի հետ շուտով, մինչ դեռ դու նրա հետ ճանապարհին ես, որպեսզի հակառակորդը քեզ չհանձնի դատավորին, և դատավորը չհանձնի քեզ դահիճին, և դու չընկնես բանտը։ Ճշմարիտ եմ ասում քեզ, դու չես դուրս գա այնտեղից, մինչև որ վերջին կոդրանտը չվճարես։

Դուք լսել եք, որ ասվել է հներին. «Մի՛ շնացիր»։ Բայց ես ձեզ ասում եմ, որ ամեն մարդ, որ կին է նայում՝ ցանկանալով նրան, արդեն շնացել է նրա հետ իր սրտում։ Եթե ձեր աջ աչքը գայթակղեցնում է ձեզ, հանեցե՛ք այն և նետեցե՛ք հեռու ձեզանից, որովհետև ձեզ համար ավելի լավ է, որ ձեր անդամներից մեկը կորչի, քան թե ամբողջ մարմինը նետվի դժոխքի մեջ։ Եվ եթե ձեր աջ ձեռքը գայթակղեցնում է ձեզ, կտրեցե՛ք այն և նետեցե՛ք հեռու ձեզանից, որովհետև ձեզ համար ավելի լավ է, որ ձեր անդամներից մեկը կորչի, քան թե ամբողջ մարմինը նետվի դժոխքի մեջ։

Ասվել է նաև, որ ով որ կնոջը թողնի, թող նրան ամուսնալուծության վկայական տա։ Բայց ես ձեզ ասում եմ, որ ամեն մարդ, որ թողնում է իր կնոջը, բացի պոռնկության պատճառից, նրան շնության է մղում, և ով որ ամուսնանում է թողնված կնոջ հետ, շնանում է։

Դարձյալ դուք լսել եք, որ հներին ասվել է. «Մի՛ երդվիր սուտ երդումով, այլ կատարի՛ր Տիրոջ առաջ քո երդումները»։ Բայց ես ձեզ ասում եմ, որ ընդհանրապես մի՛ երդվեք։ Ոչ երկնքով, որովհետև այն Աստծո գահն է, ոչ էլ երկրով, որովհետև այն նրա պատվանդանն է, ոչ էլ Երուսաղեմով, որովհետև այն մեծ թագավորի քաղաքն է։ Ոչ էլ քո գլխով երդվիր, որովհետև դու չես կարող մեկ մազ սպիտակ կամ սև դարձնել։ Ձեր խոսքը լինի՝ այո՝ այո, ոչ՝ ոչ։ Ինչ որ դրանից ավելի է, չարից է գալիս։

Դուք լսել եք, որ ասվել է. «Աչքի փոխարեն՝ աչք, և ատամի փոխարեն՝ ատամ»։ Բայց ես ձեզ ասում եմ, որ չարին չդիմադրեք։ Այլ եթե ոմն քեզ աջ ծնոտիդ հարվածի, դարձրո՛ւ նրան նաև մյուսը։ Եվ եթե ոմն ուզի քեզ հետ դատի մտնել և քո վերարկուն առնել, նրան թո՛ղ նաև շապիկդ։ Եվ եթե ոմն քեզ ստիպի մեկ մղոն գնալ, նրա հետ գնա՛ երկու մղոն։ Տո՛ւր նրան, որ քեզանից խնդրում է, և նրանից մի՛ հեռացիր, որ քեզանից փոխառություն է ուզում։

Դուք լսել եք, որ ասվել է. «Սիրի՛ր քո ընկերոջը և ատի՛ր քո թշնամուն»։ Բայց ես ձեզ ասում եմ՝ սիրեցե՛ք ձեր թշնամիներին, օրհնեցե՛ք նրանց, որ ձեզ անիծում են, բարիք արեցե՛ք նրանց, որ ատում են ձեզ, և աղոթեցե՛ք նրանց համար, որ չարաչար վերաբերվում են ձեզ և հալածում ձեզ, որպեսզի դուք ձեր Հոր՝ որ երկնքում է, որդիները լինեք, որովհետև նա իր արևը ծագեցնում է չարերի և բարիների վրա, և անձրև է տեղում արդարների և անիրավների վրա։ Որովհետև եթե դուք սիրեք միայն նրանց, որ սիրում են ձեզ, ի՞նչ վարձատրություն կունենաք։ Չե՞ն արդյոք նույնն անում նաև մաքսավորները։ Եվ եթե դուք ողջունեք միայն ձեր եղբայրներին, ի՞նչ հատուկ բան եք անում։ Չե՞ն արդյոք նույնն անում նաև հեթանոսները։ Ուրեմն դուք կատարյալ եղեք, ինչպես ձեր Հայրը երկնքում է կատարյալ։

Զգո՛ւշ եղեք, որ ձեր ողորմությունը մարդկանց առաջ չանեք, որպեսզի նրանք ձեզ տեսնեն, — հակառակ դեպքում ձեր Հայր երկնավորից վարձատրություն չեք ունենա։ Ուրեմն, երբ ողորմություն ես անում, մի՛ հնչեցրու քո առջևից շեփոր, ինչպես կեղծավորներն են անում ժողովարաններում և փողոցներում, որպեսզի փառավորվեն մարդկանցից։ Ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, նրանք իրենց վարձատրությունն ստացել են։ Բայց երբ դու ողորմություն ես անում, թող քո ձախ ձեռքը չիմանա, թե ինչ է անում քո աջ ձեռքը, որպեսզի քո ողորմությունը գաղտնի լինի, և քո Հայրը, որ տեսնում է գաղտնի, կհատուցի քեզ։

Եվ երբ աղոթում եք, մի՛ եղեք կեղծավորների նման, որովհետև նրանք սիրում են աղոթել ժողովարաններում և հրապարակների անկյուններում, որպեսզի մարդկանց երևան։ Ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, նրանք իրենց վարձատրությունն ստացել են։ Բայց դու, երբ աղոթում ես, մտի՛ր քո ներքին սենյակը, փակի՛ր դուռը և աղոթի՛ր քո Հորը, որ գաղտնի է, և քո Հայրը, որ տեսնում է գաղտնի, կհատուցի քեզ։ Եվ աղոթելիս մի՛ կրկնեք անիմաստ խոսքեր, ինչպես հեթանոսներն են անում, որովհետև նրանք կարծում են, որ իրենց շատախոսության համար պիտի լսվեն։ Ուրեմն մի՛ նմանվեք նրանց, որովհետև ձեր Հայրը գիտի, թե ինչ է ձեզ պետք, նախքան դուք նրանից կխնդրեք։

Ուրեմն աղոթեցե՛ք այսպես. Հայր մեր, որ երկնքում ես, սրբվի՛ անունդ, գա՛ քո արքայությունը, կատարվի՛ քո կամքը, ինչպես երկնքում, այնպես էլ երկրի վրա։ Մեր հանապազորյա հացը տո՛ւր մեզ այսօր։ Եվ ների՛ր մեզ մեր պարտքերը, ինչպես որ մենք ենք ներում մեր պարտապաններին։ Եվ մի՛ տանի՛ր մեզ փորձության մեջ, այլ փրկի՛ր մեզ չարից։ Որովհետև քոնն է արքայությունը, զորությունը և փառքը հավիտյան։ Ամեն։

Որովհետև եթե դուք ներեք մարդկանց նրանց հանցանքները, ձեր երկնավոր Հայրը նույնպես կների ձեզ։ Բայց եթե դուք չներեք մարդկանց նրանց հանցանքները, ձեր Հայրը նույնպես չի ների ձեր հանցանքները։

Երբ դուք պահք եք պահում, մի՛ եղեք տխրադեմ կեղծավորների նման, որովհետև նրանք իրենց դեմքերը տգեղացնում են, որպեսզի մարդկանց համար պահք պահած երևան։ Ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, նրանք իրենց վարձատրությունն ստացել են։ Բայց դու, երբ պահք ես պահում, օծի՛ր գլուխդ և լվա՛ քո դեմքը, որպեսզի մարդկանց համար պահք պահած չերևաս, այլ քո Հորը, որ գաղտնի է, և քո Հայրը, որ տեսնում է գաղտնի, կհատուցի քեզ։

Մի՛ դիզեք ձեզ համար գանձեր երկրի վրա, որտեղ ցեցն ու ժանգը ոչնչացնում են, և որտեղ գողերը պատ են ծակում և գողանում։ Այլ դիզեցե՛ք ձեզ համար գանձեր երկնքում, որտեղ ոչ ցեցն է ոչնչացնում, ոչ ժանգը, և որտեղ գողերը պատ չեն ծակում և չեն գողանում։ Որովհետև որտեղ որ է ձեր գանձը, այնտեղ կլինի նաև ձեր սիրտը։

Աչքը մարմնի լապտերն է։ Ուրեմն եթե քո աչքը առողջ է, ամբողջ մարմինդ լուսավոր կլինի։ Բայց եթե քո աչքը չար է, ամբողջ մարմինդ խավարի մեջ կլինի։ Եվ եթե լույսը, որ քո մեջ է, խավար է, ինչպիսի՞ խավար կլինի։

Ոչ ոք չի կարող երկու տերերի ծառայել, որովհետև կա՛մ մեկին կատաղի կլինի և մյուսին կսիրի, կա՛մ մեկին կհարգի և մյուսին կարհամարհի։ Չեք կարող Աստծուն և Մամոնային ծառայել։

Ուրեմն ես ձեզ ասում եմ՝ մի՛ հոգացեք ձեր կյանքի համար, թե ինչ պիտի ուտեք կամ խմեք, և ոչ էլ ձեր մարմնի համար, թե ինչ պիտի հագնեք։ Չէ՞ որ կյանքը կերակրից ավելի է, և մարմինը՝ հագուստից։ Նայե՛ք երկնքի թռչուններին, որովհետև նրանք չեն սերմանում, չեն հնձում և չեն ժողովում ամբարների մեջ, և ձեր երկնավոր Հայրը կերակրում է նրանց։ Դուք նրանցից շատ ավելի արժեքավոր չե՞ք։ Ձեզանից ո՞վ կարող է հոգալով մի կանգուն անգամ ավելացնել իր հասակին։ Եվ հագուստի համար ինչո՞ւ եք հոգում։ Նկատե՛ք դաշտի շուշանները, թե ինչպես են աճում։ Նրանք չեն աշխատում և չեն մանում, բայց ես ձեզ ասում եմ, որ նույնիսկ Սողոմոնն իր ամբողջ փառքով չէր հագնված այնպես, ինչպես նրանցից մեկը։ Եվ եթե Աստված այդպես է հագցնում դաշտի խոտը, որն այսօր կա, իսկ վաղը վառարանի մեջ է նետվելու, ավելի՞ շատ չի հագցնի ձեզ, ո՛վ դուք քիչահավատներ։ Ուրեմն մի՛ հոգացեք և մի՛ ասեք՝ ի՞նչ ուտենք, կամ ի՞նչ խմենք, կամ ի՞նչ հագնենք։ Որովհետև հեթանոսներն են այդ ամենի ետևից վազում։ Ձեր երկնավոր Հայրը գիտի, որ այդ ամենի կարիքն ունեք։ Ուրեմն նախ ձգտեցե՛ք Աստծո արքայությանը և նրա արդարությանը, և այդ ամենը ձեզ կավելացվի։ Ուրեմն մի՛ հոգացեք վաղվա համար, որովհետև վաղն իր հոգսերն ունի։ Ամեն օրվան բավական է իր չարը։

Մի՛ դատեք, որպեսզի չդատվեք, որովհետև ինչ դատաստանով որ դատում եք, նույնով էլ կդատվեք, և ինչ չափով որ չափում եք, նույնով էլ կչափվի ձեզ համար։ Ինչո՞ւ ես նայում քո եղբոր աչքի մեջ եղած բծին, բայց չես նկատում քո աչքի մեջ եղած գերանը։ Կամ ինչպե՞ս կարող ես ասել քո եղբորը՝ եղբայր, թո՛ղ հանեմ քո աչքից բծը, երբ քո աչքի մեջ գերան կա։ Կեղծավո՛ր, նախ հանի՛ր գերանը քո աչքից, և այն ժամանակ կտեսնես, թե ինչպես հանես բծը քո եղբոր աչքից։

Մի՛ տվեք սուրբ բաները շներին, և մի՛ նետեք ձեր մարգարիտները խոզերի առաջ, որպեսզի նրանք չոտնատակեն դրանք իրենց ոտքերի տակ և շուռ գալով չպատառոտեն ձեզ։

Խնդրեցե՛ք, և կտրվի ձեզ, փնտրեցե՛ք, և կգտնեք, թակեցե՛ք, և կբացվի ձեզ համար։ Որովհետև ամեն մարդ, որ խնդրում է, ստանում է, և ով որ փնտրում է, գտնում է, և ով որ թակում է, նրա համար կբացվի։ Ձեզանից ո՞վ կա, որ իր որդին հացի համար քար տա նրան, կամ ձկան համար՝ օձ։ Ուրեմն եթե դուք, որ չարեր եք, գիտեք ձեր որդիներին բարի պարգևներ տալ, ավելի՞ շատ չի ձեր Հայրը, որ երկնքում է, բարիք տա նրանց, որ խնդրում են իրենից։

Ուրեմն ամեն ինչում, որ կամենում եք, որ մարդիկ ձեզ հետ վարվեն, դուք էլ նույնպես վարվեցե՛ք նրանց հետ, որովհետև սա է օրենքը և մարգարեները։

Մտե՛ք նեղ դռնից, որովհետև լայն է դուռը և ընդարձակ է ճանապարհը, որ տանում է կորստյան, և շատ են նրանք, որ մտնում են դրանից։ Որովհետև նեղ է դուռը և նեղ է ճանապարհը, որ տանում է կյանքի, և քչերն են նրանք, որ գտնում են այն։

Զգո՛ւշ եղեք կեղծ մարգարեներից, որոնք գալիս են ձեզ մոտ ոչխարների հագուստով, բայց ներսից գայլեր են հափշտակիչ։ Նրանց պտուղներից կճանաչեք նրանց։ Հնարավո՞ր է արդյոք փշերից խաղող հավաքել կամ տատասկներից թուզ։ Այսպես ամեն լավ ծառ լավ պտուղ է տալիս, իսկ վատ ծառը վատ պտուղ է տալիս։ Լավ ծառը չի կարող վատ պտուղ տալ, և վատ ծառը չի կարող լավ պտուղ տալ։ Ամեն ծառ, որ լավ պտուղ չի տալիս, կտրվում է և նետվում կրակի մեջ։ Ուրեմն նրանց պտուղներից կճանաչեք նրանց։

Ոչ ամեն ոք, որ ինձ ասում է՝ Տե՛ր, Տե՛ր, կմտնի երկնքի արքայության մեջ, այլ միայն նա, որ կատարում է իմ երկնավոր Հոր կամքը։ Շատերը կասեն ինձ այդ օրը՝ Տե՛ր, Տե՛ր, չէ՞ որ քո անունով մարգարեացանք, քո անունով դևեր հանեցինք և քո անունով շատ հրաշքներ գործեցինք։ Եվ այն ժամանակ ես նրանց կասեմ՝ երբեք չեմ ճանաչել ձեզ։ Հեռացե՛ք ինձանից, դուք անօրենության գործակատարներ։

Ուրեմն ամեն մարդ, որ լսում է այս իմ խոսքերը և կատարում է դրանք, նման է իմաստուն մարդու, որ իր տունը կառուցեց վրա քարի։ Եվ անձրևը տեղաց, և հեղեղները եկան, և քամիները փչեցին և հարվածեցին այդ տանը, և նա չփլվեց, որովհետև հիմնված էր վրա քարի։ Եվ ամեն մարդ, որ լսում է այս իմ խոսքերը և չի կատարում դրանք, նման է հիմար մարդու, որ իր տունը կառուցեց ավազի վրա։ Եվ անձրևը տեղաց, և հեղեղները եկան, և քամիները փչեցին և հարվածեցին այդ տանը, և նա փլվեց, և նրա փլուզումը մեծ եղավ։

Եվ եղավ, որ երբ Հիսուսը վերջացրեց այս խոսքերը, — զարմանքի մեջ էին ամբոխները նրա ուսուցման համար։ Որովհետև նա նրանց ուսուցանում էր որպես մեկը, որ իշխանություն ունի, և ոչ թե գրագետների նման։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ ՀԵՏ ՉԸ ՍԱՐԵՐԵԼ

— 1829 —

Բ. ՍՍՍՌ

Իսկ այժմ ես ձեզ կ՚ասեմ, որ ամեն մարդ, որ զայրանում է իր եղբոր վրա, պարտական է դատաստանի։ Եվ ով որ իր եղբորը ասում է՝ դատարկագլուխ, պարտական է ատյանի առաջ կանգնելու։ Եվ ով որ ասում է՝ հիմար, պարտական է դժոխքի կրակին։ Ուրեմն, եթե դու քո ընծան զոհասեղանի վրա բերելիս հիշես, որ եղբայրդ ինչ-որ բան ունի քո դեմ, թող ընծան այնտեղ մնա զոհասեղանի առաջ, գնա՛ և նախ հաշտվի՛ր եղբոր հետ, ապա եկո՛ւր և մատուցի՛ր քո ընծան։ Համաձայնվի՛ր քո հակառակորդի հետ շուտով, մինչ դեռ դու նրա հետ ճանապարհին ես, որպեսզի հակառակորդը քեզ չհանձնի դատավորին, և դատավորը չհանձնի քեզ դահիճին, և դու չընկնես բանտը։ Ճշմարիտ եմ ասում քեզ, դու չես դուրս գա այնտեղից, մինչև որ վերջին կոդրանտը չվճարես։

Դուք լսել եք, որ ասվել է հներին. «Մի՛ շնացիր»։ Բայց ես ձեզ ասում եմ, որ ամեն մարդ, որ կին է նայում՝ ցանկանալով նրան, արդեն շնացել է նրա հետ իր սրտում։ Եթե ձեր աջ աչքը գայթակղեցնում է ձեզ, հանեցե՛ք այն և նետեցե՛ք հեռու ձեզանից, որովհետև ձեզ համար ավելի լավ է, որ ձեր անդամներից մեկը կորչի, քան թե ամբողջ մարմինը նետվի դժոխքի մեջ։ Եվ եթե ձեր աջ ձեռքը գայթակղեցնում է ձեզ, կտրեցե՛ք այն և նետեցե՛ք հեռու ձեզանից, որովհետև ձեզ համար ավելի լավ է, որ ձեր անդամներից մեկը կորչի, քան թե ամբողջ մարմինը նետվի դժոխքի մեջ։

Ասվել է նաև, որ ով որ կնոջը թողնի, թող նրան ամուսնալուծության վկայական տա։ Բայց ես ձեզ ասում եմ, որ ամեն մարդ, որ թողնում է իր կնոջը, բացի պոռնկության պատճառից, նրան շնության է մղում, և ով որ ամուսնանում է թողնված կնոջ հետ, շնանում է։

Դարձյալ դուք լսել եք, որ հներին ասվել է. «Սիրի՛ր քո ընկերոջը և ատի՛ր քո թշնամուն»։ Բայց ես ձեզ ասում եմ՝ սիրեցե՛ք ձեր թշնամիներին, օրհնեցե՛ք նրանց, որ ձեզ անիծում են, բարիք արեցե՛ք նրանց, որ ատում են ձեզ, և աղոթեցե՛ք նրանց համար, որ չարաչար վերաբերվում են ձեզ և հալածում ձեզ, որպեսզի դուք ձեր Հոր՝ որ երկնքում է, որդիները լինեք, որովհետև նա իր արևը ծագեցնում է չարերի և բարիների վրա, և անձրև է տեղում արդարների և անիրավների վրա։ Որովհետև եթե դուք սիրեք միայն նրանց, որ սիրում են ձեզ, ի՞նչ վարձատրություն կունենաք։ Չե՞ն արդյոք նույնն անում նաև մաքսավորները։ Եվ եթե դուք ողջունեք միայն ձեր եղբայրներին, ի՞նչ հատուկ բան եք անում։ Չե՞ն արդյոք նույնն անում նաև հեթանոսները։ Ուրեմն դուք կատարյալ եղեք, ինչպես ձեր Հայրը երկնքում է կատարյալ։

Զգո՛ւշ եղեք, որ ձեր ողորմությունը մարդկանց առաջ չանեք, որպեսզի նրանք ձեզ տեսնեն, — հակառակ դեպքում ձեր Հայր երկնավորից վարձատրություն չեք ունենա։ Ուրեմն, երբ ողորմություն ես անում, մի՛ հնչեցրու քո առջևից շեփոր, ինչպես կեղծավորներն են անում ժողովարաններում և փողոցներում, որպեսզի փառավորվեն մարդկանցից։ Ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, նրանք իրենց վարձատրությունն ստացել են։ Բայց երբ դու ողորմություն ես անում, թող քո ձախ ձեռքը չիմանա, թե ինչ է անում քո աջ ձեռքը, որպեսզի քո ողորմությունը գաղտնի լինի, և քո Հայրը, որ տեսնում է գաղտնի, կհատուցի քեզ։

Եվ երբ աղոթում եք, մի՛ եղեք կեղծավորների նման, որովհետև նրանք սիրում են աղոթել ժողովարաններում և հրապարակների անկյուններում, որպեսզի մարդկանց երևան։ Ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, նրանք իրենց վարձատրությունն ստացել են։ Բայց դու, երբ աղոթում ես, մտի՛ր քո ներքին սենյակը, փակի՛ր դուռը և աղոթի՛ր քո Հորը, որ գաղտնի է, և քո Հայրը, որ տեսնում է գաղտնի, կհատուցի քեզ։ Եվ աղոթելիս մի՛ կրկնեք անիմաստ խոսքեր, ինչպես հեթանոսներն են անում, որովհետև նրանք կարծում են, որ իրենց շատախոսության համար պիտի լսվեն։ Ուրեմն մի՛ նմանվեք նրանց, որովհետև ձեր Հայրը գիտի, թե ինչ է ձեզ պետք, նախքան դուք նրանից կխնդրեք։

Ուրեմն աղոթեցե՛ք այսպես. Հայր մեր, որ երկնքում ես, սրբվի՛ անունդ, գա՛ քո արքայությունը, կատարվի՛ քո կամքը, ինչպես երկնքում, այնպես էլ երկրի վրա։ Մեր հանապազորյա հացը տո՛ւր մեզ այսօր։ Եվ ների՛ր մեզ մեր պարտքերը, ինչպես որ մենք ենք ներում մեր պարտապաններին։ Եվ մի՛ տանի՛ր մեզ փորձության մեջ, այլ փրկի՛ր մեզ չարից։ Որովհետև քոնն է արքայությունը, զորությունը և փառքը հավիտյան։ Ամեն։

Որովհետև եթե դուք ներեք մարդկանց նրանց հանցանքները, ձեր երկնավոր Հայրը նույնպես կների ձեզ։ Բայց եթե դուք չներեք մարդկանց նրանց հանցանքները, ձեր Հայրը նույնպես չի ների ձեր հանցանքները։

Երբ դուք պահք եք պահում, մի՛ եղեք տխրադեմ կեղծավորների նման, որովհետև նրանք իրենց դեմքերը տգեղացնում են, որպեսզի մարդկանց համար պահք պահած երևան։ Ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, նրանք իրենց վարձատրությունն ստացել են։ Բայց դու, երբ պահք ես պահում, օծի՛ր գլուխդ և լվա՛ քո դեմքը, որպեսզի մարդկանց համար պահք պահած չերևաս, այլ քո Հորը, որ գաղտնի է, և քո Հայրը, որ տեսնում է գաղտնի, կհատուցի քեզ։

Մի՛ դիզեք ձեզ համար գանձեր երկրի վրա, որտեղ ցեցն ու ժանգը ոչնչացնում են, և որտեղ գողերը պատ են ծակում և գողանում։ Այլ դիզեցե՛ք ձեզ համար գանձեր երկնքում, որտեղ ոչ ցեցն է ոչնչացնում, ոչ ժանգը, և որտեղ գողերը պատ չեն ծակում և չեն գողանում։ Որովհետև որտեղ որ է ձեր գանձը, այնտեղ կլինի նաև ձեր սիրտը։

Աչքը մարմնի լապտերն է։ Ուրեմն եթե քո աչքը առողջ է, ամբողջ մարմինդ լուսավոր կլինի։ Բայց եթե քո աչքը չար է, ամբողջ մարմինդ խավարի մեջ կլինի։ Եվ եթե լույսը, որ քո մեջ է, խավար է, ինչպիսի՞ խավար կլինի։

Ոչ ոք չի կարող երկու տերերի ծառայել, որովհետև կա՛մ մեկին կատաղի կլինի և մյուսին կսիրի, կա՛մ մեկին կհարգի և մյուսին կարհամարհի։ Չեք կարող Աստծուն և Մամոնային ծառայել։

Ուրեմն ես ձեզ ասում եմ՝ մի՛ հոգացեք ձեր կյանքի համար, թե ինչ պիտի ուտեք կամ խմեք, և ոչ էլ ձեր մարմնի համար, թե ինչ պիտի հագնեք։ Չէ՞ որ կյանքը կերակրից ավելի է, և մարմինը՝ հագուստից։ Նայե՛ք երկնքի թռչուններին, որովհետև նրանք չեն սերմանում, չեն հնձում և չեն ժողովում ամբարների մեջ, և ձեր երկնավոր Հայրը կերակրում է նրանց։ Դուք նրանցից շատ ավելի արժեքավոր չե՞ք։ Ձեզանից ո՞վ կարող է հոգալով մի կանգուն անգամ ավելացնել իր հասակին։ Եվ հագուստի համար ինչո՞ւ եք հոգում։ Նկատե՛ք դաշտի շուշանները, թե ինչպես են աճում։ Նրանք չեն աշխատում և չեն մանում, բայց ես ձեզ ասում եմ, որ նույնիսկ Սողոմոնն իր ամբողջ փառքով չէր հագնված այնպես, ինչպես նրանցից մեկը։ Եվ եթե Աստված այդպես է հագցնում դաշտի խոտը, որն այսօր կա, իսկ վաղը վառարանի մեջ է նետվելու, ավելի՞ շատ չի հագցնի ձեզ, ո՛վ դուք քիչահավատներ։ Ուրեմն մի՛ հոգացեք և մի՛ ասեք՝ ի՞նչ ուտենք, կամ ի՞նչ խմենք, կամ ի՞նչ հագնենք։ Որովհետև հեթանոսներն են այդ ամենի ետևից վազում։ Ձեր երկնավոր Հայրը գիտի, որ այդ ամենի կարիքն ունեք։ Ուրեմն նախ ձգտեցե՛ք Աստծո արքայությանը և նրա արդարությանը, և այդ ամենը ձեզ կավելացվի։ Ուրեմն մի՛ հոգացեք վաղվա համար, որովհետև վաղն իր հոգսերն ունի։ Ամեն օրվան բավական է իր չարը։

Մի՛ դատեք, որպեսզի չդատվեք, որովհետև ինչ դատաստանով որ դատում եք, նույնով էլ կդատվեք, և ինչ չափով որ չափում եք, նույնով էլ կչափվի ձեզ համար։ Ինչո՞ւ ես նայում քո եղբոր աչքի մեջ եղած բծին, բայց չես նկատում քո աչքի մեջ եղած գերանը։ Կամ ինչպե՞ս կարող ես ասել քո եղբորը՝ եղբայր, թո՛ղ հանեմ քո աչքից բծը, երբ քո աչքի մեջ գերան կա։ Կեղծավո՛ր, նախ հանի՛ր գերանը քո աչքից, և այն ժամանակ կտեսնես, թե ինչպես հանես բծը քո եղբոր աչքից։

Մի՛ տվեք սուրբ բաները շներին, և մի՛ նետեք ձեր մարգարիտները խոզերի առաջ, որպեսզի նրանք չոտնատակեն դրանք իրենց ոտքերի տակ և շուռ գալով չպատառոտեն ձեզ։

Խնդրեցե՛ք, և կտրվի ձեզ, փնտրեցե՛ք, և կգտնեք, թակեցե՛ք, և կբացվի ձեզ համար։ Որովհետև ամեն մարդ, որ խնդրում է, ստանում է, և ով որ փնտրում է, գտնում է, և ով որ թակում է, նրա համար կբացվի։ Ձեզանից ո՞վ կա, որ իր որդին հացի համար քար տա նրան, կամ ձկան համար՝ օձ։ Ուրեմն եթե դուք, որ չարեր եք, գիտեք ձեր որդիներին բարի պարգևներ տալ, ավելի՞ շատ չի ձեր Հայրը, որ երկնքում է, բարիք տա նրանց, որ խնդրում են իրենից։

Ուրեմն ամեն ինչում, որ կամենում եք, որ մարդիկ ձեզ հետ վարվեն, դուք էլ նույնպես վարվեցե՛ք նրանց հետ, որովհետև սա է օրենքը և մարգարեները։

Մտե՛ք նեղ դռնից, որովհետև լայն է դուռը և ընդարձակ է ճանապարհը, որ տանում է կորստյան, և շատ են նրանք, որ մտնում են դրանից։ Որովհետև նեղ է դուռը և նեղ է ճանապարհը, որ տանում է կյանքի, և քչերն են նրանք, որ գտնում են այն։

Զգո՛ւշ եղեք կեղծ մարգարեներից, որոնք գալիս են ձեզ մոտ ոչխարների հագուստով, բայց ներսից գայլեր են հափշտակիչ։ Նրանց պտուղներից կճանաչեք նրանց։ Հնարավո՞ր է արդյոք փշերից խաղող հավաքել կամ տատասկներից թուզ։ Այսպես ամեն լավ ծառ լավ պտուղ է տալիս, իսկ վատ ծառը վատ պտուղ է տալիս։ Լավ ծառը չի կարող վատ պտուղ տալ, և վատ ծառը չի կարող լավ պտուղ տալ։ Ամեն ծառ, որ լավ պտուղ չի տալիս, կտրվում է և նետվում կրակի մեջ։ Ուրեմն նրանց պտուղներից կճանաչեք նրանց։

Ոչ ամեն ոք, որ ինձ ասում է՝ Տե՛ր, Տե՛ր, կմտնի երկնքի արքայության մեջ, այլ միայն նա, որ կատարում է իմ երկնավոր Հոր կամքը։ Շատերը կասեն ինձ այդ օրը՝ Տե՛ր, Տե՛ր, չէ՞ որ քո անունով մարգարեացանք, քո անունով դևեր հանեցինք և քո անունով շատ հրաշքներ գործեցինք։ Եվ այն ժամանակ ես նրանց կասեմ՝ երբեք չեմ ճանաչել ձեզ։ Հեռացե՛ք ինձանից, դուք անօրենության գործակատարներ։

Ուրեմն ամեն մարդ, որ լսում է այս իմ խոսքերը և կատարում է դրանք, նման է իմաստուն մարդու, որ իր տունը կառուցեց վրա քարի։ Եվ անձրևը տեղաց, և հեղեղները եկան, և քամիները փչեցին և հարվածեցին այդ տանը, և նա չփլվեց, որովհետև հիմնված էր վրա քարի։ Եվ ամեն մարդ, որ լսում է այս իմ խոսքերը և չի կատարում դրանք, նման է հիմար մարդու, որ իր տունը կառուցեց ավազի վրա։ Եվ անձրևը տեղաց, և հեղեղները եկան, և քամիները փչեցին և հարվածեցին այդ տանը, և նա փլվեց, և նրա փլուզումը մեծ եղավ։

Եվ եղավ, որ երբ Հիսուսը վերջացրեց այս խոսքերը, — զարմանքի մեջ էին ամբոխները նրա ուսուցման համար։ Որովհետև նա նրանց ուսուցանում էր որպես մեկը, որ իշխանություն ունի, և ոչ թե գրագետների նման։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ ՀԵՏ ՉԸ ՍԱՐԵՐԵԼ

«Երգիծ Կոգոան

Չարտուն ոգոյն՝ —

Ի կիսիդոյ զատ ահաւոյ ,

Իրիր հնար ոգոյն ,

Եր ոչ հշլար մը տրգիտեայ

Ուրիշ հնար կայ որդւոյ »։

Ա. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ ՀԵՏ ՉԸ ՍԱՐԵՐԵԼ

— 1829 —

Բ. ՍՍՍՌ

Իսկ այժմ ես ձեզ կ՚ասեմ, որ ամեն մարդ, որ զայրանում է իր եղբոր վրա, պարտական է դատաստանի։ Եվ ով որ իր եղբորը ասում է՝ դատարկագլուխ, պարտական է ատյանի առաջ կանգնելու։ Եվ ով որ ասում է՝ հիմար, պարտական է դժոխքի կրակին։ Ուրեմն, եթե դու քո ընծան զոհասեղանի վրա բերելիս հիշես, որ եղբայրդ ինչ-որ բան ունի քո դեմ, թող ընծան այնտեղ մնա զոհասեղանի առաջ, գնա՛ և նախ հաշտվի՛ր եղբոր հետ, ապա եկո՛ւր և մատուցի՛ր քո ընծան։ Համաձայնվի՛ր քո հակառակորդի հետ շուտով, մինչ դեռ դու նրա հետ ճանապարհին ես, որպեսզի հակառակորդը քեզ չհանձնի դատավորին, և դատավորը չհանձնի քեզ դահիճին, և դու չընկնես բանտը։ Ճշմարիտ եմ ասում քեզ, դու չես դուրս գա այնտեղից, մինչև որ վերջին կոդրանտը չվճարես։

Դուք լսել եք, որ ասվել է հներին. «Մի՛ շնացիր»։ Բայց ես ձեզ ասում եմ, որ ամեն մարդ, որ կին է նայում՝ ցանկանալով նրան, արդեն շնացել է նրա հետ իր սրտում։ Եթե ձեր աջ աչքը գայթակղեցնում է ձեզ, հանեցե՛ք այն և նետեցե՛ք հեռու ձեզանից, որովհետև ձեզ համար ավելի լավ է, որ ձեր անդամներից մեկը կորչի, քան թե ամբողջ մարմինը նետվի դժոխքի մեջ։ Եվ եթե ձեր աջ ձեռքը գայթակղեցնում է ձեզ, կտրեցե՛ք այն և նետեցե՛ք հեռու ձեզանից, որովհետև ձեզ համար ավելի լավ է, որ ձեր անդամներից մեկը կորչի, քան թե ամբողջ մարմինը նետվի դժոխքի մեջ։

Ասվել է նաև, որ ով որ կնոջը թողնի, թող նրան ամուսնալուծության վկայական տա։ Բայց ես ձեզ ասում եմ, որ ամեն մարդ, որ թողնում է իր կնոջը, բացի պոռնկության պատճառից, նրան շնության է մղում, և ով որ ամուսնանում է թողնված կնոջ հետ, շնանում է։

Դարձյալ դուք լսել եք, որ հներին ասվել է. «Սիրի՛ր քո ընկերոջը և ատի՛ր քո թշնամուն»։ Բայց ես ձեզ ասում եմ՝ սիրեցե՛ք ձեր թշնամիներին, օրհնեցե՛ք նրանց, որ ձեզ անիծում են, բարիք արեցե՛ք նրանց, որ ատում են ձեզ, և աղոթեցե՛ք նրանց համար, որ չարաչար վերաբերվում են ձեզ և հալածում ձեզ, որպեսզի դուք ձեր Հոր՝ որ երկնքում է, որդիները լինեք, որովհետև նա իր արևը ծագեցնում է չարերի և բարիների վրա, և անձրև է տեղում արդարների և անիրավների վրա։ Որովհետև եթե դուք սիրեք միայն նրանց, որ սիրում են ձեզ, ի՞նչ վարձատրություն կունենաք։ Չե՞ն արդյոք նույնն անում նաև մաքսավորները։ Եվ եթե դուք ողջունեք միայն ձեր եղբայրներին, ի՞նչ հատուկ բան եք անում։ Չե՞ն արդյոք նույնն անում նաև հեթանոսները։ Ուրեմն դուք կատարյալ եղեք, ինչպես ձեր Հայրը երկնքում է կատարյալ։

Զգո՛ւշ եղեք, որ ձեր ողորմությունը մարդկանց առաջ չանեք, որպեսզի նրանք ձեզ տեսնեն, — հակառակ դեպքում ձեր Հայր երկնավորից վարձատրություն չեք ունենա։ Ուրեմն, երբ ողորմություն ես անում, մի՛ հնչեցրու քո առջևից շեփոր, ինչպես կեղծավորներն են անում ժողովարաններում և փողոցներում, որպեսզի փառավորվեն մարդկանցից։ Ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, նրանք իրենց վարձատրությունն ստացել են։ Բայց երբ դու ողորմություն ես անում, թող քո ձախ ձեռքը չիմանա, թե ինչ է անում քո աջ ձեռքը, որպեսզի քո ողորմությունը գաղտնի լինի, և քո Հայրը, որ տեսնում է գաղտնի, կհատուցի քեզ։

Եվ երբ աղոթում եք, մի՛ եղեք կեղծավորների նման, որովհետև նրանք սիրում են աղոթել ժողովարաններում և հրապարակների անկյուններում, որպեսզի մարդկանց

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

(ԱՀԱ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԱԾ ԿԱՌՈՒՑՔԸ)

1949

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՍԱՔԱՐԱՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ Է ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ԿՈՂՄԷ

ԵՐԵՒԱՆ

1949

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏԻՊ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ

Մեծարգոյ հիւրերը ոտքի կ՚ելլան եւ ծափերով կ՚ողջունեն Ստալինի ներկայացուցիչը։ Ապա նախագահը կը հրաւիրէ Ստալինի ներկայացուցիչը խօսքի։

Ստալինի ներկայացուցիչը կը շնորհաւորէ հայ ժողովուրդը Հայաստանի Հանրապետութեան հռչակման առթիւ եւ կը կարդայ Ստալինի հեռագիրը։

Ստալինի հեռագիրը ընդունուած է մեծ ոգեւորութեամբ։

Ապա ելոյթ կ՚ունենան Հայաստանի Կոմկուսի Կեդրոնական Կոմիտէի առաջին քարտուղար ընկ. Ա. Յովհաննիսեան, Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի նախագահ ընկ. Ա. Ղազարեան, Հայաստանի Կոմկուսի Կեդրոնական Կոմիտէի երկրորդ քարտուղար ընկ. Ա. Կիրակոսեան, Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութեան անդամ ընկ. Ա. Ասլանեան, Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութեան անդամ ընկ. Ա. Ղուկաս

« ՅԱՌԱՋ » ԿԸ ՆՈՒԻՐԷՆ

Ռոմանէն Օր. Փափազեան մէկ տարեկան Յառաջ կը նուիրէ իր մայրիկին՝ անոր տարեդարձին առթիւ։

×

Օր. Ալամի Մարգարեան մէկ տարեկան Յառաջ կը նուիրէ իր հօր՝ Մարտիրոս Մարգարեանի իր տարեդարձին առթիւ (Լիոն)։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Արմենակ Դատաւորեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Դատաւորեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր՝ ՍՐԲՈՒՀԻ (ՍՕՆԱ) ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆԻ մահուան քառասունքին, ինչպէս նաեւ Դատաւորեան եւ Թօփալեան գերդաստաններու համայն ննջեցելոց յիշատակին։ Այս Կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Եղանակին ամէնէն փայլուն պարահանդէսը Լիոնի մէջ, կազմակերպուած Եկեղեցաշէն Տիկնանց Յանձնախումբի կողմէ, տեղի կ'ունենայ Մարտ 18, Կիրակի, Փալէ տը Բօնկրէ, Լիոնի չքեղ հանդիսասրահին մէջ, ժամը 17էն սկսեալ։

Գեղարուեստական խիստ խնամեալ բաժինով մը, ի մէջ այլոց Փարիզէն ծանօթ երգչուհի՝

ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ

Ընկերակցութեամբ իր նուագախումբին որ բացառապէս պիտի ձոխացնէ պարահանդէսը։

Շատ մը անակնկալներ վերապահուած են ներկաներու։ Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը։ Եկեղեցւոյ գրասենեակէն կրնաք ստանալ։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
«Les Peuples qui chantent»

Միջազգային պարերու եւ երգերու փառատօն, Կիրակի, Մարտ 18, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ, հովանաւորութեամբ Փարիզի համալսարանի տեսուչ ԺԱՆ ՌՈՇԻ։

Փառատօնին բազմաթիւ ժողովրդական խումբեր կը մասնակցին, ինչպէս նաեւ հայկականը, Տիկին ՔԻՒԹՆԵՐԵԱՆ իր Սօսի պարախումբով, ՏԷՏԷՃԵԱՆ իր Արմենիա նուագախումբով եւ Սամուէլ-Մուրատ վարժարանի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Գ. ԵԱՆՊԷԿԵԱՆԻ։

Միջազգային մեծ արուեստագէտներ իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն։

ԼԻԹԻԻՍ ՏԸ ԼԻՒՉ սպանացի մեծ պարուհին եւ ՌԻՇԱՌ ԺԱՔՍՈՆ Ափրիկեան սեւերու պարերով։

Գիները.— 5, 4, 3, 2, Ն. Ֆ.։

Դիմել Սորպոնի գանձապաններուն։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՄՈՒԼԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Գիրքերու Գիւտի 1600ամեակի առթիւ Ապրիլ 8էն 22

Մշակոյթի Տան «Շ. Միսաքեան» սրահին մէջ։

×

Ֆ. Կ. Խաչի ներկայացումը Մայիս 5-ին, Շաբաթ գիշեր։

×

Կապ. Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղի ներկայացում — պարահանդէսը Մարտ 24ին, Շաբաթ երեկոյ, Սահակ-Մեսրոպ սրահին մէջ։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

×

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի օրը կը տօնուի Ապրիլ 1ին, Կիրակի, կէսօրէ վերջ, Շիմիի սրահը։

×

ՄԱՅԻՍ 12ԻՆ
ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ

Տարօնի ժողովրդական երգերու ունկնդրութիւն։

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻ կողմէ։

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

VICTOR GARDON

LE CHEVALIER à L'EMERAUDE

« Alors ouvrez ce roman envoûtant et laissez vous surprendre. »
« Le Peuple. » — Bruxelles

« Un beau livre, noble et pur, digne du premier roman de l'auteur, « Le Vert Soleil de la vie ».
« La Croix » — Paris.

« C'est un conte lyrique et essentiellement merveilleux, que cette enfance arménienne. »
« Les Nouvelles Littéraires » — Paris

« Quel roman !.. La force et la noblesse de l'inspiration accaparent tous les rôles. »
« Ouest–France » — Rennes

« Lorsqu'on se laisse entraîner par un récit comme celui de Victor Gardon, on ne pense guère aux problèmes que pose le roman à certains écrivains. »
« Les Lettres Françaises » — Paris

STOCK

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներու պատրաստած թատերական ներկայացումը՝

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՄԱՐՏ 25

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ 34ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերու։

Կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15ին

MAISON DE LA CHIMIE
28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Յետագային՝ մանրամասնութիւններ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ազգատախնամի ծերանոցներուն համար երեք պաշտօնեայ կ'ուզուի.—

Ա) Պարտիզպան, կառավար (շօֆէօր),
Բ) Օգնական-խոհարար,
Գ) Հիւանդապահուհի։

Աշխատանքի քարտ ունենալը անհրաժեշտ է։ Պայմաններուն տեղեկանալու համար դիմել,—

Ազգատախնամի գրասենեակը, 32 Րիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9)։

ՀԱՅԿ. ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

Հ. Բ. Ը. Մ. Երիտասարդաց ակումբի Հայկ. դասընթացքները վերսկսած են եւ տեղի կ'ունենան ամէն Երեքշաբթի իրիկուն, ժամը 19էն 21, 11 Սէքրետան Ալեոնի։

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱԴՐԱՄ

վաճառումի պարտադիր գին

Modèle Deposé — Prix Imposé

200 Ն. Ֆ.

Գնելու համար դիմել՝

EDOUARD KHEDERIAN
66, Rue Lafayette,
PARIS (9e)

Tél. : PRO. 11-63

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 17ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21-ին, Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին մէջ։ Պիտի նուիրուի ՄԱԼԽԱՍԻ։

Հանրային գործունէութիւնը պիտի ներկայացնէ՝ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

Գրականութիւնը՝ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ։

Մուտքը ազատ է։

Ջերմութիւնը ապահովուած է։

ՆԱՆՍԷՆԵԱՆ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ Գաղթականաց գրասենեակը կը հաղորդէ որ ՄԱՐՏ 12էն 26, այցելու պիտի չընդունի, ներքին փոփոխութիւններու պատճառաւ։

Այս ժամանակաշրջանին բոլոր դիմումները կրնան ըլլալ ՄԻԱՅՆ ԳՐԱԻՈՐ, նոյն հասցէին.—

23, Rue La Pérouse, PARIS (16e)

ORCHESTRE SYMPHONIQUE DES CONCERTS CHOUTEAU

SALLE GAVEAU : 45, Rue La Boëtie.
Երկուշաբթի, Մարտ 26, ժամը 21ին

SOLISTE :

ԲԱՑՑԻ ՓԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՅԱՑՏԱԳԻՐ

Concerto N° 1 en si bémol mineur pour piano et orchestre (Tchaikowsky)

Concerto pour piano et orchestre, Ballet Gayaneh

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

Տոմսերու գին.— 12 Ն. Ֆ., 11, 9, 8, 6, 5·50, 4, 2·50։
Տոմսերը ապահովել Սալ Կաւօ (ժամը 11էն 17), կամ Տիւռան (4 Փլաս տը լա Մատըլէն)։

Direction : RENÉ-PIERRE CHOUTEAU

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը։

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան։

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ։

Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք։ Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք Խորհրդ. Միութիւն։

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

Téléphone : TRU. 27-70

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ
ՀԷԼՎԱ ԹԱՀԻՆ
ԼՈԳՈՒՄ ՇԱՐՈՑ
Սուսամ- (ՌՈՃԻԿ)
ՀԷԼՎԱ ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ
LE BOSPHORE
MARQUE DEPOSÉE
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA · CHOCO-LOC
Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e
Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 13 ՄԱՐՏ
MARDI 13 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9352 — 38e ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5153

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԵԴ. ԹՈՓՉԵԱՆԻ ՀԵՏ

Գրած էինք թէ Գահիրէ այցելելէ ետք Պէյրութ անցած է Հայաստանի Գրողներու Միութեան քարտուղարը, Եդ. Թոփչեան: Գահիրէի մէջ «Արեւ»ի մէկ աշխատակիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է Թոփչեանի հետ: Կը քաղենք կարեւոր մասերը:

Խօսակցութիւնը կը սկսի Սարոյեանի պատմութեամբ: Թոփչեան կը պատմէ.—

— Սարոյեան Լենինկրատէն կ'անցնէր իբրեւ զբօսաշրջիկ: Իրեն տրամադրուած պաշտօնեայի քանի մը ժամերէն օգտուելով՝ կ'իջնէ քաղաք եւ հիւրանոց մը մտնելով կը յայտարարէ թէ կը փափաքի մնալ... առանց վիզայի: Այդ ժամանակ Մոսկուայի մէջ կ'աշխատէի: Հեռախօսեցին ինծի եւ կարգադրեցինք, որ Սարոյեան վիզա մը առնելով Մոսկուա գայ: Սարոյեանը ընդունեցանք խումբ մը ռուս գրողներու հետ: Ընդունելութեան ընթացքին ինծի մօտենալով ըսաւ.— «Օղուլ, դուն հայերէն գիտե՞ս»:

— Դուն Ամերիկայի մէջ բնակելով հայերէն գիտես, ես Հայաստանի մէջ բնակելով եւ հայ գրող ըլլալով չգիտնա՞մ հայերէն», պատասխանեցի: — «Այն ատեն այս հաւաքոյթը կարճ կապէ որ երթանք հետդ հայերէն խօսինք» ըսաւ Սարոյեան:

Արդարեւ, մեր հաւաքոյթէն ետք գացինք Մոսկուայի «Արարատ» ճաշարանը հայկական ճաշ ուտելու: Բազմաթիւ Հայեր կային, բոլորը շրջապատեցին մեզ եւ բաժակ առաջարկեցին Սարոյեանին:

— «Այս բոլորը զիս կը ճանչնա՞ն... հարցուց Սարոյեան:

— «Այո», պատասխանեցի:

— «Իսկապէս մեծ ազգ ենք մենք», ըսաւ Սարոյեան, աչքերուն արցունքը սրբելով եւ աւելցնելով.—

— «Օղուլ, չեն ձգեր որ առանց յուզուելու հանգիստ ճաշ մը ուտես»:

Թոփչեան իր կարգին յուզուած էր՝ երբ կ'արտասանէր այս խօսքերը:

Ցուցամոլ ծանրաբեռն լռութենէ մը ետք, փակեց Սարոյեանի դրուագը, ըսելով.—

— Յետոյ Սարոյեան Հայաստան գնաց եւ ես չկրցայ անգամ մըն ալ իրեն հանդիպիլ: Ան բոլորովին հայացած մեկնեցաւ Հայաստանէն:

Խօսակցութիւնը յետոյ տեղի կ'ունենայ ներգաղթի հարցին շուրջ: Իբրեւ Հայաստանի Գերագոյն Սովետի նախագահ, ինչ նորութիւն կը բերէ Թոփչեան.—

— Այս տարուան ընթացքին, Հայաստանի կառավարութիւնը պիտի ձեռնարկէ նոր հայրենադարձի: Առաջին հերթին պանդուխտ Հայեր հայրենիք պիտի մեկնին Իրանէն, Եգիպտոսէն եւ Կիպրոսէն: Մօտ օրէն Գահիրէ կը ժամանեն Հայաստանի պատուիրակները, գլխաւորութեամբ մշակոյթի փոխ-նախարար Անդրանիկ Շահինեանի:

Հայաստանի կառավարութիւնը գործնականօրէն կ'աշխատի ստեղծել անհրաժեշտ բոլոր պայմանները, որպէսզի տասնամեակներ շարունակ օտար երկիրներու մէջ ապաստան գտած Հայեր վերադառնան իրենց հայրենիքը: Այդ մտահոգութիւնը արտայայտուեցաւ Զարոբեանի զեկոյցին մէջ:

Յառաջիկայ հայրենադարձին կապակցութեամբ՝ Հայաստանի մէջ կը կառուցուին բազմաթիւ շէնքեր, որոնք փակ կը պահուին, սպասելով որ հայրենադարձները ժամանեն հայրենիք: Գաղտնիք չէ որ մենք մեզի համար իսկ բոլորովին չենք լուծած բնակարանային հարցը, սակայն հայրենի ժողովուրդը սիրով պիտի կատարէ այդ զոհողութիւնը կարճ ժամանակի մը համար եւս, որպէսզի փութացնէ հայրենադարձը:

Հայրենադարձը պիտի կատարուի այն համեմատութեամբ որ կարենանք բնակարան մատակարարել հայրենադարձներուն: Պատկերաւոր ձեւով ըսելու համար, կը մտածենք հայրենադարձներուն տան բանալին յանձնել այն պահուն՝ երբ զիրենք կ'ընդունինք հայրենի հողի վրայ եւ բարեգալուստի համար կը սեղմենք անոնց ձեռքերը: Իսկ գործի մտահոգութիւն չունինք որովհետեւ գործ շատ կայ հայրենիքի մէջ: Միայն այս պայմաններով պիտի կատարուի հայրենադարձը, որպէսզի չկրկնուին նախկին դժուարութիւնները:

— Գլխաւորաբար ո՞ւր պիտի բնակին հայրենադարձները:

— Ներկայիս Երեւանի շուրջ կը կառուցուին արբանեակ քաղաքներ, որոնք ունին արդիւնաբերական նկարագիր: Այդ քաղաքներէն են օրինակ Աբովեան, Հրազդան եւ ուրիշներ: Հայրենադարձները գլխաւորաբար պիտի տեղաւորուին այդ քաղաքներուն մէջ, որոնք շատ հեռու չեն Երեւանէն, օրինակ, Աբովեան քաղաքը 15 քմ. հեռու է Երեւանէն:

(Մնացեալը՝ վարը Բ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ

ԱՀԱԲԵԿՈՒՄՆԵՐ ՓԱՐԻԶ ԵՒ ԱԼԺԵՐԻԱ

ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ԲՈՂՈՔԵՆ ՄԻԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՄԲ

Մինչ Էվիանի մէջ, համաձայնութիւնը օրէ օր ձեւ կը ստանայ, ծանր ահաբեկումներ, տեռրային արարքներ կը շարունակուին Ալժերիա եւ Մայր հայրենիք անմեղ զոհեր խլելով, խաղաղութեան մը նախօրեակին:

Վճռական շրջան մը սկսաւ որ միայն խաղաղութեամբ կրնայ վերջանալ, բայց տակաւին կարգադրելիք կէտեր մնացած են: Կ'ըսուէր թէ Պեն Խետտա որ Ռապաթ պիտի մեկնէր եւ հոն պիտի ընդունէր Պեն Պելլա, յետաձգած է իր ճամբորդութիւնը, ինչ որ կը նշանակէ թէ գործը կ'երկարի:

Կիրակի օր խօսակցութիւնները շարունակուեցան եւ թէեւ զաղտնապահութիւն կը տիրէ, բայց յստակ է թէ խօսակցութիւնները կատարուած են գլխաւորաբար «տեղական ուժին» եւ առժամեայ գործադիրին շուրջ: Ի վերջոյ որոշուած է թէ տեղական ուժը Առժամեայ Գործադիրին եւ Ֆրանսացի մարզպանին տրամադրութեան ներքեւ պիտի գտնուի:

Ալժ. Ազատ. Ճակատի շրջանակներուն համար, տակաւին հարթուելիք հարցեր կը մնան:

Ալժերիոյ մէջ ալ սարսափ կը տիրէ, ամէն ժամ զոհեր, ահաբեկումներ, աւելորդ մեռեալներ: Օրանի մէջ, շաբաթ օր տասը հոգի մեռած է որուն վեցը՝ Եւրոպացի, մինչ ծանր միջադէպ մը կը պատահէր Պապ էլ Ուէտի մէջ Եւրոպացիներու եւ զինուորականներու միջեւ:

Զինուորները կրակ բացած են Եւրոպացիներով լեցուն Առնօն կառքի մը վրայ որ «Ֆրանսական Ալժերիա» կը «կրկնէր» իր աղաղակով: Կառքը փախած է, բայց հինգ Եւրոպացի անցորդներ վիրաւորուած են եւ ուրիշ անցորդ մը կրակ բացած է զինուորականներուն վրայ: Այս ցաւալի բայց յատկանշական բնոյթ ունեցող միջադէպը ջղագրգիռ մթնոլորտ մը ստեղծած է Թաղին մէջ:

× Լրագրող մը սպաննուած ըլլալով Ալժէի մէջ Ալժ. Ազատ. Ճակատին կողմէ, Ալժէի բոլոր թերթերը լոյս չտեսան Երկուշաբթի առաւօտ:

Օրէ Օրին

"ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ՀԱՒԿԻԹԸ"

Եթէ օր մը խորհրդային աշխարհը խնդայ, Արարատի երեսէն պիտի խնդայ:

Եթէ մեր Արարատը ջրհեղեղէն փրկած չըլլար Նոյի Տապանը եւ փրկուած չըլլային կենդանական սեռերու սկզբնական զոյգերը, մէջն ըլլալով հաւն ու աքլորը, այնուհետեւ աշխարհի մէջ հաւ ու հաւկիթ պիտի չըլլար եւ այսօր՝ վարչապետ Խրուշչեւի իր խոստացած հաւկիթը պիտի չկարենար խոստանալ խորհրդային աշխարհին:

Հարցը ինչո՞ւմն է.

Անցեալ շաբաթ Կրեմլինի մէջ բացուած է խորհ. Միութեան համայնավար կուսակցութեան Կ. Կ.ի լիակատարը, որուն առաջին նիստը գրաւած է Նիքիթա Սերգէիւիչ Խրուշչեւի 6 ժամ տեւող տեղեկագրին ընթերցումը: Օրակարգի առաջին նիւթ՝ խորհ. գիւղատնտեսութեան յետամնաց եւ յետադէմ վիճակը:

Կուսակցութեան Ա. քարտուղարը, որուն հաւկիթ կշռող մարդու խօսքն ու գործը ծանօթ է բոլորին, իրաւամբ, գոհացուցիչ չի գտներ «կոլխոզներու եւ սովխոզներու» արդիւնաբերութիւնը:

Խորհրդային ճարտարարուեստը լսելով եւ գործադրելով «պարտիայի» հրամայականը, տարուէ տարի կ'աճի ու կը զարգանայ: Մինչդեռ գիւղատնտեսութիւնը, գիւղացիին առասպելական յամառութեամբ, չլսելու կուզայ այդ երկաթեայ հրամայականը եւ թերաճ է ամէն մարզի մէջ՝ արտերէն մինչեւ գոմը: Բարեբախտաբար նոյնը չէ հաւնոցին համար: Եւ եթէ ամէն խորհրդային կուտ ուտող հաւ, հլու հնազանդ մնայ կարգախօսքին եւ շարունակէ 18 տարի իր պարտքը կատարել, 1980ին՝ իւրաքանչիւր սովետական քաղաքացի պիտի ունենայ «զհաւկիթ իւր հանապազորդ»:

Լիակատարի աւագ նիստը կը փակուի այդ համով, ճերմկուց եւ դեղնուց խոստումին վրայ:

Անցեալին Կապիտոլը սաթերն են փըրկած, այսօր Կրեմլինը իր հաւերուն կ'ապաւինի:

Վարչապետ Խրուշչեւի հաւկիթէն շա՜տ ու շատ առաջ, ԺԶ. դարու կէսէն ի վեր, պատմական է դարձած Քրիստափոր Գոլոմպոսի հաւկիթը: Խրուշչեւի հաւկիթին մէջ մազ փնտռելու համար չէ, որ Գոլոմպոսինը կը յիշենք: Քաւ լիցի:

Իտալացի մեծ նաւորդը, երբ իր հին ու խարխուլ առագաստանաւով՝ ովկիանոսներէն անդին Նոր Աշխարհ մը գտած Սպանիա վերադարձաւ, իրեն շնորհուեցաւ ամէն փառք ու պատիւ: Արքունիքի դահլիճներու մեղկ կեանքին եւ արհեստագին՝ մոմերուն հետ մարող արքայական կեբուխումներու բաժանորդ սպանացի մեծամեծները, իրենց նախանձէն կուրացած անվերջ կը խորհէին ճեղքելու համեստ ընտանիքի այդ մեծ զաւակը:

Օր մը, իրեն ի պատիւ ճաշի մը ատեն, նախանձ սեղանակիցներ իրարու մէջ բարձրաձայն կը խորհրդածեն.— Ամերիկան գտնելը այդքան ալ մեծ ու դըժուար բան մը չէր, բաւ էր մտածել...: Գոլոմպոս, որ ամէն իրական մեծ մարդու պէս համեստ էր՝ ի լուր այդ մախանոտ խօսքին նախ կը լռէ: Ապա՝ սպասեակին հաւկիթ մը բերել տալով, չարախօսներու խումբին ուղղելով խօսքը կը հարցնէ թէ ո՞վ կրնայ հաւկիթը ոտքի պահել, մէկ ծայրին վրայ: Բնականաբար ոչ ոք կը յաջողի: Գոլոմպոս, հաւկիթին մէկ ծայրը սեղանին վրայ թեթեւ մը ճզմելով, ոտքի կը կեցնէ: Դժուար բան մը չէր կը բացագանչեն, ծաղր ու ծանակ դարձած նախանձները: Անշո՛ւշտ, կը պատասխանէ Գոլոմպոս՝ հեգնական ժպիտով մը... բաւ էր մտածել:

Չորսուկէս դարէ ի վեր պատմական առակի կարգ անցած՝ Գոլոմպոսի հաւկիթին իմաստը պարզ է եւ յստակ: Տեսնենք թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ Խրուշչեւի հաւկիթին ապագայ իմաստը:

Իր համագումարէն ի վեր Խրուշչեւ կը խոստանայ, որ 1980ին, Ռուսաստան պիտի ըլլայ աշխարհի ամէնէն հարուստ երկիրը: Այդ թուականի խորհրդային մարդը ինչո՞ւ չունենայ իր օրական հաւկիթը:

Չէ՞ որ հարուստին «խորոզն» ալ հաւկիթ կ'ածէ:

ՇԱՀԷՆ

ԻՍԻԻ ՈՃՐԱՅԻՆ ԱՐԱՐՔԸ, ՀԱՅՈՒՀԻ ՄԸ ԹԵՒԸ ԿՈՐՍՆՑՈՒՑ

Շաբաթ օր վերջին պահուն քանի մը տողով կը հաղորդենք թէ «Թակարդուած» կառք մը կը պայթէր Իսիի քաղաքապետարանին սրահին առջեւ բազմաթիւ զոհեր պատճառելով:

Պատրուակը՝ «Խաղաղութեան Շարժումին» համագումարը որ պիտի բացուէր նոյն օրը, պայթումէն 30 վայրկեան ետք: Այդ շարժումը եթէ ոչ համայնավար, համայնավարամիտ շարժում մըն է, որ կրցաւ սակայն իր ժողովը գումարել եւ ազգային խորհուրդը ընտրել:

Շաբաթ առտուան պայթումը որ ոճրագործութեան մը տպաւորութիւնը տըւած է առաջին առթիւ անմեղ զոհեր խըլեց, անգամ մը եւս: 3 հոգի մեռան եւ անցորդներէն 47 ուրիշներ վիրաւորուեցան: Անոնց մէջ դպրոցականներ, աշխատանքի գացող բանուորներ եւ բանուորուհիներ եւ Օրիորդ Ժագլին Գրգըլեան որ ամէնէն ծանրօրէն վիրաւորուածը կը նկատուի:— Ժագլին Գրգըլեան, 26 տարեկան կարուհի մըն է, որուն հայրը մեռած է անցեալ տարի եւ եղբայրն ալ Ալժերիոյ ճակատն է: Վիրաբուժները ստիպուած եղած են թեւը կտրել, իսկ կեանքը ազատած է շնորհիւ ձեռքի պայուսակին, զոր բռնած էր սիրտին սեղմած եւ որ ծակ ծակ եղած է, բայց եւ պաշտպանած է Օր. Գրգըլեանի սիրտը:

Տեղական մամուլը երկու օրէ նկարները կը հրատարակէ Օր. Գրգըլեանի որ բացառիկ քաջութիւն մը ցոյց կուտայ իր դժբախտութեան դիմաց: Այլեւս պիտի չկարենայ շարունակել իր արհեստը որ կարն էր: «Խաղաղութիւն, ինչ ոճիրներ կ'ըլլան քու անունովդ» պիտի ըսուի այլեւս, տիկին Ռոլանէն ետք որ կը կարծէր թէ միայն յանուն ազատութեան կեանքեր կը զոհուին:

ԶԱՐՈԲԵԱՆ ԳՈՀ ՉԷ... ԽՐՈՒՇՉԵՒԷՆ

Յակոբ Զարոբեան քննադատած է Խըրուշչեւը Կ. Կոմիտէի լիագումար նիստին ըստ տեղական մամուլին: Փարի-Փրէս կը գրէ թէ մեծ անակնկալ մը եղած է այս դէպքը՝ երկու հոգի բացէ ի բաց քննադատած են Խրուշչեւը, ասոնք են՝ երկրագործական նախարարը՝ Միխայէլ Օլշանսքի եւ Հայաստանի համայնավար կուսակցութեան՝ Ա. քարտուղարը՝ Յակոբ Զարոբեան: Այս վերջինը յայտարարած է թէ կոլխոզներու արտադրութեանց գնումի գինին յաւելումը զոր Խրուշչեւ «զրգիչ» որակած է անբաւարար է, իրականին մէջ:

Յակոբ Զարոբեան չեշտած է թէ նոր ճշգրտութեամբ մը պէտք է գիներ յայտնել:

×

Խորհ. Միութիւնը վերջնական ձեւ կուտայ երեսփոխանական ընտրութեանց (Գերագոյն Խորհուրդի = խորհրդարան նորոգում) որոնք տեղի պիտի ունենան Մարտ 18ին:

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՏԵՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

ՎԵՆՍԵՏԻԿԷՆ ՊԱԹՐՈՒՄ

Շոգենաւը կտրեց իտալական սահմանը եւ մտաւ Եուկոսլաւիա. 1960ի Օգոստոս հինգն էր:

Բնութիւնը կը շարունակէր իր լեռնային տեսարանները. ծառերը, անասունները չէին փոխուեր. բայց մարդիկ չէին նմաներ Իտալացիներուն, լեզուն անհասկնալի դարձաւ, եւ ես մնացի մինակ, նստած օթեակին մէջ: Արտասահմանին միակ ճամբորդն էի. այս կողմերը օտարական քիչ կը տեսնուի: Անցանք Կրնեցին, Կնքեցին, երեսս նայեցան եւ ինծի յանձնեցին: Ես պէտք է անցնէի սահմանէ սահման, այդ խայտաբղէտ երկրին մէջէն: Խրուաթն ու Սլովէնը Սերպին անունը չէին ուզեր լսել, բայց մէկ դրօշակ ունին եւ մէկ Թիթօ: Զակրէպ, Լուպլիանա գեղեցիկ քաղաքներ էին. Սերպիական մասը թրքական արեւելք կը հոտէր: Եուկոսլաւիա իր համայնավարութեան մէջ շատ պաղ ջուր խառնած էր. միայն դրօշակին վրայ մնացեր էր մուրճ մանգաղը:

Մտանք Պուլկարիա, փոքրիկ կայարանը ծեփուած էր կարմիր լաթերով եւ դրօշակներով. Լենինի եւ Կէորկի Տիմիթրովի հսկայ նկարները բռնած էին չէնքին ճակատը: Մթալին աքսորուած էր: Շոգեկառքի տօնը կը կատարէին:

Առաջին համայնավար ուղղափառ երկիրն էր որ կը մտնէի: Անշօշափելի ճնշող մթնոլորտ մը կար, եւ կարծես խոր լռութիւն մը պատած էր երկրին վրայ:

Բազմութիւն կար, բայց խօսող չկար, իտալական կայարաններու գռնաղեղ աղմուկը չէր լսուեր: Անիկա օտարականի մը առաջին տպաւորութիւնն էր: Երկիրը երկիր է, մարդիկը՝ մարդիկ, որոնք քեզի կը նային եւ կարծես չեն ուզեր տեսնել:

Սոֆիան գեղեցիկ քաղաք է, տարածուած՝ բլուրներու ծոցին մէջ: Շրջականերու քանի մը հին բերդեր հերոսական դարերէն մնացեր էին: Քաղաքին կեդրոնը մահմետական մզկիթ մը յամառօրէն կը դիմադրէր յեղափոխական յարձակումներուն: Իրենք ալ ունէին ինքուբիստ եւ Ունիվերմակ: Սոֆիան եւ բնակիչները պետութեան կը պատկանին, պետութիւնն ալ Մոսկովներուն կը պատկանի:

Երեկոյեան շոգեկառք պէտք է առնէի՝ Վառնա մեկնելու համար: Հաղիւ ոտքերս կրցայ ներս դնել եւ գլուխս ներս քաշել. սասանիկ խճողուած էր. մանաւանդ խոշոր ծրարներ, պայուսակներ, չուաններով կապուած, տեղ գրաւելու առաջնութիւն ունէին:

Պուլկարները Վառնան Սեւ Ծովի մարգրիտը կը կոչեն, ափերը Ոսկի աւազ. բայց Ռումէնները կ'ըսեն թէ Կոստանցան է Սեւ Ծովին մարգրիտը:

Ռուսական Ֆելիքս Ճերզինսկի շոգենաւը կանգնած էր նաւահանգստին մէջ, ուրիշ օտար նաւեր չկային: Այդ նաւով պէտք է Օտեսայ մեկնէի: Նաւահանգստին բեռնակիրները մահմետական էին, մաքսապետը՝ պուլկար, ճամբորդները՝ Հայեր:

— Ձեր պայուսակները չեմ նայիր, ըսաւ մաքսապետը՝ թարգմանի միջոցով, բայց երկու տոլար պէտք է վճարէք:

Պուլկարիայէն քանի մը հայ մամիկներ ալ շոգենաւ պիտի առնէին՝ Հայաստան երթալու համար: Իրենց հաստափոր պղղչաները, անհամար փոքրիկ կապոցներ, պաստրմայ, սուճուխ եւ զանազան ինչեր ու տաղնապալից աղմուկը ցոյց կու տային հեռաւոր եւ անծանօթ ճամբորդութեան մը վախը. բայց Հայաստան պիտի երթային՝ իրենց սիրելիները տեսնելու:

Բարձրացանք շոգենաւ: Ճերզինսկին նոր նաւ էր, մաքուր եւ գեղեցիկ, սերի գոյնով ներկուած: Կարմիր դրօշակը դեղին մուրճ մանգաղով կը ծածանէր ամառնային օդին մէջ:

Սեւ Ծովը հանդարտ էր, եւ նոր արեւին տակ ցոլքեր կուտար եւ ցոլքեր կ'առնէր: Եղանակը տաք էր: Շոգենաւին վրայ գտանք Սուրիայէն, Լիբանանէն, Յունաստանէն եւ այլ երկիրներէ ճամբորդող Հայեր.ասոնք ալ Հայաստան կ'երթային: Հայերս 64 հոգի եղանք. կային տասն վերադարձող քանի մը Ռուսեր. բայց շոգենաւին պաշտօնէութիւնը շատ աւելի էր, թերեւս քանի մը անգամ: Օրիորդ մը հաւաքեց մեր անցագիրները. խիստ քննութեան պիտի ենթարկուէին: Օրիորդը Ախալքալաքցի Հայ էր, բայց հայերէն չէր գիտեր:

Շոգենաւի լեզուն այլեւս ռուսերէն էր. մեզմէ ոչ ոք կը հասկնար այդ լեզուն: Հարկ եղաւ ֆրանսերէն, անգլերէն, եւ թուրքերէն լեզուները օգնութեան կանչել: Շուտով սորվեցանք պորժ (ռուսական կաղամբէ ապուր), խարաշոյ (լաւ) բառերը:

Ընթրիքին ծառայելու եկան քանի մը օրիորդներ, ճերմակ գոգնոցով, գլուխնին ճերմակ պսակ կապած, ցոյց տուին ճաշացանկը: Բան չհասկցանք. բոլորս միասին պորժ պոռացինք: Մնացած կերակուրներն իրենց ուզածը բերին:

Ուշ երեկոյ հասանք Կոստանցա: Քաղաքը տօնի մէջ էր. բնակչութիւնը ծովափ խուժած էր. հրախաղութիւն կար. ծովային ուժերու տօնը կը կատարէին: Կոստանցա գեղեցիկ քաղաք էր, սպիտակ տուներով եւ ալքատ խանութներով: Օվիդիոս աքսորուած, կ'ողբար իր հեռաւոր ու գեղեցիկ Իտալիան:

Ի՜նչ անպուէթ եղած է Օգոստոս կայսրը, այս ափերուն վրայ նետելու այդքան զգայուն, վիպապաշտ եւ հանճարեղ բանաստեղծ մը:

Տեղական ժողովուրդը ռումաներէն, մոլտաւերէն երգեր կը նուագէր: Խաղաբանը (քազինօ) կը ծփար մութ ջուրերու մէջ՝ իր սպիտակ որմերով, եւ կամարներուն տակ մարդիկ նստած՝ լիմոնաջուր կամ գարեջուր կը խմէին:

Մենք խումբ խումբ նետուեցանք ներքին փողոցները, ականջ դրինք հայերէն բառեր յափշտակելու համար: Կ'ըսեն թէ Կոստանցա հինգ հազար հայ ունի. բայց հինգ Հայու չհանդիպեցանք. թերեւս ռումաներէն կը խօսէին:

— Լուսանկարիչներն անպայման Հայեր են, աշխարհի մէջ լաւագոյն պատկերահանը Հայն է, ըսի ես, եւ իսկապէս հայ լուսանկարիչ մը գտանք, Թրքահայ էր: Այստեղ Հայեր չկա՞ն, հարցուցինք:

— Կան, ի՞նչպէս չէ, քանի մը հազար Հայ կայ, պատասխանեց մարդը:

Տիկին մը միայն լսեց մեր լեզուն եւ դառնալով հարցուց.

— Դուք Հայե՞ր էք:

— Այո, Հայեր ենք, խումբով պատասխանեցինք, Հայաստան կը մեկնինք:

— Կ'ըսեն թէ շատ գեղեցկացած երկիր է, ըսաւ կինը: Յետոյ դառնալով կրկնեց. ամուսինս ռումէն է, մանչուկս հայերէն գիտէ: Եօրկի, բարեւ տուր, ասոնք Հայեր են, ըսաւ տղուն:

Ամէն տեղ Հայուն սիրտը հայ կը փնտռէ: Քանիներ օտար քաղաք մը հասնելով, իսկոյն հեռախօսի ցանկը կ'առնեն եւ եանները կը փնտռեն:

Կոստանցա հինգ հազարի չափ հայ ունի, բայց իր հայկական դպրոցը փակեր են. Պուքրէշի հայկական դպրոցը կիսով ռումէն տղաներ խուժեր են, նախակրթարանի առաջին 3 դասարանները հայ պահելով: Ռումանիա համայնավար է, կը պայքարի ցեղային ճնշումներու դէմ. ազատութիւն եւ եղբայրութիւն կը քարոզէ. բայց Հայոց դպրոցները փակ են: Փրոֆ. Եօրկան իսկ պիտի ըմբռնանար:

Յաջորդ օրը երեկոյեան ժամը հինգին մենք Օտեսա պիտի հասնէինք: Հայ մամիկները տագնապի եւ շփոթութեան մէջ էին. մաքսատունէն պիտի անցնէին: Ա՛խ, այդ մաքսատունը, ինչ աւելի հաստատութիւն է: Շոգենաւին մէջ բաժնեցին յայտարարագիրներ. հարկ էր լեցնել եւ յայտարարել՝ դրամ, ոսկեղէն, արծաթեղէն: Հայ ճամբորդներուն շփոթութիւնն աւելի սաստկացաւ:

— Աս թուղթն ի՞նչ է, հարցուց ինծ տիկին մը, փասփո՞ր է Հայաստան մտնելու:

— Ոչ, մայրիկ, պէտք է վրան գրես՝ թէ ի՛նչ ունիս, ի՛նչ կը տանիս Հայաստան:

— Իրենց ինչ, կ'ըսէին մայրիկները. քրոջս, տղուս, թոռանս հագուելիք կը տանիմ: Գրպաննիս, վրաննիս ալ կը նային եղեր. Աստուած իմ. աս ինչ օրերու հասանք, կը կրկնէին մայրիկները:

Թուղթերը հարկ էր լեցնել ռուսերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն կամ գերմաներէն: Խեղճ պառաւներն ի՛նչ գիտնային այդ լեզուները:

— Հայերէն չըլլա՞ր, հարցուցին ինծ, ինչո՞ւ, ան ալ քրիստոնեայ լեզու չէ՞:

— Աղամ դրախտին մէջ հայերէն չխօսեցա՞ւ, ինչո՞ւ հայերէն չըլլար, կը վիճէին իրարու հետ:

— Ես Հայաստան պիտի երթամ, Ռուսերը ի՞նչ գործ ունին իմ ապրանքներուս հետ, Ռուսերը թող իրենց տեղը նստին, ասոնց լաթ մ'ալ չեմ տար, կ'ըսէր մայրիկ մը. եթէ պիտի տամ՝ Հայաստանի կուտամ:

Մայրիկն հազիւ համոզուեցաւ թէ Հայաստանը Մոսկովներու սրտին շատ մօտիկ է:

Հարկ եղաւ որ ես լեցնեմ գրեթէ բոլոր անոնց թուղթերը. պատրաստ էինք դիմաւորելու գալիք վտանգին: Օտեսայէն երկու ժամ առաջ, բաւական խոշոր շոգենաւ մը Ճերզինսկիին մէջ թափեց պաշտօնեաներու բազմութիւն մը:

— Քա, քոյրիկ, բացականչեց պառաւ մը, ամէն մէկուս՝ մէկ հատ նայող կուգայ: Արդեօք գրպա՞նս ալ պիտի նային:

— Չէ, մայրիկ, ասոնց մէջ ամէն տեսակ պաշտօնեայ կայ, բժիշկ, նաւաստի, ոստիկան, պատասխանեց ճամբորդ մը, որ ծանօթ էր ծովային երթեւեկի:

Շոգենաւին ժողովուրդը ռուսերէն, անգլերէն, գերմաներէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով յայտարարեց ճամբորդներուն՝ պայուսակները բանալ, քննութեան համար: Սպասուհիները նշաններով հասկցուցին հրահանգները: Հիմա ո՞վ պիտի քակէր այդ ծանր պղղչաները. ի՛նչ խնամքով կապած, տեղաւորած էին՝ քոյրիկներու, թոռներու, զաւակներու նուէրները:

— Կ'ըսեն թէ Հայաստան շատ ցուրտ կ'ըլլայ, ըսաւ մայրիկ մը, քանի մը բուրդէ հագուելիք առի, որ տղաքս չմսին:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(Թարգմանեց)

(1 Շար.)

ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Գրականէտ Հեքտոր Ռշտունիի «Դանիէլ Վարուժան» մենագրութիւնը հեղինակին երկրորդ գիրքն է, առաջինը՝ «Գեղամ Սարեան» երկասիրութիւնը:

Գիրքին առաջին գլուխը «Կեանքի ուղին» խորագրուած մասն է, ուր հեղինակը հաւաստի աղբիւրներէ քաղած տեղեկութիւններով եւ վկայութիւններով ընթերցողին կը հաղորդէ Վարուժանի անձնական կեանքին եւ հանրային գործունէութեան մասին հետաքրքրական դէպքեր եւ դրուագներ: Հեղինակը շատ ճիշդ ըրած է մանրամասնութեամբ ներկայացնելով Վարուժանի կեանքը: Որովհետեւ յաճախ գրողին կամ արուեստագէտին բնորոշ կողմերուն խոր լուսաբանութեան շնորհիւ է միայն, որ կարելի կը դառնայ գտնել եւ վեր հանել անոր ստեղծագործութեան բուն եւ իրական առանձնայատկութիւնները, այն յատուկ ինքնութիւնը, զոր ունեցած են խնդրոյ առարկայ գրողին տաղանդն ու արուեստը:

Յաջորդ գլուխը նուիրուած է «Սարսուռներուն»: Խօսելով բանաստեղծին երախայրիքին մասին, հեղինակը ընդհանրապէս ճիշդ կը ներկայացնէ ինչպէս անոր գաղափարական բովանդակութիւնը եւ արժանիքները, այնպէս ալ այդ գիրքին բերած բանաստեղծական առանձնայատկութիւնները եւ անոնց ձեւաւորման միջոցները եւ աղբիւրները: «Սարսուռներում»,— կը գրէ Ռշտունի, հեղինակը ցոյց է տալիս ազգային վէրքերն ու թշուառութիւնները, Արեւմտահայաստանի ճնշող իրականութիւնը եւ համխտեան բռնակալութեան ներքոյ տառապող արեւմտահայ հատուածի ազատագրութեան սուր պահանջը»: Հեղինակը իրաւամբ կ'եզրակացնէ, թէ «Սարսուռներ»ը կենսական բովանդակութեան հետ կը բերէ կուռ լեզու, դասական ընտիր ոճ, թարմ ինքնատիպ պատկերներ, որոնք թեպէտ եւ յաճախ աղօտ են, բայց հետզհետէ կը խորանան յետագայ գործերուն մէջ:

Ռշտունի կը քննադատէ Վարուժանի կարգ մը քերթուածներուն մէջ երեւցող «միստիկական պատկերները»: Մեր կարծիքով, փոխաբերական իմաստով որոշ բառերու գործածութիւնը (չիրմաքար, գագաղ, խաչ, սատանայ, աղօթք եւն.) Վարուժանի քերթողութեան յատկութիւններուն տեսակէտէն երկրորդական նշանակութիւն ունին միայն: Հետեւաբար, սխալ պիտի ըլլար եզրակացնել «միստիկական որոշ մտայնութեան փաստ», որովհետեւ Վարուժանի գերազանցապէս իրապաշտ արուեստը հակառակ է միստիքականութեան: Իսկ միստիքականութիւնը կեանքը ըմբռնելու իրայատուկ ձեւ մըն է, հոգեկան մասնաւոր դրութիւն եւ մտային եղանակ:

«Ցեղին սիրտը» հատորին նուիրուած գլուխը Ռշտունի խորագրած է «Հայրենասիրական երգեր»: Իրօք համապատասխան խորագիր մըն է այս, որ կը բխի գիրքին գաղափարական — քաղաքական յատակ ձգտումներէ: Արդարեւ Վարուժանի գիրքը տոգորուած է հայրենասիրական հզօր շունչով, ուր ջարդերը, ջարդերուն տեսարանները, ազգին տառապանքը, ազգային — ազատութեան ուղեցուցիչ պայքարին տրամադրութիւնները եւ վերջապէս հարազատ տունին եւ օճախին սէրը հրապարակ կուգան անխղճելի միութեամբ: Եւ ասոնք կ'երգուին այնպիսի հզօր տաղանդով եւ ներշնչումի առողջ թափով, այնպիսի հարուստ եւ գունագեղ պատկերներով, որ կը ցնցէ օրուան գորշ միջակութիւնը եւ բանաստեղծին շուրջը կը ստեղծուի հիացումի մթնոլորտ մը: Եւ որպէսզի ընթերցողին համար պարզ եւ հասկնալի ըլլայ այս գիրքին բերած յեղաշրջումը բանաստեղծութեան բնագաւառին մէջ, Ռշտունի քանի մը էջերով կուտայ «Ցեղին սիրտը» հատորին գտած ընդունելութեան պատմութիւնը, որմէ ետք գիրքին բանաստեղծութիւններու հիման վրայ կը կատարէ իր ընդհանրացումները եւ եզրակացութիւնները: «Ցեղին սիրտը» գիրքով, կ'ըսէ ան, Վարուժան խորացնելով նախորդ շրջանի նուաճումները, առանձնական եւ անսպասելի կերպով զօրեղ, խօսքի մեծ մտայղացումների եւ չքեղ պատկերների միջոցով, ժողովրդական լեզուի եւ գրաբարի խորայիտակ եւ հմուտ օգտագործումով նոր, կենսունակ ձեւեր, համարձակ, փարթամ եւ ձկուն դարձուածքներ, հզօր, առանձնական մրրկաշունչ չեչտեր բերեց հայ պոեզիային»:

Անդրադառնալով «Ցեղին սիրտը» հատորին էական եւ յատկանշական կողմերուն, Ռշտունի կը վերլուծէ գիրքին գեղարուեստական արտայայտութեան հարուստ ձեւերը եւ եղանակները, գասական պատկերներու վարպետ օգտագործումը, բանաստեղծին լաւատեսութիւնը եւ վիպապաշտութիւնը:

Հեղինակը ճիշդ նկատած է, որ Վարուժանի գործերուն մէջ վիպապաշտութիւնը եւ իրապաշտութիւնը զուգահեռ կ'ընթանան, միեւնոյն չափով, եւ բանաստեղծին իրապաշտութենէն կը բխի անոր վիպապաշտութիւնը: Ռշտունի միեւնոյն ատեն իրաւամբ գիտել կուտայ, թէ Վարուժան, գիմելով պատմական նիւթերու, նպատակ ունեցած չէ միայն ու միայն պատմական դէպքերը վերարտադրել: Անոր հիմնական մտահոգութիւնը եղած պատմական նիւթերու միջոցաւ ժամանակակից, արդիական հարցեր լուծել:

Անհրաժեշտ է այստեղ դիտել տալ, թէ «Ցեղին սիրտը» վերլուծած ատեն Ռշտունի հետեւած է բանաստեղծութիւնները իրենց նիւթերով խմբաւորելու եւ խմբական վերլուծումի ենթարկելու անձնարարելի եղանակին: Այս անպատեհութիւնը այն է, որ արժէքաւոր քերթուածները յաճախ կը նոյնանան երկրորդականներուն հետ: Այսպէս. «Հայրենի լեռներ», «Կարօտի նամակը», «Պատուէր», «Հովիւը» եւ այլ քերթուածքներու գաղափարական բովանդակութեան պարզաբանումը թեպետեւ ճիշդ էր այսուհանդերձ, արուեստի լաւագոյն տարրերու վերլուծութեան վրայէն անցած է արագ եւ հարեւանցի, մէկ խօսքով չէ խորացուցած իր վերլուծումները:

Դանիէլ Վարուժանի բանաստեղծութեան, անոր տաղերգին բնորոշ առանձնայատկութեան հարազատ արտացոլումն «Հեթանոս երգեր»ն են, ուր զարգացած եւ իրենց վերջնական ձեւին հասած «Ցեղին սիրտը»ին մէջ ի յայտ եկած լաւագոյն քերթուածներուն բարձրարուեստ բարեմասնութիւնները:

«Հեթանոս երգեր»ին հրատարակութիւնը միատեսակ ընդունելութիւն չգտաւ. ոմանք հիացան, ուրիշներ քննա-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵՏԱԽՈՒՅԶԸ

ԳՐՔԵՐ (ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵՍԱՐԻԱՅԻ)

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒՄ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԱՅԻՆ ՄԱՍԻ ՀԱՐՑԸ

Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ա. Մարտիրոսյանի «Արտասանում» գիրքը հայկական հողային մասի հարցը դնում է ոչ միայն գիտական, այլև գործնական տեսակետից։ Հեղինակը ցույց է տալիս, թե ինչպես է հողային մասի հարցը լուծվել Հայաստանում տարբեր ժամանակներում, ինչպես է այդ հարցը լուծվում Խորհրդային Հայաստանում, և ինչպես պետք է լուծվի ապագայում։

Գրքի առաջին մասում հեղինակը քննում է հողային մասի հարցի պատմությունը Հայաստանում։ Նա ցույց է տալիս, որ հողային մասի հարցը Հայաստանում միշտ եղել է ազգային հարցի հետ սերտորեն կապված։ Հեղինակը ցույց է տալիս, որ հողային մասի հարցը Հայաստանում միշտ եղել է ազգային հարցի հետ սերտորեն կապված։ Հեղինակը ցույց է տալիս, որ հողային մասի հարցը Հայաստանում միշտ եղել է ազգային հարցի հետ սերտորեն կապված։

Գրքի երկրորդ մասում հեղինակը քննում է հողային մասի հարցի լուծումը Խորհրդային Հայաստանում։ Նա ցույց է տալիս, որ հողային մասի հարցը Խորհրդային Հայաստանում լուծվել է հօգուտ աշխատավոր գյուղացիության։ Հեղինակը ցույց է տալիս, որ հողային մասի հարցը Խորհրդային Հայաստանում լուծվել է հօգուտ աշխատավոր գյուղացիության։

Գրքի վերջին մասում հեղինակը քննում է հողային մասի հարցի լուծումը Հայաստանում Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին։ Նա ցույց է տալիս, որ հողային մասի հարցը Հայաստանում Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին լուծվել է հօգուտ աշխատավոր գյուղացիության։ Հեղինակը ցույց է տալիս, որ հողային մասի հարցը Հայաստանում Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին լուծվել է հօգուտ աշխատավոր գյուղացիության։

Գրքի հեղինակը Ա. Մարտիրոսյանը հայ գյուղացիության հին սերնդի ներկայացուցիչ է, որը իր կյանքի մեծ մասն անցկացրել է գյուղում։ Նա լավ ճանաչում է գյուղացիության կյանքը, նրա կարիքները և պահանջները։ Նա գրքում ներկայացնում է հողային մասի հարցի լուծման այն ուղիները, որոնք ցույց են տալիս գյուղացիության իրական կարիքները և պահանջները

ՆԱՆՍԷՆԵԱՆ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ Գաղթականաց գրասենեակը կը հաղորդէ որ ՄԱՐՏ 12էն 26, այցելու պիտի չընդունի, ներքին փոփոխութիւն – ներու պատճառաւ:

Այս ժամանակաշրջանին բոլոր դիմում-ները կրնան ըլլալ ՄԻԱՅՆ ԳՐԱՒՈՐ, նոյն հասցէին.—

23, Rue La Pérouse, PARIS (16')

ՊՕՄՈՆ.— Կապ. Խաչի վարչութիւնը Ս. Ծննդեան տօնական օրերու առթիւ այցելեց Մարսէյլի ծերանոցները եւ բարոյական քաջալերութեան հետ անոնց բաշխեց դրամ, ուտելիք եւ ծխախոտ:

×

Մասնաճիւղս շնորհակալութեամբ ըս – տացած է Տիկին Լիւսի Ղազարեանէ 10 Ն. Ֆ.:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Զաւէն Զամիչ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ճէյմս Զամիչ եւ զաւակը շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ՎԵՐԳԻՆԷ ԶԱՄԻՉԻ
(Ծնեալ Դանիէլեան)

մահուան առթիւ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Արտաշ Մոնոյեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր ամուսնոյն՝

ԱՐՏԱՇ ՄՈՆՈՅԵԱՆԻ
(Քուլթուկցի)

մահուան քառասունքին, ինչպէս նաեւ Մոնոյեան եւ Պօյաճեան գերդաստաննե – րու համայն ննջեցելոց յիշատակի, այս կիրակի՝ Մարտ 18, ժամը 10.30ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները:

«ԳԻՐՔԻՆ
32ՐԴ ԿԷՍՕՐԷ – ԵՏՔ»

կազմակերպուած

ՌԱԶՄԻԿ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
(Association des Ecrivains Combattants)

կողմէ:

Այս չորեքշաբթի, ժամը 14էն 20,
Մէզոն տը լա Շիմի
28 bis, Rue St.-Dominique, Métro Invalides

ՎԻՔԹՕՐ ԿԱՐՏՈՆ պիտի ստորագրէ իր հատորը՝ «Զմրուխտակիր Ասպետը»:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Եղանակին ամէնէն փայլուն պարահանդէսը Լիոնի մէջ, կազմակերպուած Եկեղեցւոյն Տիկնանց Յանձնախումբի կողմէ, տեղի կ'ունենայ Մարտ 18, կիրակի, Փալէ տը Քոնկրէ, Լիոնի չքեղ հանդիսասրահին մէջ, ժամը 17էն սկսեալ:

Գեղարուեստական խիստ խնամեալ բաժինով մը, ի մէջ այլոց Փարիզէն ծանօթ երգչուհի՝

ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ

Ընկերակցութեամբ իր նուագախումբին որ բացառապէս պիտի ճոխացնէ պարահանդէսը:

Շատ մը անակնկալներ վերապահուած են ներկաներուն: Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը: Եկեղեցւոյ գրասենեակէն կրնաք ստանալ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՄՈՒԼԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
Գիրքերու Գիւտի 1600ամեակի առթիւ
Ապրիլ 8էն 22

Մշակոյթի Տան «Շ. Միսաքեան» սրահին մէջ:

×

Ֆ. Կ. Խաչի ներկայացումը Մայիս 5-ին, Շաբաթ գիշեր:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներու պատրաստած թատերական ներկայացումը՝
ԿԻՐԱԿԻ՝ ՄԱՐՏ 25

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ
ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՌԷՆ

Այս կիրակի առաւօտ, ժամը 10.30ին կը պատարագէ Հ. ՊՕՂՈՍ Վ. ԱՆԱՆԵԱՆ կը քարոզէ Գերպ. ՆԵՐՍԷՍ Ծ. Վ. ՍԷԹԵԱՆ: Նիւթ՝ Քրիստոսի եկեղեցին, ազգայի՞ն թէ ընդհանրական:

Կարճ ալիք.— 31.10, 25.55, 19.84:
Միջին ալիք.— 196 մեթր:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
«Les Peuples qui chantent»

Միջազգային պարերու եւ երգերու փառատօն, կիրակի, Մարտ 18, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ, հովանաւորութեամբ Փարիզի համալսարանի տեսուչ ԺԱՆ ՌՈՇԻ:

Փառատօնին բազմաթիւ ժողովրդական խումբեր կը մասնակցին, ինչպէս նաեւ հայկականը, Տիկին ՔԻՐԹՆԵՐԵԱՆ իր Սօսի պարախումբով, ՏԷՏԷՃԵԱՆ իր Արմենիա նուագախումբով եւ Սամուէլ – Մուրատ վարժարանի երգչախումբը ղե – կավարութեամբ Գ. ԵԱՆԳԷԿԵԱՆԻ:

Միջազգային մեծ արուեստագէտներ իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն:

ԼԻԹԻՒՍ ՏԸ ԼԻՒՉ սպանացի մեծ պարուհին եւ ՌԻՇԱՌ ԺԱՔՍՈՆ Ափրիկեան սեւերու պարերով:

Գիները.— 5, 4, 3, 2, Ն. Ֆ.:
Դիմել Սորպոնի ղոնապաններուն:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ
ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ
ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՕՄՈՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, (24 Մարտ), ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ:

Բացումը կը կատարէ Կապոյտ Խաչի զալրոցի ուսուցիչ Պ. ՎԱՀՐԱՄ ՄԻՍԹԻՔ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.—Մասնակցութեամբ Մարսէյլի Հայ Արենոյշ – ներու: Կենդանի պատկեր, «Որբուհին եւ Աղքատ կինը», հայկական պարեր տոհմիկ տարազներով:

Մասնակցութեամբ Քեմանչիստ Պ. ՀԱՄՈՅԻ եւ իր նուագախումբին:

Երգ եւ արտասանութիւն՝ Օր. ԱԼԻՍ ՇԱՀՄԻՐԵԱՆԻ:

Կէս գիշերէն սկսեալ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ, ընկերակցութեամբ Ս. Զէօրէքճեան նուագախումբի:

Խօսնակ Պ. Կ. Յարութիւնեան:

Հաճելի անակնկալներ ճոխ պիւֆէ

ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՔ ՍՐԱՀ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի կաւարեն թատերախումբը կը ներկայացնէ՝

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ
ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սորպոնի Մեծ սրահին մէջ Հոկտ. 14-ին, տեղի պիտի ունենայ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի Ծննդեան 1600ամեակի տօնակատարութիւնը, Փարիզի եւ շրջակայից բոլոր հայ Միութիւններու մասնակցութեամբ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ալֆորթվիլի ծերանոցներուն համար երեք պաշտօնեայ կ'ուզուի.—

Ա) Պարտիզպան, կառավար (շօֆէօր),
Բ) Օգնական – խոհարար,
Գ) Հիւանդապահուհի:

Աշխատանքի քարդ ունենալը անհրաժեշտ է: Պայմաններուն տեղեկանալու համար դիմել,—

Ալֆորթվիլի ծերանոցներու գրասենեակը, 32 Րիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9):

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9°)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 17ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21-ին, Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին մէջ: Պիտի նուիրուի ՄԱԼԽԱՍԻ: Հանրային զրուցակցութիւնը պիտի ներկայացնէ՝ ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Գրականութիւնը՝ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ:
Մուտքը ազատ է:
Ջերմութիւնը ապահովուած է:

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզեան շրջանի բոլոր մասնաճիւղերը այս կիրակի ժամը 3ին, Մշակոյթի Տան մէջ:

Ժողովը տեղի կ'ունենայ բաժակ մը թէյի շուրջ:

ԿԱՐԵՒՈՐ ՕՐԱԿԱՐԳ:

Բոլոր մասնաճիւղերու անդամուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Հայ Ազգային Տան մէջ:

Կը նախագահէ Պ. ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ:
Պ. ԼԵՒՈՆ ՍՈՓՈՔԼԵԱՆ
կը ներկայացնէ
ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ
ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ 34ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ
Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերու:

Կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15ին
MAISON DE LA CHIMIE
28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:
Ցնծագային՝ մանրամասնութիւնները:

Հ. Մ. Ը. Մ.
ՄԱՐՄԷՅԼ

Տարեկան պարահանդէսը

ՃԱՏԻԿԻՆ
(ԱՊՐԻԼ 22)

Alhambra

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
Քառասնամեայ Յոբելենական Փառատօնը
Սորպոնի Մեծ Ամփիթատրոնին մէջ:
Կիրակի, 6 Մայիս 1962, ժամը 14ին:

ԱՄԷՆ ՕՐՈՒԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՆՈՒԷՐԸ
ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍԻ՝ նոր սալը

"ՀԱՅ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ"
Chants Religieux Arméniens

Կը ղեկավարէ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Փնտռել՝ երգչախումբի վարչութեան անդամներուն, բարեկամներուն եւ հետեւեալ հասցէներուն մօտ:

Restaurant ARTHUR
5, Rue Augustin Thierry
Place des Fêtes Paris 19'

Librairie H. SAMUEL,
51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան:

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS - 6e — Chèque Postal : 1278-35

PEINTRES et SCULPTEURS ARMENIENS, par *Onnig Avédissian*, Le Caire 100 NF
MINIATURES ARMENIENNES, par *Lydia Dournova*, Paris. 120 NF
NAREK, le Livre de Prières, trad. par *Isaac Kéchichian*, Paris, 1961. 25,20 NF
LE CHANT DU PAIN, *Daniel Varoujan*, Paris. 6,30 NF
HISTOIRE DE L'ARMENIE, par *H. Thorossian*, Paris. 10 NF

ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ, Հ. Ե. Տէր Ղազարեան, Պէյրութ, 20 Ն.Ֆ.
ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՀԱՅԵՐԷՆ, Մեսրոպ Նուպարեան, Պէյրութ 40 Ն.Ֆ.
ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆԷ ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ, Հ. Գ. Պայեան, Վենետիկ, 40 Ն.Ֆ.
ԱՌՁԵՌՆ ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅ. ԳԱՂՂ. Հ. Դ. Ստեփանեան, Վենետիկ 9 Ն.Ֆ.
ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ, Ս. Գարամանեան, Պէյրութ, 40 Ն.Ֆ.
ԱՆԳԼԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ. Յ. Յ. Զաքմաքճեան, Պէյրութ 40 Ն.Ֆ.
ՅՈՒՇԱՄԱՏԵԱՆ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի, 1918–1958, Պէյրութ 22 Ն.Ֆ.
ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ, Բ. հատոր, Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ, Պէյրութ 12 Ն.Ֆ.
ՋՐՈՅՑ, Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ, Ա. հատոր 3.50 Ն. Ֆ. Բ. հատոր 5 Ն. Ֆ.
ԱՆԴՐՇԻՐԻՄԵԱՆ ՁԱՅՆԵՐ, Պ. Սնապեան, Պէյրութ 4 Ն.Ֆ.

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 14 ՄԱՐՏ

MERCREDI 14 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9353 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5154

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԿԱԹԷ ԲՌՈՒՆՑՔ

—o—

Տպնապալի օրեր կ'ապրի Իտալիոյ ինչօրինակ կառավարութիւնը :

Կարկառած գանձիճը չկրցաւ հաստատուն հիմերու վրայ դնել երկրորդ հանրապետութիւնը :

Դժգոհ տարրերու թիւը օրէ օր կ'աւելնայ երկրին մէջ :

Ամիսներէ ի վեր կուտակուած դժգոհութիւնը իր գործնական արտայայտութիւնն ունեցաւ անցեալ Փետրուար 22-ին, երբ Անգարայի զինուորական վարժարանի ժարանի հրամանատար գնդապետ Թա-լէաթ Ակտէմիրի պաշտօնով այլուր փոխադրութեան առթիւ պայթեցաւ տպլոմատական ծանօթ չարժումը :

Յատկանշական երեւոյթ է, որ այս նոր յեղափոխութեան նախաձեռնարկները չին երիտասարդ զինուորականները, որոնք կոչուած են գառնալու Թրքական բանակի վաղուան զեկավարները :

Զինուորական վարժարանի ուսանողնեբուն մեծ մասը կը բաղկանայ Ատաթիւրքի վարժարանը, որ հաստատած էր Ատաթիւրքի ժամանակ՝ զակցութեան քանի մը զօրամասերը եւ դասակներու ջոկատը :

Կառավարութիւնը չարաթներ առաջ զգուշական միջոցներ ձեռք առած էր, կանխելու համար ըմբոստական չարժում մը, որուն նախապատրաստութիւնը :

Իմչէթի պաշտօնի ժողովները Պոլսոյ եւ Անգարայի զինուորական պատասխանատուներուն հետ, զուշակել կուտային որ չէր թէ բան մը կը պատրաստուէր :

Վաղորդայն չուներցաւ չարժումը, որ 16 ժամ միայն տեւեց :

Հաստատուեցաւ սակայն, որ զժգոհութիւնը ժողովուրդին զատ տարածուած է նաեւ բանակին մէջ :

Մայիս 27ի յեղափոխութենէն վերջ Ազգ. Միաբանականութեան Կոմիտէն մաքրագործած էր բանակը՝ ամէն աստիճանի հօթը հազար սպաներ ժամանակէն առաջ հանդստեան կոչելով :

Կը տեսնուի, որ երիտասարդ զինուորականներն ալ «մաքրագործուելիք» դասձած են :

Որոմանկ Իմչէթ դիւրութեամբ զսպեցին վերջ չարժումը, դիւանագիտական միջոցներու դիմեց : Փոխանակ պատժելու ապստամբները եւ նոր թշնամիներ ստեղծելու, ներեց անոնց : Իր այս որոշումը յայտնեց երեսփոխանական ժողովին առջեւ : Ոչ ոք ձայն հանեց :

Ի՞նչ կը պահանջէին ըմբոստները :

Վտարել 200 երեսփոխաններ եւ լուծել խորհրդարանը : Փոխել Սահմանադրութեան կարգ մը յօդուածներ : Իր պաշտօնին վերադարձնել զնդ. Ակտէմիրը :

Այս չէր ամէնը :

Շուք կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարին համաձայն, ապստամբութեան դեկավարները կը պահանջեն եղեր մեներական վարչաձեւ հաստատել, որպէս զի կարելի ըլլայ չարունակել Ատաթիւրքի սկզբունքները եւ իրականացնել ժողովուրդին ու երկրին վերելքը ...:

Այսինքն լսել կ'ուզեն եղեր, որ Թուրքը կարելի չէ կառավարել Սահմանադրութիւնով եւ ժողովրդավարական սկզբունքներով : Երկաթէ բռունցք մը պէտք է անոր դլխուն :

Յաւիտենական ճշմարտութիւն :

Նախագահ կիւրսէլ եւ վարչապետ Ինէօնիւ իրենց դինուորական խորքին մէջ համաձայն են մենաիշխանական վարչաձեւին : Կը քաշուին այդ միջոցին դիմելէ՝ վախնալով Նաթոյին կարծիքի մէկ մասէն : Մանաւանդ «ազատ աշխարհ»էն, որ պոչին կապուած մնալ կ'ուզեն, պարզապէս դրամ քաշելու համար :

Իրենց երդն է սակայն երկաթէ բռունցքը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԸՆԵՒ

ՖՐԱՆՍԱ ԿԸ ԲԱՑԱԿԱՑԻ

ԱՐՏԱՔԻՆ 3 ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԻՆ

Ապաղինման ժողովէն առաջ (Մարտ 14) Միացեալ Նահանգներու, Մորս. Միութեան եւ Ազդիոյ Արտաքին Նախարարները զանազան խորհրդակցութիւններ ունեցան զլխաւորաբար ծանրանալով զեր – մանական հարցին եւ Պերլինի վրայ :

Ռուսք (Ամերիկա) եւ Կրոմիքօ առանձին խօսակցութիւններ ալ ունեցան երկու – չաբթի օր, երկար վիճած են Պերլինի մասին առանց ելքակացութեան մը յան – զելու : Ծանօթ է որ Մորս. Միութեան ստեղծած միջադէպերը կը չարունակուին օդանաւային երթեւեկներուն մէջ եւ խո – սակիցներէն ոչ մէկը կրնար անդիտանալ զանոնք, նոյնիսկ առերեւոյթն :

Երկու նախարարները խօսած են նաեւ զերմանական հարցին մասին, բայց ա – ռանց զայն կապելու Պերլինի :

Վերջապէս խօսած են ապաղինման չուրջ, արդէն Ռուսք իր արեւմտեան նե – կայ պաշտօնակիցներուն հետ ալ առան – ձին խօսած է այդ մասին (Իտալիա, Ֆա – նատա) :

Միացեալ – Նահանգները կը պատրաստուին ապաղինման ծրագիր մը ներկա – յացնելու ժողովին որ չատ պիտի չտար – բերի Քենըտիի առաջարկած ծրագրէն : Ա – յս ծրագիրը երեք զլխաւոր կէտերու վրայ հիմնուած է :—

Ա.) Ապաղինումը անմիջապէս պէտք է զործադրուի :

Բ) Բոլոր պարտաւորութիւնները զորս զանազան ազգերը ստանձնած պիտի ըլ – լան ապաղինման համար պէտք է միջազ – գային հսկակչռի տակ առնուին :

Գ) Խաղաղութեան պահպանման համար համապատասխան զրութիւն մը պէտք է ի զործ զրուի :

Նախապէս մեծ անակնկալ մը նկատ – ուած էր խորհրդային Արտաքին Նախա – րարին մէկ նամակը ՄԱԿի քարտուղա – րին, ուր Կրոմիքօ համաձայնագիր մը կ'առաջարկէր ըստ որուն հիւլէական պե – տութիւնները պայմանագիր մը ստորա – գրէին հիւլէական զէնք չտալու այն պե – տութեանց որոնք զուրկ են այդ զէնքե – րէն : Միւս կողմէ Կրոմիքօ կը յանձնա – րարէր ապահիւլէացուած լայնածաւալ չրջաններ ստեղծել Եւրոպայի, Ասիոյ եւ Ափրիկէի մէջ :

Կրոմիքօ ոչ մէկ ակնարկութիւն ըրած էր այս մասին իր պաշտօնակիցներուն (ամերիկացի եւ անգլիացի) ինչ որ բա – ւական տարօրինակ էր : Յետագային կը պարզուէր թէ Կրոմիքօյի նամակը ուրիշ բան չէր եթէ ոչ պատասխանը Ազգժո – ղովի Դեկտեմբեր 4ի բանաձեւին որ կը թելադրէր մեծ պետութիւններուն, Մարտ 15էն առաջ իրենց տեսակէտը պարզել հիւլէական զէնքերու ընդհանրացման մասին : Միացեալ Նահանգներն ալ արդէն կը պատրաստուէին իրենց տեսակէտը հաղորդելու :

Ինչպէս զրած էինք ժամանակին, Ֆը – րանսա բացակայ է ժընեւէն աւելորդ ժա – մավաճառութիւն նկատելով նման խո – սակցութիւններ որոնք զրական արդիւնք – ներու չեն յանգիր :

Մոսկուայի համար Ֆրանսայի այս դիրքը· արձագանգն է ամբողջ Արեւ – մուտքի որ բացասական կեցուածք ունի ապաղինման այս հարցին նկատմամբ :

Եուկոսլաւ մամուլն ալ կը զրէ թէ Ֆը – րանսայի բացակայութիւնը ամէն բան խնդրոյ առարկայ կ'ընէ, բայց կը գտնէ նաեւ թէ անոր ներկայութիւնը ոչ մէկ բան պիտի փոխէր :

ԹՐՔԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

—o—

ՄԷԿԸ ԿԱՄԲԱՍՏԱՆԷ ՄԻՒՍԸ

Կիւրակիի թիւով, հրատարակած էինք երկու նամակներ, զորս զրած է Թուրք ցեղապաշտ մը, Նեհալ Ատսըզ :

Ինչո՞ւ թուրք երեսփոխան Սապրի Ա – տալ կը կարդայ այդ նամակները Ազդ. ժողովին մէջ,— նպատակը պարզ է : Ի – նչպէս կ'աշխատի Սահմանադրութեան մէջ փոփոխութիւն մը ներմուծել՝ ապա – հովելու համար որոշ լիազօրութիւն, որ կրնայ դիկտատուրա առեղծել : Արդարա – ցնելու համար այս խաղը, երկրին մէջ զործող ծայրայեղներուն դէմ պայքարը պատրուակ ծառայեցնելով կառավարու – թեան ձրագիրը, կը չարունակէն հրա – տարակել նոր նամակներ :

Այսպէս Սապրի Ատալ, մամուլի հաւա – քոյթ մը կազմակերպելով, ցոյց տուաւ նամակներուն լուսանկարները, եւ այս առթիւ հրապարակ հանեց Ատսըզի մէկ ուրիշ նամակը, ուղղեալ իր մէկուկէս տարեկան զաւկին :

Նեհալ Ատսըզ ծայրայեղ ազակողմեան թերթերու միջոցով պնդած էր թէ Ատալի կողմէ Ազդ. ժողովին մէջ կարդացուած նամակները սուտ էին եւ կեղծ :

Ատալ լրագրողներուն ըսաւ թէ նա – մակները վաւերական են, եւ նկատի ու – նենալով որ Ատսըզ կրնայ ուրանալ զա – նոնք, հետեւեալ առաջարկը ըրաւ :

— Եթէ դարձեալ պիտի ուրանայ իր զրած նամակները, իրեն կ'առաջարկեմ որ իսկոյն հրապարակէ թէ ի՞նչ կը խոր – հի Աթաթիւրքի եւ հանրապետական վար – չաձեւի մասին :

Մտաւորական չրջանակներու մէջ չա – հադրդռութեամբ դիմաւորուեցաւ այս առաջարկը : Բայց կը կարծուի թէ Ատսըզ, յաչս աջակողմեականներու եւ յե – տադիմականներու՝ իր վարկը չկորսընց – նելու համար, լռութեամբ պիտի անցնի այս առաջարկին վրայէն :

Ահա այդ տեղն է որ Ատալ հրապարա – կած է նամակը, զոր Բ. աշխարհամարտի ընթացքին զրած է այն տեղի 1·Յամեայ իր տղուն՝ Եաղմուրի, եւ զոր լեցուցած է ցեղապաշտութեան վերաբերեալ իր խորհրդածութիւններով : Ատսըզ հե – տեւեալը կ'ըսէ իր զաւկին.

— « Այսօր մէկուկէս տարեկան ես : Կատակ լրացուցի, կը փաթիմ : Քեզի յի – շատակ կը ձգեմ – Մրատներս յարդէ : Լաւ Թուրք մը եղիր : Համայնավարու – թիւնը մեզի թշնամի երկիր մըն է : Ասի – կա լաւ միտքդ պահէ : Հրեաները բոլոր աղգերու գաղտնի թշնամին են : Ռուսե – րը, Լեհերը, Պարսիկները, Չեխերը մեր պատմական թշնամիներն են : Պուլ – կարները, Գերմանները, Իտալացիները, Անգլիացիները, Ֆրանսացիները, Աբար – ներէն, Սերպերը, Պրովանսները, Սպանա – ցիները, Փորթուկալցիները, Ռումէնները մեր նոր թշնամիներն են : Ճափոնները, Աֆղանները, Ամերիկացիները մեր վաղ – ուան թշնամիներն են : Հայերը, Քիւրտե – րը, Զազաները, Չերքէզները, Պոշնակ – ները, Արնաւուտները, Փոմաքները, Լա – զերը, Լեզկիները, Վրացիները, Չեչէն – ները, Գիւղուները՝ մեր ներքին թշնամի – ներն են : Այսքան չատ թշնամիի դէմ կըռ – ուելու համար լաւ պատրաստուէ : Ատա – տած քեզի օդնական ըլլայ » :

Թուրք թերթերը այս առթիւ կը զրեն թէ Նեհալ Ատսըզ կը պտնուէր այն ցեղա – պաշտներուն եւ Թուրանճիներուն միջեւ, որոնք 1944ին պաշարման վիճակի կոչմէ ձերբակալուած եւ հետապնդումի ենթար – կուած էին Աթաթիւրքի վարչաձեւին, Սահմանադրութեան եւ Թուրքիոյ իրա – ւական ու քաղաքական վարչակարգին դէմ գործունէութիւն տանելու ամբաս – տանութեամբ : Այս նամակները այն ա – տեն քնութեան Թղթածրարներուն մէջ չիչուած էին : Թուրք թերթերը կ'աւել – ցնեն թէ երկրորդ նամակը կը ձգտի Թուրքիոյ մէջ ապրող Թուրք Հայրենա – կիցները անջատել քիւրտ, լազ, ալպան, պոշնախ, չերքէզ, եւն. մասերու եւ քայ – քայել երկիրը :

Ա. Թիւրքէշ ալ կը պտնուէր 1944ին ձերբակալուած Թուրանճիներու մէջեւ :

Ատալ կը յայտարարէ թէ պէտք է պայքար բանալ աջակողմեաններուն դէմ, որոնք ներկայիս գործունէութիւն ցոյց կուտան եւ հաղորդեց թէ հետզհետէ պի – տի հրապարակէ կարդ մը այլ փաստա – թուղթեր, որոնք իր ձեռքը կը գտնուին :

Ատալ պատերազմի տարիներուն վեց տարի Ապահովութեան ընդհանուր տնօ – րէնի պաշտօն վարած էր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ մէջ երկուշաբթի օր ժամը 17էն 17·30 բոլոր ընկերակցութեանց հրահանգով աշխատանքը զադրեցաւ բո – ղոքելու համար Իսիի մէջ պայթած ռումբին որ այնքան անմեղ զոհեր խլեց :

ՔԱՄՐՄ յայտարարեց « ամբողջ Պա – զեստինը կ'ուղենք եւ հարցը միայն Ցոր – դանան չետ ընթացքին մասին չէ » :

ՏԻԿԻՆ ՔԵՆԸԼՏԻ, նախագահին կինը, Նոր – Տէհլի հասաւ : Հնդկաստանի որ – ւած իր պաշտօնական այցելութիւնը 9 օր պիտի տեւէ : Տիկին Քենըտի Փարիզէն եւ Հռոմէն անցած էր, այս վերջին քաղա – քին մէջ ընդունուած էր Պապին կողմէ, առանձին ունկնդրութեան :

ԿԱՐՏԻՆԱԼ ՎԻՇԻՆՍԿԻ Հռոմէն վար – չաւ վերադարձաւ ուր արտակարգ ըն – դունելութեան արժանացաւ հաւատաց – եալներուն կողմէ, «100 տարի ապրի՛ս» կը պոռար ժողովուրդը :

ՖՐԱՆՔՕ խօսք առած է բանուորական ընկերակցութեանց համագումարի փակ – ման առթիւ եւ չնորհաւորած է պատուի – րակները իրենց չինարար աշխատանքին համար : Ֆրանքօ յայտնած է նաեւ թէ կ'ամբաստանեն Սպանիան որ մենաշո – րական վարչակարգ մը ունի.— « Բայց, չեշտած է Ֆրանքօ, սպանացի ժողովուր – դը չէր հանդուրժեր մենաշխրութեան մը » : Սպանական եկեղեցին սակայն խստ – օրէն քննադատած է բանուորական դա – տան վիճակը : Հովուական թուղթով մը Սեվիլլայի Արքեպիսկոպոսը ծանր քննա – դատութիւններ կ'ընէ Անտալուզիայի ըն – կերային կացութեան վրայ : Օրական 40– էն 45 փեսեթա կը ստանայ բանուորը, ինչ որ « սովի սահման մըն է » :

25 ԱՆԳԼԻԱՑիի վրայ մէկը՝ միաեռա – կան է եւ վիճակագրութիւնները ցոյց կու – տան թէ չորս ժամը անգամ մը երախայ մը կը ծնի Մեծն Բրիտանիոյ մէջ, ո – րուն ճակատագիրը միաեռական ըլլալ է» յայտարարեց աշխատաւորական երես – փոխան մը Ժողովին մէջ : Երեսփոխանը օրինագիծ մը կ'առաջարկէ որ կը ձգտի բարեփոխելու ներկայ օրէնքը, արդարեւ երեսփոխանը կ'ըսէ թէ բանտարկութեան դատապարտել միաեռականը կը նշանակէ սատիճ մը կանացի բանտ դնելու :

ՊԱՏԻՒ ՏԷՐ-ԵՂԻԱՅԵԱՆ 5 ՄԻԼԻՈՆ ԿԸ ՆՈՒԻՐԷ ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

—o—

Պէլֆորարնակ մեր վաղեմի բաժանորդ – ներէն՝ Պ. Եդուարդ Տէր – Եղիայեան 5 միլիոն նուիրած է Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին, չէնքին ընդարձակման ծրագրին ի նպաստ :

ԻՆՉՊԵՍ ՏԵՍԱՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

ՈՎՍԵՓ ԴԱՎԹՅԱՆԻ

Իմ ծննդավայրը Ալաշկերտ քաղաքն է, որ գտնվում է Մասիս լեռան ստորոտին, Արաքսի ձախ ափին։ Ալաշկերտը հին քաղաք է, ունի հազարամյա պատմություն։ Ես ծնվել եմ 1879 թվականին։ Հայրս զբաղվում էր առևտրով։ Ունեինք մեծ խանութ։ Ես ավարտել եմ տեղի ծխական դպրոցը։ Հետո ուզում էի գնալ Էջմիածնի ճեմարանը, բայց հայրս չհամաձայնեց։ Ասաց, որ ինձ պետք է առևտրական կրթություն։ Ուղարկեց Կ. Պոլիս, որտեղ ես ավարտեցի առևտրական դպրոցը։ Հետո վերադարձա հայրենի քաղաք և սկսեցի աշխատել հոր խանութում։

Ալաշկերտում ապրում էին մոտ 30 հազար բնակիչ, որոնց մեծ մասը հայեր էին։ Կային նաև թուրքեր, քրդեր, հույներ և հրեաներ։ Հայերը հիմնականում զբաղվում էին առևտրով, արհեստներով և երկրագործությամբ։ Շրջակա գյուղերում հայերի մեծ մասը հողագործներ էին։ Նրանք ունեին իրենց սեփական հողերը, որոնք ժառանգաբար անցնում էին սերնդից սերունդ։ Ես հաճախ էի գնում այդ գյուղերը հոր հետ, երբ նա գնում էր հավաքելու իր պարտքերը։ Հիշում եմ, որ գյուղացիները միշտ մեզ հյուրընկալում էին մեծ սիրով։ Նրանք մեզ համար թարմ կաթ, պանիր և մեղր էին բերում։

Ալաշկերտում կար մեկ հայկական դպրոց, որտեղ սովորում էին մոտ 200 աշակերտներ։ Դպրոցի տնօրենն էր Գրիգոր Մելիքյանը, հոյակապ մանկավարժ և հայրենասեր։ Նա մեծ ջանքեր էր գործադրում, որպեսզի աշակերտները լավ սովորեն և սիրեն իրենց ազգը։ Ես ինքս էլ դասավանդել եմ այդ դպրոցում մի քանի տարի, մինչև որ հայրս մահացավ և ես ստիպված եղա վերադառնալ տուն՝ ղեկավարելու առևտրական գործերը։

Ալաշկերտում կար նաև մի փոքրիկ ազգային գրադարան, որը հիմնադրել էր տեղի մի հարուստ հայ՝ Սարգիս Տեր-Հակոբյանը։ Գրադարանում կային մոտ 3000 գրքեր, հիմնականում հայերեն։ Ես հաճախ էի գնում այնտեղ և ժամերով նստում էի կարդալով։ Կարդացել եմ գրեթե բոլոր հայ գրողների գործերը, որոնք այդ ժամանակ հասանելի էին։ Գրադարանը մեծ դեր խաղաց իմ կրթության մեջ։

Ալաշկերտում ապրում էին նաև մի քանի ռուս պաշտոնյաներ, որոնք ղեկավարում էին տեղական վարչությունը։ Նրանք հիմնականում վատ էին վերաբերվում հայերին, բայց մենք ստիպված էինք հարգել նրանց։ Ռուսական իշխանությունները հաճախ էին միջամտում հայերի գործերին, հատկապես եկեղեցական հարցերում։ Հիշում եմ, թե ինչպես 1895 թվականին ռուսական կառավարությունը փորձեց փակել մեր դպրոցը՝ պատճառաբանելով, թե այնտեղ չափազանց շատ հայերեն է դասավանդվում։ Մեծ դժվարությամբ հաջողվեց համոզել նրանց թողնել դպրոցը բաց։

Ալաշկերտում կար նաև մի փոքրիկ եկեղեցի, որտեղ ես հաճախ էի գնում աղոթելու։ Քահանան էր Տեր-Մկրտիչ վարդապետը, շատ բարի և իմաստուն մարդ։ Նա ինձ շատ խրատներ տվեց կյանքի մասին։ Ես միշտ հարգանքով եմ հիշում նրան։

Ալաշկերտում կար նաև մի փոքրիկ հիվանդանոց, որտեղ աշխատում էր մի հայ բժիշկ՝ Արտեմ Ղազարյանը։ Նա շատ հարուստ մարդ էր և իր ունեցվածքի մեծ մասը նվիրաբերել էր հիվանդանոցին։ Ես նրա հետ մի քանի անգամ գնացել եմ հիվանդների մոտ և տեսել եմ, թե ինչպես նա անհանգստանում է իր հիվանդների համար։ Նա ինձ շատ բան սովորեցրեց մարդկանց հանդեպ սիրո և կարեկցանքի մասին։

Ալաշկերտում կար նաև մի փոքրիկ փոստատուն, որտեղ ես հաճախ էի գնում նամակներ ստանալու կամ ուղարկելու։ Փոստատունը գտնվում էր մեր տնից ոչ հեռու, և ես հաճախ էի գնում այնտեղ։ Փոստատան պետը հայ էր՝ Գրիգոր Մելիքյանը, շատ ազնիվ և պարկեշտ մարդ։ Նա ինձ շատ բան պատմեց աշխարհի մասին, որովհետև նա շատ էր ճանապարհորդում։

Ալաշկերտում կար նաև մի փոքրիկ հյուրանոց, որտեղ ես հաճախ էի ճաշում։ Հյուրանոցի տերը հայ էր՝ Սարգիս Ավետիսյանը, շատ ուրախ և զվարթ մարդ։ Նա միշտ ինձ համար հատուկ ուտեստներ էր պատրաստում։ Ես նրա հետ շատ էի զրուցում, և նա ինձ շատ բան պատմեց իր կյանքի մասին։

Ալաշկերտում կար նաև մի փոքրիկ դերձականոց, որտեղ ես հաճախ էի գնում կոստյում կարել տալու։ Դերձականոցի տերը հայ էր՝ Ստեփան Ավետիսյանը, շատ վարպետ արհեստավոր։ Նա ինձ համար գեղեցիկ կոստյում կարեց, և ես շատ գոհ մնացի նրանից։

Ալաշկերտում կար նաև մի փոքրիկ դարբնոց, որտեղ ես հաճախ էի գնում ձի պայտելու։ Դարբնոցի տերը հայ էր՝ Գրիգոր Ավետիսյանը, շատ ուժեղ և առողջ մարդ։ Նա ինձ շատ բան սովորեցրեց ձիերի մասին

ՀԱՅԱԿԱՐ

(ԱՀՄ ՅԵՐԵՎԱՆԱՅԻ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ)

ԳՐՈՑ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՄՈՍԿՎԱ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Լիոնէն Տէր եւ Տիկին Տէրմանեան Շաւարշ Միսաքեանի յիշատակին քան Ն.Ֆ. կը նուիրեն «Յառաջ»ին, խմբագրատուն իրենց այցելութեան առթիւ :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի Կառվարեցց խումբին կողմէ :

Ապրիլ 1ին, ժամը 15էն 24, Սարսէլի քաղաքապետարանին սրահին մէջ :

ՆԱՆՍԷՆԵԱՆ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ Գաղթականաց դրասենեակը կը հաղորդէ որ ՄԱՐՏ 12էն 26, այցելու պիտի չընդունի, ներքին փոփոխութիւններու պատճառաւ :

Այս ժամանակաշրջանին բոլոր դիմումները կրնան ըլլալ ՄԻԱՅՆ ԳՐԱՒՈՐ, նոյն հասցէին. —

23, Rue La Pérouse, PARIS (16e)

«ԳԻՐՔԻՆ 32ՐԴ ԿԷՍՕՐԷ – ԵՏ.Ք»

կազմակերպուած

ՌԱԶՄԻԿ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

(Association des Ecrivains Combattants)

կողմէ :

Այս չորեքշաբթի, ժամը 14էն 20,

Մէզոն տը լա Շիմի

28 bis, Rue St.-Dominique, Métro Invalides

ՎԻՔԹՈՐ ԿԱՐՏՈՆ պիտի ստորագրէ իր հատորը՝ «Զմրուխտակիր Աստղերը» :

ՊԱՀՔԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Տէսինի կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ յարգոյ հասարակութեան թէ այս մեծ Պահքի եօթը շաբաթներուն եկեղեցւոյ արարողութիւնները կ'ընթանան հետեւեալ ձեւով :

Ամէն Չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 7·30ին Հսկումի արարողութիւն, եւ քարոզ շարաթը խորհրդածող : Նախագահութեամբ Վարդ. քհնյ. Աւագեանի, մասնակցութեամբ տեղւոյս դպիրներուն եւ եկեղեցւոյ երգչախումբին :

Ամէն Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 5ին ժամերգութիւն եւ խաղաղական ժամ, գլխաւորութեամբ Գրիգոր Մարտիրոսեանի :

Ամէն Կիրակի առաւօտ ժամը 9ին ժամերգութիւն ժամը 9·45ին, ղօղ պատարագ, ժամը 10·30ին հոգեհանգիստներ եւ անմիջապէս ետք Արեւագալ, մասնակցութեամբ տեղւոյս դպիրներուն :

Հաւատացեալ ժողովուրդէն կը խնդրուի նկատի ունենալ նոր ժամերը եւ յարգել ժամադրութիւնները :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes, Métro Ternes

Այս Կիրակի, ժամը 3ին, Լիւք Անտրէ Մարսել դասախօսութիւն մը պիտի տայ «Հայ երաժշտութեան» մասին, եւ դաշնակի վրայ պիտի ընկերակցի Իվ. ԹէՍԻէ տաղանդաւոր երգիչին, որ շատ մը հայկական երգեր պիտի երգէ : Փարիզի երիտասարդները սիրով հրաւիրուած են :

Մուտքը ազատ է :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Հայր. Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի անդամական ժողովը այս Կիրակի առաւօտ, ժամը 9ին հայրենակից Գրիգոր Գրիգորեանի բնակարանը, (Նոթր Տամ Լիմիթ, 77 Ռութ Նասիօնալ, Մարսէյլ) : Անդամներու ներկայութիւնը շատ կարեւոր է :

ԾԱԽՈՒ Է

A vendre très bon marché, 2 Bobinoirs LEBOCEY 12 broches chacune, avec 600 bobines.

Dertomayan MIC 2060.

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներու պատրաստած թատերական ներկայացումը՝

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՄԱՐՏ 25

ժամը 15·30ին

Պիտի ներկայացուին

ՀՆԱԽՈՅԶԸ

Պոլսական կատակերգութիւն 3 արար

Mimile

Զաւեշտ մէկ արար

Արտասանութիւններ

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

du Dimanche 25 Mars au Lundi 2 Avril 1962

FOIRE INTERNATIONALE DE LYON

en même temps que :

« SIQUEM »

Salon International de la Quincaillerie, de l'Outillage, de l'Equipement Ménager et du Chauffage

et

« *Salon Professionnel des Arts de la Table* »

ADMINISTRATION ET BUREAUX :

Palais des Congrès - LYON (6e)

Tél. 24-29-61

à PARIS :

136, Boulevard Haussmann (8e)

Tél. : WAGram 68-50

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Կիրակի առաւօտ, ժամը 10·30ին կը պատարագէ Հ. ՊՕՂՈՍ Վ. ԱՆԱՆԵԱՆ կը քարոզէ Գերպ. ՆԵՐՍԷՍ Ծ. Վ. ՍԷԹԵԱՆ : Նիւթ՝ Քրիստոսի եկեղեցին, ազգայի՞ն թէ ընդհանրական :

Կարճ ալիք — 31·10, 25·55, 19·84 :

Միջին ալիք — 196 մեթր :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
«Les Peuples qui chantent»

Միջազգային պարերու եւ երգերու փառատօն, Կիրակի, Մարտ 18, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ, հովանաւորութեամբ Փարիզի համալսարանի տեսուչ ԺԱՆ ՌՈՇԻ :

Փառատօնին բազմաթիւ ժողովրդական խումբեր կը մասնակցին, ինչպէս նաեւ հայկականը, Տիկին ՔԻՒԹՆԵՐԵԱՆ իր Սօսի պարախումբով, ՏԷՏԷՃԵԱՆ իր Արմենիա նուագախումբով եւ Սամուէլ-Մուրատ վարժարանի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Գ. ԵԱՆՊԷԿԵԱՆի :

Միջազգային մեծ արուեստագէտներ իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն :

ԼԻԹԻԽ ՏԸ ԼԻԽՁ սպանացի մեծ պարուհին եւ ՌԻՇԱՌ ԺԱՔՍՈՆ Ափրիկեան սեւերու պարերով :

Գիները — 5, 4, 3, 2, Ն. Ֆ. :

Դիմել Սորպոնի ղռնապաններուն :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 17ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին մէջ : Պիտի նուիրուի ՄԱԼԽԱՍԻ : Հանրային զործունէութիւնը պիտի ներկայացնէ՝ ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Գրականութիւնը՝ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ :

Մուտքը ազատ է :

Զերմութիւնը ապահովուած է :

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզեան շրջանի բոլոր մասնաճիւղերը այս Կիրակի ժամը 3ին, Մշակոյթի Տան մէջ :

Ժողովը տեղի կ'ունենայ բաժակ մը թէյի շուրջ :

ԿԱՐԵՒՈՐ ՕՐԱԿԱՐԳ :

Բոլոր մասնաճիւղերու անդամուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ
ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ 34ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերու :

Կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15ին

MAISON DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint-Dominique

Métro : Invalides

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Ցետադային՝ մանրամասնութիւններ :

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Հայ Ազգային Տան մէջ :

Կը նախագահէ Պ. ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Պ. ԼԵՒՈՆ ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

կը ներկայացնէ

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ		
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սի-նակ		
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	»	»	»
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	»	»	»
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	»	»	»
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	»	»	»
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	»	»	»
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	»	»	»
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	»	»	»

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS - 6e — Chèque Postal : 1278-35

PEINTRES et SCULPTEURS ARMENIENS, par *Onnig Avédissian*, Le Caire	100 NF.
MINIATURES ARMENIENNES, par *Lydia Dournova*, Paris.	120 NF.
NAREK, le Livre de Prières, trad. par *Isaac Kéchichian*, Paris, 1961.	25,20 NF.
LE CHANT DU PAIN, *Daniel Varoujan*, Paris.	6,30 NF.
HISTOIRE DE L'ARMENIE, par *H. Thorossian*, Paris.	10 NF.
ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ . Հ. Ե. Տէր Ղազարեան, Պէյրութ,	20 Ն. Ֆ.
ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՀԱՅԵՐԷՆ , Մեսրոպ Նուպարեան, Պէյրութ	40 Ն. Ֆ.
ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆԷ ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ , Հ. Գ. Պայեան, Վենետիկ ,	40 Ն. Ֆ.
ԱՌՁԵՌՆ ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅ. ԳԱՂՂ. Հ. Դ. Ստեփանեան, Վենետիկ	9 Ն. Ֆ.
ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ . Ս. Գարամաճեան, Պէյրութ,	40 Ն. Ֆ.
ԱՆԳԼԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ . Յ. Յ. Չագմագճեան, Պէյրութ	40 Ն. Ֆ.
ՅՈՒՇԱՄԱՏԵԱՆ Հ. Մ. Ը. Մ. Ի., 1918–1938, Պէյրութ	22 Ն. Ֆ.
ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ, Բ. հատոր, Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ, Պէյրութ	12 Ն. Ֆ.
ՋՐՈՅՑ, Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ, Ա. հատոր 3·50 Ն. Ֆ. Բ. հատոր 5 Ն. Ֆ.	
ԱՆԴՐՇԻՐԻՄԵԱՆ ՁԱՅՆԵՐ, Պ. Սնապեան, Պէյրութ	4 Ն. Ֆ.

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ

ՀԷԼՎԱ ԼՈԳՈՒՄ ՍՈՒՍԱՄ – ՀԷԼՎԱ

ԹԱՀԻՆ ՇԱՐՈՅ (ՌՈՀԻԿ) ՎԱՐԴ-ԱՆՈՅՇ

LE BOSPHORE MARQUE DÉPOSÉE

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

CHOC-ALVA • CHOCO-LOC

Ste le BOSPHORE

SIÈGE SOCIAL

2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 15 ՄԱՐՏ — JEUDI 15 MARS 1962

38րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9354 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5155

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ Ո՞ՒՐ ԱՅՍՊԷՍ

Քանի մը ամսուան փորձը ցոյց տուաւ, որ անցեալ Հոկտեմբեր 15ի խորհրդարանական ընտրութիւնները փոխանակ բարելաւելու Թուրքիոյ ներքին կացութիւնը, աւելի ծանրացուցած են տարիներէ ի վեր տիրող տագնապը։

«Ժողովրդավարական» երեւնալու մարմաջը գրեթէ անիշխանական վիճակ ստեղծած է երկրին մէջ։

Զինուորական յեղափոխութիւնը հրապարակէն քշելով Դեմոկրատները՝ լայն ասպարէզ բացաւ Հալքի առջեւ, որ երբեք ձեռնթափ չէր եղած տասը տարուան ընթացքին՝ երազելով միշտ հին օրերը։

Հալք կուսակցութիւնը ժառանգորդն էր մեծահռչակ Իթթիհատի։ Վարիչներէն շատեր նախկին իթթիհատականներ էին։

Հալքէն բաժնուելով Դեմոկրատ կուսակցութիւնը կազմողներուն մէջ եւս կարեւոր թիւ մը կը կազմէին նոյն տարրերը։

Իթթիհատական մտայնութիւնը տիրապետող է Թալէաթի երկրին մէջ։

Զանազան անուններով հրապարակ եկող նոր կուսակցութիւններն ալ չեն կրնար ձերբազատուիլ այդ մտայնութենէն։

Գնդապետ Ալփասլան Թիւրքէշ եւ ընկերները իրենց ծրագրով ոչ մէկ տարբերութիւն ունին Իթթիհատէն։

Գրած էինք ժամանակին, որ 1960 Մայիս 27ի յեղափոխութեան այս «հերոս»ները, թիւով 14 հոգի, նախագահ Կիւրսէլէն կը պահանջէին երկիրը բոլորովին «թրքացնել», մաքրագործելով ոչ-Թուրք տարրերը, — Հրեաները Իսրայէլ, Յոյները Յունաստան եւ Հայերը Հայաստան ղրկելով։

Այժմ կը հաստատուի այս ծրագիրը երեսփոխան Օսման Սապրի Ատալի կողմէ, որ հրապարակած է Թիւրքէշի մէկ նամակը (Յառաջ, 11 Մարտ)։

Իթթիհատի այս ձագուկը «ներքին թշնամի» կը նկատէ Թուրքիոյ փոքրամասնութիւնները, որոնցմէ պէտք է ձերբազատուիլ եղեր մինչեւ ընդ միշտ։

Ողբալի վիճակ կը ներկայացնեն կուսակցութիւնները, որոնք ո՛չ միայն իրարու դէմ կը պայքարին ամէն օր, այլ եւ պառակտուած են ներքնապէս։

Անել կացութեան մատնուած է Ատալէթ»ը, որ ինքզինք կը նկատէ Դեմոկրատներու ժառանգորդը, 158 աթոռ ունի Երեսփ. Ժողովին մէջ եւ յիսուն առ հարիւր համեմատութեամբ կը մասնակցի Իսմէթի խառն դահլիճին, — 22ի վրայ 11 նախարարով։

Ամէն օր նոր մարդիկ կը հրաժարին կամ կը հեռացուին այս կուսակցութենէն։ Իփերջոյ պիտի չկրնան իրենց դիրքը պահել կառավարութեան մէջ։

«Եէնի Թիւրքիյէ» եւ գիւղացիական «Միլլէթ» կուսակցութիւնները ընդդիմադիր են խորհրդարանին մէջ։ Ասոնց մէջ ալ ծայր տուած է պառակտումը։ Հրաժարած է «Եէնի Թիւրքիյէ»ի կուսակցապետը՝ Էքրէմ Ալիճան, դժուար կացութեան մատնելով կուսակցութիւնը։

Կազմուած են ուրիշ նոր կուսակցութիւններ, ձախ հակումներով։ Հետզհետէ կ'աւելնայ ընդդիմադիրներու թիւը։

Քննադատութիւններն ու վէճերը կը ծառայեն միայն աղմկելու հրապարակը, առանց դրական արդիւնքի մը յանգելու։

Երկիրը խեղդուած է պարտքերու տակ։ Ելմտացոյցը 215 միլիոն տոլարի բաց ունի։ Դրամը քանիցս արժեզրկուելէ վերջ բոլորովին կորսնցուցած է գնման կարողութիւնը։ Ամրուստի անհրաժեշտութեան գիները տարապայման յաւելում են կրած։ Ժողովուրդի ապրելու պայմանները փոխանակ բարւոքելու, աստիճան մը աւելի վատթարացած են։

Դէպի ո՞ւր, այսպէս։

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԷՎԻԱՆ

ԶԻՆԱԴՈՒԼԸ՝ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ

Ժամէ ժամ կը սպասուի որ զինադուլը ստորագրուի, բայց կը թուի թէ վերջին պահուն դժուարութիւններ ծագած են Էվիանի խօսակիցներուն միջեւ։

Ալժերացիք շատ ջղայնացած են առջի օր տեսնելով որ լաւատեսութիւն կը տիրէ ամէն կողմէ եւ այն տպաւորութիւնն ստացած են թէ Ֆրանսացիք կ'ուզեն զիրենք նեղը դնել եւ «կարճ կապելով» ամէն բան, նոր զիջումներ ձեռք ձգել։

Ալժերական պատուիրակութեան անդամներէն՝ Պեն Աուտա որ զինուորական է այնքան ջղայնացած է որ ըսած կ'ըլլայ նոյնիսկ «եթէ ինծի մնար, ամէն ինչ կը խզուէր, այս մարդիկը Ազատագրման Ազգ. Բանակին անձնատուութիւնը կ'ուզեն»։

Երեքշաբթի օրուան նիստը ութ ժամ տեւած է եւ բոլոր պատուիրակները յոգնած բաժնուած են իրարմէ, ամէն պարագայի մէջ նախարար Ժոքս Փարիզ չէր վերադարձած Չորեքշաբթի առաւօտ եւ ներկայ պիտի չըլլար հերթական Նախարարաց Խորհուրդին։

Գաղտնապահութիւնը, կը գրեն «Ֆիկարօյի» թղթակիցները, նիստերու շուրջ անշուշտ իր առաւելութիւններն ունի, բայց եւ անպատեհութիւններ, մանաւանդ երբ երկար կը տեւէ։ Նման գաղտնապահութիւն մը այդ պարագային թիւրիմացութեանց դուռ կը բանայ եւ շատ սխալ մեկնութիւններու ծնունդ կուտայ։

Կը թուի թէ վերջին կարգադրուելիք հարցերն են՝ Առժամեայ Գործադիրին անդամները մանաւանդ ղեկավարը նշանակել եւ վերջապէս Ալժերիոյ Տեղական Ուժին կազմը որոշել։ Կար նաեւ անշուշտ ալժերական «բանակին» ճակատագրին որոշումը։

Ֆրանսացիներու առաջարկած լուծումները ալժերական «բանակին» համար, Պեն Աուտայի կողմէ «արգելափակման կայան» որակուած է, ինչ որ առնուազն անըմբռնելի է։

× Թունուզի «Ժէօն-Աֆրիք»ը կը գրէ թէ զինադուլը չի կրնար հռչակուիլ շաբաթավերջէն առաջ։

× Ալժերիոյ մէջ կը շարունակուին ահաբեկումները։ Մէկ օրուան մէջ (Երեքշաբթի) երեսուն ահաբեկումներ կատարուած են. գլխաւորաբար մահմետական թաղամասերուն սահմանին վրայ։

Պոնի դատարանին մէջ ֆելլակայ պետ մը սպաննուած է տեղնուտեղը։

Օռանի ընդհանուր դատախազը ծանրօրէն վիրաւորուած է Եւրոպացիի մը կողմէ, երբ տունէն դուրս կ'ելլէր։

Ալժ. Ազատ. Ճակատն ալ ետ չի մնար եւ մեռեալներ ու վիրաւորներ կը բազմանան քաղաքի մը մէջ որ խաղաղութեան կը սպասէ։

× Փարիզի մէջ «Ժէ Ա. Էօ»ները (դիմադրութեան խումբեր), որոնք կազմուեցան Դեկտեմբեր 19ին Հակա-Գաղտնի Բանակ ցոյցին առթիւ, առաջին անգամ ըլլալով կարգ մը նախաձեռնութիւններ ունեցան առջի օր։ Ցոյցեր կատարեցին Գաղտնի Բանակի համակիր նկատուած անձնաւորութեանց տուներուն առջեւ։ Այսպէս Սէն Քլուի մէջ, Ժորժ Պիտոյի տան առջեւ եւ ընդհանրապէս այն ութսուն երեսփոխաններու տուներուն առջեւ որոնք քուէարկած էին բանաձեւի մը պարբերութիւնը որ այլեւս ծանօթ է «Սալան Բարեփոխում» անունով։

Ցուցարարները աղբեր ալ փակցուցած են այդ մարդոց դուռներուն վրայ ուր գրուած է թէ իրենք ոճրագործներու բարեկամներ են։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Նորին Սուրբ Օծութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Սրբազնագոյն Կաթողիկոսի հրամանով եւ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի որոշմամբ, սոյն տարուայ Հոկտեմբերի սկզբին Ս. Էջմիածնում հրաւիրւում է Ազգային - եկեղեցական Սրբագումար ժողով։

Հոկտեմբեր 7ին հանդիսաւոր կերպով կը նշուի Նորին Սուրբ Օծութեան Գահակալութեան 7րդ տարեդարձը։

Նոյն օրը Վեհափառ Հայրապետը Մայր Տաճարում կը մատուցի Հայրապետական Ս. Պատարագ եւ կ'օրհնի Սրբալոյս Միւռոն։

ԴԻՒԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ մէջ Մարտոմ (Ժողովուրդին կուսակցութիւնը) բացաւ իր համագումարը։ Պատգամաւորները խստօրէն քննադատած են կառավարութիւնը որ փակած է համալսարանը եւ կը մերժէ նոր ընտրութիւններ։ Դէմ է նաեւ Պարսկաստանի յանձն առած համաձայնութեանց եւ արտասահմանէն ստացած օժանդակութեանց։

ԹԷԼ-ԱՎԻՎԻ Գերագոյն Ատեանը Այխմանի վերաքննութեան դիմումը պիտի ուսումնասիրէ Մարտ 22ին։

ՔՈՒՊԱՅԻ մէջ պարենաւորումի դժուարութիւնները օրէ օր զգալի կը դառնան։ Ֆիտել Քասթրօ ձայնասփիւռ ճառի մը մէջ յայտնեց թէ կենսական ապրանքները պարենաչափի պիտի ենթարկուին։ Այսպէս չափով պիտի բաժնուին իւղը, բրինձը, չոր բանջարեղէնները, ինչպէս նաեւ օճառը, միսը (150 կրամ շաբաթը), ձուկը (կէս լիվր 15 օրը անգամ մը), 5 հաւկիթ ամիսը։ 7 տարեկանէն վար երախաները օրական մէկ լիթր կաթ պիտի ունենան։ Քասթրօ շեշտած է թէ պարենաւորման հարցը յեղափոխութեան ամենէն լուրջ հարցն է։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ առեւտրական համաձայնագիր մը ստորագրած է Ալպանիոյ հետ։ Այս համաձայնագրով Պուլկարիան ընկերվարական պլոքի 6րդ երկիրն է որ Ալպանիոյ հետ կը գործակցի, այս վերջինին Խորհ. Միութեան հետ խզումէն ետք։

ՖԻՈՒԷՆՑԷԻ (Իտալիա) մէջ բացուած է Գրողներու Եւրոպական Հաւաքականութեան համագումարը։

ԳԱՀԻՐԷԻ Դատական Ատեանը Շաբաթ օրուան յետաձգեց ֆրանսացի դիւանագէտներու դատավարութիւնը։

ՏԻԿԻՆ ՔԵՆԸՏԻ Նեհրուի փոխանցեց Նախագահին «սիրալիր եւ անկեղծ բարեւները»։

ԻՆՏՈՆԵԶԻԱ տրամադիր է խաղաղութեամբ լուծելու Նոր-Կինէայի խնդիրը Հոլանտայի հետ։

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔԵՆԸՏԻ հինգ միլիառ տոլար ուզեց խորհրդարանէն արտասահմանի օժանդակելու համար։ Գալիք չորս տարիներուն համար երեք միլիառ տոլար պէտք է նախատեսուի հետեւեալ ձեւով. Ծայրագոյն Արեւելք 624 միլիոն, Ափրիկէ 350 միլիոն (միշտ տոլարի հաշուով) Լատին Ամերիկա՝ 625, Մերձաւոր Արեւելք եւ Հարաւ-Արեւելեան Ասիա 1.028 միլիոն։

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆ կը հաղորդէ թէ լաւատեղեակ աղբիւրներու համաձայն Հնդկաստան առաջինը պիտի ըլլայ օգտուելու չին-խորհրդային օժանդակութենէն, 950 միլիոն տոլար (4.750 միլիոն Ն. Ֆ.)։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ մէջ առաջին անգամ ըլլալով քաղաքական պայքարներու մէջ կ'օգտագործուի նաեւ Թագաւորական ընտանիքը որ յարձակումի կ'ենթարկուի։ Ամէն բան սկսած է երեսփոխանական ընտրութիւններով։ Ընդդիմութիւնը կ'ամբաստանէ Թագաւորը որ նպաստած է Քարամանլիսի կուսակցութեան։

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ մէջ ներումի լայն միջոցներ ձեռք առնուած են։ Ասոնք 150000 հոգիի կը վերաբերին։

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ կաճառը առաջին անգամ ըլլալով կին մը ընտրեց իբրեւ անդամ։ Մարկրիթ Փերէ, յիսուն տարեկան կին մըն է որ անմիջական գործակիցը եղած է Տիկին Քիւրիի։ Նոյն կաճառը մերժած է իր մէջ ընդունիլ Մառի Քիւրին։

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ Ալ Նասր թերթը կը գրէ թէ Մարտ 7ին մահափորձ մը կատարուած է Գահիրէի մէջ, Նասրի դէմ, Պայրամի տօնական առաջին օրը։

ԺԸՆԵՒԻ մէջ Կրոմիքօ տեսակցութիւն մը ունեցած է Փեքինի դեսպանին հետ։ Այս առթիւ խորհրդային նախարարը հաղորդած է Չինացիին թէ ինչ պիտի ըլլայ իրենց դիրքը Ժընեւի ապազինման ժողովին մէջ։

ՄԱՐԵՇԱԼ ՄԱԼԻՆՈՎՍՔԻ որ քանի մը օրէ անպաշտօն կերպով Փարիզ կը գտնուի, առջի օր Վերսայլի պալատը այցելեց։

«ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ Ֆրանսացիները» նամակ մը ղրկած են Ժորժ Պիտոյի ուր կ'ըսեն «կը սպասենք որ ձեր մէջը գտնուող քրիստոնեան համախոհ ըլլալէ դադրի. ահաբեկումներու հեղինակներուն հետ»։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆՈՐ ՀԻՒՐԸ

ՖՐԱՆՍՈՒԱ ԹՈՄՊԱԼՊԱՅԼ ՓԱՐԻԶ ԵԿԱՒ

Նախագահ եւ վարչապետ Զատի, Ֆրանսուա Թոմպալպայլ Ֆրանսայի պաշտօնական հիւրն է այսօր։

Ուշ եկած է քաղաքական ասպարէզ, թէեւ 1946ին «Ժատեան յառաջդիմական կուսակցութեան» հիմնադիրներէն մէկն էր եւ շատ կանուխէն — երբ ուսուցիչ էր — զբաղած է ընկերակցական պայքարով։

1952ին Զատի տեղական խորհրդատու է, 1957ին Ֆրանսական Հասարակածային Ափրիկէի Մեծ խորհրդատու էր եւ Մեծ խորհուրդին փոխ-նախագահ։ Վերջապէս 1959ին իբրեւ վարչապետ եւ Արդարութեան նախարար իր նշանակումը վերջ պիտի դնէր կառավարական անկայունութեան։

Բարձրահասակ ժողովուրդի մը միջահասակ զաւակը՝ Թոմպալպայլ 44 տարեկան է, հայր՝ հինգ զաւակներու (չորս մանչ, մէկ աղջիկ)։

Զինքը ճանչցողները կ'ըսեն թէ պարզ է եւ սիրալիր։ Նոյնիսկ իր քաղաքական թշնամիները կ'ընդունին թէ անշահախնդիր է եւ եթէ այսօր իշխանութենէն հեռանայ նոյնքան աղքատ կ'ըլլայ որքան էր եկած օրը։

Բողոքական դարձած, Թոմպալպայլ կը յարգէ բոլոր դաւանանքները, մանաւանդ իր երկրին մահմետական մեծամասնութիւնը։

Զուզեր ցեղային քաղաքականութիւն վարել, ծանօթ՝ իսլամ տարրերու եւ քրիստոնէացման ճամբուն վրայ գտնուող ոգեպաշտ բնակչութեանց միջեւ գոյութիւն ունեցող աւանդական մրցակցութեանց։

Այս է մարդը զոր Ֆրանսա ընդունեցաւ Չորեքշաբթի առաւօտ։

× Զատը Ֆրանսայի կրկնակ տարածութիւնը ունի.— Մէկ միլիոն 284 հազար քառակուսի քիլոմեթր։ Բնակչութեան թիւն է՝ 2.800.000, այսինքն՝ 2.2 բնակիչ քառակուսի քիլոմեթր գլուխ։ Մայրաքաղաք՝ Ֆոռ-Լամի (հարիւր հազար բնակիչ), գլխաւոր արտադրութիւն բամպակ, առաջիտ, արջառ։

ԲԱՂԱՏՍՊԱՏՇԻ ՀԱՅԵՐԸ

ՎԱՀԱՆ ՉԱՐԵՆՑԻ

Բ. ՍԱՆՈՒ

—o—

— 1829 —

—o—

Կատարած ծառայութեանց համար ինձ տրուած պարգեւները ես ընդունեցի միայն այն պատճառով, որ ինձ չէին թողնում դրանք ետ տալ։ Ես ամենեւին չէի ուզում ընդունել այդ պարգեւները, որովհետեւ ինձ համար ամենամեծ պարգեւը այն գոհունակութիւնն էր, որ ես զգում էի իմ հոգու մէջ, երբ ես կատարում էի իմ պարտականութիւնները։ Ես ուրախ եմ, որ իմ ծառայութեան ժամանակ ինձ հնարաւորութիւն տրուեցաւ ոչ միայն ինձ համար, այլ եւ ուրիշների համար օգտակար լինել։ Ես ուրախ եմ, որ ես ինձ համար ոչ մի բան չեմ խնայել, որպէսզի ինձ վստահուած գործերը լաւ կատարուեն։ Ես ուրախ եմ, որ ես ոչ մի անգամ չեմ ստիպուել ինձ համար որեւէ բան խնդրել

ՄԱՐԴԸ ԵՎ ՀՈՂԸ

(ԱՂՄ ՅԵՂՈՎԱՍԱՆ ԿԵՍԱՐԻԱՅԻ)

ՊՐՈՒՍԱՀԱՅ ԴԵՐՈՎ

ԿԱՄԱՎԱՐ ՊՈՒՐՀԱՆԵՑԻ

Մե՛, ինչպե՞ս ես... Ա՛խ, ինչ ուրախ եմ, որ քեզ տեսա... Ինչպե՞ս է քո առողջությունը, և ընդհանրապես ընտանիքդ, որ այդքան երկար ժամանակ չէիր երևում մեզ...

Նորից հին ծանոթի հետ հանդիպելու ուրախությունը պարուրեց Կամավարին, և նա ջերմորեն սեղմեց ընկերոջ ձեռքը, որ նրան էր մեկնում:

— Ես էլ ուրախ եմ, որ քեզ տեսնում եմ, Ալեքսանդր Ալեքսանդրովիչ, — պատասխանեց Կամավարը, — ինչ վերաբերում է ընտանիքիս, ապա նրանք էլ, շնորհակալություն, լավ են, ինչպես և ես: Ինչ վերաբերում է ինձ երկար ժամանակ չերևալուս, ապա ներողություն եմ խնդրում, բայց ես ստիպված էի այդպես վարվել, որովհետև ինձ համար շատ կարևոր գործեր ունեի...

Ալեքսանդր Ալեքսանդրովիչը ժպտալով գլխով արեց, որ հասկանում է, և հարցրեց.

— Ուրեմն, ինչպես տեսնում եմ, դու ինձ համար ոչինչ չունես ասելու, ոչ մի լուր, ոչ մի տեղեկություն...

— Ներողություն, ես ունեմ ասելիք, — ընդհատեց Կամավարը, — ես ունեմ շատ կարևոր տեղեկություններ, որոնք, կարծում եմ, հետաքրքրություն կառաջացնեն քեզ մոտ:

— Ա՛հ, ուրեմն այդպես է, — ասաց Ալեքսանդր Ալեքսանդրովիչը, — ես ուրախ եմ, որ դու ինձ համար ունես ասելիք, և ես ականջ եմ դնում:

Կամավարը մի քանի վայրկյան լռեց, կարծես հավաքելով իր մտքերը, և ապա սկսեց.

— Ինչպես գիտես, ես ուղարկվել էի Ղարաբաղ, որպեսզի հետևեմ այնտեղ տեղի ունեցող իրադարձություններին, և ինչպես տեսնում ես, ես ուղարկվել էի ոչ թե ինչ-որ մեկի կողմից, այլ ինքնակամ, ինչպես ասում են, ինքնագործունեությամբ, որովհետև ինձ համար պարզ էր, որ այնտեղ ինչ-որ մեծ բան է պատրաստվում, և ես ուզում էի ականատես լինել այդ ամենին, որպեսզի հետո կարողանամ ճիշտ տեղեկություններ հաղորդել մեր կառավարությանը, որ նա ճիշտ ուղի ընտրի...

Ես ժամանակ չունեմ քեզ ամեն ինչ մանրամասնորեն պատմելու, որովհետև ինձ համար շատ կարևոր է ժամանակը, և ես ստիպված եմ ամեն րոպեն հաշվել, ուստի կասեմ միայն հիմնականը, որ ինձ համար ամենակարևորն է:

Ես ուղարկվել էի Ղարաբաղ, որպեսզի հետևեմ այնտեղ տեղի ունեցող իրադարձություններին, և ինչպես տեսնում ես, ես ուղարկվել էի ոչ թե ինչ-որ մեկի կողմից, այլ ինքնակամ, ինչպես ասում են, ինքնագործունեությամբ, որովհետև ինձ համար պարզ էր, որ այնտեղ ինչ-որ մեծ բան է պատրաստվում, և ես ուզում էի ականատես լինել այդ ամենին, որպեսզի հետո կարողանամ ճիշտ տեղեկություններ հաղորդել մեր կառավարությանը, որ նա ճիշտ ուղի ընտրի...

Ես ժամանակ չունեմ քեզ ամեն ինչ մանրամասնորեն պատմելու, որովհետև ինձ համար շատ կարևոր են

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ոմն (Պ.էն) հարիւր Ն. Ֆ.:

×

Տէր եւ Տիկին Խաքիճեան 15 Ն. Ֆ. կը նուիրեն Մշակոյթի Տան, փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Տիկին Թաքէսեանի (Սապանճացի) մահուան առթիւ: (Ստացուած «Յառաջ»էն):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԻԷՆ.— Այրի Տիկին Ցամրիկ Գալուստեան, զաւակները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի յետ պատարագի, այս Կիրակի ժամը 9ին, Համօ Օհանջանեան սրահին մէջ, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝

ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

×

Այրի Տիկին Արտաշ Մոնոյեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր ամուսնոյն՝

ԱՐՏԱՇ ՄՈՆՈՅԵԱՆԻ

(Քուլթուկցի)

մահուան քառասունքին, ինչպէս նաեւ Մոնոյեան եւ Պօյաճեան գերդաստաններու համայն ննջեցելոց յիշատակին, այս Կիրակի՝ Մարտ 18, ժամը 10.30ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Որբերու Օգն. Մարմինը շնորհակալութեամբ ստացած է Չէլվէեան ընտանիքէն քսան Ն. Ֆ., հանգուցեալ Տիկին Վերժին Չամիչի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի:

ՊԱՀՔԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Տէսինի Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ յարգոյ հասարակութեան թէ այս Մեծ Պահքի եօթը շաբաթներուն եկեղեցւոյ արարողութիւնները կ'ընթանան հետեւեալ ձեւով:

Ամէն Չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 7.30-ին Հսկումի արարողութիւն, եւ քարոզ շաբաթը խորհրդածող: Նախագահութեամբ Վարդ. քհնյ. Աւագեանի, մասնակցութեամբ տեղւոյս դպիրներուն եւ եկեղեցւոյ երգչախումբին:

Ամէն Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 5ին ժամերգութիւն եւ խաղաղական ժամ, դպրապետութեամբ Գրիգոր Մարտիրոսեանի:

Ամէն Կիրակի առաւօտ ժամը 9ին ժամերգութիւն ժամը 9.45ին, գոց պատարագ, ժամը 10.30ին հոգեհանգիստներ եւ անմիջապէս ետք Արեւագալ, մասնակցութեամբ տեղւոյս դպիրներուն:

Հաւատացեալ ժողովուրդէն կը խնդրուի նկատի ունենալ նոր ժամերը եւ յարգել ժամադրութիւնները:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ ՍԷՆ ԺԵՐՈՄԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ

Օր. Հերանուշ Գրմպըլեանի թաղման առթիւ հետեւեալ նուէրները, Գուրգէն Կասսունիեան հինգ Ն. Ֆ., Յովհաննէսեան ընտանիք քսան, Ոմն վաթսուն, Ոմն տասը եւ Մինասեան ընտանիք հինգ, եկեղեցիին, Ոմն 20 աղքատներուն:

Պ. Արամ Քիթապճեանի մահուան առթիւ.— Կոմէս Խողեան հինգ Ն. Ֆ. դպրոցին, հինգ Կապոյտ Խաչին, Հայաստան ենթակոմիտէ տասը դպրոցին եւ տասը Կապոյտ Խաչին, Նաթէմեան Սեպուհ 20 եկեղեցիին:

Տիկին Կարապետեանի մահուան առթիւ.— Այրի Տիկին Անժէլ Ժամկոչեան տասը Ն. Ֆ. դպրոցին, հինգ Կապոյտ Խաչին, Տէր եւ Տիկին Ժամկոչեան քսան եկեղեցւոյ, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Ճանիկեան տասը դպրոցին եւ տասը Կապ. Խաչին, Տէր եւ Տիկին Ներոյեան տասը Կապոյտ Խաչի եւ տասը եկեղեցւոյ:

Ինչպէս նաեւ Սէն Լուի Թաղականութեան միջոցաւ ստացուած է յիսուն Ն. Ֆ. Տիկին Էլպիս Մարտիրոսեանի թաղման առթիւ:

Սէն Ժերոմի Թաղականութիւնը խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր նուիրատուներուն:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներու պատրաստած թատերական ներկայացումը՝

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՄԱՐՏ 25

ժամը 15.30ին

Պիտի ներկայացուին

ՀՆԱԽՕՅԶԸ

Պոլսական կատակերգութիւն 3 արար

Mimile

Զաւեշտ մէկ արար

Արտասանութիւններ

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:

ՆԱՆՍԷՆԵԱՆ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ Գաղթականաց գրասենեակը կը հաղորդէ որ ՄԱՐՏ 12էն 26, այցելու պիտի չընդունի, ներքին փոփոխութիւններու պատճառաւ:

Այս ժամանակաշրջանին բոլոր դիմումները կրնան ըլլալ ՄԻԱՅՆ ԳՐԱՒՈՐ, նոյն հասցէին.—

23, Rue La Pérouse, PARIS (16e)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Տէսին-Լիոն խումբերու պարահանդէսը Մարտ 24ին, Պէրլիէ - Միյէ սրահին մէջ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ

ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Կիրակի առաւօտ, ժամը 10.30ին կը պատարագէ Հ. ՊՕՂՈՍ Վ. ԱՆԱՆԵԱՆ կը քարոզէ Գերպ. ՆԵՐՍԷՍ Ծ. Վ. ՍԷԹԵԱՆ: Նիւթ՝ Քրիստոսի եկեղեցին, ազգային թէ ընդհանրական:

Կարճ ալիք.— 31.10, 25.55, 19.84:

Միջին ալիք.— 196 մեթր:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ Կարմիր Խաչի տարեկան ցերեկոյթ պարահանդէսին առթիւ կը նուիրեն.—

Պ. Պ. Ճիէրճեան եւ Կ. Գազազեան 50ական Ն. Ֆ., Պէկլարեան երեսուն, Ժ. Ցակոբեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Աճէմեան, Տէր եւ Տիկին Գալայճեան (Ալֆորվիլ), Պ. Սիրունեան քսանական Ն. Ֆ.: Տէր եւ Տիկին Քիւթիւպեան 18, Տէր եւ Տիկին Օ. Հայրութեան 15, Տոքթ. Ա. Քիթապճեան, Տոքթ. Պատէեան, Տոքթ. Բաշայեան, Ա. Հարենց, Տէր Սահակեան (Մալաքօֆ), Այրի Տիկին Վ. Մեսրոպեան, Պ. Հրաչեան 12ական, Այրի Տիկին Նարլեան եւ Անտոնեան (Իսի) տասնական Ն. Ֆ.:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

«Les Peuples qui chantent»

Միջազգային պարերու եւ երգերու փառատօն, Կիրակի, Մարտ 18, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ, հովանաւորութեամբ Փարիզի համալսարանի տեսուչ ԺԱՆ ՌՈՇԻ:

Փառատօնին բազմաթիւ ժողովրդական խումբեր կը մասնակցին, ինչպէս նաեւ հայկականը, Տիկին ՔԻՒԹՆԵՐԵԱՆ իր Սօսի պարախումբով, ՏԷՏԷՃԵԱՆ իր Արմենիա նուագախումբով եւ Սամուէլ-Մուրատ վարժարանի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Գ. ԵԱՆՊԷԿԵԱՆԻ:

Միջազգային մեծ արուեստագէտներ իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն:

ԼԻԹԻԻՍ ՏԸ ԼԻԻՁ սպանացի մեծ պարուհին եւ ՌԻՇԱՌ ԺԱՔՍՈՆ Ափրիկեան սեւերու պարերով:

Գիները.— 5, 4, 3, 2, Ն. Ֆ.:

Դիմել Սորպոնի գանձատուներուն:

ԾԱԽՈՒ ՑԱՐԿԱԲԱԺԻՆ

Անիէռի մէջ, փոքր յարկաբաժին մը, երկու սենեակ պարապ, խոհանոցի յարմարութիւն եւ նկուղ: Դիմել «Յառաջ»ի:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 17ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21-ին, Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին մէջ: Պիտի նուիրուի ՄԱԼԽԱՍԻ: Հանրային գործունէութիւնը պիտի ներկայացնէ՝ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Գրականութիւնը՝ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ:

Մուտքը ազատ է:

Ջերմութիւնը ապահովուած է:

VICTOR GARDON

LE CHEVALIER à L'EMERAUDE

« Alors ouvrez ce roman envoûtant et laissez vous surprendre. »

« Le Peuple » — Bruxelles

« Un beau livre, noble et pur, digne du premier roman de l'auteur, « Le Vert Soleil de la vie ».

« La Croix » — Paris.

« C'est un conte lyrique et essentiellement merveilleux, que cette enfance arménienne. »

« Les Nouvelles Littéraires » — Paris

« Quel roman !.. La force et la noblesse de l'inspiration accaparent tous les rôles. »

« Ouest-France » — Rennes

« Lorsqu'on se laisse entraîner par un récit comme celui de Victor Gardon, on ne pense guère aux problèmes que pose le roman à certains écrivains. »

« Les Lettres Françaises » — Paris

STOCK

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՕՄՈՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, (24 Մարտ), ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ:

Բացումը կը կատարէ Կապոյտ Խաչի դպրոցի ուսուցիչ Պ. ՎԱՀՐԱՄ ՄԻՍԹԻՔ:

Գեղարուեստական եռյս բաժին.—Մասնակցութեամբ Մարսէյլի Հայ Արենոյշներու: Կենդանի պատկեր, «Օրբուհին եւ Աղքատ կինը», հայկական պարեր տոհմիկ տարազներով:

Մասնակցութեամբ Քեմանչիստ Պ. ՀԱՄՈՅԻ եւ իր նուագախումբին:

Երգ եւ արտասանութիւն՝ Օր. ԱԼԻՍ ՇԱՀՄԻՐԵԱՆԷ:

Կէս գիշերէն սկսեալ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ, ընկերակցութեամբ Ս. Ջէօրէֆեճեան նուագախումբի:

Խօսնակ Պ. Կ. Յարութիւնեան:

Հաճելի անակնկալներ ծոխ պիւֆէ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Հայ Ազգային Տան մէջ:

Կը նախագահէ Պ. ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ:

Պ. ԼԵՒՈՆ ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

կը ներկայացնէ

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժերոմի Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 21ին, որոշուած հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ 34ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերու:

Կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15ին

MAISON DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint-Dominique

Métro : Invalides

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Ցետագային՝ մանրամասնութիւններ:

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզեան շրջանի բոլոր մասնաճիւղերը այս Կիրակի ժամը 3ին, Մշակոյթի Տան մէջ:

Ժողովը տեղի կ'ունենայ բաժակ մը թէյի շուրջ:

ԿԱՐԵՒՈՐ ՕՐԱԿԱՐԳ:

Բոլոր մասնաճիւղերու անդամուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱԽԱՐՔԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Հայր. Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի անդամական ժողովը այս Կիրակի առաւօտ, ժամը 9ին հայրենակից Գրիգոր Գրիգորեանի բնակարանը, (Նոթր Տամ Լիմիթ, 77 Ռութ Նասիօնալ, Մարսէյլ): Անդամներու ներկայութիւնը շատ կարեւոր է:

ՇԱՒԻԼ

Այս Կիրակի առաւօտ Ս. պատարագ կը մատուցուի Շաւիլի եկեղեցին: Յաւարտ պատարագի Արեւագալի արարողութիւն:

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ

ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՔ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀ

21, Rue Yves Toudic. Paris 10

Métro République et Bonsergent

Շաբաթ երեկոյ, Ապրիլ 14, ժամը ճիշդ 20.45ին:

ԳԷՈՐԳ ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ

կը ներկայացնէ.—

Մասնակցութեամբ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ:

Ողբացեալ դերասանուհի Կենիա Վարդանեանի,

ԵՍՄԻԼԷ ՄԱՅՐԻՆԵՐՈՒ ՏԱԿ

(Նորահրաշ թատերգութիւն 5 արար) Քաղուած նոյնանուն վէպէն մեծանուն հեղինակին Հանրի Պորտոյի (Ֆրանսական ակադեմիայէն):

Տիկին Ս. Էֆիզեան, Տիկ. Գրիգորեան, Ն. Մարգարեան, Ն. Պշտիկեան, Տրէֆանօ եւ Փարիզահայ Թատրոնի սիրուած ուժերու:

Խնջոյքի տեսարանին Լիբանանեան [illegible] պարուհին:

Բեմադրութիւն Տիկ Ա. ԲՈՒԴԱՂԵԱՆԻ:

Սովորական գիներով տոմսերը հայ թայթէլ գրատուն Հ. Բալուեան, Րիւ Րիշէ:

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» »
ՀԱՐՍՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՓՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» »
«ԿԸ ՓՆՏՐՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» »
ԾՆՈՒՆԴ Է	20 Ն. Ֆ.	» »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ Ճշանուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազգերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 · Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 · C. C. P. Paris 15069-82

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. · Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. · Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ 16 ՄԱՐՏ

VENDREDI 16 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9355 · 38e ANNÉE · Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN · ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5156

ԸՍՈՂԸ ՄԵՆՔ ՉԵՆՔ

"ԴԻՄԱԶՐԿՈՒԹԻՒՆ"

—o—

ԽՄԲ.— Ստորեւ նոյնութեամբ կ'արտատպենք Գուրգէն Մահարիի յօդուածը, որ լոյս տեսած է Երեւանի «Գրական թերթ», 1962 Մարտ 2ի թիւին մէջ:

Այս վերնագրով Մոսկուայի «Լիտերատուրնայա Գազէթա»ն արձագանգում է Ուկրայինական «Դրուգ Չիտատելյա» թերթում լոյս տեսած գրականագէտ եւ բանաստեղծ բանասիրական գիտութիւնների դոկտոր Ա. Կրիժանովսկու յօդուածին, որտեղ յօդուածագիրը բողոքում է ստանդարտի (պայմանականի) եւ դիմազրկութեան դէմ:

Կրիժանովսկին եղել է Սոֆիայում եւ, անցնելով Սոֆիայի փողոցներով, տեսել է գրախանութներ, որոնք կրել են Միխայել Շոլոխովի, Իլյա Էրէնպուրգի անունները: «Ինչո՞ւ մեր գրախանութներին չտալ «Տարաս Շեւչենկօ», «Վիսարիոն Բելինսկի» «Օստապ Վիշնեայ» անունները»— երաւացիօրէն հարց է տալիս յօդուածագիրը:

«Լիտերատուրնայա Գազէթա»ն նշում է նաեւ ուկրայինական «Լիտերատուրնայա Գազէթա»յում Լիւբոմիր Դմիտերկոյի ելոյթը, ուր վերջինս բողոքում է միութենական եւ հանրապետական թերթերի ու պարբերականների անունների կրկնութիւնների դէմ: «Լիտերատուրնայա Գազէթա», «Սովետսկայա Կուլտուրա», Սովետսկի սպորտ, «Սովետսկայա Ժենշչինա», «Սմենա», «Օկտյաբր»... միութենական թերթերն ու պարբերաթերթերը լոյս են տեսնում Ուկրայինայում՝ նոյն անուններով:

Այն, ինչի դէմ ուղղուած են գրողներ Կրիժանովսկու եւ Դմիտերկոյի ելոյթները, հասարակ անուն ունի,— «դիմազրկութիւն» — եզրափակում է «Լիտերատուրնայա Գազէթա»ն:

Ինչպէս է դրութիւնը մեզ մօտ: Դժբախտաբար մենք եւս ստիպուած ենք ձայնակցել ուկրայինական գրող ընկերներին:

Փորձէք Երեւանի ամենագրագէտ եւ գրքասէր քաղաքացուն հարցնել, թէ որտե՞ղ է գտնւում Հայ գրքի թիւ 26, 19, 10, 3 եւ մնացեալ բազում համարակիր գրախանութները, եւ դուք ոչ մի հացէ չէք ստանայ: Հեռաւոր անցեալում, Աբովեան թիւ 17ի գրախանութը կոչւում էր կենդրոնական գրախանութ եւ ամբողջ Երեւանը գիտէր, թէ որտեղ է գտնւում այդ գրախանութը: Զարմանալի եւ համեմատ պատահականութեամբ այդ գրախանութը գոյութիւն ունի եւ այսօր, նոյն տեղում: Հիմա էլ Երեւանցիները քաջ տեղեակ են, թէ որտեղ է գտնւում այդ գրախանութը շնորհիւ այն բանի, որ վերջինս ոչ թէ համար՝ այլ անուն ունի եւ կոչւում է «ՊԱՍՍԱԺ»: Ոչ աւելի, ոչ պակաս: Ցուցանակը գրուած է հայերէն եւ ռուսերէն «Կնիժնիի Պասսաժ»՝ «Գրքի պասսաժ»: Ըստ բառարանների այս «պասսաժ» կոչուածը շատ բան է նշանակում: Ըստ բառարաններից մէկի, պասսաժ նշանակում է անակնկալ: Նոյն բառարանը բացատրում է ռուսերէն «ԱՀ, ԻՆՁԻՍԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼ Է»· եւ փակագծերում ճշդում է («ԱՆԱԽՈՐԺ ՎԱՐՄՈՒՆՔ»): Այս թարգմանութիւնն ահաւասիկ դէպքում չափազանց ճշգրիտ ու յարմար թարգմանութիւն է... Ցիրաւի, Ախ, կակոյ պասսաժ (Ա՜, ինչպիսի անակնկալ է):

Հայ գրքի դիրեկտորը՝ ընկ. Գրիգոր Յովհաննիսեանը ծնուել է Արեւմտահայաստանի Հացեկ գիւղում: Մի՞թէ հնարաւոր չէ, որ նա հանի այս «պասսաժ»ը եւ գրախանութը կնքէ իր մեծ հայրենակից Մեսրոպ Մաշտոցի անուամբ,— «Մաշտոցի գրախանութ»: Մի քիչ աւելի գեղեցիկ չէ՞ քան «գրքի պասսաժ»ը:

Հնարաւոր չէ՞ մեր միւս մեծ ու փոքր գրախանութները ոչ թէ համարակալել, այլ կոչել հայ գրողների՝ Րաֆֆու, Ջօհրապի, Շիրվանզադէի, Վարուժանի, Զարենցի եւ միւս գրողների անուններով: Մեզ թւում է, որ անհնարին չէ, եւ Հայ գիրքը պէտք է այս մասին ոչ միայն մտածի, այլեւ գործնական քայլեր անի: Չպէտք է մոռանալ, որ նման «մանրուքները» ոչ միայն գեղեցկացնում են կեանքն ու մայրաքաղաքի առօրեան, այլեւ ունեն դաստիարակչական մեծ նշանակութիւն:

Սակայն շարունակենք քայլել «Լիտերատուրնայա Գազէթա»յի օգտակար եւ շահեկան ռեպլիքայի (առարկութեան) հետքերով.— Ցիշենք մեր թերթերի եւ պարբերականների անունները: Մեր պաշտօնաթերթը կոչւում է «Սովետական Հայաստան»: Այդ շատ բնական է եւ տեղին: Սակայն անհասկնալի է, թէ ինչո՞ւ արտասահմանի հետ մշակութային կապերի ընկերութեան օրկանը նոյնպէս պիտի կոչուի «Սովետական Հայաստան»: Մի՞թէ չէր կարելի ամսագրի համար գտնել մի ուրիշ անուն: Մի՞թէ ժամանակը չէ վերանայելու մեր միւս պարբերաթերթերի եւ ամսագրերի անունները,— «Սովետական արուեստ», «Սովետական Գրականութիւն», «Սովետական Դպրոց», «Սովետական Մանկավարժ», «Սովետական Միլիցիա»...

Մի՞թէ աւելի լաւ չէր լինի, եթէ մենք ունենայինք «Սեւան», «Լուսաւան», «Արագած», «Բիւրական», «Հրազդան» անուններով թերթեր եւ պարբերականներ: Ինչո՞ւ տուրք տալ աղքատացնող ստանդարտին, ինչո՞ւ գնալ հեշտ դիմազրկութեան գծով:

Չէ՛, մանրուքներ չեն այս եւ նման խնդիրները, ամէն հայր աշխատում է իր որդուն կնքել գեղեցիկ անունով: Նման «մանրուքները», կրկնում ենք, գեղեցկացնում են կեանքը, փրկում դիմազրկութիւնից, շաբլոնացումից (կաղապարեալ), գորշութիւնից: Չպէտք է մոռանալ, որ մեզնով չի վերջանում կեանքը: Այնպէս չանենք, որ մեզանից յետոյ եկող, մտքով եւ հոգով հարուստ մեծ քաղաքացին եւ նայի մեր օրերին ու գործերին եւ տարակուսանքով ու զարմացած բացականչի.

— Ախ, կակոյ պասսաժ.

ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԱՀԱՐԻ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԷՎԻԱՆ

Կ'ԵՐԿԱՐԻ

—o—

Մինչ ամէն ժամ կը սպասուի զինադուլի հռչակման, նիստերը կը շարունակուին ու կը թուի թէ տակաւին ամէն բան կարգադրուած չէ: Հինգշաբթի օր կը սպասուէր սակայն որ նոյն իրիկունը համաձայնութիւնը ստորագրուի:

Ժողքս ցաւ յայտնած էր առջի օր որ վիճաբանութիւնները կ'երկարին, բայց ի զուր: Ալժերացիք կ'ուզեն ամէնէն փոքր մանրամասնութիւնը կարգադրել, ապա միայն ստորագրել: Ալժերական «բանակին» հարցը միշտ դժուարութիւններ կը ստեղծէ, միշտ կը բողոքեն ֆրանսական «իրաւական» որակուած դիրքին համար: Պարզ է որ ռազմիկներու գետնին վրայ Ալժերացիներուն դիրքը շատ զօրաւոր չէ: Ինչպէս կրնան երաշխաւորել թէծեպելներու բոլոր կռուողները հլու–հնազանդ պիտի ըլլան «ԱՀԱԿ»ին, պէտք չէ անտեսել նաեւ թէ Մեսալի Հաճն ալ հետեւորդներ ունի, որոնք հաւանաբար չեն թարկուին Պեն Խետտայի որոշումներուն: Այս հարցերը կը մտահոգեն անշուշտ Ալժ. Ազատ. Ճակատը, որ չուզեր սակայն յայտնի ընել թէ անորոշ կացութեան մը տէրը չէ, բոլորովին:

Այս վերջին ժամու դժուարութիւնները նկատի առնելով հանդերձ կարելի չէ խըզումի մասին խօսիլ եւ ժամանակացոյցը կը պատրաստուի հետեւեալ ձեւով: Ա. օրը՝ ստորագրութիւն: Ցաջորդ օրը՝ զինադուլ եւ տը Կոլի յայտարարութիւն, երրորդ օրը՝ համաձայնութիւնը կը հրատարակուի Պաշտօնաթերթին մէջ եւ Խորհրդարանը նիստ կը գումարէ, ապա նախագահը կը խօսի ժողովուրդին:

× Եթէ Ալժերիոյ կացութիւնը թոյլ տայ 1962 Հոկտեմբեր 1ին զինուորական ծառայութեան շրջանը 24 ամիսէ պիտի իջնէ, եւ 1963 Ցուլիս 1ին՝ 18 ամիսի:

× Չորեքշաբթի օրուան նախարարաց խորհուրդը բնաւ չզբաղեցաւ ալժերական հարցով: Կառավարութեան բանբերը՝ Թեռնուառ յայտնեց թէ Գաղտնի Բանակի հեռանկարն է Ֆրանսացիները իրարու դէմ հանել, բայց յաջողելու ոչ մէկ յոյս պէտք է ունենայ: Խորհուրդը զբաղած է նաեւ ապազինման ժողովով:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԱԹՈՂԻԿԷ վանական մը, զիմում մը բրած է Իսրայէլի Գերագոյն Ատեանին որ ընդունուի իր հրէական քաղաքացիութիւնը: Կրօնաւորը կ'ուզէ հասկնալ թէ ինչո՞ւ պիտի չկարենայ ստանալ ներգաղթողի վկայական մը քանի որ Քրիստոնեայ Հրեայ է:

ՔԱՂԱՔԱՑԻԻՆ Իրաւունքներու Իտալական Շարժումը դատ բացած է Պ. Պ. Պրեժնեւի եւ Խրուշչեւի դէմ (Խ. Միութեան նախագահ եւ վարչապետ) հիւլէական վերջին փորձերուն առթիւ: Ամբաստանեալը՝ Խորհ. Միութիւն պիտի դատուի ի բացակայութեան ծննդավայրի դատարանին կողմէ:

ՊԱՐՍԵԼՈՆԱՅԻ ուսանողները կը շարունակեն խլրտիլ: Բողոքի այս շարժումը ծնունդ առաւ Փետրուար 20ին (Թռուցիկներն ալ արդէն «1962 Փետրուարի Շարժում» անունը կը կրեն) զանազան արտայայտութիւններով վարչակարգին դէմ:

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը այսուհետեւ աւելի կարեւոր շահաբաժիններ պիտի ստանայ Թափլայնէն (Թրանս–Արապիըն Փայփ – Լայն): Ցարդ տարեկան չորս միլիոն 130.000 տոլար կը ստանար որուն վրայ պիտի աւելնայ 14 միլիոն տոլարի յաւելուածական գումար մը:

ՊԱՐՍԻՑ Շահը կը հաստատէ թէ Մոսատեղ միշտ դէմ եղած է գիւղատնտեսական բարեփոխման: Ատրպատականի քանի մը հազար գիւղացիները ծափահարած են Շահն Շահը երբ առջի օր, հանդիսաւորապէս, Մարաղի հողերու բաշխումը կատարած է:

ՏԻԿԻՆ ՖՈՒՐՑԵՎԱ Խորհ. Միութեան մշակութային նախարարը որ 1954էն ի վեր Մոսկուայի շրջանի երեսփոխան է, պիտի չներկայանայ յառաջիկայ ընտրութեանց: Չի ներկայանար նաեւ Մուխիթտինով: Այս երկու անձնաւորութիւնները ԻԲ. համագումարին, արտաքսուեցան Կեդրոնական Կոմիտէի նախապաշտօնէն:

ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ՎԻԼԸՊՐԱՆՏՍ, քրիստոնեաներու միութեան հաւմէական գիւանին քարտուղարը վերջերս Պոլիս գացած է, ուր ընդունուած է Տիեզերական Պատրիարք Աթենակորասի կողմէ: Ուղղափառ աղբիւրէ կը հաղորդուի թէ լատին կրօնաւորը Յունաց պատրիարքին փոխանցած է Պապին փափաքը՝ ուղղափառ դէտեր հրաւիրել Հռոմի Տիեզերական ժողովին: Նոյնանման դիմում մը եղած է Յունաստանի ուղղափառ Գահերէցին: Ասոնց դրական պատասխանէն ետքն է միայն որ Ս. Աթոռը պաշտօն. հրաւէրներ պիտի ղրկէ շահագրգռուող եկեղեցիներուն: Այս ձեւով չէր վարուած Պիոս Թ. Պապը, երբ 1868 Սեպտեմբեր 8 թըւակիր նամակով մը, առանց նախապէս չփման մէջ մտնելու հրաւիրած էր Արեւելեան բաժանեալ եկեղեցիներու եպիսկոպոսները: Պոլսոյ պատրիարքը ետ ղրկած էր հրաւէրը առանց իսկ բանալու, յայտնելով սակայն թէ ծանօթ էր պարունակութեան, որ նախապէս հրապարակուած էր մամուլով եւ որ «առաքելական եղբայրութեան եւ իրաւունքներու հաւասարութեան յարգանքին հանդէպ» թերացում մըն էր:

ԻՐԱՔԻ վարչապետը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Սուրիոյ նախագահ՝ Նազըմ Քուտսիի հետ: Կը կարծուի թէ այս խօսակցութիւնները վճռական հանգրուան մը կրնան կազմել Պաղտատի եւ Դամասկոսի քաղաքական մերձեցման համար:

ՉՈՄՊԷ յայտարարեց.— «Լէոփոլտվիլ չեմ երթար անձնատուր ըլլալու համար»: Քաթանկայի վարչապետը ՄԱԿը կը նըկատէ իր ապահովութեան պատասխանատու:

ՔԱՍԹՐՕ յայտարարեց թէ համայնավար մտայնութիւն մը պէտք է ստեղծել երիտասարդներուն մօտ, խօսելով Հաւանայի համալսարանին մէջ:

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ յայտարարեց թէ պաշտպանելով Եւրոպան, Միացեալ – Նահանգները իրենց իսկ շահերը պաշտպանած կ'ըլլան:

ՔԵՆԸՏԻ մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարեց թէ որեւէ գնով վեհաժողով պէտք չէ գումարել, նման հանդիպում մը պէտք է արդարացուի միջազգային ծանրակշիռ տագնապով մը կամ ամերիկեան ազգային շահը պէտք է այդպէս պահանջէ:

ԿՈՉ
ՄԵՐ ՍԻՐԵԼԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

—o—

ՕՐ. ԺԱԳԼԻՆ ԳԸՉԸԼԵԱՆԻ Ի ՆՊԱՍՏ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնս չափազանց ազդուած հէգ

Օր. ԺԱԳԼԻՆ ԳԸՉԸԼԵԱՆԻ

պատահած ցաւալի արկածէն, եւ նկատի ունենալով որ ան այլեւս ի վիճակի պիտի չըլլայ աշխատելով իր ընտանիքին նեցուկ հանդիսանալ, որոշեց հանգանակութեան մը ձեռնարկել մամուլի մէջ, իր կողմէ այդ նպատակին 150 Ն. Ֆ. յատկացնելով:

Այս առթիւ կոչ կ'ընենք մեր ազնուասիրտ ու սրտցաւ հայրենակիցներուն որ իրենց սրտաբուխ օժանդակութեամբ մասնակից դառնան սոյն հանգանակութեան:

Նուիրատուներու ցանկը պիտի հրատարակուի մամուլի մէջ:

Նուէրները ղրկել հետեւեալ հասցէին:

Croix-Bleue des Arméniens de France
17, Rue Bleue, Paris (9e)

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

× ՅԱՌԱՋ 100 Ն. Ֆ. կը տրամադրէ այս նպատակին:

Վ. Իչխալացեան ընտանիք՝ 100 Ն. Ֆ.:

Տեղական մամուլը 4–5 օրէ ի վեր կը շարունակէ հրատարակել տարաբախտ աղջկան նկարը որ պիտի սորվի առանց թեւի ապրիլ, ինչպէս կ'ուզէ իրեն սորվեցնել Ֆինլանտացի կին մը որ եկած է պատմելու իրեն թէ ինչպէս կ'ապրի, 14 տարեկանէն ի վեր, երբ դժբախտ արկածով մը կորսնցուցած է իր թեւը:

ՊՂՈՏԱՍԻՐԱՑ ՀՈՍԱՑ ՀԱՅՈՑ ՈՎԿԵԱՆՈՍ

ԱՄԱՍՏԱՑԻ ԳՎԿԱՏՎԱԾ

ՊՂՈՏԱՍԻՐԱՑ ՀՈՍԱՑ ՀԱՅՈՑ ՈՎԿԵԱՆՈՍ

—o—

— 1829 —

—o—

Ի. ՍՍԱՆ

Մինչ մեր հայրենակիցները, որոնք ծնվել և մեծացել են Ռուսաստանի հյուսիսային մասում, ծանոթ են Սպիտակ ծովի ափերին, ինչպես նաև Նորվեգիայի հյուսիսային մասերին, շատ քիչ բան գիտեն Ատլանտյան օվկիանոսի հարավային մասերի մասին, որոնք ընկած են Ամերիկայի և Եվրոպայի միջև։ Ուստի ես կարծում եմ, որ ընթերցողները հետաքրքրությամբ կկարդան այն նկարագրությունը, որ ես կտամ այդ ծովերի մասին։

Ատլանտյան օվկիանոսի հարավային մասերը ընդարձակ տարածություն են զբաղեցնում, որը ձգվում է Հարավային Ամերիկայի ափերից մինչև Աֆրիկայի ափերը։ Այդ ծովերի ամենահյուսիսային մասը գտնվում է Հասարակածից մոտ 5 աստիճան հյուսիս։ Այդ մասում ծովի ջուրը շատ տաք է, ինչպես նաև օդը։ Ծովի ջրի ջերմությունը 25 աստիճան է։ Ամենից հարավ ընկած մասերում ջրի ջերմությունը 10

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՀԱՐՑԱԿԱՆ

(ՀԵՔԻԱԹԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ)

ՀԱՏՈՐ

ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Տպ. Հրամն Մեծի 1938ի մեր հարկերու տարեկան ընդհանուր տեղադրութեան մասին Մեծ Ազգային Ժողովի ընդունած օրէնքի 3 եւ 4 յօդուածներուն համաձայն, հրամայեցի հրատարակել հետեւեալ կարգադրութիւնը։

Ա) Հարկերու տարեկան ընդհանուր տեղադրութեան համար կը նշանակուին հետեւեալ ժամկէտները։

Բ) Ցարդ կիրառուած տարեկան տեղադրութեան ընթացքին կազմուած ցուցակները, որոնք պիտի ստանան հարկատուներու անունները, անոնց հարկերու չափերը եւ հարկերու տեսակները, պիտի մնան հարկային վարչութեան մէջ, հարկատուներու տեսութեան համար, 15 օր։

Գ) Ցարդ կիրառուած տարեկան տեղադրութեան ընթացքին կազմուած ցուցակները, որոնք պիտի ստանան հարկատուներու անունները, անոնց հարկերու չափերը եւ հարկերու տեսակները, պիտի մնան հարկային վարչութեան մէջ, հարկատուներու տեսութեան համար, 15 օր։

Դ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել իրենց հարկերու չափերուն, պիտի ներկայացնեն իրենց առարկութիւնները գրաւոր կերպով, հարկային վարչութեան մէջ, 15 օրուան ընթացքին։

Ե) Հարկային վարչութիւնը, որ պիտի քննէ առարկութիւնները, պիտի ծանուցանէ իր որոշումը հարկատուներուն, 15 օրուան ընթացքին։

Զ) Հարկատուները, որոնք չեն գոհանար հարկային վարչութեան որոշումէն, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Է) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Ը) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Թ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Ժ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Ժա) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Ժբ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Ժգ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Ժդ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել հարկերու չափերը, 15 օրուան ընթացքին։

Ժե) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել հարկերու չափերուն, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Ժզ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Ժէ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Ժը) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Ժթ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Ի) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել հարկերու չափերը, 15 օրուան ընթացքին։

Իա) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել հարկերու չափերուն, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իբ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իգ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իդ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իե) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իզ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իէ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իը) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իթ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իժ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իժա) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իժբ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իժգ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իժդ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իժե) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իժզ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իժէ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իժը) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իժթ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իի) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիա) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիբ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիգ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիդ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիե) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիզ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիէ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիը) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիթ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիժ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիժա) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիժբ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիժգ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիժդ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիժե) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիժզ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիժէ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիժը) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիժթ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիժ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիժա) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիժբ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիժգ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիժդ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիժե) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիժզ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիժէ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիժը) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիժթ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիի) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիա) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիբ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիգ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիդ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիե) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիզ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիէ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիը) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիթ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժա) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիժբ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժգ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժդ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժե) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժզ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժէ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիժը) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժթ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիի) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիա) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիբ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիգ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիիդ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիե) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիզ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիէ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիը) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիթ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիժ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժա) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժբ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժգ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժդ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժե) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիժզ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժէ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժը) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժթ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիի) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիա) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիիբ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիգ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիդ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիե) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիզ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիէ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիիը) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիթ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժա) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժբ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժգ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիժդ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժե) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժզ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժէ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժը) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժթ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիի) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիա) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիբ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիգ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիդ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիե) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիիզ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիէ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիը) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիթ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժա) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիժբ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժգ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժդ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժե) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժզ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժէ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիժը) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժթ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիի) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիա) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիբ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիգ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիիդ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիե) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիզ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիէ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիը) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիթ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիժ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժա) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժբ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժգ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժդ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժե) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիժզ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժէ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժը) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժթ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիի) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիա) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիիբ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիգ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիդ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիե) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիզ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիէ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիիը) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիիթ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժա) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժբ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռներուն, կրնան դիմել Վերաքննիչ Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժգ) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները վերջնական են։

Իիիիժդ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրել, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժե) Վերաքննիչ Դատարանի վճիռները գործադրելէ ետք, հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքը, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժզ) Հարկատուները, որոնք կ՚ուզեն առարկել տարեկան տեղադրութեան վերջնական արդիւնքին, կրնան դիմել Հարկային Վէճերու Դատարանին, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժէ) Հարկային վարչութիւնը պարտաւոր է հարկատուներուն ծանուցանել Հարկային Վէճերու Դատարանի վճիռները, 15 օրուան ընթացքին։

Իիիիժը) Հարկատ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 17ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21–ին, Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին մէջ: Պիտի նուիրուի ՄԱԼԽԱՍԻ: Հանրային գործունէութիւնը պիտի ներկայացնէ՝ ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Գրականութիւնը՝ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ:

Մուտքը ազատ է:

Ջերմութիւնը ապահովուած է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԻԷՆ.— Այրի Տիկին Յասմիկ Գալուստեան, զաւակները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի յետ պատարագի, այս Կիրակի ժամը 9ին, Համօ Օհանջանեան սրահին մէջ, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝

ՍԱՐԳԻՍ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Հայր. Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի անդամական ժողովը այս Կիրակի առաւօտ, ժամը 9ին հայրենակից Գրիգոր Գրիգորեանի բնակարանը, (Նոթր Տամ Լիմիթ, 77 Ռութ Նասիոնալ, Մարսէյլ): Անդամներու ներկայութիւնը շատ կարեւոր է:

Հ. Մ. Ը. Մ.

ՄԱՐՍԷՅԼ

Տարեկան պարահանդէսը

ԶԱՏԻԿԻՆ

(ԱՊՐԻԼ 22)

Alhambra

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Լիոնի եւ Տէսինի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին:

Շաբաթ, Մարտ 24, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ, Սալոն Պեռիէ – Միյլէ, Փլաս Պելքուր:

Կ'երգէ ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

(Յատկապէս հրաւիրուած)

Դաշնակի ընկերակցութեամբ՝

ԱԼԷՔՍ ՍԻՐԱՆՈՍԵԱՆԻ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Հայ Ազգային Տան մէջ:

Կը նախագահէ Պ. ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ:

Պ. ԼԵՒՈՆ ՍՈՓՈԿԼԵԱՆ

կը ներկայացնէ

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր Եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ փոխան ծաղկեպսակի շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Ողբացեալ Թովմաս Քաչէրեանի յուղարկաւորութեան առիթով Սուրէն Յակոբեան ընտանիք 30 Ն. Ֆ., Յովհ. Թիքամիսեան հինգ, Հմայեակ Կարապետեան տասը, Գրիգոր Թովմասեան (դաւընթացքին) յիսուն, Մանուկ Քէչիշեան եղբ. (Պօմոնի եկեղեցիին) տասը:

Ողբացեալ Տիկին Էլպիս Մարտիրոսեանի մահուան առիթով իր զաւակները յիսուն Ն. Ֆ.:

Սահակ Գաբրիէլեան իր կնոջ Աննայի մահուան երկրորդ տարելիցի հոգեհանգիստին առիթով Մարսէյլի Աղքատախնամին քսան: (Աւանդ գումարները ստանալ եկեղեցիէն):

× Երեւանէն Արաքսի Մանուկի Կանչոյեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Յակոբ Մանուկի Կանչոյեան: Նոյնպէս Երեւանէն Տարիէլ Զախոյեան կը փնտռէ իր հայրը՝ Բաբգէն Եղիշէ Զախոյեանը: Երկու փնտռուողներուն ալ Մարսէյլ գտնուիլը բացայայտ է: Նամակ ունին: Ստանալ եկեղեցիէն:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներու պատրաստած թատերական ներկայացումը՝

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՄԱՐՏ 25

ժամը 15.30ին

Պիտի ներկայացուին

ՀՆԱԽՕՅԶԸ

Պոլսական կատակերգութիւն 3 արար

Mimile

Զաւեշտ մէկ արար

Արտասանութիւններ

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը:

ՆԱՆՍԷՆԵԱՆ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ Գաղթականաց գրասենեակը կը հաղորդէ որ ՄԱՐՏ 12էն 26, այցելու պիտի չընդունի, ներքին փոփոխութիւններու պատճառաւ:

Այս ժամանակաշրջանին բոլոր դիմումները կրնան ըլլալ ՄԻԱՅՆ ԳՐԱՒՈՐ, նոյն հասցէին.—

23, Rue La Pérouse, PARIS (16e)

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ 34ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ

Ֆրանսահայ Կապոյտ խաչի Շրջ. վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերու:

Կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15ին

MAISON DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint-Dominique

Métro : Invalides

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Յետագային՝ մանրամասնութիւններ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ

ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Կիրակի առաւօտ, ժամը 10.30ին կը պատարագէ Հ. ՊՕՂՈՍ Վ. ԱՆԱՆԵԱՆ կը քարոզէ Գերպ. ՆԵՐՍԷՍ Ծ. Վ. ՍԷԹԵԱՆ: Նիւթ՝ Քրիստոսի եկեղեցին, ազգայի՞ն թէ ընդհանրական:

Կարճ ալիք.— 31.10, 25.55, 19.84:

Միջին ալիք.— 196 մեթր:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

«Les Peuples qui chantent»

Միջազգային պարերու եւ երգերու փառատօն, Կիրակի, Մարտ 18, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ, հովանաւորութեամբ Փարիզի համալսարանի տեսուչ ԺԱՆ ՌՈՇԻ:

Փառատօնին բազմաթիւ ժողովրդական խումբեր կը մասնակցին, ինչպէս նաեւ հայկականը, Տիկին ՔԻՒԹՆԵՐԵԱՆ իր Սօսի պարախումբով, ՏԷՏԷՃԵԱՆ իր Արմենիա նուագախումբով եւ Սամուէլ – Մուրատ վարժարանի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Գ. ԵԱՆՊԷԿԵԱՆԻ:

Միջազգային մեծ արուեստագէտներ իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն:

ԼԻԹԻԽՍ ՏԸ ԼԻՒՉ սպանացի մեծ պարուհին եւ ՌԻՇԱՌ ԺԱՔՍՈՆ Ափրիկեան սեւերու պարերով:

Գիները.— 5, 4, 3, 2, Ն. Ֆ.:

Դիմել Սորպոնի գանձապաններուն:

ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՔ ՍՐԱՀ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Արնուվիլի Կառվարենց Թատերախումբը կը ներկայացնէ՝

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

ՇԱՒԻԼ

Այս Կիրակի առաւօտ Ս. պատարագ կը մատուցուի Շաւիլի եկեղեցին: Յաւարտ պատարագի Արեւագալի արարողութիւն:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Հ. Յ. Դ. Կեդրոնական կոմիտէն ընկերական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզեան շրջանի բոլոր ընկերները այս Կիրակի, ժամը 8.30ին Հայ Մշակոյթի Տան մէջ:

Կը զեկուցանէ՝

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Եղանակին ամէնէն փայլուն պարահանդէսը Լիոնի մէջ, կազմակերպուած Եկեղեցաշէն Տիկնանց Յանձնախումբի կողմէ, տեղի կ'ունենայ Մարտ 18, Կիրակի, Փալէ տը Քոնկրէ, Լիոնի շքեղ հանդիսասրահին մէջ, ժամը 17էն սկսեալ:

Գեղարուեստական խիստ խնամեալ բաժինով մը, ի մէջ այլոց Փարիզէն ծանօթ երգչուհի՝

ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ

Ընկերակցութեամբ իր նուագախումբին որ բացառապէս պիտի ճոխացնէ պարահանդէսը:

Շատ մը անակնկալներ վերապահուած են ներկաներու: Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը: Եկեղեցւոյ գրասենեակէն կրնաք ստանալ:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին: Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ՁՈՄ), Քաղէի (Փըթի ժուռնալ) Ա. յարկը:

Հ. Յ. Դ.

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐ. Կ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի բոլոր ընկերները, այս Շաբաթ գիշեր ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղիին մէջ: Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ. ներկայացուցիչը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժերոմի Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 21ին, որոշուած հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզեան շրջանի բոլոր մասնաճիւղերը այս Կիրակի ժամը 3ին, Մշակոյթի Տան մէջ:

Ժողովը տեղի կ'ունենայ բաժակ մը թէյի շուրջ:

ԿԱՐԵՒՈՐ ՕՐԱԿԱՐԳ:

Բոլոր մասնաճիւղերու անդամուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ		
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ		
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	»	»	»
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	»	»	»
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	»	»	»
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	»	»	»
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	»	»	»
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	»	»	»
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	»	»	»

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

AU BEAU NOYER
A 50 mètres du Métro MARCEL SEMBAT
7 ETAGES D'EXPOSITION
D'AMEUBLEMENTS
CRÉDIT SANS FORMALITÉS
ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
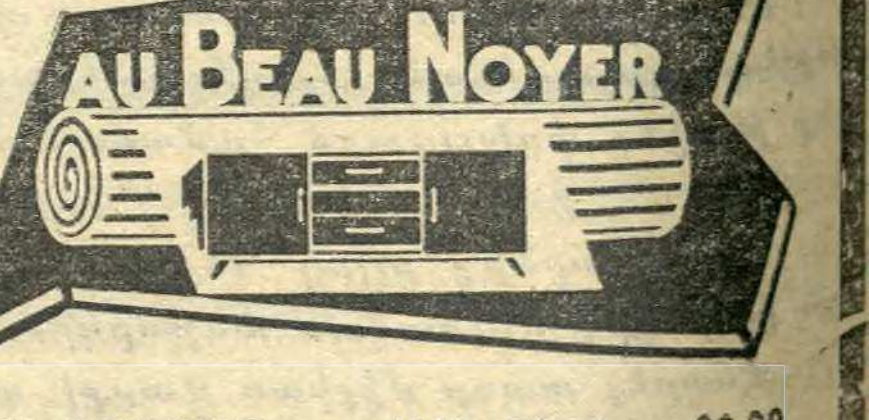

185, BD. JEAN JAURÈS — 15, AV. ANDRÉ MORIZET - BOULOGNE — MOL. 06.03 et 60.38

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ
ՀԷԼՎԱ ԹԱՀԻՆ
ԼՈԳՈՒՄ ՇԱՐՈՑ
ՍՈՒՍԱՄ – (ՌՈՃԻԿ)
ՀԷԼՎԱ ՎԱՐԴԵ-ԱՆՈՅՇ
LE BOSPHORE MARQUE DEPOSÉE
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA • CHOCO-LOC
Ste le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՇԱԲԱԹ 17 ՄԱՐՏ

SAMEDI 17 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9356 38e ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5157

ՍՈՒՐԻՈՅ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

5 ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆՆԵՐԸ

Շաբաթ եւ Կիրակի Մարտ 10 եւ 11, երկու օր յաջորդաբար Դամասկոսի զինուորական ատեանին առջեւ շարունակուեցաւ Սուրիոյ մեր մեղադրուած ընկերներու դատավարութիւնը: Երկու նիստերուն ալ յատկացուած էին պաշտպան փաստաբաններու պաշտպանողականներուն:

Հինգ փաստաբաններ՝ Պ. Պ. Ապտիւլ Գատէր Միտանի, Հաննա Մալէք, Իլիաս Տէպպայի, Փրէտ Արսլանեան եւ Գրիգոր Էպլիղաթեան ըրին իրենց շատ խնամուած եւ փաստացի պաշտպանողականները եւ գլխաւորաբար ծանրացան ամբաստանագրի կարգ մը կէտերուն վրայ:

Մանրամասնօրէն խօսեցան քննութեանց ձեւի, ի գործ դրուած պայմաններու մէջ — ներու մասին եւ ղանոնք գտան օրէնքի եւ արդարութեան տրամադրութեանց ան — համապատասխան: Խստիւ քննադատեցին խոստովանութիւններ կորզելու մեթոտները եւ յայտնեցին, թէ այդ պայմաններուն տակ կորզուած խոստովանութիւններ չեն կրնար ընդունելի ըլլալ:

Օրինական եւ փաստացի բացատրութիւններով յայտնեցին, թէ լրտեսութեան եւ ներքին խռովարարութեան վերաբերեալ ամբաստանութիւնները ոեւէ հիմք չունին եւ ոչ մէկ փաստ գոյութիւն ունի՝ նման մեղադրանք մը արդարացնող:

Ծանրացան վճարովի եւ սարքովի վըկայութեանց պարագային վրայ եւ այդ՝ փաստերու չգոյութեան լաւագոյն ապացոյցը նկատեցին:

Ամէն իւրաքանչիւր փաստաբան իր պաշտպանեալներուն դէմ եղած ամբաստանութեանց պատասխանելով, որեւէ օրինական հիմք չգտաւ՝ այդ ամբաստանութիւնները հաստատող:

Այս առթիւ, գրեթէ բոլոր փաստաբաններն ալ ընդհանրապէս անդրադարձան Հայութեան եւ մասնաւորաբար Դաշնակցութեան՝ Սուրիոյ եւ արաբական երկիրներու ազատագրական պայքարներուն եւ յառաջդիմութեան բերած մասնակցութեան եւ հաստատեցին, թէ Հայերը հաւատարիմ եւ պարկեշտ քաղաքացիներ եղած են, շատ ցցուն փաստեր թուելով:

ՄԵԹՐ ՄԻՏԱՆԻԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆԸ

Առաջին պաշտպան փաստաբանը՝ մեթր Միտանի իր մէկ եւ կէս ժամ տեւող պաշտպանողականին մէջ ի միջի այլոց ըսաւ.

«Շատ աշխատեցայ ամբաստանագրին մէջ արարք մը, դէպք մը գտնել, որ դատապարտէ Դաշնակցութիւնը կամ մեղադրուածները: Բայց չգտայ: Միակ մեղադրանքը զոր գտայ, ինքնապաշտպանութեան համար զէնք ունենալնին է:

«Բոլորս ալ գիտենք, թէ ժամանակ մը ամբողջ երկիրը համայնավար վտանգի տակ էր եւ ամէն մարդ կը զինուէր: Հետեւաբար, զարմանալի չէ որ Դաշնակցութիւնն ալ զինուէր, որովհետեւ ճանչցուած է համայնավարութեան թիւ մէկ թշնամին: Դաշնակները առաջին զոհերը եղած են համայնավարներուն Պալքաններու, Յունաստանի, Իրանի մէջ եւ այլ տեղեր:

«Դաշնակցականները եւ իրենց հանգուցեալ ղեկավար Հրաչ Փափազեան ամբաստանուած են Թուրքերու հետ գործակցութեամբ եւ Թուրքիայէն զէնք առնելու յանցանքով: Որքան ծիծաղելի է այս ամբաստանութիւնը: Կա՞յ մարդ մը որ հաւատայ նման ամբաստանութեան մը: Հայերը եւ մասնաւորաբար Դաշնակցութիւնը բոլոր ժամանակներու ընթացքին ամէնէն ոխերիմ թշնամիները եղած են Թուրքերուն: Երբ ես Ճէզիրէի Մուհաֆըզ էի, քանիցս Թուրքերը պահանջեցին, որ Հայերը սահմանէն հեռացնեմ՝ դէպի երկրիս ներսերը, որովհետեւ իրենց թշնամի եւ անվստահելի կը նկատէին Հայերը:

«Եւ ի՞նչպէս Թուրքերու գործակից կրնայ ըլլալ Հանանօներու եղբայրը՝ Հրաչ Փափազեանը, որ Թուրքերու կողմէ մահուան դատապարտուած է»:

Մեթր Միտանի Դաշնակցութեան պատմականը ըրաւ, թուեց անոր անցեալի եւ ներկայի նպատակները, անոր ունեցած դերը անկախ Հայաստանի ստեղծման մէջ եւ ապա յիշեց, անկէ վերջ, անոր տարած աշխատանքները հայ ժողովուրդին աւանդութիւններուն, բարքերուն եւ առանձնայատկութեանց պահպանման աշխատանքներուն մէջ: Եւ, ըստ ան, տրուած ըլլալով որ Դաշնակցութեան հիմնական սկզբունքը ազգայնականութիւնն է, բընական հակառակորդը դարձաւ համայնավարութեան, որ ամէն ճիգ ի գործ կը դնէր արաբական երկիրներու մէջ եկեղեցիի ճամբով տէր դառնալու հայ ժողովուրդին:

Եւ թուեց արաբական երկիրներու մէջ Դաշնակցութեան հետեւած հիմնական սկզբունքը եւ մատուցած ծառայութիւնները:

ՄԵԹՐ ՀԱՆՆԱ ՄԱԼԷՔԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆԸ

Աւելի քան մէկ ժամ տեւող իր պաշտպանողականին մէջ Մեթր Մալէք, ի միջի այլոց ըսաւ.

«Ես կը հիանամ հայ ժողովուրդին: Երբ անոնք եկան այս երկիրը թշուառ եւ դժբախտ վիճակ մը ունէին: Բայց անոնք եկած էին հոս մնալու, այս երկրի բարգաւաճման համար իրենց կարելին ընելու: Այժմ անոնք բոլոր ճիւղերու վրայ հսկայական նուաճումներ կատարած են եւ բարձր դիրքերու տիրացած առեւտրական, արուեստի եւ արհեստի ասպարէզներուն մէջ:

«Մեր ազգային շարժումներուն միջոցին գործակցեցան Դաշնակցականները եւ սուրիական խորհրդարանին մէջ Դաշնակցական երեսփոխաններ Ազգային կուսակցութեան հետ ծառայեցին մեր դատին, ինչպէս վկայեցին պետական անձնաւորութիւններ:

«Ամբաստանութեան հիմք կը ծառայեն «խոստովանութիւններ», «վկայութիւններ» եւ զէնքեր: Խոստովանութիւնները ծեծի եւ բռնութեան տակ կորզուած են. նկատի չեն կրնար առնուիլ: Իմ պաշտպանեալս՝ Կիրակոս Թնճուկեան ծեծի եւ խոշտանգումներու հետեւանքով, շաբաթ մը ամբողջ անկողին մնացած է եւ օտար բժիշկ մը բերած են՝ զայն դարմանելու համար: Եւ եթէ այդ դարմանումը չըլլար, ան ալ միւսներուն նման մեռած պիտի ըլլար այսօր: Զարմանալի է, որ ամբաստանագրին մէջ այդ մահացածներու մասին որեւէ յիշատակութիւն չկայ: Կարեւորը ազատ պայմաններու մէջ դատարանի առջեւ եղած խոստովանութիւններն են որովհետեւ ազատ վարչակարգի ներքեւ, այլեւս վախերը փարատած են եւ սպառնալիքներ չեն ըլլար»:

Այնուհետեւ, մեթր Մալէք իր պաշտպանեալներուն վերաբերեալ բոլոր ամբաստանութիւնները հերքեց եւ անոնց ազատ արձակումը պահանջեց:

«ԱԶԴԱԿ»

(Շար.)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԸՆԵՒ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵՆ

Մինչ Էվիան խաղաղութիւն կը պատրաստէ, քիչ անդին Ժընեւի մէջ ապազինման մասին կը խօսին:

Կրեմլինօ յանուն Խորհ. Միութեան հետեւեալ ծրագիրը ներկայացուց.—

Առաջին hանգրուան.— Ամբողջական փճացում հիւլէական զէնքերու փոխադրութեան միջոցներուն, մէջն ըլլալով զինուորական օդանաւերը, պատերազմական նաւերը, սուզանաւերը եւ ուրիշ ինչ որ կրնայ փոխադրութեան ծառայել:

Ջնջում արտասահմանի բոլոր զինուորական կայաններուն, մէջն ըլլալով հրթիռներու արձակայանները եւ նաւային կայանները:

Քաշել օտար երկիրներ գտնուող զօրքը:

Զեղչել դասական զէնքերը եւ զինուորականներու թիւը մինչեւ 1.700.000ի, Խորհ. Միութեան եւ Ամերիկայի համար:

Երկրորդ hանգրուան

Բոլորովին արգիլել հիւլէական, քիմիական, կենսագիտական զէնքերը եւ քանդել բոլոր զէնքերը:

Կրկին զեղչել դասական զէնքերը եւ զինուորականներու թիւը մինչեւ մէկական միլիոնի, Միացեալ Նահանգներու եւ Խորհ. Միութեան համար:

Երրորդ hանգրուան

Դասական եւ պայմանական բոլոր զէնքերու ջնջում: Դադարեցում այն արտադրութեան որ ռազմական նպատակներու կը ծառայէ եւ ջնջում զինուորական պէտքերու վարկին:

Ջնջում պաշտպանութեան նախարարութեանց, ընդհանուր սպայակոյտերու, զինուորական վարժարաններու, զինուորական պարտաւորիչ ծառայութեանց վերաբերեալ օրէնքներու:

Խորհրդային այս յուշագիրը կը յայտնէ նաեւ թէ վեթոյի ոչ մէկ իրաւունք պիտի ըլլայ հակակշռի այն յանձնախումբին մէջ որուն բողոքները (եթէ որ եւ է պետութիւն չյարգէ համաձայնութիւնները) պիտի փոխանցուին ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին:

Խորհրդային Միութիւնը կը գտնէ թէ վստահութիւն ներշնչելու համար Ապազինման դաշինքին ստորագրութենէն առաջ, յարմար է դադրեցնել հիւլէական փորձերը:

Այս պայմաններու մէջ, ըստ Խորհ. Միութեան անակնկալ յարձակում ալ չի կրնար պատահիլ (ինչպէս՝ Հիթեր Ռուսաստանի վրայ, կամ Ճափոն՝ Մ. Նահանգներու վրայ):

Ամերիկեան ծրագիրը չորս գլխաւոր կէտերէ բաղկացած է.—

Ա) Առաջին առթիւ հիւլէական զէնք փոխադրող կամ կրող մեքենաներու հարիւրէն երեսուն զեղչ եւ նոյն չափով զեղչել դասական զէնքերը:

Բ) Դադրեցնել որեւէ նոր արտադրութիւն որ զինուորական նպատակներու պիտի ծառայէ:

Գ) Միացեալ Նահանգները կ'առաջարկեն որ ապազինման ծրագիրը անմիջական գործադրութիւն մը ունենայ որպէսզի որեւէ պատերազմի առաջքն առնէ:

Դ) Միացեալ Նահանգները կ'ուզեն որ անմիջական կերպով գտնուին երկուստեք ընդունելի մեթոտներ երաշխաւորելու համար ապազինման մարզին մէջ յանձն առնուած պարտաւորութիւնները:

Երկու ծրագիրներու միջեւ եղած գըլխաւոր տարբերութիւնները հետեւեալներն են.—

Հակակշիռ.— Ամերիկա կը պահանջէ որ ապազինման ամէն հանգրուան քննուի եւ հաստատուի, Խորհ. Միութիւնը դէմ է:

Հիւլէական փորձեր.— Միացեալ Նահանգները կ'ուզեն որ միջազգային յանձնախումբ մը հսկէ եղած արգելքին վըրայ, մինչ Խորհ. Միութիւնը կը բաւականանայ առկախ ձգելով մինչեւ որ համաձայնութիւն մը ըլլայ:

Միացեալ Նահանգները կ'ուզեն որ մէկ վարիչ մը միայն գործէ յանուն միջազգային յանձնախումբի մը, Խորհ. Միութիւնը կ'ուզէ յանձնախումբ մը, որուն մաս կազմեն համայնավարները, չէզոքականները եւ արեւմտեանները:

Ամերիկեան ծրագիրը կը նախատեսէ որ զինուորներու քանակը երկու միլիոն 100 հազար ըլլայ, Խորհ. Միութիւնը մէկ միլիոն 700.000 կը նախատեսէ:

Միացեալ Նահանգները միջազգային ուժի մը ստեղծումն ալ կը նախատեսեն, որ Միացեալ Ազգերու հովանաւորութեան տակ գործէ, Խորհ. Միութիւնը չի նախատեսեր նման մարմին մը:

Ասկէ կ'երեւի որ հիմնական տարաձայնութիւն մը կայ Արեւմտեան եւ խորհրդային ծրագիրներուն մէջ հակակշռին վերաբերեալ:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ ՕՐ. ԳԸԶԸԼԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Երէկ արձագանգ հանդիսացած էինք Կապոյտ Խաչի կոչին տարաբախտ Օր. Գըզըլեանի համար, առաջին առթիւ 350 Ն. Ֆ.ի գումար մը յայտարարելով: Նոյն նպատակին Օր. Քաթրին Աքնազարեան վաթսուն Ն. Ֆ. կը նուիրէ:

Տէր եւ Տիկին Հայկ Գըլըճեան (ճաշարան Լորտ Պայրըն) յիսուն Ն. Ֆ.:

Նուէրները ղրկել.—

Croix-Bleue des Arméniens de France

17, Rue Bleue, Paris (9e)

C. C. PARIS 5985-07

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԱՂՏՆԻ ԲԱՆԱԿԸ աննախընթացահաբեկում մը կատարած է առջի օր, ընկերային կեդրոնի մէկ դրասենեակին մէջ Էլ-Պիար, Ալժէրի մօտ: Մինչ 18 հոգի Եւրոպացի եւ մահմետական ժողովի նըստած էին, Գաղտնի Բանակի խմբակ մը ներս խուժած է եւ յայտնած թէ ժողովականներէն վեցը մահուան դատապարտուած են եւ պէտք է դուրս ելլեն: Դանէ մը վայրկեան ետք վեցն ալ կը գնդակահարուէին, պատին տակ շարուած: Անոնց մէջ էր մահմետական լաւագոյն գըրողներէն մէկը՝ Մուլուտ Ֆերուան որ մտերիմը եղած է տարաբախտ Ալպէր Քամիւի: Ուրիշ կարգ մը ահաբեկումներ ալ եղած են, ընդամէնը 17 մեռեալ եւ ութ վիրաւոր պատճառելով:

ԻՐԱՔ որոշած է Պոյքոթի ենթարկել Հասարակաց Շուկան եթէ իր մէջ առնէ Իսրայէլը:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Արտաքին նախարարը՝ Սելիմ Սարփէր հրաժարած է, մինչեւ իր յաջորդին նշանակումը արտաքին գործերը պիտի վարէ՝ Թուրհան Ֆէյզիօղլու: Սարփէր քանիցս իր հրաժարականը տըւած էր, մանաւանդ Եասը Ատայի վճիռներուն գործադրութենէն ետք:

ՍՈՒՐԻՈՅ նախագահին եւ Գասըմի խօսակցութիւններէն ետք հաւանական կը նկատուի որ Իրաք եւ Սուրիա զինուորական դաշինք մը կնքեն:

ԲԱՆԱԿՆԵՐՈՒ նախարարը Մեսմեռ յայտարարեց թէ 197 զինուորներ կան տակաւին կորսուած որոնց մէկ մասը գերի է Թունուզիայի մէջ: Կարմիր Խաչը ոչ մէկ տեղեկութիւն կրցած է քաղել անոնց մասին, հակառակ Թունիզիայի կառավարութեան եղած դիմումներուն:

Ի՛ՉՊԵՍ ՏԵՍԱՆՔ ՀԱՅՏՆԻ ՎԱՀԱՆԸ

ՎԱՀԱՆԻ ԴԻՒԿԱՏՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

— 1829 —

Բ. ՄԱՍ

Վահանի դիւկատութեան պատմութիւնը հետաքրքրական է մեզ համար ոչ միայն իբրեւ պատմական մեծագործութիւն, այլեւ իբրեւ ազգային մեր կեանքի հայելի, որի մէջ կարելի է տեսնել մեր ներքին կեանքի ամբողջ պատկերը։ Ուստի կարդացողը թող չզարմանայ, որ մենք այդ պատմութեան մէջ ամենայն մանրամասնութեամբ կը խօսինք։

Վահան Ա. Մամիկոնեան, որ ծնած էր 1780 թուին, իր հօրը՝ Գէորգ Մամիկոնեանի մահուանից յետոյ, 1799 թուին, ստանձնեց Տարօնի իշխանութիւնը։ Նա ամուսնացած էր Սիրանոյշ Բագրատունու հետ, որ Գագիկ Բագրատունի Կարսի թագաւորի դուստրն էր։ Վահան իշխանը ունէր երեք որդի՝ Գէորգ, Սմբատ եւ Գրիգոր։ Գէորգը մեռաւ մանկութեան մէջ։ Սմբատ եւ Գրիգոր ապրեցան եւ ամուսնացան։ Սմբատ իշխանը ունեցաւ երեք որդի՝ Վահան, Գէորգ եւ Գրիգոր։ Գրիգոր իշխանը ունեցաւ մի որդի՝ Սմբատ։ Վահան իշխանը ունեցաւ երեք որդի՝ Գրիգոր, Սմբատ եւ Գէորգ։ Գրիգոր Վահանեան ունեցաւ մի որդի՝ Վահան։ Սմբատ Վահանեան ունեցաւ երեք որդի՝ Գրիգոր, Գէորգ եւ Սմբատ։ Գրիգոր Սմբատեան ունեցաւ մի որդի՝ Վահան։ Գէորգ Վահանեան ունեցաւ երեք որդի՝ Գրիգոր, Սմբատ եւ Գէորգ։ Գրիգոր Գէորգ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԷՐ

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒԿ ԹԵՐԹԻ

(ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ)

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒԿ ԹԵՐԹԻ

ՊՈՍՏԱՐԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԷՐ

ՆՈՐ ՏԱՐԻՔ

Նոր տարեգրութիւն, որ կը սկսի Յունուար 1-էն, ունի ինչպէս ամէն տարի իր հատուկ նպատակները։ Հրատարակութեան ծրագրին մէջ կը մտնէ նաեւ ամէն տարի հրատարակել գրական հատոր մը, որ կը պարունակէ ընտիր գրուածքներ հայ գրողներէ։ Այս տարի ալ նոյն ձեւով կը հրատարակենք «Գրական Հատուկ Թերթ»ը, որ կը պարունակէ ինչպէս միշտ, ընտիր գրուածքներ հայ գրողներէ։ Ասոնց մէջ կը գտնուին նաեւ նկարներ, որոնք կը ներկայացնեն հայ գրողներ։

Ներկայ հատորին մէջ կը գտնուին գրուածքներ Ալեքսանդր Շիրվանզադէի, Ռուբէն Զարդարեանի, Ռուբէն Սեւակ

Օր· ՅԱՍՄԻԿ ՔԷՕՇԷԵԱՆ
եւ
Պ· ԱՐԲՈՒՆ ԹՈՔԱՃԵԱՆ
Նշանուած
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ ՎԵՆԵՏԻԿ
1962, Մարտ 14

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղեցաշէն Տիկնանց Մարմինը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ գումարները.— Հանգուցեալ Եղիսաբէթ Հայրապետեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Պ· Հայկ Ղուկասեանէ 50 Ն· Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Մարտիկ Տէր-Սահակեանէ տասը, Տէր եւ Տիկին Յովհ· Հաբելեանէ քսան Ն· Ֆ·։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Եղանակին ամէնէն փայլուն պարահանդէսը Լիոնի մէջ, կազմակերպուած Եկեղեցաշէն Տիկնանց Յանձնախումբի կողմէ, տեղի կ'ունենայ Մարտ 18, կիրակի, Փալէ տը Քօնկրէ, Լիոնի շքեղ հանդիսասրահին մէջ, ժամը 17էն սկսեալ։

Գեղարուեստական խիստ խնամեալ բաժինով մը, ի մէջ այլոց Փարիզէն ծանօթ երգչուհի՝

ՌՈԶԻ ԱՐՄԷՆ

Ընկերակցութեամբ իր նուագախումբին որ բացառապէս պիտի ճոխացնէ պարահանդէսը։

Շատ մը անակնկալներ վերապահուած են ներկաներու։ Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը։ Եկեղեցւոյ գրասենեակէն կրնաք ստանալ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ
ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Կիրակի առաւօտ, ժամը 10·30ին կը պատարագէ Հ· ՊՕՂՈՍ Վ· ԱՆԱՆԵԱՆ կը քարոզէ Գերպ· ՆԵՐՍԷՍ Ծ· Վ· ՍԷԹԵԱՆ։ Նիւթ՝ Քրիստոսի եկեղեցին, ազգայի՞ն թէ ընդհանրական։

Կարճ ալիք.— 31·10, 25·55, 19·84։
Միջին ալիք.— 196 մեթր։

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Ֆ· Կ· Խաչի Շրջ· վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզեան շրջանի բոլոր մասնաճիւղերը այս Կիրակի ժամը 3ին, Մշակոյթի Տան մէջ։

Ժողովը տեղի կ'ունենայ բաժակ մը թէյի շուրջ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ՕՐԱԿԱՐԳ։

Բոլոր մասնաճիւղերու անդամուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Այր եւ կնոջ մը համար փոքր յարկաբաժին մը՝ երկու սենեակ, խոհանոց, կամ մեծ սենեակ մը, եւ խոհանոց, Փարիզ կամ արուարձան, վարձու ի հարկին փոխան հատուցումի, Մայիս 1էն սկսեալ։ Փարիզ կամ մօտակայ արուարձան։

Գրել Տաքէսեան,

91, Rue Général Leclerc, GROSLAY (S. et O).

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱԴՐԱՄ

Վաճառումի պարտադիր գին

Modèle Deposé Prix Imposé

200 Ն· Ֆ·

Գնելու համար դիմել՝

EDOUARD KHEDERIAN

66, Rue Lafayette, PARIS (9·)

Tél. : PRO. 11-63

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներու պատրաստած թատերական ներկայացումը՝

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՄԱՐՏ 25

ժամը 15·30ին

Պիտի ներկայացուին

ՀՆԱԽՈՅԶԸ

Պոլսական կատակերգութիւն 3 արար

Mimile

Զաւեշտ մէկ արար

Արտասանութիւններ

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը։

ՆԱՆՍԷՆԵԱՆ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ Գաղթականաց գրասենեակը կը հաղորդէ որ մինչեւ ՄԱՐՏ 26, այցելու պիտի չընդունի, ներքին փոփոխութիւններու պատճառաւ։

Այս ժամանակաշրջանին բոլոր դիմումները կրնան ըլլալ ՄԻԱՅՆ ԳՐԱՒՈՐ, նոյն հասցէին.—

23, Rue La Pérouse, PARIS (16ᵉ)

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
«Les Peuples qui chantent»

Միջազգային պարերու եւ երգերու փառատօն, Կիրակի, Մարտ 18, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ, հովանաւորութեամբ Փարիզի համալսարանի տեսուչ ԺԱՆ ՌՈՇԻ։

Փառատօնին բազմաթիւ ժողովրդական խումբեր կը մասնակցին, ինչպէս նաեւ հայկականը, Տիկին ՔԻՒԹՆԵՐԵԱՆ իր Սօսի պարախումբով, ՏԷՏԷՃԵԱՆ իր Արմենիա նուագախումբով եւ Սամուէլ-Մուրատ վարժարանի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Գ· ԵԱՆՊԷԿԵԱՆԻ։

Միջազգային մեծ արուեստագէտներ իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն։

ԼԻԹԻՒՍ ՏԸ ԼԻՒՋ սպանացի մեծ պարուհին եւ ՌԻՇԱՌ ԺԱՔՍՈՆ Ափրիկեան սեւերու պարերով։

Գիները.— 5, 4, 3, 2, Ն· Ֆ·։
Դիմել Սորպոնի ղոնապաններուն։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Հայր· Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի անդամական ժողովը այս Կիրակի առաւօտ, ժամը 9ին հայրենակից Գրիգոր Գրիգորեանի բնակարանը, (Նոթր Տամ Լիմիթ, 77 Ռութ Նասիօնալ, Մարսէյլ)։ Անդամներու ներկայութիւնը շատ կարեւոր է։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

20–30 տարեկան կին մը տնային գործերու համար, հայ ընտանիքի մը մէջ, մնայուն բնակութիւն եւ շատ լաւ վարձատրութիւն։ Հեռաձայնել՝

TUR. 26·95

ԵԹԷ 4000 ՀՈԳԻԷՆ ԱՒԵԼԻ ՎԱՑՐԻ ՄԸ ՄԷՋ։ ՊԶՏԻԿ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ՈՒՆԻՔ ԵՒ ԼԱՒ ՏԵՂ ՄԸ՝ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ·

ՏԵՂԱՒՈՐԵՑԷ՛Ք

Pressing Automatique

ՄԸ

Եւրոպական առաջնակարգ մաթերիէլով։ Մեծ եկամուտ։ Ոչ մէկ սթոք։ Հաճելի աշխատանք։ Վճարումի մեծ դիւրութիւններ։ Մեր միջոցաւ բացատրութիւններ եւ լուսաբանութիւններ։

Տեղեկութեանց եւ Տըվիի համար գրել.—

Aïvazian

93, Rue Massena

LYON 6·

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9ᵉ)

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Հ· Յ· Դ· Կեդրոնական կոմիտէն ընկերական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզեան շրջանի բոլոր ընկերները այս Կիրակի, ժամը 8·30ին Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։

Կը զեկուցանէ՝

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 17ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին մէջ։ Պիտի նուիրուի ՄԱԼԽԱՍԻ։ Հանրային զրոյցները պիտի ներկայացնէ՝ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

Գրականութիւնը՝ Մ· ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ։

Մուտքը ազատ է։

Ջերմութիւնը ապահովուած է։

ՇԱՒԻԼ

Այս Կիրակի առաւօտ Ս· պատարագ կը մատուցուի Շաւիլի եկեղեցին։ Յաւարտ պատարագի Արեւադալի արարողութիւն։

Հ. Յ. Դ.

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐ· Կ· կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի բոլոր ընկերները, այս Շաբաթ գիշեր ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին մէջ։ Ներկայ կ'ըլլայ Կ· Կ· ներկայացուցիչը։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժերոմի Հ· Յ· Դ· Հայաստան ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 21ին, որոշուած հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ֆ· Կապոյտ Խաչի Շրջ· վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերուն

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 1, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

MAISON DE LA CHIMIE
28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին

Դաշնակ՝ ծանօթ արուեստագէտ՝ ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Երգ՝ Օր· ՊԷՆԿԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Ա· ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ

Արտասանութիւն Օր· ՇԱԼՃԵԱՆ
Հայկական եւ կովկասեան պարեր

Փարիզի Հայ Թատրոնի ընտրուած դերասաններու խումբով մը
Պ· Ա· ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը ներկայացնէ

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

Հայկական գեղջ· կատակերգութիւն 3 արար, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ
Քաղուած Մոլիէռի «Լը Մէտըսէն Մալկրէ Լիւի» համբաւաւոր թատերախաղէն։

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն· Ֆ·	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն· Ֆ·	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆ·	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն· Ֆ·	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆ·	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆ·	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆ·	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն· Ֆ·	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն· Ֆ·	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը։

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան։

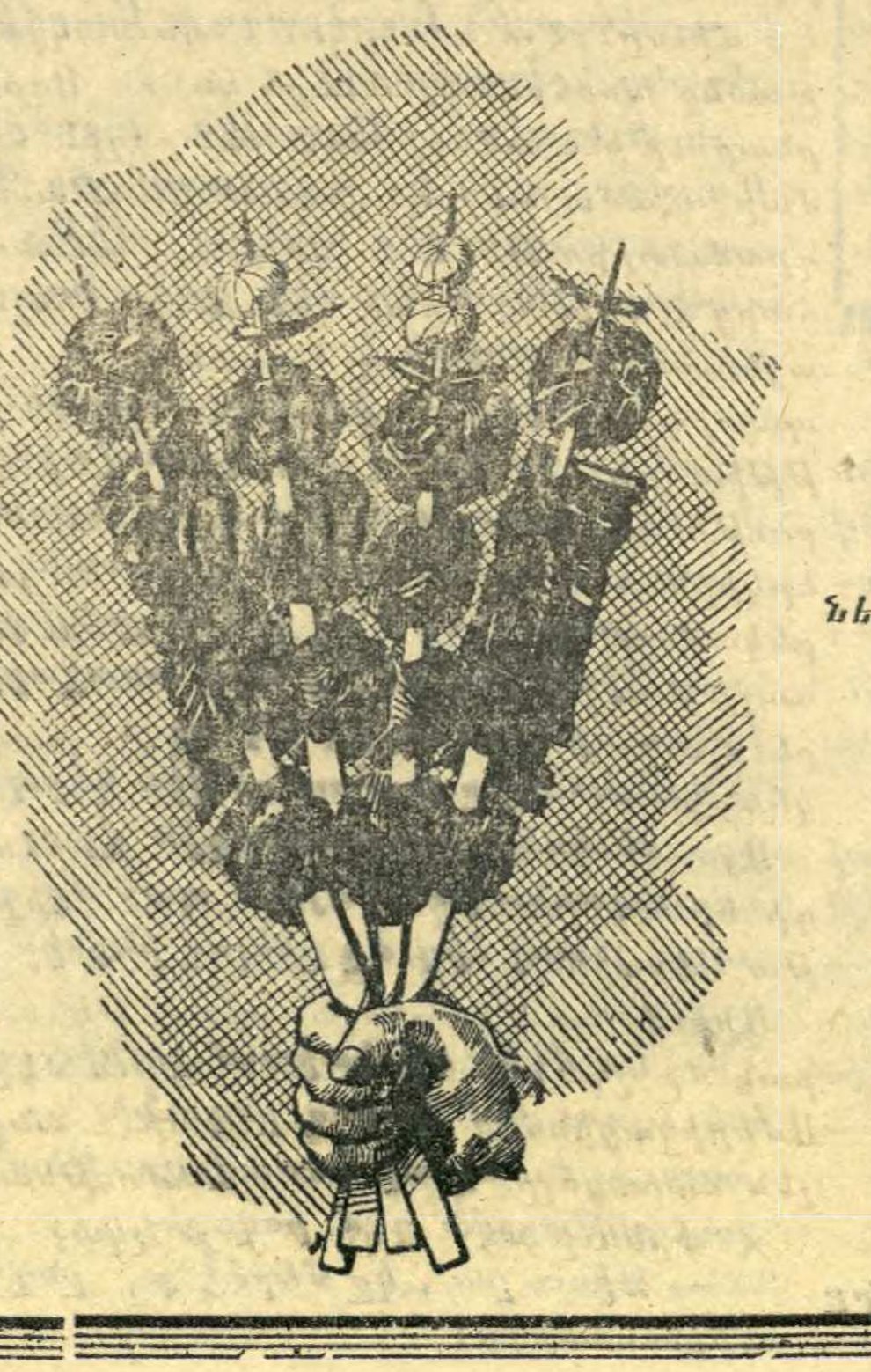

ՃԱՇԱՐԱՆ

ԵԱՐ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր։

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, շաշլիք, քարսքի։

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

Bar Américain

AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES

4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8ᵉ
Téléphone : BAL. 31-21
Métro : F. D. Roosevelt

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ 18 ՄԱՐՏ

DIMANCHE 18 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9357 38e ANNÉE Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5158

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՕՐԻՆԱԿ ԱՌՆԵՆՔ

—o—

Քանի մը շաբաթ առաջ,— Փետրուար 25ին — Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի խնամակալ մարմինը փարիզահայ մամուլի ներկայացուցիչներուն պարզած էր դպրոցին ներկայ վիճակը, որ զգալիօրէն բարւոքած էր բաղդատմամբ նախորդ տարիներու :

Եւ սակայն փափաքելով աւելի բարձր մակարդակի մը հասցնել արեւմուտքի հայկական այս միակ հաստատութիւնը, որ նուիրուած է իգական սեռի դաստիարակութեան, ներկայացուցած էր նոր ծրագիրներ ու առաջադրութիւններ :

Վարժարանի աշակերտուհիներուն թիւը աւելցած է: Ներկայ շէնքը չի կրնար միաժամանակ ծառայել իբրեւ դասարան, ննջարան, ճաշարան եւ հանդիսասրահ :

Խնամակալ տիկինները չէշտած էին, որ անհրաժեշտ է կառուցանել նոր շէնք մը, որպէսզի դասարան եւ ննջարան իրարմէ բաժնուին: Կարեւոր կը նկատէին նաեւ ունենալ ընդարձակ հանդիսասրահ մը եւ փակ զբօսավայր՝ դաշտի պահերուն համար,— ձմեռուան եղանակին :

Այս ծրագիրներուն արձագանգ եղած էինք Մարտ 10ին :

Օր մը վերջ, Պէլֆորէն համեստ հայ-րենակից մը, Երուանդ Տէր-Եղիայեան, հինգ միլիոն հին ֆրանք կը նուիրէր Դպրոցասէրին, ծրագրուած նոր շէնքին համար :

Բնիկ Կէմէրէկցի, Պ. Տէր-Եղիայեան բոլորին պէս այս հիւրընկալ երկիրը ապաստանած էր՝ տարագրութեան դառն բաժակը ըմպելով :

Շնորհիւ Հայու իր ձեռներէց ոգիին ու շարքաշ աշխատանքին, յաջողած է տնտեսական անկախութիւն ապահովել Ֆրանսայի մեկուսացած մէկ քաղաքին մէջ, ուր շատ քիչ թիւով Հայեր կան միայն, առանց որեւէ կազմակերպութեան :

Իր երեք մանչ զաւակներէն երկուքը Սեւրի Սամուէլ-Մուրատեան վարժարանին եւ աղջիկը Դպրոցասէրի մէջ հայեցի կրթութիւն են ստացած: Այս պարագան ցոյց կու տայ թէ իր մտահոգութեան գլխաւոր առարկան է նոր սերունդի փրկութիւնը :

Մեզի հետ իր խօսակցութեան ընթացքին, այս վերջին ծայր խոնարհ Հայը կը զարմանար թէ ինչպէս Ֆրանսայի մեր բարեկեցիկ հայրենակիցները լայն չեն բանար իրենց քսակը՝ օգնելու համար հայապահպանման նուիրուած կրթական-մշակութային ձեռնարկներուն եւ ազգային, երիտասարդական կազմակերպութեանց :

Մենք ալ կը զարմանանք այն անարդարանալի անտարբերութեան վրայ, որ վարակած է գաղութս այսօր՝ տարագրութենէն չորս տասնեակ տարիներ վերջ:

Հինգ միլիոն նուիրող այս պարզ մարդէն անհամեմատ աւելի հարստութիւն ունեցողներ փղոսկրէ աշտարակներու մէջ փակուած՝ իրենց անձէն դուրս ուրիշ ոչ մէկ բան կ'ուզեն տեսնել :

Գաղթական չենք այլեւս, փառք Աստուծոյ :

Երէկ այս երկրին ոչ լեզուն եւ ոչ ալ օրէնքներն ու բարքերը գիտէինք: Այսօր սկսեր ենք մոռնալ մեր մայրենի լեզուն : Եւ մեր զաւակները ո՛չ մէկ տարբերութիւն ունին տեղացիներէն:

Տնտեսապէս ապահովուած ենք :

Մէկ բան միայն կը պակսի մեզի,— զոհողութեան ոգին: Տալու, նուիրելու հաճոյքն ու գոհունակութիւնը :

Կէմէրէկցի համեստ Հայը թո՛ղ օրինակ ըլլայ բոլորին :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԸՆԵՒ

ԱՊԱԶԻՆՄԱՆ ՄԱՍԻՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆ,

ԵՒ ԶԷՆՔ ԿԸ ՇԻՆԵՆ

—o—

Մինչ Էվիանի մէջ խաղաղութեան մասին կը խօսին, Ալժէրի մէջ մեռելները կը շատնան, յաճախ անմեղ զոհերու թիւը կը բարձրանայ, քիչ անդին Ժընեւի մէջ ապազինման մասին կը խօսին, բայց նոյն օրը վարչապետ Խրուշչեւ կը յայտարարէ թէ անխոցելի հրթիռ մը շինած են :

Ընտրական ճառ մը կը խօսէր, «ընկեր» Խրուշչեւ առջի օր երբ արտակարգ խանդավառութիւն մը ստեղծեց նոր սպուտնիկի մը անձրպետ ղրկուիլը յայտարարելով, չեշտելով թէ խորհրդային գիտուները անխոցելի հրթիռ մըն է զոր շինած են :

Այս «ուրախ» լուրէն զատ Խրուշչեւի ճառը նորութիւն չէր բերեր: Կրկնեց իր սովորական յանկերգները.—

Ա) Գերմանական հարց.— *Արտաքին քաղաքականութեան գլխաւոր հարցն է գերմանական դաշնագրին կնքումը: Բայց անոնք որ անվերջանալի կերպով կը ձգձգեն այս հարցին լուծումը կը սխալին : Այս կարեւոր հարցը պէտք է կարգադրուի եւ պիտի կարգադրուի: Ներկայիս հասկացողութեան գետին մը կը փնտռենք :*

Բ) Ապազինում.— *Գիտենք թէ ինչ զէնքեր ունինք, այդ պատճառաւ է որ կ'ըսենք.— Պէտք է ապազինուիլ, մենք կը հասկնանք թէ պէտք է, կը թուի թէ Ամերիկացիները չեն կրնար հասկնալ : Սակայն Ամերիկացիները անխոցելի չեն, նոյնքան խոցելի են որքան միւս երկիրները: Մեր գիտունները եւ մեր ճարտարագէտները միջերկրային նոր հրթիռ մը շինած են, զոր կոչած են «գնդային հրթիռ»: Այս հրթիռը անխոցելի է եւ հակահրթիռ զէնքերը բան մը չեն կրնար ընել :*

Գ) Հիւլէական զէնքեր.— *Քենըտիի որոշումը՝ հիւլէական փորձերը վերսկսելու խոր ազդեցութիւն գործեց Ժընեւի 17ներու (18րդը՝ Ֆրանսա չի մասնակցիր) ժողովին: Եթէ Միացեալ Նահանգները գործադրեն իրենց ծրագիրը, պարզ է որ պէտք է վերսկսինք մեր փորձերն ալ:*

Դ) Համայնավարութիւն եւ դրամատիրութիւն.— *Պէտք է անցնիլ Միացեալ Նահանգները: Ամերիկեան քաղաքական դրութիւնը կը ձաղկէ յայտնելով.— Դեմոկրատ եւ հանրապետական դրամատիրութիւնը կը ներկայացնեն, մէկը ինչպէս միւսը: Իրենց գլխաւոր տարբերութիւնն է որ մէկը փիղին կուսակցութիւնն է, միւսը՝ էշուն (երկու կուսակցութեանց խորհրդանշաններն են): Ողբալի ընտրութիւն ամերիկացի ընտրողին համար: Համայնավարութեան յաղթանակը դրամատիրութեան վրայ ժամանակի հարց է միայն: Պիտի սպասենք ինչպէս այն անտիրուհին որ հացին փորը կը պատրաստէ եւ հանգիստ կը սպասէ որ թթխմորը իր գործը կատարէ: Մեր զօրութիւնը եւ մեր ուժը ընկերվարական երկիրներու միասնականութեան եւ բարեկամութեան մէջ է: Հոս է մեր յառաջխաղացման երաշխիքը եւ նաեւ կարեւորագոյն պայմաններէն մէկը խաղաղ կեանքի մը :*

Այսպէս խօսեցաւ Գերագոյն Խորհուրդի երեսփոխանական թեկնածու՝ Նիքիթա Սերգիեւիչ Խրուշչեւ :

Արեւմտեան կարծիքն այն է թէ նոր բան մը չկայ այս նոր խօսքերուն մէջ եւ Ամերիկացիներն ալ շատ իրար անցած չեն անխոցելի հրթիռին պատմութեամբ:

× Ժընեւի մէջ այլեւս յոյս չկայ որ հիւլէական փորձերը դադրեցնելու համար որեւէ համաձայնութիւն կարելի ըլլայ ձեռք ձգել :

Խորհրդային պատուիրակը՝ Ցարափքին բացատրեց թէ ինչու կը մերժէ արեւմտեան այն առաջարկը, որ խորհրդային կառավարութեան յանձնուած էր 1961 Ապրիլ 18ին: Իբրեւ պատճառաբանութիւն կ'առարկէ թէ Ա) Միջազգային կացութիւնը վատթարացած է եւ ասոր պատասխանատուութիւնը Արեւմտեաններուն կ'իյնայ, Բ) Հիւլէական զէնքերու յայտնաբերումի միջոցներու զարգացումը աւելորդ կը դարձնէ որեւէ միջազգային քննութիւն :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ

ՕՐ. ԳԸՋԸԼԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի Ծնողաց Միութեան վարչութիւն	Ն. Ֆ.	100
Նախորդ գումար	Ն. Ֆ.	460
Ընդհ. գումար	Ն. Ֆ.	560

Նուէրները ղրկել .—

Croix-Bleue des Arméniens de France

17, Rue Bleue, Paris (9e)

C. C. PARIS 5985-07

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ գրագէտ մը արգելափակուած է որովհետեւ արտասահմանի մէջ հրատարակած էր գիրքը որ արգիլուած էր իր երկրին մէջ: Միխայէլ Նարիցա Լենինկրատի մէջ ձերբակալուած է 1961 Հոկտեմբեր 13ին: Այդ թուականէն տարի մը առաջ արեւմտեան Գերմանիա հրատարակուող ռուսական կռանի պարբերաթերթին ղրկած էր իր մէկ վէպին ձեռագիրը՝ «Անաւարտ Երգը»: Քանիցս բանտարկուած եւ աքսորուած Սթալինի օրով, Նարիցա դիմած էր Խրուշչեւի որպէսզի Արեւմուտք հաստատուի: Իր վէպը կը պատմէ գրագէտի մը ողբերգութիւնը որ չի յաջողիր հրատարակել տալ իր վէպը որովհետեւ խմբագրական «գոլլեկիաները» կը գտնեն թէ գաղափարական անբաւարարութենէ կը տառապի : Նոյն ատեն հերոսին ազգականները եւ բարեկամները կը ձերբակալուին, մէկ խօսքով իր վէպին մէջ կ'ըսէ ինչ որ ըսած է Խրուշչեւի ուղղած իր նամակին մէջ.— « Իրաւատիրութիւնը կը գտնեմ անբարոյական եւ ապականած դրութիւն մը, բայց ինչ որ «ընկերվարութիւն» կ'անուանէք իրականին մէջ դրամատիրութեան մէկ տեսակն է »:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ Սթալինեան մրցանակաւորները կրնան փոխել իրենց մրցանակը «Լենինեան» մրցանակի դէմ, առաջինները այլեւս ի զօրու չըլլալով :

ԽԱՐԹՈՒՄԻ մէջ (Սուտան) բացուած է Արաբական Լիկայի ժողովը Իսրայէլի դէմ պօյքոթի վերաբերող: 10 օր պիտի տեւէ եւ բոլոր նիստերը գաղտնի են :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ օտար լրագրողները կը բողոքեն, իրենց ընկերութեան միջոցաւ, Խորհրդարանին քուէարկած մէկ օրէնքին դէմ, մամուլի վերաբերեալ, զոր վտանգաւոր կը նկատեն իրենց համար: Իսրայէլեան մամուլի ընկերութիւնն ալ կը գտնէ թէ մամուլի ազատութեան ծանր հարուած մը կը բերէ: Օրէնքին յօդուածներէն մէկը բանտարկութիւն կը նախատեսէ «Պետութեան դէմ անուանարկութեան» պարագան :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ խորհրդարանը մէկուկէս միլիոն Ն. Ֆ.ի դրամօժիտ քուէարկեց իշխանուհի Սոֆիին համար, որ Մայիս 14ին պիտի ամուսնանայ Սպանիոյ գահաժառանգին հետ :

ՔԱՓ ՔԱՆԱՎԵՐԱԼԷՆ, Ամերիկացիները յաջողութեամբ հրթիռ մը նետած են, որուն տարողութիւնը անսահման է: Թիթան Բ. ռատառներու միջոցաւ չի կրնար գտնուիլ :

Օրը Օրին

ՍՐՏԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

—o—

Հայոց պատմութեան մէջ կան փառաւոր Ներսէսներ: Կը սիրենք ու կը յարգենք Ներսէս անունը:

Մե՛ղք որ վանական կամ աշխարհական, ուխտի կամ աւազանի անունով ամէն Ներսէս Մեծ եւ Շնորհալի չէ: Մեծ իր գիտութեամբ, շնորհալի իր գրիչով :

Դառն է այս խորհրդածութիւնը Մեծն Մխիթարի զաւակներէն մէկուն վրայ որ, ամէն Մխիթարեանի պէս, ի յառաջագունէ սիրելի է մեր սրտին ու մտքին :

Սիրտն իր ճամբով՝ միտքն իր ճամբով:

Այս սրտբաց նամակը ուղղուած է *Բազմավէպ* «բազմամսագրի» խմբագիր եւ կրկնակի Ներսէս՝ Հ. Ներսէս Տէր-Ներսէսեանի :

Այս օրերուս, գարնան նախօրեակին, *Բազմավէպ*ի ձմրան թիւին մէջ (Սեպտ.-Հոկտ. 1961), Հ. Ներսէս իր խմբագրականով բազմած Մեսրոպ Մաշտոցի զով շուքին, հով է որ կը փչէ Շ. Նարդունիի գլխուն: Գլուխ մը որ ամէն մարդ գիտէ թէ վրան պարապ՝ մէջը լեցուն է ստացական «համայնագիտութեամբ »: Արդար է որ ասանկ գլուխ մը, անանկ հպարտ ըլլայ :

Գիտութիւնը՝ հոգեւոր թէ մտաւոր, ստացական է եւ ոչ Աստուածատուր, ոչ ալ յորովայնէ «համայնագէտ» կը ծնի : Մօրենական հալալ կաթի նման, ամբողջ կեանք մը գիրք ծծելով եւ ծծածը իւրացնելով միայն կարելի է գրչի կշիռ ստանալ: Ընթերցում, դարձեալ ընթերցում, միշտ ընթերցում եւ... երբեմն ալ ընթերցուած: Պայմանաւ դարձեալ, որ քարանձաւներու ձեռագիրները բարձին տակ դրած երազի պառկելով, մինչեւ իսկ անոնք զոց առրվելով, մարդ չկարծէ թէ երազին մէջ կրնան բացուիլ դռները մերօրեայ գիտութեան, քարի դարաշրջանէն ասդին յայտնուած կարծիքներուն, վարկածներուն եւ վկայութիւններուն :

Այո՛, սիրելի վարդապետ, կարդալը խելք է՝ չկարդալը մեղք: Եւ Նարդունին մեծ կարդացող մըն է, վկայ իր «համայնագէտ» աղբիւրագիտութիւնը, որ երկաթեայ կմախքն է իր բանծին ու գրածին :

Ճշմարտութեան մէջ պատգամ չկայ, գիտութեա՞ն մէջ պիտի ըլլայ: Չէ՞ որ Աստուած անգամ պատուիրանք է տուած եւ ոչ պատգամ :

Գիտութիւնը ճանապարհ ընթերցումի մըն է, որու ընթացքին մարդ իր գլխուն մէջի գիրքերու բեռան տակ քանիցս գետին կ'իյնայ :

Հեզնական ոճը եւ «ժամանցային» խծբծանքը գիտութեան սով է: Ձեր մօտ գիտութեան սով չկայ, ինչո՞ւ այդ ոճը : Տարախոհ մեկնութեան մը վրայ կարելի է քալել, հեղինակին վրայ ո՛չ:

Մեր այս բարեմիտ խորհրդածութիւնը նոր չէ, ինչպէս նոր չէ ձեր վիճելու «պատգամային» ձեւը եւ ոճը : Եօթը տարիէ ի վեր, «ի սէր Մեծաւորին», դուք եւ մենք իրարու վրայ գրիչ պարպած օրերուն, բաւ ենք արդէն որ իրաւունքը վարդապետին չէ, այլ գիտութեան :

Մեսրոպ Մաշտոցի պատուէր եւ ոչ պատգամ՝ «ճանաչել զիմաստութիւն» :

Իր վերջին ժամուն հասած մեծագոյն գիտունն անգամ, աչքերը փակած պահուն, կը ջանայ բերանը բանալ իր վերջին շունչով Մոնթենեյի հետ խոստովանելու համար.— «Ինչ որ լաւ գիտեմ, այն է թէ բան չեմ գիտեր »:

ԿԵՆԱՑԲ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎԻ «ԼԵՆԻՆՅԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀ» ԹԵՐԹԻ

Ի՛ՆՉՊԵՍ ՍՏԵՂԾՎԵՑ ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ

ՎԱՀԱԳՆԻ ԴԱՎԻԹՅԱՆԻ

Ծնվել եմ Ղարաբաղի Ասկերանի շրջանի Ներքին Ազոխ գյուղում։ Հայրս՝ Գրիգոր Ավետիսի Դավիթյանը, ծնվել է 1888 թվականին։ Մայրս՝ Մարիամ Ստեփանի Ավետիսյանը, ծնվել է 1890 թվականին։ Ծնողներս ունեցել են 5 զավակ։ Ես նրանցից ամենամեծն եմ։ Ընտանիքի միակ աղբյուրը հողագործությունն էր։ Ապրում էինք աղքատ։ Հայրս հաճախ էր հիվանդանում, և ամբողջ տարվա հացը չէր հերիքում։ Ստիպված էինք ամռանը հացի կեսը փոխ վերցնել։

Ես սովորել եմ Ներքին Ազոխի (այժմ՝ Ներքին Խաչենագետաշեն) 8-ամյա դպրոցում։ Դպրոցն ավարտել եմ 1929 թվականին։ Ուսումս շարունակելու համար գնացի Ստեփանակերտ և ընդունվեցի մանկավարժական տեխնիկում։ Տեխնիկումն ավարտելուց հետո 1933 թվականին ինձ ուղարկեցին Ասկերանի շրջանի Ներքին Ազոխ գյուղը՝ դասավանդելու։ Այդ ժամանակ գյուղում 8-ամյա դպրոց չկար, կար միայն 4-դասարանոց։ Ես ստանձնեցի 4-րդ դասարանի դասվարությունը։ Ուսուցիչ էի նաև հայրենի գյուղի 4-դասարանոց դպրոցում։

1934 թվականին ամուսնացա։ Կինս՝ Մարիամ Ստեփանի Ավետիսյանը, ծնվել է 1914 թվականին։ Նա ևս ուսուցչուհի էր։ Ունենք 3 զավակ՝ Ռուբեն, Ռոզա և Ռուզան։

1935 թվականին ինձ հրավիրեցին Ասկերանի շրջանի Ներքին Ազոխ գյուղի 8-ամյա դպրոցի տնօրեն։ Ես համաձայնեցի և աշխատեցի մինչև 1941 թվականը։ Այդ տարիներին դպրոցում սովորում էին 200 աշակերտներ։ Ուսուցիչների թիվը 8 էր։

1941 թվականի հունիսի 22-ին ֆաշիստական Գերմանիան հարձակվեց Խորհրդային Միության վրա։ Ես զորակոչվեցի բանակ։ Ծառայեցի Ղրիմում, Սևաստոպոլի ռազմաճակատում։ Ստացել եմ 2 վիրավորում։ Առաջին անգամ վիրավորվել եմ 1941 թվականի դեկտեմբերին, Ղրիմում։ Երկրորդ անգամ վիրավորվել եմ 1942 թվականի հունիսին, Սևաստոպոլի ռազմաճակատում։ Ստացել եմ ծանր վնասվածք։ Ինձ տարել են հոսպիտալ։ Այնտեղ ինձ վիրահատել են։ Ապաքինվելուց հետո ինձ ուղարկել են Ղրիմի ռազմաճակատ։ Ես մասնակցել եմ Ղրիմի ազատագրմանը։ Ղրիմի ազատագրումից հետո ինձ ուղարկել են Ուկրաինա։ Ես մասնակցել եմ Ուկրաինայի ազատագրմանը։ Ուկրաինայի ազատագրումից հետո ինձ ուղարկել են Լեհաստան։ Ես մասնակցել եմ Լեհաստանի ազատագրմանը։ Լեհաստանի ազատագրումից հետո ինձ ուղարկել են Գերմանիա։ Ես մասնակցել եմ Գերմանիայի ազատագրմանը։ Գերմանիայի ազատագրումից հետո ինձ ուղարկել են Չեխոսլովակիա։ Ես մասնակցել եմ Չեխոսլովակիայի ազատագրմանը։ Չեխոսլովակիայի ազատագրումից հետո ինձ ուղարկել են Ավստրիա։ Ես մասնակցել եմ Ավստրիայի ազատագրմանը։ Ավստրիայի ազատագրումից հետո ինձ ուղարկել են Հունգարիա։ Ես մասնակցել եմ Հունգարիայի ազատագրմանը։ Հունգարիայի ազատագրումից հետո ինձ ուղարկել են Ռումինիա։ Ես մասնակցել եմ Ռումինիայի ազատագրմանը։ Ռումինիայի ազատագրումից հետո ինձ ուղարկել են Բուլղարիա։ Ես մասնակցել եմ Բուլղարիայի ազատագրմանը։ Բուլղարիայի ազատագրումից հետո ինձ ուղարկել են Հունգարիա։ Ես մասնակցել եմ Հունգարիայի ազատագրմանը։ Հունգարիայի ազատագրումից հետո ինձ ուղարկել են Ավստրիա։ Ես մասնակցել եմ Ավստրիայի ազատագրմանը։ Ավստրիայի ազատագրումից հետո ինձ ուղարկել են Չեխոսլովակիա։ Ես մասնակցել եմ Չեխոսլովակիայի ազատագրմանը։ Չեխոսլովակիայի ազատագրումից հետո ինձ ուղարկել են Գերմանիա։ Ես մասնակցել եմ Գերմանիայի ազատագրմանը։ Գերմանիայի ազատագրումից հետո ինձ ուղարկել են Լեհաստան։ Ես մասնակցել եմ Լեհաստանի ազատագրմանը։ Լեհաստանի ազատագրումից հետո ինձ ուղարկել են Ուկրաինա։ Ես մասնակցել եմ Ուկրաինայի ազատագրմանը։ Ուկրաին

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
(ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԿԱՍԱԿԻՐ)
ԳՐԱՔ
ՍՈՒՐԵՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՊՈՂՈՍ ԲԱՐՈՒՆԻ

—o—

Ընկեր Ղազարեան ելաւ խօսքի։ Ան ըսաւ, որ ինք ուրախ է, որ ինքն ալ կրնայ իր մասնակցութիւնը բերել այս հանդիսութեան։ Ան ըսաւ, որ ինք ալ կրնայ ներկայացնել Հայաստանի Կոմունիստական Կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէն

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ԱՊՐԻԼ 8ԻՆ

Կը վերջանայ *Յառաջ*ի վերհրատարակման 17րդ տարին, ինչպէս նաեւ մեր բաժանորդներուն մէկ կարեւոր մասին բաժանորդագրութեան շրջանը:

Կը խնդրենք որ չսպասելով մասնաւոր դիմումի, անոնք վերանորոգեն իրենց բաժանորդագրութիւնը, ըլլայ ուղղակի թերթին առաքելով տարեվճարը, ըլլայ՝ դիւրացնելու համար գաւառի մեր բաժանորդներուն վճարումները, դիմելով հետեւեալ հասցէներուն.—

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ գրավաճառ Ծերիկեանց : 13, Րիւ տէ Տօմինիքէն :
ՎԻԷՆ՝ Կ. Տէրմոյեան :
ՏԷՍԻՆ՝ Վ. Հիւսեան :
ՎԱԼԱՆՍ՝ Կ. Սիմոնեան :
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ՝ Վ. Խրիմեան :
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ Ս. Ընտրիկեան :
ՊՈՌՏՕ՝ Կ. Տօնէրեան :
ԿՐԸՆՈՊԼԸ՝ Քիւրէնեան :

×

ԻՏԱԼԻՈՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Իտալիոյ մեր բաժանորդներուն իւրաքանչիւրին առանձին հաշուեցոյցներ ղրկած ենք եւ ջերմապէս կը խնդրենք անոնցմէ որ անյապաղ կարգադրեն իրենց առկախ հաշիւները, վճարումները կատարելով ՏՈՔԹ. Ե. ԱՐՋՈՒՄԱՆԵԱՆԻ :

ՎԻԱ ՔԱՓՓԵԼԼԱՌԻ 3, ՄԻԼԱՆՕ

Տարեկան 60 Ն. Ֆ. *կամ* 7500 *լիռ* (1961 *Յունուար 1էն ի վեր*):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Սէն Ժերոմի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէէն տասը Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Խոզեան հինգ, փոխան ծաղկեպսակի Ա. Քիթապճեանի մահուան առթիւ: Նոյնպէս Տէր եւ Տիկին Ճանիկեան տասը, Տէր եւ Տիկին Ներոյեան տասը, Այրի Տիկին Անժէլ Ժամկոչեան հինգ, փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Կարապետեանի մահուան առթիւ:

Կապոյտ Խաչի Սէն Ժերոմի մասնաճիւղի վիճակախաղի շահած թիւերն են.— 8, 14, 16, 18, 19, 21, 24, 27, 46, 48, 61, 64, 124, 155: 180, 187, 197, 200, 219, 247, 268, 286, 287, 291 :

Նուէրները ստանալու համար պէտք է դիմել Տիկին Ճանիկեանին, 2 Րիւ Նիւվոլոն, Սէն Ժերոմ :

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հայց. Առաքելական Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը համայնական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի եւ շրջակայից լուսաւորչական համայնքին պատկանող բոլոր հայրենակիցները անխտիր : Ուրբաթ (16 *Մարտ*), *երեկոյեան ժամը* 8·30*ին*, Սալ տէ Ֆէթի Ֆուայէին մէջ :

ՕՐԱԿԱՐԳ.— 1. *Բարոյական եւ նիւթական համարատուութիւն*: 2. *Նոր ծրագրի ընթերցում եւ վաւերացում*: 3. *Վարչական ընտրութիւն* :

Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն, որ ներկայ գտնուին սոյն ժողովին :

Հասցէներու չգոյութեան պատճառաւ, կարելի չէ եղած հրաւէր ղրկել ամէնուն, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւն

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հայ Ազգ. Եկ. Միութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, Կիրակի 18 Մարտ, ժամը 15ին, Քաֆէ տը լա Փօսթի *վերնայարկի սրահը* :

Օրակարգ.— 1) *Նիւթական եւ բարոյական հաշուետուութիւն՝ վարչութեան երկու տարուան գործունէութեան* :

2) *Ընտրութիւն նոր վարչութեան* :

Կարեւոր.— *Ներկաներու թիւը օրինաւոր կը համարուի* :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

20 – 30 *տարեկան կին մը տնային գործերու համար, հայ ընտանիքի մը մէջ, մնայուն բնակութիւն եւ չատ լաւ վարձատրութիւն: Հեռաձայնել՝*

TUR. 26.95

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներու պատրաստած թատերական ներկայացումը՝

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՄԱՐՏ 25

ժամը 15·30ին

Պիտի ներկայացուին

ՀՆԱԽՕՅԶԸ

Պոլսական կատակերգութիւն 3 արար

Mimile

Զաւեշտ մէկ արար

Արտասանութիւններ

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

ՆԱՆՍԷՆԵԱՆ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ Գաղթականաց գրասենեակը կը հաղորդէ որ մինչեւ ՄԱՐՏ 26, այցելու պիտի չընդունի, ներքին փոփոխութիւններու պատճառաւ :

Այս ժամանակաշրջանին բոլոր դիմումները կրնան ըլլալ ՄԻԱՅՆ ԳՐԱՒՈՐ, նոյն հասցէին .—

23, Rue La Pérouse, PARIS (16')

Հ. Մ. Ը. Մ.

Մ Ա Ր Ս Է Յ Լ

Տարեկան պարահանդէսը

ՋԱՏԻԿԻՆ

(ԱՊՐԻԼ 22)

Alhambra

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՕՄՈՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, (24 Մարտ), ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ:

Բացումը կը կատարէ Կապոյտ Խաչի դպրոցի ուսուցիչ Պ. ՎԱՀՐԱՄ ՄԻՍԹԻՔ :

Գեղարուեստական նոխ բաժին.—*Մասնակցութեամբ* Մարսէյլի Հայ Արենոյշներու: *կենդանի պատկեր, «Որբուհին եւ Աղքատ կինը», հայկական պարեր տոհմիկ տարազներով :*

Մասնակցութեամբ Քեմանչիստ Պ. ՀԱՄՈՅԻ *եւ իր նուագախումբին* :

Երգ եւ արտասանութիւն՝ Օր. ԱԼԻՍ ՇԱՀՄԻՐԵԱՆԷ :

Կէս գիշերէն սկսեալ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ, ընկերակցութեամբ Ս. Չէօրէքճեան նուագախումբի :

Խօսնակ Պ. Կ. Յարութիւնեան :

Հաճելի անակնկալներ ծոխ պիւֆէ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ ԱՂՔ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿՈՉ ԹԵԿՆԱԾՈՒԹԵԱՆ

Փարիզի Հայ Աղք. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Հինգշաբթի 29 Մարտ, ժամը 20·30ին, 32 Րիւ տը Թրէվիզ:

Կանոնագրի թիւ հինգ յօդուածին համաձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, Ընկերակցութիւնը կոչ կ'ընէ իր անդամներէն անոնց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչութեան :

Թեկնածուները պարտին Աղքատախնամին գրասենեակը դիմել ամէնէն ուշը Մարտ 15ին:

Առ այդ, փափաքողները պէտք է ընթեռնլի կերպով գրեն, տալով իրենց անունը, մականունը եւ հասցէն :

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն անդամները որոնք իրենց անդամավճարները կանոնաւորապէս վճարած են երեք տարիէ ի վեր :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Հ. Յ. Դ. Կեդրոնական կոմիտէն ընկերական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզեան շրջանի բոլոր ընկերները այս Կիրակի, ժամը 8·30ին Հայ Մշակոյթի Տան մէջ :

Կը զեկուցանէ՝

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ֆ. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերուն

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 1, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

MAISON DE LA CHIMIE
28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին

Դաշնակ՝ *ծանօթ արուեստագէտ՝* ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Երգ՝ Օր. ՊԷՆԿԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Ա. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ

Արտասանութիւն Օր. ՇԱԼՃԵԱՆ

Հայկական եւ կովկասեան պարեր

Փարիզի Հայ Թատրոնի ընտրուած դերասաններու խումբով մը Պ. Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը ներկայացնէ

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

Հայկական գեղջ. կատակերգութիւն 3 արար, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ
Քաղուած Մոլիէրի «Լը Մէտըսէն Մալկրէ Լիւի» *համբաւաւոր թատերախաղէն:*

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՏԵՍԻՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս Շաբաթ իրիկուն (ժամը 21էն մինչեւ 4)

Bal du Nor Séround

LYON — DECINES

Dans les Salons Berrier–Millet (Place Belcour, Lyon)

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ.— POUJOL

Պիտի մեներգէ Փարիզէն ծանօթ երգիչ ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ
Դաշնակի ընկերակցութեամբ ԱԼԷՔՍ ՍԻՐԱՆՈՍԵԱՆԻ

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ :

Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք Խորհրդ. Միութիւն :

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10·
(PRÈS DE LA GARE DU NORD)
Téléphone : TRU. 27-70

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ
ՀԱԼՎԱ ԹԱՀԻՆ
ԼՈԳՈՒՄ ՇԱՐՈՑ
ՍՈՒՍԱՄ – (ՌՈՃԻԿ)
ՀԱԼՎԱ ՎԱՐԴԷԱՆՈՅՇ
LE BOSPHORE
MARQUE DEPOSEE
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA · CHOCO-LOC
Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ն· Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ն· Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ն· Ֆ· Հատը՝ 0·25 Ն· Ֆ·

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 20 ՄԱՐՏ 20 MARDI 20 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9358 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5159

ՉԻՆԱԴՈՒԼ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՑԵՐԵԿ ԿՈՒԻՆԵՐԸ ԴԱԴՐԵՑԱՆ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՏԸ ԿՈԼ ՀԱՆՐԱՔՈՒԷՅՈՎ Կ'ՈՒԶԷ ՎԱՒԵՐԱՑՆԵԼ ԵՂԱԾԸ

ՊԵՆ ԽԵՏՏԱ Կ'ԸՍԷ ԹԷ ՉԻՆԱԴՈՒԼ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ՉԻ ՆՇԱՆԱԿԵՐ

ԾԱՆՐ ՄԹՆՈԼՈՐՏ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

12 օր է Էվիանի մէջ Ֆրանսացի եւ ալժերացի պատուիրակները դժուար ժամերը կ'անցընեն, ի վերջոյ ղլուխ հանելու համար համաձայնութիւն մը դինադուլի չուրջ: Մարտ 18, Կիրակի ժամը 18ին, Ֆրանսական ձայնասփիւռը եւ պատկերասփիւռը կը դադրեցնէին իրենց յայտարդիրը, յայտնելու համար թէ քանի մը վայրկեան առաջ ժամը 17·40ին, ստորագրուած էր դինադուլի համաձայնագիրը :

Համաձայնագիրը 93 էջերէ բաղկացած է եւ ամէն մէկ էջ ստորագրած են 3 Ֆր – րանսացի եւ մէկ Ալժերացի : Ժամը 18·30ին, Ֆրանսական պատուիրակութեան պետը՝ Լուի Ժոքս մամուլի ասուլիս մը կուտար :

Ալժերական Հարցերու նախարարը կը հաղորդէր թէ համաձայնութիւն մը ստորագրած է դինադուլի չուրջ, եւ կուիւները պիտի դադրին Երկուշաբթի ցերեկ : Ժոքս յիշեցուցած է նաեւ թէ բանակցութիւնները ինչ փուլերէ անցած են՝ Էվիանէն Լիւկրէն, Լիւկրէնէն Ռուս, ապա կրկին Էվիան, յանդելու համար այս եզրակացութեան : Ուսումնասիրուած է դլխաւորարար ինքնորոշումը, յետոյ անչուշտ ապագան եւ մանաւանդ հանրաքուէի տրուելիք երեք հարցումներէն մէկուն (անկախութիւն) ընտրուելու պարագան : Մեծ աշխատանք մը կատարուած է, չեշտած է Ժոքս եւ ի մօտոյ ընդհանուր յայտարարութիւն մը պիտի տրա – պարակուի այս հարցին զանազան կէտերուն մասին :

Քանի մը ժամ ետք, Զօր· տը Կոլ կը խօսէր Ազդին :

« Ալժերիոյ դինադուլի որոշումը, այն միջոցները որոնք ձեռք առնուած են որ – պէսզի բնակչութիւնները իրենց ճակատագիրը ընտրեն եւ անկախ Ալժերիոյ մը դալուստը սերտօրէն կապուած Ֆրանսայի գոհացում կուտան Ֆրանսայի բանակցութեան : Վասնդի, ինչ որ որոշուեցաւ, կը համապատասխանէ երեք ճշմարտութեանց որոնք արեւուն պէս պայծառ են :

« Առաջինն այն է որ մեր ազդային շահը, Ֆրանսական, ալժերական եւ համաշխարհային իրականութիւնները, մեր երկրին տարած աշխատանքին եւ հանճարին իմաստը մեզի կը հրամայեն, որ մեր ժամանակաշրջանին, Ալժերիան իր տէրն ըլլայ :

« Երկրորդ ճշմարտութիւնն այն է թէ Ալժերացիներուն մեծ փափաքները եւ մեծ կարիքները ինչ կը վերաբերի, իրենց բարգաւաճման, իրենց տնտեսական, թէքնիք, մշակութային յառաջդիմութեան պահանջներուն, Ֆրանսական ծագում ունեցող համայնքի մը ներկայութիւնը եւ անոր խաղալիք դերը եւ Մահմետականները որոնք կ'աշխատին մեր մայր – երկրին մէջ, այս բոլորը կը պարտադրեն Ալժերիոյ որ մեզի հետ աշխատի :

« Վերջապէս, երրորդ ճշմարտութիւնն այն է թէ կուիւներէն, տառապանքներէն վեր եւ հակառակ ցաւերուն, կեանքի եւ կրօնքի բոլոր տարբերութեանց, Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ միջեւ կան, ոչ միայն չատ մը կապեր իրենց 132 տարուան հասարակաց կեանքի ընթացքին տիւսուած, ոչ միայն մեծ ճանապարհներու յիշատակները ուր մէկ եւ միւս երկրի զաւակները կռուեցան կողք կողքի· մեր չարչարուն մէկ աշխարհի ազատութեան համար, այլեւ տեսակ մը յատուկ եւ տարբերական քաղաքակրթութիւն : Ո՞վ գիտէ եթէ կուիւը որ կը վերջանայ եւ երկուստեք թնդած մեռելները օգնած պիտի չըլլան, ի վերջոյ, երկու ժողովուրդներուն որ աւելի լաւ տակնան թէ իրենք եղած են ոչ թէ պայքարելու համար իրարու դէմ այլ՝ միասին քալելու համար եղբայրաբար քաղաքակրթութեան ճամբուն վրայ » :

Ապա նախագահը չեշտեց թէ Հանրապետութիւնը կրցաւ բարեփոխել եւ զօրաձդրել իր հիմնարկութիւնները այսիսկ ձեւով մը որ Պետութեան հեղինակութիւնը, նպատակներու չարունակութիւնը փոխարինեցին տագնապները, լքումները եւ անկարողութիւնը որոնց մէջ մխրճած էր, անցեալին :

Տը Կոլ յիշեց նաեւ բանակը որուն քաջարի գործունէութիւնը թոյլ տուաւ այս բոլորը : Բանակը, ի պէն փառաւոր կռուտներու, եւ պնդատեւի չանքերու տէր զարձաւ ամէն մէկ չէջանի եւ մարդկային ու բարեկամական յարաբերու – թիւններ ստեղծեց բնակչութեանց հետ :

Վերջապէս նախագահը պնդատանքի խօսքը ուղղեց Ֆրանսացի ժողովուրդին· որուն իմաստութեան եւ համախոհութեան չնորհիւ կարելի եղաւ արդիւնաւոր ապագայ մը պատրաստել : Եւ ըսաւ :–

« Ֆրանսուհիներ, Ֆրանսացիներ, որ – պէսզի հանդիսաւորապէս վաւերացուի ինչ որ որոշուեցաւ, որպէսզի, իբրեւ հետեւանք եւ հակառակ վերջին խոչընդոտներուն, կատարուի ինչ որ պէտք է կատարուի, հարկ որ հիմա բարձր արտայայտուին ազդային վստահութիւնը եւ հաւանութիւնը, այսինքն ձերիններէ : Ձեզի պիտի դիմեմ ուրեմն :

«Կեցցէ՛ Հանրապետութիւնը :

Կեցցէ՛ Ֆրանսա » :

Այս վերջին խօսքերով տը Կոլ կը հաստատէր ինչ որ կ'ըսուէր վերջերս այն է որ հանրաքուէի պիտի դնէ Ֆրանսայի ալժերական քաղաքականութիւնը : Հաւանական թուական՝ Ապրիլ 8 :

Անդին, Թունուզի մէջ, Ալժերիոյ առժամեայ դահլիճին զեկավարը՝ Պէն Խետտա յայտարարութիւն մը կ'ընէր : Կը չեշտէր թէ Հանրապետութիւնը կրնայ ընդունիլ եւ ապահովել ինքնորոշումը, բայց ան կարելի է սպաննել, մինչ գաղափարները յաւիտենական են եւ ոչ միայն կ'ապրին մահէն ետք, այլեւ յաճախ կը ծնին մահով իսկ :

Եղբայր մը սպաննուեցաւ ծնունդ տալու համար եղբայրութեան :

Մարդ մը մեռաւ, յանուն խաղաղութեան, յանուն եղբայրութեան : Բառե՞ր : Ո՛չ երբեք : Պայմանաւ սակայն որ խաղաղութեան հետ ծնի եղբայրութիւնը :

«ՅԱՌԱՋ»

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՆՈՒՆ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆՈՒՆ ԵՂԲԱՅՐՈՒԹԵԱՆ

—o—

Առջի օր կը յիշէինք Տիկին Ռոլանի պատմական դարձած խօսքը, երբ Ճեղա – փոխութիւնը դինքը կը դատէր ·— «Ազա – տութիւն , ինչ ոճիրներ կը դործուին քու անունովդ» :

Այսօր յանուն խաղաղութեան է որ կը դործուին չատ մը ոճիրներ Տէնգերքէն մինչեւ Թամանրասէթ :

Պատմած էինք անհաւատալին :

Ալժէի մօտակայ մէկ կեդրոնին մէջ , 18 քննիչներ ժողովի նստած են : Դուռը կը բացուի՝ մարդ մը կը մտնէ դինուած եւ կը կարդայ եօթը հոդիներու անուն – ներ, որոնք մահուան դատապարտուած են Գաղտնի Բանակին կողմէ : Անոնցմէ մէկը բացակայ է , վեցը կ'ելլեն , ոտքի կը կենան, ժպտուն, լուռ բայց արի կեց – ուածքով : Փետեն որ պիտի մեռնին : Գիտեն նաեւ թէ քաղաքութիւնը՝ մեռնիլ դիտնալն է :

Ժողովատեղիին տան բակին մէջ, պատին տակ չարուած, դնդացիրի 109 հարուածով դետին կը փռեն մահուան դատապարտուած ժողովականները :

Անոնց մէջ է մեծ մահմետական մը՝ Մուլուա Ֆերուան : Սնած Ֆրանսական քաղաքակրթութեամբ եւ մշակոյթով , եղրայրացած «Սեւ Հոգին» հետ , աղքատի զաւակ բայց տաղանդաւոր դրագէտ , որ Ֆրանքեւալժերական եղբայրութիւն կը դաւանէր եւ քարոզած է :

Լաւագոյն ներկայացուցիչն էր , ալժերական Ֆրանսագիրը դրականութեան : Ծարդ իր լոյս ընծայած դրութիւններուն դլխաւոր հատորն է «Աղքատի Որդին» , դաղափարական, ընկերային եւ եղբայրասէր մը :

Բարեկամ եւ մտերիմ մը Ալպէր Քա – միւի, Մուլուա Ֆերուան բարեկամն էր նաեւ Ժիլ Ռուայի եւ Ժան Ամրուշի :

Ամրուշ այս տխուր առթիւ կ'ըսէ ·—

« Մարդ մըն էր իմ երկրէս, Թրծուած ամէն Դապիլի պէս առնական պատիւի խիստ օրէնքով : ... Գաղտնի բանակը որ առելութեամբ կը անտի, սպաննելով Մուլուա Ֆերուանը՝ յոյսը զարկաւ սիրտէն, բայց յոյսը անխորտակելի է » :

Ժիլ Ռուայի համար լաւագոյն Ֆրանսայի մը մէկ մասն է որ սպաննուած է իրեն հետ : — «Ինչ եւ ես, կրնայինք ըսել ինչպէս չատ մը ուրիշներ կրնան տակաւին ըսել ·— Չիբար կը սիրենք, պիրար կը դնահատենք եւ պատրաստ ենք հացը, արիւնը եւ նոյն երկրի մը պատասխանատուութիւնները բաժնելու, եթէ մեզմէ մէկը դժբախտութեան կամ ուրախութեան մէջ է , միւսը պիտի դայ քովը նստելու : Բառե՞ր : Ո՛չ : Իր ընտանիքէն անդամները ջարդուած էին Ֆրանսացինե – րու կողմէ, ինչպէս իմ ընտանիքէս ան – դամները ջարդուած են Ալժ· Ազատ· Ճակատի կողմէ : Բայց ոչ ինք, ոչ ալ ես կրնայինք տեղի տալ վրէժխնդրութեան կոյր դրդումին : Գիտէինք որ այս երկար եւ ողբերդական թիւրիմացութենէն ետք, եղբայրութիւն մը կրնար վերածնիլ հա – կառակ ասոր, քանի որ հակառակ ասոր, եղբայր կը մնայինք :

« Լաւագոյն Ֆրանսային մէկ մասն է որ կը սպաննուի իրեն հետ, եւ նաեւ Ալժե – րիան է , որուն մեզմէ ոմանք կը տաս – տան եւ զոր փորձեցին , այն պահուն իսկ երբ պիտի ծնի, ճղմել արիւնին մէջ : Մուլուա Ֆերուանի վերջին յաղթանակը պիտի ըլլայ օդնել մեզի որ չյուսահատինք» :

Խորհրդանշանն էր մտայնութեան մը, որ կրնար փրկել Ֆրանքեւալժերական անհրաժեշտ եղբայրութիւնը : Խորհրդա – նշանն էր գաղափարականի մը զոր կա – րելի չէ սպաննել, վասն զի մարդիկ մի –

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻՈՅ նախագահը՝ Քուաթլի եւ Իրաքի վարչապետը՝ Քասըմ իրենց տեսակցութենէն ետք միացեալ դեկոյց մը հրատարակեցին ուր կը չեչտեն թէ արաբական պետութեանց ժողով մը, մինչեւ 3 ամիս , ստիպողական բնոյթ ունի :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Ներքին նախարարը ա – նակնկալ կերպով ազատարկեց որ համայնավարներու տղայ – ոտած պատիժները քանի տարի արգելա – փակումի տեղ մահապատիժի վերած – ուին, այս՝ սաստկացնելու համար հակահամայնավար պայքարը :

ԽՈՒՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ մէջ 140 միլիոն քաղաքացիները քուէատուփ դիմեցին «ընտրելու» համար Գերագոյն Խորհուրդի 1437 երեսփոխանները, ճշդուած Համայնավար կուսակցութեան եւ կառավարական կազմակերպութեանց կողմէ :

ՋԱՆՋԻՊԱՐԻ իշխանապետութիւնը (անգլիական տարածուածք) անկախ ըլլալ կ'ուզէ :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ եւ Սուրիոյ սահմանին վրայ պատահած միջադէպը , մօտ 50 մեռեալ – ներ պատճառած է : Խորհրդանան խոստացաւ օգնել Սուրիոյ իսրայէլեան «յարձակման» մը պարագային :

ԸՆԴՀ· ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Չինադուլի համաձայնութեան լուրը , կիրակի դիշեր ծանր մթնոլորտ մը ստեղծել Ալժերիոյ մէջ : Ջայնասփիւռ «Փի – բաթ» հաղորդումով մը Սալան յայտարարութիւն մը ըրած է որուն բնոյթը յայտնի չէ , բայց կիրակի կէս դիշերէն սկսեալ ընդհանուր գործադուլ կայ երկրին մէջ, ոչ լոյս, ոչ թերթ, ոչ մէկ բան : Օրանը, ըստ մամուլին դրեթէ ամբողջովին Գաղտնի Բանակին ձեռքն է :

× Պէն Պելլա Ռապաթ կը վերադառնայ Ժընեւի ճամբով :

× Չինուորական արտակարգ ատեան – ներ ստեղծուեցան Ալժերիոյ մէջ, անմիջական դատեր տեսնելու համար :

Ֆրանքեւալժերական «պատերազմը » տեւած է 2696 օր, 1954 Նոյ· 1էն 1962 Մարտ 19 : Գալիք օրերը ճակատագրական են սակայն եւ յանուն խաղաղութեան նոր զոհեր կրնան խլնալ եթէ իմաստութիւնը չյաղթէ :

ԱՂՈՏՈՒԹԻՒՆ ՀՈՒՅՑԻ ՎԱՀԱՆԱՑ Վ. ՊՐԱՇԻ

ՎԱՀԱՆ ՊՐԱՇԻ ՎԱՀԱՆԵԱՆ

ԾՆԱՒ ՔԱՂԱՔԱՑԻ ՍԱՀԱԿ ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ ՎԱՀԱՆԵԱՆ

ՄԱՀՈՒԱՆ ՎԱՀԱՆԵԱՆ

ՀԱՐՍՆԻՔ ՎԱՀԱՆԵԱՆՑ

ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՎԱՀԱՆԵԱՆ

ՀԱՐԱՒ

ՔԱՂԱՔԱՑԻ ՀԱՅՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅՈՒՄ

ԳՐՈՂ ՎԱՀԱՆ ՏԵՐ-ՀԱԿՈԲԵԱՆ

(ՀԱՅ ՅԵՂԱՓԽՈՒԱԿԱՆ ԿԵՍԱՐԻԱ)

ԳԼՈՒԽ Դ

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՀ

— Ի՞նչ... Ինչպե՞ս կարելի է մտածել այդ մասին... Ես ամուսնացած եմ, ունեմ ընտանիք, զավակներ... Ես չեմ կարող այդ մասին մտածել... Ես ուզում եմ վերադառնալ հայրենիք, ուզում եմ տեսնել հարազատներս, ուզում եմ ապրել հայրենի հողի վրա, հայրենի երկնքի տակ, հայրենի ջրերից խմել... Ես չեմ կարող ամուսնանալ, ես ուզում եմ վերադառնալ հայրենիք...

Ես ոտքի թռա, ինչպես ինձ վրա հարձակված մարդ, որ պատրաստվում է ինքնապաշտպանության դիրք բռնել:

— Ես ձեզ չեմ հասկանում, պարոն Ալեքսանյան, ես ձեզ չեմ հասկանում: Ինչպե՞ս կարելի է այդպես խոսել: Ինչպե՞ս կարելի է մոռանալ ամեն ինչ, ինչ որ ձեզ հետ պատահել է, ինչ որ դուք տեսել եք, ինչ որ դուք զգացել եք...

ԻՏԱԼԻՈՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Իտալիոյ մեր բաժանորդներուն իրաբանչիւրին առանձին հաշուեցոյցեր ղրկուած եւ ջերմապէս կը խնդրենք ա – ռնուցմէ որ անյապաղ կարգադրեն իրենց առկախ հաշիւները, վճարումները կա – տարելով ՏՈՔԹ· Ե· ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ :

ՎԻԱ ՔԱՓՓԵԼԼԱՒԻ 3, ՄԻԼԱՆՕ

Տարեկան 60 Ն· Ֆ· կամ 7500 լիռ (1961 Յունուար 1էն ի վեր) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ· Կ· Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը Բարեկենդանի առթիւ այցելած է Սէն – Ռաֆայէլի հայկական ծերանոցը, բարոյապէս մխիթարելով եւ հայկ· ուտեստեղէններ եւ անուշեղէններ բաժնելով բոլորին :

Վարչութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Զէօրէքճեանի, Պ· Զրբաչեանի, Պ· Հէլվաճեանի, Տիկին Հ· Տէրոյեանի, Պ· Աբգարեանի, որոնք զանազան ուտեստեղէններ նուիրած են այս առթիւ :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՀԱՅԿԱԶԱՆՑ

(ԳԻՐՔ ԱՄԷՆ ՕՐ ԿԱՐԴԱԼԻՔ)

ԳԻՆԸ 3 Ն· Ֆ·

ԴԻՄԵԼ «ՅԱՌԱՋ»Ի ՏՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ

TWIST - PARTY

Կազմակերպուած Անիէռի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի կողմէ :

Այս Շաբաթ, ժամը 20էն սկսեալ, Մը – չակոյթի տան մէջ :

17, Rue Bleue, Paris 9e

Մուտք 5 Ն· Ֆ· :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Concours de Twist

Զրի կերուխում :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Լիոնի եւ Տէսինի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդին :

Շաբաթ, Մարտ 24, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ, *Սալոն Պեռիէ – Միլլէ*, Փլաս Պելֆուռ :

Կ'երգէ ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

(Յատկապէս հրաւիրուած)

Դաշնակի ընկերակցութեամբ՝

ԱԼԷՔՍ ՍԻՐԱՆՕՍԵԱՆԻ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ

ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎ ԱՂՔ· ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿՈՉ ԹԵԿՆԱԾՈՒԹԵԱՆ

Փարիզի Հայ Աղք· Ընկերակցութեան ընդհ· ժողովը տեղի պիտի ունենայ Հինգշաբթի 29 Մարտ, ժամը 20·30ին, 32 Րիւ տը Թրէվիզ :

Անդամներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

Արդելք ունեցողները ընտրութեանց կրնան մասնակցիլ գրաւոր ղրկելով իրենց քուէները : ԿՆԻՔ

ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՔ ՍՐԱՀ

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Արնուվիլի կառավարեցի *Թատերախումբը կը ներկայացնէ՝*

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

20 – 30 տարեկան կին մը տնային գործերու համար, հայ ընտանիքի մը մէջ, մնայուն բնակութիւն եւ լաւ վարձատրութիւն : Հեռաձայնել՝

TUR. 26·95

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Mécaniciennes, surgeteuse–plateuse et apprentie. Place stable.

HARPOUTIAN

(Confection)

32, Rue des Petits Carreaux, PARIS (2e)

Tél. : CEN. 24–98

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներու պատրաստած թատերական ներկայացումը՝

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՄԱՐՏ 25

ժամը 15·30ին

Պիտի ներկայացուին

ՀՆԱԽՕՑԸ

Պոլսական կատակերգութիւն 3 արար

Mimile

Զաւեշտ մէկ արար

Արտասանութիւններ

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

ՆԱՆՍԷՆԵԱՆ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ Գաղթականաց դրասենեակը կը հաղորդէ որ մինչեւ ՄԱՐՏ 26, այցելու պիտի չընդունի, ներքին փոփոխութիւն – ներու պատճառաւ :

Այս ժամանակաշրջանին բոլոր դիմումները կրնան ըլլալ ՄԻԱՅՆ ԳՐԱՒՈՒ, նոյն հասցէին :—

23, Rue La Pérouse, PARIS (16e)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՑԹ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՊՕՄՈՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, (24 Մարտ), ժամը 21էն միւնչեւ լոյս, Ս·Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ :

Բացումը կը կատարէ Կապոյտ Խաչի դպրոցի ուսուցիչ Պ· ՎԱՀՐԱՄ ՄԻՍԹԻՒ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :—*Մասնակցութեամբ Մարսէյլի Հայ Արեւոյշ – ներու : կենդանի պատկեր, «Որբուհին եւ Աղքատ կինը», հայկական պարեր տոհմիկ տարազներով :*

Մասնակցութեամբ Քեմանչիստ Պ· ՀԱՄՈՅԻ եւ իր նուագախումբին :

Երգ եւ արտասանութիւն՝ Օր· ԱԼԻՍ ՇԱՀՄԻՐԵԱՆԷ :

Դէս դիչերէն սկսեալ ԵԻՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ, ընկերակցութեամբ Ս· Զէօրէքճեան նուագախումբի :

Խօսնակ Պ· Կ· Յարութիւնեան :

Համեղի անակնկալներ Ճոխ պիւֆէ

ՊԱՀՔԸ ՏԻՍԻՆԻ ՄԷՋ

Տէսինի կրօն· Ընկերակցութիւնը կը յանուցանէ յարգոյ հասարակութեան թէ այս մեծ Պահքի եօթը չաբաթներուն ե – կեղեցւոյ արարողութիւնները կ'ընթանան հետեւեալ ձեւով :

Ամէն Զորեքշաբթի իրիկուն ժամը 7·30ին Հսկումի արարողութիւն, եւ քարոզ չաբաթը խորհրդաւորող : Նախագահութեամբ Վարագ քհնյ· Աւագեանի, մասնակցութեամբ տեղւոյս դպիրներուն եւ եկեղեցւոյ երգչախումբին :

Ամէն Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 5ին ժամերգութիւն եւ խաղաղական ժամ, դպրապետութեամբ Գրիգոր Մարտիրոսեանի :

Ամէն կիրակի առաւօտ ժամը 9ին ժամերգութիւն ժամը 9·45ին, գոց պատարագ, ժամը 10·30ին Հոգեհանգիստները եւ անմիջապէս ետք Արեւագալ, մասնակցութեամբ տեղւոյս դպիրներուն :

Հաւատացեալ ժողովուրդէն կը խնդրուի նկատի ունենալ նոր ժամերը, եւ յարգել ժամադրութիւնները :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Աղքատախնամի ծերանոցներուն համար երեք պաշտօնեայ կ'ուզուի :—

Ա) Պատրիզպան, կառավար (շօֆէօր),

Բ) Օգնական – խոհարար,

Գ) Հիւանդապահուհի :

Աշխատանքի քարտ ունենալը անհրաժեշտ է : Պայմաններուն տեղեկանալու համար դիմել՝—

Աղքատախնամի գրասենեակը, 32 Րիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

VICTOR GARDON

LE CHEVALIER
à
L'EMERAUDE

« Alors ouvrez ce roman envoûtant et laissez vous surprendre. »
« *Le Peuple* » — Bruxelles

« Un beau livre, noble et pur, digne du premier roman de l'auteur, « Le Vert Soleil de la vie ».
« *La Croix* » — Paris.

« C'est un conte lyrique et essentiellement merveilleux, que cette enfance arménienne. »
« *Les Nouvelles Littéraires* » — Paris

« Quel roman !.. La force et la noblesse de l'inspiration accaparent tous les rôles. »
« *Ouest–France* » — Rennes

« Lorsqu'on se laisse entraîner par un récit comme celui de Victor Gardon, on ne pense guère aux problèmes que pose le roman à certains écrivains. »
« *Les Lettres Françaises* » — Paris

STOCK

Հ. Ց. Դ.

Լիոն.— Հ· Ց· Դ· Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՑԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Արնուվիլի կառավարեցի խումբին կողմէ :

Ապրիլ 1ին, ժամը 15էն 24, Սարսկի քաղաքապետարանին սրահին մէջ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Լիոնի մէջ «Հայ Մշակոյթի Օր»ը տեղի կ'ունենայ Հոկտ· 6ին :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէին, Ս· Մեսրոպ Ծննդեան 1600ամեակին առթիւ :

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր· Միութեան կեդր· վարչութիւնը կը պատրաստուի տօնելու Յադրական՝ հերոսամարտի 47րդ տաեդարձը, մեծ պատրաստութեամբ : Մայիս 13ին, Մաղնոլի սրահներուն մէջ :

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՆԱՀԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ֆ· Կապոյտ Խաչի Շրջ· վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերուն

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 1, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

MAISON DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint-Dominique

Métro : Invalides

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին

Դաշնակ՝ *Ծանօթ արուեստագէտ՝* ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Երգ՝ Օր· ՊԷՆԿԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Ա· ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ

Արտասանութիւն Օր· ՇԱԼՃԵԱՆ

Հայկական եւ կովկասեան պարեր

Փարիզի Հայ Թատրոնի ընտրուած դերասաններու խումբով մը
Պ· Ա· ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը ներկայացնէ

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՇԻՒՍԸ

Հայկական դեղջ· կատակերգութիւն 3 արար, ԳՐԻԴՈՐ ՎԱՀԱՆԻ
Քաղուած Մոլիէռի «Լը Մէտըսէն Մալկրէ Լիւի» համբաւաւոր Թատերախաղէն :

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՏԵՍԻՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս Շաբաթ իրիկուն (ժամը 21էն մինչեւ 4)

Bal du Nor Séround

LYON — DECINES

Dans les Salons Berrier–Millet (Place Belcour, Lyon)

ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ·— POUJOL

Պիտի մեներգէ Փարիզէն ծանօթ երգիչ ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ
Դաշնակի ընկերակցութեամբ ԱԼԷՔՍ ՍԻՐԱՆՕՍԵԱՆԻ

ՍԱԿԱՎԱՐԿ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՋԴԵՐՈՒՄ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՁԻԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱՁԴ	30 Ն· Ֆ·	մինչեւ	1/4	սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն· Ֆ·	մինչեւ	1/8	սիւնակ
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆ·	»	»	»
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն· Ֆ·	»	»	»
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆ·	»	»	»
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆ·	»	»	»
«ՓՈՒՆԱՆ ԾԱՂԿԱԳՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆ·	»	»	»
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն· Ֆ·	»	»	»
ԾՆՈՒՆԴ Է	20 Ն· Ֆ·	»	»	»

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 30 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 21 ՄԱՐՏ

MERCREDI 21 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9359 — 38e ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5160

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԶԻՆԱԴՈՒԼ

Լայն շունչ մը քաշեց այս երկրի ժողովուրդը Կիրակի օր, երբ Էվիանէն վերջապէ՛ս հասաւ այնքան սպասուած աւետաբեր լուրը,— Զինադուլ :

Աւելի քան եօթը տարիէ ի վեր գնդակը կ'որոտար եւ արիւնը կը հոսէր Միջերկրականի հարաւային ափերուն վրայ, անհուն զոհողութեանց ենթարկելով Ֆրանսան :

Ալժերիան չէր նմաներ Ափրիկէի միւս երկիրներուն, որոնք վերջին տասնամեակի ընթացքին տիրացան իրենց անկախութեան : 132 տարուան անցեալ մը, մէկ միլիոն բնակչութիւն, մշակութային ու հոգեկան կապեր, եւ միլիառներու հասնող հարստութիւններ սերտօրէն կը միացնէին զայն այս երկրին :

Ալժերիան կը նկատուէր Ֆրանսայի մէկ նահանգը, մայր երկրի անբաժանելի մասնիկը :

Այդ էր պատճառը, որ մինչ անոր երկու անմիջական հարեւանները,— Թունուզ եւ Մարոք —, առանց արիւնահեղութեան անկախութիւն կը ստանային, շնորհիւ Թեւարկու Ֆրանսական կառավարութեան բարի կամեցողութեան, Ալժերիան կը զրկուէր այդ շնորհէն :

Նոյն այն օրերուն, երբ Ալժերիոյ Ազատագրական Ճակատը ապստամբութեան դրօշ բարձրացուցած՝ կռիւ կը մղէր, ֆրանսական գաղթավայրերու սեւամորթները կ'ազատագրուէին իրարու ետեւէ, օգտուելով Զօրավար տը Կոլի Նոր Սահմանադրութեան լայնախոհ տրամադրութիւններէն :

Նորազատ երկիրներէն շատեր տնտեսական, մշակութային եւ քաղաքական կապերով գործակցութիւն ստեղծած են Ֆրանսայի հետ, որ պիտի շարունակէ նիւթապէս ու բարոյապէս աջակցիլ անոնց վերելքին :

Հանրապետութեան Նախագահը իշխանութեան գլուխ գալու առաջին օրէն իսկ իբրեւ զինուորական ողջունեց Ազատագրական Ճակատի մարտիկները, որոնք զէնքի դիմած էին յանուն իրենց երկրի ազատութեան : « Քաջերու հաշտութիւն » առաջարկեց անոնց, միաժամանակ «ինքնորոշման իրաւունք» ճանչցաւ Ալժերիոյ իսլամ բնիկներուն եւ ոչ - իսլամ բնակիչներուն, որոնց թիւը կը հասնի մէկ միլիոնի, ընդհանուր բնակչութեան մէկ տասներորդը :

Հետեւողական իր ձեւակերպած հիմնական սկզբունքներուն, Զօրավար տը Կոլ հաստատակամօրէն պաշտպան կանգնեցաւ «ինքնորոշման իրաւունք»ին, անանց ազդուելու աջէն ու ձախէն իր քաղաքականութեան դէմ ուղղուած բուռն յարձակումներուն :

Էվիանի մէջ կնքուած զինադուլը պսակումն է շուրջ չորս տարիէ ի վեր իր տարած ճիգերուն :

Ո՛չ ոք կրնայ կասկածի ենթարկել հայրենասիրութիւնը այն մարդուն, որ 1940 Յունիս 18ին հարազատ արտայայտիչն էր եղած ազատատենչ Ֆրանսայի, դառնալով անոր ազատարարը երկրորդ աշխարհամարտի ճգնաժամային ու բախտորոշ օրերուն :

Ալժերիոյ պարզապէս հայրենասիրութեան միացուց իրատեսութիւնը : Անօգուտ, նոյնիսկ վնասակար գտաւ խթանի դէմ աքացի տալը :

Իբրեւ իրատես, Զօր. տը Կոլ խոր հաւատքով եւ անկեղծութեամբ լաւագոյն լուծումը գտած է՝ վերջ տալու համար անիմաստ պատերազմի մը, որ 1954 Նոյեմբերէն ի վեր մարդկային անհամար զոհեր խլած է երկուստեք եւ անհաշիւ նիւթական կորուստներ պատճառած :

Ֆրանսայի ժողովուրդը իր իմաստութեան նոր մէկ ապացոյցը պիտի տայ, «Այո» պատասխանելով հանրաքուէին :

ՄԻՍԱՔ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԹՆՈԼՈՐՏԸ ՄԻՇՏ ԾԱՆՐ Է ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

—o—

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ԵՏՔ՝ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԻՍՏ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԱՐԶՊԱՆԸ՝ ՖՈՒՇԷ

Երկուշաբթի օր նախարարաց բացառիկ նիստ մը կանխեց խորհրդարանական արտակարգ նիստը որ նշանակուած էր Երեքշաբթի օրուան համար :

Նախարարաց Խորհուրդը, ինչպէս կը սպասուէր ամբողջովին նուիրուած էր Էվիանի բանակցութեանց արդիւնքին : Այս առթիւ հրապարակուած զեկոյցը կը շեշտէ թէ նախարար Ժոքս զեկուցում տուած է Էվիանի խօսակցութեանց մասին : Վաւերացուած են ինքնորոշման վերաբերեալ պայմաններու հրովարտակները, ինչպէս նաեւ դատական բացառիկ ատեաններու հաստատումը : Ալժերական Հարցերու նախարարին առաջարկով Քրիսթիան Ֆուշէ Ալժերիոյ մարզպան նշանակուեցաւ : Այս որոշումներուն առթիւ, Թեռնուառ հետեւեալ ճշդումները տուաւ.— Նախագահ տը Կոլ ուղերձով մը (խորհրդարանին) պիտի յայտնէ հանրաքուէին թուականը : Տը Կոլ ուրիշ ճառ մըն ալ պիտի խօսի ժողովուրդին յառաջիկայ Երկուշաբթի :

Երեքշաբթի օրուան խորհրդարանական արտակարգ նիստը ծանր մթնոլորտ մը ստեղծած է նաեւ Փարիզի մէջ, ուր առաւօտէն սկսած էր կառքերու եւ անհատներու քննութիւնը : Ազգ. ժողովի նիստը շատ փոթորկալից կը նախատեսուէր նկատի առնելով մանաւանդ արձանագրուած խօսողներուն ինքնութիւնը, մեծ մասը՝ դէմ տը Կոլի ալժերական քաղաքականութեան : Կ'ըսուէր նաեւ թէ խիստ խուզարկութեան պիտի ենթարկուէին բոլոր երեսփոխանները եւ Փալէ Պուրպոնն ալ բացառիկ հսկողութեան տակ էր : Առաջին խօսողները պիտի ըլլային՝ Ապտեսելամ (Ալժերիոյ երեսփոխան կողմնակից՝ Ֆրանսականացման), Առիկի եւ Փորթոլանօ, Լը Փէն, Ֆրէսինէ, Փալեվսքի եւ Վալտէք- Ռոշէ :

Ժան Մօրէն, Ալժերիոյ ընդհ. պատուիրակը (այլեւս՝ նախկին) ճառ մը խօսեցաւ Ալժերիոյ ժողովուրդին ուղղուած որուն հանդարտութեան կոչ ըրաւ : Լուծումը, ըստ Մօրէն, ձեր երազածը չէ : Բայց է իմաստութեան եւ ապագային լուծումն է : Պէտք է պայծառատես ըլլալ որովհետեւ «դատապարտուած էք միասին ապրելու», ինչպէս պիտի ըսէր Ալպէր Քամիւ : Մոռէն խօսեցաւ Եւրոպացիներուն, Մահմետականներուն եւ երկու համայնքներուն միասին, յորդորելով որ հաւատքով դէպի ապագայ նային :

× *Ֆարէս որ բանտն էր իբրեւ «դրամատէրը» Ալժ. Ազատ. Ճակատին, ազատ արձակուեցաւ Երկուշաբթի օր : Կը կարծուի թէ Առժամեայ Գործադիրին Նախագահ պիտի նշանակուի :*

× *Ալժերիոյ մէջ մթնոլորտը աւելի պատերազմական է քան խաղաղութեան : գործադուլը կը շարունակուի : Ոչ լոյս, ոչ ջուր, ոչ կազ : Բոլոր խանութները փակ են եւ Գաղտնի Բանակի գունդերը քննութիւններ կը կատարեն Օրանի և Ալժէի եւրոպական թաղամասերուն մէջ :*

Պաշտօնական բոլոր ազդերը որ պատերուն վրայ կը խորհրդանշեն խաղաղութիւնը (Եւրոպացի եւ մահմետական երկու երախաներ ձեռք - ձեռքի) պատռուած են : Ոչ մէկ թերթ քաղաքներուն մէջ եւ Փարիզէն ղրկուած չորս թոն օրաթերթերն ալ օդակայանը մնացած են, գործադուլի հետեւանքով : Քանի մը անգամներ ելեկտրական հոսանքը վերահաստատուած է որպէսզի ժողովուրդը փիբաք հաղորդումներ լսէ :

Ֆրանսական թերթերը արձագանգ կը հանդիսանան Գաղտնի Բանակի վերջին փաստաթուղթերուն պաշտօնականութեան որուն տարածումը եղաւ առջի օր, պաշտօնապէս : Լը Մոնտէն մինչեւ Օռոռ (այս վերջինը կը շեշտէ թէ փաստաթուղթերու պաշտօնական տարածումը թոյլ կուտայ հակառակ եղած արգելքին որ արձագանգ հանդիսանայ կարգ մը լուրերու) կը յայտնեն երկու որոշումներ զորս Սալան տուած է : Կը կազմէ Ալժերիոյ ֆրանսական Դիմադրութեան Ազգային խորհուրդ մը եւ ինքզինքը կը հռչակէ Ալժերիոյ ֆրանսական ուժերու ընդհանուր հրամանատար, (ցամաք, օդ եւ ծով) : Լը Մոնտ կը հրատարակէ կարգ մը մանրամասնութիւններ Գաղտնի Բանակի ծրագիրներուն վերաբերեալ :

ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ՝ ԶԻՆԱԴՈՒԼԷՆ ԵՏՔ

—o—

ՖՐԱՆՍԱ

ԱՆՁՆԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—o—

Անտրէ Քոլէն (*Ժողովրդական Շարժումին նախագահ*) *բախտաւոր ելք մը կը յուսայ Էվիանի բանակցութեանց եւ այդ հեռանկարով՝ ազատութեան եւ քաղաքային խաղաղութեան կապուած դեմոկրատները պէտք է միանան :*

Ժան - Փօլ Տավիտ.— *« Այսօր, այն պահուն երբ մեզի կը ծանուցանեն զինադուլ մը որուն մասին բան չենք գիտեր, մեր մտածումը կ'երթայ դէպի այն հազարաւոր մահմետականները եւ մայր-երկրի զաւակները որոնք մեռան, եօթը տարիէ ի վեր, պաշտպանելու համար դատ մը, որ կը լքուի, գիտակցաբար» :*

Կաստոն Տըֆէռ.— *Այս համաձայնութեան արձագանգը կը տկարանայ այն հարցումով, զոր բոլոր Ֆրանսացիները եւ հաւանաբար բոլոր Ալժերացիները իրենք իրենց կուտան.— Զինադուլը կռիւներու վե՞րջը ըսել է : Ի՞նչ պիտի ընէ Գաղտնի Բանակը : . . . Եթէ կառավարութիւնը այսքան սպասած չըլլար բանակցելու համար ԱՀԱԿի հետ, եթէ պարտադրած, ապա լքած չըլլար այդքան նախապայմաններ, հաւանաբար հոս հասած չըլլայինք :*

Մօրիս Ֆօռ.— *Գոհունակութեամբ իմացայ զինադուլի լուրը, բայց առանց հրճուանքի :*

Շմիթլէն.— *Խաղաղութեան նեղ դուռէն անցանք : Ֆրանսացի ժողովուրդը պիտի չմոռնայ որ Յունիս 18ի մարդը նորէն իր ճակատագրին արհեստաւորն է :*

Պառաշէն (*անկախ*).— *Ուրախանալէ առաջ, Ֆրանսացիները պիտի ուզէին գիտնալ համաձայնագրերուն տրամադրութիւնները : . . . Գալով ինծի, իմ վստահութիւնս սահմանափակ է Թունուզեան օրինակով : Միւս կողմէ ալժերական ապագայ կառավարութիւնը, կազմուած է յեղափոխականներէ որոնց համար անկախութիւնը — հաստատելին — հանգրուան մըն է միայն որ կրնայ պարտադրել մարքսիստ օրէնքը եւ այս ձեւով համայնավար խմբակին մէջը իյնալ : Աստուած տայ որ ապագան ինծի իրաւունք չտայ » :*

Փօլ Ռեյնօ.— *Հիմա է որ պէտք է ըսել Ալժերիոյ Ֆրանսացիներուն կը հասկնանք ձեր անձկութիւնը : Ֆրանսայի գործը Ալժերիոյ մէջ վերջացած է : Ապագային մտածելով, պիտի հասկնաք որ ամէն մէկ համայնքին տուած հարուածը միւսին, հարուած մըն է զոր ինքն իրեն կուտայ :*

Փասքալ Առիկի.— *Այս զինադուլը որ Ալժերիոյ լքումին զինադուլն է, պիտի ըլլա՞յ խաղաղութեան զինադուլը :*

Սուսթել (*տեղէ մը Եւրոպայի մէջ*) .— *Կառավարութիւնը բռնաբարեց Սահմանադրութիւնը եւ մարդուն իրաւունքները :*

Անտէ Մորիս.— *Անոնք որոնք չեն բաժներ մեր խոր խռովքը, թող ընդունին որ չորախանանք դէպքէ մը որ յաւիտեան կ'արատաւորէ մեր պատմութիւնը :*

Ժիւլ Ռուա.— *Ամէն մէկը ողբերգական ընտրութեան մը առջեւ կը գտնուի :*

Շերֆաուի (*Մարոքի դեսպան*).— *Ֆրանսայի եւ Մաղրէպի միջեւ գոյութիւն ունեցող ամէնէն մեծ դժուարութիւններէն մէկը վերցաւ : Կ'աւելցնեմ թէ Միջերկրականի երկու ափերուն վրայ Ֆրանսայի կ'իյնայ մեծ դեր մը խաղալ ոչ միայն Ալժերիոյ, Թունուզիայի եւ Մարոքի հետ, այլեւ բովանդակ Ափրիկէի հետ : Կ'ուզեմ յարգանքս մատուցանել պայծառատեսութեանը, մեծ քաջութեանը եւ քաղաքական իմացականութեանը պետական այս մեծ մարդուն որ է՝ Զօր. տը Կոլը :*

Կուսակցութիւնները.— (*Ընկերվարական կուսակցութեան Բիւրօն կը յայտարարէ թէ զինադուլը հանգրուան մըն է միայն խաղաղութեան ճամբուն վրայ, բայց վճռական հանգրուան մըն է :*

Համայնավար.— *Տակաւին խաղաղութիւնը չէ : Ալժերացի ժողովուրդին յաղթանակը, յաղթանակն է նաեւ բանուորական դասուն :*

Ընկերվարական ինքնավար.— *Պէտք է ճզմել դիմադրութիւնները : Նոր հանգրուան մըն է :*

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ ՕՐ. ԳԸՋԸԼԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

—o—

Տէր եւ Տիկին Անուշաւան Շըտիքեան	Ն. Ֆ.	100
Տիկին Էլչիբէկով		50
Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Իյնէճեան		50
Նախորդ գումար		560
Ընդհ. գումար	Ն. Ֆ.	760

Նուէրները ղրկել .—

Croix-Bleue des Arméniens de France

17, Rue Bleue, Paris (9e)

C. C. PARIS 5985-07

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈԼՍՈՅ Տիեզերական Պատրիարքը՝ Աթենակորաս յայտարարած է թէ որոշած է հանդիպում մը ունենալ Պապին հետ : Ժամանակը եկած է, շեշտած է Պատրիարքը, ուր պէտք է մէկ կողմ ձգել այլեւս կրօնական զանազան համայնքներու միջեւ գոյութիւն ունեցող խրամատները : « Երբ մեր այցելութիւնը կատարենք Հռոմ, մեր ցաւը պիտի յայտնենք անցեալին համար եւ մեր ուրախութիւնը պատրաստուածին համար : Այս Պապը աւելցուցած է Տիեզերական Պատրիարքը պատմութեան պիտի անցնի իբրեւ Մեծ Մարդ մը » :

ԺԸՆԵՒԻ մէջ խորհրդային պատուիրակը առաջարկեց որ «հիւլէական ակումբին» աշխատանքները վերսկսին Ֆրանսայի մասնակցութեամբ :

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ Փերոնականները որոնք առաջին անգամ ըտրութեան մասնակցելու իրաւունք ունէին կարեւոր յաղթանակ մը տարին ինչ որ պատճառ եղաւ որ կառավարութիւնը չեղեալ նկատէ հինգ գաւառներու ընտրութիւնները : Արժանթինի մէջ լուրջ տագնապ մը ծնունդ առաւ այս պատճառաւ :

ՍՈՒՐԻԱ ՄԱԿի դիմեց Թիպերիատի լիճին շուրջ պատահած միջադէպերուն առթիւ :

ՊՈՒՇԿԻՆԻ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑԸ

(ՊՈՒՇԿԻՆԻ ՏՈՒՆԸ ՆԻԿՈՒՆ ՊՈՒՇԿԻՆՈՒՄ)

— 1829 —

Ի. ՊՈՒՇ

Պատմում էրան մեզ, որպես մեծագործ մարդու մասին հարցերին ամենից շատ սիրում էր պատասխանել Պուշկինը։ Ահա թե ինչպես էր նա պատմում իր մանկության մասին։

— Ես ծնվել եմ 1799 թվին, մայիսի 26-ին, Մոսկվայում, հին ազնվական ընտանիքում։ Մանկությունս անցել է հոր տանը, Զամոսկվորեչյեում։ Ինձ հետ միասին մեծացել են նաև իմ եղբայրն ու քույրը։ Մեր տունը միշտ լիքն էր հյուրերով։ Ամեն օր մեզ մոտ գալիս էին հորս ընկերները, գրողներ, արվեստագետներ։ Ես ամեն օր տեսնում էի նրանց, լսում էի նրանց խոսակցությունները։ Ինձ համար հետաքրքրական էր ամեն ինչ։ Ես ուզում էի ամեն ինչ իմանալ, ամեն ինչ հասկանալ։ Ես ուզում էի ինքս էլ գրող դառնալ։

Ես ... էի տարեկան, երբ առաջին անգամ տեսա Ժուկովսկուն։ Նա եկել էր մեր տուն։ Ես նրան ծանոթացրի իմ առաջին բանաստեղծությունների հետ։ Ժուկովսկին ինձ խրատեց, որ շատ կարդամ, շատ սովորեմ։ Նա ինձ խորհուրդ տվեց կարդալ Շեքսպիրին։ Ես սկսեցի կարդալ Շեքսպիրին, և նրա ստեղծագործությունները ինձ վրա մեծ ազդեցություն գործեցին։

Ես սիրում էի նաև կարդալ ռուս գրողների գործերը։ Ես սիրում էի Ռուսլանը, Լյուդմիլան, Ֆոնվիզինի կատակերգությունները, Կրիլովի առակները։ Ես սիրում էի Կարամզինի «Ռուսական պետության պատմությունը»։ Ես սիրում էի Ռուսաստանը, ռուս ժողովրդի պատմությունը, ռուս ժողովրդի լեզուն։ Ես ամեն ինչ սիրում էի, որ ռուսական էր։ Ես ուզում էի ռուս գրող դառնալ։

Ես ... էի, երբ ինձ ուղարկեցին Պետերբուրգ, որ ուսումս շարունակեմ այնտեղ։ Ես ուզում էի ուսումս շարունակել Մոսկվայում, բայց հայրս ինձ ուղարկեց Պետերբուրգ, որովհետև այնտեղ էր գտնվում Լիցեյը, որտեղ սովորում էին ազնվականների զավակները։ Հայրս ուզում էր, որ ես էլ սովորեմ այդ Լիցեյում։

Լիցեյում ես սովորեցի ֆրանսերեն, գերմաներեն, անգլերեն, իտալերեն, լատիներեն, պատմություն, աշխարհագրություն, մաթեմատիկա, ֆիզիկա, քիմիա, իրավունք, տնտեսագիտություն, փիլիսոփայություն, պատմություն, գրականություն, պոեզիա, արվեստ, երաժշտություն, պարեր, սուսերամարտ, ձիավարություն։ Ես սովորեցի նաև նկարել։ Ես սիրում էի նկարել, բայց ինձ համար ամենից հետաքրքրականը գրականությունն էր։ Ես սիրում էի կարդալ, սիրում էի գրել։ Ես գրում էի ոտանավորներ, պոեմներ, պատմվածքներ, կատակերգություններ։ Ես ուզում էի գրող դառնալ։

Լիցեյում ես ընկերացա Պուշչինի, Դելվիգի, Կյուխելբեկերի, Մալինովսկու, Ֆրանկի, Ուստյուժսկու, Գորչակովի, Մատյուշկինի, Գալիչի, Վենևիտինովի, Կորֆի, Սաֆոնովի, Ռոմանովիչի, Մյասնիցկու, Ֆոնդեզինի, Ֆոնդեզինի, Ֆոնդեզինի

ՄԻՄԱՅ ՄԱՐԴԸ

(ԱՀԱ ՅԵՂՈՓՆԱՆ ԿԵՆՍԱԳԻՐ)

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

ՊԱՍՊԻՏ

— Ամեն տան, ուր մեռելը կայ, ինչ-որ անհասկանալի բան կա, որ ինձ ստիպում է ոտքի ելնել ու գնալ այդ տունը, ասես ինչ-որ ձայն ինձ կանչում է այնտեղ: Ահա թե ինչու ես հիմա այստեղ եմ: Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչ է կատարվում այդ տանը, ինչ է կատարվել այդ մարդու հետ, որ մեռավ: Ես ուզում եմ տեսնել, թե

« ՅԱՌԱՋ » ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Բժ. Ռ. Տէր – Դաւթեան մէկ տարեկան Յառաջ կը նուիրէ իր եղբօր՝ Վասիկ Տէր Դաւթեանի :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Իրենց մօր եւ մեծ մօր՝ ողբացեալ Այրի Տիկ. Մարիցա Թահթալըեանի (Մարսէյլ) մահուան առթիւ կը նուիրեն.—

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Իյնճեան եւ Ստեփան 50 Ն. Ֆ., *Անտիյլի ծերանոցին* ։ *Տէր եւ Տիկին Գէորգ Գէորգեան եւ զաւակները (Փավիյօն սու Պուա)* 50 Ն. Ֆ. *Դպրոցասէրին* :

Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Աւետիս Իյնճեան (Գերմանիա) 50 Ն. Ֆ. *Մոնմորանսիի ծերանոցին :* (*Ստանալ* Յառաջէն) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է ի նպաստ իր դպրոցին հետեւեալ նուէրները.—

Տիկիններ՝ Մ. Սալավանեան 20 Ն. Ֆ., *Է. Թիւթիւնճեան տասը, Զ. Զատիկեան տասը, Շ. Օհանեան, Մ. Ալիքեան* 5*ական* Ն. Ֆ. :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆՑ

(ԳԻՐՔ ԱՄԷՆ ՕՐ ԿԱՐԴԱԼԻՔ)

ԳԻՆԸ 3 Ն. Ֆ.

ԴԻՄԵԼ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ

ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՔ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀ

21, Rue Yves Toudic. Paris 10

Métro République et Bonsergent

Շաբաթ երեկոյ, Ապրիլ 14, ժամը ճիշդ 20.45ին :

ԳԷՈՐԳ ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ

Կը ներկայացնէ .—

Մասնակցութեամբ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ :

Ողբացեալ՝ դերասանուհի Կենիա Վարդանեանի,

ԵՍՄԻԼԷ ՄԱՅՐԻՆԵՐՈՒ ՏԱԿ

(*Նրբահիւս թատերգութիւն* 5 *արար*)

Քաղուած նոյնանուն վէպէն մեծանուն հեղինակին Հանրի Պորտոյի (*ֆրանսական ակադեմիայէն*) :

Տիկին Մ. Էֆիզեան, Տիկ. Գրիգորեան, Ն. Մարգարեան, Ն. Պշտիկեան, Ժ. Տըէֆանօ *եւ Փարիզահայ Թատրոնի սիրուած ուժերու* :

Խնջոյքի տեսարանին Լիբանանեան Կ*– րաժշտութիւն :*

Բեմադրութիւն Տիկ Ա. ԲՈՒԴԱՂԵԱՆԻ :

Սովորական գիներով տոմսերը հայ – Թայթել գրատուն Հ. Բալուեան, 43, Րիւ Րիշէ :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ ԱՂՔ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ԿՈՉ ԹԵԿՆԱԾՈՒԹԵԱՆ

Փարիզի Հայ Աղք. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Հինգշաբթի 29 *Մարտ, ժամը* 20.30*ին*, 32 Րիւ տը Թրէվիզ :

Անդամներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

Արդիւք ունեցողները ընտրութեանց կրնան մասնակցիլ գրաւոր դրկելով իրենց քուէները :

ԿՈՒԶՈՒԻ

20 – 30 *տարեկան կին մը տնային գործերու համար, հայ ընտանիքի մը մէջ, մնայուն բնակութիւն եւ շատ լաւ վարձատրութիւն : Հեռաձայնել՝*

TUR. 26.95

ԾԱԽՈՒ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆ

Անիէռի մէջ, փոքր յարկաբաժին մը, երկու սենեակ պարապ, խոհանոցի յարմարութիւն եւ նկուղ : Դիմել «Յառաջ»ի :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներու պատրաստած թատերական ներկայացումը՝

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՄԱՐՏ 25

ժամը 15.30ին

Պիտի ներկայացուին

ՀՆԱԽՕՅԶԸ

Պոլսական կատակերգութիւն 3 արար

Mimile

Զաւեշտ մէկ արար

Արտասանութիւններ

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

ՆԱՆՍԷՆԵԱՆ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ Գաղթականաց դրասենեակը կը հաղորդէ որ մինչեւ ՄԱՐՏ 26, *այցելու պիտի չընդունի, ներքին փոփոխութիւններու պատճառաւ :*

Այս ժամանակաշրջանին բոլոր դիմումները կրնան ըլլալ ՄԻԱՅՆ ԳՐԱՒՈՐ, նոյն հասցէին .—

23, Rue La Pérouse, PARIS (16e)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՕՄՈՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, (24 Մարտ), ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ :

Բացումը կը կատարէ Կապոյտ Խաչի դպրոցի ուսուցիչ Պ. ՎԱՀՐԱՄ ՄԻՍԹԻՔ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.—*Մասնակցութեամբ* Մարսէյլի Հայ Արենոյշ – ներու : *Կենդանի պատկեր, «Որբուհին եւ Աղքատ կինը», հայկական պարեր տոհմիկ տարազներով :*

Մասնակցութեամբ Քեմանչիստ Պ. ՀԱՄՈՅԻ *եւ իր նուագախումբին :*

Երգ եւ արտասանութիւն՝ Օր. ԱԼԻՍ ՇԱՀՄԻՐԵԱՆԷ :

Կէս գիշերէն սկսեալ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ, ընկերակցութեամբ Ս. Զէօրէքճեան նուագախումբի :

Խօսնակ Պ. Կ. Յարութիւնեան :

Հաճելի անակնկալներ *Ճոխ պիւֆէ*

ENTREPRISE GENERALE
DE PEINTURE
PAPIERS-PEINTS
DECORATION « ANI »
ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆ
Peintre - Décorateur
78, Rue des Rosiers, ST.-OUEN (Seine)
CLI. 17-89
ԱՐԱԳ ԵՒ ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔ
Ձրի խորհուրդ եւ տեղի

×

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ կը փնտռէ մէկ հայ աշկերտ եւ մէկ գործաւոր : Արհեստաւորներէն (արթիգան), *որոնք գործ չունին, կը խնդրուի լուր տալ վերոյիշեալ հասցէին :*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Այր եւ կնոջ մը համար փոքր յարկաբաժին մը՝ երկու սենեակ, խոհանոց, կամ մեծ սենեակ մը, եւ խոհանոց, Փարիզ կամ արուարձան, վարձու ի հարկէն փոխան հատուցումի, Մայիս 1էն սկսեալ : Փարիզ կամ մօտակայ արուարձան :

Գրել Տաքէսեան,

91, Rue Général Leclerc, GROSLAY (S. et O).

ԿՈՒԶՈՒԻ

Աղքատախնամի ծերանոցներուն համար երեք պաշտօնեայ կ'ուզուի.—

Ա) Պարտիզպան, կառավար (շօֆէօր),

Բ) Օգնական – խոհարար,

Գ) Հիւանդապահուհի :

Աշխատանքի քարդ ունենալը անհրաժեշտ է : Պայմաններուն տեղեկանալու համար դիմել ,—

Աղքատախնամի գրասենեակը, 32 Րիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) :

TWIST - PARTY

Կազմակերպուած Անիէռի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ :

Այս Շաբաթ, ժամը 20էն սկսեալ, Մըշակոյթի տան մէջ :

17, Rue Bleue, Paris 9e

Մուտք 5 Ն. Ֆ. :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Concours de Twist

Ձրի կերուխում :

ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՔ ՍՐԱՀ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Արնուվիլի Կառվարենց *թատերախումբը կը ներկայացնէ՝*

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի Կառվարենց *խումբին կողմէ :*

Ապրիլ 1ին, ժամը 15էն 24, Սարսէլի քաղաքապետարանին սրահին մէջ :

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու մարմիններու եւ խումբերու ներկայացուցիչները, այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Մշակոյթի Տան մէջ :

Կարեւոր օրակարգ.— Զեկուցում եւ ընտրութիւն :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս Ուրբաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ – ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Փարիզի Հայկ. երգչախումբը կազմակերպած է ընկերական հաւաքոյթ մը այս Կիրակի, ժամը 16էն մինչեւ 22, Ազգային Տան մէջ, իր անդամներուն եւ համակիրներուն համար :

Կը հրաւիրուին երիտասարդական կազմակերպութիւնները :

Պար եւ պիւֆէ :

Սրահին ջերմութիւնը ապահոված է :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ֆ. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերուն

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 1, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

MAISON DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint-Dominique

Métro : Invalides

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին

Դաշնակ՝ *ծանօթ արուեստագէտ՝* ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Երգ՝ Օր. ՊԷՆԿԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Ա. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ

Արտասանութիւն Օր. ՇԱԼՃԵԱՆ

Հայկական եւ կովկասեան պարեր

Փարիզի Հայ Թատրոնի ընտրուած դերասաններու խումբով մը

Պ. Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը ներկայացնէ

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

Հայկական գեղջ. կատակերգութիւն 3 արար, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Քաղուած Մոլիէռի «Լը Մէտըսէն Մալկրէ Լիւի» *համբաւաւոր թատերախաղէն :*

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՏԵՍԻՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս Շաբաթ իրիկուն (ժամը 21էն մինչեւ 4)

Bal du Nor Séround

LYON — DECINES

Dans les Salons Berrier–Millet (Place Belcour, Lyon)

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ.— POUJOL

Պիտի մեներգէ Փարիզէն ծանօթ երգիչ ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ ԱԼԷՔՍ ՍԻՐԱՆՈՍԵԱՆԻ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ

ՀԷԼՎԱ
ԼՈԳՈՒՄ
Սուսամ – ՀԷԼՎԱ

LE BOSPHORE
MARQUE DEPOSEE

ԹԱՀԻՆ
ՇԱՐՈՑ
(ՌՈՃԻԿ)
ՎԱՐԴԷ–ԱՆՈՅՇ

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA · CHOCO-LOC

Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 22 ՄԱՐՏ

JEUDI 22 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9360 38e ANNÉE Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5161

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՆԻՍՏԸ

ՄԻՋԱԴԵՊԵՐ ԵՒ ՑՈՅՑԵՐ

ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՃՇԴԵՑ ՀԱՆՐԱՔՈՒԷԻՆ ԹՈՒԱԿԱՆԸ՝ ԱՊՐԻԼ 8

ՖՐԱՆՍԱ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ Կ'ՈՒԶԷ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՐԻՒՆ ԿԸ ՀՈՍԻ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Շապան - Տէլմաս, ազգային ժողովին մէջ եւ Մոնթրվիլ ծերակոյտին մէջ կարդացին Հանրապետութեան նախագահին ուղերձը.— « Չորս տարիէ ի վեր, Հանրապետութեան վարած քաղաքականութիւնը Ալժերիոյ համար, իր զարգացման ընթացքին վաւերացուած է Խորհրդարանին կողմէ կամ բացայայտ կերպով կամ այն վստահութեամբ զոր չէ դադրած ընծայելէ պատասխանատու կառավարութեան: 1961 Յունուար 8ի Հանրաքուէն, այս ձեւով գծուած ծրագրին, բերաւ՝ երկրին հանդիսաւոր եւ զանգուածային հաւանութիւնը:

Բայց անհաւասիկ որ «զինադուլի հռչակումը, ինքնորոշման համար ճշդուած միջոցները, Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ գործակցութեան համար ընտրուած պայմանները մէջն ըլլալով ֆրանսական ծագում ունեցող բնակչութեան եղած երաշխաւորութիւնները.— Այն պարագային երբ ինքնորոշումը ալժերական անկախ պետութիւն մը կը հաստատէ՝ այդ քաղաքականութեան մէկ վճռական հանգրուանը կը կազմեն»: Այսպէս սկսելէ ետք, Ծը Կոլ կը շեշտէ թէ ոչ ոք կրնայ սխալիլ այս եզրակացութեան լայնածաւալ տարողութեան մասին, ինչ կը վերաբերի Ֆրանսայի թէ՛ ազգային կեանքին եւ թէ անոր ափրիկեան կամ միջազգային գործունէութեան մասին:

Նախագահը կ'ըսէ նաեւ թէ ոչ ոք կրնայ անգիտանալ գործադրութեան դժուարութիւնները որոնք կրնան ծագիլ այսօր, վաղը, ոչ միայն շատ մը մարդոց կացութեան համար այլեւ հանրային կարգին կամ Պետութեան ապահովութեան համար: Այդ պատճառաւ է որ, Նախագահը անհրաժեշտ կը գտնէ որ Ազգը ինք վաւերացնէ այսքան խոր եւ հըսկայ փոփոխութիւն մը եւ Պետութեան ղեկավարին եւ կառավարութեան ընծայէ միջոցը դալիք հարցերը լուծելու բոլոր միջոցները:

« Ասոր համար է, կ'աւելցնէ տը Կոլ իր ուղերձին մէջ, որ Սահմանադրութեան 11րդ յօդուածին համաձայն, որոշած եմ կառավարութեան առաջարկով հանրաքուէի դնել օրինագիծ մը, որու մաս կը կազմէ 1962 Մարտ 19ի կառավարական յայտարարութեանց վաւերացումը, արտօնելով Հանրապետութեան նախագահին որ հարկ եղած որոշումները տայ Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ համագործակցութեան համար եթէ ինքնորոշումը ալժերական անկախ պետութիւն մը հաստատէ: Վերջապէս, այդ հանրաքուէով եւ մինչեւ որ ալժերական հանրային իշխանութիւններ ստեղծուին Ալժերիոյ մէջ, Հանրապետութեան նախագահին տայ հրամանագիրներով կամ հրովարտակներով, որոշելու բոլոր միջոցները այս յայտարարութեանց գործադրութեան վերաբերեալ: Այն պահուն երբ կը թուի թէ վերջ կը գտնեն այն կռիւները, որոնք կը տեւեն եօթը տարիէ ի վեր, եւ երբ նոր Ֆրանսայի եւ նոր Ալժերիոյ համար ազնիւ եւ պտղաբեր գործակցութեան մը հեռանկարը կը պարզուի, վստահ եմ, երեսփոխան պարոններ, որ պիտի ուզէք ինծի միանալ բարձրացնելու համար մեր վստահութիւնը եւ մեր յոյսը դէպի հայրենիք եւ դէպի Հանրապետութիւն »:

Ուղերձին մէջ ակնարկուած 11րդ յօդուածը հետեւեալն է.— « Հանրապետութեան նախագահը, կառավարութեան կամ երկու ժողովներուն միացեալ առաջարկին վրայ,— հրատարակուած Պաշտօնաթերթին մէջ.— Կրնայ Հանրաքուէի դնել որեւէ օրինագիծ, որ կը վերաբերի հանրային իշխանութեանց կազմակերպութեան եւ կը պարունակէ հասարակապետութեան համաձայնագրի մը, վաւերացումը, կամ կը ձգտի արտօնել վաւերացումը դաշնագրի մը՝ որ առանց Սահմանադրութեան դէմ ըլլալու անդրադարձումներ կրնայ ունենալ հիմնարկութեանց գործունէութեան վրայ:

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻ ՆԻՍՏԸ

Նիստը պատմական էր շատ մը տեսակէտներով: Նախ ժողովը հրաւիրուած էր նստաշրջանէն դուրս, ապա օրակարգն էր՝ Նախագահին ուղերձը, ճառեր, բայց ոչ մէկ քուէարկութիւն:

Հինգ երեսփոխաններ նստած մնացին երբ Շապան - Տէլմաս կը կարդար՝ Հանրապետութեան նախագահին ուղերձը, Երեքշաբթի առաւօտ: Այս ընթերցումին կը յաջորդէր կառավարութեան զեկուցումը զոր կարդաց Միշել Տըպրէ:

Նախարարապետը շեշտեց թէ կենսականը Ալժերիոյ եւ Ալժերացիներուն համար եւ Ֆրանսայի ու Ֆրանսացիներուն համար այն է թէ պէտք է գիտնալ եթէ այս պետութիւնը պիտի ստեղծուի, թշնամութեան եւ բաժանման մէջ թէ ոչ ներքին կազմակերպութեան մը հիման վրայ որ յարգէ ցեղային եւ կրօնական բազմատեսակ վիճակը: Տըպրէ կ'ըսէ թէ ամէն ինչ կրնայ խնդրոյ առարկայ ըլլալ եթէ բռնութեան վերջ չտրուի եւ կը վերջացնէ շեշտելով թէ այն պահուն երբ Ֆրանսա խօսքը կուտայ ալժերական բընակչութեանց եւ ի յառաջագունէ կ'ընդունի անոր ծանրակշիռ հետեւանքները, կը պահէ սակայն իր որոշումը՝ մնալ առաջնորդ պետութիւն մը եւ ազնիւ ազգ մը, վճռական իր զաւակներուն պաշտպանութեան եւ իր կենսական շահերուն պահպանման համար:

Առաջին խօսողն է ալժերացի երեսփոխան, Փորթոլանը, նախագահ «Հանրապետութեան միասնականութիւն» խմբակցութեան: Կ'ըսէ թէ միայն ինք պիտի խօսի յանուն ամբողջ կազմակերպութեան ուր համախմբուած են Ալժերիոյ եւ Սահարայի նահանգներուն երեսփոխանները, 106 երեսփոխանները ասոնք կը լսեն Փորթոլանոյի յուզիչ միջամտութիւնը, ասոնք է նաեւ Մաքս Լըժէօն (ընկերվարական), Անտրէ Մառի (արմատական), Պուրկուէն (Իւ էն էՌ):

Փորթոլանօ խիստ է, յուզուած նաեւ: Խորհրդարանին իրաւունքները ձաղկուած են Ազգ. Ժողովի Նիստի երբ բազմաթիւ երեսփոխաններ Ալժերիա մնացած են: Իրենք կը ներկայացնեն դատ մը եւ ընտրուած են դատի մը համար՝ Ալժերիան Հանրապետութեան մէջ: Կը բողոքէ յայտնելով թէ համաձայնութեան յօդուածները նոր կը հրապարակուին մինչ ալժերական «խորհրդարանը» լայն ժամանակ ունեցաւ անոնց մասին խօսելու Թրիփոլիի մէջ, ապա միայն Ալժ. Ազատ. Ճակատը գնաց Էվիան: Կը յիշէ Տըպրէի խօսքերը երբ կը յայտարարէր «քաղաքական բանակցութիւն չկայ, քաղաքական բանակցութիւն չի կրնար ըլլալ»: Ֆրանսայի տրուած բոլոր երաշխաւորութիւնները նոր պատրանքներ են եւ չի խօսուիր Ֆրանսայի հաւատարիմ մնացած մահմետականներուն մասին:

Յուզիչ շեշտով մը կը վերջացնէ, «աջ»ը Մարսէյեզը երգել կը սկսի, ամէն մարդ ոտքի է, բողոքի ձայներ, բայց փառերգը աւելի ուժով կ'երգուի, կը խեղդէ կողմնակի ձայները եւ կը լսուի «կեցցէ Ֆրանսան»:

Յաջորդ խօսողն է՝ Ժանվիէ (Իւ էն էՌ): Պատմականը կ'ընէ անտարբեր մթնոլորտի մը մէջ: Իրեն կը յաջորդէ Առիկի որ խիստ քննադատութեան կ'ենթարկէ Էվիանի համաձայնագրերը: Կը ծանրանայ ամէն մէկ կէտի վրայ: Պարտութեան արդարացումն անգամ չունի կառավարութիւնը, կ'ըսէ Քորսիքայի երեսփոխանը, երբ զէնքերը վար կը դնէ այսօր, ի՞նչ գինով հոս հասաւ: Ալժերիոյ Ֆրանսացիները չկրցան իսկ ձեռք ձգել այն իրաւունքները զորս ստացաւ Կիպրոսի Թուրք փոքրամասնութիւնը: Առիկի կը վերջացնէ յայտնելով թէ արիւնալի ողբերգութիւնը չէ վերջացած, կարելի չէ երեւակայել որ Ֆրանսացի զօրքը զէնք պարպէ Ֆրանսացիներուն վըրայ Պեն Խետտան տեղաւորելու եւ Ֆէլլակայ դրօշակը պարզելու համար:

Յանուն ընկերվարական կուսակցութեան, կը խօսի Լենոռ: Համաձայն է բանակցութեանց, բայց ոչ ապագաղթականացման ձեւին եւ կը բերէ անգլիացի պահպանողականներու օրինակը որոնք կրցան յաջողութեամբ գլուխ հանել բրիտանական կայսրութեան ապագաղթականացումը: Լենոռ սակայն լաւատես չէ, մտահոգ է մանաւանդ ալժերացի ղեկավարներուն համայնավարամէտ ըմբռնումէն:

Ծանր միջադէպ մը կը պատահի երբ Ֆրէսինէ (անկախ) խօսք կ'առնէ: Նախ կ'ուզէ որ Ֆրանսացիներն ալ ներումի արժանանան ինչպէս ալժերացի բանտարկեալները: Կ'ուզէ որ կառավարութիւնը յանձնառութիւնը ստանձնէ ահաբեկումներ չկազմակերպելու, ապա, ուրիշ կազմակերպութեանց վրայ ձգելու համար: Տըպրէ տեղէն կը ցատկէ «իրաւունք չունիք, Պ. Ֆրէսինէ նման բան մը ըսելու», բայց ուրիշ երեսփոխան մը կը միջամտէ «եւ ըսել թէ պազուքայի մարդըն է այդպէս ըսողը»: (Պազուքա անունով կը յիշուի Սալանի դէմ եղած մահափորձը երբ Սալան ընդհ. հրամանատար էր Ալժերիոյ ուժերուն եւ շատ ապատական կը նկատուէր: Իրեն դէմ եղածին մէջ քանիցս ըսուած է թէ Տըպրէ մաս ունէր):

Ապա խօսք կ'առնէ համայնավար մը՝ Վալտէք - Ռոշէ: Իր ըսածին կը պարզուի թէ համայնավարները «այո» պիտի պատասխանեն Ապրիլ ութի հանրաքուէին: Կը խօսին Քլոսթիւս - Փըթի, ճշդում մը կ'ընէ ժոքս, բեմ կը բարձրանայ՝ Պիանի: Հոս ալ միջադէպ մը կը ծագի երբ երեսփոխանը իր ծանր քննադատութեանց հետ կ'ըսէ թէ նոր նշանակուած մարդպանը (Ֆուշէ) վատ մըն է: Նախագահը կ'ուզէ որ այդ խօսքը ետ առնուի: « Բան մըն ալ ետ չեմ առներ» կ'ըսէ Պիանի որ կ'եզրակացնէ «այս համաձայնագրերը ամօթ կը բերեն առանց խաղաղութեան, Յուդայի Ալժերիան է»:

Լը Փէն նոյնքան խիստ է: Կ'ըսէ թէ նոյնը կրնայ պատահիլ վաղը, Պրաթանիի, Ալզասի համար: Հոս ալզասցի երեսփոխան մը կը պատասխանէ «մէկ կողմ ձգեցէք Ալզասը, Ալզասը ձեզի՞ն ամպրոնի խօսքը կ'ըսէ»:

Տակաւին շատ մը ուրիշներ կը խօսին.

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ Արտաքին նախարարը նեղը դրաւ Խորհրդային պատուիրակը մանրամասն հարցումներ ընելով, ապազինման ժողովին մէջ:

ՊԵՆ ՊԵԼԼԱ եւ ալժերական պատուիրակութեան անդամները յապաղումով Ռապաթ հասան Չորեքշաբթի առտու, մինչ երկու օր է իրենց ժամանումի լուրը տրուած էր: Նոյն օրը «Ալժերիոյ օր» հռչակուած է Մարոքի մէջ եւ ոչ ոք կ'աշխատի:

ԿԻՆԷ որ հասարակապետութեան միակ երկիրն էր՝ «ոչ» պատասխանող Սեպտեմբեր 28ի հանրաքուէին, կը փոխէ իր քաղաքականութիւնը: Սեքու Թուրէ յայտարարեց թէ այլեւս աւելի նպաստաւոր կարծիք ունի Ֆրանսայի հանդէպ, հեռագրով մը շնորհաւորեց տը Կոլը, եւ փափաք յայտնեց որ սերտ յարաբերութիւններ ստեղծուին Ֆրանսայի եւ ափրիկեան պետութեանց միջեւ:

ՌՈՒՄԱՆԻԱ եւ Չեխոսլովաքիա հետեւելով Խորհ. Միութեան Տէ Եուռէ ճանչցան ԱՀԱԿը:

ՉԱՆԿ ՔԱՅ ՉԷՔ սկսած է մտահոգուիլ ի տես ամերիկեան «ճկուն» քաղաքականութեան համայնավար Չինաստանի հանդէպ: Կ'ըսուի նոյնիսկ թէ կը մտածէ յուսահատական զինուորական գործողութեան մը ձեռնարկել: Միւս կողմէ Ուաշինկթընի Արտաքին նախարարութիւնը հրապարակեց դիւանագիտական կարգ մը փաստաթուղթեր ազգայնական չինացի զօրավարներու վերաբերեալ, որոնք շատ նպաստաւոր չեն: Ծանր քննադատութիւններ կան 1943ին անոնց ունեցած գործունէութեան մասին, նոյնիսկ Չանք Քայ Չէքի մասին: Ըստ այդ թուղթերուն անոնք առեւտուրով եւ մաքսանենգութեամբ կը զբաղէին:

ԹԻՊԵՐԻԱՏԻ լճի ափին նոր միջադէպ մը պատահած է Սուրիացիներուն եւ իսրայէլեան ուժերու միջեւ: Սուրիա Ապահովութեան Խորհուրդի նիստ կ'ուզէ:

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ կացութիւնը շատ անորոշ է եւ մթնոլորտը՝ ծանր: Կ'ըսուի թէ նախագահ Ֆրոնտիսի կրնայ հրաժարիլ: Ընտրութեանց վերջին արդիւնքները համաձայն փերոնական յաղթանակը կը հաստատուի, իսկ բանակը երկու մասի բաժնուած է:

— Քորսի, Ալի Մալէմ, Ֆրէտերիք Տիւփոն (պարտութիւն մըն է Ֆրանսայի համար) Թոմազօ, Մոթ:

×

Մինչ Ազգ. Ժողովի մէջ, բառերով եւ խօսքերով կ'արտայայտուէին դժգոհութիւնները, արիւն կը թափէր Ալժերիոյ մէջ որ մէկ օրուան մէջ քառասուն մեռեալ եւ հարիւրէն աւելի վիրաւորներ ունի:

Քաղաքի մահմետական կիներն ու մարդիկը յարձակումի կ'ենթարկուէին: 19 ահաբեկումներ տեղի կ'ունենային, անդին, Սէն -Տընի տիւ Սիկլ մէջ մահմետականը (Հառքի) մահմետական կը սպաննէր (48 մեռեալ), իսկ Օռանի մէջ զէնքի ձայնը չէր դադրեր: Արիւնը կը հոսի Ալժերիոյ մէջ, յանուն մերժուած խաղաղութեան մը:

× Արտաքին նախարարը իր մօտը կանչեց խորհրդային դեսպանը, բացատրութիւն պահանջելով Խորհ. Միութեան բռնած դիրքէն: Ծանօթ է որ Մոսկուա Տէ Եուռէ ճանչցաւ «ԱՀԱԿ»ը մինչ Ալժ. Ազատ. Ճակատը ինք անգամ Ֆրանսան կը ճանչնայ Ալժերիոյ իբրեւ օրինաւոր իշխանութիւն մինչեւ ինքնորոշում:

× Շալ եւ Զելլէր Չորեքշաբթի առաւօտ սկսան մերժել որեւէ ուտելիք, իբրեւ բողոք:

ՄԵՐ ՀԱՄԱՐԸՆԿԸ

ՂԱԽԱՖԻՒՆԱՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

— 1829 —

Բ. ՄԱՍ

Ֆիլիպոս Ղազարեան, որ ծնած էր Ղրիմ, եւ որուն հայրը առաջնորդ էր հոն հայ գաղթականներուն, Մոսկուայի մէջ ուսում առաւ եւ ապա դիմեց դէպի Պետերբուրգ, ուր ստանձնեց պաշտօն մը Արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ։ Ան ունէր նաեւ գրական ձիրքեր եւ հետաքրքրութիւն մը հայ հին մատենագրութեան նկատմամբ։ Ան ուզեց հրատարակել Խորենացիին «Պատմութիւն Հայոց»ը, որ առաջին անգամ տպագրուած էր Վենետիկ 1695ին։ Ան ուզեց նաեւ հրատարակել Ղազար Փարպեցիին «Պատմութիւն Հայոց»ը, որ առաջին անգամ տպագրուած էր Վենետիկ 1719ին։ Ան ուզեց նաեւ հրատարակել Եղիշէի «Պատմութիւն Վարդանայ եւ Հայոց պատերազմին»ը, որ առաջին անգամ տպագրուած էր Վենետիկ 1764ին։ Ան ուզեց նաեւ հրատարակել Ագաթանգեղոսի «Պատմութիւն Հայոց»ը, որ առաջին անգամ տպագրուած էր Վենետիկ 1709ին։ Ան ուզեց նաեւ հրատարակել Փաւստոս Բուզանդի «Պատմութիւն Հայոց»ը, որ առաջին անգամ տպագրուած էր Վենետիկ 1730ին։ Ան ուզեց նաեւ հրատարակել Կորիւնի «Վարք Մեսրոպ Մաշտոցի»ն, որ առաջին անգամ տպագրուած էր Վենետիկ 1793ին։ Ան ուզեց նաեւ հրատարակել Ղեւոնդեան «Պատմութիւն Հայոց»ը, որ առաջին անգամ տպագրուած էր Վենետիկ 1826ին։

Ֆիլիպոս Ղազարեան, իր ուզած հրատարակութիւնները կատարելու համար, դիմեց Ռուսական կայսերական գիտութեանց ակադեմիային, որ ընդունեց անոր առաջարկը եւ խոստացաւ հրատարակել անոր ուզած գործերը

ՔԱՂԱՔԱՑԻ

(ԱՀԱ ՅԵՂՈՒՓԻՍԱԿԱՆ ԿԵՆՍԱԳԻՐ)

ԳԻՐՔ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՀԱՅԿԱԶՆՈՒՆԻ

ՊՈՒՐԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆԻ

Ան, ճշմարտապես իմաստուն մարդ էր Ալեքսանդր Հայկազնունի։ Ասանկ կ՚ըսէին անոր բոլոր ծանօթները, ինչպէս նաեւ անոր հետ առնչուող ամէն մարդ։ Ինքն ալ գիտէր իր արժէքը, ինչպէս նաեւ գիտէր, որ ամէն մարդ իրեն նման չէ։ Ան ունէր իր ուրոյն տեսակէտները, իր ուրոյն ըմբռնումները, իր ուրոյն ոճը։ Ան ուրոյն կերպով կը մտածէր, ուրոյն կերպով կը խօսէր, ուրոյն կերպով կը գրէր։ Ան ուրոյն կերպով կ՚ապրէր։

« Հայ ոչ-հայ ամէն մարդ, ամէն ազգ, ամէն ցեղ ունի իր ուրոյն ոգին, իր ուրոյն հոգին, իր ուրոյն էութիւնը։ Ամէն ազգ, ամէն ցեղ, ամէն մարդ ունի իր ուրոյն ճանապարհը, իր ուրոյն ճակատագիրը։ Ամէն ազգ, ամէն ցեղ, ամէն մարդ ունի իր ուրոյն առաքելութիւնը։ Ամէն ազգ, ամէն ցեղ, ամէն մարդ ունի իր ուրոյն ներդրումը համամարդկային մշակոյթին մէջ։ Ամէն ազգ, ամէն ցեղ, ամէն մարդ ունի իր ուրոյն ներդրումը համամարդկային քաղաքակրթութեան մէջ։ Ամէն ազգ, ամէն ցեղ, ամէն մարդ ունի իր ուրոյն ներդրումը համամարդկային ապրելակերպին մէջ։ Ամէն ազգ, ամէն ցեղ, ամէն մարդ ունի իր ուրոյն ներդրումը համամարդկային կեանքին մէջ։ Ամէն ազգ, ամէն ցեղ, ամէն մարդ ունի իր ուրոյն ներդրումը համամարդկային գոյութեան մէջ։ Ամէն ազգ, ամէն ցեղ, ամէն մարդ ունի իր ուրոյն ներդրումը համամարդկային էութեան մէջ։ Ամէն ազգ, ամէն ցեղ, ամէն մարդ ունի իր ուրոյն ներդրումը համամարդկային ոգիին մէջ։ Ամէն ազգ, ամէն ցեղ, ամէն մարդ ունի իր ուրոյն ներդրումը համամարդկային հոգիին

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մարսէյլէն Պ. Յովհաննէս Յակոբեան 10 Ն. Ֆ. *կը նուիրէ* :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ
ՕՐ. ԳԸՋԸԼԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

—o—

Պ. Տրնկոյեան (*Ալատ*)	Ն. Ֆ.	50
Քլամարէն Գ. Պալապանեան ընտանիք		30
Քլամարէն Տէր եւ Տիկին Ֆահրատեան		10
Նախորդ գումար		760
Ընդհ. գումար	Ն. Ֆ.	850

Նուէրները ղրկել :—

Croix-Bleue des Arméniens de France
17, Rue Bleue, Paris (9e)
C. C. PARIS 5985-07

ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

Այրին եւ զաւակները կը նուիրեն. — *Հայ Մշակոյթի Տան, Կապոյտ Խաչին, «Յառաջ»ին, «Հայաստան»ին քանական* Ն. Ֆ.: (*Ստանալ «Յառաջ»էն*):

Նաեւ իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն տեղւոյն եւ արտասահմանի այն անձերուն եւ պաշտօնական մարմին-ներուն որոնք Գասպար Իփէկեանի մահ-ուան տասնամեակի առթիւ, անձնական կամ հանրային արտայայտութեամբ, յարգեցին իր անթառամ յիշատակը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Վահագն Մութաֆեան եւ Պ. Տիգրան Մութաֆեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա-տարուի այս Կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ ի-րենց զաւկին եւ եղբօր

ԶԱՒԷՆ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ (ինկած Ալ-ժերիոյ ճակատը):

Տարաբախտ երիտասարդին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գըտ-նուիլ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Հայ Կարմիր Խաչի Պատուոյ նախա-գահին ողբացեալ Վահէ Ֆրէնկեանի *մահուան առթիւ* :—

Որբերու Օգն. Մարմնի վարչութեան անդամուհիները հաւաքաբար, փոխան ծաղկեպսակի, կը նուիրեն հարիւր Ն. Ֆ., ի նպաստ Կարմիր Խաչի Օգնութեան կայանին :

×

Պ. Ե. Տէր Եղիայեան (Պէլֆոր) կը նը-ւիրէ հարիւր Ն. Ֆ., ի նպաստ Հայ Կար-միր Խաչի Օգնութ. կայանի ընդարձակ-ման, Նոր Տարուան առթիւ :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ ՍԷՆ ԺԵՐՈՄԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ

Այրի Տիկին Մարիձա Թահթալեանի մահուան առթիւ նուէրներ՝ Թիւթիւն-ճեան եղբարք, 30 Ն. Ֆ., Մալայ ընտա-նիք քսան, Աւետիս Տէր-Կարապետեան տասը, Ռուբէն Ասարլըքեան տասը, Պառ Անթուան, Յարութիւն Փանոսեան, Վար-պետեան եղբարք տասնական, Հմայեակ Կարապետեան, Գրիգոր Մարալեան 5ա-կան, Թաղիս եկեղեցին, Մկրտիչ Զոր-պաճեան եւ Ա. Պետիկեան տասնական, Կապոյտ Խաչին :

Ինչպէս նաեւ Նօթըը Տամ տը Բօնսօ-լասիոնի թաղեցիներէն Ա. Քիթապճեանի մահուան առթիւ 35 Ն. Ֆ. եկեղեցւոյ եւ 40 Ն. Ֆ. դպրոցին :

Թաղականութիւնս շնորհակալութիւն-ները կը յայտնէ բոլոր նուիրատուներուն :

ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս Կիրակի Վարդայ Ս. Խաչ եկե-ղեցւոյ մէջ, Առնուվիլ, պիտի քարոզէ Արտաւազդ Վրդ. Դրդրեան :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ – ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Փարիզի Հայկ. երգչախումբը կազմա-կերպած է ընկերական հաւաքոյթ մը այս Կիրակի, ժամը 16էն մինչեւ 22, Ազգային Տան մէջ, իր անդամներուն եւ համակիրներուն համար :

Կը հրաւիրուին երիտասարդական կազ-մակերպութիւնները :

Պար եւ պիւֆէ :

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներու պատրաստած թա-տերական ներկայացումը՝

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՄԱՐՏ 25

ժամը 15·30ին

Պիտի ներկայացուին

ՀՆԱԽՈՅԶԸ

Պոլսական կատակերգութիւն 3 արար

Mimile

Զաւեշտ մէկ արար

Արտասանութիւններ

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակու-թիւնը :

ՆԱՆՍԷՆԵԱՆ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ Գաղթականաց դիւանենակը կը հաղորդէ որ մինչեւ ՄԱՐՏ 26, այցելու պիտի չընդունի, ներքին փոփոխութիւն-ներու պատճառաւ :

Այս ժամանակաշրջանին բոլոր դիմում-ները կրնան ըլլալ ՄԻԱՅՆ ԳՐԱՒՈՐ, նոյն հասցէին :—

23, Rue La Pérouse, PARIS (16e)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՕՄՈՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, (24 Մարտ), ժամը 21էն մին-չեւ լոյս, Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ :

Բացումը կը կատարէ Կապոյտ Խաչի դպրոցի ուսուցիչ Պ. ՎԱՀՐԱՄ ՄԻՍԹԻՔ :

Գեղարուեստական նոխ բաժին.—*Մաս-նակցութեամբ* Մարսէյլի Հայ Արենոյշ-ներու : *կենդանի պատկեր, «Որբուհին եւ Աղքատ կինը», հայկական պարեր տոհ-միկ տարազներով* :

Մասնակցութեամբ Քեմանչիստ Պ. ՀԱ-ՄՈՅԻ *եւ իր նուագախումբին* :

Երգ եւ արտասանութիւն՝ Օր. ԱԼԻՍ ՇԱՀՄԻՐԵԱՆԷ :

Կէս գիշերէն սկսեալ ԵԻՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱ-ՐԵՐ, ընկերակցութեամբ Ս. Չէօրէքճեան նուագախումբի :

Խօսնակ Պ. Կ. Յարութիւնեան :

Հաճելի անակնկալներ *ճոխ պիւֆէ*

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սե-րունդի Առնուվիլի Կառվարենց *խումբին կողմէ* :

Ապրիլ 14ին, ժամը 15էն 24, Սարսէլի քաղաքապետարանին սրահին մէջ :

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Այս Ուրբաթ, ժամը 9ին, Հայ Ազգ. Տան մէջ : Կը դասախօսէ՝

Պ. ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Նիւթ ունենալով՝ «Ինչպէս ձուլուած են Լեհաստանի, Ռումանիոյ եւ Հունգարիոյ Հայերը » :

Մուտքը ազատ է :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ
ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Փարիզի Հայ Աղք. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Հինգ-շաբթի 29 Մարտ, ժամը 20·30ին, 32 Րիւ տը Թրէվիզ :

Անդամներէն կը խնդրուի ներկայ ըլ-լալ :

Արդէլք ունեցողները ընտրութեանց կրնան մասնակցիլ վրաւոր ղրկելով ի-րենց քուէները :

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին : Նախաձեռ-նութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ՋՈՄ), Բատէի (Փըթի ժուռնալ) ***Ա. յարկը*** :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

TWIST - PARTY

Կազմակերպուած Անիէոի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ :

Այս Շաբաթ, ժամը 20էն սկսեալ, Մը-շակոյթի տան մէջ :

17, Rue Bleue, Paris 9e

Մուտք 5 Ն. Ֆ. :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Concours de Twist

Զրի կերուխում :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերու-հիները այս Շաբաթ, ժամը 3ին, իր հա-ւաքատեղին :

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի տօն Աւետման Ս. Աստ-ուածածնին : Ջայնաւոր պատարագ ժամը 10·30*ին* :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՀԱՅԿԱԶԱՆՑ

(ԳԻՐՔ ԱՄԷՆ ՕՐ ԿԱՐԴԱԼԻՔ)

ԳԻՆԸ 3 Ն. Ֆ.

ԴԻՄԵԼ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

—o—

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու մարմիններու եւ խումբերու ներկայացուցիչները, այսՇա-բաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ :

Կարեւոր օրակարգ.— Զեկուցում եւ ընտրութիւն :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդ-եան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւի-րէ իր բոլոր ընկերները, այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատե-ղին : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ, այս Հինգշաբթի ժամը 21ին :
ԱՌՆՈՒՎԻԼ, այս Հինգշաբթի ժամը 21ին :
ՇԱՒԻԼ, այս Ուրբաթ, ժամը 21ին :
ԻՍԻ, այս Երեքշաբթի :
ՓԱՐԻԶ, Չորեքշաբթի (28 Մարտ) :
ՊԱՆԵԷՕ, Հինգշաբթի (29 Մարտ) :

Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլայ Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ֆ. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերուն

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 1, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

MAISON DE LA CHIMIE
28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին

Դաշնակ՝ *ծանօթ արուեստագէտ՝* ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Երգ՝ Օր. ՊԷՆԿԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Ա. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ

Արտասանութիւն Օր. ՇԱԼՃԵԱՆ

Հայկական եւ կովկասեան պարեր

Փարիզի Հայ Թատրոնի ընտրուած դերասաններու խումբով մը Պ. Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը ներկայացնէ

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

Հայկական գեղջ. կատակերգութիւն 3 արար, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Քաղուած Մոլիէրի «Լը Մէտըսէն Մալկրէ Լիւի» *համբաւաւոր թատերախաղէն* :

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՏԵՍԻՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս Շաբաթ իրիկուն (ժամը 21էն մինչեւ 4)

Bal du Nor Séround

LYON — DECINES

Dans les Salons Berrier–Millet (Place Belcour, Lyon)

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ.— POUJOL

Պիտի մեներգէ Փարիզէն ծանօթ երգիչ ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ ԱԼԷՔՍ ՍԻՐԱՆՈՍԵԱՆԻ

ORCHESTRE SYMPHONIQUE DES CONCERTS CHOUTEAU

SALLE GAVEAU : 45, Rue La Boëtie.

Երկուշաբթի, Մարտ 26, ժամը 21ին

SOLISTE :

ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Concerto N° 1 en si bémol mineur pour piano et orchestre (Tchaikowsky)

Concerto pour piano et orchestre, Ballet Gayaneh

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

Տոմսերու գին.— 12 Ն. Ֆ., 11, 9, 8, 6, 5·50, 4, 2·50 :

Տոմսերը ապահովել Սալ Կավօ (ժամը 11էն 17), կամ Տիւրան (4 Փլաս տը 1ա Մատըլէն) :

Direction : RENÉ-PIERRE CHOUTEAU

ՅԱՌԱՋ

Ο Ր Ա Թ Ե Ր Թ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ 23 ՄԱՐՏ

VENDREDI 23 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9361 — 38e ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5162

ՍՈՒՐԻՈՅ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Բ. (1)

Շաբաթ օրուան նիստին վերջին խօսողն էր մեծը Իլիաս Տըպայի, որ մէկ ժամ տեւող իր պաշտպանողականին մէջ, նախ ծանրացաւ հայեւթուրք յարաբերութիւններուն վրայ, անդրադառնալով դասւ ու հերքեց այն ամբաստանութիւնը, թէ Դաշնակցականները կրնան զէնք ստացած ըլլալ Թուրքիայէն: Այս մէկը — ըսաւ մեծը Տըպայի — որ կրնայ հաւատալ նման ամբաստանութեան, երբ ամէն մարդ գիտէ թէ Հայն ու Թուրքը յաւիտենական թշնամիներ են: Փաստաբանը այս ուղղութեամբ բազմաթիւ օրինակներ եւ փաստեր թուելէ ետք ըսաւ.

« Մենք կը սպասէինք որ դատավարութեան առաջ ընթացքին վրայ եւ սրբուած լոյսերու տակ, պահանջուէր որ բոլոր մեղադրուածները անպարտ հռչակուին, որուած ըլլալով որ նախկին խոստովանութիւնները ջրուեցան եւ վըկայութիւնները հերքուեցան: Բայց դժբախտաբար միայն Տոքթ. Գասապեանի անպարտութիւնը պահանջելով:

« Երեւան ելաւ որ բոլոր խոստովանութիւնները Մապահէթներու կողմէ օծնով եւ սպառնալիքով առնուած են: Տեսակ մը սակարկութիւն կատարուած է. օրինակ, մեղադրուածներուն սպառնալիքներ եղած են եւ թելադրուած է որ 40.000 զէնք առին Թուրքիայէն ըսեն: Երբ ենթակաները յայտնած են որ բոլորովին անհիմն է նման մեղադրանք մը, այս անգամ թելադրած են 40.000ի տեղ 20.000 առինք ըսել: Յետոյ իջած են 10.000ի, հինգ հազարի, բայց միշտ մերժուած են, որուած ըլլալով որ հիմնովին սուտ էր մեղադրանքը:

«Յետոյ, զարմանալի է որ բանտի մէջ ծեծի եւ խոշտանգումներու հետեւանքով մեռնող երեք բանտարկեալներու պարագային որեւէ յիշատակութիւն չըլլար:

« Փաստերու չգոյութեան պատճառով, նախկին ռէժիմի մարդիկը կազմակերպած են վճարովի վկաներու դրութիւնը եւ զանոնք նետած են բանտ, որպէսզի դարբնեն այդ խաղը:

« Գործիքներու ներկայութիւնը չի կրնար լրտեսութեան փաստ ծառայել, նկատի ունենալով որ մասնագէտը վկայեց թէ այդ գործիքները չեն գործածուած եւ չեն կրնար գործածուիլ որովհետեւ հիմնական մաս մը (քրիսթալ) կը պակսի անոնցմէ: Հետեւաբար պարզ է եւ յստակ որ այդ գործիքները երբեք չեն գործածուած »:

Մեծը Տըպայի իր մէկ ժամ տեւող պաշտպանողականը վերջացուց հետեւեալ կոչով.

« Պ. Դատաւորներ, ձեր գլխուն վերեւ դրուած է նուիրական նշանախօսք մը, « Արդարութիւնը պետութեան հիմքն է »: Վստահ ենք որ այդ սկզբունքէն պիտի ներշնչուիք երբ պիտի տաք ձեր վճիռը:

ՄԵԾԸ ՖՐԷՏ ԱՐՍԼԱՆԵԱՆԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆԸ

Մեծը Ֆրէտ Արսլանեան իր պաշտպանողականը սկսաւ, նախ վստահութիւն յայտնելով սուրիական ատեանի արդարադատ դատաւորներուն հանդէպ, որոնց վճռին անհամբեր կը սպասէ սուրիացի ժողովուրդը:

« Շատ կը ցաւիմ որ, ըսաւ մեծը Արսլանեան, պատասխանատուները ցարդ չկրցան թափանցել այս հարցին էութեան: Դժբախտաբար, նախկին վարչաձեւի օրով, Մապահէթները չկրցան գնահատել Հայերու կեցուածքը սուրիական հայրենիքին եւ արաբական դատին հանդէպ: Քանի մը զէնքերու եւ գործիքներու ներկայութիւնը պատրուակ ծառայեցնելով, ձեռնարկեցին հալածանքներու եւ խոշտանգումներու, ինչպէս նաեւ կարգ մը չարամիտներու տուած տեղեկութիւնները հիմ ունենալով:

« Մեղադրեալներու հանդէպ ամբաստանութիւնները եղած են Մապահէթներու կողմէ, այնպիսի օրերու, երբ այնքան դիւրին էր մէկը ամբաստանել, երբ մարդկային կեանքը անարժէք դարձած էր եւ Մապահէթներու զրասենեակները լեցուած էին չինովի ամբաստանութեանց թղթածրարներով: Եւ արդէն, առաջին քննութեանց արդիւնքը եղաւ չորս ամբաստանեալներու մահը: Ծեծերն ու չարչարանքները ենթականերէն խլեցին բանականութիւնը, զանոնք վերածելով կամազուրկ արարածներու, որպէսզի ըստորագրեն իրենց ներկայացուած, իրենց անծանօթ լեզուով գրուած «խոստովանութիւնները»: Դատարանը ներկայիս իր տրամադրութեան տակ, իբրեւ ամբաստանութեան հիմ ունի միայն Մապահէթներու վերոյիշեալ միջոցներով կորզուած «խոստովանութիւնները», առանց փաստի եւ հիմնական վկայութիւններու» :

Մեծը Արսլանեան ապա անդրադարձաւ համայնավարներու՝ այս դատին մէջ ունեցած դերին եւ շեշտեց, թէ համայնավարութիւնը կը ջանայ ազգայնական տարրերը չէզոքացնել եւ տնակոխ ընել երկրին սրբութիւնները: Համայնավարութիւնը, ըսաւ ան, վտանգաւոր տարր մըն է, որմէ հեռու պէտք է պահուի երկիրը:

« Քանի մը զէնք գտնուած ըլլալը փաստ չի կրնար ծառայել որեւէ ամբաստանութեան, որովհետեւ չկայ սուրիական գիւղ մը կամ քաղաք մը, որուն բնակիչները զէնք չունենան:

Յետոյ անդրադառնալով հայկական ներքին կեանքին, ըսաւ, թէ Հայերն ալ բաժնուած են երկու հատուածի՝ աջակողմեան եւ ձախակողմեան, ինչպէս աշխարհը բաժնուած է այս երկու հոսանքներուն միջեւ: Տարօրինակ չի թուիր մեզի, երբ կը տեսնենք որ ձախակողմեան հատուածը նման զրպարտութիւններ կ'ընէ միւս հատուածի մասին, օգտուելով այդ օրուան վարչաձեւին պայմաններէն:

« Այդ զրպարտութիւններուն հիման վրայ է որ, ըսաւ մեծը Արսլանեան, կառուցուած են Մապահէթներու ամբաստանութիւնները, առանց թափանցելու հայկական ներքին հարցերու էութեան: Հակառակորդներու այդ զրպարտութիւններուն զոհերը այսօր ձեր ներկայութեան նստած են ամբաստանեալի աթոռին վրայ: Այս հարցը քաղաքական է եւ ոչ ու-

(Շար.ը կարդալ 4րդ էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՆԻՍՏԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

—o—

ԵՂԲԱՅՐԱՍՊԱՆ ԿՌՈՒՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

—o—

ԶՈՀԵՐՈՒ ԹԻՒԸ ԺԱՄԷ ԺԱՄ ԿԸ ԲԱՐՁՐԱՆԱՅ

—o—

ԳԱՂՏՆԻ ԲԱՆԱԿԸ Կ'ՈՒԶԷ ՆՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՍԿՍԻԼ

Կացութիւնը շատ ծանր է Ալժերիոյ մէջ ուր այլեւս յայտնի իսկ չէ թէ որոնք են ահաբեկումներու հեղինակները այնքան շփոթ է կացութիւնը: Մեռելները կը շատնան, իմանք ինկած Ալժ. Ազատ. Ճակատի գնդակով, ուրիշներ Գաղտնի Բանակի եւ ուրիշներ նաեւ օրինաւոր բանակին կողմէ: Գաղտնի Բանակի կազմակերպութիւնը կը շարունակէ իր գրգռութիւնները, կը սպաննէ մահմետականներ եւ տեղ – տեղ կ'ուզէ ապացուցանել թէ տէրն է քաղաքներուն: Օդանաւային գործակալութիւնները մերժած են մեկնումի տոմս տալ ճամբորդներու որոնց անցագիրը չունէր Գաղտնի Բանակի կնիքը:

Օռանի մէջ եղբայրասպան կռիւներ տեղի ունեցած են ոստիկաններու եւ Գաղտնի Բանակի ղունդերու միջեւ: Միջադէպը սկսած է երբ իշխանութիւնները երեւան հանած են (Թռանով) Գաղտնի Բանակի մէկ ձայնասփիւռ գործիքը որ, ինչպէս ամէն օր, փիրաթ հաղորդումներ կուտար: Ծանօթ է որ Օռանը ամբողջովին Գաղտնի Բանակի ձեռքն է օրուան մէջ եւ միայն գիշերն է որ Սալանի մարդիկը իրենց տեղը կուտան օրինաւոր իշխանութեան: Մթնոլորտը սկսած էր տաքնալ երբ ապահովութեան ուժերը սկսած էին խուզարկել շէնքերը: Դիմադրութիւնը կը սկսէր եւ ժողովուրդը կը պոռար. «վարձկաններ, կուզաք Ֆրանսացիներու վրայ յարձակիլ»: Յայտնի չէ թէ ո՞վ սկսած է կրակել, բայց շուտով զէնքի ձայները կը շատնային, մինչ ժողովուրդը դառն խորհրդածութիւններ կ'ընէր, ակնարկելով Ապահովութեան Ուժերուն (ՍԷ ԷՌ ԷՍ) «նոյնիսկ Գերմանացիները այսպէս չէին վարուած Ֆրանսայի մէջ»: Մեռեալներու եւ վիրաւորներու թիւը անորոշ է:

Ալժէի մօտ եւ մէջ, կացութիւնը տարբեր չէ: Գաղտնի Բանակը թռուցիկներով յայտարարած է թէ Պապ էլ Ուէտ մտնող ոեւէ զինուորական օտար բանակի անդամ պիտի նկատուի: Հանրային աղբերով եւ թռուցիկներով Սալանի մարդիկը կը շեշտեն թէ տը Կոլի զինադուլը իրենց զինադուլը չէ եւ իրենք նոր կը սկսին պատերազմը:

Գաղտնի Բանակը 11 մահմետական սպաննեց վերոյիշեալ շրջանին մէջ եւ ըմբոստութեան կոչեր ըրաւ: Անմարդկային է այլեւս ամէն բան եւ անհաւատալի խօսքեր կը լսուին: Ֆիկառոյի թղթակիցը կը գրէ թէ մէկը ըսած է «Եւրոպացի հինգ հազար մեռեալ պէտք ունինք, այն ատեն կարելի է բանակը եւ Փարիզը կը սկսին խորհիլ եւ տը Կոլ մէկ կողմ կը դնէ լքումի իր քաղաքականութիւնը »:

× Փարիզի մէջ, Ազգ. Ժողովը եւ Ծերակոյտը իրենց նիստերը կը վերջացնէին: Փալէ Պուրպոնի մէջ, Ժոքս անգամ մը եւս խօսք կ'առնէր եւ կը յայտնէր թէ համագործակցութիւնը միակ քաղաքականութիւնն է որ պիտի հաշտեցնէ Ֆրանսան ալժերական երիտասարդ ազգայնականութեան հետ:

Այս վերջին նիստին խօսք առած են, Փէյրըֆիթ, Տիւսօ, Մորիս Ֆոռ, որոնք շեշտած են թէ ուրիշ որեւէ ելք չկար:

Ծերակոյտին մէջ խօսած են Էտկառ Ֆոռ, Անտրէ Քոլէն, Պառաշէն եւ վերջապէս Տըպրէ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ վարչապետը Քարամէ յայտարարեց թէ այլեւս ոչ մէկ բան կը բաժնէ զիրենք Ֆրանսայէն:

ՏԻԲԵՐԻԱ լիճին շուրջ պատահած միջադէպը սկսած է սուր հանգամանք ստանալ: Իսրայէլ մէկ կողմէ, Սուրիա միւս կողմէ բողոքներ կը ներկայացնեն իրարու դէմ:

ՔԱՄԸՇԼԻԷՆ Լաթաքիէ (Սուրիա) 770 քիլոմեթր երկարութեամբ երկաթուղի մը պիտի շինուի, Խորհ. Միութեան թեքնիք եւ նիւթական օժանդակութեամբ:

ՌԸՆԷ ՔՈԹԻ Հանրապետութեան նախկին նախագահը իր ութսունամեակը տօնեց առջի օր:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ, առաջին անգամ ըլլալով արգիլուեցաւ հացագործներուն, Հրեաներու Զատկուան հացը պատրաստել (առանց թթխմորի):

ՄԱՌԵՇԱԼ ՄԱԼԻՆՈՎՍՔԻ, ութ օր Մարոք մնալէ յետոյ, Փարիզ հասաւ, ուրկէ Մոսկուա պիտի վերադառնայ:

Օրը Օրին

ՔՍԱԿԴ ԴԱԼԱՐ

—o—

Ամէն լեզու, իր կարգ մը բառերու հակադարձ ընթերցումով, ունի իր գիտաւոր երկուորեակ բառերը: Հայերէնը ունի այդ տեսակի իր գիտ գիտոց բառը, ձախէն աջ «մարդ»՝ աջէն ձախ «դրամ»:

Աջով ու ձախով մեր լեզուն կ'ապտակէ դրամը պաշտող մարդը, մէկ բառով կը սպաննէ այդ մարդը, գաղափի մէկ հարուածով մարդը նախտէն զարնողի նշանառութեամբ, մատիտի մէկ հարուածով մարդ գծող ծաղրանկարիչի վարպետութեամբ:

Մարդ = դրա՞մ: Դրամ = մա՞րդ:

Մեծասքանչի կատա՞կ թէ ողբ:

Ընկերային դաւանանքի ի՜նչ խաբէութիւն, երբ դրամը կը դասաւորէ մարդը մարդոց մէջ:

Մեր ընթերցողները, մեր բարեկամները, մեր թերթին անսահման շրջանակին անդամները եւ մեզի հետ ուղեկից կամ ոչ Հայերը գիտեն թէ մենք ոչ մէկ պատիւ կ'ընծայենք հայ մարդուն, որ «դրամ» է միայն:

Առոր հակառակ, առիթը չենք փախցներ պատուոյ սիւնին եւ մեր սիւնակներուն զարդը ընելու հայ դրամատէրը, որ տէր է նաեւ իր հայ մարդու գիտակցութեան: Որ գիտէ իր հարազատներուն հետ, իր հարազատ ազգին բաժին հանել իր մարդու պատիւէն եւ դրամի վաստակէն: Որ գիտէ իր լուման տալ հայկական Դպրոցին:

Իր հայ մարդու գիտակցութեան օրինակը տուաւ վերջերս, Պէյրութ հաստատուած կերպասեղէնի առեւտրական Պ. Երուանդ Տէր – Եղիայեան, Դպրոցասէր Տիկնանց Վարժարանի ընդարձակումի անմիջական ծրագրին մասնակցելով 5 միլիոնի նուիրատուութեամբ:

Այս, իր տուած դրամը:

Ահա, տանի մը բառով, մարդը:

Մարտ 12, Երկուշաբթի առաւօտ մեր խմբագրատունը այցելողներէն էր, աջ ձեռքին տուածը ձախ ձեռքը չգիտցող մարդու պարզութեամբ եւ համեստութեամբ, մեր այդ պատուական հայրենակիցը: Ամէն խօսքէ առաջ, պահ մը լուռ ամփոփուեցաւ Շաւարշ Միսաքեանի մեծադիր նկարին առջեւ, ապա ներկաներուն դառնալով.— Զինքը անձամբ չեմ ճանչցած: Ի՜նչ դրամագլուխ տուաւ մեզի՝ տարագիրներուս: Գիտցած հայերէնս «Յառաջ»ի կը պարտիմ:

Հպարտ էր իր Հայութեամբ: Հայ հօր իր մեծագոյն փափաքն է հայկական ժառանգութիւն մը թողուլ՝ հայ զաւակներով: Անոր համար, իր զաւակներէն երկու մանչ Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը եւ աղջիկը Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կրթած է:

Ուխտ մը կատարողի գոհունակութեամբ, այսպէս բացատրեց իր կատարած նուէրը:

Երեք տարի առաջ, 1959ին, այցելած է Հայաստան: Երեւանի մէջ կ'առաջարկէ կերպասեղէնի որոշ քանակ մը նուիրել, իր այցելութեան առիթով: Շնորհակալութեամբ կը պատասխանեն իրեն.— Հայրենիքին ձեր լաւագոյն նուէրը ըրած կ'ըլլաք, ձեր զաւակները հայ դաստիարակելով արտասահմանի մէջ:

Եւ այսօր ան իր նուէրը կատարած է, որպէսզի Հայրենիքի մէջ ալ լսած այդ խօսքը՝ գործը ըլլայ միշտ արտասահմանի Հայութեան, որպէսզի կարելի մեծ թիւով Հայու զաւակներ Հայ մեծնան, հայկական դպրոցներու մէջ:

Իր հրաժեշտի պահուն, մեր լուռ մաղթանքն էր՝ քակդ դալար:

ՀԵՆԱՅՐ

(1 Շար.)

ՎԱՂՈՒՑՅԱՆՑ ՏՈՒՆ · ՊՍԱՓ

Մի քանի տարի առաջ Ալեքսանդրապոլի գավառի Ղարաքիլիսա գյուղում մի հարուստ գյուղացի էր ապրում, որի անունը Ղազար էր։ Ղազարը ամուսնացած էր եղել երկու անգամ։ Առաջին կնոջից ունեցել էր մի աղջիկ, որի անունը Մարիամ էր։ Մարիամը մեծացել էր հոր տանը, ուր նրան խնամում էր հայրական մայրը։ Ղազարի երկրորդ կինը Սոֆիա էր անունով։ Սոֆիան ամուսնանալուց հետո ծնել էր Ղազարին մի տղա, որի անունը Գրիգոր էր։ Գրիգորը հասակով Մարիամից մի տարի փոքր էր։

Մարիամը հոր տանը մեծացել էր ուրախ ու զվարթ։ Նա ամեն առավոտ վաղ էր արթնանում, ինքն էր ջուր բերում աղբյուրից, կովերին կթում, հորաքրոջ հետ տնային գործերն անում։ Մարիամը սիրում էր աշխատել, որովհետև գիտեր, որ աշխատանքը մարդուն ուրախություն է պատճառում։ Նա սիրում էր նաև երգել։ Նրա ձայնը հեռվից էր լսվում, ինչպես զանգակի ղողանջ։

Գրիգորը, ընդհակառակը, ծույլ էր։ Նա չէր սիրում աշխատել, միայն խաղալ էր սիրում։ Հայրը շատ էր նեղանում նրա վրա, որ նա ոչ մի գործ չի անում։ Սոֆիան էլ, որ մայրական սեր չուներ Մարիամի հանդեպ, միշտ նրան էր հանձնարարում տնային գործերը։ Մարիամը ամեն ինչ անում էր առանց տրտնջալու։

Մի անգամ Ղազարը գնաց Ալեքսանդրապոլ՝ ապրանք գնելու։ Նա մի քանի օրով պետք է մնար քաղաքում։ Նա Մարիամին ասաց, որ ինքը գնում է, և պատվիրեց, որ նա լավ հոգ տանի տնից։ Մարիամը խոստացավ հորը, որ ամեն ինչ կանի, ինչպես որ հայրը պատվիրել էր։

Ղազարը գնաց։ Մարիամը մնաց տանը հորաքրոջ հետ։ Սոֆիան ամեն առավոտ Մարիամին ուղարկում էր ջրի։ Աղբյուրը գյուղից դուրս էր, մի քանի հարյուր քայլ հեռու։ Մարիամը ամեն անգամ վերցնում էր երկու դույլ և գնում էր աղբյուրը։ Ճանապարհին նա հանդիպում էր գյուղի աղջիկներին, որոնք նույնպես գնում էին ջրի։ Նրանք միասին էին գնում և միասին էին վերադառնում։

Մի օր, երբ Մարիամը վերադառնում էր աղբյուրից, նա տեսավ, որ Գրիգորը նստած է տան դռան առջև և խաղում է։ Մարիամը մոտեցավ նրան և ասաց.

— Գրիգոր, ինչո՞ւ չես օգնում մորը տնային գործերում։ Հայրը պատվիրել է, որ ես ամեն ինչ անեմ տան համար, իսկ դու ոչինչ չես անում։

Գրիգորը պատասխանեց.

— Ես չեմ ուզում աշխատել։ Ես ուզում եմ միայն խաղալ։

Մարիամը ասաց.

— Եթե դու չես օգնում մորը, ես կասեմ հորս, երբ նա վերադառնա։

Գրիգորը սկսեց ծաղրել Մարիամին։ Նա ասաց.

— Ես չեմ վախենում քեզանից։ Ես կասեմ մորս, որ դու ինձ ծեծում ես, և նա կծեծի քեզ։

Մարիամը ոչինչ չպատասխանեց և գնաց իր գործին։

Մի քանի օր անց Ղազարը վերադարձավ Ալեքսանդրապոլից։ Նա հարցրեց Մարիամից, թե ինչպես է նա ապրել տանը։ Մարիամը պատասխանեց, որ ամեն ինչ լավ է եղել։ Նա չուզեցավ հորը պատմել Գրիգորի մասին, որովհետև չէր ուզում, որ հայրը նեղանա։

Ղազարը շատ ուրախացավ, որ Մարիամը հնազանդ է եղել։ Նա նրան նվեր բերեց մի գեղեցիկ շապիկ։

Մարիամը շատ ուրախացավ նվերից։ Նա սկսեց հագնել շապիկը և ամեն օր լվանում էր այն։

Մի օր Մարիամը գնաց աղբյուրը ջրի։ Նա տեսավ, որ աղբյուրի մոտ շատ աղջիկներ են հավաքվել։ Նրանք բոլորը ունեին նոր շապիկներ։ Մարիամը հարցրեց նրանցից, թե ինչպես են նրանք ստացել այդ շապիկները։ Աղջիկները պատասխանեցին, որ իրենց հայրերը նվեր են բերել։

Մարիամը տուն վերադարձավ տխուր։ Նա ասաց հորաքրոջը.

— Հայրս ինձ նվեր է բերել, բայց ես չեմ ուրախացել, որովհետև նրա նվերը ուրիշ աղջիկների նվերների պես չէ։

Սոֆիան ասաց.

— Ինչո՞ւ հայրդ քեզ նման նվեր է բերել։

Մարիամը պատասխանեց.

— Ես չգիտեմ։

Սոֆիան ասաց.

— Գնա հորդ մոտ և հարցրու։

Մարիամը գնաց հոր մոտ և հարցրեց.

— Հայրիկ, ինչո՞ւ դու ինձ նման նվեր բերեցիր, որ ուրիշ աղջիկների հայրերը նվեր չեն բերել իրենց աղջիկներին։

Ղազարը պատասխանեց.

— Ես ուզում էի, որ դու ինձ ավելի շատ սիրես։

Մարիամը ասաց.

— Ես քեզ շատ եմ սիրում, հայրիկ, բայց ինչո՞ւ ես ուզում, որ ես քեզ ավելի շատ սիրեմ։

Ղազարը պատասխանեց.

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ դու ինձ միայն սիրես, և ոչ ուրիշ մարդկանց։

Մարիամը ասաց.

— Ես միայն քեզ եմ սիրում, հայրիկ, և ոչ ուրիշ մարդկանց։

Ղազարը ասաց.

—

ՔԱՋՎԱՐՏԵՐ

(ԿԵՄ ՅԵՂԱՓԱԽԱԿԱՆ ԿԵՆԴԱՆԻ)

ՀԱՅԵՑ ՀԱՏՈՒԿԸ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ

ՊՈՒՍՈՒՆ ԴԱՐՁԱԾ ՀԱՅ ՀԱՐՍՆԵՐՈՒՆ

Իրենց դարուն մեծ մասը անցուցած ըլլալով Պոսնա-Հերսեկովինա եւ Սանճաք մէջ, հոն ունեցած են մեծ ազդեցութիւն։ Ասոնք ամուսնացած են Պոսնա-Հերսեկովինայի ազնուականներու հետ։ Ասոնց ամուսինները ունեցած են մեծ կալուածներ։ Ասոնք ունեցած են նաեւ մեծ ազդեցութիւն Պոսնա-Հերսեկովինայի մահմետական ազնուականներուն վրայ։ Ասոնք ունեցած են նաեւ մեծ ազդեցութիւն Պոսնա-Հերսեկովինայի մահմետական ազնուականներուն վրայ։ Ասոնք ունեցած են նաեւ մեծ ազդեցութիւն Պոսնա-Հերսեկովինայի մահմետական ազնուականներուն վրայ։

Ասոնք ունեցած են նաեւ մեծ ազդեցութիւն Պոսնա-Հերսեկովինայի մահմետական ազնուականներուն վրայ։ Ասոնք ունեցած են նաեւ մեծ ազդեցութիւն Պոսնա-Հերսեկովինայի մահմետական ազնուականներուն վրայ։

րէշ բան։ Բոլոր քննութիւնները, իրենց բոլոր սխալներով եւ չինծու խոստովա– նութիւններով, որեւէ իրականութիւն չկրցան երեւան հանել, բացի մէկ իրա– կանութենէն, այն՝ թէ հայ ժողովուրդը անկարելի է որ դաւաճանէ իր հարազատ հայրենիքին՝ Սուրիոյ անկախութեան եւ արաբականութեան դէմ » ։

Իր եզրակացութեան մէջ, ջրելէ ետք բոլոր ամբաստանութիւնները, մեթր Ֆրէտ Արսլանեան պահանջեց մեղադրը– եալներու անպարտ արձակումը ։

(Շար․)

(1) Ա․ մասը տես *Յառաջ* Մարտ 17։

КАПОЙ...

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ
ՕՐ․ ԳԸՋԸԼԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Տէր եւ Տիկին Ե․ Նաւասարդեան (*Բլամոռ*)	Ն․ Ֆ․	50
Գ․ Հատըմեան (*ծերութեան թոշակէն*)		5
Նախորդ գումար		850
Ընդհ․ գումար	Ն․ Ֆ․	905

Նուէրները ղրկել ․—
Croix-Bleue des Arméniens de France
17, Rue Bleue, Paris (9ᵉ)
C. C. PARIS 5985-07

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը 31 *Մարտ, Շաբաթ գիշեր, ժամը* 21*ին* ։

Դասախօս՝ ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ

Նիւթը՝ Բանաստեղծական եւ սիրային լարերը հայ ժողովրդական երգերուն մէջ

Դասախօսութեան ընթացքին պիտի եր– գեն՝ ՕՐ․ ԱՍՏՂԻԿ ՔԷՕՍԷՅԱՆ *եւ* Պ․ ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ ։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Մուտքը ազատ է։ Ջերմութիւնը ապահովուած ։

ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս Կիրակի Վարագայ Ս․ Խաչ եկե– ղեցւոյ մէջ, Առնուվիլ, պիտի քարոզէ Արտաւազդ Վրդ․ Տրդատեան ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Մարսէյլի Ազգ․ – Որբ․ Միութեան, Նոր Տարուան կոչի ի պատասխան, նուիրատու– ներու Գ․ եւ վերջին ցանկ ․—

Միութիւնս շնորհակալութեամբ ստա– ցած է Ն․ Ֆ․ի հաշուով Պ․ Պ․ Մըտճը– ոկեան Նուպարէ, Աստուն․ Դաւթեան եղբարք, Փիրանեան Շաւարշ, Փիրանեան Սուրէն 50ական, Փայթոնճեան Հայկազ, Միւլքեան Միրուն, Պանտիկեան Վար– դան քսանական, Պօղոսեան Մինաս, Թո– րամանեան Վահրամ, Թէքեան Սարգիս, Օհանեան Պօղոս, Հանոյեան Յարութիւն տասնական, Զատիկեան հինգ Ն․ Ֆ․ ։ Գումար 315 *Ն․ Ֆ․ ։ Նախորդ գումար* 1796 *Ն․ Ֆ․ ։ Ընդհ․ գումար* 2111 *Ն․ Ֆ․ ։*

ԷՔՍ – ԼԷ – ՊԷՆԻ ՄԷՋ ՀԱՒԱՔՈՒԱԾ

Երեք տարի է, Օգոստոս ամսուան մէջ կազմակերպուած դաշտահանդէսներու ընթացքին, ազգային, կրօնական ըլլ– քոյկներու հրատարակութեան համար հանգանակուած են հետեւեալ գումարնե– րը ․— *Լեւոն Գայթանճեան* 94 *Ն․ Ֆ․, Օչին Վարդ․ Նիկօլեան հարիւր, Բարսեղ Սերճանեան յիսուն, Արտաշէս Բամպուք– ճեան* 150, *Էտուար Ոսնճեան* 50, *Տիկին Խոսրովուհի Գույումճեան* 160, *Սրմա– քէշեան յիսուն, Պերճ Տէր Նիգամեան* 25, *Տէր Թօմաեան* 40, *Նշան Ճիհանեան* 50, *Գրիգոր Նաֆեան քսան, Նշան Պետրոս– եան, Մկրտիչեան, Վաղինակ Մխքճեան, Սահակ Մանուկեան տասնական, Գէորգ Պապրճեան քսան, Արամ Խօճապաշեան* 15, *Գէորգ Ամիրխանեան, Անտոնեան, Տիկին Փափազեան քսանական, Խայիկ– եան տասը, Սահակ Աւագեան յիսուն, Պալտայեան տասը, Ղազարեան քսան, Տիկին Մակէսեան* 29, *Դաւիթեան, Աշըղ– եան, Տիգրան Աղամեան, Մկրտիչ Պօյա– ճեան տասնական, Պէտեան հինգ, Պե– տիկեան հինգ Ն․ Ֆ․ ։ Գումար* 1093 *Ն․ Ֆ․ ։ Տոմսակներու վաճառում* 1220 *Ն․ Ֆ․ ։ Ընդհ․ գումար* 2313 *Ն․ Ֆ․ ։*

Ծախքեր 543 *Ն․ Ֆ․ Գիրքերու եւ ու– տեստեղէնի վաճառք վաթսուն Ն․ Ֆ․ ։*

Մնացեալ գումար 1830 *Ն․ Ֆ․ ։*

Զուտ հասոյթ յանձնուած եկեղեցի ։

Տպագրութեան ծախքերու համար 1830 *Ն․ Ֆ․, Բարեգործականը հարիւր գիրքի փոխարէն հարիւր, Մշակութային միու– թիւն Ռոնի սու Պուա հարիւր ։*

Ընդհ․ գումար 2030 *Ն․ Ֆ․ ։*

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9ᵉ)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Վահագն Մութաֆեան եւ Պ․ Տիգրան Մութաֆեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա– տարուի այս Կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս․ Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ ի– րենց զաւկին եւ եղբօր՝

ԶԱՒԷՆ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ (ինկած Ալ– ժերիոյ ճակատը)։

Տարաբախտ երիտասարդին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գըտ– նուիլ ։

×

Օպընայէն Այրի Տիկին Սիւրմէնեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգե– հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ, Վալանսի Ս․Գրի– գոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԽՈՐԷՆ ՍԻՒՐՄԷՆԵԱՆԻ

մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւ– նը շնորհակալութեամբ ստացած հետեւ– եալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լի– ոնի եկեղեցւոյ շինութեան ․—

Ժընեւէն Պ․ Փիլիպոսեանէ 100 *Ն․ Ֆ․, Այրի Տիկին Արփինէ Բաբելեան (ծնեալ Վարժապետեան) իր ամուսնոյն հանգուց– եալ Բիւզանդ Բաբելեանի մահուան տա– րելիցին առթիւ յիսուն, Վիէնէն Տիկին Քնար Թէրզեան իր մօրաքրոջ (Ամերիկա մեռած) մահուան առթիւ փոխան ծաղ– կեպսակի յիսուն, նոյն առթիւ Տիկին Սի– րանոյշ Փափազեանէ Մարսէյլէն տասը, Տիկին Արմենուհի Խաչատուրեանէ Լիո– նէն տասը, Տիկին Փայլինէ Մոնթէլշօնէն Փարիզ տասը, Տիկին Սօնիա Թիւթիւն– ճեան Լիոնէն տասը Ն․ Ֆ․ ։*

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներու պատրաստած թա– տերական ներկայացումը՝

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՄԱՐՏ 25

ժամը 15·30ին

Պիտի ներկայացուին

ՀՆԱԽՕՅԶԸ

Պոլսական կատակերգութիւն 3 արար

Mimile

Զաւեշտ մէկ արար

Արտասանութիւններ

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակու– թիւնը ։

ՆԱՆՍԷՆԵԱՆ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հայ Գաղթականաց գրասենեակը կը հաղորդէ որ մինչեւ ՄԱՐՏ 26, *այցելու պիտի չընդունի, ներքին փոփոխութիւն– ներու պատճառաւ ։*

Այս ժամանակաշրջանին բոլոր դիմում– ները կրնան ըլլալ ՄԻԱՅՆ ԳՐԱՒՈՐ, *նոյն հասցէին* ․—

23, Rue La Pérouse, PARIS (16ᵉ)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ
ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՕՄՈՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, (24 Մարտ), ժամը 21էն մին– չեւ լոյս, Ս․Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ։

Բացումը կը կատարէ Կապոյտ Խաչի դպրոցի ուսուցիչ Պ․ ՎԱՀՐԱՄ ՄԻՍԹԻՔ ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին ․—*Մաս– նակցութեամբ* Մարսէյլի Հայ Արենոյշ– ներու։ *կենդանի պատկեր, «Որբուհին եւ Աղքատ կինը», հայկական պարեր տոհ– միկ տարազներով ։*

Մասնակցութեամբ Քեմանչիստ Պ․ ՀԱ– ՄՈՅԻ *եւ իր նուագախումբին ։*

Երգ եւ արտասանութիւն՝ Օր․ ԱԼԻՍ ՇԱՀՄԻՐԵԱՆԷ ։

Կէս գիշերէն սկսեալ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱ– ՐԵՐ, *ընկերակցութեամբ* Ս․ Չէօրէքճեան նուագախումբի ։

Խօսնակ Պ․ Կ․ Յարութիւնեան ։

Հաճելի անակնկալներ *ճոխ պիւֆէ*

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի տօն Աւետման Ս․ Աստ– ուածածնին։ Զայնաւոր պատարագ ժամը 10·30*ին* ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ․ Կ․ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը ընդհ․ ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերու– հիները այս Շաբաթ, ժամը 3ին, իր հա– ւաքատեղին ։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ – ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Փարիզի Հայկ․ երգչախումբը կազմա– կերպած է ընկերական հաւաքոյթ մը այս Կիրակի, ժամը 16էն մինչեւ 22, Ազգային Տան մէջ, իր անդամներուն եւ համակիրներուն համար ։

Կը հրաւիրուին երիտասարդական կազ– մակերպութիւնները ։

Պար եւ պիւֆէ ։

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է ։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սե– րունդի Առնուվիլի Կառվարենց *խումբին ։*

Ապրիլ 14ին, ժամը 15էն 24, Սարսէլի քաղաքապետարանին սրահին մէջ ։

TWIST - PARTY

Կազմակերպուած Անիէռի Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդի կողմէ ։

Այս Շաբաթ, ժամը 20էն սկսեալ, Մը– շակոյթի տան մէջ ։

17, Rue Bleue, Paris 9ᵉ

Մուտք 5 Ն․ Ֆ․ ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին ։

Concours de Twist

Ջրի կերուխում ։

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ .— *Հ․ Յ․ Դ․ Շրջ․ կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու մարմիններու եւ խումբերու ներկայացուցիչները, այսՇա– բաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ ։*

Կարեւոր օրակարգ .— Զեկուցում եւ ընտրութիւն ։

ԼԻՈՆ .— *Հ․ Յ․ Դ․ Լիոնի «Վարանդ– եան» կոմիտէն ընդհ․ ժողովի կը հրաւի– րէ իր բոլոր ընկերները, այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատե– ղին ։ Կարեւոր օրակարգ ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։*

Հ․ Յ․ Դ․ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ՇԱՒԻԼ, այս Ուրբաթ, ժամը 21ին ։
ԻՍԻ, այս Երեքշաբթի ։
ՓԱՐԻԶ, Չորեքշաբթի (28 Մարտ) ։
ՊԱՆԵԷՕ, Հինգշաբթի (29 Մարտ) ։

Կարեւոր օրակարգ ։ Ներկայ կ՚ըլլայ Կեդր․ վարչութեան ներկայացուցիչը ։

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Այս Ուրբաթ, ժամը 9ին, Հայ Ազգ․ Տան մէջ ։ Կը դասախօսէ՝

Պ․ ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Նիւթ ունենալով՝ «Ինչպէս ձուլուած են Լեհաստանի, Ռումանիոյ եւ Հունգարիոյ Հայերը »։

Մուտքը ազատ է ։

ԾԱԽՈՒ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆ

Անիէռի մէջ, փոքր յարկաբաժին մը, երկու սենեակ պարապ, խոհանոցի յար– մարութիւն եւ նկուղ ։ Դիմել «Յառաջ»ի ։

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՏԵՍԻՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս Շաբաթ իրիկուն (ժամը 21էն մինչեւ 4)

Bal du Nor Séround

LYON — DECINES

Dans les Salons Berrier–Millet (Place Belcour, Lyon)

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ .— POUJOL

Պիտի մեներգէ Փարիզէն ծանօթ երգիչ ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ ԱԼԷՔՍ ՍԻՐԱՆՈՍԵԱՆԻ

ORCHESTRE SYMPHONIQUE DES CONCERTS CHOUTEAU

SALLE GAVEAU : 45, Rue La Boëtie.

Երկուշաբթի, Մարտ 26, ժամը 21ին

SOLISTE :

ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Concerto N° 1 en si bémol mineur pour piano et orchestre (Tchaikowsky)

Concerto pour piano et orchestre, Ballet Gayaneh

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

Տոմսերու գին .— 12 Ն․ Ֆ․, 11, 9, 8, 6, 5·50, 4, 2·50 ։
Տոմսերը ապահովել Սալ Կավօ (ժամը 11էն 17), կամ Տիւրան (4 Փլաս տը լա Մատըլէն) ։

Direction : RENÉ-PIERRE CHOUTEAU

AU BEAU NOYER

A 50 mètres du Métro MARCEL SEMBAT

7 ETAGES D'EXPOSITION

D'AMEUBLEMENTS

CRÉDIT SANS FORMALITÉS

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

185, BD. JEAN JAURÈS — 15, AV. ANDRÉ MORIZET - BOULOGNE — MOL. 06.03 et 60.38

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ն· Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ն· Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ն· Ֆ· Հատը՝ 0·25 Ն· Ֆ·

ՇԱԲԱԹ
24
ՄԱՐՏ
SAMEDI
24 MARS
1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9362 38e ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5163

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ԽՄՈՐՈՒՄՆԵՐ

Համեմատաբար խաղաղ շրջան մը կը բոլորեն այս օրերս Մերձաւոր Արեւելքի երկիրները :

Տարին վերջացած էր Լիբանանի մէջ Ղումմի կուսակցութեան ապստամբական մէկ փորձով, որուն նպատակն էր տապալել կառավարութիւնը եւ իշխանու-թիւնը ձեռք անցընելէ վերջ Ջանալ իրա-զործել «արդուանդ մահիկ»ի ծրագիրը : Այսինքն առեղծել «Մեծ Սուրիա» մը՝ Իրաքի, Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Յորդանանի միացումով :

Փորձը խեղդուեցաւ իր սաղմին մէջ : Կուսակցութեան վարիչները ձերբակալ-ուեցան եւ Լիբանան վերապահ իր հան-դարտութիւնը, առանց որեւէ ցնցումի :

Փետրուար 22ին Թուրքիոյ մէջ օրուան իշխանութեան դէմ ապստամբութեան դրօշ պարզեցին զինուորական վարժա-բաններու երիտասարդ ուսանողները՝ դե-կավարութեամբ կարգ մը բարձրաստի-ճան սպաներու :

Այս չարժումն ալ դիւրութեամբ ղլա-պուեցաւ, սակայն երկիրը չդտաւ իր խաղաղութիւնը :

Մինչ Լիբանանի մէջ Ղումմինեբէն գատ — որոնք դլխատուած են ու ջլատուած — բոլոր հոսանքներն ու համայնքները կանգնած են կառավարութեան կողքին, Թուրքիոյ մէջ դժգոհներն ու ընդդիմա-դիրները մեծ բանակ մը կը կազմեն :

Ինչպիսի կառավարութեան դէմ դիրք բռնած են «Ազնի Թուրքիայ» եւ «Միլլէթ» կուսակցութիւնները ու ձախակողմեան կազմակերպութիւնները, որոնք կ'ուզեն դեր մը խաղալ ներքին քաղաքականու-թեան մէջ, արտաքին նախարար Սէլիմ Սարիբէրի հրաժարումը — աւելի ճիշդը պաշտօնազրկումը — յատկանշական երե-ւոյթ է : Մոսկուայի այս նախկին դես-պանը չատ կարեւոր դիրք մը կը գրաւէր յեղափոխական կառավարութեան մէջ՝ 1960 Մայիս 27էն ի վեր : Մանաւանդ վստահութիւնը կը վայելէր ազատ աչ-խարհին, իրրեւ ջերմ համակիր Ատլան-տեան Ուխտին :

Արաբական ճակատին վրայ եւս նոր խմորումներ կը նշմարուին :

Աչքնէն աւելի ուշադրաւ է Սուրիոյ դիրքը : Արաբական Միացեալ Հանրապե-տութենէն բաժնուելէն վերջ, երկիրը բնականոն վիճակի մէջ մտաւ, չնորհիւ խորհրդարանական ընտրութեանց : Իշ-խանութեան դլուխ անցաւ Մահմանա-դրական կառավարութիւն մը, որ նուիր-ուած է ներքին եւ արտաքին ճակատնե-րու վրայ ամուր կուռաններ ստեղծելու :

Միջազդային չրջանակները հետաքր-քրութեամբ հետեւեցան այն հանդիպում-ին, զոր Սուրիոյ Հանրապետութեան նախագահ Տր· Նազըմ Քուսեմի եւ Իրաքի կառավարութեան պետ Զօր· Քասըմ ու-նեցան Մարտ 14 – 15ին Բաթդայի մէջ, Իրաքեան հողին վրայ :

Երկու պետական վարիչները որոշած են մինչեւ երեք ամիս դումարել արարա-կան պետութեանց խորհրդաժողով մը՝ ներքին վէճերուն վերջ տալու եւ միաց-եալ ճակատ կազմելու համար, նկատի առնելով միջազդային կացութիւնը եւ Իսրայէլի սպառնական դիրքը :

Խորհրդաժողովին մէջ քննութեան ա-րարկայ պիտի դառնայ արաբական բա-նակներու միացումը մէկ հրամանատա-րութեան տակ, իրրեւ նախաքայլ անոնց ձուլումին : Բացի զինուորական դաչին-քէն, պիտի կնքուի համաձայնագիր մը՝ ստեղծելու համար «տնտեսական խոր-հուրդ» մը, որ պիտի համադրէ արաբա-կան երկիրներու ճարտարարուեստի զար-դացումը : Կը նախատեսուի նաեւ կազմել դերազդային «մշակութային խորհուրդ» մը :

Նոր դէպքերու նախօրեակին կը դրա-նուինք :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԻԷՊԻՔԸ

ԾԱՆՐ ԲԱԽՈՒՄՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

ԱՆԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԾԱԽԱԼԻ

Գաղտնի բանակը սկսած է զործադրել իր սպառնալիքները : Արդարեւ Հինդ – չաբթի դիչերէն Ուրբաթ առաւօտ ծանր բախումներ տեղի ունեցած են Ապատ – վութեան ուժերու եւ Եւրոպացիներու միջեւ :

Հրացանաձգութիւնը սկսած է Հինդ – չաբթի դիչեր Ալժէի կեդրոնական թաղա-մասը : Գաղտնի Բանակի ուժերը յարձա-կած են պահակաղօրքերու վրայ եւ նաեւ յարձակումներ կատարած են պազուքա – ներով : Քանի մը վիրաւորներ կան : Յար-ձակած են ընդհ· պատուիրակութեան եւ Ամառուան Պալատին վրայ : Զեռնառումբ-բեր ալ նետելով աչ – ձախ : Ժամը 21·20-ին է որ սարսափելի պայթում մը ցնցած է ամբողջ քաղաքը, յարձակումները սկը-սած են եւ պահակաղօրքերն ալ սկսած են պատասխանել, իրենց կարգին կրակ բա-նալով : Անդին քաղաքացիներ ալ կան զինուած որոնք զէնք կը պարպեն ապա – հովութեան ուժերուն վրայ, զինուորները կը պատասխանեն : Եւ այսպէս հրացա – նաձգութիւնը կը չարունակուի ժամերով : Կէս զիչերուան մօտ կը սաստկանայ եւ կը տեւէ մինչեւ առաւօտ : Զոհերու թիւը ա-նորոչ է :

Օդանի կացութիւնը աւելի լաւ չէ : Գաղտնի Բանակը թռուցիկով մը կը սպառնայ պահակաղօրքին եւ կ'արդիլէ որ Եւրոպական թաղը պարպի : Հակառակ պարագային կը չեչտեն թռուցիկին մէջ, պէտք է զիտնան թէ ինչ վտանգ կը սպառնայ իրենց :

Գաղտնի Բանակը յարձակումներ կ'ընէ նաեւ Մահմեդականներու վրայ, սար – սափ տարածելով իրենց թաղերուն մէջ : 22 մահմեդականներ վիրաւորուած են : Կարգ մը աղբիւրներու համաձայն սա – կայն կարելի չէ եղած ճշդել թէ ո՞վ ռումբ նետած է այդ թաղերուն վրայ, կ'ըսուի նոյնիսկ թէ Ալժ· Ազատ· ճակա-տի թշնամի Մահմեդականներ են :

Քաղաքը բաժնուած է երկու մասի : Մէկը կը դեկավարուի Գաղտնի Բանակի կողմէ, միւս թաղը՝ Մահմեդական Ալժ· Ազատ· ճակատի իշխանութեան տակ է :

Հինդշաբթի օր երկու ժամ դործադուլ եղաւ, Գաղտնի Բանակի հրահանգով, Օդան քաղաք մըն է որ կը հետեւի Գաղթե-ղի Բանակի իւրաքանչիւր հրահանգին :

Ռապաթի մէջ, Ա.Հ.Ա.Կ իր նիստը դու-մարած է՝ «վիճակաւոր» քանի որ ներկայ էր նաեւ Պէն Պելլա : Տեղեկատուութեան նախարարը՝ Եազիա յայտարարած է թէ իրենց նիստը սկսած է բարի դալուստի մաղթանքներով զրս Պէն Պելլայի, ապա ու-սումնասիրած են Ֆրանքեւալժերական համաձայնութեանց· ստեղծած կացու-թիւնը : Դահլիճը ներկայացած է նաեւ Հասան Բ·ի, որու հետ երկար խորհր-դակցութիւն մը ունեցած են, խօսած են դլխաւորաբար մաղրէպեան հարցերու չուրջ :

ՀԱՆՐԱՔՈՒԷԻՆ ԱՌԱՋ

Ապրիլ 8ի հանրաքուէին համար, կու-սակցութիւնները սկսան ճշդել իրենց դիրքը :

Համայնավարները որոչեցին «այո» պատասխանել, յայտարարելով թէ է-վիանի համաձայնագրերը մեծ յաղթա-նակ է ալժերացի եւ Ֆրանսացի ժո-ղովուրդին համար, «Ապրիլ 8ին, այո պիտի ըսենք խաղաղութեան· կոլիստ իշ-խանութեան պարտադրուած այս համա-ձայնութեանց պարկեչտ դործադրութեան համար եւ որոնք կը նուիրագործեն ա-չխարհակալ դիրքերու պարտութիւնը » :

« Այո » պիտի պատասխանէ նաեւ ժո-ղովրդական Շարժումը (ԷՄ ԷՌ ՓԷ) : Ցետադային իրենց դիրքը պիտի ճշդեն՝ Ընկերվարականները (Մարտ 24) Իմ Էն Էռը (Մարտ 24) : Անկախները եւ Արմա-տականները Մարտ 29ին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԹԱՆԹԻՆի մէջ կացութիւնը անորոչ է, ընտրութեանց վաղորդայնին : Հակա-ռակ բանակին եւ ընկերակցութեանց (այս վերջինները փերոնիստ) ճնչումին կ'ըսուի թէ Ֆրոնտիսի երկուշաբթի օր դահլիճը պիտի կազմէ :

ԺՔՆԵԻի ապազինման ժողովը տեղեայ-լի մէջ է : Կարգ մը աղբիւրներու համա-ձայն խորհրդ· պատուիրակը միջին ճամ-բայ մը կ'ուզէ դտնել որ համապատաս-խանէ Քենըտիի առաջարկին, Պըլլինի օդանաւային նրբանցքներու միջազդային հակակշռին չուրջ :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻՆ կը հաղորդեն որ Սու-րիոյ ընկերվարական երեսփոխանները առաջարկած են կառավարութեան որ Իս-րայէլի դէմ խորհրդային զինուորական օժանդակութիւնը ուղուի : Ընկերվարա-կան պարագլուխը՝ Աքրամ Մուրանի չեչտած է «Պէտք է Խորհրդային Մի-ու-թեան զինուորական, քաղաքական եւ տնտեսական օժանդակութիւնը ձեռք ձը-ռենք դէմ դնելու համար արեւմուտքի դործակցութեան Իսրայէլի հետ :

ՖԻՏԵԼ ՔԱՍԹՐՈ Լենինեան մրցանակը ստացած պահուն յայտարարեց թէ քու-պական մարքս – լենինեան յեղափոխա-կան վարչաձեւը օրէ օր աւելի ուժով է մինչ աչխարհակալութեան մեղսակիցնե-րը կը դողդողան· Քասթրօ կ'ըսէ նաեւ թէ յել նաեւ, որ մարդ մը իր նմանը 12 ժամ տեւական ծեծի ենթարկէ՝ մինչեւ որ ա-նոր դլուխը փուռի առջեւը : Կարելի չէ երեւակայել նոյնպէս մարդ մը որ սպառ-նայ հօր մը, թէ պիտի սպաննուի իր հա-րատար զաւակը իր աչքերուն առջեւ, եթէ երեւակայական խոստովանութիւններ չը-նէ :

« Այս բոլորին հետեւանքով է որ բան-տարկեալները հարկադրուեցան ստորա-դրել Մապահէններու կողմէ պատրաս-տուած եւ իրենց ներկայացուած «խոս-տովանութիւնները » :

Մերձ Էպլիղաթեան յիշեց եղերական պայմաններու ներքեւ բանտի մէջ մեռած Սահակ Նալպանդեանի պարագան եւ թաղման առթիւ Մապահէններու վերա-բերմունք : Յիշեց նաեւ Սարլին Պէգեար-եանի մահը, որ տեղի ունեցաւ բանտի մէջ, Սահակի մահէն եօթը օր ետք, եւ որուն մահուան մանրամասնութիւնները դարձ կը մնան անծանօթ :

« Քեսապի մէջ, ըսաւ մերձ Էպլիղաթ-եան, նոյն խժդժութեանց զոհ դնաց այդ դիւղի քահանան Տաղտոն Յովհաննէսեան, որ խոչտանդումի ենթարկուած էր իր զրա-սենեակին մէջ :

« Նոյն դիւղին մէջ եւ նոյն թուական-ներուն, խոչտանդումի ենթարկուեցաւ 75ամեայ Տօքթ· Աւետիս Ինճէճիկեան, այն մարդասէր բժիչկը, որ իր ամբողջ կեանքը նուիրած է Լաթաքիոյ չրջանի բնակչութեան » :

Մերձ Էպլիղաթեան ապա այլ մանրա-մասնութիւններ տուաւ Մապահէններու խժդժութեանց մասին եւ եղրակացնելով պահանջեց մեղադրեալներուն անպարտ արձակումը :

Դատաւարութիւնը յետաձդուեցաւ յա-ռաջիկայ չաբթի օրուան : Պաշտպան-ներ պիտի ընեն մերձ Հաննա Պի-թար, մերձ Ժաք Հաքիմ, Մուհամէտ Ֆատըլ, Սէյֆէտտին Մամուն, Ճապ-պարա եւ Սամար :

(Շար·)

խարհակալ դիրքերու պարտութիւնը » :

« Այո » պիտի պատասխանէ նաեւ Ժո-ղովրդական Շարժումը (ԷՄ ԷՌ ՓԷ) : Ցետադային իրենց դիրքը պիտի ճշդեն՝ Ընկերվարականները (Մարտ 24) Իմ Էն Էռը (Մարտ 24) : Անկախները եւ Արմա-տականները Մարտ 29ին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԹԱՆԹԻՆի մէջ կացութիւնը անորոչ է, ընտրութեանց վաղորդայնին : Հակա-ռակ բանակին եւ ընկերակցութեանց (այս վերջինները փերոնիստ) ճնչումին կ'ըսուի թէ Ֆրոնտիսի երկուշաբթի օր դահլիճը պիտի կազմէ :

ԺՔՆԵԻի ապազինման ժողովը տեղեայ-լի մէջ է : Կարգ մը աղբիւրներու համա-ձայն խորհրդ· պատուիրակը միջին ճամ-բայ մը կ'ուզէ դտնել որ համապատաս-խանէ Քենըտիի առաջարկին, Պըլլինի օդանաւային նրբանցքներու միջազդային հակակշռին չուրջ :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻՆ կը հաղորդեն որ Սու-րիոյ ընկերվարական երեսփոխանները առաջարկած են կառավարութեան որ Իս-րայէլի դէմ խորհրդային զինուորական օժանդակութիւնը ուղուի : Ընկերվարա-կան պարագլուխը՝ Աքրամ Մուրանի չեչտած է «Պէտք է Խորհրդային Մի-ու-թեան զինուորական, քաղաքական եւ տնտեսական օժանդակութիւնը ձեռք ձը-ռենք դէմ դնելու համար արեւմուտքի դործակցութեան Իսրայէլի հետ :

ՖԻՏԵԼ ՔԱՍԹՐՈ Լենինեան մրցանակը ստացած պահուն յայտարարեց թէ քու-պական մարքս – լենինեան յեղափոխա-կան վարչաձեւը օրէ օր աւելի ուժով է մինչ աչխարհակալութեան մեղսակիցնե-րը կը դողդողան· Քասթրօ կ'ըսէ նաեւ թէ

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՐԻՈՅ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԵԹՐ ԳՐԻԳՈՐ ԷՊԻՊԱԹԵԱՆԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆԸ

Մեթր Գրիգոր Էպլիղաթեան հանպա – մանօրէն քննութեան ենթարկեց Մապա – հէսաններու կողմէ, «խոստովանութիւններ» կորզելու համար՝ ի զործ դրուած ապօ – րինի եւ անմարդկային միջոցները, բան-տի մէջ եւ բանտէն ելլելէ ետք, մահացած բանտարկեալներու կրած չարչարանքնե – րը, որոնք ըսաւ, կը յիչեցնեն նացիական մեթոտները, — եղունդ քաչել, մորթը քերթել, այրել, ելեկտրական հոսանք տալ եւայլն : Երբ կը լսէինք տիթելեական այս չարչարանքներու մասին, չէր տես-ան, կը կարծէինք, թէ անոնք երեւակա-յութեան արդիւնք են, բայց այդ բոլորը դդացինք ու տեսանք մեր աչքերուն առ – ջեւ : Այս չարչարանքները տեսնելով էր որ արդէն, սուրիական բանակը պոռթ – կաց եւ ուղեց վերահաստատել Սուրիոյ ժողովուրդին արժանապատուութիւնը , յայտարարեց մեթր Էպլիղաթեան եւ ի մէջ այլոց ըսաւ :

« Այսօր կեցած ենք արդարադատ ատ-եանի մը առջեւ, չարչարանքի այդ եղե – բական օրերուն ծագած հարցի մը պաշ-պանութեան ի խնդիր :

« Անկարելի է նկարագրել այն չարչա-րանքները, որոնց ենթարկուեցաւ Սար – դիս Պեգեարեան, որ այդ չարչարանքնե-րուն հետեւանքով մահացաւ եւ դեռ մին-չեւ հիմա մարմինը կը մնայ անպատանելի :

« Սարսափի ալիքը սկսաւ տարածուիլ անցեալ տարուան Յուլիսին, երբ Գամըշ-լիի, Հալէպի, Լաթաքիոյ եւ Դամասկո – սի մէջ զանգուածային ձերբակալութիւն-ներ տեղի ունեցան : Այդ ձերբակալեալ-ներու կրած չարչարանքները մարդկային խղճմտանքը թոյլ չի տար որ պատմեմ այստեղ : կարելի չէ երեւակայել մարդ մը, որ իր նմանին վրայ ելեկտրական հո-սանքներ ներարկէ՝ զրկելու համար զայն իր մարդկութենէն : Կարելի չէ երեւակա-յել նաեւ, որ մարդ մը իր նմանը 12 ժամ տեւական ծեծի ենթարկէ՝ մինչեւ որ ա-նոր դլուխը փուռի առջեւը : Կարելի չէ երեւակայել նոյնպէս մարդ մը որ սպառ-նայ հօր մը, թէ պիտի սպաննուի իր հա-րատար զաւակը իր աչքերուն առջեւ, եթէ երեւակայական խոստովանութիւններ չը-նէ :

« Այս բոլորին հետեւանքով է որ բան-տարկեալները հարկադրուեցան ստորա-դրել Մապահէններու կողմէ պատրաս-տուած եւ իրենց ներկայացուած «խոս-տովանութիւնները » :

Մեթր Էպլիղաթեան յիշեց եղերական պայմաններու ներքեւ բանտի մէջ մեռած Սահակ Նալպանդեանի պարագան եւ թաղման առթիւ Մապահէններու վերա-բերմունք : Յիշեց նաեւ Սարլին Պէգեար-եանի մահը, որ տեղի ունեցաւ բանտի մէջ, Սահակի մահէն եօթը օր ետք, եւ որուն մահուան մանրամասնութիւնները դարձ կը մնան անծանօթ :

« Քեսապի մէջ, ըսաւ մեթր Էպլիղաթ-եան, նոյն խժդժութեանց զոհ դնաց այդ դիւղի քահանան Տաղտոն Յովհաննէսեան, որ խոչտանդումի ենթարկուած էր իր զրա-սենեակին մէջ :

« Նոյն դիւղին մէջ եւ նոյն թուական-ներուն, խոչտանդումի ենթարկուեցաւ 75ամեայ Տօքթ· Աւետիս Ինճէճիկեան, այն մարդասէր բժիչկը, որ իր ամբողջ կեանքը նուիրած է Լաթաքիոյ չրջանի բնակչութեան » :

Մեթր Էպլիղաթեան ապա այլ մանրա-մասնութիւններ տուաւ Մապահէններու խժդժութեանց մասին եւ եղրակացնելով պահանջեց մեղադրեալներուն անպարտ արձակումը :

Դատաւարութիւնը յետաձդուեցաւ յա-ռաջիկայ չաբթի օրուան : Պաշտպան-ներ պիտի ընեն մեթր Հաննա Պի-թար, մեթր Ժաք Հաքիմ, Մուհամէտ Ֆատըլ, Սէյֆէտտին Մամուն, Ճապ-պարա եւ Սամար :

(Շար·)

ԼՐԱՏՎԱԿԱՆ

ԱՐԾԱՏԱՀԱՆՔ ի Լոնտոն Թոմսոն մեկնած է Ամերիկայի մէջ ներկայացնելու համար Ամերիկեան Ծեծի Ենթարկուած Մարդոց Միութիւնը, որ մարդ մը իր նմանը 12 ժամ տեւական ծեծի ենթարկէ՝ մինչեւ որ անոր դլուխը փուռի առջեւը : կարելի չէ երեւակայել նոյնպէս մարդ մը որ սպառ-նայ հօր մը, թէ պիտի սպաննուի իր հա-րատար զաւակը իր աչքերուն առջեւ, եթէ երեւակայական խոստովանութիւններ չը-նէ :

« Այս բոլորին հետեւանքով է որ բան-տարկեալները հարկադրուեցան ստորա-դրել Մապահէններու կողմէ պատրաս-տուած եւ իրենց ներկայացուած «խոս-տովանութիւնները » :

Մերձ Էպլիղաթեան յիշեց եղերական պայմաններու ներքեւ բանտի մէջ մեռած Սահակ Նալպանդեանի պարագան եւ թաղման առթիւ Մապահէններու վերա-բերմունք : Յիշեց նաեւ Սարլին Պէգեար-եանի մահը, որ տեղի ունեցաւ բանտի մէջ, Սահակի մահէն եօթը օր ետք, եւ որուն մահուան մանրամասնութիւնները դարձ կը մնան անծանօթ :

« Քեսապի մէջ, ըսաւ մերձ Էպլիղաթ-եան, նոյն խժդժութեանց զոհ դնաց այդ դիւղի քահանան Տաղտոն Յովհաննէսեան, որ խոչտանդումի ենթարկուած էր իր զրա-սենեակին մէջ :

« Նոյն դիւղին մէջ եւ նոյն թուական-ներուն, խոչտանդումի ենթարկուեցաւ 75ամեայ Տօքթ· Աւետիս Ինճէճիկեան, այն մարդասէր բժիչկը, որ իր ամբողջ կեանքը նուիրած է Լաթաքիոյ չրջանի բնակչութեան » :

Մերձ Էպլիղաթեան ապա այլ մանրա-մասնութիւններ տուաւ Մապահէններու խժդժութեանց մասին եւ եղրակացնելով պահանջեց մեղադրեալներուն անպարտ արձակումը :

Դատաւարութիւնը յետաձդուեցաւ յա-ռաջիկայ չաբթի օրուան : Պաշտպան-ներ պիտի ընեն մերձ Հաննա Պի-թար, մերձ Ժաք Հաքիմ, Մուհամէտ Ֆատըլ, Սէյֆէտտին Մամուն, Ճապ-պարա եւ Սամար :

(Շար·)

ԱՐԾԱՏԱՀԱՆՔ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԸՆԿԵՐԱԲԱՆ ՌԱՅԹ ՄԻԼՍ

մեռաւ առջի օր, սրտի տաղնապէ , 46 տարեկան էր :

ՓԱՒԻՍՏԱՆԻ նախագահը՝ Այուպ Խան յայտարարեց թէ պատրաստ է Նեհրուի հետ հանդիպում մը ունենալու որեւէ ա-տեն, որեւէ տեղ, պայմանաւ որ այդ ա-կայցութիւնը ծառայէ փոխադարձ հար-ցերու կարգադրութեան :

1962 ՄԱՅԻՍ 2ին սկսեալ դրօչի տակ պիտի կանչուին այն երիտասարդները ո-րոնք ծնած են 1942 Օդոստոս 23էն 1942 Նոյեմբեր 25 :

ԶՈՄՊԻ (Քաթանկա) եւ Աւուլա (կեդ-րոնական Քոնկօ) 5րդ հանդիպում մը ունեցան առջի օր : «Մեծն Քոնկոյի» մը կառուցումը դժուարութեանց կը բախի :

ԵՐՈՒՍԱղԷՄի մէջ բացուեցաւ Այխ – մանի դատավարութեան վերաքննութիւ-նը : Փաստաբանը յայտարարեց թէ Այխ – ման իր դատավարութեան վերաքննու-թիւնը պիտի պահանջէ ՄԱԿի «Մարդ – կանց իրաւունքներու » պայմանագրու-թեան հիման վրայ, եթէ իրեն մերժուի ինչ որ կ'ուզէ՝ ձեռնհաս Առեանի մը կողմէ դատուիլ Գերմանիոյ մէջ :

ՖՐԱՆՔԵՒԱԼԺԵՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Ստորեւ՝ Էվիանի մէջ ստորագրուած համաձայնագրին պաշտօնական ամփոփումը, որ հաղորդուած է ալժերական հարցերու նախարարութեան տեղեկատու դիւանին կողմէ :

«1961 Յունուար 8ին, Ֆրանսայի ժողովուրդը իր քուէներով որոշեց, որ ալժերական հարցը պէտք է կարգադրուի ինքնորոշման սկզբունքին հիման վրայ :

— Զինադուլը Փորձադրութեան մէջ դրուած է :

— Առժամեայ գործադիր մարմին մը կազմակերպուած է :

Ինքնորոշման գործադրութեան համար անհրաժեշտ պայմանները այլեւս ձեռք ձգուած են :

Իրենց բնականոն կեանքը վերադառնելու սահմանուած որոշ ժամանակէ մը ետք, Ալժերիոյ քաղաքացիները պիտի որոշեն, թէ կ'ուզե՞ն որ Ալժերիան վերիշխան ու անկախ պետութիւն մը դառնայ. եւ եթէ այո՝ կ'ուզե՞ն որ այս պետութիւնը Ֆրանսայի հետ գործակցի :

Այս հարցումներուն տուած իրենց պատասխաններով, Ալժերիոյ քաղաքացիները պիտի կարենան որոշել հետեւեալ կարելիութիւններէն մէկը .—

— Ինչպէս է ներկայիս՝ ֆրանսական նահանգ մնալ :

— Անկախութեան տիրանալ՝ Ֆրանսայի հետ եղած բոլոր կապերը խզելով :

— Անկախութեան տիրանալ՝ Ֆրանսայի հետ գործակցութիւնը շարունակելով :

— Գործակցութեան պայմանները հետեւեալ ձեւով սահմանուած են :

— Բոլոր Ալժերացիներու, եւ ի մասնաւորի եւրոպական ծագումով Ալժերացիներու ապահովութեան համար տրուած երաշխաւորութիւնները :

— Ֆրանսայի շահերը պահպանելու համար ձեռք առնուած միջոցներ :

— Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ միջեւ գործակցութեան սկզբունքներու սահմանում :

1·— ԶԻՆԱԴՈՒԼԸ

Զինադուլը գործադրութեան մտաւ :

Ալժերիոյ հողամասին ու սահմաններուն վրայ զինեալ կռիւները վերջ գտած ըլլալով, հանրային կարգ ու կանոնին հակառակ զաղտնի ու յայտնի ամէն գործունէութիւն վերջ պէտք է գտնէ :

Ընդհանուր կամ անհատական բռնութեան որեւէ արտայայտութիւն՝ պիտի պատժուի հանրային դատարաններու կողմէ :

Զէնք ի ձեռին գերի ինկած ռազմիկները եւ քաղաքական յանցանքի համար բանտարկուածները ազատ պիտի արձակուին մինչեւ քսան օր :

Ընդհանուր ներում պիտի ըլլայ :

Ցարդ ի զօրու բացառիկ միջոցները հետզհետէ պիտի ջնջուին :

Անհատական ու հանրային ազատութիւնները պիտի վերահաստատուին :

Զինեալ բոլոր ուժերը քաղաքական կեանքէն հեռու պիտի պահուին :

2·— ՓՈԽԱՆՑՈՒՄԻ ՄԻՋԱՆԿԵԱԼ ՇՐՋԱՆԸ

Հիմա սկսած եւ մինչեւ ինքնորոշման թուականը տեւելու սահմանուած միջանկեալ շրջանին, Ալժերիան կը մնայ ֆրանսական իշխանութեան ներքեւ :

Կառավարութիւնը պիտի զբաղի հանրային իշխանութեանց կազմակերպութեամբ եւ պիտի պահէ արտաքին քաղաքականութեան, հողամասին ապահովութեան ու պաշտպանութեանց, ուսուցման, թղթատարական սպասարկութեանց, նաւահանգիստներու եւ օդակայաններու, ինչպէս նաեւ կարգ-կանոնի պահպանման մարզերուն մէջ ունեցած իրաւասութիւնները, նաեւ արդարութեան, դրամին եւ տնտեսական յարաբերութեանց վրայ :

Այդ շրջանին իշխանութեան գործադրութիւնը պիտի գտնուի Մարզպանին ձեռքը որ ալժերական հարցերու նախարարին հրամանին տակ, Հանրապետութեան իրաւասութեանց ներկայացուցիչը պիտի ըլլայ :

Կարգ-կանոնի պահպանման գործին մէջ որպէս օժանդակ պիտի ունենայ Ալժերիոյ բանակներուն ընդհանուր հրամանատարը :

Պիտի ստեղծուի առժամեայ գործադիր մարմին մը, բաղկացած՝ տասներկու անդամներէ (մէջն ըլլալով նաեւ նախագահ մը եւ փոխ-նախագահ մը). այս մարմնին անդամները պիտի նշանակուին Ֆրանսական կառավարութեան կողմէ եւ պիտի ներկայացնեն հանրային կարծիքի զանազան հոսանքներն ու Ալժերիոյ զանազան համայնքները : Առժամեայ Գործադիրին պաշտօնը պիտի ըլլայ զբաղիլ Ալժերիոյ գործերով եւ բարձր մարզպանին հետ զբաղիլ ինքնորոշման պատրաստութեամբ : Այս մարմինը, իր հրամաններուն տակ պիտի ունենայ Ալժերիոյ յատուկ եղող պաշտօնական սպասարկութիւնները եւ ոստիկանական ուժ մը :

Ոստիկանական այս ուժը բաղկացած պիտի ըլլայ օժանդակ-ոստիկաններէ, եւ ֆրանսական բանակի սպաներուն հրամանին տակ գտնուող ու այս վերջիններուն կողմէ պատրաստուած անհատներէ : Ոստիկանական այս ուժին մաս պիտի չկազմեն Ալժ. Ազատ. Ճակատի պատկանող անձեր :

Տեղական եւ շրջանային ներկայ կազմակերպութիւնը անփոփոխ պիտի մնայ :

Բարձր մարզպանը եւ Առժամեայ Գործադիրը տեւական յարաբերութեան մէջ պիտի ըլլան իրարու հետ՝ ինքնորոշման իրականացման անհրաժեշտ եղող պայմանները ստեղծելու եւ հանրային սպասարկութեանց շարունակականութիւնը ապահովելու համար :

3·— ԻՆՔՆՈՐՈՇՈՒՄԸ

Ալժերիոյ ապագան պիտի որոշուի միայն Ալժերացիներու կողմէ : Ընտրութեան ազատութիւնը բացարձակ պիտի ըլլայ :

Ալժերիոյ բոլոր Ֆրանսացիները քուէարկելու պիտի հրաւիրուին իրենց ապագան որոշելու համար : Քուէարկութիւնը պիտի կատարուի Ֆրանսական ընտրական օրէնքին սկզբունքներուն համաձայն : Ընտրութեանց ազատութեան վրայ պիտի հսկեն կեդրոնական ու շրջանային յանձնախումբեր :

Ալժերիոյ քաղաքացիները իրաւունք պիտի ունենան ընտրութիւն կատարելու հետեւեալ երեք ձեւերուն միջեւ.

1) Մնալ ֆրանսական նահանգ :

2) Անկախութեան տիրանալ՝ Ֆրանսայի հետ բոլոր կապերը խզելով :

3) Անկախութեան տիրանալ՝ Ֆրանսայի հետ գործակցութիւն պահելով :

Առաջին երկու ձեւերը եթէ որոշուին՝ հետեւանքները կ'ըլլան բացորոշ : Եթէ Ալժերիոյ քաղաքացիները անկախութեան ի նպաստ քուէարկեն, առաջարկուած երրորդ ձեւը (անկախութիւն՝ պահելով հանդերձ Ֆրանսայի հետ գործակցութիւն), լաւագոյնս կը պատասխանէ Ֆրանսայի ու Ալժերիոյ շահերուն :

Եթէ Ալժերացիները այս երրորդ ձեւը ընտրեն, պէտք է ճշդել, թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ նոր Ալժերիոյ դիմագիծը. ի՞նչպէս պիտի պաշտպանուին Ֆրանսայի շահերը. ի՞նչպէս պիտի կազմակերպուի Ֆրանսեւալժերական գործակցութիւնը :

(Շար.)

Ռ. ԶԱՐԵԱՆ ՀԱՅ ՄԵԾ ԴԵՐԱՍԱՆ Պ. ԱԴԱՄԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Երկրորդ եւ երրորդ գլուխներուն մէջ Ռուբէն Զարեան կը վերլուծէ Ադամեանի կատարած քանի մը դերերը՝ Զաւքի, Արբենին, Քորրատօ, Ուրիէլ : Բայց այս հատորին գլխաւոր գլուխը խորագրուած է «Ադամեանի Շէյքսփիրը» : Այս գլուխին մէջ, որ կը գրաւէ հատորին աւելի քան կէսը, հեղինակը շատ մանրամասն կը վերլուծէ Օթելլոյի, Լիր արքայի եւ Համլէթի դերակատարումները : Հիմնուած ժամանակի քննադատներու քրոնիկներուն վրայ, հեղինակը ցոյց կուտայ, թէ Ադամեան նորարար մըն էր այդ դերերուն կատարման մէջ, թէ ան եղած է ինքնատիպ եւ անկախ այն եղանակներէն, որոնցմով ուրիշ մեծ դերասաններ կը կատարէին այս դերերը : Բայց Ռ. Զարեան չէ շտը կը դնէ Ադամեանի կողմէ Շէյքսփիրեան դերերու կատարման ուրիշ մէկ կէտին վրայ եւս, այն է՝ արուեստագէտին ձգտումը համաքայլ ընթանալու իր ժամանակին հետ : Ադամեան շէյքսփիրեան տիպարները կը մարմնաւորէր ոչ միայն այն նկատումով, որ ան այդպէս կը հասկնար այդ տիպարները, այլ նաեւ այն մտածումով, որ այդպէս կը պարտադրէր իր ժամանակաշրջանը, կամ, աւելի ճիշդ է ըսել՝ քանի որ օրկանական այդպէս կապուած էր իր ունեցած յղացումը Շէյքսփիրեան դերերուն եւ այն պարտաւորութիւններուն, որոնք դրուած էին իր ժամանակի արուեստագէտներուն առջեւ՝ պայքարիլ ընդդէմ կատարեալ յետադիմութեան մը, որ այն ատեն շղթայակերպուած էր ամբողջ Ռուսիոյ մէջ : Ահա թէ ինչու Ադամեան Համլէթը մելանքոլիկ, ոչ իբրեւ կամազուրկ մը, ինչպէս էր Գէօթէի մտայղացումը եւ ինչպէս կը պահանջէր աւանդութիւնը : Ադամեանի Համլէթը ուժեղ նկարագիր մըն էր : Ռուսական թատրոնէն գիտենք, թէ ռուս ողբերգակ Պաւել Մոչալով Համլէթը կը խաղար նմանապէս իբր ուժեղ, հաստատակամ անձնաւորութիւն մը, բայց այս չի նշանակեր, թէ Ադամեան այս դերը կը կատարէր նոյն ձեւով : Ռուս մեծ քննադատ Բելինսկի, որ խանդավառուած էր Մոչալովի խաղարկութեամբ եւ մեզի թողած է յատուկ նկարագրութիւն մը այս արուեստագէտին կողմէ Համլէթի դերակատարման մասին, զայն կը քննադատէր իբրեւ միակողմանի : Ան կ'ըսէ, թէ Մոչալովի Համլէթը ուժեղ, հաստատակամ բնութիւն մը կ'արտայայտէ, բայց անոր մէջ ցոյց չէր տրուած Համլէթի նկարագրի ուրիշ երեւոյթները. չենք տեսներ վարանոտ, մտածկոտ Համլէթը, ոչ ալ անոր ցաւալի տխրութիւնը : Ադամեանի ուժը կը կայանայ միշտ այն բանին մէջ, որ ընդգծելով Համլէթի ուժեղ կամքի երեւոյթը, ան զանց չէր առներ միւս երեւոյթները : Ան հանդիսատեսներուն առջեւ կը բերէր մտածող Համլէթը, բայց անոր խաղարկութեան հիմքին մէջ կար նաեւ խռովքի եւ իրականութեան միջեւ գոյութիւն ունեցող հակասութեան ողբերգութիւնը : Ընդգծելով Շէյքսփիրեան կերպարի կամքի երեւոյթը, Ադամեան այսպիսով կ'արտայայտէր ոչ միայն հայ ժողովուրդին, նաեւ վրացի, ռուս, ուկրայնացի ժողովուրդներու ազատական ձգտումները : Այսպէս միայն կը բացատրուի այն իրողութիւնը, որ ռուս հանդիսատեսը Ադամեանը չէր համարեր շրջապտոյտ կատարող օտար արուեստագէտ մը, այլ անոր մէջ կը տեսնէր ժողովուրդին հոգիին մօտիկ դերասան մը : Այս պատճառով է, որ ռուսական քննադատութեան մէջ կը գտնենք նախադասութիւն մը, զոր կը նշենք այստեղ, քանի որ ան ցոյց կուտայ այն զգացմունքը, որ քննադատը կը տածէր Ադամեանը այս պատճառով. «Ո՛չ Սալվինին կամ Ռոսսին, Փոսսարը կամ Պարնայը, այս դերասաններէն ոչ մէկը, որոնք այցելեցին Օտեսա, արուեստի կատարելութեամբ մեզի չտուին այնքան ամբողջական եւ վերջնական Համլէթ մը, ինչպէս տուաւ Ադամեան» :

ՓՐՈՖ. ՎԼԱՏ ՊԸՆԸՅԵԱՆՑ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԻՆՔՆԱՍՏՈՒԳՈՒՄ

—o—

Ա.

Հազար ինհարիւր արբանեակների թըռչականների փոքր մեծութեան եւ միջին համբաւի տէր մի արձակագիր անյայտացաւ մեծ քաղաքի ոլորտներում :

Նրա զբաղեցրած հիւրանոցի համարի հեռախօսը հնչեց մի քանի անգամ, իսկ լսափողը տեղից չշարժուեց եւ կարծես աւելի յարմար կերպով ծանրացաւ լծակների վրայ : Հեռախօսը զնգաց օրուայ տարբեր ժամերին, զնգաց երկրորդ-երրորդ օրը, ոչ մի պատասխան : Զանգահարում էին նրա հետ նոյն քաղաքը ժամանած ընկերները՝ երկու բանաստեղծ եւ մի քննադատ, եկել էին գործով, գործուղումով, իսկ բոլոր գործերի բանալին գտնւում էր նրա ձեռքին, որովհետեւ նա միջին համբաւի տէր եւ միջին մեծութեան արձակագիր լինելուց աւելի համբաւաւոր էր, որպէս իրենց ծովափնեայ քաղաքի գրական կազմակերպութեան ազդեցիկ կազմակերպիչներից մէկը ...

Հիւրանոցի 15րդ յարկի հերթապահուհին մտահոգ ընկերներին յայտնեց, որ 158րդ սենեակի բնակիչը բանալին չի յանձնել եւ որ նա ընդհանրապէս հիւրանոցում չի գիշերում :

— Հապա ուրտե՞ղ է գիշերում, — վրդովուեց շուտ բռնկւող բանաստեղծը չգիտես ինչու՝ ձայնը եւ ուսերը բարձրացնելով :

— Ցամենայն դէպս, ոչ ինձ մօտ, — խորին անտարբերութեամբ պատասխանեց 15րդ յարկի երիտասարդ ու չիկահեր հերթապահուհին :

Տիրեց լռութիւն :

— Իսկ դուք երկրորդ բանալի չունէ՞ք, — հարցրեց բարձրահասակ քննադատը, սպիտակ թաշկինակով ակնոցները մաքրելով :

— Ունենք :

— Վատ չէր լինի, եթէ ...

— Գնանք, — ասում է հերթապահուհին, վերցնում է մի բանալի եւ երեք ընկերները հետեւում են նրան : Աղջիկը բաց է անում համարի դուռը, եւ նրանք ներս են մտնում : Սրտասուոր ոչինչ : Աթոռի վրայ անյայտ կորածի ճամբորդական պայուսակը, սեղանի վրայ նրա վերջին գրքից մի քանի օրինակ, որ, չգիտես ինչու, վերցրել է հետը, «Ծիրկա» սիկարէթի չբացուած մի տուփ :

— Սենեակը հաւաքուած է, ի հարկէ, ասում է հերթապահուհին, ձանձրացած եւ դժգոհ դէմքով : Երկրորդ բանաստեղծը մի բան արած լինելու համար բացում է պահարանի դուռը :

— Դժուար թէ նա այդտեղ մտած լինի, — դատում է աղջիկը, — որքան գիտեմ նա լուրջ մարդ էր :

Նրանք դուրս եկան. հրաժեշտ տալու ժամանակ երեքից մէկը, երեւի քննադատը, մի բան ասած լինելու համար, հարցրեց.

— Իսկ նրա անձնագի՞րը ...

— Վերադարձուած է իրեն, գրանցուած է :

«Ե՞րբ հասցրին», — մտքում քննեց ու դատեց քննադատը, եւ նրանք հիւրանոցից դուրս եկան :

— Ե՞րբ հասցրին, — բարձրաձայն հարցրեց քննադատը, երբ երեք ընկերները ներս մտան երկրորդական հիւրանոցի երեք մահճակալներով կահաւորուած ընդարձակ համարը :

— Ի՞նչը. — հարցրեց բանաստեղծներից մէկը :

— Գրանցել եւ անձնագիրը վերադարձնել :

— Այդ ի՞նչ կապ ունի գործի հետ :

— Կապ ունի, — պնդեց քննադատը, — այդ սրիկան ... — նա լռեց եւ մտածեց, որ անյայտ կորածը դեռ կարող է յայտնուել, — աղետեալը պարզապէս գտնւում է չիկահեր հերթապահուհու տանը եւ մեզ վրայ ծիծաղում է :

— Իսկ ինչի՞ համար, — հարցրեց ձանձրացող բանաստեղծը բազկաթոռի վրայ յարմար տեղաւորուելով :

— Ստեղծագործական նոր լիցք ստանալու համար, — ծիծաղեց բռնկւողը :

— Ես տեսնում եմ, որ դուք գնում էք Ջեկովի Շուկտական լուսկու հետքերով :

— Նրանից ամէն ինչ կարելի է սպասել, — փնթփնթաց քննադատը, նորից մտածելով, որ իրենց գրական կազմակերպութեան կորած ազդեցիկ անդամը դեռ կարող է գտնուել :

Ծաչից յետոյ հնչեց հեռախօսի զանգը : Լսափողը վերցրեց քննադատը :

— Այո, այո, տանն ենք — Խնդրեմ — լսափողը զգուշութեամբ դրեց լծակին : — Վեստիբուլից, — յայտարարեց նա, — ինչ որ մէկը մեզ մօտ է բարձրանում :

Դուռը ծեծեցին եւ ներս մտաւ միջին ցիսայի մի լեյտենանտ եւ գլխի շարժումով բարեւեց :

— Մենք զանգահարեցինք Գրողների Միութեան եւ այնտեղից ստացանք հասցէն : Որտեղ է ձեր չորրորդ ընկերը :

— Նա ... անյայտացել է, — պատասխանեց քննադատը :

— Այդպէս էլ մեզ պատասխանեցին մեծ հիւրանոցից, — ժպտաց լեյտենանտը, — բայց մարդը ասեղ չէ, որ կորչի. մենք նրան կը յայտնաբերենք, եթէ ոչ նրան, գոնէ նրա մնացորդները : Ասացէք խնդրեմ, նա սիրո՞ւմ էր խմել :

— Խմում էր :

ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԱՀԱՐԻ

(1 Շար.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(ՀԱՅ ՅԵՂՈՒՓԱԿԱՆ ԿԵՆԴԱՆԻ)

ԳՐՔԵՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՂՈՒՑ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ներկայացնում ենք մեր ընթերցողներին Հայաստանի մեծագույն գրողներից մեկի՝ Հրաչյա Քոչարի «Կռունկները վերադառնում են» վիպակի առաջին մասը։ Հեղինակը ծնվել է 1905 թ. Գյումրիում։ Նրա գրչին են պատկանում «Ավազակներ», «Ոսկե ճանապարհ», «Ծիրանի ծառեր», «Ամենայն հոգի» վիպակները, «Ոսկի ձկնիկ» հեքիաթը, «Ծաղկած նուռ» պատմվածքը, «Ծիրանի ծառեր» ինքնակենսագրական գիրքը և այլ գործեր։

ԿՌՈՒՆԿՆԵՐԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆՈՒՄ ԵՆ

ՎԻՊԱԿ

Ա

Ամպերը ծանր էին, ինչպես ջրով լի սպունգ։ Ամեն րոպե կարող էր սկսվել անձրև։ Ես ոտքերս քաշ էի տալիս, ինչպես ասում են, ոչ թե քայլում էի, այլ ոտքերս էի քաշ տալիս։ Ինձ թվում էր, թե ամպերը ինձ հետ միասին ոտքերս են քաշ տալիս։ Ես ուզում էի արագ քայլել, որ տուն հասնեմ, բայց ոտքերս չէին ենթարկվում ինձ։ Ես ուզում էի վազել, որ տուն հասնեմ, բայց ոտքերս չէին ենթարկվում ինձ։ Ես ուզում էի թռչել, որ տուն հասնեմ, բայց ոտքերս չէին ենթարկվում ինձ։ Ես ուզում էի ոչ քայլել, ոչ վազել, ոչ թռչել, որ տուն հասնեմ, բայց ոտքերս չէին ենթարկվում ինձ։

Ես ուզում էի ոչ քայլել, ոչ վազել, ոչ թռչել, որ տուն հասնեմ, բայց ոտքերս չէին ենթարկվում ինձ։ Ես ուզում էի ոչ քայլել, ոչ վազել, ոչ

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ԱՊՐԻԼ 8 ԻՆ

Կը վերջանայ *Յառաջի* վերհրատարակման 17րդ տարին, ինչպէս նաեւ մեր բաժանորդներուն մէկ կարեւոր մասին բաժանորդագրութեան շրջանը:

Կը խնդրենք որ չսպասելով մասնաւոր դիմումի, անոնք վերանորոգեն իրենց բաժանորդագրութիւնը, ըլլայ ուղղակի թերթին առաքելով տարեվճարը, ըլլայ՝ դիւրացնելու համար գործառի մեր բաժանորդներուն վճարումները, դիմելով հետեւեալ հասցէներուն.—

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ գրավաճառ Ծերիկեանց :
13, Rue de Tolbiac :
ՎԻԼՆ՝ Կ. Տէրմոյեան :
ՏԷՄԻՆ՝ Վ. Հիւսեան :
ՎԱԼԱՆՍ՝ Կ. Սիմոնեան :
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ՝ Վ. Խրիմեան :
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ Ս. Ընտրիկեան :
ՊՈՒՏՕ՝ Կ. Տօնէրեան :
ԿՐԸՆՈՊԼԸ՝ Քիւրէճեան :

×

ԻՏԱԼԻՈՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Իտալիոյ մեր բաժանորդներուն իրաբանչիւրին առանձին հաշուեցոյցեր ղրկած ենք եւ ջերմապէս կը խնդրենք զանոնք առնելէ ետք որքան կարելի շուտ մեզի վերադարձնել իրենց ստացականները, վճարումները կատարելով ՏՈՔԹ. Ե. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ :
ՎԻԱ ՔԱՓՓԵԼԼԱՌԻ 3, ՄԻԼԱՆՕ

Տարեկան 60 Ն. Ֆ. կամ 7500 լիր (1961 Յունուար 1էն ի վեր) :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ԻՍԻ, այս երեքշաբթի :
ՓԱՐԻԶ, Չորեքշաբթի (28 Մարտ) :
ՊԱՆԵՒՕ, Հինգշաբթի (29 Մարտ) :
Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլայ Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տիկին Նուարդ Օհաննան (Ծնեալ Ֆըլկեան) եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, անձամբ, հեռագրով, նամակով կամ փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց եղբօր եւ մօրեղբօր՝

ՎԱՀԷ ՖՐԻՆԿԵԱՆԻ

մահուան առթիւ :

Մասնաւոր շնորհակալութիւններ Հայրապ. Պատուիրակ Սեբովէի Եպիսկ. Մանուկեանի, Եկեղեցւոյ վարչութեան եւ հոգաբարձութեան, Հ. Բ. Ը. Մ.ին, կարմիր Խաչին (Տիկնանց Մխիթարեան) եւ Աղքատախնամին որ մասնակից եղան իրենց խոր վիշտին :

ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի վարագոյ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, Առնուվիլ, պիտի քարոզէ Արտաւազդ Վրդ. Դրդրեան :

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ

ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՒ ԹԱՏԵՐԱՄԱՀ

21, Rue Yves Toudic Paris 10e
Métro République et Bonsergent

Շաբաթ երեկոյ, Ապրիլ 14, ժամը ճիշդ 20·45ին :

ԳԷՈՐԳ ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ

կը ներկայացնէ :—

Մասնակցութեամբ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ :

Ողբացեալ պերասանուհի կենիա վարդանեանի,

ԵԱՄԻԼԷ ՄԱՅՐԻՆԵՐՈՒ ՏԱԿ

(Ներքահիւս Թատերդուքիւն 5 արար)

Քաղուած նոյնանուն վէպին մեծանուն հեղինակին Հաւրի Պորտոյի (Ֆրանսական ակադեմիայէն) :

Տիկին Մ. Էֆիզեան, Տիկ. Գրիգորեան, Ն. Մարգարեան, Ն. Պշտիկեան, Ժ. Տքէֆաճօ *եւ Փարիզահայ Թատրոնի սիրուած ուժերու* :

Ինջոյքի տեսարանին Լիբանանեան և ցաժչուհի :

Բեմադրութիւն Տիկ Մ. ԲՈՒԴԱՂԵԱՆԻ :

Սովորական գիներով տոմսերը Հայ Թատրէն գրասեն Հ. Բալուեան, 43, Րիւ Րիշէ :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ ՕՐ. ԳԸԶԸԼԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

—o—

Տիկին Ֆ.	Ն. Ֆ.	20
Տիկին Էսթիենեան		20
Պէտրիս եւ Նորայր		
Սահաքեան		100
Քրիստինէ եւ Անի Եալընըզեան		20
Ա. Քէշիշեան		10
Նախորդ գումար		905
Ընդհ. գումար	Ն. Ֆ.	1075

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներու պատրաստած թատերական ներկայացումը՝
ԿԻՐԱԿԻ՝ ՄԱՐՏ 25
ժամը 15·30ին
Պիտի ներկայացուին
ՀՆԱԽՕՑԸ
Պոլսական կատակերգութիւն 3 արար
Mimile
Զաւեշտ մէկ արար
Ախտաճանութիւնները
Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

VICTOR GARDON
LE CHEVALIER à L'EMERAUDE

« Alors ouvrez ce roman envoûtant et laissez vous surprendre. »
« *Le Peuple* » — Bruxelles

« Un beau livre, noble et pur, digne du premier roman de l'auteur, « Le Vert Soleil de la vie ».
« *La Croix* » — Paris.

« C'est un conte lyrique et essentiellement merveilleux, que cette enfance arménienne. »
« *Les Nouvelles Littéraires* » — Paris

« Quel roman !.. La force et la noblesse de l'inspiration accaparent tous les rôles. »
« *Ouest–France* » — Rennes

« Lorsqu'on se laisse entraîner par un récit comme celui de Victor Gardon, on ne pense guère aux problèmes que pose le roman à certains écrivains. »
« *Les Lettres Françaises* » — Paris

STOCK

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ
ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ
ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՕՄՈՆԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, (24 Մարտ), ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ:

Բացումը կը կատարէ Կապոյտ Խաչի ղպրոցի ուսուցիչ Պ. ՎԱՀՐԱՄ ՄԻՄԹԻՔ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.—*Մասնակցութեամբ* Մարսէյլի Հայ Արեւոյշ – ներու : *Կենդանի պատկեր, «Որբուհին եւ Աղքատ կինը», հայկական պարեր տոհմիկ տարազներով* :

Մասնակցութեամբ Քեմանչիստ Պ. ՀԱՄՈՅԻ *եւ իր նուագախումբին* :

Երգ եւ արտասանութիւն՝ Օր. ԱԼԻՍ ՇԱՀՄԻՐԵԱՆԷ :

Կէս գիշերէն սկսեալ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ, *ընկերակցութեամբ* Ս. ՋԷՕՐԷՖԵԱՆ *նուագախումբի* :

Ճօճանակ Պ. Կ. Յարութիւնեան :

Հաճելի անակնկալներ Ճոխ պիւֆէ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաճեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի կառավարեցի խումբին :

Ապրիլ 15ին, ժամը 15էն 24, Սարսէլի քաղաքապետարանին սրահին մէջ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները հինները այս Շաբաթ, ժամը 3ին, իր հաւաքատեղին :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ
ՄԱՏԵԱՆ ՀԱՅԿԱԶԱՆՑ
(ԳԻՐՔ ԱՄԷՆ ՕՐ ԿԱՐԴԱԼԻՔ)
ԳԻՆԸ 3 Ն. Ֆ.
ԴԻՄԵԼ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Կ'ողեկոչուի Ապրիլ 24ին : Նախաճեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ՋՈՄ), Քառէի (Փըքի ժուռնալ) Ա. յարկը :

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՀԱՓԱՐ

վաճառումի պարտադիր գին
Modèle Deposé Prix Imposé
200 Ն. Ֆ.
Գնելու համար դիմել՝
EDOUARD KHEDERIAN
66, Rue Lafayette,
PARIS (9e)
Tél. : PRO. 11-63

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու մարմիններու, եւ խումբերու ներկայացուցիչները, այսօր Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ :

Կարեւոր օրակարգ.— Զեկուցում եւ ընտրութիւն :

TWIST - PARTY

Կազմակերպուած Անիէդի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ :

Այս Շաբաթ, ժամը 20էն սկսեալ, Մշակոյթի տան մէջ :

17, Rue Bleue, Paris 9e
Մուտք 5 Ն. Ֆ. :
Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Concours de Twist

Զրի կերուխում :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ, ԱՊՐԻԼ 29ԻՆ

×

ԼԻՈՆԻ մէջ «Հայ Մշակոյթի Օր»ը սպի կ'ունենայ Հոկտ. 6ին :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէին, Ս. Մեսրոպ Ծննդեան 1600ամեակին առթիւ :

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Մխիթեան կեդր. վարչութիւնը կը պատրաստուի տօնելու Յաղթական՝ հերոսամարտի 47րդ տաեդարձը, մեծ պատարտութեամբ : Մայիս 13ին, Մալընոյի սրահներուն մէջ :

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՏԵՍԻՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Այս Շաբաթ իրիկուն (ժամը 21էն մինչեւ 4)
Bal du Nor Séround
LYON — DECINES
Dans les Salons Berrier–Millet (Place Belcour, Lyon)
ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ.— POUJOL
Պիտի մեներգէ Փարիզէն ժամանած երգիչ ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ
Դաշնակի ընկերակցութեամբ ԱԼԷՔՍ ՍԻՐԱՆՈՍԵԱՆԻ

ՖԱ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ
ԿՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՆԷ
ԱՇՈՒՂ. ՂԱՐԻՊՂ
(Օփերէթ)
Ղեկավարութեամբ՝ Ա. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ
Շաբաթ, Ապրիլ 14, ժամը ճիշդ 20·30ին Մեզոն – Ալֆորի Բաղաբապետարանը

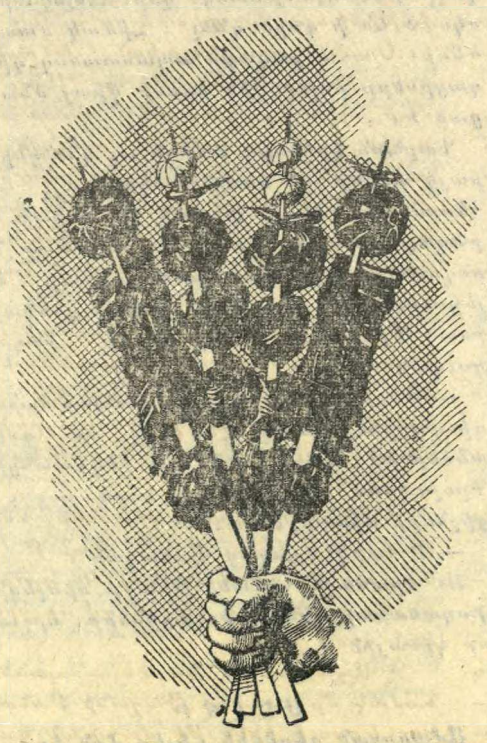

ՃԱՇԱՐԱՆ
ԵԱՐ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵԼԱՆԵԱՆ
Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր :
Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ, շաշլիք, բարսկի :
ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ
Bar Américain
AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES
4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
Téléphone : BAL. 31-21
Métro : F. D. Roosevelt

ՅԱՌԱՋ

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ 25 ՄԱՐՏ — DIMANCHE 25 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9363 — 38e ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5164

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆ

1962ը կը խոստանայ պատմական թուական մը դառնալ Հայաստանի եւ սփիւռքի տարեգրութեանց մէջ :

Արդարեւ ներկայ տարուան ընթացքին տեղի պիտի ունենան ազգային – քաղաքական եւ կրօնական – եկեղեցական նշանակութիւն ունեցող երեք դէպքեր,— Ներգաղթ, ազգային – եկեղեցական ժողով եւ Միւռոնօրհնէք :

Ներգաղթի առաջին աւետիսը տուաւ Խրուշչեւ անցեալ Մայիսին Երեւանի մէջ, Հայաստանի խորհրդայնացման քառասնամեակին առթիւ, իբրեւ այրած սրտի մխիթարանք, Ղարաբաղի եւ Նախիջեւանի կցման պատճառած հիասթափութեան համար :

Ազգային – եկեղեցական ժողովը ծանուցուած էր քանի մը տարի առաջ : Նոյնիսկ նոր Ազգային Սահմանադրութեան մը նախագիծն ալ պատրաստուած եւ հրատարակուած էր մամուլին մէջ : Էջմիածնական թեմերը զայն քննելով իրենց պատուիրակները պիտի ղրկէին շուտով «եկեղեցական սրբազումար ժողով»ին, որ տեղի պիտի ունենար Մայր Աթոռի մէջ :

«Շուշով»ի խոստումը նոր է որ կ'իրականանայ :

Մայր Աթոռի դիւանը այժմ պաշտօնապէս կը հաղորդէ, որ յառաջիկայ Հոկտեմբերի սկիզբը «սրբազումար»ին հետ զուգադիպելով պիտի տօնուի Վազգէն Ա.ի գահակալութեան 7րդ տարեդարձը եւ պիտի կատարուի միւռոնօրհնէք (Հոկտեմբեր 7ին) :

Կաթողիկոսները միայն իրաւունք ունին միւռոն օրհնելու պարբերաբար, այդ արարողութեան տալով հանդիսաւոր հանդամանք :

Էր երբեմն Կիլիկիոյ մէջ ազգային կարեւոր դէպք էր միւռոնօրհնէքը : Թեմի բոլոր քաղաքներէն հարիւրաւոր ուխտաւորներ, յաճախ հետիոտն, ճամբայ կտրելով կ'ուղղուէին դէպի Սիս, ուր Լեւոն Թագաւորի բերդին ստորոտը կառուցուած էր պարսպապատ մայրավանքը՝ տիրապետելով ամբողջ քաղաքին :

Զանազան բուրումնաւէտ ծաղիկներով եւ բոյսերով լեցուած պատմական կաթսային մէջ միւռոնի եռեւեփումին ականատես ըլլալը հաւասար էր Երուսաղէմի Ս. Յարութեան տաճարին մէջ Զատկի ճրագալոյցին Քրիստոսի գերեզմանէն ծագող լոյսը տեսնելուն :

Ուրեմն արտասահմանի հայկական գաղութներուն մէջ շուտով եռուզեռ պիտի սկսի՝ երթալու համար դէպի Հայաստան, ոմանք ժամանակաւոր կերպով իբրեւ պատգամաւոր սրբազումարին մասնակցելու, կամ իբրեւ ուխտաւոր՝ միւռոնի օրհնութիւնը տեսնելու, ուրիշներ մնայուն կերպով՝ իբրեւ հայրենադարձ՝ այնտեղ հաստատուելու նպատակով :

Ներգաղթի համար նախապատրաստական աշխատանքները սկսած են Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, ուսկից պիտի մեկնին առաջին կարաւանները :

Գրեցինք արդէն թէ Կիպրոսի մէջ «Հայաստանասէր»ները պատրաստած են մեկնողներու ցանկը, որուն մէջ մոռցեր են արձանագրելու իրենց անունները :

Կը հաւաստեն թէ շուտով Հայաստանէն Եգիպտոս պիտի հասնի Ներգաղթի լիազօր Շահինեան՝ կազմակերպելու համար «հայրենադարձութիւն»ը :

Իրմէ առաջ Մերձաւոր Արեւելք այցելեց Եղ. Թոփչեան, Ներգաղթի համար ճամբայ հարթելու, գետին պատրաստելու համար : Իր առեւտրական ճամբորդ յոյս չէն ներշնչեր, որ պիտի կրկնուին իրենց խոստումը՝ չկրկնել 1946 – 47ի ծանր յանցանքները :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՑԻՆ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԿԸ ՍՊԱՆՆԷ

—o—

ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՕՐ ՄԸ ԱԼԺԷԻ ՄԷՋ

—o—

ՆԱԽԱԳԱՀ ՏԸ ԿՈԼ Կ'ԸՍԷ ԹԷ ԲՈԼՈՐ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ՊԷՏՔ Է ՃԶՄԵԼ ԱՀԱԲԵԿԻՉՆԵՐԸ

1962, Մարտ 23, աննախընթաց թուական մը, որ պիտի արձանագրուի Ֆրանսայի պատմութեան սեւ էջին վրայ : Ֆրանսացիներ, յանուն կորսուած դատի մը եւ շուքուած խաղաղութեան մը, զէնք պարպեցին Ֆրանսական համազգեստ կրող զինուորներու վրայ եւ տեղն ու տեղը սպաննեցին 12 երիտասարդներ : Ասոնց մէջէն չէր անցներ, անշուշտ, թէ զինադուլէն ետք է որ իրենց կեանքը կը վտանգուի եւ որ պիտի սպաննուէին ոչ թէ թշնամիին գնդակով, այլ՝ երէկուան ընկերոջ գնդակով :

Ֆրանսական բովանդակ մամուլը զայրոյթով կը դիմաւորէ այս աննախընթաց դէպքը որ միայն ամօթի զգացումի մը ծնունդ կուտայ :

Ուրբաթ օր, Գաղտնի Բանակը գործադրեց իր սպառնալիքը : Ըսած էր որ եթէ Ֆրանսացի զինուորը մտնէ Պապ Էլ Ուէտ թշնամի պիտի նկատուի : Ֆրանսացի զինուորները մտան Պապ Էլ Ուէտ, թշնամի նկատուեցան եւ սպաննուեցան : 15 զինուորներ եւ մէկ սպայ մեռած են, յիսուն զինուորներ վիրաւորուած են :

Ֆրանսական հրամանատարութիւնը որոշեց թաղամասը պաշարել, խուզարկել տուները, ինք ալ կրակ բանալու հրաման տուաւ եւ Ուրբաթ օր եղբայրասպան կռիւները սկսան : Զէնք կը պարպուի պատուհաններէն, ռումբեր կը նետուին օդանաւերէն եւ ամէն կողմ Ֆրանսական արիւնը կը հոսի, ալժերական Ալժերիոյ մը համար :

Մահմետականը սարսափի մէջ է : Կը պահէ իր վիրաւորները վախնալով որ կը սպաննուին, իսկ երէկ երբ կը փորձէր մեռելները թաղել, սարսափահար եւ դագաղները ձգելով, փախաւ որովհետեւ պատուհաններէն սկսած էին կրակել դերեզմանին վրայ :

Այսպէս կ'ապրի Ալժերիան խաղաղութեան վաղորդայնին :

Փարիզի մէջ, նախագահ տը Կոլ անմիջապէս գիր մը ուղղեց վարչապետ Տըպրէի.— «Սիրելի նախարարապետս, անմիջապէս ամէն ինչ պէտք է ըլլայ ջախջախելու եւ պատժելու համար Ալժէի եւ Օռանի ահաբեկչական խմբակներու ոճրային գործունէութիւնը : Ասոր համար, գիտցէք, բացարձակ վստահութիւն ունիմ կառավարութեան, Հանրապետութեան մարզպանին, ընդհանուր հրամանատարին եւ իր հրամանին ներքեւ եղող ուժերուն վրայ : Բարի եղէք ըսելու շահագրգռուողներուն : Սիրով : Շառլ տը Կոլ» :

Քիչ ետք ձայն – պատկերասփիւռէն, նախարար Լուի Ժոքս յուզուած շեշտով, ճառ մը կը խօսէր շեշտելով թէ տարին մըն է ոչ մէկ վայրկեան, դադրած են մտածելէ Ալժերիոյ Ֆրանսացիներու ապագային մասին :

X Զինուորական ատեաններ ստեղծուեցան Ալժէ եւ Օռան : Ծանօթ է որ Փարիզի Փաստաբանական Կաճառը բողոքեց ասոնց դէմ նկատելով որ իրաւական հիմք չունին :

X Ապտելգատէր Ֆարէս սպառնալիքի նամակ մը ստացաւ Գաղտնի Բանակէն, ուր կ'ըսուի իրեն թէ մահուան դատապարտուած է իրենց կողմէ :

X Օռանի մէջ 15 հոգի «Ալժերիոյ Դրամատունը» խուժելով 2ուկէս միլիոն կողոպտեցին : Աննախընթաց Հոլտ–Ափ մըն է :

X «Ալժերական Ժողովրդական Շարժումը» (Գաղտնի Բանակի մահմետական ճիւղ) նամակ մը ղրկած է Ալժէի ամերիկեան հիւպատոսին յայտնելով թէ բոլոր ամերիկահպատակները պէտք է հեռանան նոյն օրն իսկ մեծն Ալժէի շրջանէն եթէ չեն ուզեր «անխնայ կերպով զարնուիլ» :

X Ալժ. Ազատ Ճակատն ալ «մահուան դատապարտած է» Ալժերիոյ երկու երեսփոխանները՝ Ապտելսելամ եւ Ճելլուլ :

ՍՈՒՐԻՈՅ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

——o——

Դ.

Դամասկոսի զինուորական բարձր ատեանին առջեւ, Շաբաթ եւ Կիրակի 17 եւ 18 Մարտ շարունակուեցաւ մեր մեղադրուած ընկերներու դատավարութիւնը : Երկու օրուան դատավարութեանց ընթացքին, խօսեցան չորս պաշտպան փաստաբաններ, որոնք մանրամասն վերլուծման ենթարկեցին ամբաստանագրի կէտերը եւ ջրեցին եղած մեղադրանքները :

Շաբաթ օր առաջին խօսողը եղաւ Դամասկոսի Իրաւաբանական վարժարանի դասախօսներէն եւ նոյն համալսարանի պատժական ճիւղի նախագահ Մեթր Մոհամմէտ Ֆառըլ, որ իր երեքուկէս ժամ տեւող սպառիչ պաշտպանողականով, ամբաստանութեան երեք գլխաւոր կէտերը՝ Մ. Նահանգներու հետ դաւադրութիւն, լրտեսութիւն եւ խռովարարութիւն, հիմնովին ժխտեց՝ փաստական եւ իրաւական տուեալներու լոյսին տակ :

Ստորեւ կուտանք կարգ մը կարեւոր մասեր .

«Երբ ինծի առաջարկուեցաւ ստանձնել այս դատը, շատ վարանեցայ եւ չփոթ վիճակի մը մատնուեցայ, որովհետեւ երկու պարտականութիւն ունէի միանգամայն. մէկը՝ իմ ազգային պարտականութիւնս, որ Հայրենիքիս հանդէպ հաւատարիմ ծառայութեան նախանձախնդրութենէն կը բխէր, միւսը՝ փաստաբանի պարտականութիւնս՝ այսինքն ամեններու պաշտպանութիւնը, որովհետեւ, ամէն մեղադրեալ արդար է, որքան ատեն իրեն դէմ վճիռ չէ տրուած :

«Եւ այդ պատճառաւ, նախ խնդրեցի այս ատեանի նախագահէն, որ արտօնէ ինծի աչքէ անցընել՝ ամբաստանեալներու թղթածրարները, որպէսզի որոշումս տամ : Յարգելի նախագահը բարեհաճեցաւ ինծի տրամադրել զանոնք եւ ուսումնասիրելէ ետք տեսայ, որ երկու պարտականութիւններս մէկի վերածուած են : Իմ ազգային պարտականութիւնս կը պահանջէր պաշտպանել դատը անոնց, որոնք օրինակելի քաղաքացիներ եղած են միշտ :

«Եթէ հայրենասիրական զգացումը մղեց կարգ մը երիտասարդ դատական քննիչներ՝ ուսումնասիրելու այս խնդիրը, որովհետեւ իրենց պարտականութիւնն էր, ուր որ ամբաստանութիւն կայ՝ հոն քննութիւն կատարել, բայց մենք վստահ ենք, որ այս դատին դատաւորները միայն կրնան ճշմարտութեան եւ արդարութեան լոյսին տակ վճիռներ արձակել : Ու այս դատին մէջ կայ ուրի՞շ ճշմարտութիւն մը՝ քան այս մեղադրեալներուն անմեղութիւնը : Որով, իմ պարտականութիւնս անոնց պաշտպանութիւնը չէ, այլ դատական եւ իրաւական քննութիւնը այս խնդրին :

«Այս մեղադրեալները կ'ամբաստանուին երեք յանցանքներով.

Ա) Մ. Նահանգներու հետ դաշնադրութիւն :

Բ) Լրտեսութիւն :

Գ) Խռովարարութիւն :

Մեթր Ֆառըլ տալէ ետք դաշինք կնքելու իրաւական բացատրութիւնները, ըսաւ.

«Կը զարմանամ այս դաշինք կնքելու ամբաստանութեան, որ իբր թէ անհատ մը կամ անհատներ կնքած ըլլան Միացեալ Նահանգներու հզօր պետութեան հետ : Եւ ուրկէ՞ ելաւ այս դաշինքի խնդիրը : Միայն մէկ վկայ, — եւ ինչ վկայ — այդ դաշինքի մասին տեղեկութիւններ տուած է հարցաքննիչ դատաւորին : Ոչ մեր Արտաքին Նախարարութիւնը, ոչ ալ ուրիշ պետութիւն լուր ունեցած է իբր թէ տասը տարի առաջ կնքուած այդ դաշինքէն, ոչ ալ միջազգային մամուլը այդ մասին արտայայտուած է :

«Այդ վկան — եւ միակ վկան — Եուսուֆ Պիթարն է, որ պատկառելի դատաբանին ծանօթ անձ մըն է.— 15 տարեկանին, անոր դէմ անչափահասներու դատարանը վճիռ արձակած է իբրեւ գող. զինուորական ատեանը իրմով զբաղած է անոր զանազան դատերը տեսնելով, ամբաստանուած է իբրեւ լրտես, իբրեւ զինուորական տեղեկութիւններ տուող եւ բանակէն փախստական, լրտեսութիւն ըրած է դրացի երկրի մը բանակին մասին եւ չարաթական ստացած 50 ոսկի : Ահա նման անձ մը, իր գլուխը ազատելու համար արդարութենէն, ամէն տեսակ սուտեր եւ զրպարտութիւններ ըրած է, որպէսզի իրեն դէմ տրուելիք վճիռը մեղմանայ : Եւ իրօք, հասած է իր նպատակին, որովհետեւ «իր մատուցած ծառայութեանց համար», միայն մէկ տարի բանտարկութեան դատապարտուած է : Ահա այս մարդն է, որ յօրինած է դաշինքի առասպելը :

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ ի մօտոյ պաշտօնապէս պիտի հաղորդուի Արտաքին նոր նախարարին անունը : Այս պաշտօնին պիտի կոչուի Ֆերիտուն Ճեմալ Էրքին, Լոնտոնի դեսպան եւ Փարիզի նախկին դեսպան :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Նախարարաց Խորհուրդը որոշեց ապահովութիւն տալ Սուրիոյ որ «ամբողջովին զօրավիգ» կը կանգնի իրեն Իսրայէլի դէմ տարած պայքարին մէջ :

ԻՍՐԱՅԷԼ դիմում ըրած է ՄԱԿի որ – պէսզի Սուրիացիները պարպեն Տիբերիա լճին շրջանը :

ՄԵԾՆ ԲՐԻՏԱՆԻԱ Վիսքաունթ փոխադրական օդանաւեր ծախած է Համայնավար Չինաստանի :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ «Նորընտիր» Խորհուրդը (Խորհրդային Խորհրդարան) պիտի հաւաքուի Ապրիլ 10ին :

ԱՆԳԼԻՈՅ Ազատական կուսակցութեան նախկին պարագլուխը՝ Քլէմընթ Տէյվիս, մեռաւ առջի օր Լոնտոնի մէջ : 78 տարեկան էր :

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ տագնապը լուծուած չէ : Փերոնիստները վերջնագիր մը տուին կառավարութեան շեշտելով թէ Մայիս 1էն առաջ, պէտք է ճանչցուի իրենց յաղթանակը : Նախագահ Ֆրոնտիսի Զօր. Արամպուրուի դիմեց որպէսզի տագնապը լուծէ :

ԴԱՆԻԱ, Ֆինլանտա, Իսլանտա, Նորվեկիա եւ Շուէտ, տնտեսական, ընկերային եւ իրաւական համաձայնութիւն մը ստորագրեցին :

ՓԵՔԻՆԷՆ ոչ մէկ լուր կայ խորհրդաբանի նիստին մասին : Հաւանական կը նկատուի որ չինական տնտեսութիւնը ամբողջովին վերակազմուի, անկախ Խ. Միութենէն : Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ անջատում մը կը կատարուի Խորհ. Միութենէն :

ԻՆՉՊԵՍ ՉԱՐԳԱՑԱՆՔ ՄԵՐ ԳՅՈՒՂԵՐԸ

Ա.

— Կարծում եք՝ կարելի է ինչ-որ բան անել։
— Ոչինչ։
— Ես էլ այդպես եմ կարծում։
— Ինչո՞ւ եք այդպես կարծում։
— Ինչո՞ւ եմ այդպես կարծում։ Ես ձեզ կասեմ, թե ինչո՞ւ եմ այդպես կարծում։ Որովհետև ես ինձ ասում եմ, որ ոչինչ անել չի կարելի։ Ես ինձ ասում եմ, որ ոչինչ անել չի կարելի,

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԿԱՆԱՑ ԿԱՄ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԹՎԱԿԱՆ ՀԱՏՈՐ

ՊՈՒՐԱՆ ՎԱՀԱՆԻ

— Հայտնի գործ է, որ ամեն մարդ ունի իր ուրախությունները և իր վշտերը, որոնց մասին ինքն է գիտակցում, և ոչ ոք ուրիշ։ Ես էլ ունեցել եմ իմ ուրախությունները և իմ վշտերը, որոնց մասին ոչ ոք չգիտե։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է ուրախությունը, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է վիշտը, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է սերը, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է կյանքը, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է մահը, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է Աստված, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է ես, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է ոչինչ, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է ամեն ինչ, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է ամենակարող, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է ամենագետ, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է ամենուրեք, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է հավիտենական, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անսկիզբ, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անվերջ, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անհուն, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անսահման, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անչափելի, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անքննելի, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անհասկանալի, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անբացատրելի, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անորոշ, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անհայտ, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անծանոթ, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անտեսանելի, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անշոշափելի, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անհոտ, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անհամ, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անձայն, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անշարժ, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անդադար, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անդադրում, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անդադրելի, մինչև որ ես չսիրեցի։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ է անդադրելիորեն

ԾՆՈՒՆԴ

Տէր եւ Տիկին Պերճ Մավեան ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց երկրորդ զաւկին՝ ՐԱՖՖԻ – ԱՐՄԷՆԻ ծնունդը :

Փարիզ, 1962, Փետրուար 19ին

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ԱՊՐԻԼ 8ԻՆ

Կը վերջանայ *Յառաջ*ի վերիրատարակման 17րդ տարին, ինչպէս նաեւ մեր բաժանորդներուն մէկ կարեւոր մասին բաժանորդագրութեան շրջանը :

Կը խնդրենք որ չսպասելով մասնաւոր դիմումի, անոնք վերանորոգեն իրենց բաժանորդագրութիւնը, ըլլայ ուղղակի թերթին առաքելով տարեվճարը, ըլլայ՝ դիւրացնելու համար գաւառի մեր բաժանորդներուն վճարումները, դիմելով հետեւեալ հասցէներուն ·—

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ գրավաճառ Ծերիկեանց : 13, Րիւ տէ Տօմինիքէն :
ՎԻԷՆ՝ Կ· Տէրմոյեան :
ՏԷՍԻՆ՝ Վ· Հիւսեան :
ՎԱԼԱՆՍ՝ Կ· Սիմոնեան :
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ՝ Վ· Խրիմեան :
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ Ս· Ընտրիկեան :
ՊՈՌՏՕ՝ Կ· Տօնէրեան :
ԿՐԸՆՈՊԼԸ՝ Քիւրէճեան :

×

ԻՏԱԼԻՈՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Իտալիոյ մեր բաժանորդներուն իւրաքանչիւրին առանձին հաշուեցոյցեր ղրկած ենք եւ ջերմապէս կը խնդրենք անոնցմէ որ անյապաղ կարգադրեն իրենց առկախ հաշիւները, վճարումները կատարելով ՏՈՔԹ· Ե· ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆԻ :

ՎԻԱ ՔԱՓՓԵԼԼԱՌԻ 3, ՄԻԼԱՆՕ

Տարեկան 60 *Ն· Ֆ· կամ* 7500 *լիռ* (1961 *Յունուար 1էն ի վեր*) :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Մարիամ Թաշճալեանի (Մարսէյլ) մահուան առթիւ Այրի Տիկին Տէօնէլեան (Պանեօ) յիսուն Ն· Ֆ· կը նուիրէ Մոնմորանսիի ծերանոցին : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ՊՐԵՄՈՆ ՄՐՑԱՆԱԿԻ ԿՈՄԻՏԷ
եւ
Գ· ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ (ֆրանսերէն)

Նիւթ ·— Մխիթարեան Հայրերու կաճառին պատմութիւն եւ ճառագայթում :

ԴԱՍԱԽՕՍ
ՋՕՐ· Փ· ՓՐԷՎՕ
ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ Արեւելեան Լեզուներու Վարժարանին Վարիչը՝
Պ· ՄԻՐԱՄՊԷԼ

Չորեքշաբթի, Մարտ 28, ժամը 21ին

SALLE DEBUSSY (PLEYEL)
252, Fbg. Saint-Honoré

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Առնուվիլի Կառվարենց *խումբին :*

Ապրիլ 15ին, ժամը 15էն 24, Սարսէլի քաղաքապետարանին սրահին մէջ :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ
ՕՐ· ԳԸՋԸԼԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Պ· Ճիէրճեան	Ն· Ֆ·	500
Էսայեան Սօնիա		100
Պ· Յար· Շամլեան		100
Տիկ· Մութաֆեան Հայկուհի		100
Պ· Կիւրէնեան (*Փոն տը Շէրիւի*)		50
Պ· Տիւտիւքճեան		30
Պ· Սահակեան Սամուէլ		10
Գումար		790
Նախորդ գումար		1075
Ընդհ· գումար		1865

ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ
ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

Կը ներկայացուի Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Առնուվիլի խումբին կողմէ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ, ԱՊՐԻԼ 29ԻՆ

×

ԼԻՈՆԻ մէջ «Հայ Մշակոյթի Օր»ը տեղի կ'ունենայ Հոկտ· 6ին :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէին, Ս· Մեսրոպի ծննդեան 1600*ամեակին առթիւ :*

×

ՄԱՐՍԷՅԼ ·— Վասպուրականի Հայր· Միութեան Կեդր· վարչութիւնը կը պատրաստէ տօնելու Յաղթական՝ հերոսամարտի 47րդ տարեդարձը, *մեծ պատրաստութեամբ : Մայիս 13ին, Մաջընոյի սրահներուն մէջ :*

×

Կապ· Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղի ներկայացում – պարահանդէսը Մարտ 24ին, Շաբաթ երեկոյ, Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ : Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ :

×

ՄԱՅԻՍ 12ԻՆ
ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ

Տարօնի ժողովրդական երգերու ունկնդրութիւն :

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻ կողմէ :

×

ՄԱՄՈՒԼԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
Գիրերու Գիւտի 1600ամեակի առթիւ
Ապրիլ 8էն 22
Մշակոյթի Տան «Շ· Միսաքեան» սրահին մէջ :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ
ՄԱՏԵԱՆ ՀԱՅԿԱԶԱՆՑ
(ԳԻՐՔ ԱՄԷՆ ՕՐ ԿԱՐԴԱԼԻՔ)
ԳԻՆԸ 3 Ն· Ֆ·
ԴԻՄԵԼ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ

Հ· Յ· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ԻՍԻ, այս Երեքշաբթի :
ՓԱՐԻԶ, Չորեքշաբթի (28 *Մարտ*) :
ՊԱՆԵՕ, Հինգշաբթի (29 *Մարտ*) :

Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլայ Կեդր· վարչութեան ներկայացուցիչը :

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին : Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ՉՈՄ), Քամէի (Փըթի Ժուռնալ) *Ա· յարկը :*

ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս Կիրակի Վարագայ Ս· Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, Առնուվիլ, պիտի քարոզէ Արտաւազդ Վրդ· Դրդրեան :

ՖԱ· ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ԱՇՈՒՂ ՂԱՐԻՊԸ

(Օփերէթ)

Ղեկավարութեամբ՝ Ա· ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ

Շաբաթ, Ապրիլ 14, ժամը ճիշդ 20·30ին Մեզոն – Ալֆորի քաղաքապետարանը

1962
ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԸ ԱՆՑՈՒՑԷՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Փարիզէն խմբական եւ ընկերակցութեամբ մեկնումներ Շաբաթ օրերը՝ 30/6, 14-7, 28-7, 4-8, 11-8 եւ 1-9 :

Երկաթուղի եւ օդանաւ 23 օր ՓԱՐԻԶԷՆ ՓԱՐԻԶ 19 *օր, Խորհ· Միութեան որուն 15ը* ԵՐԵՒԱՆ : Փարիզէն Փարիզ 2·300 Ն· Ֆ·

Օդանաւով ճամբորդութիւն, 11 *օր, Փարիզէն Փարիզ, Կիրակի* 29-7 *եւ* 5-8

ՓԱՐԻԶԷՆ ՓԱՐԻԶ

Ճամբորդութեան գին՝ 2·370 *Ն· Ֆ·*

ԿԱՐԵՒՈՐ

Այս ազդը ներկայացնողին 50 Ն· Ֆ·ի մասնաւոր զեղչ, եթէ անձամբ կամ գրաւոր արձանագրուի, 1962 Մարտ 30էն առաջ :

Մասնաւոր խումբեր ՍՈԽՈՒՄԻ ԵՒ ՊԱԹՈՒՄԻ ՀԱՄԱՐ
Տոմսեր բոլոր ուղղութիւններու համար
ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

« Tourpol »

AGENCE DE VOYAGI S INTERNATIONAUX
SECTION ARMÉNIENNE
21, Rue Bergère, Paris 9e — Métro Montmartre — Tél. PRO. 31-04

Բաց է ամէն օր, բացի Կիրակի օրերէն, ժամը 9էն 12 եւ 14էն 18·30 (*Շաբաթ՝ 9էն 12*) : *Հայերէն խօսող պաշտօնեայ ամէն օր ժամը* 17*էն* 18·30 :

Դիմումի վրայ, ձրի կը ղրկենք այս ճամբորդութիւնը նկարագրող մեր թռուցիկները :

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ· ՄԻՈՒԹԻՒՆ :

Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք Խորհրդ· Միութիւն :

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար ·—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e
(PRÈS DE LA GARE DU NORD)
Téléphone : TRU. 27-70

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ֆ· Կապոյտ Խաչի Շրջ· վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերուն

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 1, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

MAISON DE LA CHIMIE
28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին

Դաշնակ՝ *ծանօթ արուեստագէտ՝* ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Երգ՝ Օր· ՊԷՆԿԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Ա· ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ
Արտասանութիւն Օր· ՇԱԼՃԵԱՆ
Հայկական եւ կովկասեան պարեր

Փարիզի Հայ Թատրոնի ընտրուած դերասաններու խումբով մը Պ· Ա· ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը ներկայացնէ

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

Հայկական գեղջ· կատակերգութիւն 3 արար, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ
Քաղուած Մոլիէրի «Լը Մէտրսէն Մալկրէ Լիւի» *համբաւաւոր թատերախաղին :*

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ
ՀԷԼՎԱ ԹԱՀԻՆ
ԼՈԳՈՒՄ ՇԱՐՈՑ
Սուսամ – (ՌՈՃԻԿ)
ՀԷԼՎԱ ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ
LE BOSPHORE
MARQUE DEPOSÉE
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA · CHOCO-LOC
Ste le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 27 ՄԱՐՏ

MARDI 27 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9364 — 38e ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5165

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆ

(Մահուան տասնամեակին առթիւ)

Ճիշդ տասը տարի առաջ, 1952 Մարտ 27ին, Պէյրութի մէջ աչքերը առ յաւէտ կը փակէր Գասպար Իփէկեան, մէկը հայ ժողովուրդի տաղանդաւոր, հայրենասէր, գաղափարապաշտ ու նուիրեալ զաւակներէն։

Վերջին անգամ զինքը լսած էինք 1952 Յունուար 20ին, Պէյրութի Ռիվոլիի սրահին մէջ, Լեւոն Շանթի սգահանդէսին առթիւ։ Իր յարգանքի խօսքը վերջացնելով, «ցտեսութի՜ւն» էր ըսած, նախզգալով իր մօտալուտ մահը։ Երկու ամիս վերջ, ինք ալ կ'երթար անդենականին մէջ միանալու Շանթին ու Թուրքէնին, ամբողջացնելու համար դաշնակցական մեծերուն նոր երրեակը։

Առաջին երրեակը ունեցեր էինք 1947ին, իրարու ետեւէ կորսնցնելով Նիկոլ Աղբալեանը, Համօ Օհանջանեանն ու Լիպարիտ Նազարեանցը։

Աւելի ուշ, 1956 — 1957ին պիտի ունենայինք ուրիշ երրեակ մը,— Իրօ, Վահան Նաւասարդեան եւ Շաւարշ Միսաքեան։

Գասպար Իփէկեան ունեցած էր յարաշարժ կեանք մը, Թուրքիայէն Եգիպտոս, յետոյ Կովկաս, Եւրոպա, Հայաստան, Պարսկաստան, դարձեալ Եգիպտոս եւ հուսկ ուրեմն Լիբանան։ Իր գտնուած բոլոր երկիրներուն մէջ արդիւնաւէտ աշխատանք է կատարած՝ իբրեւ ուսուցիչ, դրամատիկական, բեմադրիչ ու հանրային գործիչ։ Պահ մըն ալ կամաւոր՝ Անդրանիկի զօրագունդին մէջ։

Ծնած էր Պոլիս 1883 Յունուար 6–18ին, Պրուսացի ծնողքէ։ Հայրը Նուրիճան Իփէկեան, ծխախոտի վաճառական, շուտով կը փոխադրուի Սամսոն։

Գասպար իր նախնական ուսումը կը ստանայ Սամսոնի ազգ. դպրոցին, երկրորդականը՝ Պոլսոյ Ռոպէրթ քոլէճին (մինչեւ 1899), բարձրագոյնը՝ Փարիզի իրաւաբանական վարժարանին մէջ (1909–1912)։

Կանուխէն մտած Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքերը, 1907ին Ժընեւի եւ 1908ին Թիֆլիզի մէջ կը ծանօթանայ կուսակցութեան վարիչ դէմքերուն հետ։ Շատ շանցած ինք ալ պիտի դառնար ղեկավար ու գործիչ, հաւատարիմ մնալով իր գաղափարականին՝ մինչեւ մահ։

1908ին զինքը կը գտնենք Թիֆլիզի մէջ՝ իբրեւ ուսուցիչ Յովնանեան աղջկանց վարժարանին։

Հիները տակաւին խանդավառութեամբ կը յիշեն երիտասարդ հռետոր Գասպարը, որ Սահմանադրութեան խանդավառ առաջին տարիներուն, Պոլսոյ, Տրապիզոնի, Կարնոյ եւ այլ քաղաքներուն մէջ իր բոցավառ ճառերով կ'ոգեւորէր ազատատենչ բազմութիւնները, հայրենասիրութեան կրակը վառելով անոնց հոգիներուն մէջ։

Մեծ պատերազմի սկիզբը յանձնած էր Կովկաս՝ ազատագրել Սամսոնէն, ուրկէ 1915ին պիտի տարագրուէին եւ Մեծ Եղեռնին զոհ երթային իր ծնողքն ու հարազատները։

1916 — 1921 Թեհրանի մէջ կը պաշտօնավարէ իբրեւ ուսուցիչ Հայկազնեան վարժարանի, միաժամանակ վարելով զանազան պատասխանատու պաշտօններ պարսիկ կառավարութեան մէջ։

1921էն վերջ վերադարձ Եգիպտոս, ուր կը մնայ մինչեւ 1930, հուսկ ուրեմն հաստատուելու համար Պէյրութ։

1928 Մայիս 28ին, Հայաստանի անկախութեան տասներորդ տարեդարձին Գահիրէի մէջ կը հիմնէ Համազգայինը Միքայէլեան, Հրատարակչական Ընկերութիւնը, Համօ Օհանջանեանի, Ն. Աղբալեանի, Լ. Շանթի եւ Ստ. Եսայեանի հետ։ Տարի մը վերջ Պէյրութի մէջ կը բացուէր Համազգայինի ճեմարանը։

Տարիներով վարած է Համազգայինի հրատարակչական ճիւղը։ Իբրեւ գործիչ այցելած է Ամերիկա եւ Ֆրանսա։ Քաղաքական աշխատանք է տարած Մերձաւոր Արեւելքի մէջ։

Զբաղած է գրականութեամբ։ Հրատարակած է ինքնագիր եւ թարգմանածոյ հատորներ։

Իր եղբօր՝ վաստակաւոր դերասան Արմէն Արմէնեանի պէս արուեստագէտ էր։ Կովկասի, Պարսկաստանի, Եգիպտոսի եւ Լիբանանի մէջ սարքած է բազմաթիւ ներկայացումներ եւ իբրեւ վարպետ դերասանաց՝ հասցուցած աշակերտներ։

Յիշատակութեան արժանի է Պէյրութի Գասպար Իփէկեան թատերախումբը, որ քսան տարիէ ի վեր համբաւ տիրացած է Մերձաւոր Արեւելքի երկիրներուն մէջ։ Դեռ վերջերս Պէյրութի մէջ ներկայացուց Շանթի Հին Աստուածները, մեծ յաջողութեամբ։

Իր մահուան տասնամեակին առթիւ կ'ոգեկոչենք յիշատակը բազմաթիւ շնորհներով օժտուած այս ազնիւ Հայուն, որ իր կեանքին լաւագոյն տարիները նուիրած է իր ազգի ծառայութեան։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՐԶՊԱՆԻՆ ՃԱՌԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

ՊԱՊ ԷԼ ՈՒԷՏ ՄԻՇՏ ՊԱՇԱՐՈՒԱԾ

Իշխանութեան փոխանցումները կատարուեցան Կիրակի օր, երբ Ֆրանսայի վերջին պատուիրակը՝ Մորէն իր պաշտօնը յանձնեց Քրիսթիան Ֆուշէի, Ֆրանսայի մարզպանը։

Այս վերջինը մերթ յուզուած, մերթ խիստ շեշտով մը յորդորեց Ալժերիոյ եւրոպացի ժողովուրդը որ զօրավիգ չկանգնի Գաղտնի Բանակի սպանիչներուն, քանի ամէն բան կորսուած չէ։

Մարզպանը նախ յիշեց որ իր անցեալով եւ ներկայով ոչ մէկ կապ ունի Ալժերիոյ հետ։ Ոչ հետաքրքրուած է, ոչ ալ հեռուէն կամ մօտէն զբաղած Ալժերիոյ քաղաքականութեամբ, ոչ տեսակէտ ունեցած է Ալժերիոյ մասին ոչ ալ ուզած է նման պաշտօնի մը կոչուիլ։ Բայց չէ խուսափած երբ յանուն Հանրապետութեան նշանակուած է Ֆրանսայի հեղինակութիւնը ներկայացնելու Ալժերիոյ մէջ, անկախութեան նախօրեակին։

Ֆուշէ յիշեց պարզապէս թէ իր եղբայրը եղած է հերոս մը, մեծ զինուորական մը, որ նախ լաւագոյն տարիները ապա՝ կեանքը տուած է Ալժերիոյ (Քոլոմպ — Պէշար)։

Եւ վերջապէս մարզպանը ծարացած է Գաղտնի Բանակի ոճրային գործունէութեան վրայ եւ յորդորած Եւրոպացիները որ բաժնուին անոնցմէ։ «Ոչ մէկ բան կորսուած է» կրկնած է Ֆուշէ, բայց Գաղտնի Բանակը պէտք է կզլխացնել։ «Ամբողջ աշխարհ, կը կրկնեմ ամբողջ աշխարհ, աշխարհի բոլոր երկիրները ձեզի դէմ կ'ըլլան» շեշտած է Ֆուշէ։

Կացութիւնը համեմատաբար հանդարտ եղած է Ալժէի մէջ, մինչ աւելի ծանր էր Օռան։

Պապ Էլ Ուէտ բոլորովին կտրուած է աշխարհէն։ Ծանօթ է որ ուրբաթ օրուան եղերական դէպքերէն ետք որոնց ընթացքին 15 ֆրանսացի զինուորներ սպաննուեցան, բանակը եւ պահակազօրքը պաշարեցին Ալժէի այդ թաղամասը ուրկէ ոչ ոք դուրս կրնայ ելլել եւ ոչ ոք կը մտնէ։ Կարմիր Խաչին արտօնութիւն տրուեցաւ սակայն որ հարկ եղած ատեն, կարենայ հասնիլ վիրաւորներուն կամ ստիպողական պարագաներու մէջ գտնուող մարդոց։ Ասկէ զատ Ալժէցիներ կը փորձեն պաշարել պաշարուածները բայց չուանաներով միայն կրնան բնակիչներուն ձեռքը հասցնել հաց, պտուղ կամ կաթ։

Օռանի մէջ, կացութիւնը տարբեր է։ Բախումներ պատահած են Գաղտնի Բանակի եւ պահակազօրքին միջեւ մէկ հոգի մեռած է եւ երկու հոգի վիրաւորուած են Ապահովութեան Ուժերուն մէջ։

Մահմետականներ ալ սպաննուած են, բայց սասնց մէկ մասը մահմետական ոճրագործներուն զոհ գացած է (Մեսալի Հաճի մարդիկ)։

X Կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առաւ մառեշալ Ժուէնի դէմ, Սալանի գրած իր մէկ նամակին առթիւ։ Արդարեւ Գաղտնի Բանակի կազմակերպութիւնը հրապարակած էր այն նամակը զոր մառեշալ Ժուէն ուղղած էր Սալանի։ Այս նամակին թուականը որոշ չէ, բայց մառեշալ կ'ըսէ անոր մէջ.— «Քանի մը բացառութիւններով միայն, Ալժերիոյ բանակը պիտի նախընտրէր չէզոք մնալ։ Բայց կը խնդրեմ ձեզմէ որ խուսափիք որեւէ բռնութենէ Ֆրանսայի մէջ։ Նման բռնութիւն մը կրնայ միայն վարկաբեկել ձեր ազնիւ շարժումը եւ պատճառ դառնալ որ փաչիզմով ամբաստանեն ձեզի։ Մեր մէջ շատ են անոնք որ կը հիանան ձեր քաջարի, ճիգերուն վրայ։ Թող Աստուած ձեզի օգնէ եւ պահէ»։

Այս նամակը պատճառ դարձած է որ միջոցներ ձեռք առնուին Ֆրանսայի ամէնէն բարձր զինուորականին հանդէպ։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ե.

Մեթր Մոհամետ Ֆատըլի պաշտպանողականին շարունակութիւնը.—

«Ըստ այդ վկային, 1953ին, Տոքթ. Երուանդ Ճիտէճեան, Պէյրութի ամերիկեան դեսպանին մօտ միջնորդութիւն ըրած է եւ Տոքթ. Յակոբ Գասպարեանի հետ միասին գացած է Ամերիկա եւ Մ. Նահանգներու կառավարութեան հետ կնքած են 25 տարուան դաշնագիր մը, ըստ որուն, Մ. Նահանգները միշտ պիտի պաշտպանէին Հայերը, ու Հայերն ալ, փոխարէնը լուրեր պիտի հաղորդէին իրենց։ Արդ, այս մարդը, իր այս ծանրակշիռ վկայութիւնը ըրած է միայն լսելով, ըստ իրեն, Պապարպաշեանէն,— որ ողջ է եւ կը գտնուի հոն ու իր հարցաքննութեանց ընթացքին թէ՛ դատարանին առջեւ միշտ մերժած է ընդունիլ նման բան մը ըսած ըլլալը — եւ երկրորդ՝ Սարգիս Պէքչարեանէն, որ դժբախտաբար հոս չէ եւ հողին տակ կը գտնուի։ Բայց թէեւ ողջ չէ եւ չի կրնար հոս, ձեր առջեւ հերքել իրեն վերագրուած յայտարարութիւնները, բայց դուք ձեր տրամադրութեան տակ ունիք հարցաքննութեան թղթածրարները, որոնց մէջ երբեք նման բան մը ըսած չէ»։

Մեթր Ֆատըլ հոս կարդաց դանազան փաստաթուղթեր՝ հաստատելու համար, որ Տոքթ. Յակոբ Գասպարեան 1953ին Հալէպէն դուրս ելած չէ. Հալէպի բժշկական միութեան կողմէ տրուած հաստատագիր մը, դեղագործներու միութեան կողմէ տրուած վաւերագիր մը, Ազգային Ժողովներու ատենագրութիւնները, իր կողմէ տրուած դեղագիրները, ամուսնական վկայագիրները եւայլն։

Միակ վկան՝ Պ. Եուսուֆ Պիթար կ'ըսէ, թէ դաշինքը Մ. Նահանգներու հետ կնքած են Ամերիկայի մէջ, Տոքթ. Յակոբ Գասպարեան եւ Տոքթ. Երուանդ Ճիտէճեան։ Ինչ զարմանալի է որ Դաշնակցական Գասպարեանը եւ ոչ – դաշնակցական Ճիտէճեանը միացած ըլլան նման կարեւոր ձեռնարկի մը մէջ։ Զարմանալի է նոյնքան, որ Տոքթ. Յակոբ Գասպարեան դաշինք կնքելու յանցանքին համար ամբաստանուած եւ դատի տակ առնուած է, իսկ նոյն վիճակին մէջ գտնուող Տոքթ. Ճիտէճեանը ամբաստանութենէ զերծ մնացած է։ Այս կը փաստէ արդէն, թէ ուզած են հարուածը տալ այն կուսակցութեան, որ Համայնավարութեան դէմ կը պայքարի»։

Մեթր Ֆատըլ ապա անցաւ ամբաստանագրի երկրորդ գլխաւոր կէտին՝ ի նպաստ Իսրայէլի եւ ի նպաստ Թուրքիոյ լրտեսութեան մեղադրանքին։

«Կա՞ն փաստեր լրտեսութեան համար, ինչպէս տեսանք դաշինքի պարագային։ Չկան։ Նոյն միակ անհատն է, որ վկայութիւն կ'ընէ, ոչ թէ փաստերու վրայ հիմնուած, այլ լսածներու։ Ի՞նչ է լսածը։ Իբր թէ, հանգուցեալ Սարգիս Պէքչարեան բանտի մէջ իրեն ըսած ըլլայ, թէ Իսրայէլի հաշւոյն լրտեսութիւն ըրած է, թէ Դաշնակները Թուրքիայէն, Ֆրանսայէն եւ Ամերիկայէն զէնք առած են։ Այս վկայութեան սարքովի ըլլալուն լաւագոյն փաստը կուտայ ինքը՝ պատմութիւնը, Հայերու պատմութիւնը, միջազգային պատմութիւնը, որոնք բացարձակ կերպով կը հերքեն նման յանցանքի մը գոյութիւնը։ (Հոս փաստաբանը կարդաց արաբ ծանօթ պատմաբանի մը հատորէն հատուածներ եւ փշաքաղիչ մանրամասնութիւններ այն վայրագութեանց մասին, որ Թուրքերը գործած են Հայերու հանդէպ, ներկաներէն շատերուն աչքերէն արցունքներ խլելով)։ Միայն անմիտները կրնան հաւատալ, թէ Թուրքերը կրնան զինել Հայերը։

«Գալով Իսրայէլի ի նպաստ ամբաստանութեան, ըսաւ մեթր Ֆատըլ, ամբողջ ամբաստանագրին մէջ ոչ մէկ յիշատակութիւն կայ այդ մասին։ Միայն դատարանին մէջ է որ լսեցինք այդ, եւ այն ալ նոյն Եուսուֆ Պիթարի բերնէն»։

(Շար.)

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երկուշաբթի առաւօտ կը հաղորդէին թէ Օրանի մէջ, նախկին զօրավար Ժուհօ, որ անմիջական գործակիցն էր Սալանի, ձերբակալուած է իր ամբողջ «բանակակոյտով»։

Բանակներու Նախարարութիւնը կրնայ պատժական միջոցներու մասին ալ խորհիլ, ներկայիս կը թուի թէ մառեշալը բանտարկուած է իր բնակարանին մէջ։

Մառեշալ Ժուէն առաջին անգամը չէ որ հրապարակաւ իր ընդդիմութիւնը կ'արտայայտէ նախագահ տը Կոլի ալժերիական քաղաքականութեան հանդէպ։

X Ֆրանսական կառավարութիւնը ետ կանչեց Մոսկուայի իր դեսպանը եւ խնդրեց Փարիզի խորհրդային դեսպանէն որ Մոսկուա վերադառնայ եւ բացատրութիւններ ուզէ ԱՀԱԿի ՏԷ Եուռէ ճանաչումին առթիւ։ Ասիկա դիւանագիտական յարաբերութեանց խզում չի նշանակեր, բայց ծանօթ է որ Ֆրանսա շատ դժգոհ է Մոսկուայի առած քայլէն, որուն առթիւ, Պեն Խետտա իր գոհունակութիւնը յայտնեց։

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ տագնապը լուծուած կը թուի, շնորհիւ Զօր. Առամպուրուի միջնորդութեան։ Անգլիոյ Թագուհիին ամուսինը որ այցելութիւն մը կը կատարէր Պուէնոս Այրէս խումբ մը երիտասարդներու կողմէ ցոյցերու արժանացաւ։ Թարմ լոլիկ եւ հաւկիթ նետեցին Դուքսին գլխուն։

ԽՈՒՉԱՓԱՐԻ ՀԱՐՍԸ

— Ես ձեզ ասում եմ, որ ես չեմ ուզում ամուսնանալ, — ասում էր Մարիամը, — ես ուզում եմ ինձ համար ապրել, ես ուզում եմ ազատ լինել, ես ուզում եմ ինձ համար ապրել, ես ուզում եմ ինձ համար ապրել, ես ուզում եմ ինձ համար ապր

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ՎԱՐԴԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

(ՀԵՏ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵՐՈՎ ԵՒ ՆԿԱՐՈՎ)

ՀՐԱՏ

ՎՈՍՊԱՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՄԻ ... ՓՈՏՐ ՏԵՂԱՑ

ՎԱՂՈՒՑ ՄԱՐԴԸ

Ցաւալի տխրութեամբ կը ծանուցանենք մեր սիրելի հօր, պապի, աներոջ եւ հօրեղբօր մահը, որ տեղի ունեցաւ Ֆրէզնոյի մէջ, 1961 Յունուար 12-ին, 82 տարեկան հասակին։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ, Յունուար 14-ին, ժամը 10:30-ին, Ֆրէզնոյի Ս. Յարութիւն Եկեղեցւոյ մէջ։ Ապա՝ Ֆրէզնոյի Քրիսթ Լոուն գերեզմանատունը։

Ետին պատուոյ պատարագը պիտի մատուցուի Ֆրէզնոյի Ս. Յարութիւն Եկեղեցւոյ մէջ, Կիրակի, Յունուար 15-ին, ժամը 10:30-ին։

Ներկայ չգտնուողները կրնան հեռաձայնել Ֆրէզնոյի Ս. Յարութիւն Եկեղեցւոյ Հովիւ Տ. Ներսէս Քհնյ. Ղազարեանին։

Ընտանեկան հրաւէրով՝

ՎԱՐԴԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

ՍԻՐԱՐԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

ՍԱՐԳԻՍ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

ՀՐԱՆՏ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ
ՕՐ. ԳԸԶԸԼԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Սահակ Յարութիւնեան	Ն. Ֆ.	50
Գէորգ Փեճմէզեան		20
Նախորդ գումար		1865
Ընդհ. գումար		1935

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
ԱՊՐԻԼ 8ԻՆ

Կը վերջանայ *Յառաջ*ի վերհրատարակման 17րդ տարին, ինչպէս նաեւ մեր բաժանորդներուն մէկ կարեւոր մասին բաժանորդագրութեան շրջանը:

Կը խնդրենք որ չսպասելով մասնաւոր դիմումի, անոնք վերանորոգեն իրենց բաժանորդագրութիւնը, ըլլայ ուղղակի թերթին առաքելով տարեվճարը, ըլլայ՝ դիւրացնելու համար գաւառի մեր բաժանորդներուն վճարումները, դիմելով հետեւեալ հասցէներուն.—

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ գրավաճառ Ծերիկեանց : 13, Րիւ տէ Տօմինիքէն :
ՎԻԷՆ՝ Կ. Տէրմոյեան :
ՏԷՍԻՆ՝ Վ. Հիւսեան :
ՎԱԼԱՆՍ՝ Կ. Սիմոնեան :
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ՝ Վ. Խրիմեան :
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ Ս. Ընտրիկեան :
ՊՈՌՏՕ՝ Կ. Տօնէրեան :
ԿՐԸՆՈՊԼԸ՝ Քիւրէնեան :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կ. Խաչի Սէն Ժերմէի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Պետիկեանէն եւ Պ. Զորպաճեանէն 10ական Ն. Ֆ., փոխան ծաղկեպսակի Այրի Տիկին Մարիամ Թաքւորեանի *մահուան առթիւ:*

×

Մարսէյլի Ազգ. Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է, Սէն Լուի կոտի փէնի Թաղականութեան ձեռամբ, Պ. Պ. Մինաս Գասպարեանէ, Պօղոս Նազարեանէ 10ական Ն. Ֆ. ողբացեալ Յարութիւն Խաչիկեանի մահուան առթիւ, եւ կը յայտնէ յաւակցութիւն ննջեցեալի բոլոր պարագաներուն :

ՊՐԵՄՈՆ ՄՐՑԱՆԱԿԻ ԿՈՄԻՏԷ
եւ
Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ (ֆրանսերէն)

Նիւթ.— Մխիթարեան Հայրերու կաճառին պատմութիւն եւ ճառագայթում :

ԴԱՍԱԽՕՍ
ՋՕՐ. Փ. ՓՐԷՎՕ
ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ Արեւելեան Լեզուներու Վարժարանին Վարիչը՝
Պ. ՄԻՐԱՄՊԷԼ

Չորեքշաբթի, Մարտ 28, ժամը 21ին

SALLE DEBUSSY (PLEYEL)
252, Fbg. Saint-Honoré

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի Կառվարենց *խումբին: Ապրիլ 15ին, ժամը 15էն 24, Սարսէլի քաղաքապետարանին սրահին մէջ:*

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱԴՐԱՄ

վաճառումի պարտադիր գին
Modèle Deposé Prix Imposé
200 Ն. Ֆ.

Գնելու համար դիմել՝

EDOUARD KHEDERIAN
66, Rue Lafayette,
PARIS (9e)
Tél. : PRO. 11-63

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը 31 *Մարտ, Շաբաթ գիշեր, ժամը 21ին :*

Դասախօս՝ ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ

Նիւթը՝ Բանաստեղծական եւ սիրային լարերը հայ ժողովրդական երգերուն մէջ

Դասախօսութեան ընթացքին պիտի երգեն՝ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ՔԷՕՍԷԵԱՆ եւ Պ. ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Մուտքը ազատ է: Ջերմութիւնը ապահովուած:

ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ
ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

Կը ներկայացուի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի խումբին կողմէ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱԼԱՆՍ.— Մայիս 28*ը կը տօնուի Մայիս 19ին :*

×

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ, ԱՊՐԻԼ 29ԻՆ

×

ԼԻՈՆԻ մէջ «Հայ Մշակոյթի Օր»ը տեղի կ'ունենայ Հոկտ. 6ին :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէին, Ս. Մեսրոպի ծննդեան 1600ամեակին առթիւ:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութեան կեդր. վարչութիւնը կը պատրաստուի տօնելու Յաղթական՝ հերոսամարտի 47րդ տարեդարձը, *մեծ պատրաստութեամբ : Մայիս 13ին, Մազընոյի սրահներուն մէջ:*

×

ՄԱՅԻՍ 12ԻՆ
ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ

Տարօնի ժողովրդական երգերու ունկնդրութիւն :

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻ կողմէ :

×

ՄԱՄՈՒԼԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Գիրերու Գիւտի 1600ամեակի առթիւ

Ապրիլ 8էն 22

Մշակոյթի Տան «Շ. Միսաքեան» սրահին մէջ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Այր եւ կնոջ մը համար փոքր յարկաբաժին մը՝ երկու սենեակ, խոհանոց, կամ մեծ սենեակ մը, եւ խոհանոց, Փարիզ կամ արուարձան, վարձու ի հարկին փոյթն հատուցումի, Մայիս 1էն սկսեալ: Փարիզ կամ մօտակայ արուարձան :

Գրել Տաքէսեան,

91, Rue Général Leclerc, GROSLAY (S. et O).

ԵԹԷ 4000 ՀՈԳԻԷՆ ԱՒԵԼԻ ՎԱՅՐԻ ՄԸ ՄԷՋ: ՊԶՏԻԿ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ՈՒՆԻՔ ԵՒ ԼԱՒ ՏԵՂ ՄԸ՝ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ.

ՏԷՂԱԻՈՐԵՑԷՔ

Pressing Automatique

ՄԸ

Եւրոպական առաջնակարգ *մաթեռիէլով*: Մեծ եկամուտ: Ոչ մէկ *սթոք*: Հանելի աշխատանք: Վճարումի մեծ դիւրութիւններ : Մեր միջոցաւ բացատրութիւններ եւ լուսաբանութիւններ :

Տեղեկութեանց եւ Տըվիի համար գրել .—

Aïvazian
93, Rue Massena
LYON 6e

« ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ»

ՏԷՍԻՆ.— Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի Սմբատ Բիւրատի «Վարդանանք», ձայնասփիւռ մտիկ ընելու ձեւով, առանց դերակատարները նշմարելու, բայց տեսածի պէս ապրումով :

Համառօտագրուած է ձայնասփիւռի համար: Պատրաստութեամբ եւ դերուսուցութեամբ, Վարպ. Քհնյ. Աւագեանի: Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Կրօնական ընկերակցութեան :

Մասնակցութեամբ միայն Տէսինի եկեղեցւոյ երգչախումբին անդամներուն :

Տեղի պիտի ունենայ այս Շաբաթ, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, Հ. Յ. Դ. Տան սրահին մէջ :

Մուտք 1 Ն. Ֆ.:

Հ. Մ. Ը. Մ.
ՄԱՐՍԷՅԼ

Տարեկան պարահանդէսը

ՋԱՏԻԿԻՆ
(ԱՊՐԻԼ 22)

Alhambra

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի ներկայացումը Մայիս 5ին, Շաբաթ գիշեր :

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին: Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ՉՈՄ), Քաշէի (Փըթի ժուռնալ) *Ա. յարկը :*

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի երեկոյ, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ :

ՊԱՆԵՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս Հինգշաբթի, ժամը 20.30ին, ծանօթ հասցէին: Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ԻՍԻ, այս Երեքշաբթի :
ՓԱՐԻԶ, Չորեքշաբթի (28 *Մարտ*):
ՊԱՆԵՕ, Հինգշաբթի (29 *Մարտ*):

Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ
ՄԱՏԵԱՆ ՀԱՅԿԱԶԱՆՑ
(ԳԻՐՔ ԱՄԷՆ ՕՐ ԿԱՐԴԱԼԻՔ)

ԳԻՆԸ 3 Ն. Ֆ.

ԴԻՄԵԼ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՎԱՐՁՈՒ ՍԵՆԵԱԿ

Մեծ սենեակ մը, խոհանոցի յարմարութիւնով: Ուսանողի կամ ամոլի մը համար :

Դիմել Տիկին Փասարմաճեանի,

93, Rue Réaumur, Paris (2e)
Escalier D, 5e étage, porte 41

ՖԱ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ԱՇՈՒՂ ՂԱՐԻՊԸ
(Օփերէթ)

Ղեկավարութեամբ՝ Ա. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ

Շաբաթ, Ապրիլ 14, ժամը ճիշդ 20.30ին Մեզոն – Ալֆորի քաղաքապետարանը

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ֆ. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերուն

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 1, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

MAISON DE LA CHIMIE
28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին

Դաշնակ՝ *ծանօթ արուեստագէտ՝* ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Երգ՝ Օր. ՊԷՆԿԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Ա. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ
Արտասանութիւն Օր. ՇԱԼՃԵԱՆ
Հայկական եւ կովկասեան պարեր

Փառ՝ ի Հայ Թատրոնի ընտրուած դերասաններու խումբով մը Պ. Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը ներկայացնէ

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

Հայկական ոգեշ. կատակերգութիւն 3 արար, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ *Քաղուած Մոլիէրի* «Լը Մէտըսէն Մալկրէ Լիւի» *համբաւաւոր թատերախաղէն:*

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 28 ՄԱՐՏ

MERCREDI 28 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9365 — 38e ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5166

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Կիրակի օր Սեւրի Սամուէլ Մուրատ-եան վարժարանի աշակերտները իրենց թատերական ներկայացումներով հաճելի ժամեր անցընել տուին հանդիսականներուն, որոնց մէջ բացի ծնողքներէն, կարեւոր թիւ մը կը կազմէին ամէն դասակարգի պատկանող հայրենակիցներ։

Յայտնի կ'երեւէր, որ դպրոցի վարիչ վարդապետներն ու ուսուցիչները մասնաւոր աշխատանք տարած էին պատանի դերակատարներու յաջողութիւնը ապահովելու համար։

Յաջող էր մանաւանդ հայերէն կատակերգութիւնը՝ «Հնախոյզը», հրատարակուած 1857ի Բազմավէպին մէջ, հեղինակութեամբ Կոլոտիի։ Աւշալուրէ էր հայերէնի յստակ առողջութիւնը, առանց փրանսական շեշտի։

Աշակերտներու թիւը 120 է այս տարի եւս։ Տեղի պակասին պատճառաւ տեսչութիւնը կը ստիպուի մերժել բազմաթիւ դիմումներ։ Անհրաժեշտ է կառուցանել նոր շէնք մը, օժտուած արդիական յարմարութիւններով։ Հողը չէ, որ կը պակսի, այլ դրամը։

Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութիւնը ի վիճակի չէ ստանձնելու ծախքերը նոր շէնքի մը, որ քանի մը հարիւր միլիոն պիտի արժէ, հին փրանքով, համաձայն ճարտարապետի պատրաստած յատակագիծին։

Ս. Մուրատեան վարժարանը հիմնուած էր Փարիզի մէջ 1846ին։ Քառորդ դարու փայլուն շրջան մը բոլորելէ վերջ փակուած էր 1870ին, փրանքօ-գերման պատերազմին հետեւանքով։

Մխիթարեան հայրերը 1928ին վերաբացին զայն՝ երկու միլիոն փրանքի գնելով մարքիզուհի Փոմփատուրի պալատը, Սէվրի մէջ։

Վերջին պատերազմին, շէնքը ռմբակոծումներէ վնասուած ըլլալով, միաբանութիւնը մեծ զոհողութիւններու ենթարկուեցաւ նորոգելու համար զայն։

Շեշտենք անգամ մըն ալ, որ Մուրատեան վարժարանը երկինքէն իջած մանանայ է Ֆրանսահայ գաղութին համար, ինչպէս Դպրոցասիրացը։

Մեր հայրենակիցներուն վրայ կը ծանրանայ այս զոյգ դպրոցները ամուր հիմերու վրայ դնելու եւ աւելի բարգաւաճ վիճակի եւ բարձր մակարդակի հասցնելու հայրենասիրական մեծ պարտականութիւնը։

Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութիւնը միայն Փարիզի մէջ չէ որ դպրոց կը պահէ։ Վենետիկի, Հալէպի, Պէյրութի, Աղեքսանդրիոյ եւ ուրիշ տեղեր եւս ունի երկրորդական վարժարաններ եւ ընծայարաններ, որոնց բոլորին պէտք է հասնի։

Երեք վարդապետներ միայն տրամադրած է Սեւրի վարժարանին՝ իբրեւ տեսուչ, ուսուցիչ ու մատակարար։ Այս պաշտօններուն համար աւելի մեծ թիւով միաբաններ պէտք են, սակայն տրամադրելի մարդ չունին։ Մեզի կը մնայ դիւրացնել իրենց գործը, նիւթապէս ու բարոյապէս օժանդակելով միաբանութեան ազգօգուտ ձեռնարկներուն։

Մխիթարեաններու պատմութեան ու գործին մասին դասախօսութիւն մը կուտայ այս իրիկուն զօրավար Փ. Փրէվօ, Ս. Մուրատեան վարժարանի քաղաքային տնօրէնը։ Կազմակերպողն է Տիկին Պրէմոնի մրցանակի յանձնախումբը, հովանաւորութեամբ Փալուստ Կիւլպէնկեան հիմնարկութեան։

Պրէմոնի յանձնախումբը իր սարքած պարբերական դասախօսութիւններով կը ձգտի Հայութիւնն ու իր մշակոյթը ծանօթացնելու ֆրանսախօս հասարակութեան։

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԷԼ

ՏԸ ԿՈԼ Կ'ՈՒԶԷ ՈՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԱՅՈ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԴԷՊՔԵՐ ԱԼԺԷՐԻ ՄԷՋ

40 ՄԵՌԵԱԼ, 130 ՎԻՐԱՒՈՐ

ԺՈՒՀՈՅԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ

Երկուշաբթի իրիկուն, Հանրապետութեան նախագահը պաշտօնապէս բացաւ Հանրաքուէին արշաւը, որ պիտի տեւէ մինչեւ Ապրիլ 6։ Արդարեւ, Ապրիլ 8ին, ժողովուրդը այս պիտի պատասխանէ իրեն եղած հարցումներուն։ Այս «այո»ով Ֆրանսան վաւերացուցած պիտի ըլլայ Էվիանի համաձայնութիւնները եւ իրաւասութիւն տուած Հանրապետութեան նախագահին, որ իր յարմար գտած ձեւով կարգադրէ մնացեալը եւ ձեռք առնէ հարկ տեսած բոլոր միջոցները։

Նախագահը յիշեցուց այս բոլորը, շեշտելով թէ ալլին կ'առաջարկէ վաւերացնել կառավարութեան Մարտ 19ի յայտարարութիւնը զինադուլի վերաբերեալ, ապա ինքնորոշման եւ յետագային Հանրապետութեան նախագահին իրաւունք տայ պէտք եղածը ընելու — երբ Ալժերիան դառնայ անկախ պետութիւն մը — երկու երկիրներու ընկերութեան արդիւնաւոր գործակցութեան համար։

Տը Կոլ աւելցուց թէ վաւերացնել այդ բոլորը կը նշանակէ վաւերացնել խաղաղութիւնը. եւ Ֆրանսայի ընթացքը, որ նոր Ալժերիոյ կը սպասէ հասարակաց աշխատանք մը կատարելու քաղաքակրթութեան ճամբուն վրայ։ Ալժերացի ժողովուրդն ալ պէտք է ընտրէ զարգացումը կամ քաոսը։

Յիշենք որ եօթը կուսակցութիւնները պաշտօնապէս իրաւունք ստացած են քարոզչութիւն ընելու հանրաքուէին համար։ Անոնց մեծ մասը որոշած է «այո՛» պատասխանել, թէեւ բոլոր «այո»ները բացի անշուշտ «Իւ էն Էռ»էն՝ «այո... բայց» եր են։

«Այո»ի կողմնակից յայտարարութիւններ ըրին Ընկերվարականները, համայնավարները (անոնք կրնան յետս կոչում մը ընել եթէ ֆրանքօ-խորհրդային միջադէպը չկարգադրուի, քիչ մը աճապարած էին), Ժողովրդական Շարժումը, Իւ էն Էռը Արմատականներու մէկ թեւը։ Ցարդ, Անկախներու Ազգային Կեդրոնը չէ արտայայտուած, բայց կը կարծուի թէ քուէարկութեան ազատութիւն պիտի ձգէ իր անդամներուն։

ԱԼԺԷՐԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

Պապ էլ Ուէտի պաշարումը պատճառ հանդիսացած էր որ Գաղտնի Բանակը կոչ ընէ ժողովուրդին ցոյցով մը բողոքելու եղածին դէմ։ Ալժէրի կարգ մը բարձր պաշտօնեաներ արդէն գրաւոր բողոք մը ներկայացուցած էին, մատնանշելով թէ Ապահովութեան Ուժերը անխղճօրէն վարուած են Պապ Պլ Ուէտի բնակիչներուն հետ, ըլլայ խուզարկութեանց ատեն, ըլլայ պարենաւորման համար։ Իշխանութիւնները կը հաստատեն սակայն թէ կարմիր Խաչը կը հսկէ ամէն բանի վրայ։

Գաղտնի բանակը իր կոչին մէջ շեշտած էր թէ թափօրը առանց զէնքի, պիտի յառաջանայ դէպի Պապ էլ Ուէտ շղթան։ Այդպէս ալ սկսաւ ժամը 15ին, հակառակ անոր որ ապահովութեան զինեալ ուժերը ամէն ճիգ կը թափէին արգելք հանդիսանալու համար Եւրոպացի ամբոխին յառաջացման։ Եւ յանկարծ վնգակահարութիւն մը։ Յայտնի չէ թէ ո՞վ եղաւ այդ առաջին զէնք պարպողը եւ այն կարծիքը կը տիրէ նաեւ թէ կրնայ խառնակիչ մը ըլլալ, որ նման դրդութիւններով կ'ուզէ իրար ձգել ժողովուրդը եւ այդ ժողովուրդը պաշտպանելու համար հոն գտնուող բանակը։ Ոչ մէկ յստակ բան կարելի եղաւ գիտնալ այդ մասին։ Ալժէրի Ոստիկանապետը սակայն կը վստահեցնէ թէ պատուհաններէն եւ պատշգամներէն սկսած է հրացանաձգութիւնը մինչ Օռռո կը կարծէ գիտնալ թէ Ապահովութեան Ուժերու պատկանող մահմետական զինուորներ էին առաջին քաշողները։ Եւ գինարձակութիւնը կը շարունակուի անխընայ, խուճապը աննկարագրելի է, վիրաւորներ եւ դիակներ գետին փռուած, խելայարած կիներ կը փախին եւ առաջին հաշուեկշիռը շատ ծանր է եւ ոչ վերջնական՝ 40 մեռեալ, 130 վիրաւոր։ Զոհերու մէկը միայն կը պատկանի Ապահովութեան Ուժերուն։

Երեքշաբթի օր, ոչ մէկ թերթ լոյս կը տեսնէր Ալժէրի մէջ, իբրեւ բողոք եւ սուգ զոհերուն.

ԺՈՒՀՈՅԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ վերջին պահուն կը հաղորդէինք նախկին զօրավար Ժուհոյի ձերբակալութիւնը՝ Օռանի մէջ։

Էտմոն Ժուհօ, չորրորդն էր այն զօրավարներուն որոնք 1961 Ապրիլ 22ին անկարելին փորձեցին Ալժերիան Ֆրանսական պահելու համար։ Երկուքը՝ Շալ եւ Զելլէր յանձնուեցան, դատուեցան եւ կը գտնուին Թիւլլ բանտը։ Միւս երկուքը՝ Սալան եւ Ժուհօ Գաղտնի Բանակը կազմակերպեցին։ Դեկտեմբեր վեցէն ի վեր արդէն ձերբակալութեան հրամանագիր ելած էր Ժուհոյի դէմ, որ իշխանութեանց ձեռքը ինկաւ, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Օռան ուր կ'ապրէր, ծպտուած, կեղծ մօրուքով եւ ժեռակեա անունին տակ։

Էտմոն Ժուհօ եւ իր անմիջական գործակիցները զինուորական օդանաւով Փարիզ փոխադրուեցան, եւ առաջնորդուեցան Սանթէի բանտը։ Այժմ Ժուհօ պէտք է կրկին դատուի, քանի որ նախորդ դատավարութեան ատեն տրուած մահապատիժի վճիռը, տրուած էր ի բացակայութեան։

✕ Մարոքի թագաւորը Հասան Բ. շընորհաւորական գիր մը ղրկած է տը Կոլի, ուր կը շեշտէ թէ Ալժերիոյ խաղաղութիւնը թափնեպսակն է ապագաղթականացման այն քաղաքականութեան, որ տը Կոլ յայտնած էր, արդէն 1942ին։

✕ Ամէն մէկ դեսպան իր քաղաքը վերադառնալէ առաջ, Վինոկրատով «դաս» մը տուած է Արտաքին նախարար Քուվ տը Միւրվիլի որ իրմէ բացատրութիւն կ'ուզէր Մոսկուայի առած քայլին առթիւ, որ Տէ Եռւռէ ճանչցած էր Ա.Հ.Ա.Կը։

Վինոկրատով ամենայն պաղարիւնութեամբ ըսած է թէ խորհրդային կառավարութիւնը վստահութիւն չունի որ... Ֆրանսա կը յարգէ Էվիանի համաձայնագրերը։ Քուվ տը Միւրվիլ պատասխանած է թէ Ֆրանսա Խորհ. Միութենէն դաս չի կրնար առնել ապագաղթականացման մարզին մէջ։ Արդարեւ Խորհ. Միութիւնը այլեւս միակ «կայսրութիւն»ը կը մնայ ուր կ'ապրին Մահմետականներ որոնք «ինքնորոշուած» չեն։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱՆԸ ԿԸ ԶԵՂՉՈՒԻ

Բանակներու նախարարութիւնը կը հաղորդէ թէ Ալժերիոյ զինադուլի համաձայնագրերը թոյլ կուտան որ զինուորական ծառայութեան շրջանը կրճատուի։ 1962ի վերջաւորութենէն առաջ, շրջանը 24 ամիսի պիտի իջնէ եւ 1963ի առաջին վեցամսեային՝ 18 ամիսի։

Ապրիլ 15ի առեւնները իրենց տունը պիտի վերադառնան 1959 2/Բ դասին տըղաքը։ Հետեւեալները 26 ամիս զինուորական ծառայութիւն պիտի կատարեն եւ ազատ արձակուին երկու ամիսը անգամ մը։ Անոնք են.– 1960 1/Ա (Մայիս 1), 1960 1/Բ (Յուլիս 19), 1960 1/Գ (Սեպտեմբեր 1)։

1960 2/Ա զօրամասը 25 ամսուան շըրջան մը պիտի կատարէ եւ ազատ արձակուի Հոկտեմբեր մէկին։ 1960 2/Գ զօրադասը, 24 ամիս պիտի ընէ եւ արձակուի Նոյեմբեր մէկին։

Միւս արձակումները պիտի յաջորդաբարուին յետագային։ 18 ամսուան շըրջանը պիտի գործադրուի, սկըսելով 1963 Մայիս մէկին։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ Թրքական երկու մզկիթներու մէջ ռումբեր պայթեցան աՙջի օր։ Թուրք համայնքին պետը դատապարտելով այս արարքները կոչ ըրած է Թուրքերուն որ փոխ-վրէժի չդիմեն։ Գերապայծառ Մոկարիոս ալ «անճոռնի եւ բարբարոս» գտած է այդ արարքը։

ՄՈՍԿՈՒԱ Ալպանիոյ օգնութեան կը փութայ երկրաշարժի մը առթիւ։ Կարմիր Խաչը զբաղի, հաւանաբար այս օգնութեամբ, երկու երկիրները դիւանագիտական յարաբերութիւններ չունին։

ՈՒԼՊՐԻԽԹ Արեւելեան Գերմանիոյ համայնավար կուսակցութեան լիակատար նիստին առջեւ, անգամ մը եւս կրկնեց անընդունելի առաջարկները։ Կ'ուզէ որ Պերլինը ապազինուած ազատ քաղաքի մը վերածուի։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ Թռուտ թերթը արձագանգ կը հանդիսանայ 24 Ուկրայնացիներու դատի մը։ Անոնք ամբաստանուած են որովհետեւ իւրացուցած են Պետութեան ինչքերը։ Միւս կողմէ Ուկրայնիոյ Փըրաւտան կը հաղորդէ թէ ինը հոգի ձերբակալուած են դրամական առուծախի ամբաստանութեամբ։ Իսկ Կոստրոմայի մէջ պաշտօնական քանի մը անձնաւորութիւններ ձերբակալուած են որովհետեւ փայտի առուծախ կ'ընէին։ Պետութեան փայտը իր գինէն երեք անգամ աւելի սուղ կը ծախէին, սեւ շուկայ։

ԼՈՆՏՈՆԻ Տէյլի Թելէկրաֆի համաձայն Նասրի դէմ դաւ մը երեւան ելած է, որուն հետեւանքով մէկ սպայ գնդակահարուած է եւ 12 զինուորականներ ալ բանակէն արտաքսուած են։ Եգիպտական իշխանութիւնները փորձած են ծածկել այս խնդիրը, որովհետեւ Յուլիսէն ի վեր 4րդ մահափորձն է Նասրի դէմ։

ԼՕԶԱՆԻ մէջ մեռած է Փրոֆ. Օկիւսթ Փիքառ, 78 տարեկանին, որ ծովային մեծաղոյն խորութեանց եւ վերնամթնոլորտի խուզարկութեանց գիտական ձեռնարկներու ախոյեանն էր։

ԱԼՊԱՆԻԱ կը փորձէ սիրաշահիլ Խորհ. Միութիւնը որուն հետ բաւական «բախումներ» ունեցած է Իբ. համագումարի օրերուն եւ վաղորդայնին։ Կը պատրաստուի նոյնիսկ Ալպանիա – Խորհրդային բարեկամութեան ամիս մը կազմակերպել։

ՊԱՆԿԻԻ մէջ ափրիկեան եւ մալկաշ միութիւնը նիստ գումարած է։ Անոնք կը ներկայացնեն ֆրանսախօս 12 ափրիկեան պետութիւններ։ Անոնք կ'ուզեն որ անգլիական դրութեամբ Հասարակապետութիւն (Քըմըեռուելթ) մը կազմեն Ֆրանսայի հետ։

ՎԱՂՈՒԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ

Կեանքը կը սահի արագօրէն, պատմութեան անիւը կը դառնայ անտեսանելի ըլլալու չափ: Անցեալի իմաստուններըը անցեալը ոսկեդար կը նկատէին եւ ապագան՝ անկումի շրջան մը: Հերակլիտես իմաստասէրը «ամէն բան ծորելի է» կ՚ըսէր եւ հետեւաբար պիտի շարժինք ակամայ:

Ոմանք կը ցաւին անցեալ դարերու հանդարտութիւնը մտաբերելով, ներկայի վազքը դիտելով, յոռետես են ապագայի մասին: Կ՚ընդունին, թէ անխուսափելի է արշաւը, ուստի յարմարելու է մղումին եւ պատրաստուելու ապագային: Հալեւի ցոյց կուտար պատմութեան ճեպէթաց առաջացումը, իր գործը կը լըրացնէ Ֆրանսայի երկաթուղիներու նախկին ընդհանուր տնօրէն Լուի Արման՝ «Գոյաբանութիւն Ապագայի» գործով:

Հեղինակը կը հաստատէ վերջին յիսնամեակի հսկայաքայլ յառաջդիմութիւնը, շնորհիւ գիտութեան զարգացման եւ ճարտարարուեստի արտադրութեան: Ժողովուրդներ չեն կրնար քարացած մնալ, պիտի փոխուին ստիպողաբար, հաւասարակշռութիւն պահելու համար: Կարելի չէ այլեւս կառչիլ անցեալին, զգացական տեսակէտով թերեւս ներելի անհատի մը համար, հաւաքականութեան մը, պետութեան մը համար աններելի է, այլապէս քայքայումը անխուսափելի է: Կառքը չկրցաւ արգիլել ինքնաշարժին յաղթութիւնը, ապագային ինքն ալ պիտի պարտուի, ինչպէս վայրաշարժը օդանաւէն, որովհետեւ մարդը կը փնտռէ աւելի արագութիւն, ժամանակի խնայողութիւն:

Մինչեւ տասնեւիններորդ դար հաղորդակցութեան միջոցները կայուն էին, մարդիկ իրարմէ հեռու կը մնային: 1815էն սկսեալ հանքածուխը շահագործուիլ սկսաւ, մեծ ճարտարարուեստը ծնաւ, առագաստանաւը փոխուեցաւ շոգենաւի, կառքը տեղի տուաւ վայրաշարժին: Շոգի, ելեկտրականութիւն, քարիւղ լայնօրէն կը գործածուին, արտադրելու համար:

Շուրջ կէս դար առաջ ճարտարարուեստի վարիչներ կը պայքարէին հում նիւթ ստանալու համար, այժմ համադրական կերպով հում նիւթ կը պատրաստեն, ինչպէս արուեստական մետաքս: Կան երկիրներ առատութեան մէջ մխրճուած, կան նաեւ յետամնաց երկիրներ, որոնք շնորհիւ գիտական միջոցներու, յառաջդէմ ժողովուրդներէն փոխ առնուած, պիտի յառաջդիմեն արագօրէն: Կը կարծուէր, թէ մարդը մեքենային ստրուկը պիտի ըլլար, ընդհակառակն ապատագրուեցաւ եւ ապագային մեքենաները պիտի շարժին ուրիշ մեքենաներով, մարդը շարժումը տուող եւ դիտող մը պիտի ըլլայ:

Արեւմտեան Եւրոպա առաջին տեղը կը գրաւէր ճարտարարուեստի մէջ եւ յարմարած էր շարժումին: Պատերազմէն ետք շարժումը, հետեւաբար յարմարումը, կանգ առաւ: Երկրորդ պատերազմին ասպարէզը ձգեց Մ. Նահանգներու եւ Ռուսիոյ: Տեղքայլ ըրաւ, չկրցաւ ըմբռնել, որ թեքնիք փոփոխութեան յարմարելու էր մեքենաներու կատարելագործումով, մեթոտներու փոփոխութեամբ: «Ուշ չէ, բայց ժամանակ կորսնցնելու չէ»: Սակայն ժամանակը շահելու համար մասնագէտներ պէտք են, ժամանակին յարմարող մասնագէտներ պատրաստելու է: «Հսկաներու դարաշրջանին, գաճաճները կը մնայ կամ միանալ եւ կամ անհետանալ, դառնալ ստրուկ հսկաներուն»:

Վարիչներուն կը մնայ ուժերը տնտեսել, համակարգել, նախատեսել եւ որոշ ծրագրի մը համաձայն գործել: ապագան պատրաստել: Դժուարին հարց մըն է հաշտեցնել անհատական նախաձեռնութիւնը հաւաքական աշխատանքին հետ: Ծրագիրները բոլոր խնդիրները չեն կրնար լուծել, օրինակ՝ խորհրդային եւ ֆրանսական երկրագործութիւնները, բայց առանց ծրագրի արտադրութիւնն ալ կը մնայ անիշխանական եւ կամ անկարգ: «Կառավարութեան առաջնակարգ պարտականութիւնն ըլլալու է վեր մնալ մասնաւորներու շահերէն, գաղափարական վէճերէն եւ նկատի ունենալ միմիայն հասարակաց շահերը եւ մտածել ապագային վրայ»: Պետութիւն եւ անհատ, կանխելու են ապագան, որ չի սպասեր, կը վազէ միշտ, ետին թողելով անհոգները:

Յառաջդիմութիւնը, կեանքի յարափոփոխ ընթացքը, կը պարտաւորէ անհատը միշտ հետեւելու գիտութեան յառաջդիմութեան: Դարձեալ կարեւոր են մշակոյթ, քաջութիւն եւ կամք, բայց բաւական չեն: Գործաւոր մը, պաշտօնեայ մը որոշ ծանօթութիւններ պէտք է ունենան: Պէտք է հետեւին միանգամայն գիտական յառաջդիմութեան, պէտք է իւրացնեն ամէն նորութիւն: Դպրոցը պէտք է պատրաստէ ուրեմն յարմարող, միշտ հետեւող անհատներ: Ճարտարապետը, բժիշկը, ուսուցիչը պէտք ունին միշտ սորվելու, ուսումնասիրելու, նորութեանց հետամուտ ըլլալու: «Առաջին դաստիարակութեան նպատակը պիտի ըլլայ ուսանիլ սորվեցնել, որովհետեւ դպրոցէն դուրս պիտի գործածէ ինչ որ սորված է եւ պիտի կատարելագործէ գիտցածը»:

Լուի Արման կը հրաւիրէ վարիչները՝ վաղուան սերունդը պատրաստելու: Այդ մտահոգութիւնը ունին ամէն տեղ պետական մարդիկ, որքան կրթական վարիչներ: Խնդիրը բարդ է, երկարել ձրի եւ պարտաւորիչ կրթութիւնը, կրթաթոշակներ յատկացնել ուշիմ, օժտուած պատանիներու, ուսուցիչներ պատրաստել դըպրոցականներու թիւին համաձայն եւ բաւարար թոշակներ տալ պատրաստուած ուսուցիչներու: Գիտութեանց մասնագէտները կը նախընտրեն ճարտարարուեստի մէջ ծառայել, քան դպրոցներու մէջ, որովհետեւ պայմանները նպաստաւոր են եւ ամենուրեք մասնագէտներ կը փնտռուին լաւագոյն վճարումներով:

Հալեւի եւ Արման պատմութեան ընթացքը կը ներկայացնեն, նկատի չունին յառաջդիմութեան նպատակը, ցոյց կուտան «կենսական թափը»: Արման թեքնիք յառաջդիմութիւնը կը նկատէ մղիչ ուժ, փոփոխութեան աղդակ, բայց նոյնինքն էնդելս միակ աղդակ, չէր ընդուներ:

Գործը թելադրիչ է, ակադեմական Մորուա կը յանձնարարէ կարդալ զայն եւ խորհրդածել:

ՄՈՐԷՆ ԴԱՐԻԿԵԱՆ

ՖՐԱՆՔԵՒԱԼԺԵՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

2) Դատական մարզին մէջ.— Ժողովրդավար երկիրներու մէջ ի զօրու բոլոր ապահովութիւնները նախատեսուած են: Ասկէ զատ, ամէն անգամ որ ֆրանսական հպատակութիւն ունեցող անձ մը դատաբանի հետ գործ ունենայ, ատեանին անդամներէն առ նուազն մէկ հոգին ֆրանսական հպատակութիւն ունեցող մէկը պիտի ըլլայ: Եթէ երդուեալ դատաւորներ կան՝ ասոնց գոնէ մէկ երրորդը ֆրանսական հպատակութիւն ունեցողներէ բաղկացած պէտք է ըլլայ: Եթէ դատը ընտանեկան հարցի մը հետ կապ ունի, ատեանին բաղկացուցիչ դատաւորներուն մեծամասնութիւնը պէտք է ըլլայ ֆրանսական հպատակութիւն ունեցող: Եթէ միայն մէկ դատաւորով ատեան մը ըլլայ, եւ եթէ այս դատաւորը եւրոպական ծագում չունի, Եւրոպացի օգնական մը պիտի ունենայ պարտադրաբար:

Պաշտօնեաներու իրաւունքները պիտի պահպանուին:

Ինքնորոշման օրը պաշտօնի գլուխ եղող պաշտօնեաները պիտի շարունակեն իրենց գործին գլուխը մնալ ըլլա՛յ որպէս ալժերական հանրային ապասարկութեան պաշտօնեայ, ըլլա՛յ որպէս թէքնիք օժանդակութեան մաս կազմող պաշտօնեայ:

Մասնաւոր մարմիններ պիտի կազմուին Եւրոպայի փոքրամասնութեան իրաւունքները պաշտպանելու համար:

Հանրօգուտ կազմակերպութիւն նկատուած պահպանման ընկերութիւն մը պիտի կազմուի, որ ինքնորոշման թուականէն սկսեալ իրաւասու պիտի ըլլայ Եւրոպացիներուն իրաւունքները պաշտպանելու: Այս ընկերութիւնը պիտի կարենայ դատարանի միջցաւ, կամ հանրային իշխանութեանց մօտ կատարուած միջամտութիւններով, պաշտպանել Եւրոպացիներու անհատական իրաւունքները ու մասնաւոր շահերը: Պիտի կարենայ նաեւ պահել մշակութային ու բարենպատակ հաստատութիւններ: Իր վարիչ մարմինը բաղկացած պիտի ըլլայ հողէ ւորական, դատական ու փաստաբանական մարմիններու ներկայացուցիչներէն:

Ապահովութեանց Դատարան մը պաշտօն պիտի ունենայ հսկելու տրուած ապահովութեանց գործադրութեան վրայ, ու եթէ հարկ ըլլայ՝ դարմանելու այն անարդարութիւնները, որոնց զոհ կրնան երթալ ֆրանսական հպատակութիւն ունեցող Ալժերացիները: Խորականութեան զոհ գացած ոեւէ քաղաքացի կրնայ այս դատարանին միջոցաւ պահանջել, որ ջեղեալ նկատուի իրեն դէմ ձեռք առնուած միջոցը, եւ համապատասխան վնասուց հատուցում ստանալ:

Դ) ՕՏԱՐԱՀՊԱՏԱԿ ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐՈՒ ՊԱՐԱԳԱՆ

Այն Ֆրանսացիները, որոնք ծննդավայրի կամ բնակութեան պատճառաւ չեն կրնար օգտուիլ քաղաքացիական ու ապահովութիւններու իրաւունքներէն, ինչպէս նաեւ այն Ֆրանսացիները, որոնք երեք տարուան մտածելու շրջանին աւարտումէն ետք չեն ուզեր Ալժերացի ըլլալ, պիտի նկատուին Ալժերիոյ մէջ, ապրող աւանձնաշնորհեալ օտարականներ: Անոնք իրաւունք պիտի ունենան ազատ կերպով Ալժերիա հաստատուելու, կամ հեռանալ Ալժերիայէն: Քաղաքացիական իրաւունքներու, պաշտօններու տիրանալու, ժառանգական ու ընկերակցական իրաւունքներու տեսակէտէն, պիտի վայելեն միւս Ալժերացիներու ունեցած միեւնոյն իրաւունքները: Պիտի օգտուին հանրային ազատութիւններէն: Իրաւունք պիտի ունենան իրենց լեզուն խօսելու եւ դպրոցներ բանալու: Պիտի յարգուին իրենց ինչքերն ու շահերը: Ընկերութիւններու համար իրաւունքներու հաւասարութիւն պիտի տիրէ: արելի պիտի չըլլայ զիրենք Ալժերիայէն դուրս վտարել՝ առանց նախապէս Ֆրանսական կառավարութեան համաձայնութիւնը առնելու:

Ե) ՖՐԱՆՔԵՒԱԼԺԵՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանքեւալժերական գործակցութիւնը նպաստաւոր է թէ Ֆրանսայի եւ թէ Ալժերիոյ համար: Կը համապատասխանէ տրուած ապահովութեանց ապահովութեան: Թոյլ կուտայ, որ անհատական շահերը պահպանուին եւ Ֆրանսայի ու Ալժերիոյ միջեւ գոյութիւն ունեցող առեւտրական յարաբերութիւնները շարունակուին եւ զարգանան:

Փոխանակութեանց եւ դրամի մշտական դրութեան շնորհիւ, Ալժերիոյ բարգաւաճման մէջ ոչ մէկ խզում կ՚ըլլայ: Ալժերիա կը շարունակէ մնալ Ֆրանքի գօտիին մէջ, եւ Ֆրանսայի ու Ալժերիոյ միջեւ կատարուած փոխանակութիւնները կը վայելեն կատարեալ ազատութիւն:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ԱՒԱՐԱՅՐԻ ԴԱՇՏԸ

—o—

ԽՄԲ.— Ամէն տարի, ամառը, անոր փոք եռուզեռ մը կը սկսի ամբողջ Իրանի մէջ, ուր որ Հայեր կ՚ապրին: Կը կազմակերպուի ուխտագնացութիւն մը դէպի Աւարայր, Տղմուտի ափերը, Շաւարշանայ դաշտը, ուր կանգուն կը մնայ Ս. Թադէի վանքը: Յաճախ բաղած են հատուածներ ուխտաւորներու նկարագրութիւններէն: Այս անգամ աւելի ընդարձակ նկարագրութիւն մը, գաղափար մը տալու համար ուխտագնացութեան եւ ուխտավայրին մասին:

Թեհրանէն Թաւրիզ, Կասպից ծովու արեւմտեան լեռնաշխարհը, իր աշխարհագրական դիրքով ու ֆիզիքական կառուցուածքով, դասագրքերէն եւ յուշագրութիւններէն ծանօթ էր ինծի: Շատ ուրախ պիտի ըլլայի՝ եթէ այդ լեռնաշխարհին մէջէն ինքնաշարժով անցնէի: Օդանաւը որ ամպերու վերէն կը սաւառնի՝ շատ քիչ բան կը ցուցնէ: Քիթս օդանաւի պատուհանին ապակիին փակցուցած, մեծ հետաքրքրութեամբ կը դիտեմ լեռ, ձոր, հովիտ: Մինչեւ Թաւրիզի շրջանը դաշտավետին չերեւիր:

Թաւրիզի բարձրաւանդակի դաշտավետինը սակայն, լեռներու վրայ, երկնքի դէմ բացուող մեծ սեղանի մը տպաւորութիւնը կը թողու վրաս: Բարձունքէն դիտելով, Թաւրիզի անծայրածիր դաշտավետինը, իր գորգանման նախշուն տեսքով, կը հաստատէր թէ կը սաւառնէինք բերրի եւ արգասաբեր հողամասի մը վրայէն:

Արդէն Թաւրիզի վրայ ենք: Յափշտակութեամբ կը դիտեմ: Ընդարձակ տարածութեամբ կանաչութիւնով ծածկուած քաղաքի մը տպաւորութիւնը կը թողու վրաս: Շատ բան լսած էի եւ շատ բան ալ կարդացած Թաւրիզի մասին: Մեր պատմութեան, մանաւանդ մօտ մէկ դարու մեր պատմութեան առանցքը կազմող քաղաքներէն կամ վայրերէն մէկը հանդիսացած էր: Հին փափաք մըն էր աչքերով տեսնել մեր պատմութեան հետ առնչութիւն ունեցող վայրերը: Այժմ այդ փափաքիս մասամբ գոհացում պիտի տայի՝ ոտք դնելով Ատրպատականի կեդրոն քաղաքի հողին վրայ:

Տակաւին օդանաւին աստիճաններուն վրայ, կը հաստատեմ թէ Թաւրիզի կլիման առողջ կլիմայ էր յար եւ նման իր դծին վրայ գտնուող Արեւմտեան Հայաստանի կլիմային: Էլիաթուք ընչեցի օդը:

Մեծ հետաքրքրութեամբ կը դիտեմ շուրջս բոլորս: Նոր քաղաք, նոր միջավայր ու վերջապէս Թաւրիզը իր կենդանի եւ խօսուն պատկերով: Գեղեցիկ քաղաք է, մաքուր, ընդարձակ պողոտաներ, կոկիկ շէնքեր, քիչ մը աւելի եռանդուն եռուզեռով, քան հարաւի ժողովուրդը: Այս պարագան, իմ մտքով, կլիմային վերագրեցի: Վերջապէս մեր ինքնաշարժը կանգ կ՚առնէ լայն պողոտայի մը վըրայ, Ատրպատականի Առաջնորդարանին առջեւ: Առաջին անձը, որ բարի գալուստի ուրախ ժպիտով մեզի կ՚ուղղուի իր փայլեայ սրունքով եւ անթացուպով, Ատրպատականի Հայոց Թեմական Խորհուրդի ատենապետն է, Հայկ Ստեփանեան: Կը մտնենք երկփեղկեայ մեծ դռնէ մը ներս ու ինքզինքս կը գտնեմ ընդարձակ շրջաբակի մը մէջ: Կանանչութիւն, ծառ ու ծառաստան, այս բոլորին հետ խումբ խումբ ժողովուրդ գրոյց կ՚ընեն: Առաջին իսկ վայրկեանին տպաւորութիւնս դրական կ՚ըլլայ Ատրպատականի մեր ժողովուրդին մասին, որ ծանօթ է իր խանդավառութեամբ եւ հետաքրքրութեամբ: Աչքին Առաջնորդարանի շէնքն է: Իրան սեմին կանգնած է Ատրպատականի Թեմին երիտասարդ առաջնորդը Արսէն Վրդ. Աւետիքեան: Ներս կը մտնենք, դահլիճը, ուր կը գտնենք Թեհրանի Թեմին Առաջնորդ Արտակ Արք. Մանուկեան եւ ալեզարդ Կարապետ Աւագ քահանայ Մանուկեան: Ժողովուրդը գրաւեր է դահլիճի աթոռները: Ուշադրութեամբ մտիկ կ՚ընեն մեր խօսակցութեանց, նոյն ատեն ումպ ումպ խմելով անխուսափելի թէյը:

Ժողովուրդը հետզհետէ կը քաշուի: Մենք կը բարձրանանք առաջնորդարանի վերնայարկը:

Մեր սենեակին հանդիպակաց կողմը ճաշարանն էր: Մաքուր, կոկիկ ճաշարան մը, որ ախորժակ չունեցողին ախորժակ կը բանայ: Ճաշարանին լայն պատուհանները կը բացուին բակին վրայ: Այս հաճելի ճաշարան – սենեակին կից է խոհանոցը ու Հայ Օգնութեան Միութեան անդամուհիները զբաղած էին կէսօրուան ճաշի պատրաստութեամբ: Հրաւիրուեցանք ճաշարան: ՀՕՄի անդամուհիները սկսան կատարել իրենց պարտականութիւնը: Արտակ Սրբազան այս կիները անուաներ էր Իւղաքեր Կանայք: Ճաշէն ետք քիչ մը հանգստացանք: Ինծի համար մեծագոյն փափաքս եղաւ երթալ եւ տեսնել Մ. Իշխանը, որ անհանգստութեան մը հետեւանքով անկողին դամուած էր: Կ՚երթանք խմբովին: Մուշեղ Իշխանի հիւրընկալն է շատ համակրելի երիտասարդ Գնդապետ Էմիլ Յակոբեանը: Գնդապետը եւ իր ազնիւ Տիկինը մեզ կ՚առաջնորդեն Իշխանին ննջասենեակը: Կարօտով կը դիմաւորեմ զինքը: Երբեք չէի կրնար մտաբերել թէ այդքան շուտ պիտի կարօտնայի Պէյրութցիները: Իշխանին հետ քաշքշուքի հաճելի խօսակցութիւն մը ծայր կ՚առնէ:

(1 Շար.)

ԱՐՁԱԳԱՆՔ

ՊԱՏԿԵՐ ԿՅԱՆՔԻՑ

ԴԱՇՆԱՏՈՒ ՆՈՒՆ

ՅՈՍՖՈՒՆԴԻ ԲԱՀԱ ՏԱՐԻ ՎԱՂԻԴ ՂՅՈՒՆԴԻ

Նոր ձեռնարկ մը կ՚ընեն մեր թղթատարները, որ ամենայն հաճոյքով կը գրանցենք հոս։ Ինչպես գիտեն մեր ընթերցողները, թղթատարները ամեն առաւօտ կը բաժնեն նամակներ, տպագրութիւններ, հանդէսներ, որոնք կը ստանան տուներու դռներուն առջեւ։ Ասոնք կը ստանան նաեւ գործատեղիներու մէջ։ Ամէն մէկ թղթատար ունի իր շրջանը, որ կը բաղկանայ քանի մը տասնեակ տուներէ։ Ամէն առաւօտ, ժամը 8-ին, թղթատարները կը հաւաքուին իրենց բաժանարանին մէջ, ուր կը ստանան իրենց նամակները, կը դասաւորեն զանոնք ըստ տուներու հերթականութեան, եւ կ՚ելլեն իրենց շրջանները։

Ամէն թղթատար ունի իր ձեռքը մեծ պայուսակ մը, որ կը կախէ ուսէն։ Ան կը մտնէ տուները, կը բարձրանայ աստիճանները, կը զանգակէ դուռները, կը յանձնէ նամակները, կը ստանայ ստորագրութիւնները, եւ կ՚անցնի յաջորդ տունը։ Ամէն օր, ամէն ժամանակ, ան կը շրջի քաղաքին մէջ, ինչպէս ամէն մարդ։ Ան կը ճանչնայ քաղաքը, ինչպէս ամէն մարդ։ Ան կը ճանչնայ մարդիկը, ինչպէս ամէն մարդ։ Ան կը ճանչնայ ամէն տան ներսը, ինչպէս ամէն մարդ։

Ուրեմն ինչո՞ւ այս ամէնը կը գրանցենք հոս։ Որովհետեւ թղթատարները ամենէն աւելի մարդիկն են, որոնք կրնան ամենէն աւելի ծանօթ ըլլալ մարդոց կեանքին։ Ամենէն աւելի ծանօթ ըլլալ մարդոց տագնապներուն, ուրախութիւններուն, ցաւերուն, յոյսերուն։ Ամենէն աւելի ծանօթ ըլլալ մարդոց ներքին կեանքին։ Ամենէն աւելի ծանօթ ըլլալ մարդոց ներքին կեանքին։

Ամենէն աւելի ծանօթ ըլլալ մարդոց ներքին կեանքին

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ
ՕՐ · ԳԸՋԸԼԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

	Ն · Ֆ ·
Պ · Ստեփան Սրապեան (*Միլանօ*)	100
Պ · Ժան Էթէէմզեան (*Քոլոմպ*)	50
Պ · Րաֆֆի Էթեէմէզեան (*Քոլոմպ*)	50
Պ · Վ · Մոսկոֆեան (*Լը Վեզինէ*)	50
Օրք · Լիզպէթ եւ Անժէլ Գարոյեան	50
Պ · Հ · Պայրամեան	30
Ոմն (*Անիէռ*)	30
Պ · Մ · Մառանճեան (*Պորտօ*)	30
Պ · Ս · Գոնիալեան (*Պորտօ*)	25
Տիկին Լաուիսթ (*Փօ*)	10
Նախորդ գումար (ճշդուած)	2·035
Ընդհ · գումար	2·460

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
ԱՊՐԻԼ 8ԻՆ

Կը վերջանայ *Յառաջի* վերհրատարակման 17րդ տարին, ինչպէս նաեւ մեր բաժանորդներուն մէկ կարեւոր մասին բաժանորդագրութեան շրջանը :

Կը խնդրենք որ չսպասելով մասնաւոր դիմումի, անոնք վերանորոգեն իրենց բաժանորդագրութիւնը, ըլլայ ուղղակի թերթին առաքելով տարեվճարը, ըլլայ՝ դիւրացնելու համար գաւառի մեր բաժանորդներուն վճարումները, դիմելով հետեւեալ հասցէներուն ·—

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ *գրավաճառ* Ծերիկեանց :
13, Րիւ տէ Տօմինիքէն :
ՎԻԷՆ՝ Կ · Տէրմոյեան :
ՏԷՍԻՆ՝ Վ · Հիւսեան :
ՎԱԼԱՆՍ՝ Կ · Սիմոնեան :
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ՝ Վ · Խրիմեան :
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ Ս · Ընտրիկեան :
ՊՈՌՏՕ՝ Կ · Տօնէրեան :
ԿՐԸՆՈՊԼԸ՝ Քիւրէնեան :

ՆՈՒԷՐ

Ֆ · Կ · Խաչը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները Պելֆոնթէնի իր օդափոխութեան կայանին համար : Տէր եւ Տիկին Տակայեան 50 Ն · Ֆ ·, Տէր եւ Տիկին Չիլինկիրեան 50 Ն · Ֆ · :

VICTOR GARDON

LE CHEVALIER
à
L'EMERAUDE

« Alors ouvrez ce roman envoûtant et laissez vous surprendre. »
« *Le Peuple* » — Bruxelles

« Un beau livre, noble et pur, digne du premier roman de l'auteur, « Le Vert Soleil de la vie ».
« *La Croix* » — Paris.

« C'est un conte lyrique et essentiellement merveilleux, que cette enfance arménienne. »
« *Les Nouvelles Littéraires* » — Paris

« Quel roman !.. La force et la noblesse de l'inspiration accaparent tous les rôles. »
« *Ouest-France* » — Rennes

« Lorsqu'on se laisse entraîner par un récit comme celui de Victor Gardon, on ne pense guère aux problèmes que pose le roman à certains écrivains. »
« *Les Lettres Françaises* » — Paris

STOCK

ՓԱՐԱՆՅԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ · Յ · Դ · Նոր Սերունդի Առնուվիլի Կառվարենց *խումբին :*
Ապրիլ 15ին, ժամը 15էն 24, Սարսէլի քաղաքապետարանին սրահին մէջ :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ · ԺՈՂՈՎԻ

Փարիզի Հայ Աղք · Ընկերակցութեան ընդհ · ժողովը տեղի պիտի ունենայ Հինգշաբթի 29 Մարտ, ժամը 20·30ին, 32 Րիւ տը Թրէվիզ :

Անդամներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

Արգելք ունեցողները ընտրութեանց կրնան մասնակցիլ գրաւոր ղրկելով իրենց քուէները :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը 31 Մարտ, Շաբաթ գիշեր, ժամը 21ին :

Դասախօս՝ ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ

Նիւթը՝ Բանաստեղծական եւ սիրային լարերը հայ ժողովրդական երգերուն մէջ

Դասախօսութեան ընթացքին պիտի երգեն՝ Օր · ԱՍՏՂԻԿ ՔԷՕՍԷԵԱՆ եւ Պ · ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Ջերմութիւնը ապահովուած :

ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ
ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

Կը ներկայացուի Հ · Յ · Դ · Նոր Սերունդի Առնուվիլի խումբին կողմէ :

ՊՐԵՄՈՆ ՄՐՑԱՆԱԿԻ ԿՈՄԻՏԷ
եւ
Գ · ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ (*ֆրանսերէն*)

Նիւթ ·— Մխիթարեան Հայրերու Կաճառին պատմութիւն եւ ճառագայթում :

ԴԱՍԱԽՕՍ
ՋՕՐ · Փ · ՓՐԷՎՕ
ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ Արեւելեան Լեզուներու Վարժարանին Վարիչը՝
Պ · ՄԻՐԱՄՊԷԼ

Չորեքշաբթի, Մարտ 28, ժամը 21ին

SALLE DEBUSSY (PLEYEL)
252, Fbg. Saint-Honoré

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դասախօսական հաւաքոյթ, այս Ուրբաթ, ժամը 21ին Հայ Աղք · Տան մէջ :

ՕՐ · ՆԻՆԱ ԳԱՐՍՈՅԵԱՆ
(Դասախօս Գոլոմպիա Համալսարանի)

Կը խօսի «Պաւղիկեան Շարժումը» *նիւթին շուրջ, ֆրանսերէն լեզուով :*

Մուտքը ազատ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ · Կ · Խաչի ներկայացումը Մայիս 5-ին, Շաբաթ գիշեր :

×

ՎԱԼԱՆՍ ·— Մայիս 28ը կը տօնուի Մայիս 19ին :

×

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ, ԱՊՐԻԼ 29ԻՆ

×

ԼԻՈՆԻ մէջ «Հայ Մշակոյթի Օր»ը տեղի կ'ունենայ Հոկտ · 6ին :

Նախաձեռնութեամբ Հ · Յ · Դ · Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէին, Ս · Մեսրոպի ծննդեան 1600ամեակին առթիւ :

×

ՄԱՐՍԷՅԼ ·— Վասպուրականի Հայր · Միութեան կեդր · վարչութիւնը կը պատրաստուի տօնելու Յաղթական՝ հերոսամարտի 47րդ տաեդարձը, *մեծ պատրաստութեամբ : Մայիս 13ին, Մազընոյի սրահներուն մէջ :*

×

ՄԱՅԻՍ 12ԻՆ
ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ

Տարօնի ժողովրդական երգերու ունկընդրութիւն :

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻ կողմէ :

×

ՄԱՄՈՒԼԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
Գիրերու Գիւտի 1600ամեակի առթիւ
Ապրիլ 8էն 22

Մշակոյթի Տան «Ն · Միքայէլեան» սրահին մէջ :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

« ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ »

ՏԷՍԻՆ ·— Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի Սմբատ Բիւրատի «Վարդանանք»ը, ձայնասփիւռ մտիկ ընելու ձեւով, առանց դերակատարները նշմարելու, բայց տեսածի պէս ապրումով :

Համառօտագրուած է ձայնասփիւռի համար : Պատրաստութեամբ եւ դերուսուցութեամբ, Վարդ Քհնյ · Աւագեանի : Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Կրօնական ընկերակցութեան :

Մասնակցութեամբ միայն Տէսինի եկեղեցւոյ երգչախումբին անդամներուն :

Տեղի պիտի ունենայ այս Շաբաթ, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, Հ · Յ · Դ · Տան սրահին մէջ :

Մուտք 1 Ն · Ֆ · :

ՇԱԻՒԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի Ս · պատարագ կը մատուցուի : Յաւարտ պատարագի Մեծ Պահքի վերջին Արեւագալի արարողութիւն :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Շ · ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՀԱՅԿԱԶԱՆՑ
(ԳԻՐՔ ԱՄԷՆ ՕՐ ԿԱՐԴԱԼԻՔ)

ԳԻՆԸ 3 Ն · Ֆ ·

ԴԻՄԵԼ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

ԸՆԿ · Ա · ՔԷՕՍԷԵԱՆ
(Ֆօրօ Ռէքս)

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ ·— Հ · Յ · Դ · «Րաֆֆի» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի երեկոյ, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ ·— Հ · Յ · Դ · «Արծիւ» ենթակոմիտէին ընդհ · ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս Հինգշաբթի, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՇԱԻՒԼ ·— Հ · Յ · Դ · «Արղութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ ·— Հ · Յ · Դ · «Վարդան» ենթակոմիտէին ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին՝ Առնուվիլ : Հին եւ նոր բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Շատ կարեւոր օրակարգ եւ մարմնի ընտրութիւն :

Հ · Յ · Դ · ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶ, Չորեքշաբթի (28 Մարտ) :
ՊԱՆԵԷՕ, Հինգշաբթի (29 Մարտ) :

Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլայ կեդր · վարչութեան ներկայացուցիչը :

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին : Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ՉՈՍ), *Քատէի* (Փըթի ժուռնալ) *Ա · յարկը :*

ՖԱ · ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ԱՇՈՒՂ ՂԱՐԻՊԸ
(Օփերէթ)

Ղեկավարութեամբ՝ Ա · ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ

Շաբաթ, Ապրիլ 14, ժամը ճիշդ 20·30ին Մեզոն – Ալֆորի քաղաքապետարանը

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ֆ · Կապոյտ Խաչի Շրջ · վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերուն

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 1, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

MAISON DE LA CHIMIE
28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին
Դաշնակ՝ *ծանօթ արուեստագէտ՝* ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Երգ՝ Օր · ՊԷՆԿԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Ա · ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ
Արտասանութիւն Օր · ՇԱԼՃԵԱՆ
Հայկական եւ կովկասեան պարեր

Փառ՛քի Հայ Թատրոնի ընտրուած դերասաններու խումբով մը
Պ · Ա · ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը ներկայացնէ

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

Հայկական դեղջ · կատակերգութիւն 3 արար, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ
Քաղուած Մոլիէրի «Լը Մէտըսէն Մալկրէ Լիւի» *համբաւաւոր թատերախաղէն :*

ԵԻՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ
ՀԷԼՎԱ
ԼՈԳՈՒՄ
Սուսամ - ՀԷԼՎԱ
ԹԱՀԻՆ
ՇԱՐՈՑ
(ՌՈՖԻ
ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅ
LE BOSPHORE
MARQUE DEPOSÉE
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA · CHOCO-LOC
Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 29 ՄԱՐՏ — JEUDI 29 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9306 — 38e ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5167

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՍՈՒԳ ԵՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ ԱԼԺԷՐԻ ՄԷՋ, ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՄԱՐՄԻՆԸ ԿԱԶՄՈՒԱԾ, ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ, ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴ. ԼԱՒԱՏԵՍ ԽՕՍՔԵՐ

Ալժէի եւ Օրանի մէջ սուգ եւ գործադուլ իրարու կը յաջորդեն։ Եղբայրասպան կռիւներու նոր թիւերն են՝ 50 մեռեալ եւ 250 վիրաւոր։

«Առժամեայ գործադիր» Մարմինը կազմուած է։ Նախագահն է Ապտերահման Ֆարէզ, փոխ նախագահ երեսփոխան Ռոժէ Ռոթ։ Անդամներու ընդհանուր թիւն է 12, որուն 9ը մահմետական եւ երեքը Ֆրանսացի են։

ԴԱՇՆԱԿՑԱՅԻՆ Գերմանիոյ Հանրապետութեան նախագահ Հայնրիշ Լիւպքէ 4 օրուան պաշտօնական այցելութեան մը համար Վիէննա կը գտնուի այս միջոցիս։ 1908էն ի վեր առաջին անգամն է որ գերմանական Պետութեան բարձրագոյն անձնաւորութիւնը Աւստրիա կ'այցելէ պաշտօնապէս։

ՍԱԼԱՆԻ աջ բազուկը նկատուած եւ Ալժէի մէջ ձերբակալուելով այժմ Փարիզ բանտարկուած նախկին զօրավար Ժուհօ շուտով դատաստանի պիտի ենթարկուի։ Մասնաւոր օրինագիծով մը եւ ամէնէն ուշը 15 օրուան ընթացքին, Ժուհոյի դատավարութիւնը պիտի կատարուի զինուորական Բարձր Ատեանին կողմէ, որու վճիռը անվերաքննելի պիտի ըլլայ։

ՊՈՐՏՈՅԻ շրջանին մէջ ձայնասփիւռէն լսելի չեղաւ Զօր. տը Կոլի Երկուշաբթի օր արտասանած ճառը, ահաբեկիչներ փճացուցած ըլլալով ելեկտրական բարձրաձիգ հոսանքի գիծերը։

ՀԱՆՐԱՔՈՒԷՆ «այո՛» որոշած են պատասխանել երկրին մեծագոյն կուսակցութիւնները, եւ այդ ուղղութեամբ կոչ ըրած են ընել իրենց անդամներուն։ Առայժմ «ո՛չ» պատասխանելու որոշում առած են «Հանրապետութեան Միութիւնը», Փիէռ Փուժատի վարած «Ֆրանսական Միութիւն եւ Եղբայրակցութիւն» կազմակերպութիւնը եւ Ռոժէ Թրենքիէի նախագահած «Միութեան» Փարիզի մասնաճիւղը։

ԱՊԱՀԻՆՈՒՄԻ 17 պետերու Ժընեւի ժողովը իր 10րդ նիստը գումարեց։ Ամերիկայի եւ Խորհ. Միութեան արտաքին նախարարները՝ Տին Ռըսք եւ Անտրէի Կրոմիքօ գլուխ գլխի տեսակցութենէ մը ետք, միասնաբար յայտարարեցին թէ Պերլինի համար Արեւմուտք — Արեւելք ծանր վէճին մէջ «որոշ յառաջդիմութիւն» կայ եւ երթալով աւելի յստակ կը դառնան ու կը «պարզուին փոխադարձ համաձայնութեան եւ անհամաձայնութեան կէտերը»։

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ լաւատեղեակ աղբիւրները կը հաստատեն թէ Խորհ. Միութիւնը որոշած է դադրեցնել համայնավար Չինաստանի ի նպաստ կատարած օգնութիւնը։ Կ'ըսուի թէ այս որոշումը, թէեւ մեծ մասով արդիւնքն է երկու երկիրներու միջեւ տիրող տարակարծութեանց, այսուհանդերձ կապ ունի Խորհրդային տնտեսական «օգնութեան» միջազգային փորձի մը հետ, որով առնէ մը ի վեր Խորհ. Միութիւնը կը ջանայ իր օգնութիւնով յոգնութեան մատնել» նախընթացաբար ոչ — համայնավար երկիրներ, ինչպէս Հնդկաստանը եւ Ինտոնեզիան։

ՄԱԿ-ի նախաձեռնութեամբ կատարուած խորհրդակցական հանդիպումներու շնորհիւ, Ամերիկա եւ Խորհ. Միութիւն սկզբունքով համաձայն են գործակցելու անջրպետի հետախուզական մարզին մէջ։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ գիտական եւ քիմիագէտ Ալէքսէյի Կոլուպ որ անցեալ Հոկտեմբերին Հոլանտա ապաստանած էր, այժմ դիմում ըրած է տեղական Խորհ. դեսպանատան որպէսզի երկիր վերադառնայ, ուր մնացած է իր երիտասար կինը։ Հոլանտայի պատկան իշխանութիւնները քննութիւն կը կատարեն, ճշդելու համար թէ «կամաւո՞ր եւ ազա՞տ» է «հայրենադարձին» որոշումը։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՐՈՒԱԾ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Չորեքշաբթի առաւօտ ժամը 6ին, զինուորական պետական հարուած մը տեղի ունեցած է Դամասկոսի մէջ։ Հանրապետութեան նախագահը խոկոյն հրաժարած է եւ իշխանութիւնը ձեռք առած է բանակը։ Սահմանադրութիւնները կը պակսին, սակայն Պէյրութ հասած առաջին լուրերուն համաձայն, անցեալ Սեպտեմբերի 28ի պետական հարուածին բնոյթը ունի այսօրուան զինուորական շարժումը։ Բանակը առարկած է թէ այն ատեն գործի գլուխ եկող քաղաքային իշխանութիւնները չեն գործադրած յեղափոխութեան խոկական ոգին եւ նախատեսած սկզբնական ծրագիրը։ Ժամէ ժամ նոր լուրերու կը սպասուի, գիտնալու համար թէ ինչ են զինուորական այս նոր կառավարութեան հիմնական քաղաքական հակումները, ձգտումները եւ անոնց գործադրութեան համար ձեռք առնելիք միջոցները։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

«ԿԱԼԸՐԻ ՊԱՐՊԷՍ»ի 10 յարկանի շէնքը հրոյ ճարակ դարձաւ առջի գիշեր, հակառակ 12 հրշէջ խումբերու շուտափոյթ միջամտութեան։ Անծանօթ կը մնայ հրդեհին պատճառը։ Նիւթական վնասները շատ մեծ են։

«ԴԱՇՆԱԿՑԱՅԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կառավարութեան քաղաքականութիւնը անփոփոխ կը մնայ, յայտարարեց Ատընաուըր, Արեւելեան Գերմանիոյ նախկին բնակիչներու ընկերակցութեան նախագահին ուղղած իր նամակով։ «Գերմանիոյ վերամիացումը միշտ կը մնայ իր մտահոգութիւններուն կեդրոնը, իսկ Օտեր — Նայսի գիծը չի կազմեր Գերմանիոյ արեւելեան սահմանը»։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարութեան համաձայն, Թուրքիա մէկ տարուան ընթացքին հարիւր միլիոն տոլարի, այսինքն հինգ հարիւր միլիոն Ն. Ֆ.ի օժանդակութիւն ստացած է խորհրդային պլոքէն, գլխաւորաբար պատերազմական երեղէններ, հրասայլ, «Միկ» օդանաւ եւայլն։

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ նախագահը՝ Ֆրոնտիզի միշտ կը մերժէ հրաժարիլ։ Այս վճռականութեան առջեւ զինուորական պետերը կը տատամսին ուժի դիմելու։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ Ազգային ժողովրդական համագումարի երրորդ նստաշրջանը բացուեցաւ, կը հաղորդէ «Նոր Չինաստան» գործակալութիւնը։ Քանի մը օր առաջ հաղորդուած էր նստաշրջանին «գաղտնի» բացումը։ Այս համագումարը, որ տեղի կ'ունենայ առաջին անգամ ըլլալով երկու տարուան մէջ, պաշտօնապէս կը ճանչցուի իբրեւ պետութեան գերագոյն օրկանը, իրականութեան մէջ սակայն, ոչ մէկ հեղինակութիւն եւ կշիռ ունեցող խորհրդարան մըն է։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Զ.

Մեթր Մուհամէտ Ֆատըլի պաշտպանողականին շարունակութիւնը. —

Ամբաստանեալներու մօտ գտնուած զէնքերուն եւ գործիքներուն անդրադառնալով, մեթր Ֆատըլ շեշտեց, թէ ինչպէս բոլոր մեղադրեալները յայտարարեցին, այդ զէնքերն ու գործիքները միայն ինքնապաշտպանութեան համար էին։ Ցիշեց զինուորական մասնագէտի այն վկայութիւնը, թէ նման գործիքներ կարելի է գտնել բոլոր շուկաներու մէջ, նոյնիսկ Պէյրութ։ Հետեւաբար, ջրեց ամբաստանագրին մէջ եղած այն հաստատումը, թէ անոնք օտարներու կողմէ յանձնուած էին Դաշնակցականներուն։

Ի վերջոյ անցաւ խռովարարութեան մեղադրանքին եւ շեշտեց, թէ Հայերը ո՞րու դէմ խռովութիւններ պիտի առաջացնէին։ Միթէ Իսլամներո՞ւն դէմ, ուրիշ համայնքի՞ մը դէմ։ Ոչ անշուշտ։ Եւ որովհետեւ մեր ուսումնասիրութիւնը գիտական եւ իրաւական է, աւելի առաջ կ'երթամ եւ կ'ըսեմ՝ աշխարհի օրէնսդէտներուն հետ ձայն բռնելով. «Երբ մէկը զէնք պահէ եւ նոյնիսկ պատրաստուի խափանարարութեան, եւ սակայն վերջը հրաժարի եւ քաշուի, յանցաւոր չի նըկատուիր»։ Այս պարագային, եթէ պահ մը ընդունինք, որ Հայերը ընդունած են խռովութիւններ ընելու, բայց երբ համայնավարական վտանգը անհետացած է Սուրիայէն, թաղած են իրենց զէնքերը եւ պետութեան ծածկած, անպարտ են այդ ամբաստանութենէն։

Մեթր Ֆատըլ իր երեքուկէս ժամ տեւող ճառը վերջացուց հետեւեալ կոչը ուղղելով դատարանի յարգելի նախագահին եւ կազմին. «Պ. դատաւորներ, Արաբները ճանչցուած են աշխարհի մէջ իրենց ազգային վեհանձն ոգիով եւ ասպնջական հիւրասիրութեամբ։ Մի թողուք, որ պատմութիւնը մեր ճակտին արձանագրէ, որ դաւաճանեցինք արաբական այս նուիրական առաքինութեան եւ մեր մօտ ապաստանած Հայերը, որոնք այնքան թանկագին ծառայութիւններ մատուցին արաբական երկիրներուն եւ Սուրիոյ, դատապարտեցինք քաղաքական պատճառներով, երբ շատ լաւ գիտենք, թէ անոնք անմեղ են»։

ՄԵԹՐ ԱՊՏԷԼ ՄԷՍԻՀ ՏԱՂՈՒՄԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆԸ

Սուրիոյ մեր մեղադրեալ ընկերներու դատավարութեան շարքին, 17 Մարտի նիստին, երկրորդ խօսողը հանդիսացաւ Մեթր Ապտէլ Մէսիհ Տաղում։

Մեթր Տաղում, իր յարգանքը յայտնելէ ետք դատական կազմին, իբրեւ իր պաշտպանողականի նախաբանը յայտարարեց, թէ Հայերը ապաստանութիւն գտած են արաբական հիւրընկալ երկիրներու մէջ, հոգիով միացած մեզի թրքական բռնակալութեան դէմ իրենց մղած պայքարով։ Սուրիոյ մէջ Հայերը տունտեղ ըլլալէ ետք, կազմակերպեցին իրենց համայնքային կեանքը, ունեցան մշակութային, մարզական, բարեսիրական միութիւններ եւ քաղաքական կեանք, մեզի հետ միասին պայքարելու համար ի խնդիր այս երկրի անկախութեան։

«Հայերը, ըսաւ մեթր Տաղում, մեզի հետ էին Ալեքսանտրէթի Սանճաքի ազատագրման պայքարի օրերուն եւ միշտ պատուաւոր կեցուածք մը ունեցան, ինչպէս վկաներ հաստատեցին պատկառելի ատեանիդ առջեւ»։

Անցնելով դատի էութեան, Մեթր Տաղում յայտարարեց.

«Հարցաքննիչներու կողմէ հարց տըրուած է մեղադրեալներուն, թէ ի՞նչ դիրք պիտի բռնէին, եթէ պատերազմ ծագէր մեր եւ Հայաստանի միջեւ։ Ես, ներկայ ատեանին առջեւ հարց կուտամ դատախազութեան. ի՞նչ կապեր մեզ կը կապեն Ալեքսանտրէթի Սանճաքին։ Մեր հայրենակիցները տարածուած են աշխարհի չորս ծագերուն, Ափրիկէ, թէ Ամերիկաներ։ Արդեօք անոնք կը մոռնա՞ն իրենց հայրենիքը, երբ մենք դադրինք իրենց մասին մտածելէ։ Եւ ինչո՞ւ ամէն տարի հազարաւորներ ուխտի կուգան արաբական երկիրները։ Արդեօք մեր մէջ սուրբ մը կա՞յ։ Ինչո՞ւ օտարութեան մէջ միութիւններ կը կազմեն եւ մեր քարոզչական նպատակներուն կը ծառայեն, նիւթապէս ալ օժանդակելով մեզի։ Ինչո՞ւ Արժանթինի կառավարութիւնը իր հողին վրայ գտնուող մեր հայրենակիցները լըտես չի նկատեր, կամ Պրազիլիոյ մէջ՝ խռովարար։ Ընդհակառակն, մեր հայրենակիցները պատուի ու յարգանքի կ'արժանանան։

«Պարոն դատաւորներ, օր չանցնիր որ մենք չմտածենք պաղեստինցի մեր մէկ միլիոն գաղթականներու մասին։ Իսկ Թուրքերը միայն չարտաքսեցին մէկ միլիոն Հայեր, այլ մէկուկէս միլիոն Հայեր ջարդեցին, պատմութեան մէջ աննախընթաց ջարդ մը կազմակերպելով»։

Խօսելէ ետք նախկին վարչակարգի օրով ի գործ դրուած ապօրինի ու անմարդկային միջոցներու մասին, անդրադարձաւ այն հալածանքներուն, որոնց ենթարկուեցան պարկեշտ եւ օրինապահ քաղաքացիներ, որոնք գիշերանց կ'առեւանգուէին իրենց տուներէն, ծեծի եւ ելեկտրական հոսանքի տակ կը մահանային։ Հին ժամանակները յիշցնող չարչարանքներ ի գործ կը դրուէին այսօր ամբաստանեալի աթոռին վրայ նստած մեր եղբայրներուն հանդէպ։ Այդ տաժանելի չարչարանքներուն տակ է որ, անոնք ստիպուեցան կեղծ խոստովանութիւններ ընելու, յուսալով որ այդ չարչարանքները վերջ պիտի գտնեն, իւրաքանչիւրը իր վրայ յանցանք մը բեռցնելով։ Բացի այս կեղծ խոստովանութիւններէն, ամբաստանագրի մէջ որեւէ փաստացի տուեալ գոյութիւն չունի՝ հաստատող, թէ ներկայ բանտարկեալներէն ոեւէ մէկը խռովարարութիւն ըրած ըլլայ։

«Ամբաստանագրի երկրորդ կէտը, որ քաղաքացիական կռիւ առաջացնելու մեղադրանքին կը վերաբերի, այդ մասին նոյնպէս որեւէ փաստ չկայ։ Անշուշտ որ Հայերը ունին ներքին պայքարներ, որոնք կը վերաբերին միայն իրենց համայնքին եւ եկեղեցական հարցերուն։ Այդ պայքարը չի նշանակեր, թէ անոնք միջհամայնքային խնդիր կը ստեղծեն։ Հետեւաբար, քաղաքացիական կռիւի որեւէ հետք չկայ։

«Գալով զէնքերու հարցին, նկատի պէտք է ունենալ, թէ այդ զէնքերը յարձակողական նպատակներո՞ւ պիտի գործածուէին, թէ պարզ ինքնապաշտպանութեան համար էին։ Այս պարագան առաջին հարցաքննութեան իսկ պարզուած է. այդ զէնքերը պիտի գործածուէին, եթէ ներքին կամ արտաքին յարձակում մը գործուէր իրենց վրայ։ Ինքնապաշտպանութիւնը պարագաներու պարտադրանքն է՝ որ կը ստիպէ անհատ մը կամ անհատներ զէնք ունենալու վերահասու վտանգին առջեւ։

«Իմ պաշտպանեալներուս մօտ գտնուած հնօրեայ զէնքերով միթէ կարելի՞ էր խռովութիւն ընել, երբ տեսանք, թէ ինչպիսի զէնքեր անհրաժեշտ են նման ձեռնարկներու համար, վերջերս արաբական կարգ մը երկիրներու մէջ պատահած խռովութիւններու եւ երեւան հանուած խսկական զինամթերքներու առթիւ։

(Նար.)

Յ. ԹԼԿՈՒՐԱՆՑԻԻ ՏԱՂԵՐԸ

Միջնադարեան հայ տաղերգութիւնը հարուստ ժառանգութիւն մը ձգած է, որուն մեծ մասը տակաւին անտիպ կը մնայ, գրչագիր մատեաններուն մէջ ցրուած: Անշուշտ, սքանչելի գործ է այդ ժառանգութեան հրատարակութիւնը, բայց առաւել եւս կարեւոր է եւ միեւնոյն ժամանակ դժուար անոնց դասաւորումը ըստ ժամանակաշրջանի եւ հեղինակի: Այս իմաստով միջնադարեան բնագիր մը հրատարակելը սովորական իմաստով գործ մը չէ, այլ՝ կը պահանջէ գիտական խորաթափանց եւ պրպտող միտք, բանասէրի սրատես աչք եւ լեզուական ու գրական հոտառութիւն: Արդարեւ, պէտք չէ մոռնալ թէ պատմական հանգամանքներու բերումով շատ քիչ բան կամ թէ գրեթէ ոչինչ հասած է մեր ձեռքը միջնադարու հեղինակներու ինքնագիրերէն: Բազմազան եւ հարուստ ժառանգութիւնը պահպանուած է զանազան ժամանակներու կատարուած ընդօրինակութիւններով: Կան բազմաթիւ իրարմէ տարբեր տաղեր, որոնց իբրեւ հեղինակ կը յիշուի ոմն Յովհաննէս, Զաքարիա, Մինաս: Կան մէկէ աւելի Երզնկացիներ, Թոխաթեցիներ եւայլն: Քիչ չեն նաեւ այնպիսի օրինակներ, երբ միեւնոյն տաղը մեզի հասած է զանազան հեղինակներու անունով՝ տեղ մը գրիչներու միջամտութեամբ եւ աղաւաղումով, ուրիշ տեղ մը՝ միջնադարուն ալ գոյութիւն ունեցող գրագողութեան փաստով: Կան նաեւ այսպէս կոչուած «անանուն տաղեր»:

Վերոյիշեալ հանգամանքները նկատի առնելով, պէտք է ըսել, թէ իրօք արժէքաւոր գիտական գործ կատարած է բանասիրական գիտութիւններու թեկնածու Էմ. Պիւզեան՝ հրապարակ հանելով Յովհաննէս Թլկուրանցիի «Տաղերը»:

Պիւզեանի աշխատութեան կարեւոր արժանիքը Թլկուրանցիի տաղերուն քննական բնագիրներուն պատրաստութիւնն է: Ձեռքի տակ ունենալով Հայաստանի Մատենադարանին շուրջ 33 գրչագիր աղբիւրներ, որոնց մէջ կան Յովհաննէս Թլկուրանցիի տաղերուն ընդօրինակութիւնները, եւ օգտագործելով զանազան առիթներով նոյն անունով հրատարակուած գիրքերը, գրական եւ լեզուական հմուտ քննութեամբ ի յայտ կը բերէ Թլկուրանցիի գործերուն անհատականութիւնը ցուցնող հանգամանքները եւ ըստ այնմ ալ կը զատէ անոր գրչին պատկանող տաղերը, անկախ այն հանգամանքէն թէ անոնք իր անունով կամ անանուն վիճակի մէջ հասած են մեզի: Եւ այնուհետեւ բաղդատելով այդ տաղերուն գրչագիր եւ տպագիր օրինակները, Պիւզեան կը սրբագրէ միջնադարեան գրիչներու, իսկ յետագային նաեւ հրատարակիչներու աղաւաղումները եւ խաթարումները, առանց, սակայն, կամայական միջամտութեան: Այս ձեւով, առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուին Թլկուրանցիին ստուգուած, արժանահաւատ եւ խիստ քննական բնագիրները: Այդ բնագիրներուն էջերուն տակը կան գրչագիր եւ տպագիր աղբիւրներուն մանրամասն այլ ընթերցումները: Այս ձեւի այլընթերցումները, անշուշտ, անհրաժեշտ են, բայց բանասէրին աշխատանքին կարեւորութիւնը այն է, որ կարողանայ գրչագրական սովորական վրիպումը զանազանել բնագիրին համար տարբեր իմաստ արտայայտող կամ լեզուական ու պատմական արժէք ներկայացնող աղաւաղումներէն: Էմ. Պիւզեանի պատրաստած այլընթերցումները ճիշդ այդպիսի մատենագիտական հետաքրքրութիւն ներկայացնող բնագիրներու տարբերութիւններ են:

Կարելի չէ զովասանքով չարտայայտուիլ հեղինակին զգոյշ վերաբերումին համար, երբ կ'որոշէ այսինչ կամ այնինչ տաղին հեղինակին անունը: «Յաւելուած»ի բաժնին մէջ զետեղած է տաղեր եւ ոտանաւորներ, որոնց հանդէպ վերապահ է թէ կը պատկանին Թլկուրանցիի գրչին:

Առանձին բաժիններով ներկայացուած են տաղերուն բնագիրները՝ «Սիրոյ եւ բնութեան տաղեր», «Խրատական – բարոյախօսական տաղեր» եւ «Վիպական տաղեր»: Վերջաւորութեան՝ «Ծանօթագրութիւններ եւ բանասիրական դիտողութիւններ» բաժնին մէջ, գիրքը կազմողը մանրակրկիտ բծախնդրութեամբ կը ճշդէ ամէն մէկ բնագիրին աղբիւրները եւ անոնց մասին գրուած բոլոր կարծիքները:

Թլկուրանցիի տաղերուն բնագիրներուն Էմ. Պիւզեան կցած է երկար եւ մանրամասն ուսումնասիրութիւն մը, ուր քննութեան կ'առնէ հեղինակին ժամանակաշրջանը, կեանքը, անոր ստեղծագործութիւնը, ձեռագիր եւ տպագիր ժառանգութեան վիճակը եւ յիշեալ բնագիրները կազմելու հանգամանքները: Պիւզեան բանասիրական հարուստ գրականութեան եւ սկզբնաղբիւրներու մանրակրկիտ քննութեամբ կը պարզէ Թլկուրանցիի ապրած շրջանը (ԺԴ. դարու երկրորդ կէսէն մինչեւ ԺԵ. դարու առաջին կէսը), կ'անդրադառնայ անոր անձին շուրջ եղած տարակարծութիւններուն եւ կը պարզէ անոր գրական վաստակին արժէքը: Յովհաննէս Թլկուրանցի իր գործին բնոյթով եւ ուղղութեամբ անքակտելի կերպով կապուած է նախորդող եւ յաջորդող տաղերգուներուն հետ: Այս առնչութեամբ, Էմ. Պիւզեան իր ուսումնասիրութեան մէջ կրցած է ցոյց տալ անոր գործերուն ինքնատպութիւնը շատ տաղերգուներու կողմէ երգուած նոյն մոթիֆներուն մէջ: Թլկուրանցի կ'երգէ սէրը, բնութիւնը, կինը հոգեկան ապրումներու անմիջական ազդեցութեան տակ, առանց այլաբանական շղարշի, զոր կը նկատենք միւս տաղերգուներուն քով: Միեւնոյն ատեն Պիւզեան գիտնականի մը բարեխղճութեամբ ցոյց կուտայ տաղասացին խրատական – բարոյախօսական մոթիֆները՝ երկուութիւն եւ հակասութիւն տեսնելով մէկ կողմէ անոր աշխարհիկ բուռն զգացումներուն եւ միւս կողմէ՝ կրօնական բարոյախօսութեան եւ ապաշխարանքին միջեւ: Այս երկուութիւնը եւ հակասութիւնը հասկնալի ու միեւնոյն ատեն տրամաբանական է այդ շրջանի մարդոց համար, որոնք զգացած են մարդկային անհատականութիւնը ճնշող կրօնական աշխարհահայեցողութեան կապանքները, բայց եւ այնպէս չեն կրցած ազատագրուիլ անոնցմէ: Ուշագրաւ է այն փաստը, որ Թլկուրանցի մեր միջնադարու միակ տաղերգուն է, որ օգտագործելով ժողովրդական ստեղծագործութիւնը՝ մշակած է մէկ քանի վիպական – պատմական երգեր: Անոնցմէ ամէնէն նշանաւորը «Քաջ Լիպարիտի» տաղն է, ուր երեւան կուգայ Թլկուրանցիի հայրենասիրութիւնը: Էմ. Պիւզեան համոզիչ փաստերով ցոյց կուտայ թէ Թլկուրանցի օգտագործած է նաեւ ժողովրդական այլ զրոյցներ: Կը խօսի նոյնպէս Թլկուրանցիի տաղերու արուեստին եւ լեզուին մասին:

Մ. Աբեղեանի Գրականութեան Կաճառին նախաձեռնած «Հայ միջնադարեան տաղերգուներ» մատենաշարին 4րդ գիրքն է այս, «Խաչատուր Կեչառեցի», «Յովհաննէս Երզնկացի» եւ «Մարտիրոս Ղրիմեցի» աշխատութիւններէն ետք, որ խնամքով եւ ճաշակով հրատարակած է Գիտութիւններու ակադեմիային հրատարակչականը: Փափաքելի է, որ շարունակուի այս նախաձեռնութիւնը նոյն եռանդով եւ բարեխղճութեամբ:

ԱՐՏ. ՆԱԶԻՆԵԱՆ

ՖՐԱՆՔԵՒԱԼԺԵՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Դ. եւ վերջին մաս)

6.— ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄՆԱՅՈՒՆ ՇԱՀԵՐՈՒ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄԸ

Ֆրանսա պիտի պահէ Սահարայի մէջ իր ձեռք ձգած իրաւունքները եւ զինուորական ապահովութեան միջոցները:

Ֆրանսա առանց որեւէ սեղմումի կը պահէ իր մինչեւ այսօր ունեցած իրաւունքները քարիւղի եւ այլ հանքերու շահագործումներուն վրայ:

Ինչ կը վերաբերի ապագային կատարուելիք նոր խուզարկումներուն, Ալժերիոյ եւ Սահարայի մէջ նոր պեղումներ կատարելու մարզին մէջ Ֆրանսա մինչեւ վեց տարի ունի բացարձակ նախապատուութեան իրաւունք:

Մարմին մը պիտի ստեղծուի, որ համագործակցութեան զետնին վրայ պիտի ապահովէ Սահարայի ներքնահողի հարստութիւնները շահագործելու ճիգին շարունակութիւնը: Ֆրանսեւալժերական թէքնիք մարմին մը պիտի կազմուի, նաւասար թիւով անդամներէ բաղկացած, որ մէկ կողմէն պիտի հսկէ Սահարան շահագործելու համար ցարդ կատարուած աշխատանքներուն զարգացման, եւ միւս կողմէ պիտի զբաղի նոր պեղումներ կատարելու զիջումնագրերու, քարիւղի ու այլ հանքերու մենաշնորհներու, եւն. հարցերով:

Ֆրանսա պիտի պահպանէ իր ռազմագիտական շահերը: Պիտի շարունակէ Սահարայի մէջ սկսած գիտական իր փորձերը: Պիտի պահէ Ալժերիոյ վրայով Ափրիկէի միւս երկիրներուն հետ ունեցած օդային երթեւեկութեան ազատ կապերը:

Այս ուղղութեամբ, Մէրս Էլ Քէպիրի մէջ տասնըհինգ տարուան համար (վերանորոգելի) պիտի պահէ օդային եւ ծովային կայան մը: Այս կայանին ներս բացարձակ ազատութիւն եւ իշխանութիւն պիտի ունենայ պաշտպանութեան, ապահովութեան եւ օգտագործման մարզերուն մէջ: Մինչեւ որ Պու – Սֆէրի նոր օդակայանին շինութիւնը աւարտի, Լարթիկի օդակայանը պիտի նկատուի Մէրս Էլ Քէպիրի մաս կազմող վայր:

Սահարայի մէջ, Ֆրանսա հինգ տարի եւս պիտի պահէ գիտական հետազօտութեանց իր հաստատութիւնները:

Մինչեւ հինգ տարի, Ֆրանսա պիտի պահէ Քոլոմ – Պէշարի, Ռեկանի եւ Իմ Ամկէլի օդակայանները, ինչպէս նաեւ դիւրութիւններ Պոնի եւ Պուֆարիքի օդակայաններուն գործածութեան համար:

Հինգ տարի ետք, եւ առանց ժամանակի սահմանումի, այս օդակայաններէն ոմանց գործածութեան համար՝ մասնաւոր դիւրութիւններ եւ իրաւասութիւններ պիտի ունենայ:

Ֆրանսա զինուորական ուժ պիտի պահէ Ալժերիոյ մէջ՝ մինչեւ երեք տարի:

7.— ԻՐԱՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Որպէսզի վերոյիշեալ որոշումներու գործադրութեանց ընթացքին ծագած դժուարութիւններ ամբողջ համաձայնութիւնը չվտանգեն, նախատեսուած է, որ Ֆրանսա եւ Ալժերիա պարտադիրաբար պիտի դիմեն փոխադարձ համաձայնութեան եւ հաշտարարութեան:

«Ինչ ալ ըլլայ իրենց ընտրած ապագան, բոլոր Ալժերացիները ապահովութիւն ունին, թէ քուէարկութեան ատեն ինչ ալ ըսած ըլլան, կրնան Ալժերիոյ մէջ մնալ, խտրականութենէ ու անարդարութենէ զերծ:

«Եւրոպացիները կրնան որոշել իր անձնական ճակատագիրը, ըլլայ այնտեղ իր հողին վրայ մնալով, ըլլայ Ֆրանսա հաստատուելով:

«Բոլորն ալ Ֆրանսայի պիտի մնան այնքան ատեն որ ուզեն:

«Ինչ ալ ըլլայ Ալժերիոյ մարդոց ու կիներուն որոշած ապագան, Ֆրանսա զիրենք պիտի չլքէ: Այդ պարագան միասնաբար կերտելու կարելիութիւնը իրենց մէջ կախուած է»:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ԴԷՊԻ ԱՒԱՐԱՅՐԻ ԴԱՇՏԸ

Յետոյ Վարուժան Մելիքեանի ինքնաշարժով կ'ուղղուինք Շահկէօլ, որ քաղաքէն բաւական դուրս է:

Կ'անցնինք նորակառոյց պողոտաներէ, որոնք եզերուած են կանանչութիւնով: Իսկապէս արդիական ձեւ տրուած է զբօսավայր այս պողոտային: Վերջապէս կը հասնինք:

Շահկէօլը արուեստական լիճ մըն է, ընդարձակ ու խորունկ, մէջտեղը գեղեցկաշէն բնակարան մը, որ ցամաքին կապուած է պարանոցով մը: Շահկէօլ ունի իր պատմութիւնը, կառուցուած է իբրեւ ամարանոց բնակարան Իրանի գահաժառանգ իշխանին: Արդարեւ, Յուլիսի կիսուն, այնքան ցուրտ էր Շահկէօլի շրջապատէն ներս, որ մսիլ սկսանք եւ սակայն, յառաջացանք մէկ եզերքէն, հասանք պարանոցին ու քալեցինք դէպի շէնքը, որ այժմ իբրեւ ճաշարան – սրճարան կը գործածուի: Սեղանի մը շուրջ բոլորուեցանք եւ այդ մսեցնող միջավայրին մէջ հաճելի կերպով վայելեցինք բաժակ մը թէյը:

Ինքը, Թաւրիզը, ամարանոց քաղաք մըն է, իսկ Շահկէօլը քիչ մը աւելի եւ հաճելի վայր մը, այլ խօսքով Թաւրիզի ջրամբարն է ու ժամադրավայրը: Ներսատարաններ կան լճակին եզերքին, իսկ անոր արեւելեան կողմը, ամֆիթատրոնի նման, կը բարձրանան ծառախիտ պարտէզներու շերտերը, ուր ժողովուրդը, ընտանիք – ընտանիք, իրենց ժամերը հաճելի կը դարձնեն: Երկար չենք մնար Շահկէօլի աւազանին շուրջ, կը վերադառնանք Առաջնորդարան: Առաջնորդարանի բակէն ներս մեծ թիւով ժողովուրդ հաւաքուած էր, հետզհետէ կը ծանօթանամ «Ալիք» օրաթերթի խմբագրապետ Տոքթ. Բագրիկ Մինասեանին, բանաստեղծ Արամ Գառօնէի, Աշոտ Գասպարեանի եւ այլոց:

Կ'ափսոսամ որ օրագիր չեմ պահած: Ես այն ինքնավստահութիւնը ունէի թէ պիտի կարենայի ամէն բան միտքս պահել ու վերադարձիս անմիջապէս գրի առնել տպաւորութիւններս: Տան հաշիւը շուկան չանցնիր կ'ըսեն եւ այդպէս ալ եղաւ:

Այդ իրիկուն Թաւրիզի շատ պատուական եւ խանդավառ հասարակութիւնը քիչ մը ուշ բաժնուեցաւ Առաջնորդարանի գեղեցիկ ժողովրդային պարտէզ ժամադրավայրէն: Մենք ալ իրենց հետ մնացինք ծառերու ստուերներուն ներքեւ, մինչեւ որ ընթրիքի հրաւիրուեցանք: Բարձրացանք ճաշարան: Աւելորդ չեմ համարեր ճշդելու, թէ այս ընթրիքը աւելի պաշտօնականացաւ իր բաժակաճառերով: Պարսկաստանի մէջ բաժակաճառը անբաժան մասը կը կազմէ բաժակին:

Մենք այդ գիշեր պիտի մեկնէինք Ս. Թադէ: Թելադրուեցաւ քիչ մը հանգստանալ: Սակայն ո՞վ միտք պիտի ընէր նման խելօք թելադրութիւններ: Բարձրացանք մեր սենեակները եւ սկսանք մեր կիսատ մնացած զրոյցին... սպասելով մեկնելու ժամին:

Կէս գիշերուան մօտ ճամբայ կ'ելլենք դէպի Ս. Թադէ: Արտակ Սրբազանը, Արսէն եւ Արամ Գառօնէ Արտուշին անձնական ինքնաշարժին մէջ տեղ կը գրաւեն, Տոքթ. Բագրիկը եւ ես՝ ալ այլ ինքնաշարժի մը ետեւի մասը, իսկ շարժավարին մօտ կը նստին Խորէն քահանան ու իր Թոռը:

Տոքթ. Բագրիկի հետ ծանօթութիւնս շատ մակերեսային էր (Ալիք թերթի խմբագրապետը): Իր մասին բաւական բան լսեր էի, հիմա ինքնաշարժին մէջ, առիթը ներկայացած համարելով՝ կարգ մը հարցումներ ուղղեցի: Քանի մը վայրկեան միտքը ամփոփելէ ետք իր Սիպերիա աքսորին կծիկին թելը քակեց: Անգամ մը եւս վերապրեցաւ ողբերգական այն կեանքը, որ իրեն եւ իրեն նմաններուն բաժին ինկած էր:

Դուրսը մութ ու խաւար է: Ճամբան անհարթ: Փոշին կը մարզուի ներս ինքնաշարժին ճեղքերէն: Կը բարձրանանք, կ'իջնենք, ու խօսակցութիւնը Սիպերիայէն կ'անցնի գաղթաշխարհ: Ինքնաշարժը կանգ կ'առնէ ծառաստ եւ պտղաստ գիւղաքաղաքի մը կեդրոնը:

Կ'ենթադրեմ Սաւալան պիտի ըլլայ անունը: Քանի մը խանութներ բաց են եւ պտուղները կայտառ տեսքով կը փայլին ելեկտրական լոյսին ներքեւ: Ս. Թադէի այլ ուխտաւորներու մարդատար ինքնաշարժներն ալ կանգ առած են: Ուխտաւորները իրենց գնումները կը կատարեն: Երկար չենք մնար, մեր ճամբան կը շարունակենք: Բնութեան գեղեցկութիւնով օժտուած վայրերէ կ'անցնինք, ափսոս որ խաւար է եւ շատ բան չերեւիր: Ծառաստ եւ ջրառատ վայրի մը ճամբուն աջ կողմը մեր ինքնաշարժը կանգ կ'առնէ, ոչխարի հօտ մը դէմէն կուգայ, հարկ էր այդ նեղ ճամբուն վրայ անասուններուն ճամբայ տալ: Հօտը կ'անցնի, փոշիի ամպ մը բարձրացնելով իր ետեւէն: Ինքնաշարժէն կ'իջնենք: Քիչ մը անդին, բարդիներու շարքը իր խիտ մթութիւնով եւ վազող ջրերու կարկաչը բաւական էին թարմ եւ առողջ օդին հետ, մեզ տալու այն տպաւորութիւնը թէ իսկապէս կանգնած էինք բնութեան մէկ գեղեցիկ ծոցին մէջ:

— Այս ծառերուն ետեւ, վերը, ժամանակին հայկական գիւղ մը կար, գիւղին գերեզմանատունն ալ մօտ է,— կը բացատրէ մեր շարժավարը: Ու կ'աւելցնէ թէ մօտ ենք Խոյի:

(2 Շար.)

ՆԱՀԱՊԱՏԱԿՈՎ

ԳԼՈՒԽ Ե

ՊԱՏԱՆԻ ԴԱՍԸ

ՊԱՏԱՆԻՆ ՊԱՏԱՀԱԿԱՆ

— Ես ոչ մի բան չեմ ուզում, ոչ մի բան չեմ ուզում, միայն թե ինձ մի հրամայեք, որ ես ձեզ ասեմ, թե ինչ է պատահել, ինչպես ես ամեն ինչ իմացա, ինչպես ես ամեն ինչ տեսա, ինչպես ես ամեն ինչ լսեցի, ինչպես ես ամեն ինչ հասկացա, ինչպես ես ամեն ինչ զգացի, ինչպես ես ամեն ինչ ապրեցի, ինչպես ես ամեն ինչ տառապեցի, ինչպես ես ամեն ինչ մոռացա, ինչպես ես ամեն ինչ հիշեցի, ինչպես ես ամեն ինչ կորցրի, ինչպես ես ամեն ինչ գտա, ինչպես ես ամեն ինչ սիրեցի, ինչպես ես ամեն ինչ ատեցի, ինչպես ես ամեն ինչ հավատացի, ինչպես ես ամեն ինչ կասկած

Այրի Տիկին Մարի Խաչատուրեան եւ զաւակները Վարսենիկ, Կարպիս եւ Խաչիկ, Այրի Տիկին Սարաֆեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչատուրեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Աղաւնի Երկանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հայկ Խարեան եւ զաւակները, սրտի խորունկ վիշտով կը ծանուցանեն յանկարծական մահը իրենց ամուսնոյն, հօր եւ եղբօր՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

Թաղման արարողութիւնը կը կատարուի, այսօր Հինգշաբթի, ժամը ճիշդ 16·15ին, Առնուվիլի Վարդապետ Ս. Խաչ եկեղեցին։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհիներ Մարի Խաչատուրեանի, Աղաւնի Երկանեանի, Սիրան Խաչատուրեանի, Վարդանոյշ Խարեանի եւ անոնց պարագաներուն, իրենց ամուսնոյն, եղբօր եւ պզտիկանին՝ Յարութիւն Խաչատուրեանի կսկծալի մահուան առթիւ։

×

Կրընոպլի Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէի, Լանսէի եւ Ռըժանի բոլոր ընկերները իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկեր Ոսկեան Յակոբեանի, իր զաւակներուն եւ պարագաներուն, իրենց կնոջ եւ մօրը՝

ԶԱՐՈՒՀԻ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

կսկծալի մահուան առթիւ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ՊԱՆԵԽՕ, Հինգշաբթի (29 Մարտ)։

Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլայ Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը։

« ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ»

ՏԷՍԻՆ.— Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի Սմբատ Բիւրատի «Վարդանանքը», ձայնասփիւռ մտիկ ընելու ձեւով, առանց դերակատարները նշմարելու, բայց տեսածի պէս ապրումով։

Համառօտագրուած է ձայնասփիւռի համար։ Պատրաստութեամբ եւ դերուսուցութեամբ, Վարազ Քհնյ. Աւագեանի։ Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Կրօնական ընկերակցութեան։

Մասնակցութեամբ միայն Տէսինի եկեղեցւոյ երգչախումբին անդամներուն։

Տեղի պիտի ունենայ այս Շաբաթ, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, Հ. Յ. Դ. Տան սրահին մէջ։

Մուտք 1 Ն. Ֆ.։

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի Ս. պատարագ կը մատուցուի։ Յաւարտ պատարագի Մեծ Պահքի վերջին Արեւագալի արարողութիւն։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՀԱՅԿԱԶԱՆՑ

(ԳԻՐՔ ԱՄԷՆ ՕՐ ԿԱՐԴԱԼԻՔ)

ԳԻՆԸ 3 Ն. Ֆ.

ԴԻՄԵԼ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

ԸՆԿ. Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ
(Ֆօթօ Ռէքս)
2 Ռիւ Պէռնար տիւ Պուա։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի Կառվարենց խումբին։

Ապրիլ 15ին, ժամը 15էն 24, Սարսէլի քաղաքապետարանին սրահին մէջ։

ՎԱՐՁՈՒ ՍԵՆԵԱԿ

Մեծ սենեակ մը, խոհանոցի յարմարութիւնով։ Ուսանողի կամ տարեց զոյգի մը համար։

Դիմել Տիկին Փաստրմաճեանի,

93, Rue Réaumur, Paris (2e)
Escalier D, 5e étage, porte 41

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՆՈՒԷՐ

Օր. Սեդա Մխսեան իր կնքահօր՝ Յակոբ Ագիգեանի մահուան տարելիցին առթիւ, տասը Ն. Ֆ. կը նուիրէ Մշակոյթի Տան Շ. Միսաքեան սրահին։ (Ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Պանեօ – Քաշանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Արամայիս Մարգարեանէ քսան Ն. Ֆ. իրենց թոռան՝ Քրիստինէի ուրախալի ծննդեան առթիւ։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ԱՊՐԻԼ 8 ԻՆ

Կը վերջանայ Յառաջի վերհրատարակման 17րդ տարին, ինչպէս նաեւ մեր բաժանորդներուն մէկ կարեւոր մասին բաժանորդագրութեան շրջանը։

Կը խնդրենք որ չսպասելով մասնաւոր դիմումի, անոնք վերանորոգեն իրենց բաժանորդագրութիւնը, ըլլայ ուղղակի թերթին առաքելով տարեվճարը, ըլլայ՝ դիւրացնելու համար գաւառի մեր բաժանորդներուն վճարումները, դիմելով հետեւեալ հասցէներուն.—

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ գրավաճառ Ծերիկեանց։
13, Րիւ տէ Տօմինիքէն։
ՎԻԷՆ՝ Կ. Տէրմոյեան։
ՏԷՍԻՆ՝ Վ. Հիւսեան։
ՎԱԼԱՆՍ՝ Կ. Սիմոնեան։
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ՝ Վ. Խրիմեան։
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ Ս. Ընտրիկեան։
ՊՈԹՕ՝ Կ. Տօնէրեան։
ԿՐԸՆՈՊԼ՝ Քիւրէճեան։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը 31 Մարտ, Շաբաթ գիշեր, ժամը 21ին։

Դասախօս՝ ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ

Նիւթը՝ Բանաստեղծական եւ սիրային լարերը հայ ժողովրդական երգերուն մէջ

Դասախօսութեան ընթացքին պիտի երգեն՝ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ՔԷՕՍԷԵԱՆ եւ Պ. ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Ջերմութիւնը ապահովուած։

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դասախօսական հաւաքոյթ, այս Ուրբաթ, ժամը 21ին Հայ Ազգ. Տան մէջ։

ՕՐ. ՆԻՆԱ ԳԱՐՍՈՅԵԱՆ

(Դասախօս Գոլոմպիա համալսարանի)

Կը խօսի «Պաւղիկեան Շարժումը» նիւթին շուրջ, ֆրանսերէն լեզուով։

Մուտքը ազատ է։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. խաչի ներկայացումը Մայիս 5-ին, Շաբաթ գիշեր։

×

ՎԱԼԱՆՍ.— Մայիս 28ը կը տօնուի Մայիս 19ին։

×

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ, ԱՊՐԻԼ 29ԻՆ

×

ԼԻՈՆԻ մէջ «Հայ Մշակոյթի Օր»ը տեղի կ'ունենայ Հոկտ. 6ին։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէին, Ս. Մեսրոպի ծննդեան 1600ամեակին առթիւ։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. վարչութիւնը կը պատրաստուի տօնելու Յաղթական՝ հերոսամարտի 47րդ տաեդարձը, մեծ պատրաստութեամբ։ Մայիս 13ին, Մազընոյի սրահներուն մէջ։

×

ՄԱՅԻՍ 12ԻՆ
ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ

Տարօնի ժողովրդական երգերու ունկնդրութիւն։

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻ

կողմէ։

×

ՄԱՄՈՒԼԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Գիրերու Գիւտի 1600ամեակի առթիւ

Ապրիլ 8էն 22

Մշակոյթի Տան «Շ. Միսաքեան» սրահին մէջ։

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի երեկոյ, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ՊԱՆԵԽՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս Հինգշաբթի, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէին ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին՝ Առնուվիլ։ Հին եւ նոր բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Շատ կարեւոր օրակարգ եւ մարմնի ընտրութիւն։

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Անի» եւ «Դրօ» խումբի ընկերները, այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Հ. Օհանջանեան ակումբի մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ԿՐԸՆՈՊԼ.— Հ. Յ. Դ. «Եօթնեղբայրեան» կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Լանսէի եւ Ռըժանի բոլոր ընկերները, այս Շաբաթ օր, ժամը 18·30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Զեկուցում եւ ընտրութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն՝ սախրողաբար ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ ենթակոմիտէներու եւ խումբերու անդամ բոլոր ընկեր-ընկերուհիները.—

Քրիստափոր ենթակոմիտէ, այս Կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը 15ին։

Ժողովները տեղի կ'ունենան իրենց սովորական հաւաքատեղիները։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Շրջանային ժողովի զեկուցում եւ ներկայացուցիչներու ընտրութիւն։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Վարչութիւնները նախապէս պէտք է ընկերներուն տեղեկացնեն ժողովներու վայրի եւ թուականի մասին։ Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները։

Նար.

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին։ Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ՁՈՄ), Քաշէի (Փըթի ծուռնալ) Ա. յարկը։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սորպոնի Մեծ սրահին մէջ Հոկտ. 14-ին, տեղի պիտի ունենայ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի Ծննդեան 1600ամեակի տօնակատարութիւնը, Փարիզի եւ շրջակայից բոլոր հայ Միութիւններու մասնակցութեամբ։

×

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

Քառասնամեայ Յոբելենական Փառատօնը

Սորպոնի Մեծ Ամփիթատրոնին մէջ։

Կիրակի, 6 Մայիս 1962, ժամը 14ին։

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՐԻՏ.

ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Հայ Երիտ. Միութիւնը կազմակերպած է հրապարակային դասախօսութիւն մը, այս Երեքշաբթի՝ ժամը 21ին,

Պիտի դասախօսէ՝ ՋԱՏԻԿ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆ

INSTITUT OCÉANOGRAPHIQUE

Ամփիթատրոնին մէջ

195, Rue St.-Jacques, Métro Luxembourg

Նիւթ՝ Ուղեւորութիւն Հայաստան եւ պատմական քարտէսագրութիւն։

Լուսաւոր պատկերներու շարք մը։

ՖԱ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ԱՇՈՒՂ ՂԱՐԻՊԸ

(Օփերէթ)

Ղեկավարութեամբ՝ Ա. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ

Շաբաթ, Ապրիլ 14, ժամը ճիշդ 20·30ին Մեզոն – Ալփորի քաղաքապետարանը

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ֆ. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերուն

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 1, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

MAISON DE LA CHIMIE
28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին

Դաշնակ՝ ծանօթ արուեստագէտ՝ ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Երգ՝ Օր. ՊԷՆԿԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Ա. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ

Արտասանութիւն Օր. ՇԱԼՃԵԱՆ

Հայկական եւ Կովկասեան պարեր

Փար'զի Հայ Թատրոնի ընտրուած դերասաններու խումբով մը

Պ. Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը ներկայացնէ

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

Հայկական գեղջ. կատակերգութիւն 3 արար, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Քաղուած Մոլիէրի «Լը Մէտըսէն Մալկրէ Լիւի» համբաւաւոր թատերախաղէն։

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը։

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ 30 ՄԱՐՏ — VENDREDI 30 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9307 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5168

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ "ՕՐ"Ը

Հայկական Փարիզի տարեկան հանդէսներու շարքին աւանդական դարձած է նաեւ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի «Օր»ը, որ հանդիսաւորապէս պիտի տօնուի այս կիրակի կէսօրէ վերջ, Մէզոն տը լա Շիմիի սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ Փարիզի ու շրջանի բոլոր մասնաճիւղերուն :

Մայրապետները մեծ աշխատանք տարած են՝ խնամուած յայտագրով մը ներկայանալու համար մեզի այս տարի : Գեղար-ուեստական բաժինին դաշնակի, երգի ու արտասանութեան մասերէն ետք տեղի պիտի ունենայ թատերական ներկայացում մը :

Կապոյտ Խաչը ամբողջ Ֆրանսայի մէջ տարածուած ծաւալուն կազմակերպութիւն մըն է դարձած : Երեսուներկու տարիներու փայլուն անցեալ մը ունի արդէն իր ետեւ :

Կանացի բարեսիրական միակ կազմակերպութիւնն է, որ յաջողած է առաջին օրէն իսկ թափանցել ժողովրդական համեստ խաւերու մէջ եւ իր շուրջ համախմբել մեր հայրենասէր ու ազգանուէր մայրերը, քոյրերն ու աղջիկները :

Այս տեսակէտէն կը տարբերի ուրիշ նման կազմակերպութիւններէ, որոնք սահմանափակ շրջանակի մէջ միայն կը գործեն, ամբոխական չուքէ չհեռանալու մտահոգութեամբ :

Կապոյտ Խաչի գործունէութիւնը կը յայտնաբերուի մէկէ աւելի ճիւղերու մէջ : Բոլորն ալ մէկ ձգտում միայն ունին,— ազգապահպանում, սերունդի փրկութիւն : Այս ուղղութեամբ կատարած իր ճիգերը կը կարօտին մեր հայրենակիցներու անվերապահ եւ անսակարկ աջակցութեան :

Հայերէնի դասընթացքներ կը պահէ զանազան վայրերու մէջ, հոն՝ ուր հնարաւորութիւններ ունի, իր նիւթական միջոցներուն ներած չափով : Շատ աւելին ընելու եւ լաւագոյն արդիւնքները ձեռք բերելու կարելիութիւնը պէտք է տանք մեր Մայրապետներուն :

Իր գուրգուրանքին առարկայ կը դարձնէ մատաղ սերունդը : Այդ նպատակին համար ամառուան եղանակին հարիւրաւոր երկսեռ փոքրիկներ կ'ընդունի Պէլ-ֆոնթէնի իր դեղատեսիլ կայանին մէջ :

Անհուն զոհողութեանց գնով յաջողեցաւ սեփականատէր դառնալ շէնքին : Եւ սակայն դեռ մեծ գումարներու կը կարօտի՝ անոր բարեզարդումն ու կահաւորումը ամբողջացնելու համար :

Ժողովուրդի լումաներուն վրայ է դրած իր ամբողջ յոյսը :

Անցեալին մէջ մեր հայրենակիցները քաջալերեցին զինքը եւ աջակցեցան իրեն՝ գլուխ հանելու համար իր առաջադրած ծրագիրները :

Կապոյտ Խաչը վստահութեամբ կը նայի ապագային, հաւատացած՝ որ մեր ժողովուրդը պիտի շարունակէ կանգնիլ իր կողքին, ինչպէս միշտ, հնարաւորութիւն տալու համար անոր, որ յարատեւէ իր ազգօգուտ գործունէութեան մէջ :

Օգափոխութեան կայանի իր սեփական շէնքէն վերջ, անիկա այժմ ունի նաեւ մնայուն հասցէ մը Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, ուր շուտով պիտի ունենայ իրեն յատուկ դրասենեակ մը, օժտուած բոլոր յարմարութիւններով :

Այսպէս ուրեմն, Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը, հաւատարիմ իր կոչումին, օրէ օր ատիճան մը աւելի կը բարգաւաճի : Մասնաճիւղերը կը կազմակերպուին աւելի եռանդով : Երիտասարդ անդամուհիներ կուգան աւելնալ շարքերուն վրայ, նուիրուելու համար կազմակերպութեան հայրենասիրական աշխատանքներուն :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՍՈՒՐԻԱ

12 տարուան ընթացքին, ութերորդ անգամ ըլլալով, բանակը ձեռք կ'առնէ երկրին իշխանութիւնը : Նախորդ պետական հարուածէն ճիշդ վեց ամիս ետք, նոյն մարդիկը, նոյն ձեւով քանի մը ժամուան մէջ կատարեցին նոյն յեղափոխութիւնը, նոյն նպատակներուն համար :

Հաստատելու համար թէ Մարտ 28ին կատարուածը նոր պետական հարուած մը չէ այլ նախկինին կրկնութիւնը, զինուորական իշխանութիւններուն հրատարակած դեկոյցները կը սկսին թիւ 19էն, ապացուցանելու համար, այս ձեւով, թէ կը շարունակեն ինչ որ սկսած էին 1961, Սեպտեմբեր 28ին : Այն ատեն 18 դեկոյցներ հրատարակելէ ետք, զեկավարութիւնը յանձնած էին քաղաքային իշխանութեանց : Քանի մը ամիս ետք կատարուած երեսփոխանական ընտրութիւնները կը հաստատէին թէ ժողովուրդը՝ գոհ է կացութենէն (այն չափով որ օրուան իշխանութեան ի նպաստ քուէարկութիւն մը կրնայ բան մը նշանակել) եւ Հանրապետութեան նախագահութիւնը կը ստանձնէր Քուտսի, վարչապետութեան գլուխը նշանակելով Տոքթ. Տավալիպի :

Այսօր բանակը կը յայտնէ թէ կառավարութիւնը եւ խորհրդարանը բնաբարած են Սահմանադրութիւնը եւ կը խօստանայ « երկաթեայ բռունցքով զարնել»ով որ փորձէ խաղաղութիւնը խանգարել :

Ինչպէս սովորութիւն է պետական հարուածներէ ետք, առաջին առթիւ պատերազմական վիճակ հռչակուեցաւ երկրին մէջ : Զորեքշաբթի օր, ոչ մէկ լուր կարելի էր առնել Դամասկոսէն, հեռագրական եւ հեռաձայնային բոլոր յարաբերութիւնները ընդհատուած ըլլալով :

Պէյրութէն հասած լուրերը արձագանգ կը հանդիսանան պետական հարուածին հեղինակներուն յայտարարութեանց : Ասոնք կ'ուզեն սրբագրել քաղաքագէտներու գործած սխալները եւ այդ առընչութեամբ հրատարակած են շարք մը դեկոյցներ յայտնելով՝ խորհրդարանի լուծումը, սահմանադրութեան փակումը, ցոյցերու դէմ եղած արգելքը, Հանրապետութեան նախագահին հրաժարումը «առողջական պատճառներով», կառավարութեան հրաժարումը եւն. եւն. : Բանակը յայտարարեց նաեւ թէ փոխանցման շրջանին, ձեռք կ'առնէ նաեւ գործադիր եւ դատական իշխանութիւնը :

Թիւ 24 դեկոյցը կը յայտնէ նախկին իշխանութեանց բրած չահագործութիւններր եւ այսօրուան պետական հարուածին ծրագիրը կուտայ երեք գլուխով.— Ա) Ներքին ճակատի վրայ.— Մտադիր է հարկ եղած պահուն իշխանութիւնը քաղաքայիններու յանձնել պայմանաւ որ ասոնք ընդունին հանրային ազատութիւնները վերահաստատել, գիւղացիներուն եւ բանուորներուն տան անոնց ձեռք ձըգած իրաւունքները (արաբական ընկերվարութեան հիման վրայ) եւ քաջալերեն անհատական ձեռնարկները այն չափով որ կրնան նպաստել ազգին : Բ) Արաբական ճակատի վրայ.— Շարժումը կ'ուզէ միասնականութիւն ստեղծել բոլոր արաբ ազգերուն հետ, գլխաւորաբար «սիրելի Եգիպտոսի եւ Իրաքցի եղբայրներուն» հետ : Գ) Միջազգ. ճակատի վրայ.—Պէտք է հաւատարիմ մնալ չէզոքութեան եւ ալյամանաւորութեանց : Արտաքին քաղաքականութեան հիմը պէտք է կազմէ դրական չէզոքութեան սկզբունքը :

Այս պետական հարուածին դրդապատճառ կարելի է նկատել նաեւ Քասըմ-Քուտսի վերջին հանդիպումը որ Իրաքեւ-սուրիական զինակցութեան մը նշանաբանը կը նկատուէր : Բանակը, այս ձեւով ուզեց նաեւ հասկցնել թէ չուզեր դէպի Պաղտատ կամ Գահիրէ յստակ յակում մը, այլ կը նախընտրէ նոյն հեռաւորութեան վրայ մնալ արաբականութեան երկու ընդդիմադիր ախոյեաններէն :

Զորեքշաբթի իրիկուն ամէն ինչ հանդարտ էր և լուսարդել հռչակուած էր բովանդակ երկրին մէջ :

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Արժանթինի ձայնասփիւռին հաղորդած վերջին վայրկեանի լուրերուն համաձայն, զինուորականները սպառնալիքէ գործի անցնելով, հրաժարեցուցած են նախագահ Ֆրոնտիսի : Զինուորական պետերու երրորդութիւն մը ձեռք առած է երկրին իշխանութիւնը :

ԱԼԺԷ

Մղձաւանջի օր մըն էր, Զորեքշաբթի օր, Ալժէցիներուն համար : Եթէ նոր դէպքեր չպատահեցան, մթնոլորտը միշտ ծանր էր եւ Եւրոպացիները մտահոգ անորոշ վաղորդայնէն : Հակառակ իշխանութեանց տուած ապահովութեանց, ժողովուրդը այն համոզումն ունի թէ երկուշաբթի օրուան զոհերուն պատճառը՝ ապահովութեան ուժն է, ինչ որ կը նշանակէ նաեւ թէ չէ լսած կամ չէ ուզած լսել մարդպանին երկրորդ կոչը, ուր այս վերջինը կը շեշտէր «ի՞նչ կը կարծէք, ի՞նչ կը յուսաք : Անոնք որ ձեզի կ'առաջնորդեն » դէպի մահ կ'առաջնորդեն, անոնք գիտեն, իրենց գլուխը փրկելու համար ձեր զոհողութեան վրայ կը կռթնին : Կը սխալին, որովհետեւ իրենց դատը կորսուած է, հազար անգամ կորսուած » :

Զորեքշաբթի օր, գործադուլը վերջացած էր բայց կեանքը իր բնականոն երեւոյթը չէր ստացած : Գաղտնի Բանակը յաջողած էր թռուցիկներ փակցնել պատերուն վրայ ուր կ'ըսէր թէ երկուշաբթի օրուան ցոյցը վերջին խաղաղ ցոյցն էր եւ յետագային պիտի սկսէր իսկական հալածամարտը (կեռիլլա) :

Կը կարծուի թէ Առժամեայ Գործադիրը Ալժէ պիտի հաստատուի մինչեւ Շաբաթ, նախագահը՝ Ֆարէս Փարիզ հասած էր, եւ տեսնուած Ժոքսի հետ, ԱՀԱԿի անդամներու հետ ունեցած խորհրդակցութիւններէն ետք (Ռապաթ) :

Զինուորական Ատեանը որուն կազմը գաղտնի կը կը պահուի հաստատուեցաւ Ալժէի մէջ :

ԱՐԺԱՆԹԻՆ

« Կը մեռնիմ, զերի կ'ըլլամ, բայց չեմ հրաժարիր» կը պնդէր նախագահ Ֆրոնտիսի, պատասխանելով բանակին տուած վերջնագիրին : Արդարեւ Դամասկոսէն զատ, տեսակ մը պետական հարուած ալ տեղի կ'ունենար Պուէնոս Այրէսի մէջ : Տեսակ մը ըսինք որովհետեւ այս տեղ, բանակը ձեռք առնելէ առաջ իշխանութիւնը, վերջնագիր մը տուած էր Ֆըրոնտիսիի որպէսզի իր հրաժարականը տայ Զորեքշ. իրիկուն մինչեւ ժամը 8ը, Այս ձեւով «օրինական» բնոյթ մը կուտար պետական հարուածին : Ֆրոնտիսի կ'ամբաստանուի որ իր շնորհիւ փերոնիստները յաղթած են ընտրութեանց : Ծանօթ է որ բանակը դէմ է Արժանթինի նախկին մենատիրոջ :

Հինգշաբթի առաւօտ հասած լուրերու համաձայն, Ֆրոնտիսի յայտնած է բանակին (երբ վերջնագիրին ժամը հասած էր) «չեմ հրաժարիր, գիշեր բարի» : Այս պայմաններու մէջ, բանակը կը վարանի պետական հարուած մը կատարելու եւ ապստամբական վիճակը կը շարունակուի :

ՍՈՒՐԻՈՅ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Է.

Մեթր Ապտէլ Մէսիհ Տաղումի պաշտպանողականին շարունակութիւնը.—

« Մեր երկրին մէջ միթէ ուրիշ զինեալ մարդիկ չկա՞ն : Աշիրէթները հրապարակաւ զինուած են, որպէսզի ոչ թէ յարձակում գործեն, այլ ինքնապաշտպանութեան համար : Սահմանաբնակ բոլոր բնակիչները եւս զինուած են՝ ինքնապաշտպանութեան համար :

Մեթր Տաղում այնուհետեւ պաշտպանեց ամբաստանեալները, փաստացի եւ իրական տուեալներով : Շեշտեց, թէ հարցաքննութիւնները ծեծի եւ սպառնալիքի տակ կատարուած են՝ տեղի տալով հակասական «խոստովանութիւններու» : Անոնք որ յամառեցան սուտ խոստովանութիւններ չընելու, իրենք զիրենք գտան Աստուծոյ քով : Բոլոր ամբաստանեալներուն առջեւ երկու ճամբաներ կային, կեղծ խոստովանութիւններով իրենց կեանքը փրկել, կամ յամառելով՝ մեռնիլ : Որոշեցին ստել հարցաքննութեան ատեն, որպէսզի արդարութեան այս բարձր ատեանին առջեւ հասնելով, ըսեն բուն ճշմարտութիւնը, շատ լաւ գիտնալով, թէ վերջին խօսքը պատուարժան ատեանին կը պատկանի :

« Ըստ օրէնի, ըսաւ Մեթր Տաղում, ամէն ձերբակալութիւն եւ հարցաքննութիւն պէտք է կատարուի, դատախազութեան Ներկայացուցիչին հրամանով կամ ներկայութեան : Այս օրէնքը յարգուեցա՞ւ միթէ ներկայ պարագային : Եթէ դատախազութեան ներկայացուցիչը ներկայ ըլլար այդ հարցաքննութիւններուն, թոյլ պիտի տա՞ր որ գործուէին այդ անմարդկային բռնութիւնները : Անշուշտ՝ ոչ» :

ՄԵԹՐ ՍԷՅՖԷՏՏԻՆ ՄԱԱՄՈՒՆԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆԸ

Մեթր Սէյֆէտտին Մաամուն, մօտ մէկուկէս ժամ տեւող իր պաշտպանողականը սկսաւ վստահութիւն յայտնելով ատեանի արդարադատութեան եւ դատաւորներու խղճմտանքին, ինչպէս նաեւ շնորհակալութեան խօսք ուղղելով բոլոր անոնց, որոնք ճշմարտութեան յաղթանակին իրենց բաժինը բերին :

« Յարգելի նախագահ, ձեզի կը ներկայանամ այն խոր վստահութեամբ թէ, իմ պաշտպանեալներս անմեղներ են, գիտնալով նաեւ որ էիք ու կը մնաք արդար դատաւորները այս հայրենիքին :

« Ինչ որ ալ ըլլայ վախճանը այս դատավարութեան, ինչ որոշում ալ տան դատաւորները, վստահ ենք որ այն երկար ճամբան՝ որ միասին քալեցինք եւ այն ծանր աշխատանքները, որ տարինք, համբերութեամբ եւ կորովով, հայրենիքի օգտին եւ շահուն համար էին :

« Ամէնքս, այս հարցին առընչութեամբ, պէտք է գործածենք մեր դատողութիւնը եւ տրամաբանութիւնը, եւ ոչ թէ տարուինք լրագրական եւ ձայնասփիւռային գիտումնաւոր տարաձայնութիւններէ, որոնք կը միտին պատուաւոր համայնքի մը անդամներուն համբաւը աղարտել :

« Այս դատը պէտք է դիտել առանց գունաւոր ակնոցի, միայն իրականութեան լոյսին տակ :

« Պետութեան պարտականութիւնն է իր հպատակներուն կեանքի եւ ինչքի ապահովութիւնը երաշխաւորել եւ ոչ թէ զանազան չարամիտ անձերու դրդումով, մարդոց նիւթական եւ բարոյական վնաս պատճառել :

(Շար.)

ՀԱՓՇԻՆ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔԸ ՊԵՏՔ ԱԶԱՏԱԳՐԵԼ ՈՒ ՀԱՅԱՑՆԵԼ

Մի քանի դարեր առաջ Հայաստանի մեծ մասը գտնվում էր Պարսից տիրապետության տակ։ Պարսից Շահերը, որոնք ոչ մի ազգի հանդեպ այնքան անողորմ չեղան, որքան հայերի հանդեպ, ամեն կերպ ձգտում էին հայերին ոչնչացնել, կամ գոնե այնպես անել, որ հայերը մոռանան իրենց ազգությունը, իրենց լեզուն, սովորույթները, ավանդությունները և ընդունեն պարսկական։ Այդ նպատակով Շահերը հայերին տեղահանում էին իրենց հայրենի երկրներից և տանում էին Պարսկաստանի խորքերը։ Այդ ձևով հայերը ցրվեցին Պարսկաստանի տարբեր կողմերում։ Ցրվելով օտար միջավայրում՝ հայերը սկսեցին մոռանալ իրենց լեզուն, սովորույթները, ավանդությունները և ընդունել պարսկականը։ Այդ ձևով Շահերը ուզում էին հայերին ոչնչացնել։

Հայերի ցրումը Պարսկաստանի տարբեր կողմերում հայերի համար մեծ վտանգ էր ներկայացնում։ Ցրվելով՝ հայերը կորցնում էին իրենց ազգային դեմքը, իրենց ազգային ոգին, իրենց ազգային հատկանիշները։ Ցրվելով՝ հայերը դառնում էին հեշտ զոհ ուրիշ ազգերի համար։ Ցրվելով՝ հայերը դառնում էին ոչ թե ազգ, այլ ազգային փոշի։

Ահա թե ինչու Հայկազունքը պետք էր ազատագրել և հայացնել։

Հայկազունքի ազատագրումը և հայացումը մեծ գործ էր։ Այդ գործը կարող էր կատարել միայն ուժեղ մի մարդ, որ ունենար ուժեղ կամք, ուժեղ բնավորություն, ուժեղ հոգի։ Այդ ուժեղ մարդը գտնվեց։ Նա Հափշին էր։

Հափշին ծնվել է 1583 թվին։ Նա ծնվել է Հայկազունքի Ալաշկերտ գավառում, Մանազկերտ գյուղում։ Հափշին ծնվել է ազնվական ընտանիքում։ Նրա հայրը Ալաշկերտի իշխանն էր։ Հափշին ստացել է լավ դաստիարակություն։ Նա գիտեր հայոց պատմությունը, գիտեր հայոց սովորույթները, գիտեր հայոց ավանդությունները։ Նա գիտեր, որ հայերը ցրվել են Պարսկաստանի տարբեր կողմերում, որ հայերը ոչնչացման վտանգի առաջ են կանգնած։ Նա գիտեր, որ հայերը պետք է ազատագրել և հայացնել։

Հափշին ուժեղ մարդ էր։ Նա ուժեղ էր ոչ միայն հոգով, այլև մարմնով։ Նա ուժեղ էր ոչ միայն բնավորությամբ, այլև մկաններով։ Նա ուժեղ էր ոչ միայն մտքով, այլև ձեռքերով։ Նա ուժեղ էր ոչ միայն կամքով, այլև ոտքերով։ Նա ուժեղ էր ոչ միայն ոգով, այլև մարմնով

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ

ԳՐՈՂ

ՀՈՒՇԵՐԻ ԴԵՊՔՈՒՄ

ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ

Մեր 18-րդ, վիպական էջերում հեղինակը ներկայացնում է ազգային-ազատագրական պայքարի մասնակիցների հուշերը, որոնք ապրել են ու ստեղծագործել են Ռուսաստանի, Թուրքիայի, Պարսկաստանի և Եվրոպայի տարբեր երկրներում։ Նրանք ունեցել են ընդհանուր նպատակ՝ ազատագրել հայրենիքը, բայց ճանապարհները տարբեր են եղել։ Ոմանք հավատացել են ռուսական հեղափոխական շարժմանը, ոմանք՝ Եվրոպայի առաջադեմ ուժերին, ոմանք էլ՝ հայ ժողովրդի ներքին ուժերին։ Հեղինակը ներկայացնում է նրանց ապրումները, տարակուսանքները, հաղթանակներն ու պարտությունները։

— Ինչպե՞ս կարող էր Ռուսաստանը հայերի ազատագրիչը լինել, երբ նա ինքն էլ ստրկացնում էր ուրիշ ազգերի։

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ ԿՈԶԸ
ՕՐ· ԳԼՋԼԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

———o———

	Ն·Ֆ·
Տիկին Արաքսի Մալաքեան	100
Օրէ· Սարգիսեան, (*Լիոն–Փրովանս*)	50
Օրէ· Ռոզին եւ Քրիստին Տամլամլեան	40
Սարգիս Յովակիմեան (*Լիոն*)	25
Քէյ Փիրաճեան (*Վերսէօն*)	20
Պ· Զեհրաճեան (*Հեսու–Մարսէյլ*)	20
Տիկ· Պերբան Անտրէ (*Վերսէօն*)	10
Նախորդ ցուցակ	2460
Ընդհ· ցուցակ	2725

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները ։ Պ· Կարապետ Ճըն–կըլըրեան (Լիոն) 250 Ն· Ֆ·, Պ· Գէորգ Պալըրճեան 200, Տիկին Տիրուհի Սերէն–կիւլեան յիսուն ։ Զէրքէզեան եւ Նասիպ ընտանիքները՝ 200, ողբացեալ Տիկին Նասիպի յիշատակին ։ Տէր եւ Տիկին Կէ–որգ Կէորգեան (Փավիյեօն սու Պուա) 50 ողբացեալ Տիկին Իյնէճեանի մահուան առիթով ։ Պ· Սրա Փափազեան (Պոնտի)20, ողբացեալ Տիկին Դաւուրեանի մահ–ուան առիթով ։ Պ· Երուանդ Տէր – Ե – ղիայեան (Պելֆոռ) 112 մեթր հանդէսի հաղուստաց ։

×

Լիոնի Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղը շնոր–հակալութեամբ ստացած է Տիկին Սի – բարիի Բաբելեանէ (Վարդապետեանէ) 30 Ն· Ֆ·, իր ամուսնոյն մահուան տա – րելիցին առթիւ ։ Պ· Զաւէն Սահակեան–ցէ 8 Ն· Ֆ·։

×

Առնուվիլի Վարագայ Ս· Խաչ եկեղե–ցւոյ հոգաբարձութիւնը շնորհակալու – թեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրա – տուութիւնները, փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ Հայկ Պալըճեանի մահուան առթիւ ։ Յարութիւն Փանոսեան եւ զա – ւակները քսան Ն· Ֆ·, Այրի Տիկին Մա – րիամ Սահակեանէն քսան Ն· Ֆ·, Մահ – տեսի Յակոբ Ահարոնեան եւ մայրը 20 , Տէր եւ Տիկին Թորիկ Նիկողոսեանէն 20 , Տէր եւ Տիկին Անտրէ Ժիւլիէն 20 Ն· Ֆ·։ Տէր եւ Տիկին Կիւլէսպերեանէ 50 Ն·Ֆ· ։ Բոլորն ալ Մարսէյլ – Սէն Ժեռոմէն ։

« ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ »

ՏԷՍԻՆ.— Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի Մխրատ Բիւրատի «Վարդա–նանքը», ձայնասփիւռ մտիկ ընելու ձե – ւով, առանց դերակատարները նշմարե – լու, բայց տեսածի պէս ապրումով ։

Համառօտագրուած է ձայնասփիւռի համար ։ Պատրաստութեամբ եւ դերու – սուցութեամբ, Վարազ Քհնյ· Աւագեա – նի ։ Նախաձեռնութեամբ Տէսինի կրօնա–կան ընկերակցութեան ։

Մասնակցութեամբ միայն Տէսինի եկե–ղեցւոյ երգչախումբին անդամներուն ։

Տեղի պիտի ունենայ այս Շաբաթ , երեկոյեան ժամը հինգ 9ին, Հ· Յ· Դ· Տան սրահին մէջ ։

Մուտք 1 Ն· Ֆ·։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Նոր Սե–րունդի Առնուվիլի կառավարենց խումբին ։

Ապրիլ 15ին, ժամը 15էն 24, Սարսէլի քաղաքապետարանին սրահին մէջ ։

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ· Բ· Ը· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՐԻՏ·

ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Հ· Բ· Ը· Միութեան Փարիզի Հայ Ե – ղիտ· Միութիւնը կազմակերպած է հրա–պարակային դասախօսութիւն մը, այս Ե–րեքշաբթի՝ ժամը 21ին,

Պիտի դասախօսէ՝ ՋԱՏԻԿ ԽԱՆԶԱՏԵԱՆ

INSTITUT OCÉANOGRAPHIQUE

Ամփիթեատրոնին մէջ

195, Rue St.-Jacques, Métro Luxembourg

Նիւթ՝ Ուղեւորութիւն Հայաստան եւ պատմական Բարխափգրութիւն ։

Լուսաստիպ պատկերներու շարք մը ։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
ԱՊՐԻԼ 8 ԻՆ

Կը վերջանայ *Յառաջի* վերիրատարակ–ման 17րդ տարին, ինչպէս նաեւ մեր բա–ժանորդներուն մէկ կարեւոր մասին բա–ժանորդագրութեան շրջանը ։

Կը խնդրենք որ չսպասելով մասնաւոր դիմումի, անոնք վերանորոգեն իրենց բաժանորդագրութիւնը, ըլլայ ուղղակի թերթին առաքելով տարեվճարը , ըլլայ՝ դիւրացնելու համար գաւառի մեր բաժա–նորդներուն վճարումները, դիմելով հե – տեւեալ հասցէներուն ։—

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ ղրաւճառ Ծերիկեանց ։ 13, Րիւ տէ Տօմինիքէն ։
ՎԻԼՆ՝ Կ· Տէրմոյեան ։
ՏԷՍԻՆ՝ Վ· Հիւսեան ։
ՎԱԼԱՆՍ՝ Կ· Սիմոնեան ։
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ՝ Վ· Խրիմեան ։
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ Ս· Ընտրիկեան ։
ՊՈՒՏՕ՝ Կ· Տօնէրեան ։
ԿՐԸՆՈՊԼԸ՝ Քիւրէճեան ։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը 31 Մարտ, Շաբաթ դիշեր , ժամը 21ին ։

Դասախօս՝ ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ

Նիւթը՝ Բանաստեղծական եւ սիրային լարերը հայ ժողովրդական երգերուն մէջ

Դասախօսութեան ընթացքին պիտի եր–գէն՝ Օր· ԱՍՏՂԻԿ ՔԷՕՍԷԵԱՆ եւ Պ· ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ ։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։ Զերմու–թիւնը ապահովուած ։

ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

Կը ներկայացուի Հ· Յ· Դ· Նոր Սերուն–դի Առնուվիլի խումբին կողմէ ։

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ

ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՒ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀ

21, Rue Yves Toudic Paris 10e

Métro République et Bonsergent

Շաբաթ երեկոյ, Ապրիլ 14, ժամը ճիշդ 20·45ին ։

ԳԷՈՐԳ ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ

կը ներկայացնէ ։—

Մասնակցութեամբ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԻԹԵԱՆԻ ։

Ողբացեալ դերասանուհի Կլենիա վար–դանեանի,

ԵԱՄԻԼԷ ՄԱՅՐԻՆԵՐՈՒ ՏԱԿ

(Նրբահիւս թատերբրութիւն 3 արար)

Քաղուած Նոյեանուն վէպին մեծանուն հեղինակին Հաւրի Պորտոյի (Ֆրանսա – կան ակադեմիայէն) ։

Տիկին Մ· Էֆիգեան, Տիկ· Գրիգորեան, Ն· Մարգարեան, Ն· Պշտիկեան, Ժ· Տթէֆանօ եւ Փարիզահայ թատրոնի սիր–ուած ուժերու ։

Ինջոյքի տեսարանին Լիբանանեան ե – ղանակներ ։

Ներկայութիւն Տիկ Ա· ԲՈՒԴԱՂԵԱՆԻ ։

Սովորական դիներով տոմսերը հայ – թայթել դրատուն Հ· Բալուեան , 43, Րիւ Րիշէ ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տանը մէջ աշխատող լաւ կա – րուհիներ, կնոջական խնամուած գործի համար (fonipէfսխոն) ։

Դիմել՝

ETS. DARONIAN

115, Rue d'Aboukir, Paris (2e)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Աղքատախնամի ծերանոցներուն հա – մար կը փնտռուի պարտիզպան մը որ կա–րենայ կատարել գործ (շոֆէօր) ։

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հ· Յ· Դ·

ՇԱԻԻԼ.— Հ· Յ· Դ· «Արդութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին ։ Կարեւոր օ–րակարգ ։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԻԼ.— Հ· Յ· Դ· «Վարդան» ԷնթակոմիտէԷն ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հա–ւաքատեղին՝ Առնուվիլ ։ Հին եւ նոր բո–լոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտա–դիր է ։ Շատ կարեւոր օրակարգ եւ մարմնի ընտրութիւն ։

ՎԻԼՆ.— Հ· Յ· Դ· «Անի» կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ «Անի» եւ «Դրօ» խումբի ընկերները, այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Հ· Օհանջանեան ակումբի մէջ ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ· Յ· Դ· «Եօթնեվզայր–եան» կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Լան–ակի եւ Ռընամժի բոլոր ընկերները, այ Շաբաթ օր, ժամը 18·30ին, սովորական հաւաքատեղին ։ Կարեւոր օրակարգ ։ Ներ–կայութեան եւ ընտրութիւն ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ· Յ· Դ· Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէն՝ սոիպղպաբար ընկերա–կան ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ հետե–եալ ենթակոմիտէներու եւ խումբերու անդամ բոլոր ընկեր–ընկերուհիները ։—

Քրիստափոր ենթակոմիտէ , այս կիրա–կի, 4 Ապրիլ եաք ժամը 15էն ։

Ժողովները տեղի կ'ունենան իրենց սո–վորական հաւաքատեղիները ։ Խնամ կա–րեւոր օրակարգ ։ Շրջանային ժողովի ղեկուցում եւ ներկայացուցիչներու ըն–րութիւն ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։ Վարչութիւնները նախապէս պէտք է ի–կերներուն տեղեկացնեն ժողովներու վայրի եւ թուականի մասին ։ Ներկայ պի–տի ըլլան Շրջ· կոմիտէի ներկայացուցիչ–ները ։

(Շար·)

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ֆ· Կապոյտ Խաչի Շրջ· վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերուն

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 1, ԺԱՄԸ 15Ի·

MAISON DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint-Dominique

Métro : Invalides

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին

Դաշնակ՝ *Տանօթ արուեստագէտ՝* ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Երգ՝ Օր· ՊԷՆԿԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Ա· ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ

Արտասանութիւն Օր· ՇԱԼՃԵԱՆ

Հայկական եւ Կովկասեան պարեր

Փար՛ի Հայ Թատրոնի ընտրուած դերասաններու խումբով մը

Պ· Ա· ԳՄԲԻԹԵԱՆ կը ներկայացնէ

ՕՐՇՆՈՒԱԾ ԱՐՇԻՒՍՏԸ

Հայկական դեղջ· կատակերգութիւն 3 արար, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Քաղուած Մոլիէռի «Լը Մէտըսէն Մալկրէ Լիւի» համբաւաւոր Թատերախաղին ։

Ֆ· ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՆԷ

Ա. ՇՈՒՂ ՂԱՐԻՊԸ

(Օփերէթ)

Ղեկավարութեամբ՝ Ա· ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ

Շաբաթ, Ապրիլ 14, ժամը ճիշդ 20·30ին Մեզոն – Ալֆորի հաղաբապետարանը

AU BEAU NOYER

A 50 mètres du Métro MARCEL SEMBAT

7 ETAGES D'EXPOSITION

D'AMEUBLEMENTS

CRÉDIT SANS FORMALITÉS

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

185, BD. JEAN JAURÈS — 15, AV. ANDRÉ MORIZET — BOULOGNE — MOL. 06.03 et 60.38

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՒՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԷԼՎԱ ԹԱՀԻՆ

ԼՈԳՈՒՄ ԵԱՒՈՒՇ

Սուսամ – (Ռոճիկ)

ՀԷԼՎԱ ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՒՇ

LE BOSPHORE MARQUE DEPOSÉE

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

CHOC-ALVA · CHOCO-LOC

Sté le BOSPHORE

SIÈGE SOCIAL

2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վերամտայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ՇԱԲԱԹ 31 ՄԱՐՏ — SAMEDI 31 MARS 1962

38ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9368 — 38e ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 18ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 5169

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍՈՒՐԻՈՅ ՇՈՒՐՋ

Քանի մը օր առաջ, խօսելով Միջին Արեւելքի սոր խմորումներուն մասին, կ'եզրակացնէինք թէ «նոր դէպքերու նախօրեակին կը գտնուինք» (Յառաջ, 24 Մարտ) :

«Նոր դէպքեր»ը չուշացան :

Հայիւ դադրած էին ընդհարումները Սուրիոյ եւ Իսրայէլի միջեւ Տիբերիոյ լիճի շրջանին մէջ եւ խնդիրը հանուած էր ՄԱԿի ապահովութեան խորհուրդին առ-ջեւ — ուր կը քննուի ներկայիս —, երբ աւելի կարեւոր լուրեր հասան Դամասկոսէն :

Զինուորական նոյն խմբակը, որ ճիշդ վեց ամիս առաջ, 1961 Սեպտեմբեր 28ին անակնկալ յեղափոխութեամբ մը վերա-կանգնած էր Սուրիոյ անկախութիւնը՝ զայն բաժնելով Արաբ Միացեալ Հանրապետութենէն, Մարտ 28ի առտուն ձեռք առած է երկրին իշխանութիւնը տապալելով կառավարութիւնը, որ կազմուած էր ըստ Սահմանադրութեան, վարչապետութեամբ Տոքթ. Մարուֆ Տաուալիպիի եւ կը վայելէր նորընտիր խորհրդարանին վստահութիւնը :

Սուրիոյ ներքին կեանքին մէջ որոշ յե-ղաշրջում առաջ եկած էր այն երեքուկէս տարիներու ընթացքին, երբ երկիրը Ե-գիպտոսի հետ կապած էր իր ճակատա-գիրը :

Փոփոխութիւնը զգալի էր մանաւանդ վերջին ատենները, երբ Սուրիոյ մէջ եւս սկսան գործադրուիլ նախագահ Նասրի հրովարտակները ընկերային բարենորոգումներու, հողային բաժանումներու, ճարտարարուեստի եւ այլ կարեւոր ձեռ-նարկներու ազգայնացման մասին :

Սուրիոյ նոր կառավարութիւնը իշխա-նութեան գլուխ եկած էր դժուարին պայ-մաններու մէջ : Իր նախորդը որոշ բարե-նորոգումներ մտցուցած էր արդէն՝ ըն-կերվարական սկզբունքներով :

Դժուար էր յետս կոչել գիւղացիներու եւ բանուորներու օգտին եւ դրամատէրե-րու ու կալուածատէրերու ի վնաս արդէն իսկ ընդունուած եւ մասամբ գործադրը-ուած օրէնքները :

Նորընտիր խորհրդարանին մէջ կարե-ւոր թիւ մը կազմէին քաղքենի, աջա-կողմեան տարրերը, որոնք հակառակ էին «ազգայնացման» :

Անցեալ Փետրուար 14ին խորհրդարանը ջնջեց դրամատուներու եւ ճարտարար-ուեստի ազգայնացման օրէնքը, որ ըն-դունուած էր նախորդ վարչաձեւին օրով :

Ուսանողներն ու բանուորները ցոյցեր կատարեցին այդ առթիւ, «յետաշրջա-կան» եւ «աշխարհակալական» անուանե-լով կառավարութիւնը :

Ցիշեալ կարգադրութեան հակազդելու եւ գործաւոր դասակարգին գոհացում տալու համար, Տր. Տաուալիպիի կառա-վարութիւնը նոր օրէնքով մը գործարա-նատէրերը կը պարտադրէր իրենց շահին մէկ քառորդը յատկացնել բանուորներուն եւ անոնց ներկայացուցիչները ընդունիլ վարչական խորհուրդներուն մէջ :

Այս ալ դժգոհութիւն պատճառեց ա-ջակողմեան երեսփոխաններուն :

Վերջին օրերուն կառավարութեան դէմ դէրք բռնեց Պաաս կուսակցութիւնը — ընկերվարական —, պահանջելով վերա-հաստատել քաղաքական բոլոր ազատու-թիւնները եւ վերջ տալ պաշարման վի-ճակին, որ հաստատուած էր Սեպտ. 28ին :

Նոյնպէս խորհրդարանի 172 անդամնե-րու 103ին ստորագրութեամբ ներկայաց-ուեցաւ օրինագիծ մը, որով կը պահան-ջուէր վերաքննել 1956ին պատերազմա-կան ատեաններու կողմէ տրուած վճիռ-ները : Եթէ այս օրինագիծը ընդունուէր, ներման պիտի արժանանային իբրեւ «երկ-րի Թշնամին» դատապարտուած քաղաքա-կան դէմքեր, որոնց առաջին գիծին վը-րայ կը գտնուի Սուրիոյ համայնավար կուսակցութեան վարիչը՝ քիւրտ Խալէտ Պէկտաշ :

Թուրքիոյ մէջ եղածին պէս, Սուրիոյ մէջ ալ յեղափոխութեան հեղինակ զին-ուորական «ճունթա»ն վարագոյրի ետեւէ կը հսկէր կառավարութեան շարժումներուն :

Վարչապետ Տուալիպի չյաջողեցաւ միաժամանակ գոհացնել զինուորական-ներն ու ձախակողմեանները :

Ի վերջոյ Մարտ 24ին Հանրապետու-թեան նախագահ Նազըմ էլ Քուտսիին ներկայացուց դահլիճին հրաժարականը, որպէսզի հնարաւորութիւն տայ անոր կազմելու «Ազգային Միութեան կառա-վարութիւն» մը :

Այդ ծրագրին արգելք ըլլալու համար է անշուշտ, որ քանի մը օր վերջ զին-ուորականները ձեռք առին իշխանու-թիւնը :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԱՐԺԱՆԹԻՆ՝ ԱՆՈՐՈՇ, ՍՈՒՐԻԱ՝ ԱՆԲԱՑԱՏՐԵԼԻ, ԱԼԺԵՐԻԱ՝ ԱՒԵԼԻ ՀԱՆ-ԴԱՐՏ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԺԱՆԹԻՆ

Պետական հարուածէն ետք, կացութիւնը անորոշ է, ինչպէս նաեւ «պաշտօնազրկուած», նախագահին վերապահուած ճակատագիրը : Կարգ մը լուրերու համաձայն, բանակը ձերբակալած է Ֆրոնտի-սին՝ մինչ ուրիշներու համաձայն միայն հսկողութեան տակ առնուած է :

Ցանուն սահմանադրութեան կատար-ուած այս պետական հարուածը իշխանու-թեան գլուխ պիտի բերէր, առժամապէս եւ ըստ սահմանադրութեան, ծերակոյտի նախագահը Կուիտօ որ մերժած բարե-կամն էր Ֆրոնտիսիի եւ այդ պատճառաւ իսկ մերժած է այս պաշտօնը :

Եթէ Ֆրոնտիսիի արգելափակման լուրը ճիշդ է, Արժանթինի նախկին նախագահը պէտք է փոխադրուած ըլլայ Մարթին-Կառսիա կղզին ուր արգելափակուեցաւ նաեւ Փերոն, երբ 1955ին իր կառավա-րութեան հետ տապալեցաւ :

Ֆրոնտիսի կրնայ հիմա յիշել այն խօս-քերը զորս արտասանած էր անցեալ տա-րի, Ուաշինկթընի մէջ, Քասթրոյի մասին խօսելով — «Պիտի քշուի, Փերոնի պէս, որովհետեւ իրեն կը պակսի պատ-մութեան հասկացողութիւնը եւ պատմու-թիւնը անգութ է այն մարդոց հանդէպ, որոնք այդ սխալները կը գործեն» :

ՍՈՒՐԻԱ

Միշտ կարելի չէ յստակ գաղափար մը ունենալ Սուրիոյ կացութեան մասին, բայց կը թուի թէ ամէն ինչ հանդարտ է եւ բնականոն կեանքը վերսկսած :

Որքան որ «անբացատրելի» բառը կը գործածուի այս շարժումին առթիւ, քա-ղաքական դէպքերը շատ մը բացատրու-թիւններ կուտան եւ պատահածէն 24 ժամ ետք կը թուի թէ եղածը խոտոր չի համե-մատիր Նասրի փափաքներուն հետ, ընդ-հակառակն :

Դամասկոսի օրուան մարդն է զնդ. Ապտել Քարիմ Նահլաուի, նախկին կցորդ Սուրիոյ եգիպտական ներկայացուցիչ Մառեշալ Ամէրի :

Նասրեան վարչակարգին տակ, Գնդ. Նահլաուի յաջողած էր հրապարակէն հե-ռացնել Քուզպարիի եւ Տահմանի պէս մարդիկ որոնք վճռական դերակատար-ները եղան, յետագային Սեպտեմբեր 28ի յեղափոխական շարժումին :

Ասկէ երկու ամիս առաջ, առանց խոր-հրդակցելու վերին իշխանութեանց հետ, Նահլաուի Գահիրէ ղրկած էր բանակի Բ. Գրասենեակին պետը՝ Մոհամէտ Ման-սուր, գաղտնի առաքելութեամբ :

Արդարացնելու համար իր այդ ձեռ-նարկը, Նահլաուի խաբայէլեան սպառ-նալիքը մէջտեղ դրած էր :

Պէյրութէն Հալիմ Սաապի հաղորդած լուրերուն համաձայն, Նասր շատ լաւ ընդունած է սուրիացի հրամանատարը եւ նոյնիսկ անցեալ Փետրուար 22ը (Եգիպ-տոսի եւ Սուրիոյ ձուլման տարեդարձ) նշանակած է զինուորական դաշինքի մը իբրեւ թուական : Նասր սակայն չորս պայման դրած է ատոր համար — Նախ տապալել օրուան քաղաքական բոլոր դէմքերը, զինուորական կառավարութիւն մը հաստատել Դամասկոսի մէջ, կրկին ի զօրու դարձնել ազգայնացումները եւ ապա արձակել Սարրաժը :

Բայց վերջինէն միւս բոլոր պայման-ները լրացած են, ինչ որ կը նշանակէ թէ Գնդ. Նահլաուի եթէ ոչ բարեացակամու-թիւնը, առնուազն Եգիպտոսի չէզոքու-թիւնը կ'ուզէ ապահովել : Անկարելի չի նկատուիր նաեւ որ Նասր եւ Նահլաուի խորհրդակցաբար կատարած ըլլան ամէն ինչ :

Գահիրէ արդէն ոչ մէկ զարմանք կը յայտնէ այս պետական հարուածին առ-թիւ, որ բնական հետեւանք կը նկատէ յետադիմական եւ անջատողական կառա-վարութեան քաղաքականութեան :

Եգիպտոսի կիսապաշտօնական զործա-կալութեան համաձայն սուրիական կա-ռավարութիւնը երեք ճակատներու կը բախէր.— Ա) Եգիպտոսի հետ միացման նպաստաւոր ճակատ մը : Բ) Ճակատ մը որ Յորդանանի հետ դաշնակցութիւն մը կ'ուզէր կազմել : Գ) Ճակատ մը՝ որ կ'ուզէր հաստատել Իրաքի հետ դաշնակ-ցութիւն մը :

ԱԼԺԷ

Համեմատաբար հանդարտ օր մը որուն ընթացքին Ալժէցիները, լուռ, իրենց մեռելները թաղեցին :

Քիչ անգին կը հասնէր Առժամեայ Գոր-ծադիրին Նախագահը՝ Ֆարէզ ու անմի-ջապէս իր պաշտօնին գլուխը կ'անցնէր :

Փարիզի մէջ, դումի պատճառաւ, Նա-խարարաց Խորհուրդը տեղի չէր ունե-նար : Համաճարակէն վարակուած էին Տըպրէ եւ Ժոքս :

Ամսուան մը դադարէ ետք, փլաստիքի պայթումները վերսկսան Փարիզի մէջ ուր Զօրեքշաբթի իրիկուն 13 ռումբեր պայ-թեցան յաջորդաբար զինուորական եւ ա-զատական նկատուած անձնաւորութեանց յարկաբաժիններուն առջեւ : Նիւթական մեծ վնասներ կան : Ռումբ մըն ալ պայ-թեցաւ «Կինօփանորամայ» շարժանկարի սրահը, հանդիսականներու մեկնումէն 4 վայրկեան ետք միայն : Հինգշաբթի ա-ռաւօտ երկու ուրիշ ռումբեր կը պայթէ-ին մէկը՝ Պուրկիպայի խորհրդական ճարտարապետի մը տունը, միւսը՝ լրա-գրող Ժան Լարթեկիի (Լէ Սենթիւրիոնի հերինակը) բնակարանը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԻԼԼԻ ՊՐԱՆՏ, արեւմտեան Պերլինի քաղաքապետը, ցոյցերու արժանացաւ առջի օր, երբ կը փորձէր խօսիլ Լոնտոնի մէջ : «Տունդ գնա՛, ֆաշիստ» գոռալով, բազմաթիւ հանդիսականներ խանգարե-ցին հաւաքոյթը, որուն ընթացքին կը խօսէր նաեւ աշխատաւորական անգլիացի պարագլուխը՝ Կէյգէլ :

ԻՇԽԱՆ ՖԻԼԻՓ որ քանի մը օր է Ար-ժանթին կը գտնուէր որոշեց կարճ կապել իր այցելութիւնը եւ Լոնտոն վերադառ-նալ :

ԽՐՂԶԻՍՏԱՆԻ մէջ մեծ դատավարու-թիւն մը բացուեցաւ առջի օր, ուր 44 կարեւոր անձնաւորութիւններ կը դատ-ուին որովհետեւ պետական ինչքեր կո-ղոպտած են : Ամբաստանեալներու մէջ մեծ թիւով Հրեաներ կան : Ամբաստան-եալները մասնաւոր աշխատանոցներ բա-ցած էին եւ պետական ապրանքներով գործեր շինելով սեւ շուկայ կը ծախէին : Ձերբակալութեանց ատեն, 24 քիլօ ոսկի, գոհարեղէն եւ 16 կառքեր գրաւուած են : Խրղզիստանի թերթը տակաւին ուրիշ մանրամասնութիւններ ալ կուտայ :

ՎԱՏԻԿԱՆԸ հրապարակաւ կափամարտը կը դատապարտէ երբ «սիրող»ի հանգա-մանքէն դուրս կ'ելլէ, եւ տրուած մահա-ցու հարուածները հանդիսականներուն ծափահարութեանց եւ քաջալերանքին կ'արժանանան : Ծանօթ է որ քանի մը օր առաջ, ախոյենական մրցումի մը ընթաց-քին մահացու կերպով վիրաւորուեցաւ Քիթ Փարէթ կռփամարտիկը, որ ցարդ մահաքունի մէջ է :

ՖՐԱՆՍԱ ապրող բոլոր Մահմետական-ները, քսան օրուան ընթացքին իշխանու-թեանց պէտք է յանձնեն իրենց բոլոր զէնքերը :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մեծ Բաբունապետը նոր սինակոկ մը պիտի օծէ Կիրակի օր, Փա-րիզի մէջ : 1937էն ի վեր սինակոկ չէր շինուած Փարիզի մէջ :

ՍՈՒՐԻՈՅ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ը.

Մեթր Սէյֆէտտին Մաամունի պաշտ-պանողականին շարունակութիւնը .—

«Մերձաւոր Արեւելքի չփոթ կացու-թեան հետեւանքով, ամէն մարդ պար-տականութիւն ունէր մտահոգուելու իր ինքնապաշտպանութեամբ, եւ իր զաւակ-ներուն, ընտանիքին եւ ինչքերուն ապա-հովութեամբ : Այս նուիրական պարտա-կանութիւնը կարելի չէ ոճիր նկատել :

«Պարոն դատաւորներ, բոլորս ալ շատ լաւ գիտենք, թէ Հայերը ի՛նչ պատուա-ւոր դեր ունեցած են մեր ազատագրական պայքարի օրերուն : Կարծեմ դուք ալ ին-ծի հետ պիտի պատասխանէք, լսելէ ետք վկաները, թէ Հայերը որքան պատուա-ւոր կեցուածք ունեցան մեր կողքին՝ Թուրքերու դէմ : Անոնք իրենց արեան տուրքը տուին մեր ազատագրութեան դատին, եւ այդ արիւնով աւելի զօրացու-ցին մեր անկախութեան հիմերը : Ի՞նչպէս կարելի է նման անձեր հայրենիքի հան-դէպ դաւաճանութեամբ մեղադրել :

«Պարոն դատաւորներ, այս դատին մէջ համայնավարութիւնը իր ամբողջ ուժը թափեց՝ սուտերու եւ զրպարտու-թիւններու ցանց մը հիւսելու համար : Երբ սխալ կ'ըսեմ, փաստաբանական խաղ մը չէ որ կ'ընեմ : Արդարեւ դատը՝ ինքը տը-ւած է իր պատմութիւնը :

«Առաջին քննութիւններն իսկ ցոյց տը-ւին, թէ այս դատը կազմակերպուած, սարքովի խաղ մըն է, որուն մէջ ամէն տեսակի սուտեր եւ զրպարտութիւններ դեր ունեցած են : Այդ խաղին միակ նը-պատակն էր սեւ բիծ մը ձգել դաշնակ եւ հայ անունին վրայ, որոնք վստահ եմ թէ անմեղ են :

«Եւ ի՛նչ ամբաստանութիւն բերել ու փակցնել այս պատուաւոր համայնքի ճա-կատին» — դաւաճանութիւն, լրտեսու-թիւն, խռովարարութիւն եւ եղբայրսպա-նութիւն :

(Շար.)

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆ
ԵՒ
ԻՐ ԱՆՏԻՊ ԹԱՏԵՐԱԽԱՂԸ

Պետրոս Դուրեանի մահուան 90ամեակի օրերուն արտասահմանի հայ մամուլին մէջ (Սփիւռք, թիւ 48 – 52) լոյս տեսաւ վաղամեռիկ բանաստեղծին նոր գտնուած մէկ թատերախաղը, «Տարագիր ի Սիպերիա», նուիրուած՝ Միք. Նալբանդեանի:

Այս գիւտը հնարաւորութիւն կուտայ ընդարձակելու Միք. Նալբանդեանի գաղափարական ազդեցութեան շրջանակը, անոր մէջ առնելով երկու շատ ականաւոր դէմքեր՝ Պետրոս Դուրեան, որ գրած է թատերախաղ մը Նալբանդեանի մասին եւ Պետրոս Ադամեան, որ փափաքած է խաղալ եւ մարմնացնել յեղափոխական գործիչին տիպարը:

«Տարագիր ի Սիպերիա» թատերախաղը մէկ արարէ բաղկացած յուզիչ այլաբանութիւն մըն է: Յայտնի է թէ այլաբանութիւնը Դուրեանի սիրած ձեւերէն մէկը եղած է: Արդարեւ, Դուրեանի թատերախաղերուն մէջ գործող անձերու շարքին կը հանդիպինք այլաբանական տիպարներու, ինչպէս Ոգին Հայաստանեայց «Ասպատակութիւնք Պարսկաց ի Հայս» թատերախաղին մէջ: «Սեւ հողեր»ուն վերջաւորութեան՝ ունի այլաբանական լման հատուած մը, ուր իբրեւ գործող անձեր երեւան կուգան Հայաստանը, Յոյսը, Սէրը, Անմիաբանութիւնը եւ Թշուառութիւնը:

«Տարագիր ի Սիպերիա» գործը այլաբանական այս ձեւի պատկեր մըն է, շատ նման վերը մեր նկարագրածին: Գործող անձերն են՝

1. Միք. Նալբանդեան, որ կը մարմնացնէ ազատութեան համար մղուող պայքարը:
2. Հայաստան, կը մարմնացնէ դժբախտ հայ ժողովուրդը:
3. Սիպերիա, բռնապետութեան խոր հրդանշանը:
4. Ժամանակ, յոյսի եւ համբերութեան խորհրդանշանը:
5. Մահ, ճակատագրական անխուսափելի վախճանը:
6. Ազատութիւն:

Առաջին պատկերին մէջ Նալբանդեան, տժգոյն շեշտով կը յայտարարէ թէ ազատութիւն գոչեց, կարծելով թէ ազատութեան թեւերուն վրայ բազմած հայրենիք պիտի թռչէր, մինչդեռ ահա ինկած է Սիպերիա: Ան կ՚ողբայ Հայաստանի դժբախտ վիճակը, յուսահատ է եւ ընկճուած: Երկրորդ պատկերին մէջ կուգայ Ազատութիւնը, կը յուսադրէ դժբախտ երիտասարդը, ըսելով որ եթէ հիմա մարդիկ չեն հասկնար զինք, ապագային հայ ազգը պիտի գնահատէ իր անձնուիրութիւնը:

«Դարեր պիտի անցնին, կ՚ըսէ Ազատութիւնը, եւ դեռ Նալբանդեանի անունը քնարներու եւ շրթանց վրայ պիտի խայտայ: Եթէ Հայոց ազատութեան ժամանակէն առաջ մեռնիս, պիտի գամ եւ քու անմահ շիրմէդ պիտի գոչեմ.— «Ցնծացէք, ոսկերք Նալբանդեանի, Հայոց ազատութեան արշալոյսը ծագեցաւ» եւ այն ցանկալի ոսկրները հայրենեացդ դիրկը պիտի լեցնեմ»:

Երրորդ պատկերին մէջ տիրապետողը Սիպերիան է, այսինքն բռնապետութեան գաղափարը, որ կը յանդիմանէ Նալբանդեանը եւ պայթակղեցուցիչ Ազատութիւնը:

Չորրորդ պատկերին մէջ կուգայ Մահը, կը խլէ Նալբանդեանի կեանքը, քրիստոնէավայել քարոզներով մխիթարելով զինք: Հինգերորդ պատկերին մէջ Նալբանդեան մեռած է: Հայաստան նախ կ՚ողբայ իր ծանր վիճակը, ապա տեսնելով Նալբանդեանի դիակը՝ կ՚ողբայ նաեւ ազատութեան երգիչը: Վեցերորդ պատկերին մէջ կուգայ Ժամանակը եւ կը յուսադրէ Հայաստանը, թէ ապագան հայ ազգինն է:

Իբրեւ գրական առաջին փորձ, Դուրեանի թատերախաղը թոյլ գործ մըն է, տեղ – տեղ պարզունակ, բայց եւ այնպէս որոշ հատուածներու մէջ կը փայլի բանաստեղծին տաղանդը: Ունի վառ պատկերներ, տեղ – տեղ գեղուն է եւ յուզիչ:

Ահա Դուրեանի վառ պատկերներէն եւ ասացուածքներէն նմոյշ մը.— «Սիրտը ապագան արթնցնող քնար մըն է եւ կեանքը ապագան լուսաւորող արեւ մը»:

Ամբողջ թատերախաղը գրուած է Դուրեանի յատուկ ռոմանթիք տաք շունչով, քնարական զեղումներով եւ կ՚արտայայտէ արեւմտահայ զարթօնքի շրջանին կենսուրախ եւ լաւատես տրամադրութիւնը, որ յատուկ էր 1860ի տարիներուն:

Արդ՝ ի՞նչ պայմաններու եւ քաղաքական իրադարձութիւններու հարկադրանքի տակ գրուած է «Տարագիր ի Սիպերիա» թատերախաղը:

Յայտնի իրողութիւն է, թէ Միք. Նալբանդեան իր երկու այցելութիւններով գաղափարական մեծ ազդեցութիւն ձգած է արեւմտահայ մտաւորականութեան վրայ: Յատկապէս «Մեղու»ի շուրջ համախմբուած հոսանքը ամբողջովին կը գտնուէր իր ազդեցութեան տակ: Անոնք, 1867 Փետրուար ամսուն կը տօնեն Միք. Նալբանդեանի մահուան առաջին տարեդարձը, մեծ հանդիսաւորութեամբ:

«Արեւելեան Թատրոն»ը կը բեմադրէ Ռ. Սեւեֆեանի «Վարդան Մամիկոնեան փրկիչ հայրենեաց»ը, ուր իրականութեան մէջ յանձին Վարդանի՝ կը ներկայացուէր Հայութեան նոր ժամանակներու փրկիչը, Միք. Նալբանդեան:

Երեկոյթին թատերական բաժինէն ետք կը սկսի երկրորդ բաժինը, նուիրուած՝ Միք. Նալբանդեանի: Դերասանուհի Երանուհի Գարագաշեան կը կարդայ Ռ. Սեւեֆեանի կողմէ գրուած ճառ մը՝ Նալբանդեանի մասին: Հանդիսականներուն առջեւ կը պարզուի ցնցող տեսարանը, Սիպերիայի սառնամանիքները, Միք. Նալբանդեանի ցուրտ շիրիմը, որուն քով հրեշտակի հագուստներ հագած կեցած է Նալբանդեանի ոգին (15 տարեկան Վերգինէ Գարագաշեան), որ կ՚արտասանէ «Ազատութիւն» ծանօթ ոտանաւորը:

Այս բոլորը այնքան մեծ ոգեւորութիւն կը ստեղծեն, որ երեկոյթը նոյն յայտագրով կը կրկնուի երկու անգամ եւ պատճառ կը դառնայ Թուրք կառավարութեան միջամտութեան: Թատրոնը կը փակուի:

Այսուհանդերձ ոգեւորութիւնը մեծ կ՚ըլլայ աղատատենչ երիտասարդութեան վրայ: «Սիպերիա տարագրուած» Նալբանդեան կը դառնայ օրուան երիտասարդութեան պաշտամունքի առարկան:

Երիտասարդութեան հետ, ըստ երեւոյթին, Նալբանդեանով խանդավառուած էին նաեւ երկու Պետրոսները, հանդէսին օրը սպարապետին ոգուն դերը կատարող եւ այդ օրն ալ իր բեմական մկրտութիւնը ստացած 18 տարեկան Ադամեան եւ 15 տարեկան Պետրոս Դուրեան, որ արդէն կը փորձէր բանաստեղծութիւններ գրել:

Ներկայացուա՞ծ է «Աքսորական ի Սիպերիա» թատերախաղը եւ Ադամեան խաղացա՞ծ է Նալբանդեանի դերը թէ ոչ, յայտնի չէ:

Մամուլին կամ այլ հրատարակութիւններու մէջ այդ մասին որեւէ յիշատակութիւն չըլլալը չի նշանակեր թէ չէ բեմադրուած Դուրեանի թատերախաղը, քանի որ իրականութեան մէջ թատերախաղ մը չէ, այլ մէկ գործողութեամբ այլաբանական պատկեր մը, զոր կարելի էր ցուցադրել որեւէ թատերախաղէ ետք եւ պէտք չկար յատկապէս յայտարարելու թերթի մէջ: Ալ չենք խօսիր այն մասին, որ քաղաքական նկատումներով մամուլը կրնար լռութեամբ անցնիլ վրայէն, մանաւանդ այն օրերուն՝ երբ Նալբանդեանի պատճառաւ արդէն քայքայուած էր թատերախումբ մը: Յետագային, մանաւանդ 1880ի սկիզբները, Նալբանդեանի անուան յիշատակութիւնը վտանգաւոր էր, որով, երբեք պէտք չէ զարմանալ թէ Պետրոս Դուրեանի առաջին կենսագիրը, Բարսեղ Էքսերճեան, իր «Ընդարձակ կենսագրութիւն բարեյիշատակ Պետրոս Դուրեանի» գործին մէջ (1893) ակնարկ անգամ չըներ այս թատերախաղի մասին: Տեղեա՞կ էր գործէն եւ չէ ուզած այդ մասին խօսիլ, թէ պարզապէս կ՚անգիտանար: Յայտնի չէ: Յամենայն դէպս փաստ է, թէ Էքսէրճեանի գրքին հրատարակութեան տարին լոյս տեսած «Շար հայ կենսագրութեանց» գիրքին հեղինակը, Ա. Այվազեան, Նալբանդեանի յատկացուցած իր հատուածը, առ ի զգուշութիւն, խորագրած է «Միքայէլ Պայտարեանց»: Իր հայեացքներով պահպանողական, յետագային հոգեւորական Էքսերճեան չէր կրնար աւելի յանդուգն ըլլալ:

Նոր գտնուած թատերախաղին հետ միասին հրատարակուած է նաեւ յաջորդ տարիներուն գրուած ծրագիր մը, ուր թուարկուած են Դուրեանի թատերախաղերը: Այդ ծրագիրին մէջ ըսուած է, թէ Դուրեան Տիգրան Գալեմճեանի ծախած է եօթը թատերախաղ, որոնք հետեւեալներն են.— «Սեւ հողեր», «Ասպատակութիւնք Պարսկաց», «Բինա», «Ասուր», «Կործանումն Հռոմայ», «Վարդ եւ Շուշան» եւ «Շահատակութիւնք Հայոց», իսկ Վարդովեանի ծախած է երեք թատերախաղ, «Արտաշէս աշխարհակալ», «Անկումն Արշակունի հարստութեան» եւ «Թատրոն կամ Թշուառներ»:

Յիշատակուած 10 թատերախաղերէն վեցը յայտնի են: Անոնք լոյս տեսած են Հայաստանի մէջ, «Վարդ եւ Շուշան», «Սեւ հողեր», «Արտաշէս աշխարհակալ», «Անկումն Արշակունի հարստութեան», «Ասպատակութիւնք Պարսկաց ի Հայս» եւ «Թատրոն կամ Թշուառներ»:

Այդ չորսի թատերախաղերէն մէկուն անունն ալ ծանօթ էր բանասիրութեան, «Կործանումն Հռոմայ»: Բայց երեք թատերախաղերու անունը նոր է որ հրապարակ կուգայ,ատոնք են՝ «Բինա», «Ասուր», «Շահատակութիւն Հայոց»:

Բանասիրութեան յայտնի էին նաեւ երկու ուրիշ կորսուած թատերախաղեր, «Շուշանիկ» եւ «Տիգրան Բ.»:

Եթէ ասոնց վրայ աւելցնենք «Տարագիր ի Սիպերիա»ն, ապա կ՚ունենանք 13 թատերախաղ, որոնց եօթը հասած են մեր ձեռքը եւ վեցը կորսուած է: Կորսուածներն են՝ «Բինա», «Ասուր», «Շահատակութիւն Հայոց», «Շուշանիկ», «Տիգրան Բ.», «Կործանումն Հռոմայ»: Արդեօ՞ք այս վեց թատերախաղերը տարբեր գործեր են, թէ մէկ քանին կրկնուող վերնագիրներ են, քանի որ Դուրեան կը սիրէր իր թատերախաղերուն յաճախ տալ զոյգ խորագիրներ: Մէկ բան պարզ է, ասոնք բոլորն ալ նուիրուած պէտք է ըլլան պատմական դէպքերու եւ դէմքերու: Բանասիրական որոշ վերապահութիւններ հիմք կուտան ենթադրելու թէ «Ասուր» եւ «Տիգրան Բ.» նոյն թատերախաղն են:

Հակառակ անորոշ կարգ մը հարցերու, Դուրեանի նոր գտնուած թատերախաղը կոչուած է ամէնէն առաջ ամբողջացնելու վաղամեռիկ բանաստեղծին ժառանգութիւնը, ցոյց տալու իր եւ Միքայէլ Նալբանդեանի գաղափարական կարգ մը կապերը եւ պարզելու Պետրոս Ադամեանի բեմական գործունէութեան սկիզբի շրջանը:

Գ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ԴԷՊԻ ԱՒԱՐԱՅՐԻ ԴԱՇՏԸ

— Այո, միացեալ ճակատ կար նաեւ Վարդանանց պատերազմին, հէնց էս դաշտում, եթէ չլինէր... Վասակի տըխուր պարագան...

Մեր շարժավարը աչքերը հիւսիս յառած բան մը կ՚որոնէ:

— Հէնց էս տեղից կարելի էր տեսնել զոյգ Մասիսները, ափսոս մշուշ է պատել...

Բոլորս ալ հիւսիս կը նայինք: Բան չերեւիր: Մշուշը պատեր է ամէն դի:

— Վերադարձին, վերադարձին, — կը յանկերգէ շարժավարը ու իր տեղը կը գրաւէ:

— Տղմուտը ո՞ւր է, հարց կուտանք շարժավարին:

— Կարծում եմ որ տակաւին չհասանք ... կամ անցանք ...

Դաշտը ամբողջ վերջացաւ ու մենք Տղմուտի այն թեւը, որ կ՚անցնի Շաւարշանայ դաշտէն, չտեսանք: Շարժավարն ալ չէր գիտեր այն հեղեղատը, որ կը կոչուէր Տղմուտ: Այս բոլորէն ետք մեր հետաքրքրութեան կեդրոնը դարձած էր Ս. Թադէն: Լեռներ կ՚երեւէին: Մեր կարծիքով այդ լեռներուն բարձրունքին կամ կողքին պիտի տեսնէինք, հեռուէն, Ս. Թադէի գմբէթը:

— Ս. Թադէն ցածն է, ցածը, — կը կրկնէր շարժավարն եւ ուժ կուտար ինքնաշարժին:

Հեռուէն բլուր մը տեսնուեցաւ, բլուրին գագաթին թագի նման մատուռ մը.

— Էդ Ս. Սանդուխտ կոյսին մատուռն է, վանքը դրանից ցածն է ...

Ուրեմն մօտեցեր էինք: Հասանք մատուռը գլխուն բռնած բլուրին ներքեւ: Աջին դաշտագետին մը կը բացուէր, սեւ վրաններ, հօտեր ու մարդիկ:

— Էս հողերը ժամանակին վանքի սեփականութիւն եղել են, էս վրանները հողատիրոջն են,— շարժավարը տակաւին բացատրութիւնը լրիւ տուած չէր երբ Տէր Հօր Թոռը՝ պատանի Յովիկը բացագանչեց.

— Ս. Թադէն, Ս. Թադէն...

Աչքերնիս սրած դէպի առաջ նայեցանք: Ս. Թադէի սլացիկ ու տպաւորիչ գմբէթը, եկեղեցին, պարիսպը, ուխտաւորներու վրանները, բոլորը մէկ ակնարկով տեսանք: Անցանք կէս աւերակ գիւղի մը փողոցէն, որ նախապէս հայաբնակ եղած է, իսկ ներգաղթէն ետք պարսիկ քանի մը ընտանիք կ՚ապրին: Քանի մը քայլ անդին վանքն է: Լեռներու գոգը, բլուրի մը քթին, ներքեւէն անցնող ջուրի երիզի մը վերեւ, արքայական թագի մը նման լայնանիստ բազմեր է Ս. Թադէն, որուն գլխաւոր մուտքին առջեւ կանգ առաւ մեր ինքնաշարժը: Իջանք: Դիմաւորուեցանք ուխտաւորներու եւ Հայկ Ստեփանեանի կողմէ: Քիչ ետք հասաւ նաեւ Արտակ Սրբազան իր ուղեկիցներով: Գլխաւոր մուտքին ոչխար կը զենուի: Կը մտնենք եկեղեցի, օրինական աղօթքէն ետք, կ՚առաջնորդուինք մեզի յատկացուած սենեակները, ուր, «Իւղաբեր կանայք» մեզմէ առաջ հասած ըլլալով, հարկ եղած կարգադրութիւնները եւեւէ էին:

Նպատակ չունիմ պատմական Արտազի կրծքին թառած Ս. Թադէ մենաստանին պատմութիւնը տալու: Ս. Թադէի ամբակուռ կառուցուածքը, իր տպաւորիչ գմբէթով, մեր երանաւէտ պապերուն հաւատքին խօսուն յիշատակարաններէն մէկն է որ Պարսկաստանի հողին վրայ, շնորհիւ պարսիկ ժողովուրդին ու կառավարութեան լայնախոհ եւ հանդուրժողական ոգիին, հակառակ ժամանակի քանդիչ ուժին, կանգուն կը մնայ: Իր շրջափակէն ներս գտնուող սենեակները եւ խուցերը, առաջինները որոշ չափով վերանորոգման ենթարկուած՝ շնորհիւ անխոնջ աշխատանքին ու գուրգուրանքին Ատրպատականի Թեմին Թեմական Խորհուրդին, կէս – աւերակ վիճակով, ձիթահան մեքենայով, ցոյց կուտան վանքին փառքի եւ ճոխութեան օրերը:

Ուխտաւորները իրենց վրանները լարեր են թէ շրջափակէն ներս եւ թէ դուրս: Հեռուէն դիտողը այն տպաւորութիւնը պիտի ունենար թէ պատերազմական բանակ մը եկեր ու փռուեր է հոն: Ամէն կողմէ ուխտաւորներ կան, գլխաւորաբար պատմական Զարեւանդ գաւառէն, Ուրմիոյ եւ Սալմաստի շրջաններէն:

Առաջին սենեակը վանքին աշտարակին սենեակն է: Այն սենեակը եւ աշտարակը որ ուրիշներու կարգին Մալխասն ալ նըկարագրեր է իր Ապրումներուն մէջ: Շատ սիրեցի սենեակն ու դիրքը: Եթէ օր մը ուզէի առանձնանալ, անկասկած Ս. Թադէի պարիսպի աշտարակի այդ սենեակը, բնակութեան համար, ամէնէն յարմարագոյն վայրը պիտի նկատէի:

Ուղիղ բարձրացող աշտարակին մէջ, երկու փոքրիկ լուսամուտներով, փոքր կոկիկ, վայր մըն է սենեակը: Եւ ով գիտէ որքան հոգեւորականներ եկեր անցեր էին այդ սենեակի մութ պատերուն ներքեւէն, որքան անձնուրացներ «Լուսին չկար մութ գիշերով» գործեր էին վանքի պարիսպներէն ու մտեր այդ սենեակը: Զարմանքով դիտեցի որ սենեակին պատերէն կախուած էին Արամ Մանուկեանի, Զօր. Նազարբէկեանի եւ Անդրանիկի գունաւոր նըկարները:

ՆԵՐՍԷՍ ՎՐԴ. ԲԱԽՏԻԿԵԱՆ

(4 Շար.)

ՄԻՀՈՒՍԿԱՑՈՒՀԻ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ

ԳՈՒԴԱԿ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔ

—o—

Մ. ԱՂԱՅԱՆ

Ա

Ամառ էր։ Ծանր, խեղդող շոգ էր։ Ոչ մի ամպ չէր երևում երկնքում։ Արևը կիզիչ ճառագայթներ էր տարածում ամենուրեք։ Ծանր լռություն էր տիրում գյուղում։ Ամեն ինչ կարծես քնած էր։ Ոչ մի թռչուն չէր երգում, ոչ մի շուն չէր հաչում։ Ամեն ինչ քնած էր, ամեն ինչ հանգչում էր։

Ես, որ ինձ համար քուն չունեի, ոտքի էի։ Ես, որ ինձ համար հանգիստ չունեի, ոտքի էի։ Ես, որ ինձ համար ոչ մի հանգստություն չունեի, ոտքի էի։

Ես, որ ինձ համար ոչ մի հանգստություն չունեի, ոտքի էի, որովհետև ինձ համար ոչ մի հանգստություն չկար։

Ես, որ ինձ համար ոչ մի հանգստություն չունեի, ոտքի էի, որովհետև ինձ համար ոչ մի հանգստություն չկար, որովհետև ինձ համար ոչ մի հանգստություն չէր կարող լինել։

Ես, որ ինձ համար ոչ մի հանգստություն չունեի, ոտքի էի, որովհետև ինձ համար ոչ մի հանգստություն չկար, որովհետև ինձ համար ոչ մի հանգստություն չէր կարող լինել, որովհետև ես ինձ համար ոչ մի հանգստություն չէի ուզում։

Ես, որ ինձ համար ոչ մի հանգստություն չունեի, ոտքի էի, որովհետև ինձ համար ոչ մի հանգստություն չկար, որովհետև ինձ համար ոչ մի հանգստություն չէր կարող լինել, որովհետև ես ինձ համար ոչ մի հանգստություն չէի ուզում, որովհետև ես ինձ համար ոչ մի հանգստություն չէի ուզում ունենալ։

Ես, որ ինձ համար ոչ մի հանգստություն չունեի, ոտքի էի, որովհետև ինձ համար ոչ մի հանգստություն չկար, որովհետև ինձ համար ոչ մի հանգստություն չէր կարող լինել, որովհետև ես ինձ համար ոչ մի հանգստություն չէի ուզում, որովհետև ես ինձ համար ոչ մի հանգստություն չէի ուզում ունենալ, որովհետև ես ինձ համար ոչ մի հանգստություն չէի ուզում ունենալ ոչ մի հանգստություն

Այրի Տիկին Ալիս Աճէմեան եւ զաւակը Դանիէլ, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Աճէմեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Քէօսէյեան եւ զաւակները (Մեքսիքօ), Այրի Տիկին Էլիզ Քէօսէյեան եւ զաւակը Զապէլ, Տէր եւ Տիկին Թագւորեան եւ զաւակները (Լիոն), ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ ազգականին՝

ՍԱՐԳԻՍ ԱՃԷՄԵԱՆ

որ տեղի ունեցած է Լիոն, Մարտ 29ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր:

ՅԱՌԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները ընտանեկան պարագաներուն:

Այրի Տիկին Մարի Գույումճեան, Այրի Տիկին Սաթենիկ Թէրզեան, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Քիմեր (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Արիս Փիլկէ (Պոլիս), ինչպէս նաեւ Թէրզեան, Գույումճեան ընտանիքները սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուսնոյն, փեսային եղբօր եւ քեռայրին՝

ԱՇՈՏ ԳՈՅՈՒՄՃԵԱՆ

որ տեղի ունեցած է Մարտ 29ին:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր ժամը 2.15ին, Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

Ցաւակցութիւն յայտնել միայն եկեղեցիին մէջ:

VICTOR GARDON

LE CHEVALIER à L'EMERAUDE

« Alors ouvrez ce roman envoûtant et laissez vous surprendre. »
« Le Peuple » — Bruxelles

« Un beau livre, noble et pur, digne du premier roman de l'auteur, « Le Vert Soleil de la vie ».
« La Croix » — Paris.

« C'est un conte lyrique et essentiellement merveilleux, que cette enfance arménienne. »
« Les Nouvelles Littéraires » — Paris

« Quel roman !.. La force et la noblesse de l'inspiration accaparent tous les rôles. »
« Ouest–France » — Rennes

« Lorsqu'on se laisse entraîner par un récit comme celui de Victor Gardon, on ne pense guère aux problèmes que pose le roman à certains écrivains. »
« Les Lettres Françaises » — Paris

STOCK

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սեբաստիոյ Առնուվիլի Կառվարենց խումբին: Ապրիլ 15ին, ժամը 15էն 24, Սարսէլի քաղաքապետարանին սրահին մէջ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

1.— Տիժոնէն – Ֆրանսա, կը փնտռեն Պ. Հանրի Իսկէնեան կամ Իսքանեան կամ Իշխանեան, արհեստով դերձակ, ծնած 1901ին, ամուսնացած ֆրանսուհիի մը հետ. այժմ ամուսնալուծուած, ունի աղջիկ մը Տանիէլ անունով: Մինչեւ 1934 կը բնակէր Րիւ տ Անկէն, Փարիզ (10):

2.— Հայաստանէն կը փնտռեն Պ. Բաբգէն Եղիշէ Զախոյեան որ մեծ պատերազմին անհետացած է եւ ստացուած տեղեկութեանց համաձայն այժմ կը բնակի Ֆրանսա: Տիկնոջ անունն է Հռիփսիկ, տղուն անունը Տանիէլ իսկ աղջկան անունը Լաուրա: Ժամանակին ապրած է Արթիկի շրջանի Հառիճ գիւղը:

Վերոյիշեալ անձերու մասին որեւիցէ տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի տեղեակ պահել Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանը, 15 Րիւ Ժան Կուժօն Փարիզ (8), հեռաձայնի Թիւ ԷԼԻզէ 67–03:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ԱՊՐԻԼ 3ԻՆ

Կը վերջանայ *Յառաջ*ի վերիհրատարակման 17րդ տարին, ինչպէս նաեւ մեր բաժանորդներուն մէկ կարեւոր մասին բաժանորդագրութեան շրջանը:

Կը խնդրենք որ չսպասելով մասնաւոր դիմումի, անոնք վերանորոգեն իրենց բաժանորդագրութիւնը, ըլլայ ուղղակի թերթին առաքելով տարեվճարը, ըլլայ՝ դիւրացնելու համար գաւառի մեր բաժանորդներուն վճարումները, դիմելով հետեւեալ հասցէներուն.—

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ գրավաճառ Ծերիկեանց: 13, Րիւ տէ Տօմինիքէն:

ՎԻԷՆ՝ Կ. Տէրմոյեան:

ՏԷՍԻՆ՝ Վ. Հիւսեան:

ՎԱԼԱՆՍ՝ Կ. Սիմոնեան:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ՝ Վ. Խրիմեան:

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ Ս. Ընտրիկեան:

ՊՈՌՏՕ՝ Կ. Տօնէրեան:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ՝ Քիւրէնեան:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը 31 Մարտ, Շաբաթ գիշեր, ժամը 21ին:

Դասախօս՝ ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆ

Նիւթը՝ Բանաստեղծական եւ սիրային լարերը հայ ժողովրդական երգերուն մէջ

Դասախօսութեան ընթացքին պիտի երգեն՝ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ՔԷՕՍԷԵԱՆ եւ Պ. ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Ջերմութիւնը ապահովուած:

ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ԱՊՐԻԼ 7ԻՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

Կը ներկայացուի Հ. Յ. Դ. Նոր Սեբաստիոյ Առնուվիլի խումբին կողմէ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՀԱՅԿԱԶԱՆՑ

(ԳԻՐՔ ԱՄԷՆ ՕՐ ԿԱՐԴԱԼԻՔ)

ԳԻՆԸ 3 Ն. Ֆ.

ԴԻՄԵԼ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

ԸՆԿ. Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ
(Ֆօթօ Ռէքս)
2 Ռիւ Պէռնար տիւ Պուա:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Կ'ոգեկոչուի Ապրիլ 24ին: Նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան Սերունդի (ԶՈՄ), Քաւէի (Փըթի ժուռնալ) Ա. յարկը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի ներկայացումը Մայիս 5-ին, Շաբաթ գիշեր:

×

ՎԱԼԱՆՍ.— Մայիս 28ը կը տօնուի Մայիս 19ին:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տանը մէջ աշխատող լաւ կարուհիներ, կնոջական խնամուած գործի համար (քոնֆէքսիոն):

Դիմել՝

ETS. DARONIAN
115, Rue d'Aboukir, Paris (2°)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ալքատախնամի ծերանոցներուն համար կը փնտռուի պարտիզպան մը որ կարենայ կառք քշել (շօֆէօր):

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9°)

Հ. Յ. Դ.

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արշաւիրեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէին ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին՝ Առնուվիլ: Հին եւ նոր բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Շատ կարեւոր օրակարգ եւ մարմնի ընտրութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն՝ ստիպողաբար ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ ենթակոմիտէներու եւ խումբերու անդամ բոլոր ընկեր–ընկերուհիները.—

Քրիստափոր ենթակոմիտէ, այս կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը 15ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան իրենց սովորական հաւաքատեղիները: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Շրջանային ժողովի գեկուցում եւ ներկայացուցիչներու ընտրութիւն: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Վարչութիւնները նախապէս պէտք է ընկերներուն տեղեկացնեն ժողովներու վայրի եւ թուականի մասին: Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

(Շար.)

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ֆ. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերուն

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 1, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

MAISON DE LA CHIMIE
28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro : Invalides

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ՇԱՀԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին

Դաշնակ՝ ծանօթ արուեստագէտ՝ ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Երգ՝ Օր. ՊԷՆԿԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Ա. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ

Արտասանութիւն Օր. ՇԱԼՃԵԱՆ

Հայկական եւ կովկասեան պարեր

Փար՛զի Հայ Թատրոնի ընտրուած դերասաններու խումբով մը Պ. Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը ներկայացնէ

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

– Հայկական գեղջ. կատակերգութիւն 3 արար, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Քաղուած Մոլիէրի «Լը Մէտըսէն Մալկրէ Լիւի» համբաւաւոր թատերախաղէն:

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ԱՇՈՒՂ ՂԱՐԻՊԸ

(Օփերէթ)

Ղեկավարութեամբ՝ Ա. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ

Շաբաթ, Ապրիլ 14, ժամը ճիշդ 20.30ին Մեզոն – Ալփորի քաղաքապետարանը

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆ.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆ.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆ.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆ.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆ.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջը:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

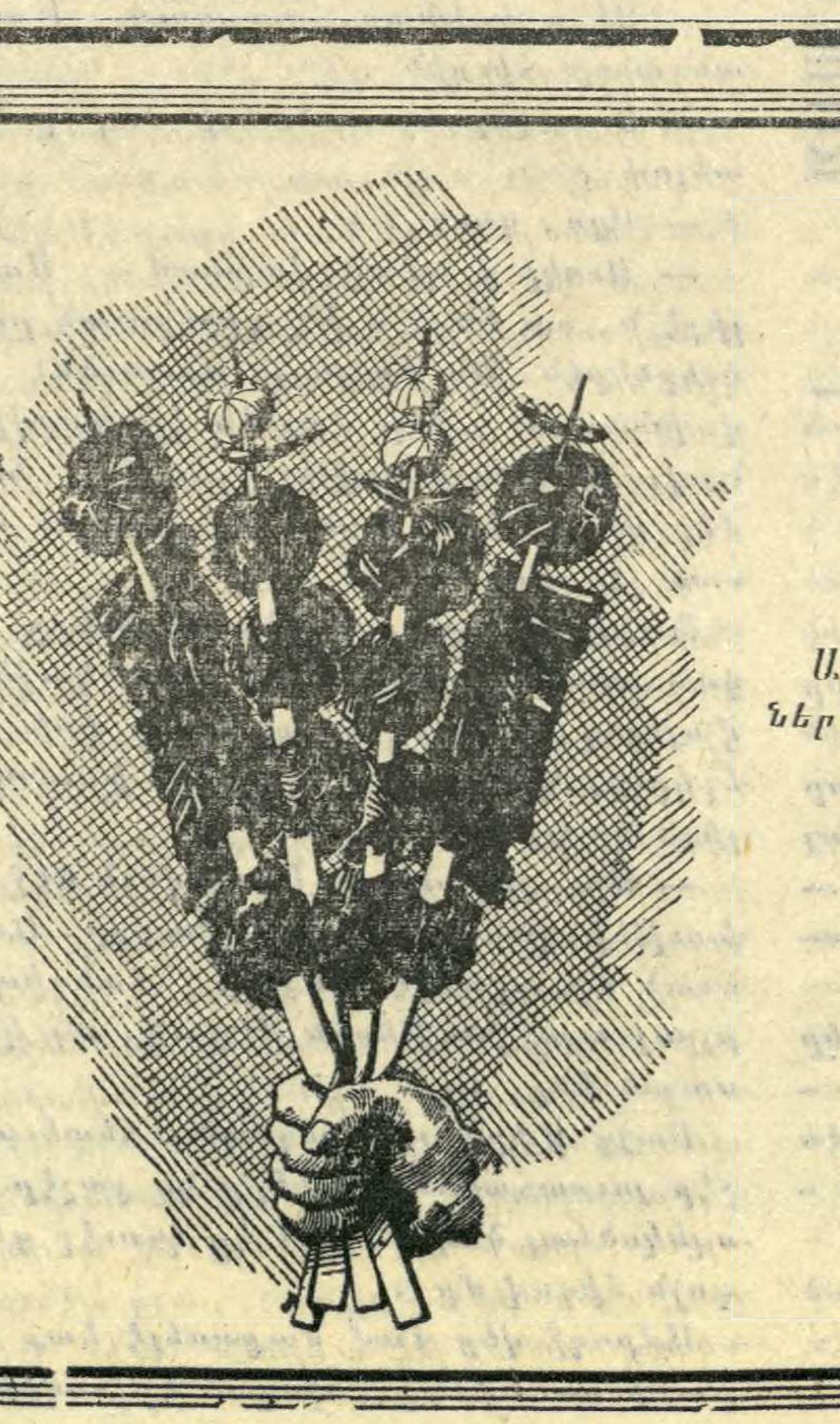

ՃԱՇԱՐԱՆ

ԷԱՐ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵԻԱՆԵԱՆ

Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր:

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, շաշլիք, քարսքի:

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

Bar Américain

AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES

4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
Téléphone : BAL. 31-21
Métro : F. D. Roosevelt